

8 Omnes hi, de filiis Obbedem: ipsi, & filii, & fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obbedem.

9 Porro Meselemia filii, & fratres eorum robustissimi, decem & octo.

10 De Hofa autem, id est, de filiis Merari: Semri princeps (non enim habuerat primogenitum, & idcirco posuerat eum pater ejus in principem)

11 Helcias secundus, Tabellias tertius, Zacharias quartus: omnes hi filii, & fratres Hofa, tredecim.

12 Hi divisi sunt in janitores, ut semper principes custodiantur, sicut & fratres eorum, ministrarent in Domo Domini.

13 Missa sunt ergo fortes ex aequo, & parvis, & magnis, per familias suas, in unamquamque portarum.

14 Cecidit ergo fors orientalis, Selemiae. Porro Zachariae filio ejus, viro prudentissimo, & erudito, sortito obigit plaga septemorientalis.

15 Obbedem vero & filiis ejus ad iustitiam: in qua parte domus erat seniorum concilium.

16 Sephim & Hofa ad occidentem, juxta portam, quae ducit ad viam ascensionis: custodia contra custodiam.

17 Ad orientem vero Levitae sex: & ad aquilonem quatuor per diem: atque ad meridiem similiter in die quatuor: & ubi erat concilium, bini & bini.

18 In cellulis quoque janitorum ad occidentem quatuor in via, binique per cellulas.

19 Haec sunt divisiones janitorum, filiorum Core & Merari.

20 Porro Achias erat super thesauros domus Dei, & vasa sanctorum.

21 Filii Ledan, filii Gersonni: de Ledan principes familiarum, Ledan, & Gersonni, Jehieli.

22 Filii Jehieli: Zathan, & Joel fratres ejus, super thesauros domus Domini,

23 Amramitis, & Isaaritis, & Hebronitis, & Ozihelitis.

24 Subael autem filius Gersom, filii Moysi, praepositus thesauris.

25 Fratres quoque ejus Flieser, cujus filius Rahabia, & hujus filius Isaias, & hujus filius Joram, hujus quoque filius Zechri: & hujus filius Selemith.

26 Ipse Selemith, & fratres ejus, super thesauros sanctorum, quae sanctificavit David rex, & principes familiarum, & tribuni, & centuriones, & duces exercitus,

27 De bellis, & manubis praeliorum, quae consecraverant ad instauracionem, & supellectilem templi Domini.

28 Haec autem universa sanctificavit Samuel Videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Joab filius Sarviae: omnes, qui sanctificaverant ea per manum Selemith, & fratrum ejus.

29 Isaaritis vero praerat Chonemias, & filii ejus, ad opera fornicis super Israel, ad docendum & judicandum eos.

30 Porro de Hebronitis Habsabias, & fratres ejus viri fortissimi, mille septingenti, praerant Israeli trans Jordanem contra occidentem, in cunctis operibus Domini, & in ministerium regis.

31 Hebronitarum autem princeps fuit Jeria, secundum familias & cognationes eorum. Quadragesimo anno regni David recensiti sunt, & inventi sunt viri fortissimi in Jazer Galaad,

32 Fratresque ejus robustioris aetatis, duo millia septingenti principes familiarum. Prae-

posuit autem eos David rex Rubenitis, & Gaditis, & dimidiae tribui Manaasse, in omnem ministerium Dei, & regis.

CAPUT XXVII.

Reverentur duodecim principes, quorum singuli suo mense viginti quattuor millibus praerant, ad haec principes seu praefecti tribuum, thesaurorum, reliqueque substantiae regis reverentur.

1 Filii autem Israel secundum numerum suum, principes familiarum, tribuni, & centuriones, & praefecti, qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredientibus & egredientibus per singulos menses in anno, viginti quattuor millibus singuli praerant.

2 Primae turmae in primo mense Jesboam praerat filius Zabdiel, & sub eo viginti quattuor millia.

3 De filiis Phares, princeps cunctorum principum in exercitu mense primo.

4 Secundi mensis habebat turmam Dudia Ahoihites, & post se alter nomine Macelloth, qui regibat partem exercitus viginti quattuor millium.

5 Dux quoque turmae tertiae in mense tertio, erat Banaias filius Jojadae sacerdos: & in divisione sua viginti quattuor millia.

6 Ipse est Banaias fortissimus inter tribus, & super triginta: praerat autem turmae ipsius Amizabad filius ejus.

7 Quartus, mense quarto, Asabel frater Joab, & Zabadias filius ejus post eum: & in turma ejus viginti quattuor millia.

8 Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Jazerites: & in turma ejus viginti quattuor millia.

9 Sextus, mense sexto, Hira filius Acces Thecutes: & in turma ejus viginti quattuor millia.

10 Septimus, mense septimo, Helles Phaltonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quattuor millia.

11 Octavus, mense octavo, Sobochai Hufachites de stirpe Zarahi: & in turma ejus viginti quattuor millia.

12 Nonus, mense nono, Abiezer Anathothites de filiis Jennini: & in turma ejus viginti quattuor millia.

13 Decimus, mense decimo, Marai, & ipse Nethophathites de stirpe Zarai: & in turma ejus viginti quattuor millia.

14 Undecimus, mense undecimo, Banaias Pharathonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quattuor millia.

15 Duodecimus, mense duodecimo, Holdai Neophathites, de stirpe Gorthoniel: & in turma ejus viginti quattuor millia.

16 Porro tribus praerant Israel, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha:

17 Levitis, Habsabias filius Canuel: Aaronitis, Sadoc:

18 Juda, Eliu frater David: Issachar, Amri filius Michael.

19 Zabulonitis, Jesmaias filius Abdiae: Nethalithibus, Jerimoth filius Ozriel:

20 Filiis Ephraim, Osee filius Ozaziu: dimidiae tribui Manaasse, Joel filius Phadaiae:

21 Et dimidiae tribui Manaasse in Galaad, Jaddo filius Zachariae: Benjamin autem, Jafiel filius Abner.

22 Dan vero, Ezrihel filius Jeroham: hi principes filiorum Israel.

23 Noluit autem David numerare eos a viginti annis inferius: quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israel quasi stellas caeli.

† Supra
11. 2.

24 † Job filius Sarviae cooperat numerare, nec complevit: quia super hoc ira irruerat in Israel: & ideo numerus eorum qui fuerant recentis, non est relatus in falsos regis David.

25 Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Adiel: his autem thesauris, qui erant in urbibus, & in vicis, & in turribus, praesidebat Jonathan filius Ozia.

26 Operi autem rustico, & agricolis qui exercebant terram, praerat Ezi filius Chelub:

27 Vinearumque cultoribus, Semeias Romathites: cellis autem vinariis, Zabdius Aphonites.

28 Nam super oliveta & ficera, quae erant in campetribus, Balan Gederites: super apothecas autem olei, Joas.

29 Porro amentis, quae pascebantur in Saron, praepositus fuit Serai Saronites: & super boves in vallibus, Saphar filius Adli:

30 Super camelos vero, Ubil Ismahelites: & super asinos, Jadies Meronathites.

31 Super oves quoque Jaziz Agareus: omnes hi, principes substantiae regis David.

32 Jonathan autem patruus David, consiliarius, vir prudens & literatus: ipse & Jahiel filius Hachamoni erant cum filiis regis.

33 Achitophel etiam consiliarius regis, & Chusai Archites amicus regis.

34 Post Achitophel fuit Jojada filius Banaia, & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Joab.

CAPUT XXVIII.

David preparatis ad templi adificationem omnibus necessariis, Salomonem universosque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei custodienda, praescribitque traditam sibi a Deo formam templi aedificandi.

1 **C**onvocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum, & praepositos eorum, qui ministrabant regi: tribunos quoque & centuriones, & qui praerant substantiae & possessionibus regis, filiosque suos cum eunuchis, & potentibus, & robustissimos quoque in exercitu Jerusalem.

2 Cumque surrent rex, & steteret, ait: Audite me fratres mei, & populus meus: Cogitate ut aedificent domum, in qua requiesceret arca foederis Domini, & scabellum pedum Dei nostri: & ad aedificandum, omnia praeparavi.

3 Deus autem dixit mihi: † Non aedificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fuderis.

4 Sed elegit Dominus Deus Israel me de universa domo patris mei, ut essem rex super Israel in sempiternum: de Juda enim elegit principes: porro de domo Juda, domum patris mei: & de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem super cunctum Israel.

5 † Sed & de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum, ut sederet in throno regni Domini super Israel.

6 Dixitque mihi: Salomon filius tuus aedificabit domum meam, & atria mea: ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem.

7 Et sumabo regnum ejus usque in aeternum, si perseveraverit facere praepcepta mea, & iudicia, sicut & hodie.

8 Nunc ergo coram universo cœtu Israel, audiente Deo nostro, custodite, & perquirite

cuncta mandata Domini Dei nostri: ut possideatis terram bonam, & relinquantis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum.

9 Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patris tui, & servito ei corde perfecto, & animo voluntario: † omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intellegit. Si quaesieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in aeternum.

10 Nunc ergo quia elegit te Dominus ut aedificares domum Sanctuarii, confortare, & perfice.

11 Dedit autem David Salomonem filio suo descriptionem porticus, & templi, & cællationum, & coenaculi, & cubiculorum in adytis, & domus propitiacionis;

12 Necnon & omnium quae cogitaverat atriorum, & exedrarum per circuitum in thesauros domus Domini, & in thesauros sanctorum;

13 Divisionumque sacerdotium & Leviticarum, in omnia opera domus Domini, & in universa vasa ministerii templi Domini.

14 Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argenti quoque pondus pro vasorum & operum diversitate.

15 Sed & in candelabra aenea, & ad lucernas eorum aurum, pro mensura uniuscujusque candelabri & lucernarum. Similiter & in candelabra argentea, & in lucernas eorum, pro diversitate mensurae, pondus argenti tradidit.

16 Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum: similiter & argentum in alias mensas argenteas.

17 Ad fuscinas quoque, & phialas, & thuribula, ex auro purissimo, & leuculos aureos, pro qualitate mensurae pondus distribuit in leuculum & leuculum. Similiter & in leones argenteos diversum argenti pondus separavit.

18 Altari autem, in quo adoleatur incensum, aurum purissimum dedit: ut ex ipso fieret similitudo quadrigae cherubim, extendentium alas, & velantium arcam foederis Domini.

19 Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerem universa opera exemplaris.

20 Dixit quoque David Salomonem filio suo: Viriliter age, & confortare: & fac: ne timeas, & ne paveas: Dominus enim Deus meus tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus Domini.

21 Ecce divisiones sacerdotum & Levitarum in omne ministerium domus Domini assistunt tibi, & parati sunt, & noverunt tam principes quam populus facere omnia praepcepta tua.

CAPUT XXIX.

Recensentur impense a David in aedificatum templi preparatae, quibus principes ac populus plurima adjiciunt donaria: David benedicens Dominum erat pro Salomone ac populo; Et sacrificis cum roganti letitia oblati; ungitur secundo Salomone in regem pro patre David, qui anno regni quadragesimo in pace quiescit.

1 **L**ocutusque est David rex ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc puerum & cœnellum: opus namque grande est, neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo.

† Reg.
7. 13.† Sap.
9. 7.† Psal.
7. 10.

2 Ego autem totis viribus meis preparavi impensas domus Dei mei. Aurum ad vasa aurea, & argentum in argentea, aes in aenea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapides onychinos, & quasi stibinos, & diversorum colorum; omnemque pretiosum lapidem, & marmor Parium abundantissime:

3 Et super hæc, quæ obtuli in domum Dei mei de peculio meo aurum & argentum, do in templum Dei mei, exceptis his, quæ preparavi in aedem sanctam.

4 Tria millia talenta auri de auro Ophir: & septem millia talentorum argenti probatissimi, ad dezurandos parietes templi.

5 Et ubicumque opus est aurum de auro, & ubicumque opus est argentum de argento, opera fiant per manus artificum: & si quis sponte offert, impleat manum suam hodie, & offerat quod voluerit Domino.

6 Polliciti sunt itaque principes familiarum, & proceres tribuum Israel, tribuni quoque, & centuriones, & principes possessionum tegis.

7 Dederuntque in opera domus Dei auri talenta quinque millia, & solidos decem millia: argenti talenta decem millia, & aëris talenta decem & octo millia: ferri quoque centum millia talentorum.

8 Et apud quemcumque inventi sunt lapides, dederunt in thesauros domus Domini, per manum Iahiel Gersonitis.

9 Lætatusque est populus, cum vota sponte promitterent: quia corde toto offerbant ea Domino: sed & David rex lætatus est gaudio magno.

10 Et benedixit Domino coram universa multitudine, & ait: Benedictus es Domine Deus Israel patris nostri ab æterno in æternum.

11 Tua est Domine magnificentia, & potentia, & gloria, atque victoria: & tibi laus: cuncta enim quæ in cælo sunt, & in terra, tua sunt: tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes.

12 Tuæ divitiæ, & tuæ est gloria: tu dominaris omnium, in manu tuâ magnitudo, & imperium omnium.

13 Nunc igitur Deus noster confitemur tibi, & laudamus nomen tuum inclytum.

14 Quis ego, & quis populus meus, ut possumus hæc tibi universa promittere? tua sunt omnia: & quæ de manu tuâ accepimus, dedimus tibi.

15 Peregrini enim sumus coram te, & advena: sicut omnes patres nostri. † Dies nostri quasi umbra super terram, & nulla est mora.

16 Domine Deus noster, omnis hæc copia, quam paravimus ut edificaretur domus nomini sancto tuo, de manu tuâ est, & tua sunt omnia.

17 Scio Deus meus quod probes corda, & simplicitatem dilicias, unde & ego in simplicitate cordis mei lætus obtuli universa hæc: & populum tuum, qui hic reperiens est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerte donaria.

18 Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, patrum nostrorum, custodi in æternum hæc voluntatem cordis eorum, & semper in venerationem tui mens ista permaneat.

19 Salomonis quoque filio meo da cor perfectum, ut custodiat mandata tua, & testimonia tua, & ceremonias tuas, & faciat universa: & ædificet aedem, cuius impensas paravi.

20 Præcepit autem David universæ ecclesie: Benedicite Domino Deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia Domino Deo patrum suorum: & inclinaverunt se, & adoraverunt Deum, & deinde regem.

21 Immonaveruntque victimas Domino: & obtulerunt holocausta die sequenti, tauros mille, arietes mille, aënos mille, cum libaminibus suis, & universo ritu abundantissime in omnem Israel.

22 Et comederunt, & hiberunt coram Domino in die illo cum grandi lætitia. † Et unxerunt secundo Salomonem filium David. Unxerunt autem eum Domino in principem, & Sadoc in pontificem.

23 Seditque Salomon super solium Domini in regem pro David patre suo, & cunctis placuit. & paruit illi omnis Israel.

24 Sed & universi principes, & potentes, & cuncti filii regis David dederunt manum, & subiecti fuerunt Salomoni regi.

25 Magnificavit ergo Dominus Salomonem super omnem Israel: & dedit illi gloriam regni, qualem nullus habuit ante eum rex Israel.

26 Igitur David filius Isai regnavit super universum Israel.

27 † Et dies, quibus regnavit super Israel, fuerunt quadraginta anni: in Hebron regnavit septem annis, & in Jerusalem annis triginta tribus.

28 Et mortuus est in senectute bona, plenus diem, & divitiis, & gloria, & regnavit Salomon filius eius pro eo.

29 Gestæ autem David regis priora, & novissima, scripta sunt in libro Samueles Videntis, & in libro Nathan prophetæ, atque in volumine Gad Videntis.

30 Universique regni eius, & fortitudinis, & temporum, quæ transierunt sub eo, sive in Israel, sive in cunctis regnis terrarum.

†3. Reg.
1. 34.

†3. Reg.
2. 11.

† Sap.
5.

LIBER SECUNDUS PARALIPOMENON, HEBRAÏCE DIBRE HAIAMIM.

CAPUT PRIMUM.

Obtatis mille hostiis a Salomone in Gabaon, Dominus illi nocte apparet datus et positam sapientiam, additis divitiis et gloria; postquam currus et equites congregat.

1. Reg. 3. 1.

Onfortans est ergo Salomon filius David in regno suo, & Dominus Deus ejus erat cum eo, & magnificavit eum in excelsum.

Præcepitque Salomon universo Israeli, tribunis, & centurionibus, & duci-

bus, & iudicibus omnis Israel, & principibus familiarum:

3. Et abiit cum universa multitudine in Excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderis Dei, quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine.

4. Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim, in locum quem præparaverat ei, & ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est, in Jerusalem.

5. Altare quoque æneum, quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo Domini: quod & requisivit Salomon, & omnis ecclesia.

6. Ascenditque Salomon ad altare æneum, coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hostias.

7. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens: Postula quod vis, ut dem tibi.

8. Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam: & constituisti me regem pro eo.

9. Nunc ergo Domine Deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo: tu enim me fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est, quam pulvis terræ.

10. Tu Da mihi sapientiam & intelligentiam, ut ingrediar & egrediar coram populo tuo: quis enim potest hunc populum tuum digne, qui tam grandis est, judicare?

11. Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, & non postulasti divitias, & substantiam, & gloriam, neque animas eorum qui te oderant, sed nec dies vite plurimos: petisti autem sapientiam & scientiam, ut judicare possis populum meum, super quem constitui te regem.

12. Sapientia & scientia data sunt tibi: divitias autem & substantiam & gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui.

13. Venit ergo Salomon ab excelsu Gabaon in Jerusalem coram tabernaculo fœderis, & regnavit super Israel.

14. Congregavitque sibi currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & fecit eos esse in urbibus quadriganum, & cum rege in Jerusalem.

1. Reg. 10. 26.

15. Præbuitque rex argentum & aurum in Jerusalem quasi lapides, & cedros quasi sycamoros, quæ nascuntur in campetricibus multitudinem magna.

16. Adducebantur autem ei equi de Egypto, & de Coa, a negotiatoribus regis, qui libant, & emebant pretio.

17. Quadrigam equorum sexcentis argenteis, & equum ceatrum quinquaginta: similiter de universis regnis Hebræorum, & a regibus Syria, emptio celebrabatur.

CAPUT II.

Ordinatis pro templo edificando architectis et operariis, Salomon cum rege Hiram conventu de mittendo crudis arvis, lignisque ad templi structuram cedendis.

1. Decrevit autem Salomon edificare domum nomini Domini, & palatium sibi.

2. Et numeravit septuaginta millia virorum portancium humeris, & octoginta millia qui cæderent lapides in montibus, præpositosque eorum tria millia sexcentos.

3. Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens: Sicut egisti cum David patre meo, & misisti ei ligna cedrina ut edificaret sibi domum, in qua & habitavit:

1. Reg. 5. 2.

4. Sic fac mecum, ut ædificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem sanæ ad adolendum incensum coram illo, & fumiganda aromata, & ad propositionem panum sempernam, & ad holocausta mane, & vespere, sabbatis quoque, & neomeniis, & solemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum quæ mandata sunt Israeli.

5. Domus enim quam ædificare cupio, magna est: magnus est enim Deus noster super omnes Deos.

6. Quis ergo poterit prevalere, ut ædificet ei dignam domum? si cælum, & cæli caelorum capere enim nequeunt: quantus ego sum, ut possim ædificare ei domum? sed ad hoc tantum, ut adoleatur incensum coram illo.

7. Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro, & argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculpere casturas, cum his artificibus, quos mecum habeo in Judæa & Jerusalem, quos præparavit David pater meus.

8. Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinæ, & Libano: scio enim quod servi tui noverint cadere ligna de Libano, & erunt servi mei cum servis tuis,

† Exod. 38. 1.

† Sap. 9. 10.

9 Ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim, quam cupio edificare, magna est nimis, & inclyta.

10 Præterea operariis, qui cæsuri sunt ligna, servis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, olei quoque fata viginti millia.

11 Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum, ideoque te regnare fecit super eum.

12 Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit cælum & terram, qui dedit David regi filium sapientem & eruditum & sensatum atque prudentem, ut edificaret domum Domino, & palatium sibi.

13 Misi ergo tibi virum prudentem & scientissimum Hiram, patrem meum,

14 Filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro, & argento, & aere, & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quoque, & hyacintho, & bysso, & cocco: & qui scit cælare omnem sculpturam, & adinventie prædare quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus tuis, & cum artificibus domini mei David patris tui.

15 Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinum, quæ pollicitus es domine mi, mitte servis tuis.

16 Nos autem cademus ligna de Libano, quot necessaria habueris, & applicabimus ea ratibus per mare in Joppe: tuum autem erit transferre ea in Jerusalem.

17 Numeravit igitur Salomon omnes viros profelytos, qui erant in terra Israel, post dimmerationem, quam dimmeravit David pater ejus, & inventi sunt centum quinquaginta millia, & tria millia sexcenti.

18 Fecitque ex eis septuaginta millia, qui humeris onera portare, & octoginta millia, qui lapides in montibus cæderent: tria autem millia & sexcentos præpositos operum populi.

CAPUT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis aënis ante fores templi.

3. Reg. 6. 1.

1. Reg. 24. 25. 1. Par. 31. 26.

1 **E**T cæpit Salomon edificare domum Domini in Jerusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri ejus, in loco, quem paraverat David in t area Ornan Jebusæ.

2 Cæpit autem edificare mense secundo, anno quarto regni sui.

3 Et hæc sunt fundamenta, quæ jecit Salomon, ut edificaret domum Dei, longitudinis cubitos viginti, latitudinis cubitos viginti.

4 Porticum vero ante frontem, quæ tendebatur in longum juxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti: porro altitudo centum viginti cubitorum erat: & deauravit eam intrinsecus auro mundissimo.

5 Domum quoque majorem texit tabulis ligneis abiegnis, & laminis auri obrizi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, & quasi catenulas se invicem complectentes.

6 Stravit quoque pavimentum templi pretiosissimo marmore, decore multo.

7 Porro autem erit probatissimum, de cuius laminis texit damum, & trabes ejus, & postes, & parietes, & ostia: & calavit cherubim in parietibus.

8 Fecit quoque domum Sancti sanctorum: longitudinem juxta latitudinem domus, cubitorum viginti: & latitudinem similiter viginti cubitorum: & laminis aureis texit eam, quasi talentis sexcentis.

9 Sed & clavos fecit aureos, ita ut singuli clavi ficos quinquagenos appenderent: canacula quoque texit auro.

10 Fecit etiam in domo Sancti sanctorum cherubim duos, opere statuario: & texit eos auro.

11 Alæ cherubim viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub.

12 Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos, & tangeret parietem: & ala ejus altera quinque cubitorum, alam cherub alterius contingebat.

13 Igitur alæ utriusque cherubim expansæ erant, & extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, & facies eorum erant versæ ad exterius domum.

14 Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso: & intexuit ei cherubim.

15 Ante fores etiam templi duas columnas, quæ triginta & quinque cubitos habebant altitudinis: porro capita earum, quinque cubitorum.

16 Necnon & quatuor catenulas in oraculo, & superposuit eas capitibus columnarum: mologramata etiam centum, quæ catenulis interposuit.

17 Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi, unam a dexteris, & alteram a sinistris: eam, quæ a dextris erat, vocavit Jachin; & quæ ad levam, Boos.

CAPUT IV.

Constructio altaris aëni, maris fœculis, decem concharum, candelabrorum auroorum, mensarum, phylarum, ac ceterorum quo ad templum ejusque ornatum pertinebant.

1 **F**ecit quoque altare aënum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorum latitudinis, & decem cubitorum altitudinis.

2 Mare etiam fuisse decem cubitis a labio usque ad labium, rotundum per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubitorum ambebat gyrum ejus.

3 Similitudo quoque boum erat subter illud, & decem cubitis quadam extrinsecus cælatura, quasi duobus verbis abum maris circuebant. Boves autem erant fustes:

4 Et ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonem, & alii tres ad occidentem: porro tres alii meridiem, & tres qui reliqui erant, orientem, habentes mare superpositum: posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari.

5 Porro vastitas ejus habebat mensuram palmi, & labium illius erat quasi labium calicis, vel repandi lili: capiebatque tria millia metretas.

6 Fecit quoque conchas decem: & posuit quinque a dextris, & quinque a sinistris, ut lavarent in eis omnia, quæ in holocaustum oblaturi erant: porro in mari sacerdotes lavabantur.

7 Fecit autem & candelabra aurea decem, secundum speciem quæ iussa erant fieri: & posuit ea in templo, quinque a dextris, & quinque a sinistris.

† Matt. 27. 51. † Jerem. 52. 20.

† 3. Reg. 7. 23.

8 Necnon & mensas decem: & posuit eas in templo, quinque a dextris, & quinque a sinistris: phialas quoque aureas centum.

9 Fecit etiam arrium sacerdotum, & basilicam grandem: & ostia in basilica, quae texit aere.

10 Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem.

11 Fecit autem Hiram lebetes, & creagras, & phialas: & complevit omne opus regis in domo Dei:

12 Hoc est, columnas duas, & epistylla, & capita, & quasi quaedam retiacula, quae capita tegerent super epistylla.

13 Malo granata quoque quadringenta, & retiacula duo, ita ut bini ordines malo granatorum singulis retiaculis jungerentur, quae protergerent epistylla, & capita columnarum.

14 Bases etiam fecit, & conchas, quas superposuit basibus:

15 Mare unum, boves quoque duodecim sub mari.

16 Et lebetes, & creagras, & phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex aere mundissimo.

17 In regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochor & Sareditha.

18 Erat autem multitudo vasorum innumerablem, ita ut ignosceretur pondus aëris.

19 Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, & altare aureum, & mensas, & super eas panes propositionis:

20 Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum juxta ritum ex auro purissimo:

21 Et florentia quaedam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt.

22 Thymiatéria quoque, & thuribula, & phialas, & mortariola, ex auro purissimo. Et ostia calavit templi interioris: id est, in Sancta sanctorum: & ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

CAPUT V.

Illatis in templum vasis sacris, & oblatis plurimorum donariis, arca continens tabulas Moysi in aedulam inducitur, unde gloria Domini implet templum.

3. Reg. 7. 51.

13. Reg. 6. 11.

1 Intulit igitur Salomon omnia, quae voluerat David pater suus, argentum, & aurum, & universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

2 Post quae congregavit majores natu Israel, & cunctos principes tribuum, & capita familiarum de filiis Israel in Jerusalem, ut adducerent arcam foederis Domini de civitate David, quae est Sion.

3 Venerunt itaque ad regem ortus viri Israel in die sollempni mensis septimi.

4 Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt Levitae arcam,

5 Et intulerunt eam, & omnem paratam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii, quae erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum Levitis.

6 Rex autem Salomon, & universus cœtus Israel, & omnes qui fuerunt congregati ante arcam, immolabant arietes, & boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.

7 Et intulerunt sacerdotes arcam foederis Domini in locum suum, id est, ad oraculum templi, in Sancta sanctorum subter alas cherubim:

8 Ita ut cherubim expanderent alas suas super locum, in quo posita erat arca, & ipsam arcam tegerent cum vestibus suis.

9 Vestium autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in praesentem diem.

10 Nihilque erat aliud in arca, nisi duae tabulae, quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egredientibus ex Aegypto.

11 Egredis autem sacerdotibus de sanctuario (omnes enim sacerdotes, qui ibi poterant inveniri, sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices, & ministeriorum ordo inter eos divisus erat)

12 Tam Levitae quam cantores, id est, & qui sub Asaph erant, & qui sub Eman, & qui sub Idithun, filii, & fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis, & psalteriis, & citharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis.

13 Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diversi generis musicorum concinentibus, & vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare cepissent & dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia ejus; impleatur domus Dei nube.

14 Nec possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

CAPUT VI.

Benedicit Salomon populo Israel, & gratias Deo agit de impletione promissionis factae Davidi, oratque supplex coram multitudine, ut orantium in eo templo vota Deus exaudiat.

1. Reg. 8. 12.

1 Tunc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine:

2 Ego autem aedificavi domum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum.

3 Et convertit rex faciem suam, & benedixit universae multitudini Israel (nam omnis turba stabat intenta) & ait:

4 Benedixit Dominus Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens:

5 A die, qua eduxi populum meum de terra Aegypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut aedificarem in ea domum nomini meo: neque elegi quemquam alium virum, ut esset sux in populo meo Israel,

6 Sed elegi Jerusalem, ut sit nomen meum in ea, & elegi David, ut constituerem eum super populum meum Israel.

7 Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut aedificaret domum nomini Domini Dei Israel.

8 Dixit Dominus ad eum: Quia haec fuit voluntas tua, ut aedificares domum nomini meo, bene quidem fecisti hujusmodi habere voluntatem:

9 Sed non tu aedificabis domum, verum filius tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse aedificabit domum nomini meo.

10 Complevit ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat: & ego surrexi pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & aedificavi domum nomini Domini Dei Israel.

11 Et posui in ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel.

12 Sterit ergo coram altari Domini ex adverso universæ multitudinem Israel, & extendit manus suas.

13 Siquidem fecerat Salomon basim aeneam, & posuerat eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, & quinque cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudinis: steritque super eam: & deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israel, & palmis in cælum levatis.

14 Ait, † Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo & in terra: qui custodis pactum & misericordiam cum servis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo:

15 Qui præstitisti servo tuo David patri meo quacumque locutus fueras ei: & quæ ore promiseras, opere complisti, sicut & præfens tempus probat.

16 Nunc ergo Domine Deus Israel, imple servo tuo patri meo David quacumque locutus es, dicens: Non deficiet ex te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint in lege mea, sicut & tu ambulasti coram me.

17 Et nunc Domine Deus Israel, firmetur sermo tuus, quem locutus es servo tuo David.

18 Ergone credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram? Si cælum & cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista, quam ædificavi?

19 Sed ad hoc tantum facta est, ut respicias orationem servi tui, & obsecrationem ejus, Domine Deus meus: & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te:

20 Ut aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus, super locum, in quo positus es ut invocaretur nomen tuum.

21 Et exaudies orationem, quam servus tuus orat in eo: & exaudias preces famuli tui, & populi tui Israel. Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est, de cælis, & propitiare.

22 Si peccaverit quispiam in proximum suum, & jurare contra eum paratus venerit, sequæ maledictio constrinxerit coram altari in domo ista:

23 Tu audies de cælo, & facies judicium servorum tuorum: ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium, & ulciscaris justum, retribuens ei secundum justitiam suam.

24 Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis (peceabunt enim tibi) & conversi egerint penitentiam, & obsecraverint nomen tuum, & fuerint deprecati in loco isto,

25 Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato populi tui Israel, & reduce eos in terram, quam dedisti eis, & patribus eorum.

26 Si clauso cælo pluvia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati te fuerint in loco isto, & confessi nomini tuo, & conversi a peccatis suis, cum eos afflixeris,

27 Exaudi de cælo Domine, & dimitte peccata servis tuis & populi tui Israel, & doce eos viam bonam, per quam ingrediantur: & da pluviam terræ, quam dedisti populo tuo ad possidendum.

28 † Fames si orta fuerit in terra, & pestilentia, serugo, & arugo, & locustæ, & bruchus, & hostes, vastatis regionibus, portas obsederint civitatis, omnique plaga & infirmitas presserit:

29 Si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscens plagam & infirmitatem suam, & expandit manus suas in domo hac,

30 Tu exaudies de cælo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, & propitiare, redde & unicuique secundum vias suas, quas nosti eum habere in corde suo: (tu enim solus nosti corda sitorum hominum.)

31 Ut timeant te, & ambulent in viis tuis cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

32 Externum quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua, propter nomen tuum magnum, & propter manum tuam robustam, & brachium tuum extentum, & adoraverit in loco isto,

33 Tu exaudies de cælo firmissimo habitaculo tuo, & facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille peregrinus: ut sciant omnes populi terræ nomen tuum, & timeant te sicut populus tuus Israel, & cognoscant, quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi.

34 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc est, quam elegisti, & donus, quam ædificavi nomini tuo:

35 Tu exaudies de cælo preces eorum, & obsecrationem, & ulciscaris.

36 Si autem peccaverint tibi, († neque enim est homo, qui non peccet) & iratus fueris eis, & tradideris hostibus, & captivos duxerint eos in terram longinquam, vel certe quæ iuxta est,

37 Et conversi in corde suo, in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint penitentiam, & deprecati te fuerint in terra captivitatis suæ, dicentes: Peccavimus, inique fecimus, injuste egimus;

38 Et reversi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota anima sua, in terra captivitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, & urbis, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo:

39 Tu exaudies de cælo, hoc est, de firmo habitaculo tuo, preces eorum, & facias iudicium, & dimittas populo tuo, quamvis peccatori:

40 Tu es enim Deus meus: interiarunt, quæso, oculi tui, & aures tuæ intenda sint ad orationem quæ fit in loco isto.

41 † Nunc igitur confurge Domine Deus in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: sacerdotes tui Domine Deus indignant salutem, & sancti tui lætentur in bonis.

42 Domine Deus ne averteris faciem christi tui: memento misericordiam David servi tui.

CAPUT VII

Post devorata caelesti igne sacrificia, Dei majestas templum implet, & plurimis immolatis hostiis, templi dedicatio septem diebus celebratur, diebus octavo fit collecta: Dominus autem Salomoni revelat se ipsius orationem exaudisse.

1 **C**umque compleisset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocausta & victimas: † & majestas Domini implevit domum.

2 Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod impleisset majestas Domini templum Domini.

3 Sed & omnes filii Israel videbant descendentem ignem & gloriam Domini super domum: & corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt, & laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus.

† 2. Machab. 1. 8.

† 1. Reg. 8. 45.
Ecd. 7.
1. Joan. 1. 8.

† psal. 131. 8.

† Infra 10. 9.

† 1. Machab. 1. 1.

4 Rex autem, & omnis populus, immolabant victimas coram Domino.

5 † Mactavit igitur rex Salomon hostias, botum viginti duo millia, arietum centum viginti millia: & dedicavit domum Dei rex, & universus populus.

6 Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in ærenum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas: porro sacerdotes caneant tubis ante eos, cunctisque Israel stabat.

7 Sanctificavit quoque Salomon medium arrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta & adipem pacificorum: omnia altare æneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipem.

8 Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Ægypti.

9 Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, & solemnitatem celebrasset diebus septem.

10 Igitur in die vigesimotertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, lætantes atque gaudentes super bono, quod fecerat Dominus Davidi, & Salomoni, & Israeli populo suo.

11 † Complevitque Salomon domum Domini, & domum regis, & omnia quæ disposuerat in corde suo, ut faceret in domo Domini, & in domo sua, & prosperatus est.

12 Apparuit autem ei Dominus nocte, & ait: Audiui orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificii.

13 Si clausero caelum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locustæ, ut devorerent terram, & misero pestilentiam in populum meum:

14 Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit penitentiam a vitis suis pessimis: & ego exaudiam de caelo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.

15 Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.

16 Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.

17 Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus, & feceris juxta omnia quæ præcepi tibi, & justitias meas judicicia servaveris:

18 Suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe tua vir, qui sit princeps in Israel.

19 Si autem averti fueritis, & dereliqueris justitias meas, & præcepta mea, quæ proposui vobis, & abeuntes servieritis diis alienis, & adoraveritis eos,

20 Evellam vos de terra mea, quam dedi vobis: & domum hanc, quam sanctificavi nomini meo, proficiam a facie mea, & tradam eam in parabolam, & in exemplum cunctis populis.

21 Et domus ista erit in proverbium universis errantibus, & dicent superentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic?

22 Respondentque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Ægypti, & apprehenderunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt: ideo venerunt super eos universa hæc mala.

CAPUT VIII

Edificatis a Salomone variis civitatibus, reliquias gentium sibi facit tributarias; offert holocausta, & sacerdotum ac Levitarum ministeria juxta dispositionem David constituit: missaque alassa plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

1 Expletis autem viginti annis, postquam edificavit Salomon domum Domini & domum suam:

2 Civitates, quas dederat Hiram Salomoni, edificavit, & habitare ibi fecit filios Israel.

3 Abiit quoque in Emath Saba, & obtinuit eam.

4 Et edificavit Palmiram in deserto, & alias civitates munitissimas edificavit in Emath.

5 Extruxitque Bethoron superiorem, & Bethoron inferiorem, civitates muratas, habentes portas & vectes & feras:

6 Balaath etiam & omnes urbes firmissimas, quæ fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum, & urbes equitum, omnia quæcumque voluit Salomon atque disposuit, edificavit in Jerusalem & in Libano, & in universa terra potestatis suæ.

7 Omnem populum, qui derelictus fuerat de Hethæis, & Amorrhæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Jelufois, qui non erant de stirpe Israel:

8 De filiis eorum, & de posteris, quos non interfecerat filii Israel, subiugavit Salomon in tributarios, usque in diem hanc.

9 Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis: ipsi enim erant viri belliciores, & duces primi, & principes quadrigarum & equitum ejus.

10 Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum.

11 Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David, in domum quam edificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit: quia ingressa est in eam arca Domini.

12 Tunc obtulit Salomon holocausta Domini super altare Domini, quod extruxerat ante porticum.

13 Ut per singulos dies offerretur in eojuxta præceptum Moysi in sabbatis & in calendis, & in festis diebus, ter per annum, id est, in solemnitate azyorum, & in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate tabernaculorum.

14 Et constituit juxta dispositionem David patris sui, officia sacerdotum in ministeriis suis: & Levitas in ordine suo, ut laudarent, & ministrarent coram sacerdotibus, juxta ritum uniuscujusque diei: & janitores in divisionibus suis per portam & portam: sic enim præceperat David homo Dei.

15 Nec prætergressi sunt de mandatis regis, tam sacerdotes quam Levitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in custodiis hæsuorum.

16 Omnes impensas preparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, usque in diem quo perfecit eam.

17 Tunc abiit Salomon in Assiongaber, & in Ailah ad oram maris rubri, quæ est in terra Edom.

18 Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, & nautas gnatos maris, & abierunt cum servis Salomonis in Ophir, tuleruntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT IX.

Regina Saba Salomonis admirata sapientiam, davis accepitque muneribus discessit: pondus auri quod Salomon quotannis adferebatur: basias, scuta, & omniaque convivii vasa aurea, & solum eburneum auro vestitum extruxit; describitur quoque amplitudo divitiarum, sapientie & potentie Salomonis, qui anno regni sui quadragesimo moritur, succedente filio Roboam.

1. Reg.
10. 2.
Math.
11. 42.
Luc. 11.
31.

Regina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit ut tentaret eum in enigmatis in Jerusalem, cum magnis opibus, & camelis qui portabant aromata, & auri plurimum, gemmarumque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei quæcumque erant in corde suo.

2 Et exposuit ei Salomon omnia quæ prospicitat: nec quidquam fuit, quod non perspicuum ei fecerit.

3 Quæ postquam vidit, sapientiam scilicet Salomonis, & domum quam ædificaverat,

4 Necnon & cibaria mensæ ejus, & habitacula fervorum, & officia ministrorum ejus, & vestimenta eorum, pincernas quoque & vestes eorum, & victimas quas immolabat in Domo Domini: non erat præ stupore ultra in ea spiritus.

5 Dixitque ad regem: Verus est sermo, quem audiveram in terra mea de virtutibus & sapientia tua.

6 Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem, & vidissent oculi mei, & probassem vix medietatem sapientie: tuæ mihi fuisse narratam: vicisti famam virtutibus tuis.

7 Beati viri tui, & beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam.

8 Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum, regem Domini Dei tui. Quia diligit Deus Israel, & vult servare eum in æternum, idcirco posuit te super eum regem, ut facias judicia atque justitiam.

9 Dedit autem regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosissimas: non fuerunt aromata talia ut hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

10 Sed & servi Hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina, & gemmas pretiosissimas:

11 De quibus fecit rex, de lignis scilicet thyinis, gradus in domo Domini, & in domo regia, citharas quoque & psalteria cantoribus: nunquam visa sunt in terra Juda ligna talia.

12 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba cuncta quæ voluit, & quæ postulavit, & multo plura quam attulerat ad eum: quæ reversa, abiit in terram suam cum servis suis.

13 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per singulos annos, sexcenta sexaginta sex talenta auri:

14 Excepta ea summa, quam legati diversarum gentium, & negotiatores afferre consueverant, omnesque reges Arabiæ, & satrapæ terrarum, qui comportabant aurum & argentum Salomoni.

15 Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in singulis hastis expendebantur:

16 Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus regebantur singula scuta: posuitque ea rex in armamentario, quod erat constitum nemore.

17 Fecit quoque rex solum eburneum grande, & vestivit illud auro mundissimo.

18 Sex quoque gradus, quibus accendebatur ad solum, & scabellum aureum, & brachiola duo altrinfecus, & duos leones stantes juxta brachiola.

19 Sed & alios duodecim leucillos stantes super sex gradus ex utraque parte: non fuit tale solum in univerfis regnis.

20 Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, & vasa domus sanctus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur.

21 Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum servis Hiram, semel in annis tribus: & deferabant inde aurum & argentum, & ebur, & simias, & pavos.

22 Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terrarum præ divitiis & gloria.

23 Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent sapientiam, quam dederat Deus in corde ejus:

24 Et deferabant ei munera, vasa argentea, & aurea, & vestes, & arma, & aromata, equos, & mulos, per singulos annos.

25 Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in stabulis, & currum equitumque duodecim millia, constituitque eos in urbibus quadrigarum, & ubi erat rex in Jerusalem.

26 Exercuit etiam potentatem super cunctos reges, a flumine Euphrate usque ad terram Philistinorum, & usque ad terminos Ægypti.

27 Tantamque copiam præbuit argenti in Jerusalem quasi lapidum; & cedrorum tantam multitudinem velut fycomotorum, quæ gignuntur in campestribus.

28 Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus.

29 Reliqua autem operum Salomonis priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Nathan Prophete, & in libris Ahie Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Jeroboam filium Nabat.

30 Regnavit autem Salomon in Jerusalem super omnem Israel quadraginta annis.

31 Dormivitque cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

CAPUT X.

Roboam, spreto seniorum consilio, juvenile secutus, seipsum regnum in duo; ipse duobus, Jeroboam decem tribubus imperat.

Profectus est autem Roboam in Sichem: illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem.

2 Quod cum audisset Jeroboam filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim revertens est.

3 Vocaveruntque eum, & venit cum universo Israel, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:

4 Pater tuus durissimo jugo nos pressit, tu leviora impera patre tuo, qui nobis imposuit gravem servitutum, & paululum de onere subleva, ut serviamus tibi.

5 Qui ait: Post tres dies revertimini ad me. Cumque abiisset populus,

6 Init consilium cum senibus, qui steterant coram patre ejus Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilii ut respondeam populo?

7 Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic, & leniveris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore.

3. Reg.
12. 11.

8 At ille reliquit consilium senum, & cum juvenibus tractare cepit, qui cum eo nutrii fuerant, & erant in comitatu illius.

9 Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi: Subleva jugum quod imposuit nobis pater tuus?

10 At illi responderunt ut juvenes, & nutrii cum eo in deliciis, atque dixerunt: Sic loqueris populo, qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu subleva: & sic respondebis ei: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei.

11 Pater meus imposuit vobis grave jugum, & ego majus pondus apponam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero caedam vos scorpionibus.

12 Venit ergo Ieroboam, & universus populus, ad Roboam die tertio, sicut praeceperat eis.

13 Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum:

14 Locutusque est juxta juvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit jugum, quod ego gravius faciam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero caedam vos scorpionibus.

15 Et non acquievit populi precibus: erat enim voluntatis Dei, ut completetur sermo ejus, quem locutus fuerat per manum Ahia: Silonitis ad Ieroboam filium Nabar.

16 Populus autem universus, rese duriora dicente, sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israel, tu autem pave domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua.

17 Super filios autem Israel, qui habitabant in civitatibus Juda, regnavit Roboam.

18 Misitque rex Roboam Aduram, qui praeerat tributis, & lapidaverunt eum filii Israel, & mortuus est: porro rex Roboam currum festinavit ascendere, & fugit in Jerusalem.

19 Reversusque Israel a domo David, usque ad diem hanc.

CAPUT XI.

Roboam, dum vult armis integrum regnum paternum recuperare, per Semeiam praecepit Deus, ne pugnet contra Israel: extructis autem a Roboam multis civitatibus, constituit ad eum Levitae ac sacerdotes abieci a Ieroboam, ceterisque Dei cultores: Roboam autem multas duxit uxores ac concubinas.

1 Venit autem Roboam in Jerusalem, & convocavit universam domum Juda & Benjamin, centum octoginta millia electorum atque bellantium, ut dimicaret contra Israel, & converteret ad se regnum suum.

2 Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei, dicens:

3 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, & ad universum Israel, qui est in Juda & Benjamin:

4 Haec dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt, nec perrexerunt contra Ieroboam.

5 Habitatev autem Roboam in Jerusalem, & edificavit civitates muratas in Juda.

6 Extruxitque Bethlehem, & Etam, & Thecue,

7 Bethsur quoque, & Socho, & Odollam, & Necon & Geth, & Maresa, & Ziph, & Sed & Aduram, & Lachis, & Azeca, & Saraa quoque, & Ajalon, & Hebron, quae erant in Juda & Benjamin, civitates munitissimas.

11 Cumque clausisset eas muris, poscit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est olei, & vini.

12 Sed & in singulis urbibus fecit armamentarium scutorum & hastarum, firmavitque eas summa diligentia, & imperavit super Judam & Benjamin.

13 Sacerdotes autem & Levitae, qui erant in universo Israel, venerunt ad eum de cunctis sedibus suis,

14 Relinquentes suburbana & possessiones suas, & transeuntes ad Judam, & Jerusalem: eo quod abiecerit eos Ieroboam, & posterius ejus, ne sacerdotio Domini fungerentur.

15 Qui constituit sibi sacerdotes excelsum, & daemoniorum, vitulorumque quos fecerat.

16 Sed & de cunctis tribubus Israel, quicumque dederant cor suum ut quererent Dominum Deum Israel, venerunt in Jerusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo patrum suorum.

17 Et roboraverunt regnum Juda, & confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos: ambulaverunt enim in viis David & Salomonis, annis tantum tribus.

18 Duxit autem Roboam uxorem Mahalath, filiam Jerimoth, filii David: Abihail quoque filiam Eliab filii Isai.

19 Quae peperit ei filios, Jehus, & Somoriam, & Zoom.

20 Post hanc quoque accepit Maacha filiam Abfalom, quae peperit ei Abia, & Ethai, & Ziza, & Salomith.

21 Amavit autem Roboam Maacha filiam Abfalom, super omnes uxores suas, & concubinas: nam uxores decem & octo duxerat, concubinas autem sexaginta: & genuit viginti octo filios, & sexaginta filias.

22 Constituit vero in capite, Abiam filium Maacha, ducem super omnes fratres suos, ipsum enim regem facere cogitabat,

23 Quia sapientior fuit, & potentior super omnes filios ejus, & in cunctis finibus Juda, & Benjamin, & in universis civitatibus munitis: praebuitque eis escas plurimas, & multas petivit uxores.

CAPUT XII.

Propter peccata Roboam ac populi Juda, quinto anno regni ejus tradidit illos Deus Sese regi Aegypti: qui capti munitissimas civitates Judae, diripit Jerusalem, sublati regis ac templi thesauro, scutis quoque auris & argenteis, pro quibus auca fixit Roboam: quo mortuo, succedit filius Avia.

1 Cumque roboratum fuisset regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Israel cum eo.

2 Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sese rex Aegypti in Jerusalem (quia peccaverunt Domino)

3 Cum mille ducentis curribus, & sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Libyes scilicet, & Troglodytes, & Aethiopes.

4 Cepitque civitates munitissimas in Juda, & venit usque in Jerusalem.

1. Reg.
11. 29.

3. Reg.
14. 21.

¶ Semias autem propheta ingressus est ad Roboam, & principes Juda, qui congregati fuerant in Jerusalem, fugientes Sefac, dixitque ad eos: Hæc dicit Dominus: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sefac.

6 Conseruatiq; principes Israel & rex dixerunt: Iustus est Dominus.

7 Cumq; vidisset Dominus, quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semiam, dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis auxilium auxiliis, & non stillabit furor meus super Ierusalem per manum Sefac.

8 Veruntamen seruiet ei, ut sciant distantiam seruitutis meæ, & seruitutis regni terrarum.

9 Reversus itaque Sefac rex Ægypti ab Ierusalem, sublatis thesauris domus Domini, & domus regis, omniaque fecum tulit, & clypeos aureos, quos fecerat Salomon,

10 Pro quibus fecit rex aeneos, & tradidit illos principibus scutiariorum, qui custodiebant vestibulum palatii.

11 Cumq; introiret rex domum Domini, veniebant scutarii, & tollebant eos, iterumq; referiebant eos ad armamentarium suum.

12 Veruntamen quia humiliati sunt,aversa est ab eis ira Domini, nec deleri sunt penitus: siquidem & in Juda inventa sunt opera bona.

13 † Confortatus est ergo rex Roboam in Jerusalem, atq; regnavit: quadraginta autem & unius anni erat cum regnare coepisset, & decem & septem annis regnavit in Ierusalem, urbe, quam elegit Dominus, ut confirmaret nomen suum ibi, de cunctis tribubus Israel: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis.

14 Fecit autem malum, & non præparavit cor suum ut quæreret Dominum.

15 Opera vero Roboam prima & novissima, scripta sunt in libris Semie: propheta, & Ado Videntis, & diligenter exposita: pugnaveruntque adversum se Roboam & Jeroboam cunctis diebus.

16 Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David. Et regnavit Abia filius ejus pro eo.

CAPUT XIII.

Abia ad bellum contra Jeroboam accedens, debetatur exercitum Jeroboam a bello contra se, quum Deum haberent ducent, quem illi absecerant, & sperans in Domino victor evadit, ac diversas cepit civitates, & ex 14 uxoribus procreat liberos 38.

1 Anno octavo decimo regis Jeroboam, regnavit Abia super Judam.

2 Tribus annis regnavit in Jerusalem, nomenque matris ejus Michaia, filia Uriel de Gabaa: & erat bellum inter Abiam & Jeroboam:

3 † Cumq; iniisset Abia certamen, & haberet bellicosissimos viros, & electorum quadringenta milia: Jeroboam instruxit contra aciem octingenta milia virorum, qui & ipsi electi erant, & ad bella fortissimi.

4 Stetit ergo Abia super montem Semeron, qui erat in Ephraim, & ait: Audi Jeroboam, & omnis Israel,

5 Num ignoratis quod Dominus Deus Israel dederit regnum David super Israel in sempiternum, ipsi & filii ejus in pactum salis?

6 Et surrexit Jeroboam filius Nabar, servus Salomonis filii David: † & rebellavit contra dominum suum.

7 Congregatiq; sunt ad eum viri vanissimi, & filii Bellial: & prævaluerunt contra Roboam filium Salomonis: porro Roboam erat rudis, & corde pavido, nec potuit resistere eis.

8 Nunc ergo vos dicitis: quod resistere possitis regno Domini, quod possidet per filios David, haberique grandem populi multitudinem, atq; viros aureos, quos fecit vobis Jeroboam in deos.

9 † Et ejecistis sacerdotes Domini, filios Aaron, atq; Levitas: & fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum: quicumque venerit, & intraverit manum suam in tauro de bobus, & in arietibus septem, sic sacerdos eorum qui non sunt dii.

10 Noster autem Dominus, Deus est, quem non relinquitur, sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, & Levitæ sunt in ordine suo:

11 Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies mane & vespere, & thymiana juxta legis præcepta confectum, & proponuntur panes in mensa mundissima, æsq; apud nos candelabrum aureum, & lucernæ ejus, ut accendantur semper ad vesperam: nos quippe custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis.

12 Ergo in exercitu nostro dux Deus est, & sacerdotes ejus, qui clangunt tubis, & resonant contra vos: filii Israel nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit.

13 Hæc illo loquente, Jeroboam retro moliebatur insidias. Cumq; ex adverso hostium staret, ignorantem Judam suo ambiebat exercit.

14 Respiciensque Judas vidit instare bellum ex adverso & post tergum, & clamavit ad Dominum: ac sacerdotes tubis canere coeperunt.

15 Omnesque viri Juda vociferati sunt: & ecce illis clamantibus, perterriti Deus Jeroboam, & omnem Israel qui stabat ex adverso Abia, & Juda.

16 Fugeruntque filii Israel Judam, & tradidit eos Deus in manu eorum.

17 Percussit ergo eos Abia, & populus ejus, plaga magna: & corruerunt vulnerati ex Israel quingenta milia virorum forisum.

18 Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo, & vehementissime confortati filii Juda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum.

19 Persecutus est autem Abia fugientem Jeroboam, & cepit civitates ejus, & filias ejus, & Sefana cum filiabus suis, Ephron quoque & filias ejus:

20 Nec valuit ultra resistere Jeroboam in diebus Abia: quem percussit Dominus, & mortuus est.

21 Igitur Abia, confortato imperio suo, accepit uxores quatuordecim: procreavitque viginti duos filios, & sedecim filias.

22 Reliqua autem sermone Abia, viarumque & operum ejus, scripta sunt diligentissime in Libro Ado Propheta.

CAPUT XIV.

Abia succedit filius Asa, qui pace a Deo concessa idolorum cultum subvertit, & civitates Juda adificat ac nunit, Zaramque regem Edithoyam cum exercitu mille millium divino auxilio occidit ad interuentionem.

1 Dormivit autem Abia cum patribus suis, & sepelitur eum in civitate David: regnavitque Asa filius ejus pro eo, in cuius diebus inquit terra annis decem.

† 1. Reg. 11. 31.

† 3. Reg. 15. 5.

2 Fecit autem Aſa quod bonum & placitum erat in conſpectu Dei ſui, & ſubvertit altaria peregrini cultus, & excelsa.

3 Et conſregit ſtatuas, luſcoſque ſuccidit:

4 Et præcepit Judæ ut quæretet Dominum Deum patrum ſuorum, & faceret legem, & univerſa mandata:

5 Et abſtulit de cunctis urbibus Juda aras, & ſana, & regnavit in pace.

6 Aedificavit quoque urbes munitas in Juda, quia quietus erat, & nulla temporibus eius bella ſurrexerant, pacem Domino largiente.

7 Dixit autem Judæ: Aedificemus civitates iſtas, & vallem muris, & roboremus turribus, & portis, & ſeris, donec a bellis quieti ſunt omnia, eo quod quaſierimus Dominum Deum patrum noſtrorum, & dederit nobis pacem per gym. Aedificaverunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit.

8 Habuit autem Aſa in exercitu ſuo portantium ſcuta & haſtas de Juda recentia millia, de Benjamin vero ſcutariorum & ſagittariorum ducenta octoginta millia, omnes iſti viri fortiſſimi.

9 Egreſſus eſt autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu ſuo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit uſque Mareſa.

10 Porro Aſa perrexit obviam ei, & inſtruxit aciem ad bellum in valle Sephata, quæ eſt juxta Mareſa:

11 Et invocavit Dominum Deum, & ait: ¶ Domine non eſt apud te uſta diſtancia, utrum in paucis auxiliaberis, an in pluribus: adjuva nos Domine Deus noſter: in te enim & in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noſter tu es, non prævaleat contra te homo.

12 Exterritus itaque Dominus Aethiopes coram Aſa & Juda: fugeruntque Aethiopes.

13 Et perſecutus eſt eos Aſa, & populus qui cum eo erat, uſque Geraræ: & ruerunt Aethiopes uſque ad interuſionem, quia Domino cedente contriti ſunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo ſpolia multa.

14 Et percuſerunt civitates omnes per circuitum Geraræ: grandis quippe cunctos terror invaſerat: & diriperunt urbes, & multam prædam abſportaverunt.

15 Sed & caulas ovium deſtruentes, tulerunt pecorum inſinitam multitudinem, & camelorum: reverſique ſunt in Jeruſalem.

CAPUT XV.

Azarias propheta Iſraelem futurum multo tempore abſque Dei veri cultu, ſacerdotio & lege, cuius propheta exhortationis confortatus Aſa, auſus ſordes idolorum ſuamque matrem idololatram Imperio prius, & populus autem jurat ſe Deo ſervitaurum.

1 **A**zarias autem filius Obed, factus in ſe ſpiritu Dei,

2 Egreſſus eſt in occurſum Aſa, & dixit ei: Audite me Aſa & omnis Juda & Benjamin: Dominus vobis cum, quia fuiſtis cum eo. Si quaſieritis eum, inveniatis: ſi autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

3 Tranſibunt autem multi dies in Iſrael abſque Deo vero, & abſque ſacerdote doctore, & abſque lege.

4 Cumque reverſi fuerint in anguſtia ſua ad Dominum Deum Iſrael, & quaſierint eum, reperient eum.

5 In tempore illo non erit pax egredienti, & ingredienti, ſed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum:

6 Pugnant enim gens contra gentem, & civitas contra civitatem, quia Dominus conturbabit eos in omni anguſtia.

7 Vos ergo confortamini, & non diſſolvantur manus veſtræ: erit enim merces operi veſtro.

8 Quod cum auდიſſet Aſa, verba ſcilicet & prophetia Azariæ filii Obed propheta, confortatus eſt, & abſtulit idola de omni terra Juda, & de Benjamin, & ex urbibus, quas ceperat, montis Ephraim, & dedicavit altare Domini quod erat ante porticum Domini.

9 Congregavitque univerſum Judam & Benjamin, & advenas cum eis de Ephraim, & de Manaſſe, & de Simeon: plures enim ad eum conſugerant ex Iſrael, videntes quod Dominus Deus illius eſſet cum eo.

10 Cumque veniſſent in Jeruſalem menſe tertio, anno decimoquinto regni Aſa,

11 Immolaverunt Domino in die illa, de manubis & præda quam adduxerant, boves ſeptingentos, & arietes ſeptem millia.

12 Et intravit ex more ad corroborandum factus, ut quaerent Dominum Deum patrum ſuorum in toto corde, & in tota anima ſua.

13 Si quis autem, inquit, non quaſierit Dominum Deum Iſrael, morietur, a minimo uſque ad maximum, a viro uſque ad mulierem.

14 Juraveruntque Domino voce magna in jubilo, & in clangore tubæ, & in ſonitu buccinarum,

15 Omnes qui erant in Juda cum execratione: in omni enim corde ſuo juraverunt, & in tota voluntate quaſierunt eum, & invenerunt: præſtititque eis Dominus requiem per circuitum.

16 Sed & Maacham matrem Aſa regis ex anguſto depoſuit imperio, eo quod feciſſet in loco ſimulacrum Priapi: quod omne contrivit, & in fruſta comminans combuſit in torrente Cedron.

17 Excelsa autem derelicta ſunt in Iſrael: atrament cor Ali erat perfectum cunctis diebus ejus.

18 Eaque quæ voverat pater ſuus, & ipſe, intulit in domum Domini, argentum, & aurum, vaſorumque diverſam ſuppelleſilem.

19 Bellum vero non fuit uſque ad trigefimum quintum annum regni Aſa.

CAPUT XVI.

Pugnante Baſa rege Iſrael contra Aſa, vocavit Aſa Benadab regem Syriæ in auxilium, & Hanani prophetam, ipſum ob id increpantem, in nervum coniecit: ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte ſecum poſuit, anno regni ſui quadrageſimo primo moritur.

1 **A**nno autem trigefimo ſexto regni ejus, aſcendit Baſa rex Iſrael in Judam, & muro circumdabat Rama, ut nullus tute poſſet egredi & ingredi de regno Aſa.

2 Protulit ergo Aſa argentum & aurum de theſauris domus Domini, & de theſauris regis, miſitque ad Benadab regem Syriæ, qui habitabat in Damasco, dicens:

3 Factus inter me & te eſt, pater quoque meus & pater tuus habuere concordiam: quam ob rem miſi tibi argentum & aurum, ut rupto foedere, quod habes cum Baſa rege Iſrael, facias eum a me recedere.

4. Quo comperro, Benadad misit principes exercituum suorum ad urbes Israel: qui percellerunt Athon, & Dan, & Abelmaim, & universas urbes Nephthali muratas.

5. Quod cum audisset Baasa, desistit edificare Rama, & intermisit opus suum.

6. Porro Afa rex assumpsit universum Judam, & tulerunt lapides de Rama, & ligna quae adificationi preparaverat Baasa, adificationeque ex eis Gabaa, & Maspha.

7. In tempore illo venit Hanani propheta ad Afa regem Juda, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua.

8. Nonne Aethiopes & Libyes multo plures erant, quadrigis & equibus, & multitudine nimia: quos, cum Domino credidisses, tradidit in manu tua?

9. Oculi enim Domini contemplantur universam terram, & praesent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in se. Stulte igitur egisti, & propter hoc ex praesenti tempore adversum te bella confluent.

10. Iratusque Afa adversus Videntem, iussit eum mitti in nervum: valde quippe super hoc fuerat indignatus: & interfecit de populo in tempore illo plurimos.

11. Opera autem Afa prima & novissima, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel.

12. Agrotavit etiam Afa anno trigesimo nono regni sui, dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quaesivit Dominum, sed magis in medicorum arte confusus est.

13. Dormivitque cum patribus suis: & mortuus est anno quadragesimo primo regni sui.

14. Et sepeliverunt eum in sepulchro suo, quod foderat sibi in civitate David: posueruntque eum super lectum suum, plenum aromatibus & unguentis meretriciis, quae erant pigmentationum arte confecta, & combusserunt super eum ambitione nimia.

CAPUT XVII.

Pius Josaphat patri Afa succedens divitiis potens & armis, misit doctores legis Dei per universum Judam; cujus principes recensentur cum numero subditorum militum.

1. Regnavit autem Josaphat filius ejus pro eo, & invaluit contra Israel.

2. Constituitque militem numeros in cunctis urbibus Juda, quae erant vallatae muris. Praesidiaque disposuit in terra Juda, & in civitatibus Ephraim, quas ceperat Afa pater ejus.

3. Et fuit Dominus cum Josaphat, quia ambulavit in vijs David patris sui primis: & non speravit in Baalim.

4. Sed in Deo patris sui, & perrexit in praecipis illius, & non juxta peccata Israel.

5. Confirmavitque Dominus regnum in manu ejus, & dedit omnis Juda munera Josaphat: factaque sunt ei infinitae divitiae, & multa gloria.

6. Cumque sumpsisset cor ejus audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Juda abstulit.

7. Tertio autem anno regni sui, misit de principibus suis Benhail, & Obdian, & Zachariam, & Nathanael, & Michaeam, ut docerent in civitatibus Juda:

8. Et cum eis Levitas, Semeiam, & Nathanim, & Zabadiam, Afael quoque, & Semiramoth, & Jonathan, Adoniamque & Thobiam, & Thobadoniam, Levitas, & cum eis Elisama & Joram sacerdotes,

9. Docebantque populum in Juda, habentes librum legis Domini, & circumabant cunctas urbes Juda, atque erudiebant populum.

10. Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum, quae erant per syrum Juda, nec audebant bellare contra Josaphat.

11. Sed & Philisthai Josaphat munera deferrebant, & vestigal argenti, Arabes quoque adducebant pecora, arietum septem millia septingenta, & hircorum totidem.

12. Crevit ergo Josaphat, & magnificatus est usque in sublime: atque edificavit in Juda domos ad instar turrium, urbesque muratas.

13. Et multa opera paravit in urbibus Juda: viri quoque bellatores, & robusti erant in Jerusalem.

14. Quorum iste numerus per domos atque familias singulorum: In Juda principes exercitus, Ednas dux, & cum eo robustissimi viri trecenta millia.

15. Post hunc Johanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.

16. Post istum quoque Amasias filius Zechri, consecratus Domino, & cum eo ducenta millia virorum fortium.

17. Hunc sequebatur robustus ad praesida Eliada, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia.

18. Post istum etiam Jozabad, & cum eo centum octoginta millia expeditorum militum.

19. Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis, quos posuerat in urbibus muratis, in universo Juda.

CAPUT XVIII.

Josaphat impio Achab affinitate junctus, sumpta filio Joram in uxorem filia Achabi, aspicit eum eo contra Ramoth Galaad, 400 psuadrophetis victoriam promittentibus: Michaeas autem contrarium prophetaus, incarceration, sed Achab juxta Michaeas prophetiam in bello occiditur.

1. Fuit ergo Josaphat dives & inclutus multum, & affinitate conjunctus est Achab.

2. Descenditque post annos ad eum in Samariam: ad cujus adventum maestavit Achab arietes & boves plurimos, ipsi, & populo qui venerant cum eo: persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad.

3. Dixitque Achab rex Israel ad Josaphat regem Juda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Ut ego, & tu: sicut populus tuus, sic & populus meus: tecumque erinus in bello.

4. Dixitque Josaphat ad regem Israel: Consule obsecro impraesentiarum sermonem Domini.

5. Congregavit igitur rex Israel prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi, Ascende, inquam, & trader Deus in manu regis.

6. Dixitque Josaphat: Numquid non est hic prophetae Domini, ut ab illo etiam requiramus?

7. Et ait rex Israel ad Josaphat: Est vir unus, a quo possumus quærere Domini voluntatem: sed ego odi eum, quia non propheta mihi bonum, sed malum omni tempore: est autem Michaeas filius Jemla.

Dixitque Josaphat: Ne loquaris rex hoc modo.

8. Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis, & dixit ei: Voca cito Michaeam filium Jemla.

9 Porro rex Israel, & Jofaphat rex Juda, uterque sedebant in folio suo, vestiti cultu regio, sedebant autem in area juxta portam Samariae, omnesque prophetae varicabantur coram eis.

10 Sedecias vero filius Chanaana fecit sibi cornu ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec conteras eam.

11 Omnesque prophetae similiter prophabant, atque dicebant: Ascende in Ramoth Galaad, & prosperaberis, & tradet eos Dominus in manu regis.

12 Nuntius autem, qui ierat ad vocandum Michæam, ait illi: En verba omnium prophatarum uno ore bona regi annuntiant: quæso ergo te ut & sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque prospera.

13 Cui respondit Michæas: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Deus meus, hoc loquar.

14 Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Cui ille respondit: Ascendite: cuncta enim prospera evenient, & tradentur hostes in manus vestras.

15 Dixitque rex: Iterum atque iterum te adjuro, ut mihi non loquaris, nisi quod verum est, in nomine Domini.

16 At ille ait: Vidi univerfum Israel dispersum in montibus, sicut oves absque pastore: & dixit Dominus: Non habent isti dominos: revertatur unusquisque in domum suam in pace.

17 Et ait rex Israel ad Jofaphat: Nonne dixi tibi, quod non propharet istis mihi quidquam boni, sed ea quæ mala sunt?

18 At ille: Idcirco, ait, audite verbum Domini: Vidi Dominum sedentem in folio suo, & omnem exercitum caeli assistentem ei a dextris & a sinistris.

19 Et dixit Dominus: Quis decipiet Achab regem Israel, ut ascendat & corruat in Ramoth Galaad? Cumque diceret unus hoc modo, & alter alio:

20 Processit spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam eum. Cui Dominus: In quo, inquit, decipies?

21 At ille respondit: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophatarum ejus. Dixitque Dominus: Decipies, & pravelebis: egredere, & fac ira.

22 Nunc igitur, ecce Dominus dedit spiritum mendacii in ore omnium prophatarum tuorum, & Dominus locutus est de te mala.

23 Accessit autem Sedecias filius Chanaana, & percussit Michæam malleam, & ait: Per quam viam transivit Spiritus Domini a me, ut loqueretur tibi?

24 Dixitque Michæas: Tu ipse videbis in die illo, quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut abscondaris.

25 Precepit autem rex Israel, dicens: Tollite Michæam, & ducite eum ad Amon principem civitatis, & ad Joas filium Amelch.

26 Et dicitis: Hæc dicit rex: Mittite hunc in carcerem, & date ei panis modicum, & aque paucillum, donec revertat in pace.

27 Dixitque Michæas: Si reverfus fueris in pace, non est locutus Dominus in me. Et ait: Audite omnes populi.

28 Igitur ascenderunt rex Israel & Jofaphat rex Juda in Ramoth Galaad.

29 Dixitque rex Israel ad Jofaphat: Mutabo habitum, & sic ad pugnam vadam, tu autem

induere vestibus tuis. Mutatoque rex Israel habitu, venit ad bellum.

30 Rex autem Syriæ præceperat ducibus equitatus sui, dicens: Ne pugnetis contra minimum, aut contra maximum, nisi contra solum regem Israel.

31 Itaque cum vidissent principes equitatus Jofaphat, dixerunt: Rex Israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes: at ille clamavit ad Dominum, & auxiliatus est ei, atque avertit eos ab illo.

32 Cum enim vidissent duces equitatus, quod non esset rex Israel, reliquerunt eum.

33 Accidit autem ut unus e populo sagittam in incertum jaceret: Rex Israel est iste. Et percussit regem Israel inter cervicem & scapulas: at ille aurigæ suo ait: Convertere manum tuam, & educ me de acie, quia vulneratus sum.

34 Et finita est pugna in die illo: porro rex Israel stabat in curru suo contra Syros usque ad vesperam, & mortuus est occidente sole.

CAPUT XIX.

Jofaphat ex infelici praelio reversus, a Jehu propheta correptus de præstito auxilio Achab, constitutus a se iudices admonet de servanda iustitia, sacerdotes & Levitas de promovendo cultu divino, populoque recte instituendo.

1 Reverfus est autem Jofaphat rex Juda in domum suam pacifice in Jerusalem.

2 Cui occurrit Jehu filius Hanani Videns, & ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia iungeris, & idcirco iram quidem Domini merbaris.

3 Sed bona opera inventa sunt in te, eo quod abstuleris locos de terra Juda, & præparaveris cor tuum ut requireres Dominum Deum patrum tuorum.

4 Habitavit ergo Jofaphat in Jerusalem: rursusque egressus est ad populum de Bersabee usque ad montem Ephraim, & revocavit eos ad Dominum Deum patrum suorum.

5 Constituitque iudices terræ in cunctis civitatibus Juda munitis per singula loca,

6 Et præcipiens iudicibus, Videte, ait, quid faciatis: non enim hominis exerceretis iudicium, sed Domini: & quodcumque judicaveritis, in vos redundabit.

7 Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum.

8 In Jerusalem quoque constituit Jofaphat Levitas, & sacerdotes, & principes familiarum ex Israel, ut iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus ejus.

9 Precepitque eis, dicens: Sic agatis in timore Domini fideliter & corde perfecto,

10 Omnem causam, quæ venerit ad vos, fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem & cognationem, ubicumque quæstio est de lege, de mandato, de ceremoniis, de justificationibus: ostendite eis, ut non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes non peccabitis.

11 Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præstabit: porro Zabadias filius Imahel, qui est dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent: habetisque magistros Levitas coram vobis, confortamini, & agite diligenter, & erit Dominus vobiscum in bonis.

† Deut.
19. 17.
Sap. 6.
8.
Ecl. 1.
35. 15.
Act. 10. 34.
Rom. 7.
11.
Gal. 2.
6.
Eph. 6.
9.
Coloss. 3. 25.
1. Petr. 1. 17.

CAPUT XX.

Ammonitis, Moabitibus, ac Syris contra Josaphat insurgentibus, ipse predicato jejunio una cum populo suo supplicat ad Deum confugit, sique a eis se mutuo cadentibus liberatus spolia colligit: verum ob factum cum impio Ochozia initum a professa corrigitur, & puniuntur a Deo.

Post hæc congregati sunt filii Moab, & filii Ammon, & cum eis de Ammonitis, ad Josaphat, ut pugnarent contra eum.

2 Veneruntque nuntii, & indicaverunt Josaphat, dicentes: Venit contra te multitudo magna, de his locis quæ trans mare sunt, & de Syria, & ecce consistunt in Asalonthamar, quæ est Engaddi.

3 Josaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit jejunium universo Juda.

4 Congregatusque est Judas ad deprecandum Dominum: sed & omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum.

5 Cumque stetisset Josaphat in medio cœtu Juda, & Jerusalem, in domo Domini ante atrium novum,

6 ait: Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis gentium, in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquam tibi potest resistere.

7 Nonne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terræ hujus coram populo tuo Israel, & dedisti eam seneni Abraham amici tui in sempiternum?

8 Habitaveruntque in ea, & extruxerunt in illa sanctorum nomini tuo, dicentes:

9 Si irruerint super nos mala, gladius iudicii, pestilentia, & fames, stabimus coram domino hæc in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum: & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies, salvoque facies.

10 Nunc igitur ecce filii Ammon, & Moab, & mons Seir, ꝑ per quos non concessisti Israel ut transiret quando egrediebantur de Ægypto, sed declinaverunt ab eis, & non interfecerunt illos:

11 Econtrario agunt, & nituntur ejicere nos de possessione, quam tradidisti nobis.

12 Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residuum, ut oculos nostros dirigamus ad te.

13 Omnis vero Juda stabat coram Domino, cum parvulis, & uxoribus, & liberis suis.

14 Erat autem Jahaziel filius Zachariæ, filii Banaiæ, filii Jehiel, filii Mathaniæ, Levites de filiis Asaph, super quem factus est Spiritus Domini in medio turbæ,

15 Et ait: Attendite omnis Juda, & qui habitatis Jerusalem, & tu rex Josaphat: Hæc dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hæc multitudinem: non est enim vestra pugna, sed Dei.

16 Cras descendite contra eos: ascensuri enim sunt per clyvum nomine Sis, & invenietis illos in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Jeruel.

17 Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, & videbitis auxilium Domini super vos, o Juda, & Jerusalem: nolite timere, nec paveatis: cras egrediemini contra eos, & Dominus erit vobiscum,

18 Josaphat ergo, & Juda, & omnes habitatores Jerusalem, ceciderunt proni in terram coram Domino, & adoraverunt eum.

19 Porro Levitæ de filiis Caath, & de filiis Core, laudabant Dominum Deum Israel voce magna, in excelsum.

20 Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecæ: profectisque eis, stans Josaphat in medio eorum, dixit: Audite me viri Juda, & omnes habitatores Jerusalem: credite in Domino Deo vestro, & secuti eritis: credite prophetis ejus, & cuncta evenient prospera:

21 Deditque consilium populo, & statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: ꝑ Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia ejus.

22 Cumque cepissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon, & Moab, & montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Judam, & percussi sunt.

23 Namque filii Ammon, & Moab, confurxerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent & delerent eos: cumque hoc opere perpetrasset, etiam in semetipsos versi, mutuis incidere vulneribus.

24 Porro Juda cum venisset ad speculam, quæ respicit solitudinem, vidit procul emicare regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam, qui necem potuisset evadere.

25 Venit ergo Josaphat, & omnis populus cum eo, ad detrahenda spolia mortuorum: inveneruntque inter cadavera varias supellectilem, vestes quoque, & vasa pretiosissima, & diriperunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre præ prædæ magnitudine.

26 Die autem quarto congregati sunt in valle Benedictionis: etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum vallis Benedictionis usque in præsentem diem.

27 Reversusque est omnis vir Juda, & habitatores Jerusalem, & Josaphat ante eos, in Jerusalem cum lætitia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis.

28 Ingressique sunt in Jerusalem cum psalteriis, & citharis, & tubis, in domum Domini.

29 Irruit autem pavor Domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnavisset Dominus contra inimicos Israel.

30 Quievitque regnum Josaphat, & præbuit ei Deus pacem per circuitum.

31 Regnavit igitur Josaphat super Judam, & erat triginta quinque annorum cum regnare cepisset: viginti autem & quinque annis regnavit in Jerusalem, & nomen matris ejus Aluba filia Selahi.

32 Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quæ placita erant coram Domino.

33 Verumtamen excelsa non abstulit, & adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum.

34 Reliqua autem gestorum Josaphat priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Jehu filii Hanani; quæ digessit in Libros regum Israel.

35 Post hæc inivit amicitias Josaphat rex Juda cum Ochozia rege Israel, cujus opera fuerunt impiissima.

36 Et particeps fuit ut faceret naves, quæ irent in Tharsis: feceruntque classem in Asiongaber.

† Psal.
135. 1.

† Dent.
28. 1.

37 Prophetavit autem Eliezer filius Dodan de Mafefa ad Jofaphat, dicens: Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contriteque sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.

CAPUT XXI.

Impius Joram filius Jofaphat occidit fratres suos, & quosdam principes Juda, cui Elias per literas pessimum agritudinem, ac mortem, & domum suam ac regni divitionem tradidit, qua tandem subséquuta sunt.

3. Reg. 22. 51.

Dormivit autem Jofaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: regnavitque Joram filius ejus pro eo.

2 Qui habuit fratres, filios Jofaphat, Azariam, & Jahluel, & Zachariam, & Azariam, & Michael, & Saphatiam: omnes hi, filii Jofaphat regis Juda.

3 Deditque eis pater suus multa munera argenti & auri, & penitentes, cum civitatibus munitissimis in Juda: regnum autem tradidit Joram, eo quod esset primogenitus.

4 Surrexit ergo Joram super regnum patris sui: cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio, & quosdam de principibus Israel.

5 Triginta duorum annorum erat Joram cum regnare cepisset: & octo annis regnavit in Jerusalem.

6 Ambulavitque in viis regum Israel, sicut egerat domus Achab: filia quippe Achab erat uxor ejus, & fecit malum in conspectu Domini.

7 Noluit autem Dominus disperdere domum David, propter pactum quod inierat cum eo: & quia promiserat ut daret ei lucernam, & filiis ejus omni tempore.

8 In diebus illis rebellavit Edom, ne esset subditus Juda, & constituit sibi regem.

9 Cumque transisset Joram cum principibus suis, & cuncto equitatu qui erat secum, surrexit nocte, & percussit Edom qui se circumdederat, & omnes duces equitatus ejus.

10 Atramen rebellavit Edom, ne esset subditioe Juda, usque ad hanc diem: eo tempore & Lobna recessit, ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim Dominum Deum patrum suorum:

11 Insuper & excelsa fabricatus est in urbebus Juda, & fornicari fecit habitatores Jerusalem, & prævaricari Judam.

12 Allaræ sunt autem ei literæ ab Elia propheta, in quibus scriptum erat: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Jofaphat patris tui, & in viis Afa regis Juda.

13 Sed incessisti per iter regum Israel, & fornicari fecisti Judam, & habitatores Jerusalem, imitatus fornicationem domus Achab, insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te, occidisti;

14 Ecce Dominus percutiet te plaga magna, cum populo tuo, & filiis, & uxoribus tuis, universaque substantia tua.

15 Tu autem ægrotabis pessimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies.

16 Sufficitavit ergo Dominus contra Joram spiritum Philistinorum, & Arabum, qui confines sunt Æthiopiis.

17 Et ascenderunt in terram Juda, & vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam, quæ inventa est in domo regis, insuper & filios ejus, & uxores: nec remansit ei filius, nisi Joachaz, qui minimus natus erat.

18 Et super hæc omnia percussit eum Dominus alvi languore insanabili.

19 Cumque diei succederet dies, & temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus: & sic longa consumptus tæbe, ita ut egeret etiam viscera sua, languore pariter & vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, & non fecit ei populus secundum morem combustionis, exequias, sicut fecerat majoribus ejus.

20 Triginta duorum annorum fuit, cum regnare cepisset, & octo annis regnavit in Jerusalem. Ambulavitque non recte, & sepelierunt eum in civitate David: verumtamen non in sepulchro regum.

CAPUT XXII.

Impium Ochoziam filium Joram regem Juda occidit Jehu, simul & Joram regem Israel; cum occideret autem Athalia filios regis, servavit Jofabat Joas natum minimum.

Constituerunt autem habitatores Jerusalem Ochoziam filium ejus minimum, regem pro eo: omnes enim majores nati, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in castra: regnavitque Ochozias filius Joram regis Juda.

4. Reg. 8. 25.

2 Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare cepisset, & uno anno regnavit in Jerusalem, & nomen matris ejus Athalia filia Amri.

4. Reg. 8. 26.

3 Sed & ipse ingressus est per vias domus Achab: mater enim ejus impulit eum ut impie ageret.

4 Fecit igitur malum in conspectu Domini, fecit domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consiliiarii post mortem patris sui, in interitum ejus.

5 Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum Joram filio Achab rege Israel, in bellum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth Galaad: vulneraveruntque Syri Joram.

6 Qui reversus est ut curaretur in Jezrahel: multas enim plagas acceperat in suprascripto cereamine. Igitur Ochozias filius Joram, rex Juda descendit ut inviseret Joram filium Achab in Jezrahel ægrotantem.

7 Voluntatis quippe fuit Dei adversus Ochoziam, ut veniret ad Joram: & cum venisset, & egrederetur cum eo adversum Jehu filium Namfi, quem unxit Dominus ut deleter domum Achab.

8 Cum ergo everteret Jehu domum Achab, invenit principes Juda, & filios fratrum Ochozias, qui ministrabant ei, & interfecit illos.

9 Ipsum quoque perquirens Ochoziam, comprehendit laticentem in Samaria: adductumque ad se occidit, & sepelierunt eum: eo quod esset filius Jofaphat, qui quaesierat Dominum in toto corde suo: nec erat ultra spes aliqua, ut de stirpe quis regnaret Ochozie.

10 † Siquidem Athalia mater ejus, videns quod mortuus esset filius suus, surrexit, & interfecit omnem stirpem regiam domus Joram.

4. Reg. 11. 3.

11 Porro Jofabeth filia regis tulit Joas filium Ochozias, & furata est eum de medio filiorum regis, cum interficerentur: absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo læcularum: Jofabeth autem, quæ absconderat eum, erat filia regis Joram, uxor Joiadæ pontificis, soror Ochozias, & idcirco Athalia non interfecit eum.

12 Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnavit Athalia super terram.

CAPUT XXIII.

Jojada pontifex unxit Joas septennem in regem Juda, curavitque ut Athalia occideretur, & cultus Dei resuscitaretur; populus autem destruxit domum, altaria ac simulacra Baal.

1 Anno autem septimo confortatus Jojada, assumpsit centuriones, Azariam videlicet filium Jeroham, & Ismahel filium Johanan, Azariam quoque filium Obed, & Masiam filium Adaiæ, & Elisaphar filium Zachari: & inivit cum eis foedus.

2 Qui circumcuntes Judam, congregaverunt Levitas de cunctis urbibus Juda, & principes familiarum Israel, veneruntque in Jerusalem.

3 Inivit ergo omnis multitudo pactum in domo Dei cum rege: dixitque ad eos Jojada: Ecce filius regis regnabit, sicut locutus est Dominus super filios David.

4 Iste est ergo sermo quem facietis:

5 Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum, sacerdotum, & Levitarum, & janitorum, erit in portis: tertia vero pars ad domum regis: & tertia ad portam, que appellatur Fundamenti: omne vero reliquum vulgus sit in atris domus Domini.

6 Nec quisquam alius ingrediatur domum Domini, nisi sacerdotes, & qui ministrant de Levitis: ipsi tantummodo ingrediantur, quia sanctificati sunt: & omne reliquum vulgus observeat custodias Domini.

7 Levitæ autem circumdant regem, habentes singuli arma sua: (& si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur) sintque cum rege & intrante & egrediente.

8 Pecerunt ergo Levitæ, & universus Juda, juxta omnia que præceperat Jojada pontifex: & adimplerunt singuli viros qui sub se erant, & veniebant per ordinem sabbati, cum his qui impleverant sabbatum, & egressuri erant: siquidem Jojada pontifex non dimiserat abire turmas, que sibi per singulas hebdomadas succedere consueverant.

9 Deditque Jojada sacerdos centurionibus lanceas, clypeosque & petas regis David, quas consecraverat in domo Domini.

10 Constituitque omnem populum tenentium pugiones, a parte templi dextra, usque ad partem templi sinistram, coram altari, & templo, per circuitum regis.

11 Et eduxerunt filium regis, & impostuerunt ei diadema, & testimonium, dederuntque in manu ejus tenendam legem, & constituerunt eum regem: unxit quoque illum Jojada pontifex, & filii ejus: imprecataque sunt ei, atque dixerunt: Vivat rex.

12 Quod cum audisset Athalia, vocem scilicet currentium atque laudantium regem, ingressa est ad populum in templum Domini.

13 Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu, & principes, turmasque circa eum, omnemque populum terræ gaudentem, atque clangentem tubis, & diversis generis organis concinentem, vocemque laudantium, scidit vestimenta sua, & ait: Insidiæ, insidiæ.

14 Egressus autem Jojada pontifex ad centuriones, & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra septa templi, & interficiat foris gladio. Præcepitque sacerdos ne occideretur in domo Domini.

15 Et impostuerunt cervicibus ejus manus: cumque intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt eam ibi.

16 Pepitit autem Jojada foedus inter se, universumque populum, & regem, ut esset populus Domini.

17 Itaque ingressus est omnis populus domum Baal, & destruxerunt eam: & altaria ac simulacra illius conفرgerunt: Mathan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante aras.

18 Constituit autem Jojada prepositos in domo Domini, sub manibus sacerdotum, & Levitarum, quos distribuit David in domo Domini: ut offerrent holocausta Domino, sicut scriptum est in lege Moysi, in gaudio & canticis, juxta dispositionem David.

19 Constituit quoque janitores in portis domus Domini, ut non ingrederetur eam immundus in omni re.

20 Assumpsitque centuriones, & fortissimos viros ac principes populi, & omne vulgus terræ, & fecerunt defendere regem de domo Domini, & introire per medium portæ superioris in domum regis, & collocaverunt eum in folio regali.

21 Lætaturusque est omnis populus terræ, & urbs quæque: porro Athalia interfecta est gladio.

CAPUT XXIV.

Joas vivente Jojada bonus ac pius, jussit ad sarasella templi congregari pecuniam: deinde, eo mortuo, factus impius, jussit occidi Zachariam filium Jojada: anno sequenti Juda & Jerusalem a Syris diripiuntur, & Joas a servis suis occiditur.

1 Septem annorum erat Joas cum regnare cepisset: & quadraginta annis regnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Sebia de Bersebee.

2 Fecitque quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojada sacerdotis.

3 Accepit autem ei Jojada uxores duas, e quibus genuit filios & filias.

4 Post que placuit Joas ut instauraret domum Domini.

5 Congregavitque sacerdotes, & Levitas, & dixit eis: Egredimini ad civitates Juda, & colligite de universo Israel pecuniam ad sarsatecta templi Dei vestri, per singulos annos, festinatoque hoc facite: porro Levitæ egerent negligentius.

6 Vocavitque rex Jojadam principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit cura, ut cogeres Levitas inferre de Juda & de Jerusalem pecuniam, que constituta est a Moyse servo Domini, ut inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculum testimonii?

7 Athalia enim impiissima, & filii ejus, destruxerunt domum Dei; & de universis, que sanctificata fuerant in templo Domini, ornaverunt sanum Baalim.

8 Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam: posteruntque eam juxta portam domus Domini forinsecus.

9 Et prædicatum est in Juda & Jerusalem, ut deserent singuli pretium Domino, quod constituit Moyses servus Dei super omnem Israel in deserto.

10 Lætati sunt cuncti principes, & omnis populus: & ingressi contulerunt in arcam Domini, atque miserunt ita ut impletetur.

11 Cumque tempus esset ut deserent arcam coram rege per manus Levitarum (videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos constituerat: effundebantque pecuniam que erat in arca: porro arcam reportabant ad locum suum: sicque faciebant per singulos dies, & congregata est infinita pecunia.

4 Reg.
11. 4.

4 Reg.
11. 21.
8. 12.
1.

† Exod.
30. 12.

12 Quam dederunt rex & Jojada his, qui praeerant operibus domus Domini: ut illi conducerant ex ea caesores lapidum, & artifices operum singulorum, ut instaurarent domum Domini: fabros quoque ferri, & aris, ut quod cadere ceperat, fulciretur.

13 Egeruntque hi qui operabantur industrie, & obducebatur parietum cicatrix per manus eorum, ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

14 Cumque compleissent omnia opera, detulerunt coram rege & Jojada reliquam partem pecuniae: de qua facta sunt vasa templi in ministerium, & ad holocausta, phiale quoque, & cetera vasa aurea & argentea: & offerrebantur holocausta in domo Domini jugiter cunctis diebus Jojadae.

15 Senuit autem Jojada plenus dierum, & mortuus est cum esset centum triginta annorum.

16 Sepelissentque eum in civitate David cum regibus, eo quod fecisset bonum cum Israel, & cum domo ejus.

17 Postquam autem obiit Jojada, ingressi sunt principes Juda, & adoraverunt regem: qui delinquit obsequiis eorum, acquievit eis.

18 Et dereliquerunt templum Domini Dei patrum suorum, servieruntque lucis & sculptilibus, & facta est ira contra Judam & Jerusalem propter hoc peccatum.

19 Mirrebatque eis prophetae ut reverterentur ad dominum, quos proestantes, illi audire volebant.

20 Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Jojadae sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis: Haec dicit Dominus Deus: Quare transgredimini praeceptum Domini, quod vobis non praeceperit, & dereliquistis Dominum ut dereliqueret vos?

21 Qui congregati adversus eum, miserunt lapides juxta regis imperium in atriis domus Domini.

22 Et non est recordatus Joas rex misericordiae, quam fecerat Jojada pater illius secum, sed interfecit filium ejus. Qui cum moreretur, ait: Videat Dominus, & requirat.

23 Cumque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syriae: venitque in Judam & Jerusalem, & interfecit cunctos principes populi, atque universam praedam miserunt regi in Damascum.

24 Et certe cum permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eo quod dereliquissent Dominum Deum patrum suorum: in Joas quoque ignominiosa exercere judicia.

25 Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis: surrexerunt autem contra eum servi sui, in ulcionem sanguinis filii Jojadae sacerdotis, & occiderunt eum in lectulo suo, & mortuus est: sepelissentque eum in civitate David, sed non in sepulchris regum.

26 Insidarii vero sunt ei, Zabab filius Semmaath Ammaniticus, & Jozabad filius Semarith Moabitidis.

27 Porro filii ejus, ac summa pecuniae quae adunata fuerat sub eo, & instauratio domus Dei, scripta sunt diligentius in Libro regum: regnavit autem Amasias filius ejus pro eo.

CAPUT XXV.

Amasias patri Joas succedens interfecit eos qui patrem occiderant: & post habitum de Idumaeis victoriam, adoravit deos illorum, & ob id captus a Joas rege Israel, quem ad praelium provocavit: ac Jerusalem diripuit: tandemque in Lechia juvenis occiditur.

1 Vigintiquinque annorum erat Amasias cum regnare coepisset, & vigintinovem annis regnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Joadan de Jerusalem.

2 Fecitque bonum in conspectu Domini: verumtamen non in corde perfecto.

3 Cumque roboratum sibi videret imperium, jugulavit servos, qui occiderant regem patrem suum.

4 Sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in Libro legis Moysi, ubi praecepit Dominus, dicens: Non occiditur pater pro filiis, neque filii pro patribus suis, sed unusquisque in suo peccato morietur.

5 Congregavit igitur Amasias Judam, & constituit eos per familias, tribunosque & centuriones in universo Juda & Benjamin: & recensuit a viginti annis supra, inveniente trecenta milia juvenum, qui egredierentur ad pugnam, & tenerent hastam & clypeum.

6 Mercede quoque conducti de Israel centum milia robuorum, centum talentis argenti.

7 Venit autem homo Dei ad illum, & ait: O rex, ne egrediarer tecum exercitus Israel: non est enim Dominus cum Israel, & cunctis filiis Ephraim:

8 Quod si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus: Dei quippe est adjuvare, & in fugam convertere.

9 Dixitque Amasias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis, quae dedi militibus Israel: Et respondit ei homo Dei: Habet Dominus unde tibi dare possit multo his plura.

10 Separavit itaque Amasias exercitum, qui venerat ad eum ex Ephraim, ut reverteretur in locum suum: ac illi contra Judam vehementer irati, reversi sunt in regionem suam.

11 Porro Amasias confidens eduxit populum suum, & abiit in vallaena Salinarum, percussitque filios Seir decem milia.

12 Et alia decem milia virorum ceperunt filii Juda, & adduxerunt ad praeruptum cujusdam petrae, praecipitaveruntque eos de summo in praecipit, qui universi ceperunt.

13 At ille exercitus, quem remiseraat Amasias ne secum iret ad praelium, diffusus est in civitatibus Juda, a Samaria usque ad Bethoron, & interfecit tribus milibus, diripuit praedam magnam.

14 Amasias vero post caedem Idumaeorum, & allatos deos filiorum Seir, statuit illos in deos sibi, & adorabat eos, & illis adolebat incensum.

15 Quam ob rem iratus Dominus contra Amasiam, misit ad illum prophetam, qui diceret ei: Cur adorasti deos, qui non liberaverunt populum suum de manu tua?

16 Cumque haec ille loqueretur, respondit ei: Num consiliarius regis es? quiesce ne interficiam te. Discedentis propheta, Scio, inquit, quod cogitaverit Deus occidere te, quia fecisti hoc malum, & insuper non acquievisisti consilio meo.

17 Igitur Amasias rex Juda, inito pessimo consilio, misit ad Joas filium Joachaz filii Jehu, regem Israel, dicens: Veni, videamus nos mutuo.

4 Reg.

14-2.

† Deut.

14-16.

4 Reg.

14-6.

Ezech.

18-20.

† Matt.

11-35.

18 At ille remisit nuntios, dicens: Carduus, qui est in Libano, misit ad cedrum Libani, dicens: Da filium tuum filio meo uxorem; & ecce bestiae, quae erant in silva Libani, transierunt, & concubaverunt carduum.

19 Dixisti: Percussi Edom, & idcirco erigitur cor tuum in superbiam; sede in domo tua, cur malum adversum te provocas, ut cadas & tu, & Juda tecum?

20 Noluit audire Amasias, eo quod Domini esset voluntas ut traderetur in manus hostium propter deos Edom.

21 Ascendit igitur Joas rex Israel, & muros sibi praebere confestus: Amasias autem rex Juda erat in Bethsames Juda:

22 Corruitque Juda coram Israel, & fugit in tabernacula sua.

23 Porro Amasiam regem Juda, filium Joas filii Joachaz, cepit Joas rex Israel in Bethsames, & adduxit in Jerusalem: destruxitque murum ejus a porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

24 Omne quoque aurum, & argentum, & universa vasa quae repererant in domo Dei, & apud Obededom, in thesauris etiam domus regiae, necnon & filios obsidum, reduxit in Samariam.

25 Vixit autem Amasias filius Joas rex Juda, postquam mortuus est Joas filius Joachaz rex Israel, quindecim annis.

26 Reliqua autem sermonum Amasiae priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel.

27 Qui postquam recessit a Domino, terenderunt ei insidias in Jerusalem. Cumque fugisset in Lachis, miserunt, & interticerunt eum ibi.

28 Reportantesque super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David.

CAPUT XXVI

Ozias seu Azarias filii Amasiae pietas commendatur, qui de Philistiim, Arabibus & Ammonitis triumphat, multasque extruit civitates: ac postmodum ob nimiam sollicitudinem elatus praesumpsit incensum adolere; quam ob rem ad diem usque mortis a Domino lepra percussus est, gubernans regnum filio Joatham, qui successit in regnum.

4. Reg. 1. 1. 21. **O**mnis autem populus Juda, filium ejus Oziam annorum sedecim, constituit regem pro Amasia patre suo.

2 Ipse edificavit Ailath, & restituit eam ditioni Juda, postquam dormivit rex cum patribus suis.

3 Sedecim annorum erat Ozias cum regnare cepisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Jechelia de Jerusalem.

4 Fecitque quod erat rectum in oculis Domini, juxta omnia, quae fecerat Amasias pater ejus.

5 Et requisivit Dominum in diebus Zachariae intelligentis & videntis Deum: cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus.

6 Denique egressus est, & pugnavit contra Philistiim, & destruxit murum Geth, & murum Jabniae, murumque Azoti: edificavit quoque oppida in Azoro, & in Philistiim.

7 Et adjuvit eum Deus contra Philistiim, & contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal, & contra Ammonitas.

8 Appendebantque Ammonitae munera Oziae: & divulgatum est nomen ejus usque ad iacitorum Aegypti propter crebras victorias.

9 Edificavitque Ozias turres in Jerusalem super portam anguli, & super portam vallis, & reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas.

10 Extruxit etiam turres in solitudine, & effodit cisternas plurimas, eo quod haberet multa pecora, tam in campetribus, quam in eremi vastitate: vineas quoque habuit, & vitatores in montibus, & in Carmelo: erat quippe homo agriculture deditus.

11 Fuit autem exercitus bellatorum ejus, qui procedebant ad praelia, sub manu Jehiel scribae, Maasiaeque doctoris, & sub manu Hananiae, qui erat de ducibus regis.

12 Omnisque numerus principum per familias virorum fortium, duorum milium sexcentorum.

13 Et sub eis universus exercitus, trecentorum & septem milium quingentorum: qui erant apud bella, & pro rege contra adversarios dimicabant.

14 Praeparavit quoque eis Ozias, id est, cuncto exercitui, clypeos, & hastas, & galeas, & loricas, arcusque & fundas ad faciendos lapides,

15 Et fecit in Jerusalem diversi generis machinas, quas in turribus collocavit, & in angulis murorum, ut mitterent sagittas, & saxa grandia: egressumque est nomen ejus procul, eo quod auxiliaretur ei Dominus, & corroborasset illum.

16 Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis.

17 Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi,

18 Restiterunt regi, atque dixerunt: Non est tui officii Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujusmodi ministerium: egredere de sanctuario, ne contemperis: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo.

19 Iratusque Ozias, tenens in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus, in domo Domini super altare thymiamatis.

20 Cumque respexisset eum Azarias pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinato expulerunt eum. Sed & ipse perterritus, acceleravit egredi, eo quod sensit illico plagam Domini.

21 † Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis suae, & habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam ejectionis fuerat de domo Domini. Porro Joatham filius ejus rexit domum regis, & judicabat populum terrae.

22 Reliqua autem sermonum Oziae priorum & novissimorum, scripsit Isaias filius Amos, propheta.

23 Dormivitque Ozias cum patribus suis, & sepelierunt eum in agro regum sepulchrorum, eo quod esset leprosus: regnavitque Joatham filius ejus pro eo.

CAPUT XXVII

Joatham pietas commendatur, qui deo rege Ammon magnam ab eo victricem accepit; cui succedit impius filius Achaz.

1 **V**iginti quinque annorum erat Joatham cum regnare cepisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Jerusa filia Sadoc.

4. Reg. 15. 5.

4. Reg. 15. 33.

2 Fecitque quod rectum erat coram Domino, juxta omnia quae fecerat Ozias pater suus, excepto quod non est ingressus templum Domini, & adhuc populus delinquebat.

3 Ipse aedificavit portam domus Domini excelsum, & in muro Ophel multa construxit.

4 Urbes quoque aedificavit in montibus Juda, & in saltibus castella & turres.

5 Ipse pugnavit contra regem filiorum Ammon, & vicit eos, dederuntque ei filii Ammon in tempore illo centum talenta argenti, & decem millia coros tritici, ac totidem coros hordei: haec ei praebuerunt filii Ammon, in anno secundo & tertio.

6 Corroboratusque est Joatham, eo quod direxisset vias suas coram Domino Deo suo.

7 Reliqua autem sermonum Joatham, & omnes pugnae ejus, & opera scripta sunt in Libro regum Israel & Juda.

8 Viginquingue annorum erat cum regnare cepisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem.

9 Dormivitque Joatham cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPUT XXVIII.

Propter scelera Achaz multipliciter affligitur Juda, primum ab Assyriis, deinde a filiis Israel (qui ob id crudelitatis argui a Propheta, remittunt Judaeos captivos cum praeda) rursus etiam ab Idumaeis & Philistinis: Achaz tandem post omnem plagam adhuc auget impietatem, cui pius succedit filius Ezechias.

1 Viginri annorum erat Achaz cum regnare cepisset: & sedecim annis regnavit in Jerusalem: non fecit rectum in conspectu Domini sicut David pater ejus:

2 Sed ambulavit in vijs regum Israel, insuper & statuas fudit Baalim.

3 Ipse est, qui adolevit incensum in Valle benenon, & iustavit filios suos in igne, juxta ritum gentium, quos interfecit Dominus in adventu filiorum Israel.

4 Sacrificabat quoque, & thymiana succendebat in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno frondoso.

5 Tradiditque eum Dominus Deus ejus in manu regis Syriae, qui percussit eum, magnamque praedam cepit de ejus imperio, & adduxit in Damascum: manibus quoque regis Israel traditus est, & percussus plaga grandi.

6 Occiditque Phacee, filius Romeliae, de Juda centum viginri millia in die uno, omnes viros bellatores: eo quod reliquissent Dominum Deum patrum suorum.

7 Eodem tempore occidit Zechri, vir potens ex Ephraim, Maasiam filium regis, & Ezzicam ducem domum ejus, Elcanam quoque secundum a rege.

8 Ceperuntque filii Israel de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum, & puellarum, & insinuat praedam: pertuleruntque eam in Samariam.

9 Ea tempestate erat ibi propheta Domini, nomine Oded: qui egressus obviam exercitui venienti in Samariam, dixit eis: Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Juda, tradidit eos in manibus vestris, & occidistis eos atrociter, ita ut ad caelum pertingeret vestra crudelitas.

10 Insuper filios Juda & Jerusalem vultis vobis subicere in servos & ancillas, quod nequaquam factu opus est: peccastis enim super hoc Domino Deo vestro.

11 Sed audite consilium meum, & reducite captivos, quos adduxistis de fratribus vestris, quia magnus furor Domini impinget vobis.

12 Steterunt itaque viri de principibus filiorum Ephraim, & Azarias filius Johanan, Batachias filius Mosollamo, Ezechias filius Selum, & Amata filius Adali, contra eos qui veniebant de praedio.

13 Et dixerunt eis: Non introducetis huc captivos, ne peccemus Domino. Quare vultis adicere super peccata nostra, & vetera cumulare delicta? grande quippe peccatum est, & ira furoris Domini imminet super Israel.

14 Dimiseruntque viri bellatores praedam, & universa quae ceperant, coram principibus, & omni multitudine.

15 Steteruntque viri, quos supra memoravimus, & apprehenderunt captivos, omnesque qui nudi erant, vestierunt de spoliis: cumque vestissent eos, & calcescent, & refecissent cibo ac potu, unxeruntque propter laborem, & adhibuissent eis curam: quicumque ambulare non poterant, & erant imbecillo corpore, imposuerunt eos jumentis, & adduxerunt Jericho civitatem palmarum ad fratres eorum, ipsique reversi sunt in Samariam.

16 Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assyriorum postulans auxilium.

17 Veneruntque Idumaei, & percusserunt multos ex Juda, & ceperunt praedam magnam.

18 Philistini quoque diffusi sunt per urbes campestris, & ad meridiem Juda: ceperuntque Bersames, & Ajalon, & Gaderoth, Socho quoque, & Thamnai, & Gamzo, cum viculis suis, & habitaverunt in eis.

19 Humiliaverat enim Dominus Judam propter Achaz regem Juda, eo quod nudasset eum auxilio, & contemptum habuisset Dominum.

20 Adduxitque contra eum Thelgatphalazar regem Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullo resistente vastavit.

21 Igitur Achaz, spoliatu domo Domini, & domo regum ac principum, dedit regi Assyriorum munera, & tamen nihil ei profuit.

22 Insuper & tempore angustiae suae auxit contemptum in Dominum, ipse per se rex Achaz,

23 Immolavit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit: Dii regum Syriae auxiliantur eis, quos ego placabo hostilis, & aderunt mihi, cum e contrario ipsi fuerint ruinae ei, & universo Israel.

24 Direpsit itaque Achaz omnibus vastis domus Dei, atque contractis, clausit januas templi Dei, & fecit sibi altaria in universis angulis Jerusalem.

25 In omnibus quoque urbibus Juda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum suorum.

26 Reliqua autem sermonum ejus, & omnium operum suorum priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Juda, & Israel.

27 Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate Jerusalem: neque enim receperunt eum in sepulchra regum Israel. Regnavitque Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XXIX.

Ezechias aboluit Dei cultum, aperto templo restituitque sacerdotibus, Levitis & cantoribus, insulas, & oblatas plurimas holocaustis & sacrificiis cum ingenti letitia.

1 Igitur Ezechias regnare cepit, cum viginquingue esset annorum, & viginovem annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Abia, filia Zachariae.

4. Reg.
18. 2.

2 Fecitque quod erat placitum in conspectu Domini, juxta omnia quae fecerat David pater ejus.

3 Ipse anno & mense primo regni sui, aperuit valvas domus Domini, & insinavit eas.

4 Adduxitque sacerdotes atque Levitas, & congregavit eos in plateam orientalem.

5 Dixitque ad eos: Audite me Levitae, & sanctificamini, mundate domum Domini Dei patrum vestrorum, & auferite omnem immunditiam de sanctuario.

6 Peccaverunt patres nostri, & fecerunt malum in conspectu Domini Dei nostri, derelinquentes eum: averterunt facies suas a tabernaculo Domini, & praebuerunt dorsum.

7 Clauserunt ostia, quae erant in porticu, & extinxerunt lucernas, incensumque non adoleverunt, & holocausta non obtulerunt in sanctuario Deo Israel.

8 Concitatus est itaque furor Domini super Judam & Jerusalem, tradiditque eos in commotionem, & in interitum, & in sibilum, sicut ipsi cernitis oculis vestris.

9 En, corruerunt patres nostri gladiis; filii nostri, & filiae nostrae, & conjuges captivae ductae sunt, propter hoc scelus.

10 Nunc ergo placet mihi ut incamus foedus cum Domino Deo Israel, & avertet a nobis furorem irae suae.

11 Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi, colatisque eum, & cremetis ei incensum.

12 Surrexerunt ergo Levitae: Mahath filius Amasai, & Joel filius Azariae, de filiis Caath: Porro de filiis Merari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Jalaelel. De filiis autem Gerson, Joah filius Zemina, & Eden filius Joah.

13 At vero de filiis Elisaphan, Samri, & Jahiel. De filiis quoque Asaph, Zacharias, & Mathanias:

14 Necon de filiis Heman, Jahiel, & Semei: sed & de filiis Ithun, Semeias, & Oziel.

15 Congregaveruntque fratres suos, & sanctificati sunt, & ingressi sunt juxta mandatum regis & imperium Domini, ut expiarent domum Dei.

16 Sacerdotes quoque ingressi templum Domini ut sanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam, quam intro repererant in vestibulo domus Domini, quam tulerunt Levitae, & asportaverunt ad torrentem Cedron foras.

17 Coeperunt autem prima die mensis primi mundare, & in die octavo ejusdem mensis ingressi sunt porticum templi Domini, expiaveruntque templum diebus octo, & in die sextadecima mensis ejusdem, quod coeperant impleverunt.

18 Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem, & dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum Domini, & altare holocausti, vaseque ejus, necnon & mensam propositionis cum omnibus vasis suis.

19 Cunctamque templi suppellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno suo, postquam praevaticatus est: & ecce exposita sunt omnia coram altare Domini.

20 Conspurgensque diluculo Ezechias rex, adunavit omnes principes civitatis, & ascendit in domum Domini:

21 Obtuleruntque simul tauros septem, & arietes septem, agnos septem, & hircos septem pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Juda, dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut offerrent super altare Domini.

22 Mactaverunt igitur tauros, & susceperunt sanguinem sacerdotum, & fuderunt illum

super altare, mactaverunt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderunt, immolaveruntque agnos, & fuderunt super altare sanguinem.

23 Applicaverunt hircos pro peccato, coram rege & universa multitudine, imposueruntque manus suas super eos:

24 Et immolaverunt illos sacerdotes, & aspererunt sanguinem eorum coram altare pro piaculo universi Israelis: pro omni quippe Israel praecerat rex ut holocaustum fieret, & pro peccato.

25 Constituit quoque Levitas in domo Domini, cum cymbalis, & psalteriis, & citharis, secundum dispositionem David regis, & Gad Videntis, & Nathan prophetae: siquidem Domini praecipuum fuit, per manum prophetarum ejus.

26 Steteruntque Levitae tenentes organa David, & sacerdotes tubas.

27 Et iussit Ezechias ut offerrent holocausta super altare: cumque offerrentur holocausta, coeperunt laudes canere Domino, & clangere tubis, atque in diversis organis, quae David rex Israel praeparaverat, concrepare.

28 Omni autem turba adorante, cantores, & ii qui tenebant tubas, erant in officio suo, donec compleretur holocaustum.

29 Cumque finita esset oblatio, incurvatus est rex, & omnes qui erant cum eo, & adoraverunt.

30 Praecipitque Ezechias & principes Levitae, ut laudarent Dominum sermonibus David, & Asaph Videntis: qui laudaverunt eum magna laetitia, & incurvato genu adoraverunt.

31 Ezechias autem etiam hac addidit: Implestis manus vestras Domino, accedite, & offerre victimas, & laudes in domo Domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias, & laudes, & holocausta, mente devota.

32 Porro numerus holocaustorum, quae obtulit multitudo, hic fuit: Tauros septuaginta, arietes centum, agnos ducentos.

33 Sanctificaverunt Domino boves sexcentos, & oves tria millia.

34 Sacerdotes vero pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde & Levitae fratres eorum adjuverunt eos, donec impleteret opus, & sanctificarentur antistites: Levitae quippe faciliiori ritu sanctificantur, quam sacerdotes.

35 Fuerunt ergo holocausta plurima, adipem pacificorum, & libamina holocaustorum: & completus est cultus domus Domini.

36 Letatusque est Ezechias, & omnis populus, eo quod ministerium Domini esset expletum. De repente quippe hoc fieri placuerat.

CAPUT XXX.

Ezechias missis in omnem Israel & Judam nuntiis, populum convocatis, & sua oratione exhortatur ad immolandum Phasae quo factus, celebravit sollemnitatem azyimorum 14 diebus cum invenienti laetitia, plurimis oblati victimis.

1 Misit quoque Ezechias ad omnem Israel & Judam: scripsitque epistolas ad Ephraim & Manassen, ut venirent ad Domum Domini in Jerusalem, & facerent Phasae Domino Deo Israel.

2 Inito ergo consilio regis & principum, & universi ceteri Jerusalem, decreverunt ut facerent Phasae mense secundo.

3 Non enim poterant facere in tempore suo, quia sacerdotes, qui possent sufficere, sanctificari non fuerant, & populus nondum congregatus fuerat in Jerusalem.

4 Placuitque sermo regi, & omni multitudini.

5 Et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israel, de Bersabee usque Dan, ut venirent, & facerent Phasē Domino Deo Israel in Jerusalem: multi enim non fecerant sicut lege præscriptum est.

6 Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio, & principum ejus, in universum Israel & Judam, juxta id, quod rex jussit, prædicantes: Filii Israel revertimini ad Dominum Deum Abraham, & Isaac, & Israel: & revertetur ad reliquias, quæ effugerunt manum regis Assyriorum.

7 Nolite fieri sicut patres vestri & fratres, qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum, qui tradidit eos in interitum: ut ipsi cernitis.

8 Nolite indurare cervices vestras, sicut patres vestri: tradire manus Domino, & venire ad sanctuarium ejus, quod sanctificavit in æternum: servite Domino Deo patrum vestrorum, & avertetur a vobis ira furoris ejus.

9 Si enim vos reversi fueritis ad Dominum: fratres vestri, & filii habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxerunt captivos, & revertentur in terram hanc: pius enim & clemens est Dominus Deus vester, & non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum.

10 Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem, per terram Ephraim & Manasse usque ad Zabulon, illis irridentibus & subsannantibus eos.

11 Attamen quidam viri ex Aser, & Manasse, & Zabulon, acquiescentes consilio, venerunt Jerusalem.

12 In Juda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum, ut facerent juxta præceptum regis & principum verbum Domini.

13 Congregatique sunt in Jerusalem populi multi, ut facerent sollempnitatem azymorum, in mense secundo:

14 Et surgentes destruxerunt altaria, quæ erant in Jerusalem, & quæ universa, in quibus idolis adolebatur incensum, subvertentes, projecerunt in torrentem Cedron.

15 Immolaverunt autem Phasē quattadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Levitæ tandem sanctificati, obtulerunt holocausta in domo Domini:

16 Steteruntque in ordine suo, juxta dispositionem & legem Moysi hominis Dei: Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum,

17 Et quod multa turba sanctificata non esset: & idcirco immolavit Levitæ Phasē his, qui non occurrerant sanctificari Domino.

18 Magna etiam pars populi de Ephraim, & Manasse, & Issachar, & Zabulon, quæ sanctificata non fuerat, comedit Phasē, non juxta quod scriptum est: & oravit pro eis Ezechias, dicens: Dominus bonus propitiabitur.

19 Cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum: & non imputabit eis quod minus sanctificari sunt.

20 Quem exaudivit Dominus, & placatus est populo.

21 Feceruntque filii Israel, qui inventi sunt in Jerusalem, sollempnitatem azymorum septem diebus in lætitia magna, laudantes Dominum per singulos dies: Levitæ quoque & sacerdotes, per organa, quæ suo officio congruebant.

22 Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum, qui habebant intelligentiam bonam super Domino: & comederunt septem diebus sollempnitatis, immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum suorum.

23 Placuitque universæ multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod & fecerunt cum ingenti gaudio.

24 Ezechias enim rex Juda præbuerat multitudini mille tauros, & septem millia ovium: principes vero dederant populo tauros mille, & oves decem millia: sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo.

25 Et hilaritate perfusa omnis turba Juda, tam sacerdotum & Levitarum, quam universæ frequentiæ, quæ venerat ex Israel: profelytorum quoque de terra Israel, & habitantium in Juda.

26 Factaque est grandis celebratio in Jerusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat.

27 Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitæ benedicentes populo: & exaudita est vox eorum: pervenitque oratio in habitaculum sanctum cæli.

CAPUT XXXI.

Populus idola lucosque in Juda & Ephraim demolitur; Ezechias sacerdotes & Levitas componit in ordinem ministerii: populo autem abundantissimo offerrentes, conficiuntur, siccis horreis, qui servarent ac distribuissent Leviticis generi quæ oblata erant.

1 Cumque hæc fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel, qui inventus fuerat in urbibus Juda, & fregerunt simulacra, succideruntque lucos, & demoliti sunt excelsa, & altaria destruxerunt, non solum de universo Juda & Benjamin, sed & de Ephraim quoque & Manasse, donec penitus everterent: reversique sunt omnes filii Israel in possessiones & civitates suas.

2 Ezechias autem constituit turmas sacerdotales & Leviticæ per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam Levitarum, ad holocausta & pacifica, ut ministrarent & confiterentur, ænerentque in portis castrorum Domini.

3 Pars autem regis erat, ut de propria ejus substantia offerretur holocaustum, mane semper & vespere, Sabbatis quoque, & calendis, & sollempnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi.

4 Præcepit etiam populo habitantium Jerusalem, ut darent partes sacerdotibus, & Levitis, ut possent vacare legi Domini.

5 Quod cum percubisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini, & olei, mellis quoque: & omnium, quæ gignit humus, decimas obtulerunt.

6 Sed & filii Israel & Juda, qui habitabant in urbibus Juda, obtulerunt decimas boum & ovium, decimamque sanctorum, quæ volebant Domino Deo suo: atque universa portantes, fecerunt æceros plurimos.

7 Mense tertio cæperunt æcerorum jacere fundamenta, & mense septimo compleverunt eos.

8 Cumque ingressi fuissent Ezechias & principes ejus, viderunt æceros, & benedixerunt Domino ac populo Israel.

9 Interrogavitque Ezechias sacerdotes & Levitas, cur ita jacerent æceri.

10 Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens: Ex quo cæperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & saturati sumus, & remanserunt plurima, eo quod benedixit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista, quam cernis.

11. Præcepit igitur Ezechias ut præpararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent,

12. Intraverunt, tam primitias, quam decimas, & quæcumque voverant, fideliter. Fuit autem præfectus eorum Chonenias Levita, & Semei frater ejus, secundus.

13. Post quem Jahiel, & Azarias, & Nahath, & Afael, & Jerimoth, Jozabad quoque, & Esiel, & Jemachias, & Mahath, & Banaias, præpositi sub manibus Chonenias, & Semei fratris ejus, ex imperio Ezechias regis & Azarias pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant.

14. Core vero filius Lemna Levites & janitor orientalis portæ, præpositus erat iis quæ sponte offerrebantur Domino, primitivisque & consecratis in Sancta sanctorum.

15. Et sub cura ejus Eden, & Benjamin, Jesus, & Semeias, Amarias quoque & Sechenias, in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuere fratribus suis partes, minoribus atque majoribus:

16. Exceptis maribus ab annis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, & quidquid per singulos dies conducebat in ministerio, atque observationibus juxta divisiones suas,

17. Sacerdotibus per familias, & Levitis a vigesimo anno & supra, per ordines & turmas suas,

18. Universæque multitudini, tam uxori- gnos, quam liberis eorum utriusque sexus, fideliter cibi, de his quæ sanctificata fuerant, præbebantur.

19. Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana urbium singularum, dispositi erant viri, qui partes distribuere universo sexui masculino de sacerdotibus & Levitis.

20. Fecit ergo Ezechias universa quæ diximus in omni Juda: operatusque est bonum & rectum & verum, coram Domino Deo suo.

21. In universa cultura ministerii domus Domini, juxta legem & ceremonias, volens requirere Deum suum in toro corde suo: fecitque & prosperatus est.

CAPUT XXXII

Sennacherib Judam invadente & Deum cæli blasphemans, Ezechias populum hortatur fidere in Domino, a quo ille nimis & blasphemias nititur cum aversere; orantibus autem Ezechias & Isaias, angelus dissipat exercitum Sennacherib, qui fugiosus a filiis occiditur: porro Ezechias nimia felicitate elatus Deum offendit, cui impius filius Manasses succedit.

1. Post quæ & hujuscemodi veritatem, venit Sennacherib rex Assyriorum, & ingressus Judam, obsedit civitates munitas, volens eas capere.

2. Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib, & totum belli impetum verti contra Jerusalem,

3. Initio cum principibus consilio, virisque fortissimis, ut obturarent capita fontium, qui erant extra urbem: & hoc omnium decernerent sententia,

4. Congregavit plurimam multitudinem, & obturaverunt cunctos fontes, & rivum qui fluebat in medio terræ, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum, & inveniant aquarum abundantiam.

5. Edificavit quoque, agens industrie, omnem murum, qui fuerat dissipatus, & extruxit turres desuper, & fornicatus alterum murum: instauravitque Mello in civi-

tate David, & fecit universi generis armaturam & clypeos:

6. Constituitque principes bellatorum in exercitu: & convocavit universos in platea portæ civitatis, ac locutus est ad eos dicens:

7. Viriliter agite, & confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem quæ est cum eo: multo enim plures nobiscum sunt, quam cum illo.

8. Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnetur pro nobis. Confortatusque est populus hujuscemodi verbis Ezechias regis Juda.

9. Quæ postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum servos suos in Jerusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiam regem Juda, & ad omnem populum qui erat in urbe, dicens:

10. Hæc dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in Jerusalem?

11. Num Ezechias decipit vos, ut tradat morti in fame & siti, affirmans quod Dominus Deus vester liberet vos de manu regis Assyriorum?

12. Numquid non est iste Ezechias, qui destruxit excelsa illius, & altaria, & præcepit Juda & Jerusalem, dicens: Coram altari uno adorabitis, & in ipso comburetis incensum?

13. An ignoratis quæ ego fecerim, & patres mei, cunctis terrarum populis? Numquid prævaluerunt dii gentium, omniumque terrarum, liberare regionem suam de manu mea?

14. Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei, qui poterit erueri populum suum de manu mea, ut possit etiam Deus vester erueri vos de hac manu?

15. Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana persuasione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de manu mea, & de manu patrum meorum, consequenter nec Deus vester poterit erueri vos de manu mea.

16. Sed & alia multa locuti sunt servi ejus contra Dominum Deum, & contra Ezechiam servum ejus.

17. Epistolam quoque scripsit plenas blasphemias in Dominum Deum Israel, & locutus est adversus eum: Sicut dii gentium ceterarum non poterunt liberare populum suum de manu mea, sic & Deus Ezechias erueri non poterit populum suum de manu ista.

18. Insuper & clamore magno, lingua Judaica, contra populum qui sedebat in muris Jerusalem, personabat, ut terret eos, & caperet civitatem.

19. Locutusque est contra Deum Jerusalem, sicut adversum deos populorum terræ, opera manuum hominum.

20. Oraverunt igitur, Ezechias rex, & Isaias filius Amos propheta, adversum hanc blasphemiam, ac vociferati sunt usque in calum.

21. Et misit Dominus Angelum, qui percussit omnem virum robustum, & bellatorem, & principem exercitus regis Assyriorum: reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero ejus, interfecerunt eum gladio.

22. Salvavitque Dominus Ezechiam & habitantes Jerusalem de manu Sennacherib regis Assyriorum, & de manu omnium, & præstitit eis quietem per circuitum.

4. Reg.
18. 13.
Eccli.
49. 20.
Iia. 36.
1.

† Tob.
1. 21.

23 Multi etiam deferebant hostias & sacrificia Domino in Jerusalem, & munera Ezechiae regi Juda: qui exaltatus est post hæc coram cunctis gentibus.

24 † In diebus illis agrotavit Ezechias usque ad mortem, & oravit Dominum: exaudivitque eum, & dedit ei signum.

25 Sed non juxta beneficia, quæ acceperat, terribuit, quia elevatum est cor ejus: & facta est contra eum ira, & contra Judam & Jerusalem.

26 Humilitatisque est postea, eo quod exaltatum fuisset cor ejus, tam ipse, quam habitatores Jerusalem: & idcirco non venit super eos ira Domini in diebus Ezechiae.

27 Fuit autem Ezechias dives, & inclutus valde, & thesauros sibi plurimos congregavit argenti & auri & lapidis pretiosi, aromatum, & armorum universi generis, & vasorum magni pretii.

28 Apothecas quoque frumenti, vini, & olei, & præsepia omnium jumentorum, causalque pecunum,

29 Et urbes ædificavit sibi: habebat quippe greges ovium & armentorum innumerabiles, eo quod reddisset ei Dominus substantiam multam nimis.

30 Ipse est Ezechias, qui obturavit superiorem fontem aquarum Gihon, & averit eas subter ad occidentem urbis David: in omnibus operibus suis fecit prospere quæ voluit.

31 Attamen in legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento, quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus ut tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde ejus.

32 Reliquia autem sermonum Ezechiae, & misericordiarum ejus, scripta sunt in visione Isaie filii Amos prophetae, & in Libro regum Juda & Israel.

33 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & sepelierunt eum super sepulchra filiorum David: & celebravit ejus exequias universus Juda, & omnes habitatores Jerusalem: regnavitque Manasses filius pro eo.

C A P U T XXXIII.

Manasses ob suas impietates captivus in Babylonem ducitur, in qua afflictione ad Deum conversus, suo regno restituitur, & idolis obiectis Dei cultum restituit: cui impius filius Amon succedit: & hoc a suis interfecit, regnat pius ejus filius Josias.

1 Duodecim annorum erat Manasses cum regnare cepisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Jerusalem.

2 Fecit autem malum coram Domino, juxta abominaciones gentium, quas subvertit Dominus coram filiis Israel:

3 Et conversus instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: construxitque aras Baalim, & fecit lucos, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam.

4 Ædificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: † In Jerusalem erit nomen meum in æternum.

5 Ædificavit autem ea cuncto exercitui cæli, in duobus artibus domus Domini.

6 Transireque fecit filios suos per ignem in Vallebenennom: observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat,

habebat secum magos, & incantatores: multaque mala operatus est coram Domino, ut irritaret eum:

7 Sculptile quoque & conflatile signum posuit in domo Dei, † de qua locutus est Deus ad David, & ad Salomonem filium ejus, dicens: in domo hac & in Jerusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum:

8 Et moveri non faciam pedem Israel de terra, quam tradidi patribus eorum: ita dumtaxat si custodierint facere quæ præcepit eis, cunctamque legem & ceremonias, atque judicia per manum Moysi.

9 Igitur Manasses seduxit Judam, & habitatores Jerusalem, ut facerent malum super omnes gentes, quas subverterat Dominus a facie filiorum Israel.

10 Locutusque est Dominus ad eum, & ad populum illius, & attendere noluerunt.

11 Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum: ceperuntque Manassen, & vinculum carentis atque compedibus duxerunt in Babylonem.

12 Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum: & egit penitentiam valde coram Deo patrum suorum.

13 Deprecatusque est eum, & obsecravit intente, & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum Jerusalem in regnum suum, & cognovit Manasses quod Dominus ipse esset Deus.

14 Post hæc ædificavit murum extra civitatem David, ad occidentem Gihon in convallibus, ab introitu portæ piscium per circumitum usque ad Ophel, & exaltavit illum vehementer: constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus Juda munitis:

15 Et abstulit deos alienos, & simulacrum de domo Domini, aras quoque, quas fecerat in monte domus Domini, & in Jerusalem, & projecit omnia extra urbem.

16 Porro instauravit altare Domini, & immolavit super illud victimas, & pacifica, & laudem: præcepitque Judæ ut serviret Domino Deo Israel.

17 Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo.

18 Reliqua autem gestorum Manasse: & obsecratio ejus ad Deum suum: verba quoque Videntium, qui loquebantur ad eum in nomine Domini Dei Israel, continentur in sermonibus regum Israel.

19 Oratio quoque ejus & exaudicio, & cuncta peccata atque contemptus, loca etiam in quibus ædificavit excelsa, & fecit lucos & statuas, antequam ageret penitentiam, scripta sunt in sermonibus Moysi.

20 Dormivit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua: regnavitque pro eo filius ejus Amon.

21 Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare cepisset, & duobus annis regnavit in Jerusalem.

22 Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & cunctis idolis, quæ Manasses fuerat fabricatus, immolavit atque servivit.

23 Et non est reveritus faciem Domini, sicut reveritus est Manasses pater ejus: & multo majora deliquit.

24 Cumque conjurassent adversus eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua.

25 Porro reliqua populi multitudo, cæcis illis, qui Amon percusserant, constituit regem Josiam filium ejus pro eo.

† 4. Reg. 22. 1.
1. Sa. 32. 1.

† 4. Reg. 8. 28.

† 4. Reg. 21. 1.

† 2. Reg. 23. 1.

CAPUT XXXIV.

Josias idolorum cultu sublato, templum instauravit, & repositio legis libro conseruitus est, ex illius prescripto omnia conficitur, & conuato populo lectique libro factus cum Domino peressit.

4. Reg. 22. 1.
- 1 **O**cto annorum erat Josias cum regnare cepisset, & triginta & uno anno reuauit in Ierusalem.
- 2 Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, & ambulauit in uis David patris sui: non declinauit neque ad dextram, neque ad sinistram.
- 3 Octauo autem anno regni sui, cum adhuc esset puer, cepit querere Deum patris sui David: & duodecimo anno postquam regnare ceperat, mundauit Judam & Ierusalem ab excelsis, & lucis, simulacrisque & sculpsibus.
- 4 Destrueruntque coram eo aras Baalim: & simulacra, que superposita fuerant, demoliti sunt: lucos etiam, & sculpsilia succidit atque comminuit: & super tumulos eorum, qui eis immolare consueuerant, fragmenta dispersit.
- 5 Ossa praterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundauitque Judam & Ierusalem.
- 6 Sed & in urbibus Manasse, & Ephraim, & Simeon, usque Nephthali, cuncta subuertit.
- 7 Cumque altaria dissipasset, & lucos, & sculpsilia contriuisset in frusta, cunctaque delubra demolitus esset de uersa terra Israel, reuersus est in Ierusalem.
- 8 Igltur anno octauodecimo regni sui, mundata jam terra, & templo Domini, misit Saphan filium Eselie, & Maasiam principem ciuitatis, & Jaha filium Joachaz a commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui.
- 9 Qui uenerunt ad Helciam sacerdotem magnum: acceptamque ab eo pecuniam, que ilata fuerat in domum Domini, & quam congregauerant Leuitae, & janitores, de Manasse, & Ephraim, & uersis reliquiis Israel, ob omni quoque Juda, & Benjamin, & habitatoribus Ierusalem.
- 10 Tradiderunt in manibus eorum qui praterant operariis in domo Domini, ut instaurarent templum, & infirma queque facerent.
- 11 At illi dederunt eam artificibus, & cementariis, ut emerent lapides de lapidinis, & ligna ad commissuras edificii, & ad coniectionem domorum, quas destruxerant reges Juda.
- 12 Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operancium, Jahath & Abdig de filiis Merari, Zacharias & Mosollam de filiis Caath, qui urgebant opus: omnes Leuitae scientes organa canere.
- 13 Super eos uero, qui ad diuersos usus onera portabant, erant scribae, & magistri de Leuitis janitores.
- 14 Cumque essent pecuniam, que illata fuerat in templum Domini, reperit Helcias sacerdos Librum legis Domini per manum Moyfi.
- 15 Et ait ad Saphan scribam: Librum legis inueni in domo Domini: Et tradidit ei.
- 16 At ille intulit uolumen ad regem, & nuntiavit ei dicens: Omnia que dedisti in manu seruorum tuorum, ecce complentur.

17 Argentum, quod repertum est in domo Domini, confluauerunt: danique est prefectus artificum, & diuersa opera fabricantium.

18 Praterea tradidit mihi Helcias sacerdos hunc librum. Quem cum rege presente recitasset.

19 Audissetque ille uerba legis, scidit uestimenta sua:

20 Et precepit Helcia, & Ahiam filio Saphan, & Abdon filio Michae, Saphan quoque scribae, & Asae seruo regis, dicens:

21 Ite, & orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israel & Juda, super uniuersis sermonibus Libri istius, qui repertus est: magnus enim furor Domini stillabit super nos, eo quod non custodierint preces nostras uerba Domini, ut facerent omnia que scripta sunt in isto uolumine.

22 Abiit ergo Helcias, & hi qui simul a rege missi fuerant, ad Oldam prophetidem, uxorem Sellum filii Thecuth, filii Hafa custodis uestium: que habitabat in Ierusalem in Secunda: & locuti sunt ei uerba, que supra narrauimus.

23 At illa respondit eis: Hec dicit Dominus Deus Israel: Dicite uiro, qui misit uos ad me:

24 Hec dicit Dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum, & super habitatores ejus, cunctaque maledicta, que scripta sunt in Libro hoc, quem legerunt coram rege Juda.

25 Quia dereliquerunt me, & sacrificauerunt diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, ideo stillabit furor meus super locum istum, & non extinguetur.

26 Ad regem autem Juda, qui misit uos pro Domino deprecando, sic loquimini: Hec dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti uerba uoluminis,

27 Atque emoluitur est cor tuum, & humiliatus es in conspectu Dei, super his que dicta sunt contra locum hunc, & habitatores Ierusalem, reuertiturque faciem meam, scidisti uestimenta tua, & fleuisti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus.

28 Jam enim colligam te ad parres tuos, & infereris in sepulchrum tuum in pace: nec uidebunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus sum super locum istum, & super habitatores ejus. † Reuertetur itaque regi cuncta que dixerat.

29 At ille convocatis uniuersis majoribus natu Juda & Ierusalem,

30 Ascendit in domum Domini, unaque omnes uiri Juda & habitatores Ierusalem, sacerdotes & Leuitae, & cunctus populus a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini, legit rex omnia uerba uoluminis:

31 Et stans in tribunali suo, percussit fœdus coram Domino, ut ambularet post eum, & custodiret precepta, & testimonia, & justificationes ejus, in toto corde suo, & in tota anima sua, faceretque que scripta sunt in uolumine isto, quod legerat.

32 Adjuravit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant in Ierusalem & Benjamin: & fecerunt habitatores Ierusalem juxta pactum Domini Dei patrum suorum.

33 Abstulit ergo Josias cunctas abominaciones de uniuersis regionibus filiorum Israel: & fecit omnes, qui residui erant in Israel, seruire Domino Deo suo. Cunctis diebus ejus non recesserunt a Domino Deo patrum suorum.

CAPUT XXXV.

Immolato Phafe maxima cum sollemnitate plurimisque victimis, Jofias fiftum azymorum septem diebus celebravit: deinde contra regem Egypti pugnavit tentans, graviterque vulnervatus, moritur cum ingenti omnium luctu, & profetiarum Jeremia profetia.

4. Reg. 13. 21.

1 **F**ecit autem Jofias in Jerufalem Phafe Domino, quod immolatum est quartadecima die mensis primi:

2 Et constituit sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo Domini.

3 Levitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Domino, locus est: Ponite arcam in sanctuario templi, quod edificavit Salomon filius David rex Israel, nequaquam enim eam ultra portabitis: nunc autem ministrare Domino Deo vestro, & populo ejus Israel.

4 Et preparate vos per domos & cognationes vestras, in divisionibus singulorum, sicut praecepit David rex Israel, & descripsit Salomon filius ejus.

5 Et ministrare in sanctuario per familias tuasque Leviticis,

6 Et sanctificari immolare Phafe: fratres etiam vestros, ut possint juxta verba quae locutus est Dominus in manu Moysi facere, preparare.

7 Dedit praeterea Jofias omni populo, qui ibi fuerat inventus in sollemnitate Phafe, agnos & heredos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia, haec de regis universa substantia.

8 Duces quoque ejus, sponte quod voverant, obtulerunt, tam populo, quam sacerdotibus, & Levitis. Porro Helcias, & Zacharias, & Jahiel, principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad sciendum Phafe pecora commixta duo millia sexcenta: & boves trecentos.

9 Chonenias autem, & Semeias, etiam Nathanael, fratres ejus, necnon Hafabias, & Jehiel, & Jozabad, principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phafe quinque millia pecorum, & boves quingentos.

10 Preparatumque est ministerium, & steterunt sacerdotes in officio suo: Levitae quoque in turmis, juxta regis imperium.

11 Et immolatum est Phafe: asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitae detraxerunt pelles holocaustorum:

12 Et separaverunt ea ut darent per domos & familias singulorum, & offerrent Domino, sicut scriptum est in Libro Moysi: de bobus quoque fecerunt similiter.

13 Et assaverunt Phafe super ignem, juxta quod in lege scriptum est: pacificas vero hostias coxerunt in leberibus, & cacabis, & ollis, & festinato distribuerunt universae plebi.

14 Sibi autem, & sacerdotibus postea paraverunt: nam in oblatione holocaustorum & adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati: unde Levitae sibi, & sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimum.

15 Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo, juxta praeceptum David, & Asaph, & Heman, & Idithum, prophetarum regis: cantores vero per portas singulas observabant, ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio: quam ob rem & fratres eorum Levitae paraverunt eis cibos.

16 Omnis igitur cultura Domini rite completa est in die illa, ut facerent Phafe, & offerrent holocausta super altare Domini, juxta praeceptum regis Jofias.

17 Feceruntque filii Israel, qui reperti fuerant ibi, Phafe in tempore illo, & sollemnitatem azymorum septem diebus.

18 Nec fuit Phafe simile huic in Israel a diebus Samuelis profetae: sed nec quisquam de cunctis regibus Israel fecit Phafe sicut Jofias, sacerdotibus, & Levitis, & omni Judae, & Israel qui repertus fuerat, & habitantibus in Jerufalem.

19 Octavodecimo anno regni Jofias hoc Phafe celebratum est.

20 Postquam instauraverat Jofias templum, ascendit Nechao rex Egypti ad pugnandum in Characmis juxta Euphratem: & processit in occursum ejus Jofias.

21 Ac ille, missis ad eum nuntiis, ait: Quid mihi & tibi est rex Juda? non adverfium te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire praecepit: desine adverfium Deum facere, qui mecum est, ne interficiat te,

22 Noluit Jofias reverti, sed preparavit contra eum bellum, nec acquivit sermonibus Nechao ex ore Dei: ↑ verum perrexit ut dimicaret in campo Maggedo.

23 Ibi que vulneratus a sagittariis, dixit pueris suis: Educite me de praelio, quia oppido vulneratus sum.

24 Qui transfulerunt eum de curru in alterum currum, qui sequebatur eum more regis, & asportaverunt eum in Jerufalem, mortuusque est, & sepultus in mausoleo patrum suorum: & universus Juda & Jerufalem luxerunt eum:

25 Jeremias maxime: cujus omnes cantores atque cantatrices, usque in praesentem diem, lamentationes super Jofiam replicant; & quasi lex obtinuit in Israel: Ecce scriptum fertur in lamentationibus.

26 Reliqua autem sermonum Jofias & misericordiarum ejus, quae lege praecepta sunt Domini,

27 Opera quoque illius prima & novissima, scripta sunt in libro regum Juda & Israel.

CAPUT XXXVI.

Jofias sui vitis ejus filius Joachaz, quem Nechao rex Egypti transfert in Egyptum, fratremque Eliakim, quem Joachim nominat, substituit: quo in Babylonem ducto a Nabuchodonosore, regnat filius Joachim, & hunc rex Assiriorum una cum vasis templi in Babylonem abducit, patrumque illius impium Sedeciam substituit, qui Assyriis rebellans, templo ac Jerufalem incensis, transfertur una cum populo in Babylonem, propter regem Cy-sarum primo anno regni ejus rediens iter facit.

1 **T**ulit ergo populus terrae Joachaz filium Jofias, & constituit regem pro patre suo in Jerufalem.

2 Viginti trium annorum erat Joachaz cum regnare cepisset, & tribus mensibus regnavit in Jerufalem.

3 Amovit autem enim rex Egypti cum vovisset in Jerufalem, & condemnavit terram centum talentis argenti, & talento auri.

4 Constituitque pro eo regem, ↑ Eliakim fratrem ejus, super Judam & Jerufalem: & vertit nomen ejus Joakim: ipsum vero Joachaz tulit secum, & abduxit in Egyptum.

4. Reg. 23. 29.

† Zach. 12. 11.

4. Reg. 23. 30.

† Matt. 11. 13.

5 Viginti quinque annorum erat Joakim cum regnare cepisset, & undecim annis regnavit in Jerusalem: fecitque malum coram Domino Deo suo.

6 Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldaeorum, & vincitum catenis duxit in Babylonem.

7 Ad quam & vasa Domini transfudit, & posuit ea in templo suo.

8 Reliqua autem verborum Joakim, & abominacionum ejus, quas operatus est, & quae inventa sunt in eo, continentur in Libro regum Juda & Israel. Regnavit autem Joachin filius ejus pro eo.

9 Octo annorum erat Joachin cum regnare cepisset, & tribus mensibus, ac decem diebus regnavit in Jerusalem, fecitque malum in conspectu Domini.

10 Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini. † Regem vero constituit Sedeciam parvum ejus super Judam & Jerusalem.

11 Viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cepisset, & undecim annis regnavit in Jerusalem.

12 Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Jeremiae prophetae, loquentis ad se ex ore Domini.

13 A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adjuraverat eum per Deum: & induavit cervicem suam & cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israel.

14 Sed & universi principes sacerdotum, & populus, pravaricati sunt inique juxta universas abominaciones gentium, & polluerunt domum Domini, quam sanctificaverat sibi in Jerusalem.

15 Mirebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suo-

rum, de nocte consurgens, & quotidie commovens: eo quod parceret populo & habitaculo suo.

16 At illi subsannabant nuntios Dei, & parvipendebant sermones ejus, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum ejus, & esset nulla curatio.

17 Adduxit enim super eos regem Chaldaeorum, & interfecit juvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui: non est miserus adolescentis, & virginis, & senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus ejus.

18 Univerisque vasa domus Domini, tam majora, quam minor: & thesauros templi, & regis, & principum, transfudit in Babylonem.

19 Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Jerusalem, universas turres combusserunt, & quicquid pretiosum fuerat, demoliti sunt.

20 Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi, & filiis ejus, donec imperaret rex Perfarum.

21 Et compleretur sermo Domini ex ore Jeremiae, & celebraret terra sabbata sua: cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni.

22 † Anno autem primo Cyri regis Perfarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Jeremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Perfarum: qui iussit praedicari in universo regno suo, etiam per scripturam, dicens:

23 Haec dicit Cyrus rex Perfarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus Deus caeli, & ipse praecipit mihi ut edificarem ei domum in Jerusalem, quae est in Judaea: quis ex vobis est in omni populo ejus? sit Dominus Deus suus cum eo, & ascendat.

† 4. Reg.
24. 27.
Jerem.
37. 2.

† 1. Ed.
1. 1. &
6. 3.
Jerem.
25. 11.
& 29.
10.

LIBER PRIMUS ESDRÆ.

CAPUT PRIMUM.

Cyrus, completis 70 captivitatibus Babilonicæ annis, divinitus inspiratus reddidit vasia templi Salomonis 5400, captivitatem Israelitis relaxat, cœdentes templi reedificationem.

2. Par.
35. 22.
Jerem.
25. 12.
2. 19.
20.

N anno primo Cyri regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum: & traxit vocem in omni regno suo, etiam per scripturam, dicens:

2 Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa.

3 Quis est in Judæa, & ædificet domum Domini Dei Israel, ipse est Deus qui est in Jerusalem.

4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adjuvent eum viri de loco suo, argento & auro, & substantia, & pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo Dei, quod est in Jerusalem.

5 Et surrexerunt principes patrum de Juda, & Benjamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & omnis cujus Deus suscitavit spiritum, ut ascenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Jerusalem.

6 Universique qui erant in circuitu, adjuverunt manus eorum in vasibus argenteis & aureis, in substantia & jumentis, in suppellectilibus, exceptis his, quæ sponte obtulerant.

7 Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonosor de Jerusalem, & posuerat ea in templo dei sui.

8 Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis filii Gazabar, & annumeravit ea Salsabasar principi Juda.

9 Et hic est numerus eorum: Phialæ aureæ triginta, phialæ argenteæ mille, calteri vigintinovem, scyphi aurei triginta,

10 Scyphi argentei secundi quadringenti decem, vasa alia mille.

11 Omnia vasa aurea & argentea, quinque millia quadringenta: universa tulit Salsabasar, cum his qui ascendebant de transmigratione Babylonis in Jerusalem.

CAPUT II.

Numerus revertentium duce Zerobabel a captivitate Babilonica in Jerusalem, ac donorum in reedificationem templi oblatozum.

HI sunt autem provincie filii, qui ascenderunt de captivitate, quam transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonem, & reversi sunt in Jerusalem & Judam, unusquisque in civitatem suam.

2 Qui venerunt cum Zerobabel, Josue, Nehemia, Saraia, Rahelata, Mardochai, Belsan, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana. Numerus virorum populi Israel:

3 Filii Pharos, duo millia centum septuagintaduo.

4 Filii Saphatia, trecenti septuagintaduo.

5 Filii Area, septingenti septuagintaquatuor.

6 Filii Phahath Moab, filiorum Josue: Joab, duo millia octingenti duodecim.

7 Filii Elam, mille ducenti quinquagintaquatuor.

8 Filii Zethua, nongenti quadringentaquatuor.

9 Filii Zachai, septingenti sexaginta.

10 Filii Bani, sexcenti quadragintaduo.

11 Filii Bebai, sexcenti vigintitres.

12 Filii Azgad, mille ducenti vigintiduo.

13 Filii Adoniam, sexcenti sexaginta sex.

14 Filii Beguai, duo millia quinquaginta sex.

15 Filii Adin, quadringenti quinquagintaquatuor.

16 Filii Ather, qui erant ex Ezechia, nongingentis.

17 Filii Besai, trecenti vigintitres.

18 Filii Jora, centum duodecim.

19 Filii Hasum, ducenti vigintitres.

20 Filii Gebbar, nonagintaquinque.

21 Filii Berlehem, centum vigintitres.

22 Viri Netupha, quinquaginta sex.

2. Esdræ
7. 6.

23 Viri Anathoth, centum vigintiocto.
 24 Filii Azmaveth, quadragintaduo.
 25 Filii Cathatharim, Cephira, & Beroth, septingenti quadragintatres.
 26 Filii Rama & Gabaa, sexcenti viginti unus.
 27 Viri Machmas, centum vigintriduo.
 28 Viri Berhel & Hai, ducenti vigintrites.
 29 Filii Nebo, quinquagintaduo.
 30 Filii Metbis, centum quinquagintafex.
 31 Filii Alon alterius, mille ducenti quinquagintaquattuor.
 32 Filii Harim, trecenti viginti.
 33 Filii Lod, Hadid, & Ono, septingenti vigintriquique.
 34 Filii Jericho, trecenti quadragintaquinque.
 35 Filii Senaa, tria millia sexcenti triginta.
 36 Sacerdotes: Filii Jadaia in domo Josue, pongenti septuagintatres.
 37 Filii Emmer, mille quinquagintaduo.
 38 Filii Pheshur, mille ducenti quadraginta septem.
 39 Filii Harim, mille decem & septem.
 40 Levitæ: Filii Josue & Cedmihel filiorum Odovias, septuagintaquattuor.
 41 Cantores: Filii Asaph, centum vigintiocto.
 42 Filii Janitorum: filii Sellum, filii Ater, filii Telphon, filii Accub, filii Harita, filii Sobai: universi centum trigintanovem.
 43 Nathinæi: filii Siba, filii Hafupha, filii Tabbaoth,
 44 Filii Ceros, filii Siaz, filii Phadon,
 45 Filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub,
 46 Filii Hagab, filii Semlai, filii Hanan,
 47 Filii Gaddel, filii Gaher, filii Raia,
 48 Filii Rafin, filii Necoda, filii Gazam,
 49 Filii Aza, filii Phafea, filii Besee,
 50 Filii Afena, filii Monim, filii Nephufim,
 51 Filii Baebue, filii Hacupha, filii Harhur,
 52 Filii Besurh, filii Mahida, filii Haria,
 53 Filii Bercois, filii Sifara, filii Thema,
 54 Filii Nafsa, filii Hatipha,
 55 Filii servorum Salomonis, filii Socai, filii Sopheret, filii Phurda,
 56 Filii Jala, filii Dercon, filii Geddel,
 57 Filii Saphatia, filii Hatil, filii Phochereth, qui erant de Asebaim, filii Ami.
 58 Omnes Nathinæi, & filii servorum Salomonis, trecenti novagintaduo.
 59 Et hi qui ascenderunt de Thelmala, Thelharfa, Cherub, & Adon, & Emer: & non poterunt indicare domum patrum suorum & semen suum, utrum ex Israel essent.
 60 Filii Dalata, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti quinquagintaduo.
 61 Et de filiis sacerdotum: filii Hobia, filii Accos, filii Berzellai, qui accipit de filiabus Berzellai Galaaditis, uxorem, & vocatus est nomine eorum.
 62 Hi quæserunt scripturam genealogie suæ, & non invenerunt, & ejeti sunt de sacerdotio.
 63 Et dixit Atherfarha eis, ut non comederent de Sancto sanctorum, donec surgeret sacerdos doctus arque perfectus.
 64 Omnis multitudo quasi unus, quadragintaduo millia trecenti sexaginta.
 65 Exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant septem millia trecenti triginta septem: & in ipsi cantores atque cantatrices ducenti.
 66 Equi eorum septingenti triginta sex, muli eorum, ducenti quadragintaquinque.
 67 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque, asini eorum, sex millia septingenti viginti.

68 Et de principibus parum, cum ingrederentur templum Domini, quod est in Jerusalem, sponte obrulerunt in domum Dei ad extruendam eam in loco suo.

69 Secundum vires suas dederunt impensas operis, auri solidos sexaginta millia, & mille, argenti mnas quinque millia, & vestes sacerdotales centum.

70 Habitarunt ergo sacerdotes, & Levitæ, & de populo, & cantores, & janitores, & Nathinæi, in urbibus suis, universique Israel in civitatibus suis.

CAPUT III.

Commocato populo in Jerusalem extruitur altare, super quo vestime offeruntur: celebratur quoque septem diebus solum tabernaculorum; & secundo reversus anno templum fundatur, populo vociferante partim ex gaudio, partim ex metu.

1 **I** Amque venerat mensis septimus, & erant filii Israel in civitatibus suis: congregatus est ergo populus quasi vir unus in Jerusalem:

2 Et surrexit Josue filius Josedec, & fratres ejus sacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel, & fratres ejus, & edificaverunt altare Dei Israel, ut offerrent in eo holocaustum, sicut scriptum est in lege Moysi viri Dei.

3 Collocaverunt autem altare Dei super bases suas, dederuntque eos per circuitum populus terrarum, & obrulerunt super illud holocaustum Domino mane & vespere:

4 Feceruntque sollempnitatem tabernaculorum, sicut scriptum est, & holocaustum diebus singulis per ordinem secundum præceptum opus diei in die suo.

5 Et post hæc holocaustum jure, tam in calendis quam in universis sollempnitatibus Domini, quæ erant consecratæ, & in omnibus in quibus ultro offerrebat munus Domino.

6 A primo die mensis septimi cæperunt offerre holocaustum Domino: porro templum Dei nondum fundatum erat.

7 Dederunt autem pecunias latomis & cementariis: cibum quoque, & potum, & oleum, Sidonis Tyriisque, ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Joppe, juxta quod præceperat Cyrus rex Persarum eis.

8 Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei in Jerusalem, mense secundo, cæperunt Zorobabel filius Salathiel, & Josue filius Josedec, & reliqui de fratribus eorum sacerdotes, & Levitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Jerusalem, & constituerunt Levitas a viginti annis & supra, ut urgent opus Domini.

9 Steritque Josue & filii ejus, & fratres ejus, Cedmihel & filii ejus, & filii Juda, quasi vir unus, ut instarent super eos qui faciebant opus in templo Dei: filii Henadai, & filii eorum, & fratres eorum Levitæ.

10 Fundato igitur a cementariis templo Domini, steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis: & Levitæ filii Asaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David regis Israel.

11 Et concinebant in hymnis, & confessione Domino: Quoniam bonus, quoniam in æternum misericordiatæ ejus super Israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo quod fundatum esset templum Domini.

12 Plurimi etiam de sacerdotibus & Levitis, & principes parum, & seniores, qui viderant templum prius cum fundatum esset, & hoc templum in oculis eorum, stebant voce magna: & muli vociferantes in lætitia, elevabant vocem.

13 Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoribus lætantium, & vocem fletus populi: commixtum enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAPUT IV.

Israëlis histes Samaritani, qui ab Assur missi fuerant ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis instaurationem, quod non admittentur ut simul edificarent, & usque ad secundum Darii annum intermissi permorantur.

1 **A**Uferunt autem hostes Judæ & Benjamin, quia filii caprivitatis edificarent templum Domino Deo Israël:

2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum, dixerunt eis: Edificemus vobiscum, quia ita ut vos, querimus Deum vestrum: ecce nos immolavimus victimas a diebus Afor-Haddan regis Assur, qui adduxit nos huc.

3 Et dixit eis Zorobabel, & Josue, & reliqui principes patrum Israël: Non est vobis & nobis ut edificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli edificabimus Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis Cyrus rex Persarum.

4 Factum est igitur, ut populus terræ impediret manus populi Judæ, & turbaret eos in edificando.

5 Conduxerunt autem adversus eos consiliatores, ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum, & usque ad regnum Darii regis Persarum.

6 In regno autem Assuri, in principio regni ejus, scriperunt accusationem adversus habitatores Judæ & Jerusalem.

7 Et in diebus Artaxerxis scripsit Beselem Mithridates, & Thabeel, & reliqui, qui erant in consilio eorum, ad Artaxerxem regem Persarum: epistola autem accusationis scripta erat Syriace, & legebatur sermone Syro.

8 Reum Beelteam, & Samsai scriba, scriperunt epistolam unam de Jerusalem Artaxerxi regi, hujuscemodi:

9 Reum Beelteam & Samsai scriba, & reliqui consiliatores eorum, Dinai, & Apharhachæi, Terphathai, Apharhai, Erchusai, Babylonii, Susanechæi, Dievi, & Elamitæ, 10 Et ceteri de gentibus, quas transtulit Asephar magnus & gloriosus: & habitare eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis regionibus trans flumen in pace.

11 (Hoc est exemplar epistolæ, quam miserunt ad eum) Artaxerxi regi, servi tui, viri qui sunt trans fluvium, salutem dicunt.

12 Notum sit regi, quia Judæi, qui ascenderunt a te ad nos, venerunt in Jerusalem civitatem rebellem & pessimam, quam edificant, extruentes muros ejus, & parietes componentes.

13 Nunc igitur notum sit regi, quia si civitas illa edificata fuerit, & muri ejus instaurati, tributum & vectigal, & annuus reditus non dabunt, & usque ad reges hæc noxa perveniet.

14 Nos autem memores salis, quod in palatio comedimus, & quia læsiones regis videret nefas ducimus, idcirco misimus & nuntiavimus regi,

15 Ut recenseas in libris historiarum patrum tuorum, & invenies scriptum in commentariis: & scies quoniam urbs illa, urbs rebellis est, & nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem & civitas ipsa destructa est.

16 Nuntiamus nos regi, quoniam si civitas

illa edificata fuerit, & muri ipsius instaurati, possessionem trans fluvium non habebis.

17 Verbum misit rex ad Reum Beelteam, & Samsai scribam, & ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samariæ, & ceteris trans fluvium, salutem dicens & pacem.

18 Accusatio, quam misistis ad nos, manifeste lecta est coram me.

19 Et a me præceptum est: & recensuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges rebellat, & seditiones, & prælia concitantur in ea:

20 Nam & reges fortissimi fuerunt in Jerusalem, qui & domini sunt omni regioni, quæ trans fluvium est: tributum quoque & vectigal, & reditus accipiebant.

21 Nunc ergo audite sententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non edificetur, donec si forte a me iustum fuerit.

22 Videre ne negligenter hoc impleatis, & paulatim crescat malum contra reges.

23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reum Beelteam, & Samsai scriba, & consiliariis eorum: & abierunt festini in Jerusalem ad Judæos, & prohibuerunt eos in brachio & robore.

24 Tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

CAPUT V.

Aggei & Zacharie prophetarum exhortatione templi edificatio reperitur, frustra conatibus hoc impedire principibus qui trans flumen in Samaria constituti erant a rege Assyriorum.

1 **P**rophetaverunt autem Aggæus propheta & Zacharias filius Addo, prophetantes ad Judæos, qui erant in Judæa & Jerusalem, in nomine Dei Israël.

2 Tunc furereunt Zorobabel filius Salathiel, & Josue filius Josedec, & coeperunt edificare templum Dei in Jerusalem, & cum eis prophetae Dei adjuvantes eos.

3 In ipso autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans flumen, & Scharbuzanai, & consiliarii eorum: siquæ dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis, & muros ejus instauraretis?

4 Ad quod respondimus eis, quæ essent nomina hominum auctorum edificationis illius.

5 Oculus autem Dei eorum factus est super fenestras Judæorum, & non poterunt inbillere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, & tunc satisfacerent adversus accusationem illam.

6 Exemplar epistolæ, quam misit Thathanai dux regionis trans flumen, & Scharbuzanai, & consiliatores ejus Arphathachæi, qui erant trans flumen, ad Darium regem.

7 Sermo, quem miserant ei, sic scriptus erat: Dario regi pax omnis.

8 Notum sit regi, isse nos ad Judæam provinciam, ad domum Dei magni, quæ edificata lapide impolito, & ligna ponuntur in parietibus: opusque illud diligenter extruxit, & crevit in manibus eorum.

9 Interrogavimus ergo senes illos, & ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis, & muros hos instauraretis?

10 Sed & nomina eorum quesivimus ab eis, ut nuntiarem tibi: scripsimusque nomina eorum virorum, qui sunt principes in eis.

11 Hujuscemodi autem sermonem responderunt nobis, dicentes: Nos sumus servi Dei cæli & terræ, & ædificamus templum, quod erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus ædificaverat, & extruxerat.

12 Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri Deum cæli, tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldaei, domum quoque hanc destruxit, & populum ejus transfudit in Babylonem.

13 Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum ut domus Dei hæc ædificaretur.

14 Nam & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo, quod erat in Jerusalem, & asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data sunt Salsabazar vocabulo, quem & principem constituit.

15 Dixitque ei: Hæc vasa tolle, & vade, & pone ea in templo quod est in Jerusalem, & domus Dei ædificetur in loco suo.

16 Tunc itaque Salsabazar ille venit & posuit fundamenta templi Dei in Jerusalem, & ex eo tempore usque nunc ædificatur, & necdum completum est.

17 Nunc ergo, si videretur regi bonum, recenseat in bibliotheca regis, quæ est in Babylone, utrumnam a Cyro rege justum fuerit ut ædificaretur domus Dei in Jerusalem, & voluntatem regis super hæc remittat ad nos.

CAPUT VI.

Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca sua inventum jules compleri suspensio sumptus; templum autem sexto Darii anno abfolutum, cum ingenti læticia plurimisque vicinis dedicatur, ac Pascha septem diebus celebratur.

1 Tunc Darius rex præcepit: & recensuerunt in bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone,

2 Et inventum est in Ecbatani, quod est catrum in Medena provincia, volumen unum, talisque scriptus erat in eo commentarius:

3 Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut domus Dei ædificaretur, quæ est in Jerusalem, in loco ubi immolent hostias, & ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta, & latitudinem cubitorum sexaginta,

4 Ordines de lapidibus impositis tres, & sic ordines de lignis novis: sumptus autem de domo regis dabuntur.

5 Sed & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo Jerusalem, & artulerat ea in Babylonem, reddantur, & referantur in templum in Jerusalem in locum suum, quæ & posita sunt in templo Dei.

6 Nunc ergo Thathanai dux regionis, quæ est trans flumen, Scharbuzanai, & consiliarii vestri Apharsachai, qui estis trans flumen, procul recedite ab illis,

7 Et dimittite fieri templum Dei illud a duce Judæorum, & a senioribus eorum, ut domus Dei illam ædificent in loco suo.

8 Sed & a me præceptum est, quod oporteat fieri a presbyteris Judæorum illis, ut ædificent domus Dei, scilicet ut de arca regis, id est, de tributis, quæ dantur de regione trans flumen, studiose sumptus dentur viris illis, ne impediatur opus.

9 Quod si necesse fuerit, & vitulos, & agnos, & hæcos in holocaustum Deo cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundum

ritum sacerdotum, qui sunt in Jerusalem, detur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia.

10 Et offerant oblationes Deo cæli, orientque pro vita regis, & filiorum ejus.

11 A me ergo positum est decretum: Ut omnis homo qui hæc mutaverit iustionem, tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur, & configatur in eo, domus autem ejus publicetur.

12 Deus autem, qui habitare fecit nomen suum sibi, dissipet omnia regna, & populum qui extenderit manum suam ut repugnet, & dissipet domum Dei illam, quæ est in Jerusalem. Ego Darius statui decretum, quod studio impleri volo.

13 Igitur Thathanai dux regionis trans flumen, & Scharbuzanai, & consiliarii ejus, secundum quod præceperat Darius rex, sic diligenter executi sunt.

14 Seniores autem Judæorum ædificabant, & prosperabantur juxta prophetiam Aggei propheta, & Zacharie filii Addo: & ædificaverunt & construxerunt, jubente Deo Israel, & jubente Cyro, & Dario, & Artaxerxe, regibus Persarum:

15 Et compleverunt domum Dei istam, usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis.

16 Fecerunt autem filii Israel, sacerdotes & Levitæ, & reliqui filiorum transmigrationis, dedicationem domus Dei in gaudio.

17 Et obtulerunt in dedicationem domus Dei, vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius Israel duodecim, juxta numerum tribuum Israel.

18 Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis, & Levitæ in vicibus suis, super opera Dei in Jerusalem, † sicut scriptum est in Libro Moyfi.

19 Fecerunt autem filii Israel transmigrationis, Pascha, quartadecima die mensis primi.

20 Purificati enim fuerant sacerdotes & Levitæ quasi unus: omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis, & fratribus suis sacerdotibus, & sibi.

21 Et comederunt filii Israel, qui reversi fuerant de transmigratione, & omnes qui se separaverant a coinquinatione gentium terre ad eos, ut quærent Dominum Deum Israel.

22 Et fecerunt solemnitatem azymorum septem diebus in læticia, quoniam lætificaverat eos Dominus, & converterat cor regis Assur ad eos, ut adjuvaret manus eorum in opere domus Domini Dei Israel.

CAPUT VII.

Esdra scriba, assumptis comitibus, Jerusalem ascendit cum edicto regis magnisque muneribus, legem Dei docturus populumque reclusus; & reformator regis edictum.

1 Post hæc autem verba, in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdras filius Saraïæ, filii Azariæ, filii Helciæ,

2 Filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob,

3 Filii Amariæ, filii Azariæ, filii Marajoth,

4 Filii Zarahiæ, filii Ozi, filii Bocci,

5 Filii Abisue, filii Thinees, filii Eleazar,

fili Aaron sacerdotis ab initio.

6 Ipse Esdras ascendit de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moyfi, quam Dominus Deus dedit Israel: & dedit ei rex, secundum manum Domini Dei ejus super eum, omnem petitionem ejus.

† Num.
3. 6. &
8. 9.

7 Et ascenderunt de filiis Israel, & de filiis sacerdotum, & de filiis Levitarum, & de cantoribus, & de janitoribus, & de Nathinais, in Jerusalem, anno septimo Artaxerxis regis.

8 Et venerunt in Jerusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis.

9 Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Jerusalem, juxta manum Dei sui bonam super se.

10 Esdras enim paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret & doceret in Israel præceptum & judicium.

11 Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini, & ceremoniis ejus in Israel.

12 Artaxerxes rex regum Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem.

13 A me decretum est, ut uticumque placuerit in regno meo de populo Israel, & de sacerdotibus ejus, & de Levitis, ire in Jerusalem, tecum vadat.

14 A facie enim regis, & septem consiliatorum ejus, missus es, ut vistes Judæam & Jerusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua:

15 Et ut feras argentum & aurum, quod rex & consiliatores ejus sponte obtulerunt Deo Israel, cuius in Jerusalem tabernaculum est.

16 Er omne argentum & aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babylonis, & populus offerre voluerit, & de sacerdotibus que sponte obtulerint domui Dei tui, quæ est in Jerusalem,

17 Libere accipe, & studiose eme de hac pecunia vitulos, arretes, agnos, & sacrificia & libamina eorum, & offer ea super altare templi Dei vestri, quod est in Jerusalem.

18 Sed & si quid tibi & fratribus tuis placuerit, de reliquo argento & auro ut faciatis, juxta voluntatem Dei vestri facite.

19 Vasa quoque, quæ dantur tibi in ministerium domus Dei tui, trade in conspectu Dei in Jerusalem.

20 Sed & cetera, quibus opus fuerit in domum Dei tui, quantumcumque necesse est ut expendas, dabitur de thesauro, & de fisco regis,

21 Et a me. Ego Artaxerxes rex, statui atque decrevi omnibus custodibus arcæ publicæ, qui sunt trans flumen, ut quodcumque petierit a vobis Esdras sacerdos, scribæ legis Dei cæli, absque mora detis,

22 Usque ad argenti talenta centum, & usque ad frumenti coros centum, & usque ad vini batos centum, & usque ad batos olei centum, sal vero absque mensura.

23 Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuarit diligenter in domo Dei cæli: ne forte irascatur contra regnum regis, & filiorum ejus.

24 Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & janitoribus, Nathinais, & ministris domus Dei hujus, ut vestigal, & tributum, & annonas, non habeatis potestatem imponendi super eos.

25 Tu autem Esdra, secundum sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue iudices & præsidēs, ut judicent omni populo qui est trans flumen, his videlicet qui noverrunt legem Dei tui, sed & impericos docete libere.

26 Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter in decursum erit de eo, sive in mortem, sive in exilium, sive in condemnationem substantiæ ejus, vel certe in carcerem.

27 Benedictus Dominus Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc in corde regis, ut glorificaret domum Domini, quæ est in Jerusalem.

28 Et in me inclinavit misericordiam suam coram rege & consiliatoribus ejus, & universis principibus regis potentibus: & ego confortatus manu Domini Dei mei, quæ erat in me, congregavi de Israel principes qui ascenderent mecum.

CAPUT VIII.

Re-ensetur qui de Babylone ascenderunt cum Esdra: qui inditæ septimo pro die octo isitatis Deum præcantes, professo perveniunt in Jerusalem, & vasa que secum attulerunt, in templum adferunt cum vestimentis.

1 **H**I sunt ergo principes familiarum, & genealogia eorum, qui ascenderunt mecum in regno Artaxerxis regis de Babylone.

2 De filiis Phinees, Gersom. De filiis Ithamar, Daniel. De filiis David, Harcus.

3 De filiis Secheniæ, filiis Pharos, Zacharias: & cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta.

4 De filiis Phahath Moab, Elionnai filius Zarehe, & cum eo ducenti viri.

5 De filiis Secheniæ, filius Ezechiel, & cum eo trecenti viri.

6 De filiis Adan, Abed filius Jonathan, & cum eo quinquaginta viri.

7 De filiis Alam, Itaias filius Athaiæ, & cum eo septuaginta viri.

8 De filiis Saphariæ, Zebedia filius Michael, & cum eo octoginta viri.

9 De filiis Joab, Obedia filius Jahiel, & cum eo ducenti decem & octo viri.

10 De filiis Selomith, filius Josphaiæ, & cum eo centum sexaginta viri.

11 De filiis Bebai, Zacharias filius Bebai, & cum eo vigintiocto viri.

12 De filiis Azgad, Johanan filius Eccecan, & cum eo centum & decem viri.

13 De filiis Adoniam, qui erant novissimi: & hæc nomina eorum: Elpheleth, & Jehiel, & Samaias, & cum eis sexaginta viri.

14 De filiis Begui, Uthai & Zachur, & cum eis septuaginta viri.

15 Congregavi autem eos ad fluvium, qui decurrit ad Ahava, & mansimus ibi tribus diebus: quæsiquire in populo & in sacerdotibus de filiis Levi, & non inveni ibi.

16 Itaque misi Eliezer, & Ariel, & Semeiam, & Elnathan, & Jarib, & alterum Elnathan, & Nathan, & Zachariam, & Mossollam principes: & Jolarib, & Elnathan sapientes.

17 Et misi eos ad Eddo, qui est primus in Chaphiæ loco, & posui in ore eorum verba, quæ loquerentur ad Eddo, & fratres ejus Nathinæos, in loco Chaphiæ, ut adducerent nobis ministros domus Dei nostri.

18 Et adduxerunt nobis per manum Dei nostri bonam super nos, virum doctissimum de filiis Moholi filii Levi filii Israel, & Sarabiam & filios ejus & fratres ejus decem & octo.

19 Et Hasabiam, & cum eo Isaiam de filiis Merai, fratresque ejus & filios ejus viginti:

20 Et de Nathinæis, quos dederat David, & principes ad ministeria Levitarum, Nathinæos ducentos viginti: omnes hi suis nominibus vocabantur.

21 Et prædicavi ibi jejunium juxta fluvium Ahava, ut affigeretur coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis nostris, universaque substantiæ nostræ.

22 Erubui enim petere a rege auxilium & equites, qui defenderent nos ab inimico in via: quia dixeramus regi: Manus Dei nostri est super omnes, qui querunt eum in bonitate: & imperium ejus, & fortitudo ejus, & furor super omnes, qui derelinquunt eum.

23 Jejunavimus autem, & rogavimus Deum nostrum per hoc: & evenit nobis prospere.

24 Et separavi de principibus sacerdotum duodecim, Sarabiam, & Hasabiam, & cum eis de fratribus eorum decem.

25 Appendique eis argentum & aurum, & vasa consecrata domus Dei nostri, quæ obulerat rex & consiliarios ejus, & principes ejus, universusque Israel eorum qui inventi fuerant:

26 Et appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta, & vasa argentea centum, auri centum talenta:

27 Et crateres aureos viginti, qui habebant solidos millenos, & vasa aeris fulgentis optimi duo, pulchra ut aurum.

28 Et dixi eis: Vos sancti Domini, & vasa sancta, & argentum & aurum quod sponte oblatum est Domino Deo patrum nostrorum: 29 Vigilate & custodite, donec appendatis coram principibus sacerdotum, & Levitarum, & ducibus familiarum Israel in Jerusalem, in thesaurum domus Domini.

30 Susceperunt autem sacerdotes & Levitæ pondus argenti & auri, & vasorum, ut deferrent Jerusalem in domum Dei nostri.

31 Promovimus ergo a flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut pergeremus Jerusalem: & manus Dei nostri fuit super nos, & liberavit nos de manu inimici & insidiatoris in via.

32 Et venimus Jerusalem, & mansimus ibi tribus diebus.

33 Die autem quarta appensum est argentum, & aurum, & vasa in domo Dei nostri, per manum Meremoth filii Uriæ sacerdotis, & cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis Jozabed filius Josus, & Noadaia filius Bennoi Levitæ,

34 juxta numerum & pondus omnium: descriditque est omne pondus in tempore illo.

35 Sed & qui venerant de captivitate filii transmigrationis, obtulerunt holocaustorum Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem, hircos pro peccato duodecim: omnia in holocaustum Domino.

36 Dederunt autem ædifica regis sarapia, qui erant de conspectu regis, & ducibus trans flumen, & elevaverunt populum & domum Dei.

CAPUT IX.

Audiens Esdras Judæos matrimonia contractisse cum gentibus, scindis vestimenta sua, & populi peccata confitetur, iugisque oram Domino.

1 Postquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes, dicentes: Non est separatus populus Israel, sacerdotes & Levitæ, a populis terrarum, & abominationibus eorum, Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pherezæi, & Jebusæi, & Ammonitarum, & Moabitaram, & Ægyptiorum, & Amoræorum:

2 Tulerunt enim de filiabus eorum sibi & filiis suis, & commiscuerunt semen sanctum eum populis terrarum: manus etiam principum & magistratum fuit in transgressione hac prima.

3 Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & evelli capillos capitis mei & barbæ, & sedi mortens.

4 Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israel, pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, & ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum:

5 Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, curvavi genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum.

6 Et dixi: Deus meus confundor & erubescio levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates nostras multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt usque ad caelum,

7 A diebus patrum nostrorum: sed & nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hæc, & in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi, & reges nostri, & sacerdotes nostri, in manum regum terrarum, & in gladium, & in captivitatem, & in rapinam, & in confusione vultus, sicut & die hac.

8 Et nunc quasi parum & ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquæ, & daretur nobis paxillus in loco sancto ejus, & illuminaret oculos nostros Deus noster, & daret nobis vitam modicam in servitute nostra,

9 Quia servi sumus, & in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, sed inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum: ut daret nobis vitam, & sublimaret donum Dei nostri, & extrueret solitudines ejus, & daret nobis sepem in Juda & Jerusalem.

10 Et nunc quid dicemus Deus noster post hæc: quia dereliquimus mandata tua,

11 Quæ præcepisti in manu servorum tuorum prophetarum, dicens: Terra, ad quam vos ingredimini ut possideatis eam, terra immunda est, juxta immundiciam populorum, ceterarumque terrarum, abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coniquatione sua.

12 Nunc ergo ¶ filias vestras ne detis filiis eorum, & filias eorum ne accipiat filii vestris, & non queratis pacem eorum, & prosperitatem eorum, usque in æternum: ut confortemini, & comedatis quæ bona sunt terræ, & heredes habeatis filios vestros usque in sæculum.

13 Et post omnia quæ venerunt super nos in operibus nostris pessimis, & in delicto nostro magno, quia tu Deus noster liberaisti nos de iniquitate nostra, & dedisti nobis salutem sicut est hodie,

14 Ut non converteremur, & irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia jungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias ad salutem?

15 Domine Deus Israel justus es tu: quoniam derelicti sumus, qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc.

CAPUT X.

Esdras, convocatis filiis universis transmigrationis, præcepit & puritari uxores alienigenas: quod cum se facturos spondissent, retentur qui huc usque præfuit, & qui hujusmodi matrimonia contraxerant.

1 Sic ergo orante Esdra, & implorante eo, & flente, & jacente ante templum Dei collectus est ad eum de Israel ceterus grandis nimis virorum, & mulierum, & puerorum, & flevit populus fletu multo.

2 Et respondit Sechenias filius Jehiel de filiis Ælam, & dixit Esdras: Nos prevaricati sumus in Deum nostrum, & duximus uxores alienigenas de populis terræ: & nunc, si est poenitentia in Israel super hoc,

3 Percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, ut projiciamus univêrsas uxores, & eos qui de his nati sunt, juxta voluntatem Domini, & eorum qui timent præceptum Domini Dei nostri: secundum legem fiat.

4 Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum: confortare, & fac.

5 Surrexit ergo Esdras, & adjuravit principes sacerdotum & Levitarum, & omnem Israel, ut facerent secundum verbum hoc, & juraverunt.

6 Et surrexit Esdras ante domum Dei, & abiit ad cubiculum Johanan filii Eliafih, & ingressus est illuc, panem non comedit, & aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum, qui venerant de captivitate.

7 Et missa est vox in Juda, & in Jerusalem omnibus filiis transmigrationsis, ut congregarentur in Jerusalem:

8 Et omnis qui non venerit in tribus diebus juxta consilium principum & seniorum, auferetur universa substantia ejus, & ipse abjicitur de cœtu transmigrationsis.

9 Convenerunt igitur omnes viri Juda & Benjamin in Jerusalem tribus diebus, ipse est mensis nonus, vigesimo die mensis: & sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato, & pluvius.

10 Et surrexit Esdras sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel.

11 Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum ejus, & separamini a populis terræ, & ab uxoribus alienigenis.

12 Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Juxta verbum tuum ad nos, sic fiat.

13 Verumtamen quia populus multus est, & tempus pluvie, & non sustinemus stare foris, & opus non est diei unius vel duorum (vehementer quippe peccavimus in sermone isto)

14 Constituantur principes in universa multitudine: & omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cum his seniores per civitatem & civitatem, & judices ejus, donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato hoc.

15 Igitur Jonathan filius Azahel, & Jaasia filius Thecœ, steterunt super hoc, & Mesollam & Sebethai Levites adjuraverunt eos;

16 Feceruntque sic filii transmigrationsis. Et abierunt, Esdras sacerdos, & viri principes familiarum, in domos patrum suorum, & omnes per nomina sua, & sederunt in die primo mensis decimi ut quærerent rem.

17 Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, usque ad diem primam mensis primi.

18 Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis Josue filii Josedec, & fratres ejus, Maasia, & Eliezer, & Jarib, & Godolia.

19 Et dederunt manus suas ut ejicerent uxores suas, & pro delicto suo arietem de ovibus offerrent.

20 Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia.

21 Et de filiis Harim, Maasia, & Elia, & Semeia, & Jehiel, & Ozias.

22 Et de filiis Pheshur, Elioenai, Maasia, Iismael, Nathanael, Jozabed, & Elia.

23 Et de filiis Levitarum, Jozabed, & Semei, & Celaia, ipse est Calita, Phataia, Juda, & Eliezer.

24 Et de cantoribus, Eliafih. Et de janitoribus, Sellum, & Teleni, & Uri.

25 Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeia, & Jezia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Melchia, & Banea.

26 Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, & Jehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia.

27 Et de filiis Zebutha, Elioenai, Eliafih, Mathania, & Jerimuth, & Zabad, & Aziza.

28 Et de filiis Bebai, Johanan, Hanania, Zabbai, Athalai.

29 Et de filiis Bani, Mofollam, & Melluch, & Adaia, Jalub, & Saal, & Ramoth.

30 Et de filiis Phahath Moab, Edna, & Chalal, Banaiaz, & Maasias, Mathanias, Beseleel, Bennui, & Manasse.

31 Et de filiis Herem, Eliezer, Josue, Melchias, Semeias, Simeon,

32 Benjamin, Maloch, Samarias.

33 Et de filiis Hafom, Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Jermal, Manasse, Semei.

34 De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Vel,

35 Baneas, & Badaias, Cheliat,

36 Vania, Marimuth, & Eliafih,

37 Mathanias, Mathanai, & Jasi,

38 Et Bani, & Bennui, Semei,

39 Et Salmias, & Narhan, & Adaias,

40 Et Mechnedebai, Sifai, Sarai,

41 Ezrel, & Selemiau, Semeia,

42 Sellum, Amaria, Joseph.

43 De filiis Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Jeddu, & Joel, & Banaia.

44 Omnes hi acceperant uxores alienigenas, & fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIÆ,

QUI ET

ESDRÆ SECUNDUS

DICITUR.

CAPUT PRIMUM.

CAPUT II.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Judæorum, qui a captivitate residui erant, afflictione, sitis, ac multis diebus jejunas, populi peccata confitens, & misericordiam a Deo petens.

Nehemias impertratis a rege litteris venit Jerusalem, & ad murorum institutionem hortatur, & incumbit frustra fremantibus hostibus.

1 Erba Nehemiæ filii Helchiae. Et factum est in mense Casleu, anno vigesimo, & ego eram in Susis castro.

2 Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipse & viri ex Juda: & interrogavi eos de Judæis, qui remanserant & supererant de captivitate, & Jerusalem.

3 Et dixerunt mihi: Qui remanserunt, & reliqui sunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna sunt, & in opprobrio: & murus Jerusalem dissipatus est, & portæ ejus combustæ sunt igni.

4 Cumque audissem verba hujuscemodi, sedi, & flevi, & luxi diebus multis: jejunabam, & orabam ante faciem Dei cæli.

5 Et dixi: † Quæso Domine Deus cæli fortis, magnæ æque terribilis, qui custodis pactum & misericordiam cum his qui te diligunt, & custodiant mandata tua:

6 Fiant aures tuæ auscultantes, & oculi tui aperti, ut audias orationem servi tui, quam ego oro cotam te hodie, nocte & die, pro filiis Israel servis tuis: & confiteor pro peccatis filiorum Israel, quibus peccaverunt tibi: ego & domus patris mei peccavimus.

7 Vanitate seducti sumus, & non custodivimus mandatum tuum, & ceremonias & judicia, quæ præcepisti Moyfi famulo tuo.

8 Memento verbi, quod mandasti Moyfi servo tuo, dicens: Cum transgressi fueritis: ego dispergam vos in populos:

9 Et si revertamini ad me, & custodiaris præcepta mea, & faciatis ea; etiam si abduci fueritis ad extrema cæli, inde congregabo vos, & reducam in locum, quem elegeri ut habitaret nomen meum ibi.

10 Et ipsi servi tui, & populus tuus: quos redemisti in fortitudine tua magna, & in manu tua valida.

11 Obsecro Domine, sit auris tua attendens ad orationem servi tui, & ad orationem servorum tuorum, qui volunt timere nomen tuum: & dirige servum tuum hodie, & da ei misericordiam ante virum hunc: ego enim eram pincerna regis.

1 Factum est autem in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis regis: & vinum erat ante eum, & levavi vinum, & dedi regi: & eram quasi languidus ante faciem ejus.

2 Dixitque mihi rex: Quare vultus tuus tristis est, cum te agrotum non videam? non est hoc frustra, sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde, ac nimis:

3 Et dixi regi: Rex in æternum vive: quare non mereat vultus meus, quia civitas domus sepulchrorum patris mei deserta est, & portæ ejus combustæ sunt igni?

4 Et ait mihi rex: Pro qua re postulas? Et oravi Deum cæli,

5 Et dixi ad regem: Si videretur regi bonum, & si placer servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Judæam, ad civitatem sepulchri patris mei, & ædificabo eam.

6 Dixitque mihi rex, & regina quæ sedebat juxta eum: Usque ad quod tempus erit iter tuum, & quando revertentis? Et placuit ante vultum regis, & misit me: & constituit ei tempus.

7 Et dixi regi: Si regi videretur bonum, epistolas det mihi ad duces regionis trans flumen, ut traducant me, donec veniam in Judæam:

8 Et epistolam ad Asaph custodem saltus regis, ut det mihi liena, ut regere possim portas turris domus, & muros civitatis, & domum, quam ingressus fuero. Et dedit mihi rex juxta manum Dei mei bonam mecum.

9 Et veni ad duces regionis trans flumen, dedique eis epistolas regis. Miserat autem rex mecum principes militum, & equites.

10 Et audierunt, Sanaballat Horonites, & Tobias servus Ammanites: & contristati sunt afflictione magna, quod venisset homo, qui quæreret prosperitatem filiorum Israel.

11 Et veni Jerusalem, & eram ibi tribus diebus,

12 Et surrexi nocte ego, & viri pauci mecum, & non indicavi cuiquam quid Deus dedisset in corde meo ut facerem in Jerusalem, & jumentum non erat mecum, nisi animal, cui sedebam.

13 Et egressus sum per portam vallis nocte, & ante fontem draconis, & ad portam stercoreis, & considerabam murum Jerusalem dissipatum, & portas ejus consumptas igni.

14 Et transivi ad portam fontis, & ad aqueductum regis, & non erat locus jumento, cui sedebam, ut transiret.

15 Et ascendit per torrentem nocte, & considerabat murum, & reversus venit ad portam vallis, & rediit.

16 Magistratus autem nesciebant quo abiissem, aut quid ego facerem: sed & Judæis & sacerdotibus, & optimatibus, & magistratibus, & reliquis qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicaveram.

17 Et dixi eis: Vos nostis afflictionem in qua sumus: quia Jerusalem deserta est, & portæ ejus consumptæ sunt igni: venite, & ædificemus muros Jerusalem, & non simus ultra opprobrium.

18 Et indicavi eis manum Dei mei, quod esset bona mecum, & verba regis, quæ locutus esset mihi, & ajo: Surgamus & ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono.

19 Audierunt autem, Sanaballar Horonites, & Tobias servus Ammanites, & Gosem Arabs, & subannaverunt nos, & deseperunt, dixeruntque: Quæ est hæc res, quam facitis? numquid contra regem vos rebelatis?

20 Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos: Deus cæli ipse nos juvat, & nos servi ejus sumus: surgamus & ædificemus: vobis autem non est pars, & justitia, & memoria in Jerusalem.

CAPUT III.

Jerusalem in muris, turribus, ac portis, ædificatur a variis qui hic recensentur.

1 **E**T surrexit Eliasib sacerdos magnus, & fratres ejus sacerdotes, & ædificaverunt portam gregis: ipsi sanctificaverunt eam, & statuerunt valvas ejus, & usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad turrim Hananeel.

2 Et juxta eam ædificaverunt viri Jericho: & juxta eam ædificavit Zachur filius Amri.

3 Portam autem piscium ædificaverunt filii Afsaa: ipsi tæxerunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes. Et juxta eos ædificavit Marimuth filius Uriæ, filii Accus.

4 Et juxta eam ædificavit Mosollam filius Barachia, filii Mesezebel: & juxta eos ædificavit Sadoc filius Baena:

5 Et juxta eos ædificaverunt Thecueni: optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui.

6 Et portam veterem ædificaverunt, Jojada filius Phasæ, & Mosollam filius Besodia: ipsi tæxerunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes:

7 Et juxta eos ædificaverunt Melchias Gabonites, & Jadon Meronathites, viri de Gabon & Maspha, pro duce qui erat in regione trans flumen.

8 Et juxta eam ædificavit Eziel filius Arata aurifex: & juxta eam ædificavit Ananias filius pigmentarii: & dimiserunt Jerusalem usque ad murum plateæ lateris.

9 Et juxta eam ædificavit Raphaia filius Hur, princeps vici Jerusalem.

10 Et juxta eam ædificavit Jedaia filius Haromaph contra domum suam: & juxta eam ædificavit Hatus filius Haseboniæ.

11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, & Hasub filius Phabath Moab, & turrim furnorum.

12 Et juxta eam ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Jerusalem, ipse & filia ejus.

13 Et portam vallis ædificavit Hanun, & habitatores Zanoe: ipsi ædificaverunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes, & mille cubitos in muro usque ad portam sterquilini.

14 Et portam sterquilini ædificavit Melchias filius Rechab, princeps vici Bethsacharam: ipse ædificavit eam, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes.

15 Et portam fontis ædificavit Sellum filius Cholhoza, princeps pagi Maspha: ipse ædificavit eam, & texit, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes, & muros piscinæ Siloe in hortum regis, & usque ad gradus, qui descendunt de civitate David.

16 Post eum ædificavit Nehemias filius Azboc, princeps dimidiæ partis vici Bethsir, usque contra sepulchrum David, & usque ad piscinam, quæ grandi opere constructa est, & usque ad domum fortium.

17 Post eum ædificaverunt Levite, Rehum filius Benni: post eum ædificavit Hasebiam princeps dimidiæ partis vici Ceisæ in vico suo.

18 Post eum ædificaverunt fratres eorum, Bavaï filius Enadad, princeps dimidiæ partis Ceisæ.

19 Et ædificavit juxta eum Azer filius Josue, princeps Maspha, mensuram secundam, contra ascensum firmissimi anguli.

20 Post eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai mensuram secundam, ab angulo usque ad portam domus Eliasib sacerdotis magni.

21 Post eum ædificavit Merimurh filius Uriæ filii Haccus, mensuram secundam, a porta domus Eliasib, donec extenderetur domus Eliasib.

22 Et post eum ædificaverunt sacerdotes, viri de campestribus Jordanis.

23 Post eum ædificavit Benjamin & Hasub contra domum suam: & post eum ædificavit Azarias filius Maasîæ filii Ananias contra domum suam.

24 Post eum ædificavit Benui filius Henadad mensuram secundam, a domo Azarias usque ad flexuram, & usque ad angulum.

25 Phalel filius Ozi contra flexuram & turrim, quæ eminet de domo regis excelsa, id est, in atrio carceris: post eum Phadaia filius Pharos.

26 Nathineï autem habitabant in Ophel usque contra portam aquarum ad orientem, & turrim, quæ prominebat.

27 Post eum ædificaverunt Thecueni mensuram secundam & regione, a turri magna & eminente usque ad murum templi.

28 Surfum autem a porta equorum ædificaverunt sacerdotes, unusquisque contra domum suam.

29 Post eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum suam. Et post eum ædificavit Senaia filius Secheniæ, custos portæ orientalis.

30 Post eum ædificavit Hanania filius Selmie, & Hanun filius Selep sextus, mensuram secundam: post eum ædificavit Mosollam filius Barachia, contra gazophylacium suum. Post eum ædificavit Melchias filius aurificus usque ad domum Nathineorum, & facta venditium contra portam judicalem, & usque ad cœnaculum anguli.

31 Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adversantibus Sanaballat & Tobia cum cæteris gentibus, Judæi altera manu ædificant, altera gladium tenent: & Nehemia contra illorum subsannationes & insidias, Deum orante, opus perficitur.

1 **F**ACTUM est autem, cum audisset Sanaballat quod ædificarem murum, iratus est valde: & motus nimis subsannavit Judæos;

2 Et dixi coram fratribus suis, & frequentia Samaritanorum: Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittunt eos gentes? Num sacrificabant, & complebunt in una die? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt?

3 Sed & Tobias Ammanites proximus eius, ait: Ædificent: si ascenderit vulpes transierit murum eorum lapideum.

4 Audi Deus noster, quia facti sumus despectui: converte opprobrium super caput eorum, & da eos in despectionem in terra captivitatis.

5 Ne operis iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt ædificantes.

6 Itaque ædificavimus murum, & conjunximus totum usque ad partem dimidiam: & provocatum est cor populi ad operandum.

7 Factum est autem, cum audisset Sana'sallat, & Tobias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azotii, quod obducta esset cicatrix muri Jerusalem, & quod cepissent interrupta concludi, irati sunt nimis.

8 Et congregati sunt omnes pariter, ut venirent, & pugnarent contra Jerusalem, & molirentur insidias.

9 Et oravimus Deum nostrum, & posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos.

10 Dixit autem Judas: Debilitata est fortitudo portantis, & humus nimia est, & nos non poterimus ædificare murum.

11 Et dixerunt hostes nostri: Nesciant, & ignorant, donec veniamus in medium eorum, & interficiamus eos, & cessare faciamus opus.

12 Factum est autem, venientibus Judæis, qui habitabant juxta eos, & dicentibus nobis per decem vices, ex omnibus locis quibus venerant ad nos.

13 Statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis, & lanceis, & arcibus.

14 Et perspexi atque surrexi: & ajo ad optimates & magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum, Domini magni & terribilis mementote, & pugnare pro fratribus vestris, & filiis vestris, & filiabus vestris, & uxoribus vestris, & domibus vestris.

15 Factum est autem, cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum.

16 Et factum est a die illa, & media pars juvenum eorum faciebant opus, & media parata erat ad bellum, & lanceæ, & scuta, & arcus, & loriceæ, & principes post eos in omni domo Juda.

17 Ædificantium in muro, & portantium onera, & imponentium: una manu sua faciebant opus, & altera tenebat gladium:

18 Ædificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et ædificabant, & clangebant buccina juxta me.

19 Et dixi ad optimates, & ad magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Opus grande est & latum, & nos separati sumus in muro procul alter ab altero:

20 In loco quocumque audieritis clangorem tubæ, illuc concurrite ad nos: Deus nostrarum pugnet pro nobis.

21 Et nos ipsi faciamus opus: & media pars nostrum teneat lanceas, ab ascensu auroræ, donec egrediantur astra.

22 In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio Jerusalem, & sint nobis vices per noctem, & diem, ad operandum.

23 Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui erant post me, non deponabamus vestimenta nostra: unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

CAPUT V.

In magna inopia Nehemias divites avaros increpat, usurasque prohibet, sua indigentibus sponse elargiens: itaque hinc operis remoram submovet.

1 ET factus est clamor populi & uxorum ejus magnus, adversus fratres suos Judæos.

2 Et erant qui dicerent: Filii nostri, & filiarum nostrarum multæ sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.

3 Et erant qui dicerent: Agros nostros, & vineas, & domos nostras opponamus, & accipiamus frumentum in fame.

4 Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis, demusque agros nostros & vineas:

5 Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, & sic carnes nostræ sunt: & sicut filii eorum, ita & filii nostri: ecce nos subjugamus filios nostros & filias nostras in servitium, & de filiabus nostris sunt familie, nec habemus unde possint redimi, & agros nostros, & vineas nostras alii possident.

6 Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hæc:

7 Cogitavique cor meum mecum: & increpavi optimates & magistratus, & dixi eis: Usurasne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos concionem magnam,

8 Et dixi eis: Nos, ut scitis, redemimus fratres nostros Judæos, qui venisti fuerant gentibus, secundum possibilitatem nostram: & vos igitur venditis fratres vestros, & redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid responderent.

9 Dixique ad eos: Non est bona res, quam facitis: quare non in timore Dei nostri ambularis, ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris:

10 Et ego, & fratres mei, & pueri mei, commodavimus plurimis pecuniam & frumentum: non repetimus in commune istud, & alienum concedamus, quod deberet nobis.

11 Reddite eis hodie agros suos, & vineas suas, & oliveta sua, & domos suas: quin potius & centesimam pecunie, frumenti, vinei, & olei, quam exigere soletis ab eis, dare pro illis.

12 Et dixerunt, Reddemus, & ab eis nihil quæremus: sicut faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotem, & adjuravi eos, ut facerent juxta quod dixeram.

13 Insuper excussi sinum meum, & dixi: Sic excutiat Deus omnem virum, qui non compleverit verbum istud de domo sua, & de laboribus suis: sic excutiat, & vacuus fiat. Et dixit universa multitudo: Amen. Et laudaverunt Deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum.

14 A die autem illa, qua præcepit rex mihi ut essem dux in terra Juda, ab anno vigesimo usque ad annum trigimum secundum Artaxerxis regis, per annos duodecim, ego & fratres mei annonas, quæ cubitus debebantur, non comedimus.

15 Duces autem primi, qui fuerant ante me, gravaverunt populum, & acceperunt ab eis, in pane, & vino, & pecunia, quotidie siclos quadraginta: sed & ministri eorum decesserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei.

16 Quin potius in opere muri ædificari, & agrum non emi, & omnes pueri mei congregari ad opus erant.

17 Iudæi quoque & magistratus, centum quinquaginta viri, & qui veniebant ad nos de gentibus quæ in circuitu nostro sunt, in mensa mea erant.

18 Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus, arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem vina diversa, & alia multa tribuebant: insuper & annonas ducatus mei non quaesivi: valde enim attenuatus erat populus.

19 Memento mei Deus meus in bonum, secundum omnia quæ feci populo huic.

CAPUT VI.

Sanaballat cum sociis Nehemiam ad sedes insidiosas literis invitans, minatur accusationem de affectato regno, ac sic ædificationem impetivens, non terret, nec immutat propòsitum Nehemiam: completaque muro, cinnuerunt omnes finitima gentes.

1 Factum est autem, cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Gossam Arabs, & ceteri inimici nostri, quod ædificasset ego murum, & non esset in ipso restitua interruptio (usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis)

2 Miserunt Sanaballat & Gossam ad me, dicentes: Veni, & percussimus frædus pariter in viculis in campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent mihi malum.

3 Misi ero ad eos nuntios, dicens: Opus grande ego facio, & non possum descendere: ne forte negligatur, cum venero & descendero ad vos.

4 Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vices: & respondi eis juxta sermonem priorem.

5 Et misi ad me Sanaballat juxta verbum prius quinta vice puerum suum, & epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo:

6 IN GENTIBUS auditum est, & Gossam dixit, quod tu & Iudæi cogiteris rebellare, & propterea ædifices murum, & levare te velis super eos regem: propter quam caulam

7 Et prophetas posueris, qui prædicent de te in Jerusalem, dicentes: Rex in Judæa est. Auditurus est rex verba hæc: idcirco nunc veni, ut ineamus consilium pariter.

8 Et misi ad eos, dicens: Non est factum secundum verba hæc, quæ tu loqueris: de corde tuo tu componis hæc.

9 Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes quod cessarent manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas:

10 Et ingressus sum Jonum Semaia filii Dalaiæ filii Metabeel secreto. Qui ait: Tractemus nobiscum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi sunt ut interficiant te, & nocte venturi sunt ad occidendum te.

11 Et dixi: Num quisquam similis mei fugit? & quis ut ego ingredietur templum, & vivet: non ingrediar.

12 Et intellexi quod Deus non misisset eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, & Tobias & Sanaballat conduxissent eum.

13 Acceperat enim pretium, ut territus facerem, & peccarem, & haberent malum, quod exprobrarent mihi.

14 Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, juxta opera eorum talia: sed & No-

diæ prophææ, & ceterorum prophetarum, qui terrebant me.

15 Completus est autem murus vigesimoquinto die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus.

16 Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, ut timerent universæ gentes, quæ erant in circuitu nostro, & conciderent intra semetipsos, & scirent quod a Deo factum esset opus hoc.

17 Sed & in diebus illis, multæ optimatum Judæorum epistolæ mittebantur ad Tobiam, & a Tobia veniebant ad eos.

18 Multi enim erant in Judæa habentes iuramentum ejus, quia gener erat Sechenie filii Area, & Johanan filius ejus acceperat filiam Mosollam filii Barachia:

19 Sed & laudabant eum coram me, & verba mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epistolas ut terreret me.

CAPUT VII.

Per Nehemiam constituuntur custodes in Jerusalem, & deinde convocato populo recensentur hi qui primum ascenderant Jerusalem, una cum jumentis ipsorum; danturque munera ad opus ædificationis.

1 Postquam autem ædificatus est murus, & posui valvas, & recensivi janitores, & cantores, & Levitas:

2 Præcepi Hanani fratri meo, & Hanania principi domus de Jerusalem (ipse enim quasi vir verax & timens Deum plus ceteris videbatur)

3 Et dixi eis: Non aperiuntur portæ Jerusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent, clausæ portæ sunt, & oppilatæ: & posui custodes de habitatoribus Jerusalem, singulos per vices suas, & unumquemque contra domum suam.

4 Civitas autem erat lata nimis & grandis, & populus parvus in medio ejus, & non erant domus ædificatæ.

5 Deus autem dedit in corde meo: & congregavi optimates, & magistratus, & vulgus, ut recenserem eos: & inveni librum census eorum, qui ascenderant primum, & inventum est scriptum in eo.

6 Isti filii provinciarum, qui ascenderunt de captivitate migrantium, quos transfulerat Nabuchodonosor rex Babylonis, & reversi sunt in Jerusalem, & in Judæam, unumquisque in civitatem suam.

7 Qui venerunt cum Zorobabel, Josue, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardocheus, Belsam, Mespharath, Begoai, Nahum, Baana. Numerus virorum populi Israel:

8 Filii Pharos, duo millia centum septuaginta duo:

9 Filii Saphatia, trecenti septuaginta duo:

10 Filii Area, sexcenti quinquaginta duo:

11 Filii Phathathmoab filiorum Josue & Joab, duo millia octingenti decem & octo:

12 Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta quattuor:

13 Filii Zethua, octingenti quadragintaquinque:

14 Filii Zachai, septingenti sexaginta:

15 Filii Bannui, sexcenti quadraginta octo:

16 Filii Bebai, sexcenti viginti octo:

17 Filii Azgad, duo millia trecenti viginti duo:

18 Filii Adomicam, sexcenti sexaginta septem:

19 Filii Beguai, duo millia sexaginta septem:

Ecdli
49-15-1. Ed.
2. 6.

20 Filii Adin, sexcenti quinquagintaquinque:
 21 Filii Ater, filii Hezecie, nonaginta octo:
 22 Filii Hafem, trecenti viginti octo:
 23 Filii Besai, trecenti viginti quattuor:
 24 Filii Hareph, centum duodecim:
 25 Filii Gaboon, nonagintaquinque:
 26 Filii Bethlehem & Neupha, centum octoginta octo.
 27 Viri Anathoth, centum vigintiocto.
 28 Viri Bethzmoth, quadragintaduo.
 29 Viri Cariathiarim, Cephira, & Beroth, septingenti quadraginta tres.
 30 Viri Rama & Geba, sexcenti viginti unus.
 31 Viri Machmas, centum vigintiduo.
 32 Viri Berhel & Hai, centum vigintitres.
 33 Viri Nebo alterius, quinquaginta duo.
 34 Viri Aelam alterius, mille ducenti quinquaginta quattuor.
 35 Filii Harem, trecenti viginti.
 36 Filii Jericho, trecenti quadragintaquinque.
 37 Filii Lod Hadid & Ono, septingenti vigintius.
 38 Filii Senaa, tria millia nongenti triginta.
 39 Sacerdotes: Filii Idaia in domo Josue, nongenti septuaginta tres.
 40 Filii Emmet, mille quinquagintaduo.
 41 Filii Phashur, mille ducenti quadraginta septem.
 42 Filii Arem, mille decem & septem. Levitæ:
 43 Filii Josue & Cedmibel filiorum
 44 Oduia, septuaginta quattuor. Cantores:
 45 Filii Afaph, centum quadraginta octo.
 46 Janitores: Filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Harita, filii Sobai, centum triginta octo.
 47 Nathinæi: filii Soha, filii Hafupha, filii Tebbaoth,
 48 Filii Ceros, filii Saa, filii Phadon, filii Lebana, filii Hagaba, filii Selmoi,
 49 Filii Hanan, filii Geddel, filii Gaher,
 50 Filii Raia, filii Rafin, filii Necoda,
 51 Filii Gezem, filii Aza, filii Phafea,
 52 Filii Besai, filii Munim, filii Nephuffim,
 53 Filii Bacluc, filii Hacupha, filii Harhur,
 54 Filii Besloth, filii Mahida, filii Harfa,
 55 Filii Beros, filii Sifara, filii Thema,
 56 Filii Nafia, filii Hatipha,
 57 Filii fervorum Salomonis, filii Sochai, filii Sophereth, filii Pharida,
 58 Filii Jahala, filii Darcon, filii Jeddell,
 59 Filii Saphatia, filii Haril, filii Phochereth, qui erat ortus ex Sebaim, filio Amon.
 60 Omnes Nathinæi, & filii fervorum Salomonis, trecenti nonagintaduo.
 61 Hi sunt autem, qui ascenderunt de Thelmela, Thelharfa, Cherub, Addon, & Emmet: & non potuerunt indicare domum patrum suorum, & semen suum, utrum ex Israel essent.
 62 Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti quadragintaduo.
 63 Et de sacerdotibus, filii Habia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Gafaditis uxorem: & vocatus est nomine eorum.
 64 Hi quæsierunt scripturam suam in censu, & non inveniunt: & ejecti sunt de sacerdotio.
 65 Dixitque Atherfatha eis ut non manducarent de sanctis sanctorum, donec staret sacerdos doctus & eruditus.
 66 Omnis multitudo quasi vir unus, qua-

dragintaduo millia trecenti sexaginta:

67 Absque servis & ancillis eorum, qui erant septem millia trecenti triginta septem, & inter eos cantores & cantatrices, ducenti quadragintaquinque.
 68 Equi eorum, septingenti triginta sex: muli eorum, ducenti quadragintaquinque:
 69 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque: asini, sex millia septingenti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, exin, Nibemæ historia scribitur.

70 Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus. Atherfatha dedit in thesaurum auri drachmas mille, phialas quinquaginta, tunicas sacerdotales quingentas triginta.

71 Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia ducentas.

72 Et quod dedit reliquus populus, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia, & tunicas sacerdotales sexaginta septem.

73 Habitaverunt autem sacerdotes, & Levitæ, & janitores, & cantores, & reliquum vulgus, & Nathinæi, & omnis Israel, in civitatibus suis.

CAPUT VIII.

Esdrae distincta populo verba Legis recitat, & explicatque, facta per Levitas silentio, & consensuque populum Nibemæ consolatur, allatisque frondibus celebrans septem diebus festum tuberculorum: & legem singulis diebus Esdra in libro Legis.

ET venerat mensis septimus: filii autem Israel erant in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus, ad plateam quæ est ante portam aquarum: & dixerunt Esdræ scribæ ut afferret librum legis Moyli, quem præceperat Dominus Israeli.

2 Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum & mulierum, cuiusque qui poterant intelligere, in die prima mensis septimi.

3 Et legit in eo aperte in platea quæ erat ante portam aquarum, de mane usque ad medium diem, in conspectu virorum & mulierum & sapientium: & aures omnis populi erant erectæ ad librum.

4 Stetit autem Esdras scriba super gradum lignum, quem fecerat ad loquendum: & steterunt juxta eum, Mathathias, & Semeia, & Ania, & Uria, & Helcia, & Maasia, ad dextram ejus: & ad sinistram, Phadaia, Michael, & Melchia, & Hafum, & Hasbadana, Zacharia, & Mosollam.

5 Et aperuit Esdras librum coram omni populo: super univerfum quippe populum eminebat: & cum aperuisset eum, stetit omnis populus.

6 Et benedixit Esdras Domino Deo magno: & respondit omnis populus: Amen, Amen: elevans manus suas: & incurvati sunt, & adoraverunt Deum prout in terram.

7 Porro Josue, & Bani, & Seribia, Jamin, Accub, Septhai, Odia, Maasia, Celita, Azarias, Jozabed, Hanan, Phalaia, Levitæ, silentium faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem stabat in gradu suo.

8 Et legerunt in libro legis Dei distincte, & aperte ad intelligendum: & intellexerunt cum legeretur.

9 Dixit autem Nehemias (ipse est Athesartha) & Esdras sacerdos & scriba, & Levitæ interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est Domino Deo nostro, nolite lugere, & nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis.

10 Et dixit eis: Ite, comedite pingua, & bibite mullum, & mittite partes his qui non præparaverunt sibi: quia sanctus dies Domini est, & nolite contristari, gaudium etenim Domini est fortitudo nostra.

11 Levitæ autem silentium faciebant in omni populo, dicentes: Tacere, quia dies sanctus est, & nolite dolere.

12 Abiit itaque omnis populus, ut comederet, & biberet, & mitteret partes, & faceret lætitiæ magnam: quia intellexerant verba, quæ docuerat eos.

13 Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi, sacerdotes & Levitæ, ad Esdram scribam, ut interpretaretur eis verba Legis.

14 Et invenerunt scriptum in Lege, præcepisse Dominum in manu Moysi, ut habent filii Israel in tabernaculis, in die sollemni, mense septimo:

15 Et ut prædicent, & divulgent vocem in universis urbibus suis, & in Jerusalem, dicentes: Egredimini in montem, & afferite frondes olivæ, & frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti, & ramos palmarum, & frondes ligni memorosi, ut fiant tabernacula, sicut scriptum est.

16 Et egressus est populus, & attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo, & in atris suis, & in atris domus Dei, & in platea portæ aquarum, & in platea portæ Ephraim.

17 Fecit ergo universa Ecclesia eorum qui redierant de captivitate, tabernacula, & habitaverunt in tabernaculis: non enim fecerant a diebus Josue filii Nun taliter filii Israel usque ad diem illum. Et fuit lætitiæ magnæ nimis.

18 Legit autem in libro legis Dei per dies singulos, a die primo usque ad diem novissimum: & fecerunt sollempnitatem septem diebus, & in die octavo collectam juxta ritum.

CAPUT IX.

Populus in jejuniis & saccis pœnitens separat se ab alienigenis: & Levitæ consentunt Dei beneficia, Israelitarumque scelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino faciunt.

1 IN die autem vigesimoquarto mensis Junii, convenit filii Israel in jejuniis & in saccis, & humis super eos.

2 Et separatum est semen filiorum Israel ab omni filio alienigena, & steterunt, & consitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum.

3 Et confurrexerunt ad standum: & legerunt in volumine legis Domini Dei sui, quater in die, & quater consitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.

4 Surrexerunt autem super gradum Levitæ, Josue, & Bani, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, & Chanani: & clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum.

5 Et dixerunt Levitæ, Josue, & Cedmihel, Bonni, Hasebnia, Serebia, Odaia, Sebnia, Phathahia: Surgite, benedicite Domino Deo

vestro ab æterno usque in æternum: & benedicant nomini gloriæ tuæ excessivo in omni benedictione & laude.

6 Tu ipse Domine, solus tu fecisti caelum, & caelum caelorum, & omnem exercitum eorum; tertiam, & universa quæ in ea sunt: maria, & omnia quæ in eis sunt: & tu vivificas omnia hæc, & exercitus caeli te adorant.

7 Tu ipse Domine Deus, qui elegisti Abram, & eduxisti eum de Ur Chaldaeorum, & posuisti nomen ejus Abraham.

8 Et invenisti cor ejus fidele coram te: & percussisti cum eo fœdus, ut dares ei terram Chananaei, Hebraei, & Amorrhæi, & Eberæi, & Jebusæi, & Gergesæi, ut dares semini ejus: & implesti verba tuæ, quoniam justus es.

9 Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Aegypto: clamoremque eorum audisti super mare rubrum.

10 Et dedisti signa æque potentia in Pharaone, & in universis servis ejus, & in omni populo terre illius: cognovisti enim quia superbe egerant contra eos: & fecisti tibi nomen, sicut & in hæc die.

11 Et mare divisisti ante eos, & transierant per medium maris in sicco: persecutores autem eorum projecisti in profundam, quasi lapidem in aquas validas.

12 Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem, & in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam ingrediebantur.

13 Ad montem quem Sinai descendisti, & locutus es cum eis de caelo, & dedisti eis judicia recta, & legem veritatis, ceremonias, & præcepta bona:

14 Et sabbatum sanctificationum tuam ostendisti eis, & mandata, & ceremonias, & legem præcepisti eis in manu Moysi servi tui.

15 Panem quoque de caelo dedisti eis in fame eorum, & aquam de petra eduxisti eis sitientibus, & dixisti eis ut ingrederentur & possiderent terram, super quam levasti manum tuam, ut traderes eis.

16 Ipsi vero & patres nostri superbe egerunt, & induraverunt cervicibus suis, & non audierunt mandata tua.

17 Et noluerunt audire, & non sunt recordati mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et induraverunt cervicibus suis, & dederunt caput ut converterentur ad servitutum suam, quasi per contentionem. Tu autem Deus propitiis, clemens & misericors, longanimis & multa miserationis, non dereliquisti eos.

18 Et quidem cum fecissent sibi vitulum constabilem, & dixissent: Iste est Deus tuus, qui eduxit te de Aegypto: feceruntque blasphemias magnas,

19 Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto: columna nubis non recessit ab eis per diem, ut duceret eos in viam, & columna ignis per noctem, ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur.

20 Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos, & manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, & aquam dedisti eis in siti.

21 Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nihilque eis desuit: vestimenta eorum non inveteraverunt, & pedes eorum non sunt attriti.

22 Et dedisti eis regna, & populos, & partem es eis fortes, & possederunt terram Sehon, & terram regis Hesebon, & terram Og regis Basan.

23 Et multiplicasti filios eorum sicut stellas caeli, & adduxisti eos ad terram, de qua dixerat patribus eorum ut ingrederentur & possiderent.

† Gen. 11. 31.

CAPUT X.

24 Et venerunt filii, & possederunt terram, & humiliasti coram eis habitatores terræ Chananaeos, & dedisti eos in manueorum, & reges eorum & populos terræ, ut facerent eis sicut placebat illis.

25 Ceperunt itaque urbes munitas, & humum pinguem, & possederunt domos plenas cunctis bonis; cisternas ab aliis fabricatas, vineas, & oliveta, & ligna pomifera multa: & comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt deliciis in bonitate tua magna.

26 Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt a te, & profecerunt legem tuam post terga sua: & prophetas tuos occiderunt, qui contestabantur eos ut reverterentur ad te: feceruntque blasphemias grandes.

27 Et dedisti eos in manu hostium suorum, & afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis suæ clamaverunt ad te, & tu de cælo audisti, & secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum.

28 Cumque requiescissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, & possederunt eos. Conversique sunt, & clamaverunt ad te: tu autem de cælo exaudisti, & liberaisti eos in misericordiis tuis, multis temporibus.

29 Et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, & non audierunt mandata tua, & in iudiciis tuis peccaverunt, quæ faciet homo, & vivet in eis: & dederunt humerum recedentem, & cervicem suam induraverunt, nec audierunt.

30 Et protraxisti super eos annos multos, & contestatus es eos in spiritu tuo per manus prophetarum tuorum: & non audierunt, & tradidisti eos in manu populorum terrarum.

31 In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos: quoniam Deus miserationum, & clemens es tu.

32 Nunc itaque Deus noster magne, fortis, & terribilis, custodiens pactum & misericordiam, ne avertas a facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges nostros, & principes nostros, & sacerdotes nostros, & prophetas nostros, & patres nostros, & omnem populum tuum, a diebus regis Assur usque in diem hanc.

33 Et tu iustus es in omnibus, quæ venerunt super nos: quia veritatem fecisti, nos autem impie egimus.

34 Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri, & patres nostros, non fecerunt legem tuam, & non attenderunt mandata tua, & testimonia tua quæ testificatus es in eis.

35 Et ipsi in regnis suis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis, & in terra latissima & pingui, quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt a studiis suis pessimis.

36 Ecce nos ipsi hodie servi sumus, & terra, quam dedisti patribus nostris ut comederent panem ejus, & quæ bona sunt ejus, & nos ipsi servi sumus in ea.

37 Et fruges ejus multiplicaverunt regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominantur, & juvenis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus.

38 Super omnibus ergo his nos ipsi percipimus scdus, & scribimus, & signant principes nostri, Levitæ nostri, & sacerdotes nostri.

Recensentur qui scdus cum Deo in initum signarunt, quo pollicentur se servaturos universa Dei præcepta, maxime de non commiscendo cum alienigenis, & de servandis sabbato, anno septimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

1 Signatores autem fuerunt, Nehemias, 2 Athesaftha filius Hachelai, & Sedecias, 3 Saraias, Azarias, Jeremias, 4 Pheshur, Amarias, Melchias, 5 Hartus, Sebenia, Melluch, 6 Harem, Merimuth, Obdias, 7 Daniel, Genthon, Baruch, 8 Mosollam, Abia, Miamin, 9 Maazia, Belgai, Semeia: hi sacerdotes.

10 Porro Levitæ, Josue filius Azania, Benai de filiis Henadad, Cedmihel,

11 Et fratres eorum, Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia, Hanan,

12 Micha, Rohob, Hafebia, 13 Zachur, Seberia, Sabania,

14 Odaia, Bani, Baninu. 15 Capita populi, Pharos, Phathathmoab, Elam, Zethu, Bani,

16 Bonni, Azgad, Bebai, 17 Ater, Hezezia, Azur,

18 Odaia, Hafum, Besai, 19 Hareph, Anathoth, Nebai,

20 Megphas, Mosollam, Hazir, 21 Mestizabel, Sadoc, Jeddua,

22 Pheltia, Hanan, Anaia, 23 Osee, Hanania, Hafub,

24 Alohes, Phalea, Sobec, 25 Rehum, Hafebna, Maafia,

26 Echaia, Hanan, Anan, 27 Melluch, Haran, Baana:

28 Et reliqui de populo, sacerdotes, Levitæ, janitores, & cantores, Nathinai, & omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eorum, filii eorum, & filiae eorum.

29 Omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, opimates eorum, & qui veniebant ad pollicendum & jurandum ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu Moyfi servi Dei, ut facerent & custodirent universa mandata Domini Dei nostri, & judicia ejus & ceremonias ejus.

30 Et ut non daremus filias nostras populo terræ, & filias eorum non acciperemus filiis nostris.

31 Populi quoque terræ, qui important venalia, & omnia ad usum, per diem sabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato & in die sanctificato. Et dimitemus annum septimum, & exactionem universæ annuum.

32 Et statuimus super nos præcepta, ut domus tertiam partem sicii per annum ad opus domus Dei nostri,

33 Ad panes propositionis, & ad sacrificium sempiternum, & in holocaustum sempiternum in sabbatis, in calendis, in sollempnitatibus, & in sanctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Israel, & in omnem usum domus Dei nostri.

34 Sortes ergo misimus super oblationem lignorum, inter sacerdotes, & Levitas, & populum, ut inferrentur in domum Dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora, a temporibus anni usque ad annum: ut arderent super altare Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege Moyfi:

35 Et ut afferremus primogenita terræ nostræ, & primitiva universi fructus omnis ligni, ab anno in annum, in domo Domini.

36 Et primitiva filiorum nostrorum, & pecorum nostrorum, sicut scriptum est in lege, & primitiva hominum nostrorum, & ovium nostrorum, ut offerrentur in domo Dei nostri, sacerdotibus qui ministrant in domo Dei nostri:

37 Et primitias ciborum nostrorum, & libaminum nostrorum, & poma omnis ligni, vindemiæ quoque & olei, afferemus sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, & decimam partem terræ nostræ Levitis. Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum.

38 Eric autem sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri, ad gazophylacium in domum thesauri.

39 Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israël, & filii Levi, primitias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt vasa sanctificata, & sacerdotes, & cantores, & janitores, & ministri, & non dimittemus domum Dei nostri.

CAPUT XL

Recensentur incola Jerusalem, & civitatum Juda post inaugurationem.

1 Habitaverunt autem principes populi in Jerusalem: reliqua vero plebs misit sortem, ut tolleret unam partem de decem, qui habitaturi essent in Jerusalem civitate sancta, novem vero partes in civitatibus.

2 Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obrulerant ut habitarent in Jerusalem.

3 Hi sunt itaque principes provinciæ, qui habitaverunt in Jerusalem, & in civitatibus Juda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua, in urbibus suis, Israël, sacerdotes, Levitæ, Nathinæi, & filii servorum Salomonis.

4 Et in Jerusalem habitaverunt de filiis Juda, & de filiis Benjamin: de filiis Juda, Athaias filius Aziam, filii Zachariæ, filii Amariæ, filii Zaphatiæ, filii Malaleel: de filiis Phares,

5 Maasia filius Baruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius Adaja, filius Joianib, filius Zachariæ, filius Silonitis:

6 Omnes hi filii Pharez, qui habitaverunt in Jerusalem, quadringenti sexaginta octo viri fortes.

7 Hi sunt autem filii Benjamin: Sellum filius Mosollam, filius Joed, filius Phadaia, filius Coleia, filius Masia, filius Etheel, filius Isaia.

8 Et post eum Gebbai, Sellaï, nongenti vigintiocto.

9 Et Joel filius Zechri præpositus eorum, & Judas filius Senna super civitatem secundus.

10 Et de sacerdotibus, Idaia filius Joanib, Jachin,

11 Saraia filius Helciæ, filius Mosollam, filius Sadoc, filius Merajoch, filius Achitob princeps domus Dei,

12 Et fratres eorum facientes opera templi: octingenti vigintiduo. Et Adaja filius Jeroham, filius Phelelia, filius Amis, filius Zachariæ, filius Phesbur, filius Melchiæ,

13 Et fratres ejus principes patrum: ducenti quadragintaduo. Et Amassaï filius Azreel,

filius Ahazi, filius Mosollamoch, filius Emmer,

14 Et fratres eorum potentes nimis: centum vigintiocto, & præpositus eorum Zabdiel filius potentium.

15 Et de Levitis Semeia filius Hasub, filius Azaricam, filius Hafabia, filius Boni,

16 Et Sabathai & Jozabed: super omnia opera, quæ erant fornicus in domo Dei, a principibus Levitarum.

17 Et Marhania filius Micha, filius Zebedei, filius Asaph, princeps ad laudandum & ad confitendum in oratione, & Bebecia secundus de fratribus ejus, & Abda filius Samua, filius Abia, filius Idithum.

18 Omnes Levitæ in civitate sancta ducenti octogintaquatuor.

19 Et janitores, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui custodiebant ostia: centum septuagintaduo.

20 Et reliqui ex Israël sacerdotes & Levitæ in universis civitatibus Juda, unusquisque in possessione sua.

21 Et Nachinæi, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gaspha de Nathinæis.

22 Et episcopus Levitarum in Jerusalem, Azzi filius Bani, filius Hafabiæ, filius Machaniz, filius Michæ. De filiis Asaph, cantores in ministerio domus Dei.

23 Præceptum quippe regis super eos erat, & ordo in cantoribus per dies singulos,

24 Et Pharahabia filius Mesezebel, de filiis Zara filii Juda in manu regis, juxta omne verbum populi,

25 Et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Juda habitaverunt in Cariatharbe & in filiabus ejus: & in Dibon, & in filiabus ejus: & in Cabseel, & in viculis ejus, 26 Et in Jesue, & in Molada, & in Bethphaleth,

27 Et in Haferfual, & in Bersabee, & in filiabus ejus,

28 Et in Siceleg, & in Mochona, & in filiabus ejus,

29 Et in Remmon, & in Saraa, & in Jerimuth,

30 Zanoa, Odollam, & in villis earum, Lachis & regionibus ejus, & Azeca, & filiabus ejus. Et manserunt in Bersabee usque ad vallem Ennom.

31 Filii autem Benjamin, a Geba, Mechmas, & Hai, & Bethel, & filiabus ejus:

32 Anathoth, Nob, Anania,

33 Afor, Rama, Gerhaim,

34 Hadid, Seboim, & Neballat, Lod.

35 Et Ono valle artificum.

36 Et de Levitis portiones Judæ & Benjamin.

CAPUT XL

Nomina & officia sacerdotum ac Levitarum qui cum Zorobabel in Jerusalem ascenderunt, & custodes thesaurorum: magna sollemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Jerusalem.

1 Hi sunt autem sacerdotes & Levitæ, qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Josue: Saraia, Jeremias, Eldras,

2 Amaria, Melluch, Hattus,

3 Sebenias, Rheum, Merimuth,

4 Addo, Gention, Abia,

5 Miamin, Madia, Belga,

6 Semeia, & Joianib, Idaia, Sellum, Amoc,

Helcias,

7 Idaia. Hi principes sacerdotum, & fratres eorum, in diebus Josue.

8 Porro Levitæ, Jesua, Benui, Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, super hymnos ipsi & fratres eorum:

9 Et Bebecia æque Hanni, & fratres eorum, unusquisque in officio suo.

10 Josue autem genuit Joacim, & Joacim genuit Eliasib, & Eliasib genuit Jojada,

11 Et Jojada genuit Jonathan, & Jonathan genuit Jeddoa.

12 In diebus autem Joacim erant sacerdotes & principes familiarum: Saraia, Maraia, Jeremia, Hanania:

13 Elishæ, Mofollam: Amariæ, Johanan:

14 Mficho, Jonathan: Sebeniæ, Joseph:

15 Haram, Edna: Marajoch, Helci:

16 Adaiæ, Zacharias: Gemthon, Mofollam: 17 Abia, Zechri: Mianim & Moadia, Phelti:

18 Belgæ, Sammua: Semeia, Jonathan:

19 Joiarib, Mathanai: Jodaie, Azzi:

20 Sellai, Celai: Amoc, Heber:

21 Helciæ, Hasebia: Idziæ, Nathanael.

22 Levitæ in diebus Eliasib, & Jojada, & Johanan, & Jeddoa, scripti principes familiarum, & sacerdotes in regno Darii Tercia.

23 Filii Levi principes familiarum, scripti in libro verborum dierum, & usque ad dies Jonathan, filii Eliasib.

24 Et principes Levitarum, Hasebia, Serobia, & Josue filius Cedmihel: & fratres eorum per vices suos, ut laudarent & confiterentur juxta præceptum David viri Dei, & observarent æque per ordinem.

25 Marhania, & Bebecia, Obedia, Mofollam, Telmon, Acub, custodes portarum & vestibulorum ante portas.

26 Hi in diebus Joacim filii Josue, filii Josedece, & in diebus Nehemiæ ducis, & Elishæ sacerdotis scribaeque.

27 In dedicatione autem muri Jerusalem, requisierunt Levitas de omnibus locis suis, ut adducerent eos in Jerusalem, & facerent dedicationem & læticiam in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, psalteriis, & citharis.

28 Congregati sunt autem filii cantorum de campetribus circa Jerusalem, & de villis Nethuphati,

29 Et de domo Galgal, & de regionibus Geba & Azmaveth: quoniam villas ædificaverunt sibi cantores in circuitu Jerusalem.

30 Et mundati sunt sacerdotes & Levitæ, & mundaverunt populum, & portas, & murum.

31 Ascendere autem feci principes Juda super murum, & statui duos magnos choros laudantium. Et iterum ad dexteram super murum ad portam therquiliini.

32 Et ivit post eos Osaias, & media pars principum Juda.

33 Et Azarias, Esdras, & Mofollam, Judas, & Benjamin, & Semeia, & Jeremias.

34 Et de filiis sacerdotum in tubis, Zacharias filius Jonathan, filius Semeia, filius Mathaniae, filius Michaiæ, filius Zechur, filius Asaph,

35 Et fratres ejus, Semeia, & Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael, & Judas, & Hanani, in vasis cantici David viri Dei: & Esdras scriba ante eos in porta fontis.

36 Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis David, in ascensu muri super domum David, & usque ad portam aquarum ad orientem.

37 Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso, & ego post eum, & media

pars populi super murum & super turrim firmanam, & usque ad murum latissimum,

38 Et super portam Ephraim, & super portam antiquam, & super portam piscium, & turrim Hananeel, & turrim Emath, & usque ad portam gregis: & steterunt in porta custodiae,

39 Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, & ego, & dimidia pars magistratum mecum.

40 Et sacerdotis, Eliachim, Maasia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacharia, Hanania, in tubis,

41 Et Maasia, & Semeia, & Eleazar, & Azzi, & Johanan, & Melchia, & Elam, & Ezer. Et clare cecinerunt cantores, & Jezraia præpositus:

42 Et immolaverunt in die illa victimas magnas, & lætati sunt: Deus enim lætificaverat eos læticia magna: sed & uxores eorum & liberi gavisi sunt, & audita est læticia Jerusalem procul.

43 Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophylaciæ thesauri ad libamina, & ad primitias, & ad decimas, ut introferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis, sacerdotes & Levitas: quia lætificatus est Juda in sacerdotibus & Levitis altantibus.

44 Et custodierunt observationem Dei sui, & observationem expiationis, & cantores, & janitores juxta præceptum David, & Salomonis filii ejus,

45 Quia in diebus David & Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum, in carmine laudantium & consentium Deo.

46 Et omnis Israel, in diebus Zorobabel, & in diebus Nehemiæ, dabant partes cantoribus & janitoribus per dies singulos, & sanctificabant Levitas, & Levitæ sanctificabant filios Aaton.

CAPUT XIII.

Lesse Deuteronomia ejiciuntur alienigenæ, partes Levitis assignantur, e quo tamen gazophylaciæ vasa domus Tobie proficiuntur, & Sabbati violatores puniuntur: increpat Nehemiæ Judæos qui uxores duxerant alienigenas.

1 **I**N die autem illo lectum est in volumine Moysi audiente populo: & inventum est scriptum in eo, quod non debeant introire Ammonites & Moabites in ecclesiam Dei usque in æternum:

2 Eo quod non occurrerint filiis Israel cum pane & aqua: & conducerint adversum eos Balaam, ad maledicendum eis: & convertit Deus noster maledictionem in benedictionem.

3 Factum est autem, cum audissent legem, separaverunt omnem alienigenam ab Israel.

4 Et super hoc erat Eliasib sacerdos, qui fuerat præpositus in gazophylaciæ domus Dei nostri, & proximus Tobie.

5 Fecit ergo sibi gazophylacium grande, & ibi erant ante eum reponentes numera, & thus, & vasa, & decimas frumenti, vini & olei, partes Levitarum, & cantorum, & janitorum, & primitias sacerdotales.

6 In omnibus autem his non fuit in Jerusalem, quia anno trigesimo secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem, & in fine diem rogavi regem.

7 Et veni in Jerusalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliasib Tobie, ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus Dei.

8 Et malum mihi visum est valde. Et projecit vasa domus Tobie foras de gazophylaciæ:

Deut. 23. 3.

9 Præcepique & emundaverunt gazophylacia: & retuli ibi vasa domus Dei, sacrificium, & thus.

10 Et cognovi quod partes Levitarum non fuissent date: & fugisset unusquisque in regionem suam de Levitis, & cantoribus, & de his qui ministrabant:

11 Et egi causam adversus magistratus, & dixi: Quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos, & feci stare in stationibus suis.

12 Et omnis Juda apportabat decimam frumenti, vini, & olei, in horrea.

13 Et constitimus super horrea Selemiam sacerdotem, & Sadoc scribam, & Phadajam de Levitis, & juxta eos Hanan filium Zachur, filium Mathaniae: quoniam fideles comprobati sunt, & ipsis credita sunt partes fructuum suorum.

14 Memento mei Deus meus pro hoc, & ne deleas miserationes meas, quas feci in domo Dei mei, & in caeremoniis eius.

15 In diebus illis vidi in Juda calcantes torcularia in sabbato, porcantes acervos, & onerantes super asinos vinum, & uvas, & fens, & omne omnis, & inferentes in Jerusalem die sabbati. Et contestatus sum, ut in die qua vendere liceret, venderent.

16 Et Tyrii habitaverunt in ea, inferentes pisces, & omnia venalia: & vendebant in sabbatis filiis Juda in Jerusalem:

17 Et objurgavi optimates Juda, & dixi eis: Quæ est hæc res mala, quam vos facitis, & profanatis diem sabbati?

18 Numquid non hæc fecerunt patres nostri, & adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando sabbatum.

19 Factum est autem, cum quiescissent porte Jerusalem in die sabbati, dixi: & clausure jamis, & præcepti ut non aperirent eas usque post sabbatum: & de pueris meis constitui super portas ut nullus interret onus in die sabbati,

20 Et manserunt negotiatores, & vendentes universa venalia, foris Jerusalem semel & bis.

21 Et contestatus sum eos, & dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato.

22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & venirent ad custodiendas portas, & sanctificandam diem sabbati: & pro hoc ergo memento mei Deus meus, & parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

23 Sed & in diebus illis vidi Judeos ducentes uxores Azotidas, Ammonitidas, & Moabitidas:

24 Et filii eorum ex media parte loquebantur Azorice, & nesciebant loqui Judaice, & loquebantur juxta linguam populi & populi.

25 Et objurgavi eos & maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decalcavi eos, & adjuravi in Deo, ut non darent filias suas filiis eorum, & non acciperent de filiabus eorum filias suas, & sibimetipsis, dicens:

26 Numquid non in hujuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? & certe in gentibus multis non erat rex similis ei, & dilectus Deo suo erat, & posuit eum Deus regem super omnem Israel: & ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ.

27 Numquid & nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc, ut prævaricemur in Deo nostro, & ducamus uxores peregrinas?

28 De filiis autem Jojada filii Eliasib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me.

29 Recordate Domine Deus meus, adversum eos qui pollutant sacerdotium, jusque sacerdotale & Leviticum.

30 igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis, & constitui ordines sacerdotum & Levitarum, ut assumerent in ministerio suo:

31 Et in oblatione lignorum in temporibus constitutis, & in primitiis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

13. Reg.
5. 1. &
11. 1.

13. Reg.
11. 4.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate constitutus, a lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore susceptum, Deum timere docet: gratus regi Salmanasar, pergit quocumque vult: confratres captivos consolatur & iuvat elemosyna: Gabelo dat munus decem argenti talenta: Sennacherib, quod occisos sepeliret, eum persequitur.

Obias ex tribu & civitate Nephthali (quæ est in superioribus Galilææ supra Naasson, post viam quæ ducit ad occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet)

† Cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus, viam veritatis non deseruit.

3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidie conceptivis fratribus, qui erant ex ejus genere, impertiret.

4 Cumque esset junior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen puerile gessit in opere.

5 Denique cum irent omnes ad vitulos aureos, † quos Joroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium,

6 Sed pergebat in Jerusalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Domini, & omnia primitiva sua, & decimas suas fideliter offerens,

7 Ita ut in tertio anno profelytis & advenis ministraret omnem decimationem.

8 Hæc & his similia secundum legem Dei puerulus observabat.

9 Cum vero factus esset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua, genuitque ex ea filium, nomen suum imponens ei,

10 Quem ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.

11 Igitur, cum per captivitatem devenisset cum uxore sua, & filio, in civitatem Nini-ven cum omni tribu sua,

12 (Cum omnes ederent ex cibis gentilium) iste custodivit animam suam, & nunquam contaminatus est in escis eorum.

13 Et quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanasar regis,

14 Et dedit illi potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quæcumque facere voluisset.

15 Pergebat ergo ad omnes qui erant in captivitate, & monita salutis dabat eis.

16 Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, & ex his, quibus honoratus fuerat a rege, habuisset decem talenta argenti:

17 Et cum in multa turba generis sui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu ejus, sub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti.

18 Post multum vero temporis, mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, & filios Israel exosos haberet in conspectu suo:

19 Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, dividebatque unicuique, prout poterat, de facultatibus suis:

20 Esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulcrum sollicitus exhibebat.

21 † Denique cum reversus esset rex Sennacherib, fugiens a Judæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum.

22 At ubi nuntiatum est regi, iussit eum occidi, & tulit omnem substantiam ejus.

23 Tobias vero cum filio suo & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.

24 † Post dies vero quadragintaquinque occiderunt regem filii ipsius,

25 Et reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas ejus restituta est ei.

CAPUT II.

Tobias mortuorum defatigatus sepultura, hircundinis fercore in patientiæ probationem excrucatur, & ab uxore ac amicis ipsam irridentibus affectus opprobrio, patientissima tolerat instar Jobi.

1 Post hæc vero, cum esset dies festus Domini, & factum esset prandium bonum in domo Tobie,

2 Dixit filio suo: Vade, & adduc aliquos de tribu nostra, timentes Deum, ut epulentur nobiscum.

3 Cumque abisset, reversus nuntiavit ei, unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea. Statimque exiliens de cubitu suo, relinquens prandium, jejuniis pervenit ad corpus:

4 Tollensque illud portavit ad domum suam occulte, ut, dum sol occubuisset, caute sepeliret eum.

† 4. Reg. 17. 3. & 18. 9.

† 13. Reg. 13. 18.

† 4. Reg. 19. 35. Eccli. 48. 24. 2. Machab. 8. 19.

† 4. Reg. 19. 37. 2. Par. 31. 21. Hal. 37. 38.

5 Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum lactu & tremore,

6 Memorans illum sermonem, quem dixit Dominus † per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem & luctum.

7 Cum vero sol occubisset, abiit, & sepelivit eum.

8 Arguebant autem eum omnes proximi ejus, dicentes: Jam hujus rei causa interficij iussus es, & vis effugisti mortis imperium, & iterum sepelis mortuos?

9 † Sed Tobias plus timens Deum quam regem, rapiebat corpora occisorum, & occultabat in domo sua, & mediis noctibus sepeliebat ea.

10 Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura, veniens in domum suam, iactasset se iuxta parietem, & obdormisset,

11 Et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercola incidere super oculos ejus, fiererque cæcus.

12 Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & sancti Job.

13 Nam cum ab infantia sua semper Deum timuerit, & mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatis eveniret ei,

14 Sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ.

15 Nam sicut beato Job insultabant reges, ita isti parentes & cognati ejus iridebant vitam ejus, dicentes:

16 Ubi est spes tua, pro qua elemosynas & sepulturas faciebas?

17 Tobias vero increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui:

18 Quoniam filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

19 Anna vero uxor ejus ibat ad opus texturum quotidie, & de labore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferabat.

20 Unde factum est, ut hædum caprarum accipiens detulisset domi:

21 Cujus cum vocem balantis vir ejus audisset, dixit: Videre, ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

22 † Ad hæc uxor ejus irata respondit: Manifeste vana facta est spes tua, & elemosynæ tuæ modo apparuerunt.

23 Atque his & aliis hujuscemodi verbis exprobrabat ei.

CAPUT III.

Tobias ob uxoris convitium mori petentis oratio ad Deum, & Sara filia Raguelis humilis eum triduo jejunio oratio, ob ancilla improprium de septem ipsis maritis a demonio interemptis: utriusque autem preces exaudiantur, angelo Raphael ad eos curandus missus.

1 **T**unc Tobias ingemuit, & cepit orare cum lacrymis,

2 Dicens: Justus es Domine, & omnia judicia tua justa sunt, & omnes viæ tuæ, misericordia, & veritas, & iudicium.

3 Et nunc Domine memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque redimiscaris delicta mea, vel parentum meorum.

4 † Quoniam non obediimus præceptis

tuis, ideo traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulem, & in improprium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos.

5 Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundum præcepta tua, & non ambulavimus sinceriter coram te.

6 Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere.

7 Eadem itaque die contigit, ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, & ipsa audiret improprium ab una ex ancillis patris sui,

8 Quoniam tradita fuerat septem viris, & demonium nomine Asmodeus occiderat eos, mox ut ingressi fuissent ad eam.

9 Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei, dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.

10 Numquid & occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suæ: & tribus diebus, & tribus noctibus non manducavit, neque bibit:

11 Sed in oratione persistens, cum lacrymis deprecabatur Deum, ut ab isto improprio liberaret eam.

12 Factum est autem die tertia, dum compleret orationem, benedicens Dominum,

13 Dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum: qui cum iratus fueris, misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te.

14 Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

15 Peto Domine ut de vinculo improprietatis hujus absolvas me, aut certe de super terram eripias me.

16 Tu scis Domine, quia nunquam concupi virum, & mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia.

17 Numquam cum indulentibus miscui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

18 Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensui suscipere.

19 Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan me non fuerunt digni: quia forsitan viro alii conservasti me.

20 Non est enim in hominis potestate consilium tuum.

21 Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit.

22 Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem, tranquillum facis: & post lacrymationem & fletum, exultationem infundis.

23 Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in sæcula.

24 In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu gloriæ summi Dei:

25 Et missus est Angelus Domini sanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes: in conspectu Domini recitatae.

CAPUT IV.

Tobias cum se brevi putaret moriturum, filio piissima salutis monita inculcat, elemosyna virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabæla mutuo datis indicat.

1 **I**gitur cum Tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset, vocavit ad se Tobiam filium suum,

† Amos 8. 10. 2. Mal. eliab. 5. 31.

† Sup. 1. 13.

† Job 20. 9.

† Deut. 28. 45.

2 Dixitque ei: Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quasi fundamentum construe.

† Exod. 17. 12. Eccl. 7. 19. 3 Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli: † & honorem habebis matri tue omnibus diebus vite ejus:

4 Memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in utero suo.

5 Cum autem & ipsa compleverit tempus vite sue, sepelias eam circa me.

6 Omnibus autem diebus vite tue in mente habeto Deum: & cave ne aliquando peccato consentias, & pratermittas præcepta Domini Dei nostri.

† Prov. 8. 9. Eccl. 1. 8. 14. 15. Luc. 14. 13. † Eccl. 15. 11. 7 † Ex substantia tua fac elemosynam, & noli avertere faciem tuam ab illo paupere: ita enim fiet ut nec a te avertatur facies Domini.

8 † Quo modo poteris, ita esto misericors.

9 Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.

10 Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.

† Eccl. 19. 15. 11 † Quoniam elemosyna ab omni peccato & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.

12 Fiducia magna erit coram summo Deo, elemosyna omnibus facientibus eam.

† Theff. 4. 3. 13 † Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire.

14 Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas: † in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.

† Gen. 3. 5. † Lev. 19. 13. Deut. 24. 14. 15 † Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat.

16 † Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias.

† Marc. 7. 12. Luca 6. 31. † Luc. 14. 13. 17 † Panem tuum cum esurientibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege.

18 Panem tuum & vinum tuum super sepulcrum iusti constitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus.

19 Consilium semper a sapiente perquire.

20 Omni tempore benedic Deum: & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permanent.

21 Indico etiam tibi fili mi, dedisse me decem talenta argenti, dum adhuc infansculus esses, Gabelo, in Rages civitate Medorum, & chirographum ejus apud me habeo.

22 Et ideo perquire quo modo ad eum pervenias, & recipias ab eo supra memoratum pondus argenti, & restituas ei chirographum suum.

23 Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, sed † multa bona habemus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.

† Rom. 8. 17. 24 Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habemus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.

CAPUT V.

Tobia facium ac duces itineris in Rages Medorum querenti Raphael Angelus ignotus occurrit, cui pater suum committit, quibus profectis mater filii desit absentiam.

1 Tunc respondit Tobias patri suo, & dixit: Omnia quaecumque præcepisti mihi faciam pater.

2 Quo modo autem pecuniam hanc requiram, ignoro: ille me nescit, & ego eum ignoro: quod signum dabo ei? Sed neque viam, per quam pergatur illuc, aliquando cognovi.

3 Tunc pater suus respondit illi, & dixit: Chirographum quidem illius penes me habeo: quod dum illi ostenderit, statim restituet.

4 Sed perge nunc, & inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum salva mercede sua: ut, cum adhuc vivo, recipias eam.

5 Tunc egressus Tobias, invenit juvenem splendendum, stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum.

6 Et ignorans quod Angelus Dei esset, salutavit eum, & dixit: Unde te habemus bone juvenis?

7 At ille respondit: Ex filiis Israel. Et Tobias dixit ei: Nosti viam, quæ ducit in regionem Medorum?

8 Cui respondit: Novi: & omnia itinera ejus frequenter ambulavi, & mansi apud Gabelum fratrem nostrum: qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ posita est in monte Ecbatanis.

9 Cui Tobias ait: Sustine me obsecro, donec hæc ipsa nutriam patri meo.

10 Tunc ingressus Tobias, indicavit universa hæc patri suo. Super quæ admiratus pater, rogavit ut introiret ad eum.

11 Ingressus itaque salutavit eum, & dixit: Gaudium tibi sit semper.

12 Et ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?

13 Cui ait juvenis: Forti animo esto, in proximo est ut a Deo curesis.

14 Dixit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? & cum redieris, restitui tibi mercedem tuam.

15 Et dixit ei Angelus: Ego ducam & reducam eum ad te.

16 Cui Tobias respondit: Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?

17 Cui Raphael Angelus dixit: Genus quæris mercenarii, an ipsum mercenarium, qui cum filio tuo erit?

18 Sed ne forte sollicitum te reddam, ego sum Azarias Ananias magni filius.

19 Et Tobias respondit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.

20 Dixit autem illi Angelus: Ego sanum ducam, & sanum tibi reducam filium tuum.

21 Respondens autem Tobias, ait: Bene ambuletis, & sit Deus in itinere vestro, & Angelus ejus comiteret vobiscum.

22 Tunc paratis omnibus, quæ erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo, & matri suæ, & ambulaverunt ambo simul.

23 Cumque profecti essent, cepit mater ejus flere, & dicere: Baculum senectutis nostræ tulisti, & transmisisti a nobis.

24 Numquam fuisse ipsa pecunia, pro qua misisti eum.

25 Sufficiebat enim nobis paupertas nostra, ut divitias computaremus hoc, quod videbamus filium nostrum.

26 Dixitque ei Tobias: Noli flere, salvus perveniet filius noster, & salvus revertetur ad nos, & oculi tui videbunt filium.

27 Credo enim quod Angelus Dei bonus comiteret ei, & bene disponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.

28 Ad hanc vocem cessavit mater ejus flere, & tacuit.

† Infra 10. 4.

CAPUT VI.

Angeli hortatu Tobias invadentem piscem apprehendit & exenterat cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta reservans: & ad Raguellem divertunt ut jussu Angelus petat in uxorem illius filiam Saram, cujus septem viros occiderat demonium, discens ab Angelo quo sine suscipiendum ac servandum sit conjugium.

1 Profectus est autem Tobias, & canis secutus est eum, & mansit prima mansione juxta fluvium Tigris.

2 Et exivit ut lavaret pedes suos, & ecce piscis inumanis exivit ad devorandum eum.

3 Quem expavescens Tobias clamavit voce magna, dicens: Domine, invadit me.

4 Et dixit ei Angelus: Apprehende branchium ejus, & trahere eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum in siccum, & palpitare cepit ante pedes ejus.

5 Tunc dixit ei Angelus: Exentera hunc piscem, & cor ejus, & fel, & jecur repone tibi: sunt enim hæc necessaria ad medicamenta utiliter.

6 Quod cum fecisset, assavit carnes ejus, & secum tulit in via: cetera salierunt, quæ sufficerent eis, quousque pervenirent in Rages civitatem Medorum.

7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei: Obsecro te Azaria frater, ut dicas mihi, quod remedium habebunt ista, quæ de pisce servare jussisti?

8 Et respondens Angelus, dixit ei: Cordis ejus extricat omne genus demoniorum, sive a viro, sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos.

9 Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur.

10 Et dixit ei Tobias: Ubi vis ut maneamus?

11 Respondensque Angelus, ait: Est hic Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram, sed neque masculum, neque feminam ullam habet aliam præter eam.

12 † Tibi debetur omnis substantia ejus, & oportet eam te accipere conjugem.

13 Pete ergo eam a patre ejus, & dabit tibi eam in uxorem.

14 Tunc respondit Tobias, & dixit: Audio quia tradita est septem viris, & mortui sunt: sed & hoc audivi, quia demonium occidit illos.

15 Timeo ergo, ne forte & mihi hæc eveniant: & cum sim unicus parentibus meis, deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.

16 Tunc Angelus Raphael dixit ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt, quibus prævalere potest demonium.

17 Hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se & a sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus: habet potestatem demonium super eos.

18 Tu autem cum accepisset eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.

19 Ipsa autem nocte, incenso jecore piscis, fugabitur demonium.

20 Secunda vero nocte, in copulatione sanctorum patriarcharum admittentis.

21 Tertia autem nocte benedictionem con-

sequeris, ut filii ex vobis procreentur inco-

lumes. 22 Transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abraham benedictionem in filiis consequaris.

CAPUT VII.

Raguel petram a Tobia Saram filiam in uxorem tradidit consilio Raphaelis, & Scripsis conjugii tabulis, nuptia celebrantur.

1 Ingressi sunt autem ad Raguelem, & suscepit eos Raguel cum gaudio.

2 Inveniensque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori suæ: Quam similis est juvenis iste consobri-
no meo!

3 Et cum hæc dixisset, ait: Unde estis juvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tribu Nephthali sumus, ex captivitate Nive.

4 Dixitque illis Raguel: Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt: Novimus.

5 Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo interrogas, pater istius est.

6 Et misit se Raguel, & cum lacrymis osculatus est eum, & plorans supra collum ejus,

7 Dixit: Benedictio sit tibi fili mi, quia boni & optimi viri filius es.

8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipsorum filia, lacrymata sunt.

9 Postquam autem locuti sunt, præcepit Raguel occidere arietem, & parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium,

10 Tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, & promittas mihi dare Saram filiam tuam.

11 Quo audito verbo Raguel, expavit, sciens quid eveniret illis septem viris, qui ingressi sunt ad eam: & timere cepit ne forte & huic similiter contingeret: & cum mutaret, & non daret petenti ullum responsum,

12 Dixit ei Angelus: Noli timere dare eam isti, quoniam huic timentis Deum debetur conjux filia tua: propterea alius non poterit habere illam.

13 Tunc dixit Raguel: Non dubito quod Deus preces & lacrymas meas in conspectu suo admiserit.

14 Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me, ut ista coningeretur cognationi suæ † secundum legem Moysi: & nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam.

15 Et apprehendens dexteram filie suæ, dextera Tobie tradidit, dicens: Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob vobiscum sit, & ipse conjugat vos, impleatque benedictionem suam in vobis.

16 Et accepta charta, fecerunt conscriptionem conjugii.

17 Et post hæc epulati sunt, benedicentes Deum.

18 Vocavitque Raguel ad se Annam uxorem suam, & præcepit ei, ut prepararet alterum cubiculum.

19 Et introduxit illic Saram filiam suam, & lacrymata est.

20 Dixitque ei: Forti animo esto filia mea: Dominus cæli dedit tibi gaudium pro tædio quod perpessa es.

† Num. 27. 8. & 36. 8.

† Num. 36. 6.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingressus partem jecoris piscis assat; & damonio a Raphaelo ligato, Tobias & Sara simul orantes noctem transigunt incolumes: quapropter repleto quod paratur erat sepulchro, adisque Deo gratias a Sara parentibus, letum apparatus convivium, & pro dote medicas bonorum assignatur, cedente & reliqua medietate post parentum obitum.

1 **P**ostquam vero cœnaverunt, introduxerunt juvenem ad eam.

2 Recordatus itaque Tobias sermonem Angelii, protulit de cassidii suo partem jecoris, posuitque eam super carbones vivos.

3 Tunc Raphael Angelus apprehendit demonium, & reliquavit illud in deserto superioris Aegypti.

4 Tunc hortatus est virginem Tobias, dixitque ei: Sara, exurge, & deprecemur Deum hodie, & cras, & secundum cras: quia his tribus noctibus Deo jungimur: tertia autem transacta nocte, in nostro erimus conjugio.

5 Filii quippe sanctorum sumus, & non possumus ita conjungi, sicut gentes quæ ignorant Deum.

6 Surgentes autem pariter, instanter orabant ambo simul, ut sanitas daretur eis.

7 Dixitque Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, benedicat te cæli & terræ, marisque & fontes, & flumina, & omnes creaturæ tuæ, quæ in eis sunt.

8 † Tu fecisti Adam de limo terræ, dedisti que ei adiutorium Hevam.

9 Et nunc Domine tu scis, quia non luxurie causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum.

10 Dixit quoque Sara: Miserere nobis Domine, miserere nobis, & consenses ambo pariter sani.

11 Et factum est circa pulsores cantum, accessit iussit Raguel servos suos, & abierunt cum eo pariter ut foderent sepulchrum.

12 Dicebat enim: Ne forte simili modo eveniret ei, quo & ceteris illis septem viris, qui sunt ingressi ad eam.

13 Cumque parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem suam, dixit ei:

14 Mitte unam ex ancillis tuis, & videat si mortuus est, ut sepeliam eum antequam ilucescat dies.

15 At illa misit unam ex ancillis suis. Quæ ingressa cubiculum, reperit eos salvos & incolumes, secum pariter dormientes.

16 Et reversa, nuntiavit bonum nuntium: & benedixerunt Dominum, Raguel videlicet & Anna uxor ejus,

17 Et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israel, quia non contigit quemadmodum putabamus.

18 Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam, & exclusisti a nobis inimicum persequentem nos.

19 Miserrus es autem duobus unicus. Fac eos Domine plenius benedicere te: & sacrificium tibi laudis tuæ, & suæ sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium, quia tu es Deus solus in universa terra.

20 Scatimque præcepit servis suis Raguel, ut replerent fossam, quam fecerant, priusquam elucesceret.

21 Uxori autem suæ dixit ut instrueret convivium, & præpararet omnia, quæ in cibis erant iter agentibus necessaria.

22 Duas quoque pingues vaccas, & quatuor arietes occidit fecit, & parat epulas omnibus vicinis suis, cunctisque amicis.

23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas hebdomadas moraretur apud se.

24 De omnibus autem, quæ possidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobiae, & fecit scripturam, ut pars dimidia, quæ supererat post obitum eorum, Tobiae dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphael Tobia rogatu ad Gabelum pergit; quem recepta pecunia ad Tobiam nuptias adducit: ille autem Tobia ac Sara benedicit.

1 **T**unc vocavit Tobias Angelum ad se, quem quidem hominem existimabar, dixitque ei: Azaria frater, peto ut audivites verba mea.

2 Si me ipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentiæ tuæ.

3 Tamen obsecro te, ut assumas tibi animalia sive servitia, & vadas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum: reddasque ei chirographum suum, & recipias ab eo pecuniam, & roges eum venire ad nuptias meas.

4 Scis enim ipse quoniam numerat pater meus dies: & si tardavero una die plus, contristatur anima ejus.

5 Et certe vides quomodo adjuravit me Raguel, cujus adjuramentum spernere non possum.

6 Tunc Raphael assumens quatuor ex servis Raguelis, & duos camelos, in Rages civitatem Medorum perrexit: & inveniens Gabelum, reddidit ei chirographum suum, & recepit ab eo omnem pecuniam.

7 Indicavitque ei de Tobia filio Tobiae, omnia quæ gesta sunt: fecitque eum secum venire ad nuptias.

8 Cumque ingressus esset domum Raguelis, invenit Tobiam discumbentem: & exiliens, osculati sunt se invicem: & slevit Gabelus, benedixitque Deum.

9 Et dixit: Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri, & justus, & timentis Deum, & elemosinas faciens:

10 Et dicatur benedictio super uxorem tuam, & super parentes vestros:

11 Et videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum, usque in tertiam & quartam generationem: & sit semen vestrum benedictum a Deo Israel, qui regnat in sæcula sæculorum.

12 Cumque omnes dixissent, Amen, accesserunt ad convivium: sed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

parentes Tobia longam ejus moram anxie queruntur; ille autem egre obtinet, ut a Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porro Raguel illis bene precando, admonet filiam de officio matris familias.

1 **C**um vero moras faceret Tobias, causa nuptiarum, sollicitus erat pater ejus Tobias, dicens: Puras quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi?

2 Putasne Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi pecuniam?

3 Cœpit autem contristari nimis ipse, & Anna uxor ejus cum eo: & cœperunt ambo simul flere: eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos.

† Sup.
5. 23.
4 † Flebat igitur mater ejus irremediabilibus lacrymis, atque dicebat: Heu heu me filii mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostrae, solatium vitae nostrae, spem posteritatis nostrae?

5 Omnia simul in te uno habentes, te non debemus dimittere a nobis.

6 Cui dicebat Tobias: Tace, & non turbari, sanus est filius noster: fatis fidelis est vir ille, cum quo misimus eum.

7 Illa autem nullo modo consolari poterat, sed quotidie exiliens circumspiciebat, & circumbar vias omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem.

8 At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, & ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiasem patrem tuum.

9 Cui Tobias ait: Ego novi, quia pater meus & mater mea modo dies computant, & cruciatur spiritus eorum in ipsis.

10 Cumque verbis multis rogaret Raguel Tobiasem, & ille eum nulla ratione velle audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis substantiae suae in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & salvum atque gaudentem dimisit eum a se.

11 Dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducatur vos incolumes, & inveniat omnia recte circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros priusquam moriar.

12 Et apprehendentes parentes filiam suam, osculati sunt eam, & dimiserunt ire:

13 Momentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere.

C A P U T X L

Relatis in itinere Sara reliquaque familia, Tobias & Raphael procedentes, late a parentibus Tobiae excipiuntur; filio patris oculis felle jecoris linente, ille visum recipit; quapropter actis Deo gratias, post adventum Sarae ac familia septem diebus laeti epulantur.

1 Cumque reverterentur, pervenerunt ad Charan, quae est in medio itinere contra Niniven, undecimo die.

2 Dixitque Angelus: Tobias frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum.

3 Si placet itaque tibi, praecedamus, & lento gradu sequantur iter nostrum familiae, simul cum conjugate tua, & cum animalibus.

4 Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiasem: Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.

5 Anna autem fedebat secus viam, quotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo.

6 Et dum ex eodem loco specularetur adventum ejus, vidit a longe, & illico agnovit venientem filium suum: currensque nuntiavit viro suo, dicens: Ecce venit filius tuus.

7 Dixitque Raphael ad Tobiasem: At ubi introieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum.

8 Statimque lini super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum: scias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen caeli, & in aspectu tuo gaudebit.

9 Tunc praecurrit canis, qui simul fuerat in via: & quasi nuntius adveniens, blandimento suae cauda gaudebat.

10 Et confugens caecus pater ejus, cepit offendens pedibus currere: & data manu puero, occurrit obviam filio suo.

11 Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, & coeperunt ambo fere praegaudia.

12 Cumque adorassent Deum, & gratias egissent, confederunt.

13 Tunc sumens Tobias de felle piscis, linit oculos patris sui.

14 Et sustinuit quasi dimidiam fere horam: & cepit albugo ex oculis ejus, quasi membrana ovi, egredi.

15 Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimque visum recepit.

16 Et glorificabant Deum, ipse videlicet, & uxor ejus, & omnes qui sciebant eum.

17 Dicebatque Tobias: Benedicto te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu salvasti me: & ecce ego video Tobiasem filium meum.

18 Ingressa est etiam post septem dies Sara uxor filii ejus, & omnis familia sana, & pecora, & camelis, & pecunia multa uxoris: sed & illa pecunia, quam receperat a Gabelo.

19 Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei, quae fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat.

20 Veneruntque Achior & Nabath consobrini Tobias, gaudentes ad Tobiasem, & congratulantes ei de omnibus bonis, quae circa illum offenderat Deus.

21 Et per septem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gavisi sunt.

C A P U T XXII

Tobias, cum filio de mercede Raphaelis consultans, auditisque quae sibi ac filio praestiterat beneficium, medicamentum offert omnium quae atulerant: at ille se Dei angelum declarat, & post revelata alia mysteria in caelum sublevarur; quo facto, illi in terram prorsu ruentes, Deum benedicunt.

1 Tunc vocavit ad se Tobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum?

2 Respondens Tobias, dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei: aut quid dignum poterit esse beneficium ejus?

3 Me duxit & reduxit sanum, pecuniam a Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, & demonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, me ipsum a devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen caeli, & bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad haec poterimus dignum dare?

4 Sed peto te pater mi, ut roges eum, si forte dignabitur medicamentum de omnibus, quae allata sunt, sibi assumere.

5 Et vocantes eum, pater scilicet & filius, tulerunt eum in partem: & rogare coeperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quae attulerant, acceptam habere.

6 Tunc dixit eis occulte: Benedicite Deum caeli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.

7 Etenim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare & confiteri honorificum est.

8 Bona est oratio cum jejunio, & elemosyna magis quam thesaurus auri recondere:

9 Quoniam elemosyna a morte liberat, & ipsa est, quae purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam aeternam.

10 Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animae suae.

11 Manifesto ergo vobis veritatem, & non abscondam a vobis occultum sermonem.

12 Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino.

13 Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.

14 Et nunc misit me Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui a demonio liberarem.

15 Ego enim sum Raphael Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Dominum.

16 Cumque haec audissent, turbati sunt, & tremantes ceciderunt super terram in faciem suam.

17 Dixitque eis Angelus: Pax vobis, nolite timere.

18 Erenim cum essem vobiscum, per voluntatem Dei eram: ipsum benedicite, & cantate illi.

19 Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere: sed ego cibo invisibili, & potui, qui ab hominibus videri non potest, utror.

20 Tempus est ergo ut revertar ad eum, qui me misit: vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia eius.

21 Et cum haec dixisset, ab aspectu eorum allatus est, & ultra eum videre non potuerunt.

22 Tunc prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum: & exurgentes narraverunt omnia mirabilia eius.

CAPUT XIII.

Tobias senior benedicit ac gratias agit Domino, & universos ad idipsum hortatur: prophetae quoque de restitutione & magna felicitate futurae Jerusalem.

1 **A**periens autem Tobias senior os suum, benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in aeternum, & in omnia saecula regnum tuum:

2 Quoniam tu flagellas & salvas: deducis ad inferos, & reducis: & non est qui effugiat manum tuam.

3 Confitemini Domino filii Israel, & in conspectu gentium laudate eum:

4 Quoniam ideo dispersit vos inter gentes, quae ignorant eum, ut vos enarratis mirabilia eius, & faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens praeter eum.

5 Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras: & ipse salvabit nos propter misericordiam suam.

6 Aspicite ergo quae fecit nobiscum, & cum timore & tremore confitemini illi: regemque saeculorum exaltate in operibus vestris.

7 Ego autem in terra captivitatis meae confitebor illi: quoniam ostendit majestatem suam in gentem peccatricem.

8 Convertimini itaque peccatores, & facite justitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam.

9 Ego autem, & anima mea in eo letabimur.

10 Benedicite Dominum omnes electi eius: agite dies laetitiae, & confitemini illi.

11 Jerusalem civitas Dei, castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum.

12. Confitebre Domino in bonis tuis, & benedic Deum saeculorum, ut reedificet in te tabernaculum suum, & revocet ad te omnes captivos, & gaudeas in omnia saecula saeculorum.

13 Luce splendida fulgebis: & omnes fines terrae adorabunt te.

14 Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in sanctificationem habebunt.

15 Nomen enim magnum invocabunt in te.

16 Maledicti erunt qui contempserint te: & condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te: benedictique erunt qui edificaverint te.

17 Tu autem letaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.

18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent super pacem tua.

19 Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus ejus, Dominus Deus noster.

20 Beatus ero, si fuerint reliquiae seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem.

21 Portae Jerusalem ex sapphiro & smaragdo edificabuntur: & ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus.

22 Ex lapide candido & mundo omnes plateae ejus stremantur: & per vicos ejus alleluja cantabitur.

23 Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, & sit regnum ejus in saecula saeculorum super eam. Amen.

CAPUT XIV.

Tobias senior moriturus, completis 102 annis suis, filium ac nepotes ad pietatem hortatur: utque sepulchris parentibus e Ninive migrant, quam evertendam dicit, & Jerusalem instaurandam, quod filius observans, tandem ad sacerdos revertitur, ibique completis 99 annis, moritur.

1 **E**T consummati sunt sermones Tobiae. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis quadraginta duobus, & vidit filios nepotum suorum.

2 Completis itaque annis centum duobus, sepultus est honorifice in Ninive.

3 Quinquaginta namque & sex annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius vero recepit.

4 Reliquum vero vitae suae in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.

5 In hora autem mortis suae vocavit ad se Tobiam filium suum, & septem juvenes filios ejus nepotes suos, dixitque eis:

6 Prope erit interitus Ninive: non enim excidit verbum Domini: & fratres nostri, qui dispersi sunt a terra Israel, revertentur ad eam.

7 Omnis autem deserta terra ejus replebitur, & domus Dei, quae in ea incensa est, iterum reedificabitur: ibique revertentur omnes timentes Deum.

8 Et relinquent gentes idola sua, & venient in Jerusalem, & inhabitabunt in ea,

9 Et gaudebunt in ea omnes reges terrae, adorantes regem Israel.

10 Audite ergo filii mei patrem vestrum: Servite Domino in veritate, & inquirite ut faciatis quae praecipta sunt illi:

† Deut. 32. 39.
1. Reg. 2. 6.
Sap. 16. 13.

† 16. 60. 5.

† Apoc. 22. 19.

† 1. Esd. 3. 8.

11 Et filiis vestris mandate ut faciant justitias & elemofynas, ut sint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore in veritate, & in tota virtute sua.

12 Nunc ergo filii audite me, & nolite manere hic: sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc:

13 Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei.

14 Factum est autem post obitum matris suae, Tobias abcessit ex Ninive cum uxore sua, & filiis, & filiorum filiis, & reversus est ad foceros suos.

15 Invenitque eos incolumes in senectute bona: & curam eorum gessit, & ipse clausit oculos eorum: & omnem hereditatem domus Raquelis ipse percepit: viditque quintam generationem, filios filiorum suorum.

16 Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio ejus, & omnis generatio ejus, in bona vita, & in sancta conversatione permanit, ita ut accepti essent tam Deo, quam hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

Arphaxad construit urbem Echatanis, at vero Nabuchodonosor viſto rege Medorum, cunctis regnis imperare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus absque honore remiſſis, indignatus jurat se id ulturum.

1 Arphaxad itaque, rex Medorum, subjugaverat multas gentes imperio suo, & ipse ædificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Echatanis,

2 Ex lapidibus quadratis & sectis: fecit muros ejus in latitudinem cubitorum septuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta, turres vero ejus posuit in altitudinem cubitorum centum.

3 Per quadrum vero earum, latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur, posuitque portas ejus in altitudinem turrium:

4 Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarum.

5 Anno igitur duodecimo regni sui: Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum

6 In campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphraten, & Tigrin, & Jadaſon, in campo Erioch regis Elicorum.

7 Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, & cor ejus elevatum est, & misit ad omnes, qui habitabant in Cilicia, & Damasco, & Libano,

8 Et ad gentes quæ sunt in Carmelo, & Cedar, & inhabitantes Galilaam in campo magno Estrelon,

9 Et ad omnes qui erant in Samaria, & trans flumen Jordanem usque ad Jerusalem, & omnem terram Jesse, quousque perveniat ad terminos Æthiopiæ.

10 Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum:

11 Qui omnes uno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine honore abjecerunt.

12 Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, juravit per thronum & regnum suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his.

CAPUT II.

Holofernes a Nabuchodonosor mittitur, omnia regna & populos vastaturus: describitur potentia exercitus ipsius; multisque locis per ipsum expugnatis, vehemens timor universos invasit.

1 Anno tertiodecimo Nabuchodonosor regis, vigesima & secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum, ut defenderet se.

2 Vocavitque omnes majores natu, omnesque duces, & bellatores suos, & habuit cum eis mysterium consilii sui:

3 Dixitque cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjugaret imperio.

4 Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militiae suæ,

5 Et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis, & contra eos præcipue, qui contempserunt imperium meum.

6 Non pareat oculis tuis ulli regno, omnemque urbem manitum subjugabis mihi.

7 Tunc Holofernes vocavit duces, & magistratus virtutis Assyriorum: & dimuneravit viros in expeditionem, sicut præcepit ei rex, centum viginti millia pedum pugnatorum, & equitum sagittariorum duodecim millia.

8 Omnemque expeditionem suam fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his quæ exercitibus sufficerent copiose, boum quoque armenta, gregesque ovium, quorum non erat numerus.

9 Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit.

10 Aurum vero, & argentum, de domo regis assumpsit multum nimis.

11 Et profectus est ipse, & omnis exercitus, cum quadrigis, & equitibus, & sagittariis, qui cooperuerunt faciem terræ, sicut locustæ.

12 Camique pertransiſſer fines Assyriorum, venit ad magnos montes Ange, qui sunt a sinistro Ciliciæ, ascenditque omnia castella eorum, & obtinuit omnem munitionem.

13 Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi, prædavitque omnes filios Tharsis, & filios Iſmael, qui erant contra faciem deserti, & ad austrum terræ Cellon.

14 Et transiſſit Euphraten, & venit in Mesopotamiam: & fregit omnes civitates excellentes, quæ erant ibi, a torrente Mambre usque quo perveniat ad mare:

15 Et occupavit terminos ejus, a Cilicia usque ad fines Japheth, qui sunt ad austrum.

16 Abduxitque omnes filios Madian, & prædavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii.
 17 Et post hæc descendit in campo Damasci in diebus messis, & succendit omnia sara, omneque arbores & vineas fecit incidi:
 18 Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

C A P U T I I I .

Holoferni se ultero dedunt tantis copiis territi universarum urbium ac provinciarum principes, ex quibus auxiliares ipse sibi assumit; & tamen ipsorum civitates ac deos destruit, quo solus Nabuchodonosor deus habeatur.

1 Tunc miserunt legatos suos, universarum urbium ac provinciarum reges ac principes, Syriæ scilicet Mesopotamiæ, & Syriæ Sobal & Libyæ, & aque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt:

2 Desinat indignatio tua circa nos: Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, & subditi simus tibi, quam morientes cum inierit nostro ipsi servitutis nostræ damna patiemur.

3 Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, & collēs, & campi, & armenta boum, gregesque ovium, & caprarum, equorumque & camelorum, & universæ facultates nostræ, atque familiæ, in conspectu tuo sunt:

4 Sint omnia nostra sub lege tua.

5 Nos, & filii nostri, servi tui sumus.

6 Veni nobis pacificus dominus, & utere servitio nostro, sicut placuerit tibi.

7 Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram.

8 De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes, & electos ad bellum.

9 Tantique metus provincis illis incubuit, ut universarum urbium habitantes principes, & honorati simul cum populis, exirent obviam venienti,

10 Excipientes eum cum coronis, & lampadibus, ducentes choros in tympanis, & tibis.

11 Nec ista tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt:

12 Nam & civitates eorum destruxit, & lucos eorum excidit.

13 Præceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus, quæ potuissent Holofernis potentia subjugari.

14 Pertransiens autem Syriam Sobal, & omnem Apamæam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Idumæos in terram Gabaa,

15 Accepitque civitates eorum, & sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit universum exercitum virtutis suæ.

C A P U T I V .

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim sacerdotis sese muniant humana industria, & jejuniis ac oratione humiliant & assurgunt, auxiliumque a Domina implorant.

1 Tunc audientes hæc filii Israel, qui habitabant in terra Juda, timuerunt valde a facie ejus.

2 Tremor & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem & templo Domini, quod fecerat ceteris civitatibus & templis earum.

3 Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Jericho, & præoccupaverunt omnes vertices montium:

4 Et muris circumdederunt vicos suos, & congregaverunt frumenta in præparationem pugne.

5 Sacerdos etiam Eliachim, scripsit ad universos qui erant contra Eisdrelon, quæ est contra faciem campi magni, juxta Dothain, & universos, per quos via transitus esse poterat,

6 Ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, & illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes.

7 Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, & humiliaverunt animas suas in jejuniis, & orationibus, ipsi & mulieres eorum.

9 Et induerunt se sacerdotes cilicis, & infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini opererunt cilicio:

10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Israel unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in divisionem, & civitates eorum in exterminium, & sancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium gentibus.

11 Tunc Eliachim, sacerdos Domini magnus, circumvit omnem israel, allocutusque est eos,

12 Dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanentis in jejuniis, & orationibus in conspectu Domini.

13 † Memores estote Moysi servi Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equitibus suis, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando dejecit:

14 Sic erunt universi hostes Israel: si perseveraveritis in hoc opere, quod cepistis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini,

16 Ita ut etiam hi, qui offerebant Domino holocausta, facinorosi cilicis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis super capita eorum.

17 Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, ut visiteret populum suum Israel.

C A P U T V .

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Israelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Israeliticum, monerque ne temere contra illos pugnet: quibus auditis indignantur ipsi Achior principes Holofernis.

1 Nuntiatumque est Holoferni principi milicie Assyriorum, quod filii Israel præpararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent.

2 Et furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab & duces Ammon,

3 Et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste, qui montana oblidet: aut quæ, & quales, & quantæ sint civitates eorum: quales etiam sit virtus eorum, aut quæ sit multitudo eorum: vel quis rex militia illorum:

4 Et quare præ omnibus, qui habitant in oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt obviam nobis, ut susciperent nos cum pace?

† Exod. 17. 12.

‡ Tunc

7 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: Si digneris audire domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo, de populo isto qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falsum ex ore meo.

† Gen. 11. 31. 6 Populus iste ex progenie Chaldaeorum est: quoniam noluissent sequi deos patrum suorum, qui erant in terra Chaldaeorum.

8 Deserentes itaque ceremonias patrum suorum, quæ in multitudinibus deorum erant,

† Gen. 12. 7. 9 Unum Deum cæli coluerunt, & habitarent in Charan. Cumque operuissent omnem terram famem, & descenderunt in Ægyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dimmerari eorum non posset exercitus.

† Gen. 12. 6. 10 Cumque gravaret eos rex Ægypti, atque in adificationibus urbium suarum in luro & lateris subjugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum, & percussit totam terram Ægypti plagis variis.

† Exod. 11. 33. 11 Cumque eiecissent eos Ægypti a se, & cessasset plaga ab eis, & iterum eos vellent capere, & ad suum servitium revocare,

† Exod. 14. 29. 12 Fugientibus his Deus cæli mare aperuit, ita ut hinc inde aque quasi murus solidarentur, & isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.

13 In quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum eos persequeretur, ita aquis cooperatus est, ut non remaneret vel unus, qui factum posteris nuntiaret.

14 Egressi vero mare rubrum, deserta Sinæ occupaverunt, in quibus numquam homo habitare potuit, vel filius hominis requievit.

15 Illie fontes amari obducari sunt eis ad bibendum, & per annos quadraginta annorum de cælo consecuti sunt.

16 Ubicumque ingressi fuerit sine arcu & sagitta, & absque ferro & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit.

17 Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui.

18 Quotiescumque autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædium, & in gladium, & in opprobrium.

19 Quotiescumque autem penituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli virtutem resistendi.

20 Denique Chanaanæum regem, & Jebuseum, & Pherezeum, & Hethæum, & Hevæum, & Amortheum, & omnes potentes in Hesebon prostraverunt, & terras eorum, & civitates eorum ipsi possederunt.

21 Et utque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona: Deus enim illorum odit iniquitatem.

22 Nam & ante hos annos, cum recessissent via, quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt præliis a multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam.

23 Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt montana hæc omnia, & iterum possident Jerusalem, ubi sunt sanctæ eorum.

24 Nunc ergo mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum: ascendamus ad illos, quoniam tradens eradet illos Deus eorum tibi, & subjugati erunt sub iugo potentie tue.

25 Si vero non est offensio populi hujus eorum Deo suo, non poterimus resistere illis:

quoniam Deus eorum defendet illos: & erimus in opprobrium universæ terræ.

26 Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum:

27 Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor, & exercitibus ejus, homines inertes, & sine virtute, & sine peritia artis pugnae?

28 Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint parentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabimur:

29 Ut sciat omnis gens, quoniam Nabuchodonosor deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAPUT VI.

Iratus Holofernes jubet Achiolem duci in Bethuliam, ut ea devilita simul puniatur; at servi a fundibulariis repulsi, cum arboribus alligant: quem solum filii Israel contra causam benigne consolantur, Deum huiusmodi implorantes.

1 Factum est autem cum cessasset loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior:

2 Quoniam prophetasti nobis dicens, quod gens Israel defendatur a Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor:

3 Cum percussissem eos omnes, sicut hominem unum, tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israel tecum perditione disperiet:

4 Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universæ terræ: tunc gladius militiæ meæ transeat per latera tua, & confixus cades inter vulneratos Israel, & non respirabis ultra, donec extermineris cum illis.

5 Porro autem si prophetias tuas veram existimas, non concedat vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam obtinet, abscedat a te, si verba mea hæc putas impleri non posse.

6 Ut autem noveris quæ simul cum illis hæc experieris, ecce ex hac hora illorum populo socaberis, ut dum dignas mei gladii poenas exceperint, ipse simul ultioni subiaceas.

7 Tunc Holofernes præcepit servis suis ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manu filiorum Israel.

8 Et accipientes eum servi Holofernis, profecti sunt per campestria: sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii.

9 Illi autem divergentes a latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus & pedibus, & sic vincitum restitum dimiserunt eum, & reversi sunt ad dominum suum.

10 Porro filii Israel descendentes de Bethulia, venerunt ad eum: Quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum stantes, percutati sunt quid rerum esset, quos illum vincitum Assyrii reliquissent.

11 In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, qui & Gothoniel.

12 In medio itaque seniorum, & in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: & qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum,

13 Et quemadmodum ipse Holofernes iratus jussit eum Israelitis hac de causa tradi: ut, dum viderit filios Israel, tunc & ipsum Achior diversis jubeat intire supplicis, propter hoc quod dixisset: Deus caeli defensor eorum est.

14 † Cumque Achior universa haec exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, & constanti lamentatione & fletu unanimes preces suas Domino effuderunt.

15 Dicentes: Domine Deus caeli & terrae, intueri superbiam eorum, & respice ad nostram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non derelinquis praesumentes de te: & praesumentes de se, & de sua virtute gloriantes, humilias.

16 Finito itaque fletu, & per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior,

17 Dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius tu virtutem predicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.

18 Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sic & tecum Deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converteris nobiscum.

19 Tunc Ozias, finito consilio, suscepit eum in donum suam, & fecit ei cenam magnam.

20 Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto sejunio recesserunt.

21 Postea vero convocatus est omnis populus, & per totam noctem in terra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obsidet, ac praeciso aqueductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives siti cruciati civitatem tradere cupiunt; Ozias tamen civitatem populi persuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

1 Holofernes autem altera die praecipit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam.

2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia, praeter preparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis & urbibus universae juventutis.

3 Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, & venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, quae respicit super Dorthain, a loco qui dicitur Belma, usque ad Cheimon qui est contra Esdrelon.

4 Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum.

5 Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca, quae ad angusti itineris transitum dirigunt inter montosa, & erant custodientes ea tota die ac nocte.

6 Porro Holofernes, dum circuit per gymrum, reperit quod fons, qui insuebat, aqueductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret: & incidi praecipit aqueductum illorum.

7 Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potius quam ad potandum.

8 Sed filii Ammon & Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israel, non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & muniant illos colles in praecipitum constituti.

9 Ut ergo sine congressione pugnae possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, & sine gladio interficias eos, vel certe fatigari tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse.

10 Et placuerunt verba haec coram Holoferne, & coram satellitibus ejus, & constituit per gymrum centenarios per singulos fontes.

11 Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternae, & collectiones aquarum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem unde satiantur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie.

12 Tunc ad Oziam congregari omnes viri, feminasque, juvenes, & parvuli, omnes simul una voce

13 Dixerunt: † Judicet Deus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyris, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.

14 Et ideo non est qui adjuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti, & perditione magna.

15 Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis.

16 Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum, viventes, quam moriamur, & simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras, & infantes nostros, mori ante oculos nostros.

17 Contestamur hodie caelum & terram, & Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiae Holofernis, & sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

18 Et cum haec dixissent, factus est fletus & ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

19 † Peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus.

20 Tu, quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli traderé confidentes te, populo qui ignorat te,

21 Ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum?

22 Et cum fatigari his clamoribus, & his steribus lassari siluissent,

23 Exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: Aequo animo estote fratres, & hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam.

24 Forsitan enim indignationem suam abscedet, & dabit gloriam nomini suo.

25 Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus haec verba, quae locuti estis.

CAPUT VIII.

Judith, cujus stirps & laus describitur, vacillantes presbyteros & pro angustia dedicationem quinto die meditates oburgat, quod tempus Domini miserationi praescripserint, eosque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum precentur, nec factum suum scrutentur.

1 ET factum est, cum audisset haec verba Judith vidua, quae erat filia Merari, filii Idox, filii Joseph, filii Oziae, filii Elzi, filii Jannor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchiae, filii Enan, filii Nathanae, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben:

2 Et vir ejus fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceae:

3 Instabat enim super alligantes manipulos in campo, & venit astitit super caput ejus, & mortuus est in Bethulia civitate sua, & sepultus est illic cum patribus suis.

4 Erat autem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus, & mensibus sex.

5 Et in superioribus domus suae fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur,

6 Et habens super humbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitae suae, praeter sabbata, & neomenias, & festa domus Israel.

7 Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, & familiam copiosam, ac possessiones armentis boum & gregibus ovium plenas.

8 Et erat haec in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.

9 Haec itaque cum audivisset, quoniam Ozias promississet quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri & Charmi.

10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod est hoc verbum, in quo consensit Ozias, ut tradat civitatem Assyris, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium?

11 Et qui estis vos, qui tentatis Dominum?

12 Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, & furorem accendat.

13 Possuitis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum, diem constituis ei.

14 Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso poenitentius, & indulgentiam ejus fuis lacrymis postulemus:

15 Non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

16 Et ideo humiliter illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato, servientes illi,

17 Dicamus sientes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam: ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate gloriemur:

18 Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, & adoraverunt deos alienos,

19 Pro quo scelere dari sunt in gladium, & in rapinam, & in confusionem inimicis suis: nos autem alterum Deum nescimus praeter ipsum.

20 Exspectemus humiles consolationem ejus, & exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum, & humiliabit omnes gentes, quaecumque insurgunt contra nos, & faciet illas sine honore Dominus Deus noster.

21 Et nunc fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint, quia tentari sunt patres nostri ut probarentur, si vere colerent Deum suum.

22 † Memores esse debent, quomodo pater noster Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est.

23 Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles.

24 Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam & improprium murmurationis suae contra Dominum protulerunt,

25 † Exterminati sunt ab exterminatore, & a serpentibus perierunt.

26 Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quae patimur,

27 Sed reputantes peccatis nostris haec ipsa supplicia minora esse, flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus.

28 Et dixerunt illi Ozias, & presbyteri: Omnia, quae locuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis ulla reprehensio.

29 Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, & times Deum.

30 Et dixit illis Judith: Sicut quod potui loqui, Dei esse cognoscitis:

31 Ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, & orate ut summum faciat Deus consilium meum.

32 Stabitis vos ad portam nocte ista, & ego exeam cum Abra mea: & orate, ut sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel.

33 Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, & usque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum.

34 Et dixit ad eam Ozias princeps Juda: Vade in pace, & Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT IX.

Judith sese affligens ac humilians, pro populi liberatione prostrata precatur, usque sibi virtus detur evertendi Holofernem.

1 **Q**Uibus abscedentibus, Judith ingressa est oratorium suum: & indiens se cilicio, posuit cinerem super caput suum: & prosternens se Domino, clamabat ad Dominum, dicens:

2 Domine Deus patris mei Simeon, † qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violenter exiterunt in conquisitione sua, & denudaverunt femur virginis in confusionem:

3 Et dedisti mulieres illorum in praedam, & filias illorum in captivitatem; & omnem praedam in divisionem servis tuis, qui zelaverunt zelum tuum: subveni quae te Domine Deus meus mihi viduae.

4 Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti.

5 Omnes enim viae tuae paratae sunt, & tuae judicia in tua providentia posuisti.

6 † Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es, quando post serpos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, & in equitatu suo, & in multitudine bellatorum.

7 Sed apexisti super castra eorum, & tenebrae fatigaverunt eos.

8 Tenuit pedes eorum abyssus, & aquae operuerunt eos.

9 Sic sicut & isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, & in curribus suis, & in contis, & in scutis, & in sagittis suis, & in lanceis gloriantur.

10 Et nesciunt quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, & Dominus nomen est tibi.

11 Erige brachium tuum sicut ab initio, & allide virtutem illorum in virtute tua: cadat virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sanctam tuam, & polluere tabernaculum nominis tui, & desicere gladio tuo cornu altaris tui.

† Gen. 22. 1.

† 1. Cor. 10. 9.

† Gen. 34. 16.

† Exod. 14. 9.

12 Fac Domine, ut gladio proprio ejus superbia amputetur:

13 Capiatur laqueo oculatorum suorum in me, & percuties eum ex labiis charitatis meae.

14 Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum; & virutem, ut evertam illum.

† Jud. 4. 1. & 5. 26. 15 † Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum manus feminae desererit eum.

16 Non enim in multitudinem est virtus tua Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.

17 Deus celorum, creator aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi me miseram deprecantem, & de tua misericordia præsumentem.

18 Memento Domine testamenti tui, & da verbum in ore meo, & in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in sanctificatione tua permaneat:

19 Et omnes gentes agnoscant, quia tu es Deus, & non est alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptissime ornata Bethuliam cum sua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus caput pulchritudine.

1 Factum est autem, cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco in quo jacuerat prostrata ad Dominum.

2 Vocavitque Abram suam, & descendens in domum suam, abstulit a se cilicium, & exiit se vestimentis viduitatis suae.

3 Et lavit corpus suum, & unxit se myro optimo, & discriminavit crinem capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & induit se vestimentis supercuditatis suae, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextrariola, & lilia, & inauras, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornavit se.

4 Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio, non ex libidine, sed ex virtute pendebat: & ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliat, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

5 Imposuit itaque Abra suae ascooperam vini, & vas olei, & polentam, & palathas, & panes, & caseum, & profecta est.

6 Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt expectantem Oziam & presbyteros civitatis.

7 Qui cum vidissent eam, stupentes mirari nihil pulchritudinem ejus.

8 Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes, Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut glorietur super te Jerusalem, & sit nomen tuum in numero sanctorum & iustorum.

9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat.

10 Judith vero orans Dominum, transivit per portas ipsa & Abra ejus.

11 Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, & tenuerunt eam, dicentes: Unde venis? aut quo vadis?

12 Quae respondit: Filia sum Hebraeorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi, quod dentur vobis in depraedationem, pro eo quod contemneatis vos, no-

luerunt ultro tradere seipso, ut invenirent misericordiam in conspectu vestro.

13 Hac de causa cogitavi mecum, & dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi secreta illorum, & ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu ejus.

14 Et cum audissent viri illi verba ejus, considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis.

15 Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam, eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad dominum nostrum.

16 Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspectu ejus, bene tibi faciet, & eris gratissima in corde ejus. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.

17 Cumque intrasset ante faciem ejus, statim captus est in suis oculis Holofernes.

18 Dixeruntque ad eum satellites ejus: Quis contemnat populum Hebraeorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?

19 Videns itaque Judith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & smaragdo, & lapidibus preciosis intextum:

20 Et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et elevaverunt eam servi Holofernis, jubente domino suo.

CAPUT IX.

Judith ab Holoferne super causa fuga sua interrogata imponit illi, speciosam pollicens victoriam.

1 Tunc Holofernes dixit ei: Equo animo esto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui viro, qui voluit servire Nabuchodonosor regi.

2 Populus autem tuus, si non contempserit me, non levavi leucem meam super eum.

3 Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?

4 Et dixit illi Judith: Summe verba ancillae tuae, quoniam si secutus fueris verba ancillae tuae, perfectam rem faciet Dominus tecum.

5 Vivit enim Nabuchodonosor rex terrae, & vivit virtus ejus, quae est in re ad correctionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines servant illi per te, sed & bestiae agri obtemperant illi.

6 Nuntiatur enim animi tui industria universis gentibus, & indicatum est omni saeculo, quoniam tu solus bonus & potens es in omni regno ejus, & disciplina tua omnibus provinciis praedicatur.

7 † Nec hoc later, quod locutus est Achior; nec illud ignoratur, quod ei iussis evenire.

8 Constat enim, Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.

9 Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est.

10 Insuper etiam fames invasit eos, & abarditate aquae jam inter mortuos computantur.

11 Denique hoc ordiant, ut interficiant pecora sua, & bibant sanguinem eorum:

12 Et sancta Domini Dei sui, quae precepit Deus non contingi, in frumento, vino, & oleo, haec cogitaverunt impendere, & voluit consumere quae nec manibus deberent contingere: ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur.

13 Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi.

14 Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum;

15 Et dicit mihi quando eis reddat peccatum suum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Jerusalem, & habebis omnem populum Israel, sicut oves, quibus non est pastor, & non latrabit vel unus canis contra te:

16 Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei.

17 Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa missa sunt nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur sapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum:

19 Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus, qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris:

21 Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in universa terra.

CAPUT XII.

Judith in loco thesaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinor propriis vescendi cibis, nocteque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducitur, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiscentia ardens, vehementer inebriatur.

1 Tunc jussit eam introire ubi repositi erant thesauri ejus, & jussit illic manere eam, & constituit quid daretur illi de convivio suo.

2 Cui respondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.

3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?

4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc quæ cogitavi. Et induerunt illam servi ejus in tabernaculum, quod præceperat.

5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandam Dominum.

6 Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret & introiret ad adorandum Deum suum, per triduum:

7 Et exibat noctibus in vallem Bethulie, & baptizabat se in fonte aque.

8 Et ne ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi sui.

9 Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet etiam suam in vespere.

10 Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cenam servis suis, & dixit ad Vagao eunuchum suum: Vade, & fuzde Hebræam illam, ut sponte consentiat habitare mecum.

11 Factum est enim apud Assyrios, si femina irriserit virum, agendo ut immunis ab eo transeat.

12 Tunc introivit Vagao ad Judith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.

13 Cui Judith respondit: Quæ ego sum, ut contradicam domino meo?

14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ.

15 Et surrexit, & ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem ejus.

16 Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia ejus.

17 Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me.

18 Et dixit Judith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie præ omnibus diebus meis.

19 Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipso, ea quæ paraverat illi ancilla ejus.

20 Et jucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.

CAPUT XIII.

Judith facta ad Deum oratione præcendit acinace caput ebrii Holofernis: quod ad concives Bethuliam deferens, eos ad gratiarum actionem hortatur, ipsa vero ab omnibus benedicitur, & Achior viso Holofernis capite obstupescit.

1 UT autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, & conclusit Vagao ostia cubiculi, & abiit.

2 Erant autem omnes fatigati a vino:

3 Eratque Judith sola in cubiculo.

4 Porro Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.

5 Dixitque Judith puellæ suæ, ut staret foras ante cubiculum, & observaret.

6 Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & laborum motu in silentio.

7 Dicens: Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promissisti, Jerusalem civitatem tuam erigas: & hoc, quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam.

8 Et cum hæc dixisset, accessit ad columnam, quæ erat ad caput lectuli ejus, & punctionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.

9 Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait: Confirma me Domine Deus in hac hora.

10 Et percussit bis in cervicem ejus, & absceidit caput ejus, & abstulit conopseum ejus a columnis, & evolvit corpus ejus truncum.

11 Et post pusillum exivit, & tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, & jussit ut mitteret illum in peram suam.

12 Et exierunt duæ, secundum configurationem suam, quasi ad orationem, & transeerunt castra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.

13 Et dixit Judith a longe custodiis murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel.

14 Et factum est, cum audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.

15 Et concurrerunt ad eam omnes, a miramo usque ad maximum: quoniam sperabant eam jam non esse venturam.

16 Et accendentes luminaria congyrauerunt circa eam universi: illa autem ascendens in eminentiorem locum, iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent,

17 Dixit Judith: Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se:

18 Et in me ancilla tua adimplevit misericordiam suam, quam promissit domui Israel: & interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte.

19 Et proferens de pera caput Holofernis, ostendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiae Assyriorum, & ecce conopsea illum, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum femina percussit illum Dominus Deus noster.

20 Vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam coquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra.

21 † Constitimini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia ejus.

22 Universi autem adorantes Dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.

23 Porro Ozias princeps populi Israel, dixit ad eam: Benedicta es tu filia a Domino Deo excelso, prae omnibus mulieribus super terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit caelum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum:

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in aeternum, pro quibus non pepercisti animae tuae, propter angustias & tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinae ante conspectum Dei nostri.

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porro Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Israel, cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiae suae Deum Israel contempsit, & tibi interitum minabatur, dicens: Cum capus fuerit populus Israel gladio perforari praecipiam latera tua.

29 Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatum prae pavore, cecidit in faciem suam super terram, & astuavit anima ejus.

30 Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, proccidit ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:

31 Benedicta tu a Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quae audivit nomen tuum, & magnificabitur super te Deus Israel.

CAPUT XIV.

Holofernis capite de muro Bethulia suspeso, Achiorque circumciso, Judaei in Assyrios irruunt; qui Holofernem excitantes, mortuumque invenientes vehementi timore concutiuntur.

1 Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros:

2 Et erit, cum exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, & exite cum impetu, non

ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes.

3 Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam.

4 Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, deciderit super eos timor.

5 Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris.

6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gentilicis ritui, credidit Deo, & circumcidit carnem praepituli sui, & appositus est ad populum Israel, & omnis successu generis ejus usque in hodiernum diem.

7 Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accipitque unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu & ululatu.

8 Quod videntes exploratores, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt.

9 Porro hi qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingressum cubiculi perstreperantes, excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed a sonantibus Holofernes evigilaret.

10 Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire.

11 Sed cum venissent ejus duces ac tribuni, & universi majores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubicularis:

12 Intrate, & excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prelium.

13 Tunc ingressus Vago cubiculum ejus, stetit ante cortinam, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Judith dormire.

14 Sed cum nihil motum jacentis senserat aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, & elevans eam, vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabernaculum jacere super terram, exclamavit voce magna cum steru, & scidit vestimenta sua.

15 Et ingressus tabernaculum Judith, non invenit eam, & exiit foras ad populum,

16 Et dixit: Una mulier Hebraea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo.

17 Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, & intolerabilis timor & tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde.

18 Et factus est clamor incompatibilis in medio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii cado ducis sui percussi, omnibus reliquis fugiunt; at Judaei eos persequuntur, & cadunt: & spolia collectis plurimum ditati sunt: Judith autem a pontifice & populo benedicitur; & qua Holoferni propria fuerant ipsi traduntur.

1 Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati, fugae praedidum sumant.

2 Ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relicti omnibus, evade-re festinabant Hebraeos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum & semitas collium.

3 Videntes itaque filii Israel fugientes, securi sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, & ululantes post ipsos.

4 Et quoniam Assyrii non adinari, in fugam ibant præcipites: filii autem Israel uno agmine persequentes, debilitabant omnes, quos invenire possissent.

5 Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates & regiones Israel.

6 Omnis itaque regio, omnisque urbs, electam juventutem armatam misit post eos, & persecuti sunt eos in ore gladii, quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum.

7 Reliqui autem qui erant in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, & prædam, quam fugientes Assyrii reliquerant, abstulerunt, & onustati sunt valde.

8 Hi vero, qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum atulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus, & jumentis, & universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum.

9 Joacim autem summus pontifex, de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Judith.

10 Quæ cum existet ad illum, benedixerunt eam omnes una voce, dicentes: Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri:

11 Quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, & post virum tuum, alterum nescieris: ideo & manus Domini confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum.

12 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

13 Per dies autem triginta, vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israel.

14 Porro autem universa, quæ Holofernis peculiariter fuisse probata sunt, dederunt Judith in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni suppellectili, & tradita sunt omnia illi a populo.

15 Et omnes populi gaudebant, cum mulieribus, & virginibus, & juvenibus, in organis & citharis.

CAPUT XVI.

Canticum Judith ob victoriam: venit populus Jerusalem holocausta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandemque Judith plena dierum moritur, & dies hujus victoriae perpetuo apud Judæos in numero sanctorum dierum celebratur.

1 Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens:

2 Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exalate, & invocate nomen ejus.

3 Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.

4 Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu inimicorum nostrorum.

5 Venit Assur ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis suæ: cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.

6 Dixit se incensurum fines meos, & juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, & virgines in captivitatem.

7 Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus femine, & confortavit eum.

8 Non enim cecidit potens eorum a juveni-

bus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excessi gigantes opposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum.

9 Exiit enim se vestimento viduitatis, & induit se vestimento lætitiæ in exultatione filiorum Israel.

10 Unxit faciem suam unguento, & colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.

11 Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus.

12 Horruerunt Persæ constantiam ejus, & Medi audaciam ejus.

13 Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.

14 Filii puellarum compunxerunt eos, & sicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in prælio a facie Domini Dei mei.

15 Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro.

16 Adonai Domine magnus es tu, & præclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest.

17 Tibi serviat omnis creatura tua: † quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est qui resistat voci tuæ.

18 Montes a fundamentis movebantur cum aquis: petreæ, sicut cera, liquebant ante faciem tuam.

19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.

20 Væ genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicii visitabit illos.

21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.

22 Et factum est post hæc, omnis populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum: & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & reprobationes suas.

23 Porro Judith, universa vasa bellica Holofernis, quæ dedit illi populus, & conopœum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivioni.

24 Erat autem populus jucundus secundum faciem sanctorum, & per tres menses gaudium hujus victoriæ celebratum est cum Judith.

25 Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, & Judith magna facta est in Bethulia, & præclarior erat universæ terræ Israel.

26 Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitæ suæ, ex quo defunctus est Manasses vir ejus.

27 Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria.

28 Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, & dimisit Abram suam libertam, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.

29 Luxurie illam omnis populus diebus sepepm.

30 In omni autem spatio vitæ ejus non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem ejus annis multis.

31 Dies autem victoriæ hujus festivitatis, ab Hebræis in numero sanctorum dierum accipitur, & colitur a Judæis ex illo tempore usque in præsentem diem.

† Gen. 1.
Psalm.
32. 9.

C. Magnum. 20.

LIBER ESTHER.

CAPUT PRIMUM.

Affuero ad potentia & gloria sua ostentationem toto semestri splendidum celebrante convivium, regina Vasthi accessit venire refusat, ideoque repudiatur: & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deserant honorem.

In diebus Affueri, qui regnavit ab India usque Ethiopiam, super centum viginti septem provincias:

Quando sedit in solio regni sui, Susan civitas regni eius exordium fuit.

Tertio igitur anno imperii sui, fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis, fortissimis Persarum, & Medorum inclycis, & praefectis provinciarum coram se.

4 Ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suae, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.

5 Cumque impleverent dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susan, a maximo usque ad minimum: & jussit septem diebus convivium praeparari in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu consitum erat.

6 Et pendebant ex omni parte tentoria aerei coloris, & carbassini ac hyacinthini, sustentata fumibus byssinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inferti erant, & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aerei & argentei, super pavimentum smaragdino & pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat.

7 Bibeant autem qui invitati erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, & praecipuum ponebatur.

8 Nec erat qui nolentes cogere ad bibendum, sed sicut rex staterat, praeponeus mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod veller.

9 Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum, in palatio, ubi rex Affuensis manere consueverat.

10 Iraque die septimo, cum rex esset hilarior, & post nimiam potationem incaluisse

mero, praecipit Mauman, & Bazatha, & Harbona, & Bazatha, & Abgatha, & Zethar, & Charchas, septem eunuchis, qui in conspectu ejus ministrabant,

11 Ut introducerent reginam Vasthi coram rege, posito super caput ejus diademate, ut ostenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde.

12 Quae renuit, & ad regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempsit. Unde iratus rex, & nimio furore succensus, ut

13 Interrogavit sapientes, qui ex more regio semper ei aderam, & illorum faciebant cuncta consilio, scientium leges ac jura majorum:

14 (Erant autem primi & proximi, Charfena, & Sethar, & Acmatha, & Tharhis, & Mares, & Marsana, & Manuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis, & primi post eum residere soliti erant)

15 Cui sententiae Vasthi regina subjaceret, quae Affuere regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere nolisset.

16 Responditque Manuchan, audiente rege, atque principibus, Non solum regem laesit regina Vasthi, sed & omnes populos, & principes, qui sunt in cunctis provinciis regis Affuere.

17 Egredietur enim sermo reginae ad omnes mulieres, ut contemnunt viros suos, & dicant: Rex Affuere jussit ut regina Vasthi intraret ad eum, & illa noluit.

18 Atque hoc exemplo omnes principum conjuges Persarum atque Medorum, parvipendunt imperia maritorum: unde regis iusta est indignatio.

19 Si tibi placet, egredietur edictum a facie tua, & scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam praeteritum illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingredietur ad regem, sed regnum illius, altera, quae melior est illa, accipiat.

20 Et hoc in omne (quod latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, & cunctae uxores tam majorum, quam minorum, deserant maritis suis honorem.

21 Placuit consilium ejus regi, & principibus: fecitque rex juxta consilium Manuchan;

22 Et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quaeque gens audire & legere poterat, diversis linguis & literis, esse viros principes ac majores in domibus suis: & hoc per cunctos populos divulgari.

CAPUT II.

pra ceteris virginibus Assuero quasris Esther neptis ocella Mardochai Judai placens, regina loco Vasthi facta est, celebrato nuptiarum magifico convivio ac datis muneribus. Porro Mardocheus ad osium palatii manens eunuchos regi insidiantes prodicit, quod factum Mardochai annalibus inscribitur.

His ita gestis, postquam regis Assueri indignatio deservuerat, recordatus est Vasthi, & quae fecisset, vel quae passa esset:

2 Dixeruntque pueri regis, ac ministri ejus: Querantur regi puellae virgines ac speciosae,

3 Et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas & virgines: & adducant eas ad civitatem Susan, & tradant eas in domum seminarum sibi manu Egei eunuchi, qui est praepositus & custos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, & cetera ad usus necessaria.

4 Et quaecumque inter omnes oculos regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: & ita, ut suggererant, iussit fieri.

5 Erat vir Judaeus in Susan civitate, vocabulo Mardocheus, † filius Jair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Jemini,

6 Qui translatus fuerat de Jerusalem eo tempore, † quo sechoniai regem Juda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat,

7 Qui fuit nutritius filiae fratris sui Edissae, quae altero nomine vocabatur Esther: & utrumque parentem amiserat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuique patre ejus ac matre, Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam.

8 Cumque percrebuisse regis imperium, & juxta mandatum illius multae pulchrae virgines adducerentur Susan, & Egeo traderentur eunuchis; Esther quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero seminarum.

9 Quae placuit ei, & invenit gratiam in conspectu illius. Et praecipit eunuchis, ut acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes suas, & septem puellas speciosissimas de domo regis, & tam ipsam quam pedessequas ejus ornaret atque excoleret.

10 Quae noluit indicare ei populum & patriam suam: Mardocheus enim praeeperat ei, ut de hac re omnino reticeret:

11 Qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electae virgines servabantur, curam agens salutis Esther, & scire volens quid ei accideret.

12 Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus quae ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus vertebatur: ita duntaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis sex quibusdam pigmentis & aromatibus uterentur.

13 Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent ad ornatum pertinentis, accipiebant, & ut eis placerent, compositae de triclinio seminarum ad regis cubiculum transibant.

14 Et quae intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas aedes deducebatur, quae sub manu Susaeazi eunuchi erant, qui concubinis regis praesidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redundandi, nisi voluisset rex, & eam venire iussisset ex nomine.

15 Evolutio autem tempore per ordinem, insidabat dies, quo Esther filia Abihail fratris Mardochai, quam sibi adoptaverat in filiam,

deberet intrare ad regem. Quae non quaesivit muliebrem cultum, sed quaecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum, haec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur.

16 Dueta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni ejus.

17 Et adamavit eam rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam & misericordiam coram eo super omnes mulieres, & posuit diademata regni in capite ejus, fecitque eam regnare in loco Vasthi.

18 Et iussit convivium praeparari permagnum cunctis principibus, & servis suis, pro conjunctione & nuptiis Esther. Et dedit requiem univrsis provinciis, ac dona largitus est juxta magnificentiam principalem.

19 Cumque secundo quaererentur virgines & congregarentur, Mardocheus manebat ad januam regis:

20 Necdum prodiderat Esther patriam, & populum suum, juxta mandatum ejus. Quidquam enim ille praecipiebat, observabat Esther: & ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutrebat.

21 Eo igitur tempore, quo Mardocheus ad regis januam morabatur, irati sunt Bagathan ad regem & Tharsus duo eunuchi regis, qui janitores erant, & in primo palatii limine praesidebant: volueruntque insurgere in regem, & occidere eum.

22 Quod Mardocheum non laetit, statimque nuntiavit reginae Esther; & illa regi, ex nomine Mardochai, qui ad se rem detulerat.

23 Quaesitum est, & inventum: & appensus est uterque eorum in patibulo. Mandatumque est historiis, & annalibus traditum coram rege.

CAPUT III.

Aman a rege sublimatus omnibus Medorum ac Persarum principibus, indignatur quod solus Mardocheus Judaeus ipsum non adoret: quapropter omnium Sudaorum interitum ab Assuero impetrat, mittitque ad universas provincias litteras regis annulo signatas, ut tridecimo die mensis duodecimi universi ubique Judaei occidantur.

Post haec rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag: & posuit solium ejus super omnes principes, quos habebat.

2 Cunctique servi regis, qui in foribus palatii versabantur, stectebat genua, & adorabant Aman: sic enim praeeperat eis imperator: solus Mardocheus non stectebat genu, neque adorabat eum.

3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatii praesidebant: Cur praeter ceteros non observas mandatum regis?

4 Cumque hoc crebris dicerent, & ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum perserveraret in sententia: dixerat enim eis se esse Judaeum.

5 Quod cum audisset Aman, & experimento probasset quod Mardocheus non stecteret sibi genu, nec se adoraret, iratus est valde.

6 Et pro nihilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas: audierat enim quod esset gentis Judaeae: magisque voluit omnem Sudaorum, qui erant in regno Assueri, perdere nationem.

7 Mense primo (cujus vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est fors in urnam, quae Hebraice dicitur phur, coram Aman, quo die & quo mense gens Judaeorum deberet interfici: & exivit mensis duodecimus, qui vocatur Adar.

8 Dixitque Aman regi Assueri: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, & a se mutuo separatus, novis utens legibus & ceremoniis, insuper & regis scita contemnens. Et optime nostri quod non expedit regno tuo ut infolescat per licentiam.

9 Si tibi placet, decerne ut pereat, & decem millia talentorum appendam arcariis gazae tuae.

10 Tulit ergo rex anulum, quo utebatur, de manu sua, & dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Judaeorum.

11 Dixitque ad eum: Argentum, quod tu polliceris, tuum sit: de populo age quod tibi placet.

12 Vocatique sunt scribae regis mense primo Nisan, tridecima die ejusdem mensis: & scriptum est, ut iusserat Aman, ad omnes satrapas regis, & iudices provinciarum, diversarumque gentium, ut quaeque gens legere poterat, & audire pro varietate linguarum, ex nomine regis Assueri: & litterae signatae ipsius annulo.

13 Missae sunt per cursores regis ad universas provincias, ut occiderent atque delerent omnes Judaeos, a puero usque ad senem, parvulos & mulieres, uno die, hoc est, tridecimo mensis duodecimi, qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent.

14 Summa autem epistolarum haec fuit, ut omnes provinciae scirent, & pararent se ad praedictam diem.

15 Festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium explere. Statimque in Susa pendit edictum, rege & Aman celebrante convivium, & cunctis Judaeis, qui in urbe erant, stentibus.

CAPUT IV.

Luctus Mardochei ac reliquorum Judaeorum ob paratum ipsis interitum: Esther autem ut iussu Mardochei Judaeorum neci occurrat & non vocata ad regem ingrediatur, jubet eum jejuniu pro se triduo orari, idem ipsa faciente cum suo gynaeco.

1 **Q**Uae cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti: & in platea civitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui.

2 Et hoc ejulatu usque ad fores palatii gradienti. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare.

3 In omnibus quoque provinciis, oppidis, ac locis, ad quae crudele regis dogma pervenerat, planctus ingens erat apud Judaeos, jejunium, ululatus, & fletus, sacco & cinere multis pro strato utentibus.

4 Ingressae autem sunt puellae Esther & eunuchi, nuntiaveruntque ei. Quod audiens consternata est: & vestem misit, ut ablato sacco induerent eum: quam accipere noluit.

5 Accitque Athach eunucho, quem rex ministrum ei dederat, praecipit ei ut iret ad Mardocheum, & diceret ab eo cur hoc faceret.

6 Egressusque Athach, ivit ad Mardocheum stantem in platea civitatis, ante ostium palatii.

7 Qui indicavit ei omnia quae acciderant, quo modo Aman promississet, ut in thesauros regis pro Judaeorum nece inferret argentum.

8 Exemplar quoque edicti, quod pendebat in Susa, dedit ei, ut retinere ostenderet, & moneret eam, ut intraret ad regem, & deprecaretur eum pro populo suo.

9 Regressus Athach, nuntiavit Esther omnia, quae Mardocheus dixerat.

10 Quae respondit ei, & iussit ut diceret Mardocheo:

11 Omnes servi regis, & cunctae, quae sub ditione ejus sunt, norunt provinciae, quod si vir, si mulier, non vocatus, interius atrium regis intraverit, absque ulla cunctatione statim interficiatur: nisi forte rex auream virgam ad eum tenderit pro signo clementiae, atque ita possit vivere. Ego igitur quo modo ad regem intrare poterem, quae triginta jam diebus non sum vocata ad eum?

12 Quod cum audisset Mardocheus,

13 Rursum mandavit Esther, dicens: Ne putes quod animam tuam tantum liberes, quia in domo regis es praecunctis Judaeis:

14 Si enim nunc siliteris, per aliam occasionem liberabuntur Judaei: & tu, & domus patris tui, peribitis. Et quis novit, utram idcirco ad regnum veneris, ut in tali tempore parareris?

15 Rursumque Esther haec Mardocheo verba mandavit:

16 Vade & congrega omnes Judaeos, quos in Susa repereris, & orate pro me. Non comedatis, & non bibatis tribus diebus, & tribus noctibus: & ego cum ancillis meis similiter jejunabo, & tunc ingrediar ad regem, contra legem faciens, non vocata, tradensque me morti & periculo.

17 Ivit itaque Mardocheus, & fecit omnia, quae ei Esther praeeperat.

CAPUT V.

Esther contempto vita periculo ad regem ingressa postulat, ut cum Aman ad suum veniat convivium; in quo ab exilarato rege de sua petitione interrogata, rursum utrumque ad sequentis diei convivium invitatur; interea Aman indignatus se a Mardocheo non honorari, crucem illi parat.

1 **D**IE autem tertio induta est Esther regalibus vestimentis, & stetit in atrio domus regiae, quod erat interius, contra basilicam regis: at ille sedebat super solum suum in consistorio palatii contra ostium domus.

2 Cumque vidisset Esther reginam stantem, placuit oculis ejus, & extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quae accedens, osculara est summitatem virgae ejus.

3 Dixitque ad eam rex: Quid vis Esther regina? quae est petitio tua? etiam si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.

4 At illa respondit: Si regi placet, obsecro ut venias ad me hodie, & Aman tecum, ad convivium quod paravi.

5 Statimque rex, Vocate, inquit, cito Aman, ut Esther obediat voluntati. Venerunt itaque rex & Aman ad convivium, quod eis regina paraverat.

6 Dixitque ei rex, postquam vinum biberat abundanter: Quid peris ut deur tibi? & pro qua re postulas? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

7 Cui respondit Esther: Petitio mea, & preces sunt istae:

8 Si inveni in conspectu regis gratiam, & si regi placet ut det mihi quod postulo, & meam impleat petitionem: veniat rex & Aman ad convivium quod paravi eis, & cras aperiatur regi voluntatem meam.

9 Egressus est itaque illo die Aman lætus & alacer. Cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, & non solum non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis sue, indignatus est valde:

10 Et dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, & Zares uxorem suam:

11 Et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, & quantum gloria super omnes principes & servos suos rex elevasset:

12 Et post hæc ait: Regina quoque Esther nullum alium vocavit ad convivium cum rege, præter me: apud quam etiam cras cum rege prænurus sum.

13 Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardocheum judæum sedentem ante fores regias.

14 Responderuntque ei, Zares uxor ejus, & ceteri amici: Jube parari excelsam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, & die mane regi ut appendatur super eam Mardocheus, & sic sibi cum rege lætus ad convivium. Placuit ei consilium, & jussit excelsam parari crucem.

CAPUT VI.

rex in lectis sibi nocte, annalibus Mardochei fidelitatem in detestis adversus regem eunuchorum insidias reperiens, jubet ipsum ut secundum a rege, per Aman capitalem ipsius hunc honorari.

1 Noctem illam dixit rex insomnem, justique sibi afferri historias, & annales priorum temporum. Quæ cum illo præsentem legerentur,

2 Ventum est ad illum locum ubi scriptum erat, quo modo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan & Thares eunuchorum, regem Assuerum jugulare cupientium.

3 Quod cum audisset rex, ait: Quid pro hac fide honoris ac præmiæ Mardocheus consecutus est? Dixerunt ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit.

4 Statimque rex, Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interioris atrium domus regis intraverat, ut suggereret regi, & juberet Mardocheum affigi patibulo, quod ei fuerat præparatum.

5 Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingrediarur.

6 Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro, quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman, & reputans quod nihil aliud rex, nisi se, veller honorare.

7 Respondit: Homo, quem rex honorare cupit,

8 Debet indui vestibus regis, & imponi super eum, qui de sella regis est, & accipere regium diademam super caput suum,

9 Et primus de regis principibus ac tyrannis teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens clamet, & dicat: Sic honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare.

10 Dixitque ei rex: Festina, & sumpta stola & equo, fac, ut locutus es, Mardocheo judæo, qui sedet ante fores palatii. Cave ne quidquam de his, quæ locutus es, præternittas.

11 Tulit itaque Aman stolam & equum, indutumque Mardocheum in platea civitatis, & imposuit equo præcedebat, arque clamabat: Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare.

12 Reversusque est Mardocheus ad januam

palatii: & Aman festinavit ire in domum suam, lugens & aperto capite:

13 Narravitque Zares uxori suæ, & amicis, omnia quæ evenissent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, & uxor ejus: Si de femine judæorum est Mardocheus, ante quem cadere cœpisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu ejus.

14 Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, & cito eum ad convivium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

CAPUT VII.

Esther in convivio regem jam exhilaratum pro sua & populi sui vita precatur, & Aman judæorum adversarium accusat, quem rex in cruce ab illo parata Mardocheo suspendi jubet.

1 Intravit itaque rex & Aman, ut biberent cum regina.

2 Dixitque ei rex etiam secunda die, postquam vino incaluerat: Quæ est petitio tua Esther ut detur tibi: & quid vis fieri? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

3 Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, & si tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum, pro quo obsecro.

4 Traditi enim sumus ego & populus meus, ut conteramur, jugulemur, & peteamus. Atque utinam in servos & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gemens tacerem: nunc autem hostis noster est, cujus crudelitas redundat in regem.

5 Respondensque rex Assuæ ait: Quis est iste, & cujus potentia, ut hæc audeat facere?

6 Dixitque Esther: Hostis & inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens, illico oblituit, vultum regis ac reginæ terre non sustinens.

7 Rex autem iratus surrexit, & de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Esther reginam pro anima sua, intellexit enim a rege sibi paratum malum.

8 Qui cum reversus esset de hortu nemoribus consito, & intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo jacebat Esther, & ait: Etiam reginam vult opprimere, me præsentem, in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, & statim operuerunt faciem ejus.

9 Dixitque Harbona, unus de eunuchis, qui stabat in ministerio regis: En lignum, quod paraverat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo.

10 Suspendus est itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardocheo: & regis ita quiescit.

CAPUT VIII.

Esther suscepto Mardocheo in locum Amanis, impetrat a rege ut ferales & veteres Aman literas novis irretet, & judæis securitatem, & ut se de suis inimicis ulciscantur, unde maxima ubique lætitia exortitur.

1 Die illo dedit rex Assuæ Esther reginæ domum Aman adversarii judæorum, & Mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Esther quod esset patrus suus.

CAPUT IX.

2 Tulitque rex anulum, quem ab Aman recipi iusserat, & tradidit Mardocheo. Esther autem constituit Mardocheum super domum suam.

3 Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevitque, & locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitar, & machinationes ejus pessimas, quas excogitaverat contra Judaeos, jubere irritas fieri.

4 At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clementiae monstrabat: illaque confurgens stetit ante eum,

5 Et ait: Si placet regi, & si inveni gratiam in oculis ejus, & deprecario mea non ei videtur esse contraria, obsecro, ut novis epistolis, veteres Aman literas, insidiosis & hostis Judaeorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire praeceperat, corrigatur.

6 Quomodo enim porro sustinere necem & interfectionem populi mei?

7 Responditque rex Assuerus Esther reginae, & Mardocheo Judaeo: Domum Aman concessi Esther, & ipsum iussi affigi cruci, quia ausus est manum mittere in Judaeos.

8 Scribere ergo Judais, sicut vobis placet, regis nomine, signantes literas annulo meo. Haec enim consuetudo erat, ut epistolis, quae ex regis nomine mittebantur, & illius annulo signatae erant, nemo auderet contradicere.

9 Accipisque scribis & librariis regis (erat autem tempus tertii mensis, qui appellatur Siban) vigesima & tertia die illius, scriptae sunt epistolae, ut Mardocheus voluerat, ad Judaeos, & ad principes, procuratoresque & iudices, qui centum viginti septem provinciis ab India usque ad Aethiopiā praesidebant; provinciae atque provinciae, populo & populo, juxta linguas & literas suas, & Judaeis, prout legere poterant, & audire.

10 Ipsaque epistolae, quae regis nomine mittebantur, annulo ipsius obsignatae sunt, & missae per veredarios: qui per omnes provincias discurrerent, veteres literas novis nuntiis praevenirent.

11 Quibus imperavit rex, ut convenirent Judaeos per singulas civitates, & in unum praecipere congregari, ut starent pro animabus suis, & omnes inimicos suos, cum conjugibus ac liberis & universis domibus, interficerent atque delerent, & spolia eorum diriperent.

12 Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est, terdecima mensis duodecimi Adar.

13 Summaque epistolae haec fuit, ut in omnibus terris ac populis, qui regis Assueri subiacebant imperio, notum fieret, paratos esse Judaeos ad capiendam vindictam de hostibus suis.

14 Egressique sunt veredarii celeres nuntia perferentes, & editum regis pendit in Susa.

15 Mardocheus autem, de palatio, & de conspectu regis egrediens, fulgebant vestibus regis, hyacinthinis videlicet & aereis, coronam auream portans in capite, & amictus serico pallio atque purpureo. Omnisque civitas exultavit, atque laetata est.

16 Judaeis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium.

17 Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque regis iussa veniebant, mira exultatio, epulae, atque convivia, & festus dies: in tantum ut plures alterius dies & sectae, eorum religioni & ceremoniis jungerentur. Grandis enim cunctos Judaici nominis terror invaserat.

Judai passim hostes suos eodem die quem ipsi Judaeorum eadi praestiterant, trucidant; & suspensis decem filiis Aman, diem Phurim, hoc est Sororium, perpetuo sollemnem Mardocheus instituit.

1 Gigitur duodecimi mensis, quem Adar vocari ante jam diximus, terdecima die, quando cunctis Judaeis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Judaei superiores esse ceperunt, & se de adversariis vindicare.

2 Congregatique sunt per singulas civitates, oppida, & loca, ut extenderent manum contra inimicos & persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraret.

3 Nam & provinciarum iudices, & duces, & procuratores, omnique dignitas quae singulis locis ac operibus praerat, extollebantur timore Mardochei:

4 Quem principem esse palatii, & plurimum posse cognoverant: fama quoque nominis ejus crescebat quotidie, & per cunctonum ora volitabat.

5 Itaque percusserunt Judaei inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere:

6 In tantum ut etiam in Susa quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagitar hostis Judaeorum: quorum ista sunt nomina:

7 Tharsandatha, & Delphon, & Esphatha,

8 Et Phoratha, & Adalia, & Aridaha;

9 Et Phermesta, & Arisai, & Aridai, & Jezatha.

10 Quos cum occidissent, praedas de substantiis eorum tangere noluerunt.

11 Statimque numerus eorum, qui occisi erant in Susa, ad regem relatus est.

12 Qui dixit reginae: in urbe Susa interfecerunt Judaei quingentos viros, & alios decem filios Aman: quantum putas eos exercere caedem in universis provinciis? Quid ultra postulas, & quid vis ut fieri jubeam?

13 Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas Judaeis, ut sicut fecerunt hostie in Susa, sic & cras faciant, & decem filii Aman in paribus suspendantur.

14 Praecipitque rex ut ira fieret. Statimque in Susa pendit editum, & decem filii Aman suspensi sunt.

15 Congregatis Judaeis quattordecima die mensis Adar, interfecti sunt in Susa trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substantia est.

16 Sed & per omnes provincias, quae ditioni regis subiacebant, pro animabus suis steterunt Judaei, interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum ut septuagintaquae milia occisorum impleantur, & nullus de substantiis eorum quidquam contingeret.

17 Dies autem tertiusdecimus mensis Adar, primus apud omnes interfectionis fuit, & quattordecima die caedere desierunt. Quem contulerunt esse sollemnem, ut in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gaudio atque conviviis.

18 At hi qui in urbe Susa caedem exercuerant, terdecimo & quattordecimo die ejusdem mensis in caede versati sunt: quintodecimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque laetitia.

19 Hi vero Judæi, qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartadecimum diem mensis Adar convivorum & gaudii degreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant sibi in quo partes epularum & ciborum.

20 Scripsit itaque Mardocheus omnia hæc, & litteris comprehensa misit ad Judæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis, quam procul.

21 Ut quartadecimum & quintadecimum diem mensis Adar pro festis susceperant, & revertente temper anno sollempni celebrarent honore:

22 Quia in ipsis diebus se ulci sine Judæi de inimicis suis, & luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque dies isti epularum atque læticia, & mitterent sibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuscula largirentur.

23 Susceperuntque Judæi in sollempnem ritum cuncta quæ eo tempore facere ceperant, & quæ Mardocheus litteris facienda mandaverat.

24 Aman enim filius Amadathi stirpis Agag, hostis & adversarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos atque deleteret: & misit plur, quod nostra lingua vertitur in fortem.

25 Et postea ingressa est Esther ad regem, obsecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Judæos cogitaverat, revertentur in caput ejus. Denique & ipsum & filios ejus affixerunt cruci.

26 Atque ex illo tempore dies isti appellati sunt plurim, id est fortium: eo quod plur, id est fors, in urnam missa fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt epistolæ, id est, libri hujus, volumine continentur:

27 Quæque sustinuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Judæi super se & semen suum, & super cunctos, qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque sollempnitate transigere: quos scriptura restatur, & cætera expetunt tempora, annis sibi jugiter succedentibus.

28 Isti sunt dies, quos nulla unquam delebit oblivio: & per singulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebrabunt: nec est ulla civitas, in qua dies plurim, id est fortium, non observentur a Judæis, & ab eorum progenie, quæ his ceremoniis obligata est.

29 Scripseruntque Esther regina filia Abihail & Mardocheus Judæis, etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista sollempni sanciretur in posterum.

30 Et miserunt ad omnes Judæos, qui in centum viginti septem provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacem, & susceperent veritatem,

31 Observantes dies fortium, & suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant Mardocheus & Esther, & illi observanda susceperunt a se, & a semine suo, jejunia & clamores, & fortium dies.

32 Et omnia, quæ libri hujus, qui vocatur Esther, historia continentur.

C A P U T X.

Somni Mardochei declaratio, de reducto Judæorum populo in libertatem.

1 **R**EX vero Assuerus, omnem terram & cunctas maris insulas fecit tributaras:

2 Cujus fortitudo & imperium, & dignitas atque sublimitas, qua exaltavit Mardocheum, scripta sunt in libris Medorum, atque Persarum:

3 Et quo modo Mardocheus Judaici generis secundus a rege Assuero fuerit: & magnus apud Judæos, & acceptabilis plebi fratrum suorum, quærens bona populo suo, & loquens ea quæ ad pacem seminis sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperiri in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferabatur: quod juxta consuetudinem nostram obelo, id est veru prænotavimus.

4 Dixitque Mardocheus: A Deo facta sunt ista.

5 Recordatus sum somnii, quod videram, hæc eadem significantis: nec eorum quidquam irritum fuit.

6 Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus est: & in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxorem, & voluit esse reginam.

7 Duo autem dracones: ego sum, & Aman.

8 Gentes, quæ conveniant: hi sunt, qui conari sunt delere nomen Judæorum.

9 Gens autem mea: Israhel est, quæ clamavit ad Dominum, & salvum fecit Dominus populum suum: liberavitque nos ab omnibus malis, & fecit signa magna atque portentosa inter gentes:

10 Et dias fortes esse præcepit, unam populi Dei, & alteram cunctarum gentium.

11 Venitque utraque fors in statum: ut illo jam tempore diem coram Deo universis gentibus:

12 Et recordatus est Dominus populi sui, ac miserus est hereditatis suæ.

13 Et observantur dies isti in mense Adar, quartadecima & quintadecima die ejusdem mensis, cum omni studio & gaudio in unum cunctum populi congregari, incunctis deinceps generationes populi Israhel.

C A P U T XI.

Somnium Mardochei.

1 **A**NNO quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt, Dositheus, qui se sacerdotem & Leviticæ generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hanc epistolam plurim, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum, Ptolemæi filium in Jerusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ul- lum ferunt interpretum.

2 Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan, vidit somnium Mardocheus filius Sairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Benjamin:

3 Homo Judæus, qui habitabat in urbe Susis, vir magnus, & inter primos aulæ regis.

4 † Erat autem de eo numero captivorum, quos transfulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Jerusalem cum Jeconia rege Juda:

5 Et hoc ejus somnium fuit: Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus, & conturbatio super terram:

6 Et ecce duo dracones magni, paratique contra se in prælium.

7 Ad quorum clamorem cunctæ concitatae sunt nationes, ut pugnarent contra gentem ultorum.

8 Fuitque dies illa tenebratum & discriminis, tribulationis & angustiae, & ingens formido super terram.

† 4. Reg. 24. 15. Sup. 2. 6.

9 Conturbataque est gens iustorum timen-
tium mala sua, & preparata ad mortem.

10 Clamaveruntque ad Deum: & illis voci-
ferantibus, fons parvus crevit in fluvium maxi-
mum, & in aquas plurimas redundavit.

11 Lux & sol ortus est, & humiles exaltati
sunt, & devoraverunt inelytos.

12 Quod cum vidisset Mardocheus, & sur-
rexisset de strato, cogitabat quid Deus facere
vellet: & fixum habebat in animo scire cupi-
ens quid significaret somnium.

CAPUT XII.

*Manifestatio insidiarum eumeborum in regem
a Mardocheo, ex secundo capite repetita.*

1 **M**orabatur autem eo tempore in aula
regis, cum Bagathi & Thara eunu-
chis regis, qui janitores erant palatii.

2 Cumque intellexisset cogitationes eorum,
& curas diligentius pervidisset, didicit quod
conarentur in regem Artaxerxem manus mit-
tere, & nuntiavere super eo regi.

3 Qui de utroque habita questione, con-
fessus iussit duci ad mortem.

4 Rex autem quod gestum erat, scripsit in
commentariis: sed & Mardocheus rei memo-
riam litteris tradidit.

5 Præcepitque ei rex, ut in aula palatii mo-
raretur, datis ei pro delatione muneribus.

6 Aman vero filius Amadathi fugatus, erat
gloriosissimus coram rege, & voluit nocere
Mardocheo & populo ejus, pro duobus eunu-
chis regis qui fuerant interfecit.

Hucusque proamium.

*Qua sequuntur, in eo loco posita erant,
ubi scriptum est in volumine.*

Et diriperunt boni, vel substantias eorum.

Qua in sola vulgata editione reperimus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

*Exemplar epistola regis, quam misit Aman
ad principes provinciarum super cade Ju-
dæorum, & Mardochei oratio pro eorum li-
beratione.*

1 **R**ex maximus Artaxerxes ab India usque
Aethiopiam, centum viginti septem
provinciarum principibus & ducibus, qui
ejus imperio subiecti sunt, salutem.

2 Cum plurimis gentibus imperarem, & uni-
versum orbem meæ ditioni subjugassem, volui
nequaquam abuti potentia magnitudine, sed
clementia & lenitate gubernare subiectos, ut
abique ullo terrore vitam silentio transigen-
tes, optata cunctis mortalibus pace fruarentur.

3 Querente autem me a consiliariis meis,
quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia
& fide ceteros præcellerat, & erat post
regem secundus, Aman nomine,

4 Indicavit mihi in toto orbe terrarum po-
pulum esse dispersum, qui novis uteretur legi-
bus, & contra omnium gentium consuetudi-
nem faciens, regum iustis contemneret, &
universarum concordiam nationum sua dissen-
sione violaret.

5 Quod cum didicissemus, videntes unam
gentem rebellem adversus omne hominum
genus pervertisse ut legibus, nostrisque iustoni-
bus contraria, & turbare subiectarum nobis
provinciarum pacem atque concordiam,

6 Iussimus, ut quoscumque Aman, qui
omnibus provinciis præpositus est, & secun-
dus a rege, & quem patris loco colimus,
monstraverit, cum conjugibus ac liberis de-
leantur ab inimicis suis, nullisque eorum mi-
sereatur, quarradecima die duodecimi mensis
Adar anni præsentis.

7 Ut nefarii homines uno die ad inferos
descendentes, reddant imperio nostro pacem,
quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistola.

*Qua sequuntur, post eum locum scripta
reperi, ubi legitur,*

Pergensque Mardocheus, fecit omnia quæ ei
mandaverat Esther.

*Nec tamen habentur in Hebraico, & apud
nullum penitus feruntur interpretem.*

8 Mardocheus autem deprecatus est Domi-
num, memor omnium operum ejus,

9 Et dixit: Domine Domine rex omnipo-
tens, in ditione enim tua cuncta sunt posita,
& non est qui possit tui resistere voluntati,
si decreveris salvare Israel.

10 Tu fecisti cælum & terram, & quid-
quid cæli ambitu continetur.

11 Dominus omnium es, nec est qui resi-
stat majestati tue.

12 Cuncta nosti, & scis, quia non pro su-
perbia & contumelia, & aliqua gloria cupi-
ditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman
superbissimum,

13 (Libenter enim pro salute Israel etiam
vestigia pedum ejus deosculari paratus essem.)

14 Sed timui ne honorem Dei mei transfe-
rerem ad hominem, & ne quemquam adora-
rem, excepto Deo meo.

15 Et nunc Domine rex Deus Abraham,
miserere populi tui, quia volunt nos inimici
nostri perdere, & hereditatem tuam delere.

16 Ne despicias partem tuam, quam rede-
misti tibi de Aegypto.

17 Exaudi deprecationem meam, & propi-
tius esto fori & funiculo tuo, & converte
luctum nostrum in gaudium, ut viventes lau-
demus nomen tuum Domine, & ne claudas
ora te canentium.

18 Omnis quoque Israel pari mente & ob-
secratione clamavit ad Dominum, eo quod
eis certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

*Plangit Esther, Deum in spiritu humilitatis
obsecrans.*

1 **E**sther quoque regina confugit ad Do-
minum, pavens periculum, quod im-
minebat.

2 Cumque deposuisset vestes regias, stertibus
& luctui apra indumentis suscepit, & pro un-
guentis variis, cinere & stercore implevit cap-
put, & corpus suum humiliavit jejuniis: omnia-
que loca, in quibus antea lætari consueve-
rat, crinium laceratione conplevit.

3 Et deprecabatur Dominum Deum Israel,
adjuva: Domine mi, qui rex noster es solus,
adjuva me sollicitam, & cuius præter te nul-
lus est auxiliator alius.

4 Periculum meum in manibus meis est.

5 Audi vi a patre meo, quod tu Domine
tulisses Israel de cunctis gentibus, & patres
nostros ex omnibus retro majoribus suis, ut
possideres hereditatem sempiternam, fecisti-
que eis sicut locutus es.

† Deut.
4. 30.
14. &
32. 9.

6 Peccavimus in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum:

7 Coluimus enim deos eorum. Justus es Domine:

8 Et nunc non eis sufficit, quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum suarum, idolorum potentia deputantes,

9 Volute tua mutare promissa, & delere hereditatem tuam, & claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi & altaris tui,

10 Ut aperiant ora gentium, & laudent idolorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in sempiternum.

11 Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram: sed converte consilium eorum super eos, & eum, qui in nos cepit fervere, disperde.

12 Memento Domine, & ostende te nobis in tempore tribulationis nostræ, & da mihi fiduciam Domine rex deorum, & universæ potestatis:

13 Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, & transfer cor illius in odium hostis nostri, ut & ipse pereat, & ceteri qui ei consentiunt.

14 Nos autem libera manu tua, & adjuva me, nullum aliud auxilium habentem, nisi te, Domine, qui habes omnium scientiam, & ceteri qui ei consentiunt.

15 Et nosti quia oderim gloriam iniquorum, & detester cubile incircumcisorum, & omnis alienigenæ.

16 Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & detester illud quasi pannum menstruatæ, & non portem in diebus silentii mei,

17 Et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placeret convivium regis, & non liberim vinum libaminum:

18 Et nunquam lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum usque in præsentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham.

19 Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me a timore meo.

CAPUT XV.

Mandante Mardochoo, intrat Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Hac quoque addita reperi in editione vulgata.

1 **E**T mandavit ei (hand dubium quin Esther Mardocheus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo suo & pro patria sua.

2 Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem:

3 Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & ista qua subdita sunt.

4 Die autem tertio deposuit vestimenta ornatas sui, & circumdata est gloria sua.

5 Cumque regio fulgeret habitu, & invocasset omnium rectorem & salvatorem Deum, assumpsit duas famulas,

6 Et super unam quidem innitebatur, quasi præ deliciis & nimia ceneritudine corpus suum terre non sustinens:

7 Altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans.

8 Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitentibus oculis, tristitem celabat animum, & nimio timore contractum.

9 Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille restitabat super solium regni sui, indutus vestibus regis, aureoque fulgens, & præditus lapidibus, eratque terribilis aspectu.

10 Cumque elevarer faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, & in pallorem colore murato, lassum super ancillulam reclinavit caput.

11 Convertereque Deus spiritum regis in mansuetudinem, & festinus ac metuens exilivit de solio, & sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur:

12 Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, nolui meture.

13 Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.

14 Accede igitur, & tange sceptrum.

15 Cumque illa reticeret, tulit auream virgam, & posuit super collum ejus, & osculatus est eam, & ait: Cur mihi non loqueris?

16 Que respondit: Vidi te domine quasi angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ.

17 Valde enim mirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum.

18 Cumque loqueretur, rursus corruit, & pæne examinata est.

19 Rex autem turbabatur, & omnes ministri ejus consolabantur eam.

CAPUT XVI.

Asseri epistola pro Judæorum salute cum inimicorum suorum interemptione, ad singulas regni provincias irritando epistolam missam ab Aman.

Exemplar epistole regis Artaxerxis, quam pro Judæis ad rotas regni sui provincias misit: quod & ipsum in Hebræo volumine non habetur.

1 **R**EX magnus Artaxerxes ab India usque Æthiopiæ, centum viginti-septem provinciarum ducibus ac principibus, qui nostræ jussioni obediunt, salutem dicit.

2 Multi bonitate principum, & honore qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam:

3 Et non solum subiectis regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos, qui dederunt, moluntur insidias.

4 Nec contenti sunt gratias non agere beneficis, & humanitatis in se jura violare, sed Dei quoque cuncta cernens arbitrantur se posse fugere sententiam.

5 Et in tantum vesaniæ proruperunt, ut eos, qui credita sibi officia diligenter observant, & ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint, mendaciorum cuniculis conentur subvertere.

6 Dum aures principum simplices, & ex sua natura alios æstimantes, callida fraude decipiunt.

7 Quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his quoque geruntur quotidie, quo modo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur.

8 Unde providendum est paci omnium provinciarum.

Supra
11. 2.

9 Nec putare debetis, si diversa jubeamus, ex animi nostri venire levitate; sed pro qualitate & necessitate temporum, ut reipublice poscit utilitas, ferre sententiam.

10 Et ut manifestius, quod dicimus, intelligatis, † Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo, alienusque a Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est:

11 Et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, & adoraretur ab omnibus post regem secundus:

12 Qui in tantum arrogantiae tumorem inflatus est, ut regno privare nos niteretur & spiritu.

13 Nam Mardocheum, cujus fide & beneficiis vivimus, & consortem regni nostri Esther, cum omni gente sua, novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem.

14 Hoc cogitans, ut illis interfectis, insidiaretur nostrae solitudini, & regnum Persarum transferret in Macedonas.

15 Nos autem, a pessimo mortalium Judaeis neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed econtrario justis utentes legibus,

16 Et filios altissimi & maximi, semperque viventis Dei, cujus beneficio & patribus nostris & nobis regnum est traditum, & usque hodie custoditur.

17 Unde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciat esse irritas.

18 Pro quo scelere ante portas hujus urbis, id est, Susan, & ipse qui machinatus est, & omnis cognatio ejus pendet in patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei quod meruit.

19 Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Judaeis uti legibus suis.

20 Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tridecimo die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

21 Hanc enim diem, Deus omnipotens, mororis & luctus, eis vertit in gaudium.

22 Unde & vos, inter ceteros festos dies, hanc habetote diem, & celebrate eam cum omni leticia, ut & in posterum cognoscatur,

23 Omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiantur regno eorum, perite pro scelere.

24 Omnis autem provincia & civitas, quae noluerit sollemnitatis hujus esse particeps, gladio & igne pereat, & sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis in via sit in sempiternum, pro exemplo contemptus, & inobedientiae.

P. Magnini sculpsit.

LIBER JOB.

CAPUT PRIMUM.

Job sanctus & dives, pro filiis vicissim convivia celebrantibus Domino sacrificat, cuius possessiones petenti satana Dominus diripiendas exponit, per quem perditur omni illius substantia, interempis que filiis, ipse cum signis martiris patiens, in Dei laudes prorumpit.

1 **V**IR erat in terra Hus, nomine Job, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo:

2 Nati que sunt ei septem filii, & tres filiae.

3 Et fuit possessio ejus, septem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque iuga boum, & quingentae asinae, ac familia multa nimis: eratque vir ille magnus inter omnes orientales.

4 Et ibant filii ejus, & faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres forores suas ut conederent & biberent cum eis.

5 Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Job, & sanctificabat illos, confurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Job cunctis diebus.

6 Quadam autem die, cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam satan.

7 Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

8 Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo? 9 Cui respondens satan, ait: Numquid Job frustra timet Deum?

10 Nonne tu vallasti eum, ac domum ejus, universamque substantiam per circuitum, operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra?

11 Sed extende paululum manum tuam, & tangere cuncta quae possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.

12 Dixit ergo Dominus ad satan: Ecce, universa quae habet, in manu tua sunt: tantum

in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est satan a facie Domini.

13 Cum autem quadam die filii & filiae ejus comederent & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti,

14 Nuntius venit ad Job, qui diceret: Boves arabant, & asinae pascebantur juxta eos, 15 Et irruerunt Sabaei, tuleruntque omnia, & pueros percusserunt gladio, & evasi ego solus ut nuntiarem tibi.

16 Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit e caelo, & tactas oves puerosque consumpsit, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi.

17 Sed & illo adhuc loquente, venit alius, & dixit: Chaldaei fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos, necnon & pueros percusserunt gladio, & ego fugi solus ut nuntiarem tibi.

18 Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filiis tuis & filiabus vescentibus & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti,

19 Repente ventus vehemens irruit a regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quae cornuus oppressit liberos tuos, & mortui sunt, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi.

20 Tunc surrexit Job, & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram, adoravit,

21 Et dixit: † Nudus egressus sum de utero matris meae, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

22 In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.

CAPUT II.

Satanas obtenta a Deo facultate, percutit Job ulcere pessimo; cui etiam propria uxor insultat: res autem ipsius amici cum visitantes, septem diebus compatiens in terra cum eo taciti sedent.

1 **F**actum est autem, cum quadam die venissent filii Dei, & starent coram Domino, venisset quoque satan inter eos, & itaret in conspectu ejus,

2 Ut diceret Dominus ad satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

† Ecl.
5. 14.
7. Tim.
5. 5.

3 Et dixit Dominus ad satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affigerem eum frustra.

4 Cui respondens satan, ait: Pelle pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua:

5 Alioquin mitte manum tuam, & range os ejus & carnem, & tunc videbis quod in faciem benedicat tibi.

6 Dixit ergo Dominus ad satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva.

7 Egredius igitur satan a facie Domini, percussit Job ulcere pessimo, a planta pedis usque ad verticem ejus:

8 Qui testa sanieum radebat, sedens in sterquilinio.

9 Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? benedic Deo & morere.

10 Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Job labiis suis.

11 Igitur audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, & Baldad Subites, & Sophar Naamathites. Condirerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, & consolarentur.

12 Cumque elevarissent procul oculos suos, non cognoverunt eum, & exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in cælum.

13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

C A P U T III.

Job, laxatis natura habentis, maledicit diei nativitatis suæ presentique vitæ, ostendens mortalium miserias, & a quor malis liberatur qui hac luce statim privatus est.

1 **P**ost hæc aperuit Job os suum, & maledixit diei suo,

2 Et locutus est.

3 † Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est: Conceptus est homo.

4 Dies ille veratur in tenebris, non requirat eum Deus desuper, & non illustretur lumine.

5 Obscurent eum tenebræ, & umbra mortis, occupet eum caligo, & involvatur amaritudo.

6 Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus.

7 Sic nox illa solitaria, nec laude digna: 8 Maledicane ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare Leviathan:

9 Obtenebrentur stella caligine ejus: expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ.

10 Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis.

11 Quare non in vulva mortuus sum, egredius ex utero non statim perii?

12 Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?

13 Nunc enim dormiens silerem, & somno meo requiescerem:

14 Cum regibus & consulis terræ, qui ædificant sibi solitudines:

15 Aut cum principibus, qui possident aurum, & replent domos suas argento:

16 Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non videntur lucem.

17 Ibi impii cessaverunt a tumultu, & ibi requieverunt fessi labore.

18 Et quondam vincti pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris.

19 Parvus & magnus ibi sunt, & servus liber a domino suo.

20 Quare misero data est lux, & vita his, qui in amaritudine animæ sunt?

21 Qui expectant mortem, & non venit, quasi effodientes thesaurum.

22 Gaudetque vehementer cum invenit sepulchrum.

23 Viro cur abscondita est via, & circumdedit eum Deus tenebris?

24 Antequam comedam suspiro: & tamquam inundantes aquæ, sic rugitus meus:

25 Quia timor, quem timebam, venit mihi: & quod verebar accidit.

26 Nonne dissimulavi? nonne filii? nonne quievi: & venit super me indignatio.

C A P U T IV.

Eliphaz arguit Job impatientia, conaturque ei persuadere, quod propter peccata sua flagellatur a Deo, qui innocenti adversa non immittit.

1 **R**espondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies, sed conceptum sermonem tenere quis poterit?

3 Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti:

4 Vacillantes confirmaverunt sermones tui, & genua tremantia confortasti:

5 Nunc autem venit super te plaga, & defecisti: retigis te & conturbatus es.

6 Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum?

7 Recordare obsecro te, quis unquam innocens perii? aut quando recti deliti sunt?

8 Quin potius vide eos, qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos:

9 Flante Deo perisse, & spiritu iræ ejus esse consumptos:

10 Rugitus leonis, & vox lænæ, & dentes catulorum leonum contriti sunt.

11 Tigris perii, eo quod non haberet prædam, & catuli leonis dissipati sunt.

12 Porro ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furcive suscepit auris meæ venas furri ejus.

13 In horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines,

14 Pavor tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt:

15 Et cum spiritus me præsentem transiret, inhorruerunt pili carnis meæ.

16 Stetit quidam, cujus non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quasi auræ lenis audivi.

17 † Numquid homo, Dei comparatione justificabitur, aut factore suo purior erit vir?

18 † Ecce qui ferviunt ei, non sunt stabiles, & in angelis suis reperit pravitatem:

19 Quanto magis hi qui habitant domos lateas, qui terrenum habent fundamentum, confumentur velut a tineæ?

20 De mane usque ad vesperam succidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt.

21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in sapientia.

† Infra 25. 4.
† Infra 13. 15.
2. Pecc.
3. 4.
Judæ v. 6.

† Jer. 30. 14.

CAPUT V.

Eliphaz rursus arguit Job iniquitatis, quod nemo sine culpa sua a Deo puniatur: ideoque hortatur Job ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi prospera pollicetur, ac divina providentia opera circa creaturas extollit.

- 1 **V**Oca ergo, si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum convertere.
- 2 Vere stultum interficit Iracundia, & parvulum occidit invidia.
- 3 Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus statim.
- 4 Longe fient filii ejus a salute, & contendent in porta, & non erit qui eruat.
- 5 Cujus messem famelicus comedit, & ipsum rapit amarus, & bibent sitientes divitias ejus.
- 6 Nihil in terra sine causa fit, & de humo non oritur dolor.
- 7 Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum.
- 8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:
- 9 Qui facit magna & inscrutabilia & mirabilia absque numero:
- 10 Qui dat pluviam super faciem terræ, & irrigat aquis universa:
- 11 Qui ponit humiles in sublime, & merentes erigit sospitate:
- 12 Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod ceperant:
- 13 † Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium pravorum dissipat:
- 14 Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt in meridie.
- 15 Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem.
- 16 Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum.
- 17 Beatus homo, qui corripitur a Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes:
- 18 Quia ipse vulnerat, & medetur: percutit, & manus ejus sanabunt.
- 19 In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum.
- 20 In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladii.
- 21 A flagello lingue absconderis, & non timebis calamitatem cum venerit.
- 22 In vastitate & fame ridebis, & bestias terræ non formidabis.
- 23 Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, & bestia terre pacifica erunt tibi.
- 24 Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, & visitans speciem tuam, non peccabis.
- 25 Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ.
- 26 Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut inferitur acervus tritici in tempore suo.
- 27 Ecce, hoc, ut investigavimus, ita est: quod auditum, mente pertracta.

CAPUT VI.

Offendit Job se longe graviora pati quam meritis sit, conquerens se ad amicos deseri, gravior arguens & hos tres qui ad se venerant ipsum consolaturi, ac se quoque patienter audiri petit.

- 1 **R**espondens autem Job, dixit:
- 2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas, quam patior, in statera.

3 Quasi arena maris hæc gravior appareret: unde & verba mea dolore sunt plena:

4 Quia sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militat contra me.

5 Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit?

6 Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? aut poterit aliquis gustare, quod gustatum avertit mortem?

7 Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt.

8 Quis det ut veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus?

9 Et qui cepit, ipse me conterat: solvat manum suam, & succidat me?

10 Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.

11 Quæ est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam?

12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea anea est.

13 Ecce, non est auxilium mihi in me, & necessarii quoque mei recesserunt a me.

14 Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit.

15 Fratres mei præterierunt me, sicut tortens qui raptim transit in convallisibus.

16 Qui timeant trinam, irruet super eos nix.

17 Tempore, quo fuerint dissipati, peribunt: & ut incaluerit, solventur de loco suo.

18 Involuntæ sunt semitæ gressuum eorum: ambulabunt in vacuum, & peribunt.

19 Considerate semitas Thema, itinera Sabæ, & expectate paulisper.

20 Confusi sunt, quia speravi: venerunt quoque usque ad me, & pudore cooperiti sunt.

21 Nunc venistis: & modo videntes plagam meam timeris.

22 Numquid dixi: Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi?

23 Vel, liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me?

24 Docete me, & ego tacebo: & si quid forte ignoravi, instruite me.

25 Quare detraixisti sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere me?

26 Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis.

27 Super pupillum irruitis, & subvertere nitimini amicum vestrum.

28 Verumtamen quod coepistis explete: præbete aurem, & videte an mentiar.

29 Respondete obsecro absque contentione: & loquentes id quod justum est, judicate.

30 Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabunt.

CAPUT VII.

Job humane vitæ suæque calamitates varias explicat, nec reditum sibi fore verisimilem ad presentis vitæ felicitatem: petit quoque a Deo liberari a miseris, admirans Dei erga miserum hominem providentiam.

1 **M**ilitia est vita hominis super terram: & sicut dies mercenarii, dies ejus.

2 Sicut servus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:

3 Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeravi mihi.

4 Si dormiero, dicam: Quando confurgam? & rursus expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras.

5 Induta est caro mea putredine & sordibus pulveris, curis mea aruit, & contracta est.

6 Dies mei velociter transierunt quam a te- xente tela succiditur, & consumpti sunt abs- que ulla spe.

7 Memento quia ventus est vita mea, & non revertetur oculus meus ut videar bona.

8 Nec afficiet me visus hominis: oculi tui in me, & non subsistam.

9 Sicut consumitur nubes, & petriantur: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet.

10 Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus ejus.

11 Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ.

12 Numquid mare ego sum, aut cætes, quia circumdediti me carcere?

13 Si dixerò: Confolabit me lætulus meus, & relevabor loquens mecum in strato meo:

14 Terrebis me per somnia, & pervisiones horrore concuties.

15 Quem ob rem elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea.

16 Desperavi, nequaquam ultra iam vivam: parce mihi, nihil enim sunt dies mei.

17 Quid est homo, quia magnificas eum: aut quid apponis erga eum cor tuum?

18 Vificas eum diluculo, & subito probas illum:

19 Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me ut gluciam salivam meam?

20 Peccavi, quid faciam tibi o custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi meritis ipsi gravis?

21 Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? ecce, nunc in pulvere dormiam: & si mane me quaesieris, non subsistam.

CAPUT VIII.

Baldad Jobum quasi de impio sermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam se converteret hortatur, atque ita fore omnia illi felicitiora promittit: explicat etiam quam sit vana spes hypocritarum, asserens Deum bonis bona, & malis mala tantum tribuere.

1 **R**espondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Usquequo loqueris talia, & spiritus multiplex sermones oris tui?

3 Numquid Deus supplantat iudicium? aut Omnipotens subvertit quod iustum est?

4 Etiam si filii tui peccaverunt ei, & dimisit eos in manu iniquitatis suæ:

5 Tu autem si diluculo confluxeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus:

6 Si mundus & rectus incesseris, statim evigilabit ad te, & peccatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ:

7 In tantum, ut si priora tua fuerint parva, & novissima tua multiplicentur nimis.

8 Interroga enim generationem pristinam, & diligenter investiga patrum memoriam:

9 (Hesterni quippe sumus, & ignoramus quoniam sicut f umbra dies nostri sunt super terram.)

10 Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo profertur eloquia.

11 Numquid vivere potest scirpus absque humore? aut crescere carectum sine aqua?

12 Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arefcit:

13 Sic via omnium, qui obliviscuntur Deum, & spes hypocritæ peribit:

14 Non ei placebit recordia sua, & sicut tela arencarum fiducia ejus.

15 Innitetur super domum suam, & non stabit, fulciet eam, & non confurget:

16 Humectus videatur antequam veniat Sol, & in ore suo germinus ejus egredietur.

17 Super acervum petrarum radices ejus densabuntur, & inter lapides commorabitur.

18 Si absorbitur eum de loco suo, negabit eum, & dicit: Non novi te.

19 Hæc est enim læticia via ejus, ut rursum de terra alii germinetur.

20 Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis:

21 Donec impleatur risu os tuum, & labia tua júbilo.

22 Qui oderunt te, induentur confusione: & tabernaculum impiorum non subsistet.

CAPUT IX.

Admittit Job, Deum per omnia iustum esse, nec posse hominem convincere Deum injustitia: homo, inquit Job, comparatus Deo non potest justificari: divina potentia ac sapientia magnitudo ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat: porro Deus & impium percussit & innocentem suam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans suam afflictionem.

1 **E**T respondens Job, ait:

2 Vere scio quod ita sit, & quod non justificetur homo compositus Deo.

3 Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille.

4 Sapiens corde est, & fortis robore: quis restitit ei, & pacem habuit?

5 Qui transiit montes, & nesciunt hi quos subvertit in furore suo.

6 Qui commoverit terram de loco suo, & columnæ ejus concutiantur.

7 Qui præcipit Soli, & non oritur: & stellas claudit quasi sub signaculo:

8 Qui extendit cælos solus, & graditur super fluctus maris.

9 Qui facit Arcturum, & Orionam, & Hyadas, & interiora Austris.

10 Qui facit magna, & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus.

11 Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.

12 Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?

13 Deus, cujus ira nemo resistere potest, & sub quo curvantur qui portant orbem.

14 Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?

15 Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.

16 Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam.

17 In turbinem enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.

18 Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus.

19 Si fortitudo quaeritur, robustissimus est: si æquitas iudicii, nemo audeat pro me testimonium dicere.

20 Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem offendero, pravum me comprobabit.

21 Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tædebit me vita mea.

22 Unum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse consumit:

† Infra
24. 2.
Psaln.
143. 4.

23 Si flagellat, occidat semel, & non de
ponis innocensum rideat.

24 Terra data est in manus impii, vulnium
iudicium ejus operit, quod si non ille est,
quis ergo est?

25 Dies mei velociores fuerunt cursore: su-
perunt, & non viderunt bonum.

26 Pertransierunt quasi naves poma portan-
tes, sicut aquila volans ad escam.

27 Cum dixerit: Nequaquam ita loquar:
commoto faciem meam, & dolore torqueor.

28 Verebar omnia opera mea, sciens quod
non parceres delinquenti.

29 Si autem & sic impius sum, quare fru-
stra laboravi?

30 Si lotus fuero quasi aquis nivis, & sul-
serint velut mundissima manus mea:

31 Tamen sordibus intingens me, & abomi-
nabuntur me vestimenta mea.

32 Neque enim viro qui similis mei est,
respondebo: nec qui mecum in iudicio ex
aquo possit audiri.

33 Non est qui utrumque valeat arguere,
& ponere manum suam in ambobus.

34 Auferat a me virgam suam, & pavor
ejus non me terreat.

35 Loquar, & non timebo eum: neque
enim possum metuens respondere.

CAPUT X.

*Job suam afflictionem lamentatur, illius
causam a Deo inquirens; & quam ascendit
non fuisse suam malitiam; & neque Dei igno-
rantiam, qui creatum a se hominem ex-
alte movit; rursusque propter paenarum exu-
berantiam plangit se natum.*

1 **T**ædet animam meam vita mea, dimit-
tam adversum me eloquium meum,
loquar in amaritudine animæ meæ.

2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indi-
ca mihi cur me ita iudices.

3 Numquid bonum tibi videretur, si calumnie-
ris me, & opprimas me opus manuum tua-
rum, & consilium impiorum adjuves?

4 Numquid oculi carni tibi sunt: aut sicut
videt homo, & tu videsis?

5 Numquid sicut dies hominis dies tui, &
anni tui sicut humana sunt tempora?

6 **U**t quæras iniquitatem meam, & peccatum
meum scruteris?

6 Et scias quia nihil impium fecerim, cum
sit nemo qui de manu tua possit evare.

8 Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt
me totum in circuitu: & sic repente præci-
pitas me?

9 Memento quæso quod sicut lutum feceris
me, & in pulverem reduces me.

10 Nonne sicut lac multasti me, & sicut ca-
seum me coagulasti?

11 Pelle & carnisu vestisti me: ossibus &
nervis compogisti me:

11 Vitam & misericordiam tribulisti mihi,
& visitatio tua custodivit spiritum meum.

13 Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio
quia universorum memineris.

14 Si peccavi, & ad horam pepereristi mihi:
cur ab iniquitate mea mundum me esse non
pateris?

15 Et si impius fuero, vae mihi est: & si
justus, non lavabo caput, saturatus afflictione
& miseria.

16 Et propter superbiam quasi lænam cap-
pies me, reversusque mirabiliter me crucias.

17 Instauras testes tuos contra me, & mul-
tiplicas iram tuam adversum me, & pœnæ
militant in me.

18 Quare de vulva eduxisti me? qui utinam
consumptus essem ne oculus me videret.

19 Fuisssem quasi non essem, de utero trans-
latus ad tumulum.

20 Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam
paululum dolorem meum:

21 Antequam vadam & non revertar, ad
terram tenebrosam, & opertam mortis cali-
gine:

22 Terram miseriae, & tenebrarum, ubi
umbra mortis, & nullus ordo, sed semper-
nus horror inhabitat.

CAPUT XI.

*Sophar inique asserit Job propter multa ipsius
peccata, qua recenset, fuisse a Deo per-
cussum, ostendens Deum incomprehensibi-
lem: respicienti tamen Job fatalissima qua-
que pollicetur.*

1 **R**espondens autem Sophar Naamathites,
dixit:

2 Numquid qui multa loquitur, non & au-
dierit: aut vir verbosus iustificabitur?

3 Tibi soli recubent homines: & cum ceteros
irriseris, a nullo confutaberis?

4 Dixisti enim: Purus est sermo meus, &
mundus sum in conspectu tuo.

5 Atque utinam Deus loqueretur tecum,
& aperiret labia sua tibi.

6 Ut ostenderet tibi secreta sapientiæ, &
quod multiplex esset lex ejus, & intelligeres
quod multo minor a exigaris ab eo, quam
meretur inquiras tua.

7 Fustitan vestigia Dei comprehendes, & us-
que ad perfectum Omnipotentem reperies?

8 Excelsior caelo est, & quid facies? pro-
fundior inferno, & unde cognosces?

9 Longior terra mensura ejus, & latior
mari.

10 Si subverterit omnia, vel in unum coar-
ctaverit, quis contradicet ei?

11 Ipse enim novit hominum vanitatem,
& videns iniquitatem, nonne considerat?

12 Vir vanus in superbiam erigitur, & tan-
quam pullum onagri se liberum natum putat.

13 Tu autem firmasti cor tuum, & expan-
disti ad eum manus tuas.

14 Si iniquitatem, quæ est in manu tua,
abstuleris a te, & non manserit in taberna-
culo tuo iniustitia:

15 Tunc levare poteris faciem tuam absque
macula, & eris stabilis, & non timebis.

16 Miseriae quoque oblivisceris, & quasi
aquarum quæ præterierunt recordaberis.

17 Et quasi meridians fulgor confurget tibi
ad vesperam: & cum te consumptum pu-
taveris, orieris ut lucifer.

18 Et habebis fiduciam, proposita tibi spe,
& desolus securus dormies.

19 Requiesces, & non erit qui te exte-
reat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi.

20 Oculi autem impiorum deficient, &
essugium peribit ab eis, & spes illorum abomi-
natio animæ.

CAPUT XII.

*Job ut amicorum confundat jactantiam, as-
serit nonnisi ignorare Dei potentiam ac
sapientiam ex creaturarum gubernatione,
quarum status pro suo variat arbitrio.*

1 **R**espondens autem Job, dixit:

2 Ergo vos estis soli homines, & vo-
bisecum morietur sapientia?

† Lev.
26. 6.
† Lev.
26. 16.

† Infr. 11. 3. 3 † Et mihi est cor, sicut & vobis, nec infenor vestri sum: quis enim hæc, que nolitis, ignorat?

† Prov. 14. 2. 4 † Qui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum & exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas.

5 Lampas contempta apud cogitationes divinum, parata ad tempus stantium.

6 Abundant tabernacula prædonum, & audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum.

7 Nisiurum interroga jumenta: & docebunt te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.

8 Loquere terræ, & respondebit tibi: & narrabunt pisces maris.

9 Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit?

10 In cujus manu anima omnis viventis, & spiritus universæ carnis hominis.

† Infr. 14. 3. 11 † Nonne auris verba disjudicat, & fauces comedentis, saporem?

12 In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.

13 Apud ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam.

† Isa. 22. 11. 12. Apoc. 3. 7. 14 † Si destruxerit, nemo est qui ædificet: si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.

15 Si continuerit aquas, omnia siccabitur: & si emisit eas, subvertent terram.

16 Apud ipsum est fortitudo & sapientia: ipse novit & decipientem, & eum qui decipitur.

17 Adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem.

18 Balteum regum dissolvit, & præcingit fuce renes eorum.

19 Ducit sacerdotis inglorios, & optimares supplantat:

20 Commutat labium veracium, & doctrinam senum auferens.

21 Effundit despectionem super principes, eos, qui oppressi fuerant, relevans.

22 Qui revelat profunda de tenebris, & producit in lucem umbram mortis.

23 Qui multiplicat genes & perdit eas, & subvertas in integrum restituit.

24 Qui immutat cor principum populi terre, & decipit eos ut frustra intendant per injuriam:

25 Palpatum quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

C A P U T XIII.

Job amicos suos ex ipsorum verbis confutans, a Deo arguendus asserit; suam quoque justitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens a Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

1 **E**cce omnia hæc vidit oculus meus, & audivit auris mea, & intellexit singula.

2 Secundum scientiam vestram & ego novi: nec inferior vestri sum.

3 Sed tamen ad Onnipotentem loquar, & disputabo cum Deo cupio:

4 Prius vos ostendens fabricatores mendacii, & cultores perversorum dogmatum,

5 Atque utinam taceretis, ut putarentini esse sapientes.

6 Audite ergo correptionem meam, & iudicium laborum meorum attendite.

7 Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illis loquamini dolos?

8 Numquid faciem ejus accipitis, & pro Deo iudicare nitimini?

9 Aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo, vestris fraudulentis:

10 ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem ejus accipitis.

11 Statim me te commoverit, turbabit vos: & terror ejus irruet super vos.

12 Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervicis vestre.

13 Tacete paulisper, & loquar quodcumque mihi mens suggererit.

14 Quare lacerò carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?

15 Etiam si occiderit me, in ipso sperabo: veruntamen vias meas in conspectu ejus arguam.

16 Et ipse erit salvator meus: non enim veniet in conspectu ejus omnis hypocrita.

17 Audite sermonem meum, & ænigmata percipite auribus vestris.

18 Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar.

19 Quis est qui iudicetur mecum? veniat: quare tacens consumor?

20 Duo tantum ne facias mihi, & tunc a facie tua non abscondar:

21 Manum tuam longe fac a me, & formido tua non me terreat.

22 Voca me, & ego respondebo tibi: aut certe loquar, & tu responde mihi.

23 Quanta habeo iniquitates & peccata, scelera mea & delicta ostende mihi.

24 Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?

25 Contra solum, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris:

26 Scribis enim contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ.

27 Possuisti in nervo pedem meum, & observasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti:

28 Qui quasi puredo consumendus sum, & quasi vestimentum, quod comeditur a tinea.

C A P U T XIV.

Job considerata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quod post hanc vitam expellet animam, & corporum varietationem resurrectionem.

1 **H**omo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.

2 † Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet.

3 Et dignum ducis super hujuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?

4 † Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?

5 Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est: constituti terminos ejus, qui præteriri non poterunt.

6 Recede paululum ab eo, ut quiescat, donec operata veniat, sicut mercenarii dies ejus.

7 Lignum habet spem: si præcipuum fuerit, rursum virefcit, & rami ejus pullulant.

8 Si senaverit in terra radix ejus, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius.

9 Ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est:

10 Homo vero cum mortuus fuerit, & nudarus arque consumptus, ubi quæso est?

11 Quomodo si recedat aquæ de mari, & fluvius vacuefactus arefcit:

12 Sic homo cum dormierit, non resurget; donec atteratur cælum, non evigilabit, nec confurget de somno suo.

† Supr. 8. 9. Psalm. 141. 4.

† Psalm. 50. 4.

13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno proregas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

14 Parasitæ mortuus homo rursum vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.

15 Vocabis me, & ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.

16 Tu quidem gressus meos dirimerasti, sed parce peccatis meis.

17 Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam.

18 Mons cadens defluit, & saxum transferitur de loco suo.

19 Lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes.

20 Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum.

21 Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget.

22 Artamen caro ejus dum viveret dolebit, & anima illius super semetipso lugebit.

CAPUT XV.

Eliphaz Job arguit jactantia, impatientia & blasphemiam in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, describens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Numquid sapiens respondebit quasi inventum loquens, & implebit ardore stomachum suum?

3 Arguis verbis eum qui non est equalis tibi, & loqueris quod tibi non expedit.

4 Quantum in te est, evacuasti timorem, & tulisti preces coram Deo.

5 Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitatis linguam blasphemantium.

6 Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua respondebunt tibi.

7 Numquid primus homo tu natus es, & ante colles formatus?

8 Numquid consilium Dei audisti, & inferior te erit eius sapientia?

9 Quid nostri quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus?

10 Et senes & antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui.

11 Numquid grande est ut consoletur te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent.

12 Quid te elevat cor tuum, & quasi magna cogitans, artonitis habes oculos?

13 Quid timet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo hujuscemodi sermones?

14 Quid est homo, ut immaculatus sit, & ut iustus appareat natus de muliere?

15 Ecce inter sanctos ejus nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in conspectu ejus.

16 Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?

17 Ostendam tibi, audi me: quod vidi narabo tibi.

18 Sapientes constituentur, & non abscondunt patres suos.

19 Quibus solis data est terra, & non transivit alienus per eos.

20 Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis ejus.

21 Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper infidias suspicatur.

22 Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspiciens undique gladium.

23 Cum se moverit ad querendum panem, novit quod paratus sit in manu ejus tenebrarum dies.

24 Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut regem qui præparatur ad prælium.

25 Terrendit enim adversus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.

26 Accurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervicæ armatus est.

27 Operit faciem ejus crassitudo, & de lateribus ejus arvina dependet.

28 Habitavit in civitatibus desolatis, & in domibus desertis, nec in tumulos sunt redactæ.

29 Non ditabitur, nec perseverabit substantia ejus, nec mittet in terra radicem suam.

30 Non recedet de tenebris: ramos ejus arefaciet flamma, & auferetur spiritu oris sui.

31 Non credit frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.

32 Antequam dies ejus impleantur, peribit: & manus ejus arecent.

33 Læsetur quasi vinea in primo flore botrus ejus, & quasi oliva projiciens florem suum.

34 Congregatio enim hypocrite sterilis, & ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.

35 Conceptit dolorem, & peperit iniquitatem, & uterus ejus præparat dolos.

CAPUT XVI.

Job amicorum austeritate commotus, dolorem suum plangit, calamitatis magnitudinem ostendens, seque pati citra iniquitatem, cujus conscium esse Deum assertit.

1 Respondens autem Job, dixit:

2 Audi vi frequentertalia, consolatores onerosi omnes vos estis.

3 Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris?

4 Poteram & ego similia vestri loqui: atque utinam esset anima vestra pro anima mea:

5 Consoletur & ego vos sermonibus, & moverem caput meum super vos:

6 Roborarem vos ore meo: & moverem labia mea, quasi parces vobis.

7 Sed quid agam? si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si taceo, non recedet a me.

8 Nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes artus mei.

9 Rugæ meæ testimonium dicunt contra me, & suscitatur in faciem meam loquens contradicens mihi.

10 Collescit furorem suum in me, & comminans mihi, infernit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuetus est.

11 Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam, faciati sunt penis meis.

12 Concluserunt me Deus apud iniquum, & manibus impiorum me tradidit.

13 Ego ille quondam opulentus, repente contritus sum: tenuit cervicem meam, confregit me, & posuit me sibi quasi in signum.

14 Circumdedit me lanceis suis, convulserunt lumbos meos: non pepercit, & effudit in terra viscera mea.

15 Concidit me vulnere super vulnere, irruit in me quasi gigas.

† Infr.
3-14. &
34. 21.
Prov. 5.
21.

† Ecl.
18. 8.

† Supr.
4. 18.

† Psal.
7. 15.
141. 59
†

16 Saccum consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam.

17 Facies mea intumuit a fletu, & palpebrae meae caligaverunt.

18 Haec passus sum absque iniquitate manus meae, cum haberem mundas ad Deum precas.

19 Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus.

20 Ecce enim in caelo testis meus, & conficius meus in excelsis.

21 Verbosi amici mei: ad Deum stillat oculis meis.

22 Atque utinam sic judicaretur vir cum Deo, quomodo judicatur filius hominis cum collega suo.

23 Ecce enim breves anni transeunt, & semitam, per quam non revertar, ambulo.

CAPUT XVII.

Job ex afflictionis sua magnitudine sibi hic nihil prater mortem restare contendit, & amicos praesentem tantum remunerationem statuentes insipienter arguens, ipse futuram requiem praefolatur.

1 Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum.

2 Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculis meis.

3 Libera me Domine, & pone me juxta te, & cunivulsi manus pugnet contra me.

4 Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur.

5 Praedam pollicetur sociis, & oculi filiorum ejus deficient.

6 Posuisti me quasi in proverbium vulgi, & exemplum sum coram eis.

7 Calligavit ab indignatione oculus meus, & membra mea quasi in nihilum redacta sunt.

8 Stupebunt iusti super hoc, & innocens contra hypocritam suscitabitur.

9 Et tenebit iustus viam suam, & mundis manibus addet fortitudinem.

10 Igitur omnes vos convertimini, & venite, & non inveniam in vobis ullum sapientem.

11 Dies mei transierunt, cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum.

12 Noctem venerunt in diem, & rursus post tenebras spero lucem.

13 Si sustinero, infernus domus mea est, & in tenebris stravi lectulum meum.

14 Putredini dixi: Mater meus es; mater mea, & foror mea, vernibus.

15 Ubi est ergo nunc praefolatio mea, & patientiam meam quasi considerat?

16 In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Job iactantiae & impatientiae, describit impiorum maledictiones; ut suam contra Job sententiam statuatur, nempe ipsum tantum propter peccata sua puniri.

1 Respondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Usque ad quem finem verba iactabitis? intelligite prius, & sic loquamur.

3 Quare reputari sumus ut iumenta, & forduimus coram vobis?

4 Qui perdis animam tuam in furore tuo,

numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco suo?

5 Nonne lux impii exinguetur, nec splendet flamma ignis ejus?

6 Lux obtenebescet in tabernaculo illius, & lucerna, quae super eum est, exinguetur.

7 Ardebuntur gressus victicus ejus, & praecipitabit eum consilium suum.

8 Immisit enim in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat.

9 Tenebitur planta illius laqueo, & exardescet contra eum sitis.

10 Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam.

11 Undique terrebunt eum formidines, & involvent pedes ejus.

12 Attenuetur fame robur ejus, & inedia invadat costas illius.

13 Devoret pulchritudinem cutis ejus, consumat brachia illius primogenita mors.

14 Avellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calcet super eum, quasi rex, interitus.

15 Habitent in tabernaculo illius socii ejus, qui non est, aspergatur in tabernaculo ejus sulphur.

16 Deorsum radices ejus siccentur, sursum autem ardeat messis ejus.

17 Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in placeis.

18 Expellet eum de luce in tenebras, & de orbe transferet eum.

19 Non erit semen ejus, neque progenies in populo suo, nec ullae reliquiae in regionibus ejus.

20 In die ejus stupebunt novissimi, & primos invadet horror.

21 Haec sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus ejus qui ignorat Deum.

CAPUT XIX.

Job crudelitatis amicos arguens, se a Deo flagellari dicit immerito, non ob sua flagitia, sed ob alias justas causas, ostendens afflictionis acerbitatem, & se ab amicis desolatum, unde super futura resurrectione seipsum consolatur.

1 Respondens autem Job, dixit:

2 Ulquequo affligitis animam meam, & aterritis me sermonibus?

3 En, decies confunditis me, & non erubescitis opprimentes me.

4 Nempe, esis ignoravi, mecum erit ignorantia mea.

5 At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis.

6 Saltem nunc intellexite, quia Deus non aequo judicio afflixerit me, & flagellis suis me cinxerit.

7 Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non est qui judicet.

8 Semitam meam circumsepisti, & transire non possum, & in calle meo tenebras posuisti.

9 Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo.

10 Destruxit me undique, & pereci, & quasi evulsa arbori abstulisti spem meam.

11 Iratus est contra me furor ejus, & sic me habuit quasi hostem suum.

12 Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt sibi viam per me, & obfederunt in gyro tabernaculum meum.

13 Fratres meos longe fecit a me, & noti mei quasi alieni recesserunt a me.

14 Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, oblitii sunt mei.

15 Inquilini domus meae, & ancillae meae, sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum.

16 Servum meum vocavi, & non respondit, ore proprio deprecabatur illum.

17 Halitum meum exhorrui uxor mea, & orabam filios uteri mei.

18 Sultri quoque despiciebant me, & cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.

19 Abominati sunt me quondam consiliiarii mei: & quem maxime diligebam, averfatus est me.

20 Pelli meae, consumptis carnibus, adhaesit os meum, & desolata sunt tantummodo labia circa dentes meos.

21 Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini terigunt me.

22 Quare persequimini me sicut Deus, & carnilus meis saecuramini?

23 Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det ut exareatur in libro

24 Stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte sculptantur in silice?

25 Scio enim quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum:

26 Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum:

27 Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspexerunt sunt, & non alius: reposita est haec spes mea in sinu meo.

28 Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum?

29 Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse iudicium.

C A P U T XX.

Sophae verbis Job motus, correptionem ipsius se dicit auditurum; & quae sit apud Deum pars impii, multis verbis persequitur.

1 **R**espondens autem Sophae Naamathites, dixit:

2 Idcirco cogitationes meae variae succedunt sibi, & mens in diversa rapitur.

3 Doctrinam, qua me arguis, audiam, & spiritus intelligentiae meae respondebit mihi.

4 Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram,

5 Quod laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocritae ad instar puneti.

6 Si ascenderit usque ad caelum superbia ejus, & caput ejus nubes terigerit:

7 Quasi tranquillitatem in fine perdetur: & qui eum viderant, dicent: Ubi est?

8 Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna.

9 Oculis, qui eum viderant, non videbit, neque ultra intuebuntur eum locus suus.

10 Filii ejus atterentur egestate, & manus illius reddent ei dolorem suum.

11 Ossa ejus implebuntur vitis adolescentiae ejus, & cum eo in pulvere dormient.

12 Cum enim dulce fuerit in ore ejus malum, abscondet illud sub lingua sua.

13 Parcet illi, & non derelinquet illud, & celabit in gutture suo.

14 Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidium intrinsecus.

15 Divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus.

16 Caput aspidium fuget, & occidet eum lingua viperæ.

17 (Non videat rivulus fluminis, torrentes mellis, & butyri.)

18 Luceat quae fecit omnia, nec tamen confundatur: juxta multitudinem adventionum suarum, sic & sustinebit.

19 Quoniam confringens nudavit pauperes: domum rapuit, & non edificavit eam.

20 Nec est fatiurus venter ejus: & cum habuerit quae concupierat, possidere non poterit.

21 Non remansit de cibo ejus, & propterea nihil permanebit de bonis ejus.

22 Cum satiatus fuerit, ardeat, & astuabit, & omnis dolor irruet super eum.

23 Utinam impleatur venter ejus, ut emittat in eum iram furoris sui, & pluat super illum bellum suum.

24 Fugiet arma ferrea, & irruet in arcum aereum.

25 Eductus, & egrediens de vagina sua, & fulgurans in amaritudine sua: vadent & venient super eum horribiles.

26 Omnes tenebrae absconditae sunt in occultis ejus: devorabit eum ignis, qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo.

27 Revelabunt caeli iniquitatem ejus, & terra consurget adversus eum.

28 Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei.

29 Haec est pars hominis impii a Deo, & hereditas verborum ejus a Domino.

C A P U T XXI.

Job patienter ab amicis audiri postulans, causam inquit quare impiorum nonnulli in finem usque vite prosperentur, pii contra adversis cadantur, & respondet impius in diem perditionis a Deo servari, saltem amicorum consolationem per hoc convellens.

1 **R**espondens autem Job, dixit:

2 Audite quæso sermones meos, & agite poenitentiam.

3 Sustinere me, & ego loquar, & post mea, si videbitur, verba ridere.

4 Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari?

5 Attendite me, & obstupescite, & superponite digitum ori vestro:

6 Et ego quando recordatus fuero, pertimesco, & concutit carnem meam tremor.

7 Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis?

8 Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba & neporum in conspectu eorum.

9 Domus eorum secure sunt & pacatae, & non est virga Dei super illos.

10 Bos eorum concepit, & non abortivit: vacca peperit, & non est privata fetu suo.

11 Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, & infantes eorum exultant iussibus.

12 Tenent tympanum, & citharam, & gaudent ad sonitum organi.

13 Lucant in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

14 Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus.

15 Quis est Omnipotens ut serviamus ei? & quid nobis prodest si oraverimus illum?

16 Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longe sit a me.

17 Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superveniet eis inundatio, & dolores dividet furoris sui?

18 Erunt sicut paleae ante faciem venti, & sicut favilla quam turbo dispergit.

† Ecl.
5. 9.

† Jer.
2. 1.
Habac.
1. 3. 13.

† Mal.
3. 14.

19 Deus servabit filiis illius dolorem patris : & cum reddiderit, tunc sciet.
 20 Videbunt oculi ejus interfectionem suam, & de furore Omnipotentis biber.
 21 Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? & si numerus mensium ejus dimittitur?
 22 Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excessus judicatur?
 23 Iste moritur robustus & sanus, dives & felix.
 24 Viscera ejus plena sunt adipse, & medullis ossa illius irrigantur.
 25 Alius vero moritur in amaritudine animae absque ullis opibus:
 26 Et tamen simul in pulvere dormient, & vermes operient eos.
 27 Certe novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas.
 28 Dicitis enim: Ubi est domus principis? & ubi tabernacula impiorum?
 29 Interrogate quemlibet de viatoribus, & haec eadem illum intelligere cognoscetis.
 30 Quia in diem perditionis servatur malus, & ad diem furoris ducetur.
 31 Quis arguet coram eo viam ejus? & quae fecit, quis reddet illi?
 32 Ipse ad sepulchra ducetur, & in congrege mortuorum vigilabit.
 33 Dulcis fuit glareis Cocyti, & post se omnem hominem trahet, & ante se innumerales.
 34 Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responso vestra repugnare offensa sit veritati?

C A P U T XXII.

Eliphaz arguit Job immiseriordia in pauperum oppressione; & aliorum facinorosa; offendens ipsum de divina providentia non recte sentire, ac pauperi bona promittens.

Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:
 1 Numquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfecta fuerit scientia?
 2 Quid prodest Deo, si iustus fueris? aut quid ei confers, si immaculata fuerit via tua?
 3 Numquid timens arguet te, & veniet tecum in iudicium,
 4 Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas?
 5 Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus.
 6 Aquam lassum non dedisti, & esurienti subtraxisti panem.
 7 In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam.
 8 Viduas dimisisti vacuas, & laceratos pupillorum comminasti.
 9 Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formido subita.
 10 Et putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri?
 11 An non cogitas quod Deus excelsior caelo sit, & super stellarum verticem sublimetur?
 12 Et dicis: Quid enim novit Deus? & quasi per caliginem judicat.
 13 Nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, & circa cardines caeli perambulat.
 14 Numquid semitam saeculorum custodire cupis, quam calcaverunt anni iniqui?
 15 Qui sublati sunt ante tempus suum, & fluvius subvertit fundamentum eorum:

17 Qui dicebant Deo: Recede a nobis: & quasi nihil posset facere Omnipotens, estimabant eum:
 18 Cursi ille impleverit domos eorum bonis: quorum sententia procul sit a me.
 19 Videbunt iusti, & laetabuntur, & innocens subfannabit eos.
 20 Nonne succisa est erectio eorum, & reliquias eorum devoravit ignis?
 21 Aquiesce igitur ei, & habeto pacem: & per haec habebis fructus optimos.
 22 Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo.
 23 Si reversus fueris ad Omnipotentem, edificaberis, & longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.
 24 Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos.
 25 Ericque Omnipotens contra hostes tuos, & argentum coaccrabitur tibi.
 26 Tunc super Omnipotentem deliciis afflues, & elevabis ad Deum faciem tuam.
 27 Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes.
 28 Decernes rem, & veniet tibi, & in viis tuis splendet hmen.
 29 Qui enim humillatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur.
 30 Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

C A P U T XXIII.

Job divinum iudicium humiliter invocans, ostendit se non puniri propter peccata sua, recteque sentire de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro sua voluntate facientis.

Respondens autem Job, ait:
 1 Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plagae meae aggravata est super gemitum meum.
 2 Quis mihi tribuat ut cognoscam & veniam illum, & veniam usque ad soium ejus?
 3 Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus.
 4 Ut sciam verba quae mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi.
 5 Nolo multa fortitudine contendam mecum, nec magnitudinis suae mole me premat.
 6 Eroponat aequitatem contra me, & perveniat ad victoriam iudicium meum.
 7 Si ad orientem iero, non appareat: si ad occidentem, non intelligam eum.
 8 Si ad sinistram, quid aram? non apprehendem eum: si me veritatem ad dexteram, non videbo illum.
 9 Ipse vero scit viam meam, & probavit me quasi aurum, quod per ignem tranfit.
 10 Vestigia ejus securus est pes meus, viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea.
 11 A mandatis labiorum ejus non recessi, & in sinu meo abscondi verba oris ejus.
 12 Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.
 13 Cum expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia praesto sunt ei.
 14 Et idcirco a facie ejus turbatus sum, & considerans eum, timore sollicitor.
 15 Deus movit cor meum, & Omnipotens conturbavit me.
 16 Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

† Psal. 126-32.

† Prov. 29-33.

CAPUT XXIV.

Job, ut recte se sentire ostendat de divina providentia, dicit Deo nota esse tempora, & hominum varias recenset iniquitates, ab ipso puniendas.

1 **A**B Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem novérunt eum, ignorant dies illius.

2 Alii terminos transtulerunt, diriperunt greges, & paverunt eos.

3 Asinum pupillorum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem viduæ.

4 Subverterunt pauperum viam, & oppresferunt pariter manusuetos terræ.

5 Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.

6 Agrum non suum demerunt: & vineam ejus, quem vi oppresferunt, vindemiant.

7 Nudos dimittunt homines, indumenta rollentes, quibus non est operimentum in frigore:

8 Quos imbres montium rigant: & non habentes velamen, amplexantur lapides.

9 Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem spoliaverunt.

10 Nudis & incendicibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas.

11 Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus fiunt.

12 De civitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur.

13 Ipsi fuerunt rebelles lamini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus.

14 Mane primo confurgit horrida, interficit egenum & pauperem: per noctem vero erit quasi fur.

15 Oculis adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculis: & operiet vulnum suum.

16 Præfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, & ignoraverunt lucem.

17 Si subito apparuerit aurosa, arbitrantur umbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant.

18 Levis est super faciem aquæ: maledicta sit pars ejus in terra, nec ambeulet per viam vinearum.

19 Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, & usque ad inferos peccatum illius.

20 Obliviscatur ejus misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.

21 Pavit enim sterilem, quæ non parit, & viduæ bene non fecit.

22 Decexit fortes in fortitudine sua, & cum steterit, non credit vitæ suæ.

23 † Dedit ei Deus locum penitentia, & ille abutitur eo in superbia: oculi autem ejus sunt in visis illius.

24 Elevati sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur.

25 Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentium, & ponere ante Deum verba mea?

CAPUT XXV.

Baldad ex Dei sublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum justificari posse.

1 **R**espondens autem Baldad Subites, dixit: 2 Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis.

3 Numquid est numerus militum ejus? & super quem non surget lumen illius?

4 Numquid justificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere?

5 Ecce luna etiam non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus:

6 Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis?

CAPUT XXVI.

Job dicit nullum Deo ab homine auxilium præstari posse. Dei incomprehensibilem potentiam ex ipsius operibus demonstrans.

1 **R**espondens autem Job, dixit: 2 Cujus adjutor es? numquid imbecillus? & sustentas brachium ejus, qui non est fortis?

3 Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam.

4 Quem docere voluisti? nonne eum, qui fecit spiramentum?

5 Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis.

6 Nudus est infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni.

7 Qui extendit aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum.

8 Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum.

9 Qui tenet vulnum solis sui, & expandit super illud nebulam suam.

10 Terminum circumdedit aquis, usque dum finiatur lux & tenebræ.

11 Columnæ cæli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus.

12 In fortitudine illius repente maria congregata sunt, & prudentia ejus percussit superbum.

13 Spiritus ejus ornavit cælos: & obstetricante manu ejus, eductus est coluber tortuosus.

14 Ecce hæc ex parte dicta sunt viarum ejus: & cum vix parvam stillam sermonis ejus audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

CAPUT XXVII.

Job perpetuo confians in sui justificatione, rejecta amicorum calumniis, ostendit cur innocentia studuerit, quod impii ex presentis vitæ brevi prosperitate in mortem rapiantur a Deo ad supplicia.

1 **A**didit quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit:

2 Vivit Deus: qui abstulit judicium meum, & Omnipotens, qui ad amantudinem addidit animam meam.

3 Quia donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis.

4 Non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium.

5 Absit a me ut justos vos esse judicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.

6 Justificationem meam, quam ceppi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

7 Sic ut impius, inimicus meus: & adversarius meus quasi iniquus.

8 Quæ est enim spes hypocritæ si avare rapiat, & non liberet Deus animam ejus?

9 Numquid Deus audiet clamorem ejus cum venerit super eum angustia?

† Apoc. 9. 11.

10 Aut poterit in Omnipotentē delectari, & invocare Deum omni tempore?

11 Docebo vos per manum Dei quā Omnipotens habeat, nec abscondam.

12 Ecce, vos omnes nōstis, & quid sine causa vana loquimini?

13 Hæc est pars hominis impij apud Deum, & hereditas violentorum, quā ab Omnipotentē suscipiunt.

14 Si multiplicati fuerint filij ejus, in gladio erunt, & nepotes ejus non saturabuntur pane.

15 Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitū, & viduæ illius non plorabunt.

16 Si comportaverit quasi terram argentum, & sicut lutum præparaverit vestimenta:

17 Præparavit quidem, sed justus vestietur illis: & argentum innocens dividet.

18 Aedificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum.

† p. sal. 48. 18. 19 † Dives cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, & nihil inveniet.

20 Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimit eum tempestas.

21 Tolleit eum ventus urens, & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco suo.

22 Et mittere super eum, & non parceret: de manu ejus fugiens fugiet.

23 Stringet super eum manus suas, & sibi labit super illum, intuens locum ejus.

CAPUT XXVIII.

Job etiam innocentia studuit, quod hac sit unica via obtinenda sapientia, quam ostendit auro longe esse præstantiorem, tum origine, tum rei dignitate: Deo autem perspecta esse quoque oculissima natura, & sapientiam e celo dari, non auro emi: cuius sapientia particula quadam communicatur per Dei timorem.

1 **H**abet argentum venarum suarum principia: & auro locus est, in quo conflatur.

2 Ferrum de terra tollitur: & lapis solutus calore, in æs vertitur.

3 Tempus possit tenebris, & universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis.

4 Dividit torrentis a populo peregrinante, eos, quos oblitus est pes egentis hominis, & invios.

5 Terra, de qua oriebatur panis in loco suo, igni subvertitur.

6 Locus sapphiri lapides ejus, & glebæ illius aurum.

7 Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis.

8 Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam lævna.

9 Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes.

10 In petris rivos excidit, & omne pretiosum vidit oculus ejus.

11 Profunda quoque fluviorum scrutatus est, & abscondita in lucem produxit.

12 Sapientia vero ubi invenitur? & quis est locus intelligentiæ?

13 Nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra flaviter viventium.

14 Abyssus dicit: Non est in me: & mare loquitur: Non est mecum.

† sap. 7. 20. 15 † Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus.

16 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi sardonicho pretiosissimo, vel sapphiro.

17 Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabitur pro ea vasa auri:

18 Excella & eminentia non memorabuntur comparatione ejus: trahitur autem sapientia de occultis.

19 Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia, nec tinctura mundissima componetur.

20 Unde ergo sapientia venit? & quis est locus intelligentiæ?

21 Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque cæli laret.

22 Perditio & mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam ejus.

23 Deus intelligit viam ejus, & ipse novit locum illius.

24 Ipse enim fines mundi intueatur: & omnia, quæ sub celo sunt, respicit.

25 Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in mensura.

26 Quando ponebat pluvis legem, & viam procellis sonantibus:

27 Tunc vidit illam, & enarravit, & præparavit, & investigavit.

28 Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia: & recedere a malo, intelligentia.

CAPUT XXIX.

Job pristina cupiens restitui felicitati, multis verbis illam enarrat, una cum bonis suis operibus, quo se de contraria amicorum calumnia vindicat.

1 **A**ddidit quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit:

2 Quis mihi tribuit, ut sim juxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me?

3 Quando splendebat lucerna ejus super caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris?

4 Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo?

5 Quando erat Omnipotens mecum: & in circuitu meo pueri mei?

6 Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivus olei?

7 Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant carhedram mihi?

8 Videbant me juvenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant.

9 Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo.

10 Vocem suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo adhærebat.

11 Auris audiens beaticabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi.

12 Eo quod liberarem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adjuvor.

13 Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum.

14 Justitia indutus sum: & vestivi me, sicut vestimento & diademate, iudicio meo.

15 Oculus fui cæco, & pes claudō.

16 Pater eram pauperum: & causam quam nesciebam, diligentissime investigabam.

17 Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius aufererebam prædam.

18 Dicebamque: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.

19 Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in messione mea.

20 Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.

21 Qui me audiebant, expectabant sententiam, & intenti tacebant ad consilium meum.

22 Verbis meis addere nihil audebant, & super illos stillabat eloquium meum.
 23 Expectabant me sicut pluviam, & os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.
 24 Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei non cadebat in terram.
 25 Si voluisssem ire ad eos, sedebam primus: cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen morientium consolator.

CAPUT XXX.

Plangit Job pristinam illam felicitatem, verisam sibi, permittente Deo; in summam calamitatem.

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei:

2 Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, & viri ipsa putabantur indigni.
 3 Egestate & fame steriles, qui rodebant in solitudine, squallentes calamitate & miseria.

4 Et mandebant herbas, & arborum cortices, & radix juniperorum erat cibus eorum.

5 Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant.

6 In desertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ, vel super glaream.

7 Qui inter hujuscemodi lætabantur, & esse sub fenestris delicias computabant.

8 Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes.

9 Nunc in eorum canticum versus sum, & factus sum eis in proverbium.

10 Abominantur me, & longe fugiunt a me, & faciem meam conspuere non verentur.

11 Pharetram enim suam aperuit, & affixit me, & frantum posuit in os meum.

12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illico surrexerunt: pedes meos subvertentur, & oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.

13 Dissipaverunt itinera mea, insidiatum sunt mihi, & prævaluerunt, & non fuit qui ferret auxilium.

14 Quasi rupto muro, & aperta janua, irruerunt super me, & ad meas miseras devoluti sunt.

15 Redactus sum in nihilum: abstulisti quasi ventus desiderium meum: & velut nubes pertransiit salus mea.

16 Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, & possident me dies afflictionis.

17 Nocte os meum perforatur doloribus: & qui me comedunt, non dormiunt.

18 In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, & quasi capitio tunicæ succinxerunt me.

19 Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ & cineri.

20 Clamo ad te, & non exaudis me: isto, & non respicis me.

21 Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adversaris mihi.

22 Elevasti me, & quasi super ventum ponens elixisti me valide.

23 Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.

24 Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam: & si contulerint, ipse salvabis.

25 Flebam quondam super eo qui afflictus erat, & compariebatur anima mea pauperi.

26 Expectabam bona, & venerunt mihi mala: præstolabar lucem, & emperunt tenebræ.

27 Interiora mea efferverunt absque ulla requie, prævererunt me dies afflictionis.

28 Mœrens incedebam, sine furore; confurgens, in turba clamabam.

29 Frater sui draconum, & socius struthionum.

30 Cutis mea denigrata est super me, & ossa mea aruerunt præ caumate.

31 Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.

CAPUT XXXI.

Job ut de amicorum calumniâ se purget, summum iudicem, innocentie sue testem invocans, suas enarrat virtutes, quibus a peccato assuevit.

Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.

2 Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hereditatem Omnipotens de excelsis?

3 Numquid non perditio est iniquus, & alienatio operantibus inlicitum?

4 Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos dimemerat?

5 Si ambulavi in vanitate, & festinavi in dolo pes meus:

6 Appendat me in statera iusta, & sciat Deus simplicitatem meam.

7 Si declinavit gressus meus de via, & si secutum est oculus meos cor meum, & si manibus meis adhaere macula:

8 Seram, & alius comedat: & progenies mea eradicetur.

9 Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidians sum:

10 Scortum alterius sit uxor mea, & super illam incurverunt alii.

11 Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima.

12 Ignis est usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans peninina.

13 Si contempsi subire iudicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarem adversum me,

14 Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quaesierit, quid respondebo illi?

15 Numquid non in utero fecit me qui & illum operatus est: & formavit me in vulva unius?

16 Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculus viduae expectare feci:

17 Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea:

18 (Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio: & de utero matris meæ egressa est mecum.)

19 Si despexi pereuntem, eo quod non haberet indumentum, & absque operimento pauperem:

20 Si non benedixerunt mihi latera ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus est:

21 Si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiore:

22 Humerus meus a junctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur.

23 Semper enim quasi timentes super me fluctus timui Deum, & pondus ejus terre non potui.

24 Si putavi animum robur meum, & obrizo dixi: Fiducia mea.

25 Si læcatus sum super multis divitis meis, & quia plurima reperit manus mea.

26 Si vidi foletum cum fulgeret, & lunam incedentem clare:

27 Et latatum est in abscondito cor meum, & oculus sum manum meam ore meo.
 28 Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum.
 29 Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me oderat, & exaltavi quod invenisset eum malum.
 30 Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus.
 31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus ut saturemur?
 32 Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.
 33 Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu meo iniquitatem meam.
 34 Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquo rum terruit me: & non magis tacui, nec egressus sum ostium.
 35 Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens: & librum scribat ipse qui judicat.
 36 Ut in humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi?
 37 Per singulos gradus meos pronuntio illum, & quasi principi offeram eum.
 38 Si adversum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci ejus descent:
 39 Si fructus ejus comedi absque pecunia, & animam agrorum ejus affixi.
 40 Pro frumento oritur mihi trilulus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Job.

CAPUT XXXII.

Job silentio amicis imposito, arguitur una cum illis insipientia ab Eliu, qui suam jactat sapientiam.

1 **O** Miserunt autem tres viri isti respondere Job, eo quod justus sibi videretur.
 2 Et iratus, indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est autem adversum Job, eo quod justum se esse diceret coram Deo.
 3 Porro adversum amicos ejus indignatus est, eo quod non invenissent responsum rationabilem, sed tantummodo condemnassent Job.
 4 Igitur Eliu expectavit Job loquentem: eo quod seniores essent qui loquebantur.
 5 Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer.
 6 Respondentque Eliu filius Barachel Buzites, dixit:
 Junior sum tempore, vos autem antiquiores, idcirco demisso capite, veritus sum vobis indicare meam sententiam.
 7 Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur & amorum multitudo doceret sapientiam.
 8 Sed, ut video, Spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.
 9 Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligentes iudicium.
 10 Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.
 11 Expectavi enim sermones vestros, audi vi prudentiam vestram, donec disceptarem in sermonibus:
 12 Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed, ut video, non est qui possit arguere Job, & respondere ex vobis sermonibus ejus.

13 Ne forte dicaris: Invenimus sapientiam, Deus projecit eum, non homo.
 14 Nihil locutus est mihi, & ego non secundum sermones vestros respondebo illi.
 15 Eximuerunt, nec responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia.
 16 Quoniam igitur expectavi, & non sunt locuti: steterunt, nec ultra responderunt:
 17 Respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam.
 18 Plenus sum enim sermonibus, & coardat me spiritus utri mei.
 19 En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrupit.
 20 Loquar, & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo.
 21 Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabo.
 22 Nescio enim quam diu subsistam, & si post modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex sermonibus Job ostendere nititur eum non esse justum, dicens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac respicienti propitietur.

1 **A** Udi igitur Job eloquia mea, & omnes sermones meos audulca.
 2 Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis.
 3 Simplici corde meo sermones mei, & sententiam puram labia mea loquentur.
 4 Spiritus Dei fecit me, & spiraculum Omnipotentis vivificavit me.
 5 Si potes, responde mihi, & adversus faciem meam consilte.
 6 Ecce, & me sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.
 7 Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non sit tibi gravis.
 8 Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audivi:
 9 Mundus sum ego, & absque delicto: immaculatus, & non est iniquitas in me.
 10 Quia querelas in me reperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.
 11 Possuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas.
 12 Hoc est ergo, in quo non es justificatus: respondebo tibi, quia major sit Deus homine.
 13 Adversus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi?
 14 Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non reperit.
 15 Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo:
 16 Tunc aperit aures vitorum, & erudiens eos instruit disciplina,
 17 Ut avertat hominem ab his quæ facit, & liberet eum de superbia:
 18 Eruens animam ejus a corruptione: & vitam illius, ut non trahatur in gladium.
 19 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit.
 20 Abominabilis ei fit in vita sua panis, & anima illius cibus ante desiderabilis.
 21 Tabescet caro ejus, & ossa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.
 22 Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis.
 23 Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de millibus, ut annunciet hominis equitatem:
 24 Miserebitur ejus, & dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitietur.

15 Consumpra est caro ejus a suppliciis, revertatur ad dies adolescentiæ suæ.
 16 Deprecabitur Deum, & placabilis erit: & videbit faciem ejus in júbilo, & reddet homini justitiam suam.
 27 Respiciet homines, & dicit: Peccavi, & vere deliqui, & ut eram dignus, non recepi.
 28 Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret.
 29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos.
 30 Ut revocet animas eorum a corruptione, & illuminet luce viventium.
 31 Attende Job, & audi me: & tace, dum ego loquar.
 32 Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim, te apparere justum.
 33 Quod si non habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

CAPUT XXXIV.

Eliu rursus ex verbis Job accusat eum blasphemiam aliorumque criminum, aequitatem offendens divini judicii, ejus quoque potentia & notitia cuncta subesse.

1 **P**RONUNTIANS itaque Eliu, etiam hæc locutus est.
 2 Audite sapientes verba mea, & eruditi auscultate me:
 3 † Auris enim verba probat, & guttur escas gustu dijudicat.
 4 Judicium eligamus nobis, & inter nos videamus quid sit melius.
 5 Quia dixit Job: Justus sum, & Deus subvertit judicium meum.
 6 In iudicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato.
 7 Quis est vir ut est Job, qui bibit subnationem quasi aquam:
 8 Qui graditur cum operantibus iniquitatem, & ambulat cum viris impiis?
 9 Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo.
 10 Ideo viri cordati audite me, absit a Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas.
 11 Opus enim hominis reddet ei, & juxta vias singulorum restituet eis.
 12 Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet judicium.
 13 Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?
 14 Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius & statum ad se traher.
 15 Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem revertetur.
 16 Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, & auscultate vocem eloquii mei.
 17 Numquid qui non amat judicium, sanari potest? & quomodo tu eum, qui justus est, in tantum condemnas?
 18 Qui dicit regi, apostata: qui vocat duces impios:
 19 † Qui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum ejus sunt universi.
 20 Subito morientur, & in media nocte turbabuntur populi, & pertransibunt, & auferent violentum absque manu.
 21 Oculi enim ejus super vias hominum, & omnes gressus eorum considerat.
 22 Non sunt tenebræ, & non est umbra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem.

23 Neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium.
 24 Conteret multos, & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.
 25 Novit enim opera eorum: & idcirco inducet noctem, & conterentur.
 26 Quasi impios percussit eos in loco videntium.
 27 Qui quasi de industria recesserunt ab eo, & omnes vias ejus intelligere noluerunt:
 28 Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, & audiret vocem pauperum.
 29 Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet: ex quo absconderit vultum, quis est qui contemplerit eum & super gentes & super omnes homines?
 30 Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.
 31 Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo.
 32 Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.
 33 Numquid a te Deus expectit eam, quia displicuit tibi: tu enim cœpisti loqui, & non ego: quod si quid notui melius, loquere.
 34 Viri intelligentes loquantur mihi, & vir sapiens audiat me.
 35 Job autem stulte locutus est, & verba illius non sonant disciplinam.
 36 Pater mi, proberet Job usque ad finem: ne definas ab homine iniquitatis.
 37 Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim contringat: & tunc ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

CAPUT XXXV.

Eliu falso colligens Job dixisse Deo non placere quod rectum est, offendit non Deo, sed homini & pietatem prodesse, & impietatem obesse.

1 **I**GITUR Eliu hæc rursus locutus est:
 2 Numquid æqua tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Justior sum Deo?
 3 Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccavero?
 4 Itaque ego respondebo sermonibus tuis, & amicis tuis tecum.
 5 Suspice cælum & intueri, & contemplare æthera quod altior te sit.
 6 Si peccaveris, quid ei nocebis? & si multiplicata fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?
 7 Porro si juste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?
 8 Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua: & filium hominis adjuvabit justitia tua.
 9 Propter multitudinem calumniatorum clamabunt: & exiulabunt propter vim brachii tyrannorum.
 10 Et non dicit: Ubi est Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?
 11 Qui docet nos super jumenta terræ, & super volucres cæli erudit nos.
 12 Ibi clamabunt, & non exaudiet, propter superbiam malorum.
 13 Non ergo frustra audiet Deus, & Omnipotens causas singulorum intuebitur.
 14 Etiam cum dixeris: Non considerat: iudicare coram illo, & expecta eum.
 15 Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde.
 16 Ergo Job frustra aperit os suum, & absque scientia verba multiplicat.

Ephef.
6. 9.
Coloss.
3. 25.
1. Petr.
1. 17.

† Supra
12. 11.

† Deut.
10. 17.
2. Par.
19. 7.
29. 6.
8.
Eccl.
35. 15.
Astor.
10. 34.
Rom. 1.
11.
Gal. 2.
6.

CAPUT XXXVI.

Eliu equitatem divini iudicii tuetur, qui percussit ut erudiat, loquitur ut ad se redeant: redeuntes a flagellis liberat; hortatur itaque Job ad respicientiam, promittens cuncta prospera.

- 1 Ad dens quoque Eliu, hæc locutus est:
- 2 Sustine me paululum, & indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
- 3 Reperam scientiam meam a principio, & operatore meum probabo iustum.
- 4 Vere enim absque mendacio sermones mei, & perfecta scientia probabitur tibi.
- 5 Deus potentes non abjicit, cum & ipse sit potens.
- 6 Sed non salvat impios, & iudicium pauperibus tribuit.
- 7 Non auferet a iusto oculos suos, & reges in solio collocat in perpetuum, & illi eriguntur.
- 8 Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis:
- 9 Indicabit eis opera eorum, & scelera eorum, quia violenti fuerunt.
- 10 Revelabit quoque aurem eorum, ut eorripiat: & loquetur, ut revertantur ab iniquitate.
- 11 Si audierint & observaverint, complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria.
- 12 Si autem non audierint, transibunt per gladium, & consumentur in stulticia.
- 13 Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vindicta fuerint.
- 14 Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter estermatos.
- 15 Eripiet de angustia sua pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus.
- 16 Igitur salvabit te de ore angusto latissime, & non habente fundamentum subter te: requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine.
- 17 Causa tua quasi impij iudicata est, causam iudiciumque recipies.
- 18 Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te.
- 19 Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, & omnes robustos fortitudine.
- 20 Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis.
- 21 Cave ne declines ad iniquitatem: hanc enim cepisti sequi post miseriam.
- 22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus.
- 23 Quis poterit scrutari vias ejus? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem?
- 24 Memento quod ignores opus ejus, de quo cecinerunt viri.
- 25 Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul.
- 26 Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum ejus inestimabilis.
- 27 Qui auferit stillas pluvie, & effundit imbres ad instar gurgitum.
- 28 Qui de nubibus fluunt, quæ præerunt cuncta desuper.
- 29 Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum,
- 30 Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.
- 31 Per hæc enim judicat populos, & dat escas multis mortalibus.
- 32 In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat.
- 33 Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam possit ascendere.

CAPUT XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus concludit Dei sapientiam, potentiam, ac justitiam & inscrutabile iudicium ipsius: quibus vult Job detraxisse: unde monet Jobum, ut se nutui divino penitus subiciat.

- 1 Super hoc expavit cor meum, & emotum est de loco suo.
- 2 Audite audicionem in terrore vocis ejus, & sonum de ore illius procedentem.
- 3 Subter omnes caelos ipse considerat, & lumen illius super terminos terræ.
- 4 Post eum rugit sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ; & non investigabitur, cum audita fuerit vox ejus.
- 5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.
- 6 Qui præcipit nivem ut descendat in terram, & hiemis pluvias, & imbri fortitudinis suæ.
- 7 Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua.
- 8 Ingredietur baltia latibulum, & in antro suo morabitur.
- 9 Ab interioribus egredietur tempestas, & ab Arturo frigus.
- 10 Flante Deo concrevit gelu, & rursus latissima funduntur aquæ.
- 11 Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum.
- 12 Quæ lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum:
- 13 Sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordie suæ eas jusserit inveniri.
- 14 Ausulta hæc Job: Ita, & considera mirabilia Dei.
- 15 Numquid scis quando præceperit Deus pluvias, ut ostenderet lucem nubium ejus?
- 16 Numquid nosti semitas nubium magnas, & perfectas scientias?
- 17 Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perfata fuerit terra austro?
- 18 Tu forsitan cum eo fabricatus es caelos, qui solidissimi quasi ære fusi sunt.
- 19 Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimur tenebris.
- 20 Quis narrabit ei quæ loquor? etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
- 21 At nunc non vident lucem: subito aer cogitur in nubes, & ventus transiens fugabit eas.
- 22 Ab aquilone aurum venit, & ad Deum formidolosa laudatio.
- 23 Digne eum invenire non possumus: magnis fortitudine, & iudicio, & iustitia, & enarrari non potest.
- 24 Ideo timebunt eum viri, & non audent contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

CAPUT XXXVIII.

Deus ipse disputationi se interponit, & Eliu silere iussit, arguit Job, ostendens ex conditiis a se operibus non posse illum divinam potentiam ac sapientiam comprehendere.

- 1 Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
- 2 Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis?
- 3 Accinge sicut vir lumbos tuos: interroga bo te, & responde mihi.

4 Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi si habes intelligentiam.
 5 Quis posuit mensuram ejus, si nosti? vel quis tendit super eam lineam?
 6 Super quo bases illius solidatæ sunt? aut quis demisit lapidem angularem ejus,
 7 Cum me laudarent simul atra matutina, & iubilarent omnes filii Dei?
 8 Quis conlulsit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens?
 9 Cum ponerem nubem vestimentum ejus, & caligine illud quasi pannis infantie obvolverem?
 10 Circumdedi illud terminis meis, & posui vestem, & ostia;
 11 Et dixi: Usque huc venies, & non proce-des amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.
 12 Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & offendisti auroræ locum suum?
 13 Et tenuisti concutiens extrema terræ, & excussisti impios ex ea?
 14 Resisteret ut lutum signaculum, & stabit sicut vestimentum:
 15 Auferetur ab impiis lux sua, & brachium excelsum confringetur.
 16 Numquid ingressus es profunda maris, & in novissimis abyssis deambulasti?
 17 Numquid aperta sunt tibi portæ mortis, & ostia tenebrosa vidisti?
 18 Numquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi, si nosti, omnia,
 19 In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus sit:
 20 Ut ducas unumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus ejus.
 21 Sciebas tunc quod nasciturus esses? & numerum dierum tuorum noveras?
 22 Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti?
 23 Quæ præparavi in tempus hostis, in diem pugnæ & belli?
 24 Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram?
 25 Quis dedit vehementissimo imbi cursum, & viam sonantis tonitruï,
 26 Ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur,
 27 Ut impleret iniviam, & desolatam, & produceret herbas virentes?
 28 Quis est pluvie pater? vel quis genuit stillas rotis?
 29 De cujus utero egressa est glacies? & gelu de cælo quis genuit?
 30 In similitudinem lapidis aquæ durantur, & superficies abyssis constringitur,
 31 Numquid conjungere valebis micantes stellas Plejadas, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?
 32 Numquid producis Luciferum in tempore suo, & Vesperum super filios terræ con-surgere facis?
 33 Numquid nosti ordinem cæli, & pones rationem ejus in terra?
 34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te?
 35 Numquid mittes fulgura, & ibunt, & revertentia dicent tibi: Adsumus?
 36 Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
 37 Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?
 38 Quando fundebatur pulvis in terra, & glebæ compingebantur?
 39 Numquid capies leonæ prædam, & animam catulorum ejus implebis,

40 Quando cubant in antris, & in specubus insidiantur?

41 † Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eo quod non habeant cibos? † Psal. 146.9.

CAPUT XXXIX.

Deus ipse Job ostendit mirabilia opera sua etiam ex ibicibus, onagro, rhinocero, struthione, equo & aquila, arguens eum quod cum ipso contendere vellet: in quibus Job commotus agnoscit se temere locutum.

1 Numquid nosti tempus partus ibicuum in petris, vel parturientes cervas observasti?

2 Dinumerasti menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum?

3 Incurvantur ad factum, & pariunt, & rugitus emittunt.

4 Separantur filii earum, & pergunt ad partum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas.

5 Quis dimisit onagram liberum, & vincula ejus quis solvit?

6 Cui dedi in solitudine domum, & tabernacula ejus in terra saluginis.

7 Commemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.

8 Circumspicit montes pascuæ suæ, & vi-rentia quæque perquirat.

9 Numquid volet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?

10 Numquid alligabis rhinocero ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium post te?

11 Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos?

12 Numquid credes illi quod fermentem reddat tibi, & aream tuam contrahet?

13 Penna struthionis similis est pennis herodii, & accipitris.

14 Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea?

15 Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat.

16 Ducatur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.

17 Privavit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam:

18 Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum & ascensorem ejus.

19 Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?

20 Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium ejus terror.

21 Terram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis.

22 Contemnit pavorem, nec cedit gladio.

23 Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus.

24 Fervens & fremens sorbet terram, nec reputat tubæ sonare clangorem.

25 Ubi audierit buccinam, dicit: Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, & tululatus exercitus.

26 Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum?

27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?

28 In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.

29 Inde contemplantur escam, & de longe oculi ejus prospiciunt.

30 Pulli ejus lambent sanguinem: & ubi-cumque cadaver fuerit, statim adest.

- 31 Et adiecit Dominus, & locutus est ad Job:
 32 Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei.
 33 Respondens autem Job Domino, dixit:
 34 Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum.
 35 Unum locutus sum, quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam.

C A P U T X L.

Deus arguens Job quod visus sit iustitia ipsius detraxisse, ostendit ei suam potentiam in Behemoth & Leviathan, silentium ei imponens.

- 1 **R**espondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
 2 Accinge sicut vir lumbos tuos: interroga te, & indica mihi.
 3 Numquid irritum facies iudicium meum: & condemnabis me, ut tu iustificeris?
 4 Et si habes brachium sicut Deus, & si voce simili tonas?
 5 Circumda tibi decorem, & in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosus induere vestibus.
 6 Disperge superbos in furore tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia.
 7 Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contere impios in loco suo.
 8 Absconde eos in pulvere simul, & facies eorum demerge in foveam:
 9 Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua.
 10 Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fecerum quasi bos comederit:
 11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.
 12 Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum ejus perplexi sunt.
 13 Ossâ ejus velut fistulæ æris, cartilago illius quasi laminæ ferreæ.
 14 Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.
 15 Huic montes herbas ferunt: omnes bestiæ agri ludent tibi.
 16 Sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.
 17 Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum salices torrentis.
 18 Ecce, absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus.
 19 In oculis ejus quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares ejus.
 20 An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?
 21 Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?
 22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
 23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum servum sempiternum?
 24 Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?
 25 Concident eum amici, dividunt illum negotiatores?
 26 Numquid implebis fagenas pelle ejus, & gurgustium piscium capire illius?
 27 Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ultra addas loqui.
 28 Ecce, spes ejus frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

C A P U T X L I I.

Malitia Behemoth explicatur fusius juxta illius membra, duritiam & superbiam.

- 1 **N**ON quasi crudelis suscitabo eum: quis enim resistere potest volenti meo?
 2 Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt.
 3 Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis.
 4 Quis revelabit faciem indumenti ejus? & in medium oris ejus quis intrabit?
 5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gurgustium dentium ejus formido.
 6 Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus.
 7 Una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas.
 8 Una alteri adhærebit, & tenentes se nequaquam separabuntur.
 9 Sternutatio ejus splendor ignis, & oculi ejus, ut palpebræ diluculi:
 10 De ore ejus lampades procedunt, sicut tedæ ignis accensæ.
 11 De naribus ejus procedit fumus, sicut ollæ succensæ arque ferventis.
 12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur.
 13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus præcedit egestas.
 14 Membra carniæ ejus cohærentia sibi: mittet contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur.
 15 Cor ejus indurabitur tamquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus.
 16 Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, & territi purgabuntur.
 17 Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta, neque thorax:
 18 Reputabit enim quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum, æs.
 19 Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.
 20 Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam.
 21 Sub ipso erunt radii solis, & sternet sibi aurum quasi lutum.
 22 Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, & ponet quasi cum unguenta bulliunt.
 23 Post eum lucebit semita, æstimabit abyssum quasi senescentem.
 24 Non est super terram potestas, quæ comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret.
 25 Omne sublime videt, ipse est rex super universos filios superbiæ.

C A P U T X L I I I.

Agnoscit Job se insipienter locutum, & a Domino præsertur amicis, ac pro illis orat: duplicita recipiens eorum quæ amiserat, tandemque plenus dierum in pace quiescit.

- 1 **R**espondens autem Job Domino, dixit:
 2 Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.
 3 Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? ideo insipienter locutus sum, & quæ ultra modum excederent scientiam meam.
 4 Audi, & ego loquar: interroga te, & responde mihi.
 5 Audisti auris audivi te, nunc autem oculi meus videt te.
 6 Idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla & cinere.

7 Postquam autem locutus est Dominus verba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job.

8 Sumite ergo vobis septem tauros, & septem arietes, & ite ad servum meum Job, & offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam ut non vobis imputetur stulticia: neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Job.

9 Abierunt ergo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt sicut locutus fuerat Dominus ad eos, & suscepit Dominus faciem Job.

10 Dominus quoque conversus est ad penitentiam Job, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quaecumque fuerunt Job, duplicia.

11 Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universæ sorores suæ, & cuncti qui noverant eum prius, & comederunt cum eo

panem in domo ejus: & moverunt super eum capite, & consolati sunt eum super omni malo quod intulerat Dominus super eum: & dederunt ei unusquisque ovem unam, & inaurum auream unam.

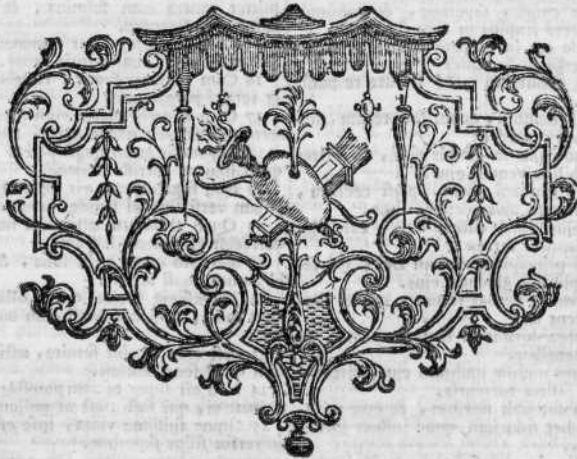
12 Dominus autem benedixit novissimis Job magis quam principio ejus. Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille jura bouum, & mille asinae.

13 Et fuerunt ei septem filii, & tres filiae.

14 Et vocavit nomen unius Diem, & nomen secundæ Cassiam, & nomen tertiæ Cornustibii.

15 Non sunt autem inventæ mulieres speciosæ sicut filiae Job in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum.

16 Vixit autem Job post hæc, centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum.

L I B E R P S A L M O R U M.

P S A L M U S P R I M U S.

1 **B**eatissimus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non steterit, & in cathedra silentium non sedit:
2 † Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte.

3 † Et erit tamquam lignum, quod plantatum est fecus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo:
Et folium ejus non deficiet: & omnia quaecumque faciet prosperabuntur.

4 Non sic impij, non sic: sed tamquam pulvis, quem projicit ventus a facie terre.
5 Ideo non resurgent impij in iudicio: neque peccatores in concilio justorum.

6 Quoniam novit Dominus viam justorum: & iter impiorum peribit.

P S A L M U S I I.

1 **Q**uare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania?

2 Assiterunt reges terre, & principes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum ejus.

3 Dirumpamus vincula eorum: & projiciamus a nobis jugum ipsorum.

4 Qui habitat in caelis iridebit eos: & Dominus subsannabit eos.

5 Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos.

6 Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, praedicans praecceptum ejus.

7 † Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te.

8 Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae.

9 † Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos.

10 Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.

11 Servite Domino in timore: & exultate ei cum tremore.

12 Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via justa.

13 Cum exarserit in brevi ira ejus, beati omnes, qui confidunt in eo.

1 Psalms David, cum fugeret a facie Absalom filii sui. (2. Reg. 15. 14.)

I I I.

2 **D**omine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.

3 Multi dicunt animae meae: Non est salus ipsi in Deo ejus.

4 Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum.

5 Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte sancto suo.

6 Ego dormivi, & soporatus sum: & exurrexi, quia Dominus suscepit me.

7 Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Domine, salvum me fac Deus meus.

8 Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.

9 Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus, Psalms David.

I V.

2 **C**um invocarem exaudivit me Deus iustitiae meae: in tribulatione dilatasti mihi.

3 Miserere mei, & exaudi orationem meam.
4 Filii hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quaeritis mendacium?

5 Et scirote quoniam misericors Dominus sanctum suum: Dominus exaudivit me cum clamavero ad eum.

6 † Irascimini, & nolite peccare: quae dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini.

7 Sacrificate sacrificium iustitiae, & sperate in Domino: multi dicunt: Quis ostendit nobis bona?

8 Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: deditis letitiam in corde meo.

9 A fructu frumenti, vini, & olei sui, multiplicati sunt.

10 In pace in idipsum dormiam, & requiescam;

11 Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

1 In finem pro ea, quae hereditatem consequitur, Psalms David. V.

2 **V**erba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum.

3 Intende voci orationis meae, rex meus & Deus meus.

4 Quoniam ad te orabo: Domine mane exaudies vocem meam.

5 Mane astabo tibi & video: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

6 Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.

7 Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium.

8 Ego autem & dolosum abominabitur Dominus:

9 Ego autem in multitudine misericordiae tuae,

10 Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in conspectu tuo.

11 Domine dedit me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

12 Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est.

† Jof.
1. 8.
† Jer.
17. 8.

A. 20.
4. 25.

† A. 13.
13. 33.
Heb. 1.
5. & 5.
5.
† Apoc.
1. 27.
& 19.
15.

† Ephes.
4. 26.

† Isai. 53.
1. 3.
2. 1.
3. 1.

11 † Sepulchrum patens est guttur eorum, & lingua suis dolose agebant, & iudicia illius Deus.

Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te Domine.

12 Et latentur omnes, qui sperant in te, in aeternum exultabunt: & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum,

13 Quoniam tu benedices iusto.

Domine, ut scuto bonae voluntatis tuae conforasti nos.

1 In finem in carminibus, Psalmus David, pro octava, VI.

2 Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

3 Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: sana me Domine quoniam conturbata sunt ossa mea.

4 Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo?

5 Convertere Domine, & eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam.

6 Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

7 Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum rigabo.

8 Turbatus est a furore oculus meus: inverteravi inter omnes inimicos meos.

9 † Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.

10 Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

11 Erubescant, & conturbentur vehementer omnes iniraici mei: convertantur & erubescant valde velociter.

1 Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Ierimi. (2. Reg. 16.) VII.

2 Domine Deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me.

3 Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.

4 Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis:

5 si reddidi retribuendis mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.

6 Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulvere deducat.

7 Exurge Domine in ira tua: & exaltare in sinitibus inimicorum meorum.

8 Exurge Domine Deus meus in precepto quod mandasti:

9 Et synagoga populorum circumdabit te, Et propter hanc in altum regredere:

10 Dominus iudicat populos. Iudica me Domine secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.

11 Consumetur nequitia peccatorum, & diriges iustum, † serpens corda & renes Deus: iustum

12 Adjuvium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.

13 Deus iudex iustus, fortis, & pateriens: nunquid irascitur per singulos dies?

† 1. Par. 28. 9.
2. 1.
3. 1.
11. 20.
12. 17.
13. &
14. 22.

13 Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tendent, & paravit illum.

14 Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.

15 † Ecce parturivi iniquitatem: concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

16 Lacum aperuit, & effodit eum; & incidit in foveam, quam fecit.

17 Converteretur dolor eius in caput eius: & in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

18 Confitebor Domino secundum iustitiam eius: & psallam nomini Domini altissimi.

† Job 15. 35.
11. 15.
12. 4.

1 In finem pro torcularibus, Psalmus David, VIII.

2 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

Quoniam elevata est magnificentia tua super caelos.

3 Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem.

4 Quoniam video caelos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, quae tu fundasti.

5 Quid est homo, quod memor es eius? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

6 † Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum:

7 Et constituisti eum super opera manuum tuarum.

8 † Omnia subiecisti sub pedibus eius, oves & boves universas; insuper & pecora campi;

9 Volucres caeli, & pisces maris, qui perambulabant semitas maris.

10 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

† Heb. 1. 7.

† Gen. 1. 28.
2. Cor. 15. 26.

1 In finem pro oculis filii, Psalmus David, IX.

2 Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

3 Laxabor & exultabo in te: psallam nomini tuo Altissime,

4 In convertendo inimicum meum terrorum: infirmabuntur, & peribunt a facie tua.

5 Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam.

6 Increpasti gentes, & perit impius: nomen eorum desecit in aeternum, & in saeculum saeculi.

7 Inimici defecerunt fraxerunt in finem, & civitates eorum destruxisti:

8 Perit memoria eorum cum sonitu:

9 Et Dominus in aeternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum:

10 Et ipse iudicabit orbem terrarum in aequitate, iudicabit populos in iusticia.

11 Et factus est Dominus refugium pauperum: adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.

12 Et sperent in te qui novierunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quarentes te Domine.

13 Psallite Domino, qui habitat in Sion: annuntiate inter gentes studia eius:

14 Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.

15 Miserere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis.

16 Quia exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiae Sion.

16 Exultabo in salutari tuo: infixæ sunt gentes in interitu, quem fecerunt.

In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.

17 Cognoscet Dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

18 Convertantur peccatores in infernum, omnes gentes que obliviscuntur Deum.

19 Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.

20 Exurge Domine, non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo.

21 Constitue Domine legislatorem super eos: ut sciant gentes quoniam homines sunt.

Psal. X. secundum Hebræos.

1 Ut quid Domine recessisti longe, despicias in opportunitatibus, in tribulatione?

2 Dum sperbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitantur.

3 Quoniam laudatur peccator in desideriiis animæ suæ: & iniquus benedicitur.

4 Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non queret.

5 Non est Deus in conspectu ejus: iniquitates sunt viæ illius in omni tempore.

Anseruntur iudicia tua a facie ejus: omnium inimicorum suorum dominabitur.

6 Dixit enim in corde suo: Non movetor a generatione in generationem, sine malo.

7 Cujus maledictione os plenum est, & amaritudine, & dolo: sub lingua ejus labor & dolor.

8 Sedet in insidiis cum divitiis in occultis, ut interficiat innocentem.

9 Oculi ejus in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.

Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.

10 In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum.

11 Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat in finem.

12 Exurge Domine Deus, exaltet manus tua: ne obliviscaris pauperum.

13 Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requirit.

14 Vides, quoniam tu laborem & dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.

Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor.

15 Contere brachium peccatoris & maligni: quaeretur peccatum illius, & non invenietur.

16 Dominus regnabit in æternum, & in seculum sæculi: peribitis gentes de terra illius.

17 Desiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua.

18 Iudicare pupillo & humili, ut non opponat ulera magnificare se homo super terram.

1 In finem, Psalmus David. X.

1 IN Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transgredere in montem sicut passer?

2 Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.

3 Quoniam que perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit?

4 Dominus in templo sancto suo, Dominus in caelo sedes ejus.

Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebra ejus interrogant filios hominum.

6 Dominus interrogat justum & insipium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.

7 Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calcis eorum.

8 Quoniam justus Dominus, & justitias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus.

1 In finem pro octava, Psalmus David. XI.

1 SALVAM me fac Domine, quoniam defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum.

3 Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.

4 Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.

5 Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?

6 Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.

7 Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.

8 Eloquia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatam septuagium.

9 Tu Domine servabis nos: & custodies nos a generatione hæc in æternum.

10 In circuitu impij ambulat: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

1 In finem, Psalmus David. XII.

USQUEQUO Domine oblivisceris me in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me?

2 Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?

3 Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?

4 Respice, & exaudi me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte:

5 Ne quando dicat inimicus meus: Prevalui adversus eum.

Qui tribulant me, exultabunt si morus fuero:

6 Ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi: & psallam nomini Domini altissimi.

1 In finem, Psalmus David. XIII.

DIXIT insipiens in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in insidiis suis: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

2 Dominus de caelo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

3 Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

4 Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolore agebant, venenum aspidum sub labiis eorum.

5 Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: & veloces pedes eorum ad misandum sanguinem.

Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

4 Nonne cognoscit omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis?

5 Dominum non invocaverunt, illis trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

6 Quoniam Dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudit: quoniam Dominus spes ejus est.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israel: cum avertit Dominus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob, & letabitur Israel.

1 Psalmus David. XIV.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

2 Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam:

3 Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua:

Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos.

4 Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus; timentes autem Dominum glorificat:

Qui jurat proximo suo, & non decipit,

5 Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit.

Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1 Tituli inscriptio ipsi David. XV.

Conserva me Domine, quoniam speravi in te.

2 Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

3 Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.

4 Multiplicatae sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

5 Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.

6 Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hereditas mea præclara est mihi.

7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem increpuerunt me renes mei.

8 † Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi, ne commovear.

9 Propter hoc letatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

10 † Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

11 Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me læticia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

1 Oratio David. XVI.

Exaudi Domine justiciam meam: intende deprecationem meam.

Auribus percipe orationem meam, non in labiis dolosis.

2 De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant aequitates.

3 Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.

4 Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba laborum tuorum ego custodi vias duras.

5 Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.

6 Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

7 Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te.

8 A resistentibus dexterae tuæ custodi me, ut pupillam oculi.

Sub umbra alarum tuarum protege me:

9 A facie impiorum qui me afflixerunt.

Inimici mei animam meam circumdederunt,

10 Adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.

11 Projicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram:

12 Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: & sicut cattulus leonis habitans in abditis.

13 Exurge Domine, præveni eum, & supplantam eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam.

14 Ab inimicis manus tuæ.

Domine a paucis de terra divide eos in vitam eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.

Saturati sunt filii: & dimiserunt reliquias suas parvulis suis.

15 Ego autem in justitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

1 In finem psalms Domini David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul, & dixit: (2. Reg. 22. 2.) XVII.

2 **D**iligam te Domine fortitudo mea:

3 Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

† Deus meus adjutor meus, & sperabo in eum.

Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus.

4 Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis salvus ero.

5 Circumdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbaverunt me.

6 Dolores inferni circumdederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi:

Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu ejus, introivit in aures ejus.

8 Commota est, & contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus in ira ejus: & ignis a facie ejus exarsit: carbones succensi sunt ab eo.

10 Inclinauit cælos, & descendit: & caligo sub pedibus ejus.

11 Et ascendit super cherubim, & volavit: volavit super pennas ventorum.

12 Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebrosa aqua in nubibus aeris.

13 Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando, & carbones ignis.

† Ad. 2. 25.

† Ad. 2. 31. & 13. 33.

† Heb. 2. 13.

14 Et intonuit de caelo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: grando & carbones ignis.
 15 Et misit sagittas suas, & dissipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.
 16 Et apparuerunt fontes aquarum, & revelata sunt fundamenta orbis terrarum:
 Ab increpatione tua Domine, ab inspiratione spiritus irae tuae.
 17 Misit de summo, & accepit me: & asumpsit me de aquis multis.
 18 Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.
 19 Praevertentur me in die afflictionis meae: & factus est Dominus professor meus.
 20 Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me.
 21 Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi:
 22 Quia custodivi vias Domini, nec impie gessi a Deo meo.
 23 Quoniam omnia iudicia ejus in conspectu meo: & iustitias ejus non repuli a me.
 24 Et ero immaculatus cum eo: & observabo me ab iniquitate mea.
 25 Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus.
 26 Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris:
 27 Et cum electo electus eris: & cum perverso pervertentis.
 28 Quoniam tu populum humilem salvum facies: & oculos superborum humiliabis.
 29 Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas.
 30 Quoniam in te eripiar a tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.
 31 Deus meus impolluta via ejus: eloquia Domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.
 32 Quoniam quis Deus praeter Dominum: aut quis Deus praeter Deum nostrum:
 33 Deus qui praecinxit me virtute: & posuit immaculatam viam meam.
 34 Qui perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa stans meus.
 35 Qui docet manus meas ad praedium: & posuisti, ut arcum arcum, brachia mea.
 36 Et dedisti mihi protectionem salutis tuae: & dextera tua suscepit me:
 Et disciplina tua correxit me in finem: & disciplina tua ipsa me docebit.
 37 Dilatasti gressus meos subtus me: & non sunt infirmata vestigia mea.
 38 Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non converterat donec deficiant.
 39 Confringam illos, nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.
 40 Et praecinxisti me virtute ad bellum: & supplantasti insurgentes in me subtus me.
 41 Et inimicos meos dedisti mihi deorsum, & odientes me disperdidisti.
 42 Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum: nec exaudivit eos:
 43 Et comminavit eos, ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos.
 44 Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium.
 45 Populus, quem non cognovi, servivisti mihi: in auditu auris obediisti mihi.
 46 Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inverteati sunt, & claudicaverunt a feminis suis.
 47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meae.

48 Deus qui das vindictam mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.
 49 Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.
 50 Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: & nomini tuo psalmum dicam.
 51 Magnificans salutes regis ejus, & faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus usque in saeculum.

1. Reg. 25. 50. Rom. 15. 9.

1 In finem, Psalmus David. XVIII.

2 **C**aeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum.
 3 Dies diei eruat verbum, & nox nocti indicat scientiam.
 4 Non sunt loquelae, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.
 5 In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terrae verba eorum.
 6 In sole posuit tabernaculum suum: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo:
 Exultavit ut gigas ad currendam viam,
 7 A summo caelo egressio ejus:
 Et occurrit ejus usque ad summum ejus: nec est qui se abscondat a calore ejus.
 8 Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiarum praestans parvulis.
 9 Iustitiae Domini rectae, satisficientes corda: praeceptum Domini lucidum, illuminans oculos.
 10 Timor Domini sanctus, permanens in saeculum saeculi: iudicia Domini vera, justificata in semetipsa.
 11 Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum: & dulciora super mel & favum.
 12 Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.
 13 Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me:
 14 Et ab alienis parce servo tuo.
 Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor a delicto maximo.
 15 Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.
 Domine adjutor meus, & redemptor meus.

1. Rom. 10. 18. Luc. 24. 46.

1 In finem, Psalmus David. XIX.

2 **E**xaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob.
 3 Mittat tibi auxilium de sancto: & de Sion tueatur te.
 4 Memor sit omnis sacrificii tui: & holocaustum tuum pingue fiat.
 5 Tribuat tibi secundum cor tuum: & omnem consilium tuum confirmet.
 6 Laetabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.
 7 Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus CHRISTUM suum.
 Exaudiet illum de caelo sancto suo: in potentibus salus dexterae ejus.
 8 Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.
 9 Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus & erecti sumus.
 10 Domine salvum fac regem: & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

1. Reg. 22. 34. 1. Reg. 22. 35.

1 In finem, Psalmus David. XX.

2 **D**omine in virtute tua letabitur rex: & super salutare tuum exultabit vehementer.

3 Desiderium cordis ejus tribuisti ei: & voluntate labiorum ejus non fraudasti eum.

4 Quoniam prevenisti eum in benedictionibus succedentis: posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

5 Vitam petiit a te: & tribuisti ei longitudinem dierum in seculum, & in seculum seculi.

6 Magna est gloria ejus in salutaribus tuis: gloriam & magnam decorem impones super eum.

7 Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: iustificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

8 Quoniam rex sperat in Domino: & in misericordia Altissimi non commovebitur.

9 Invenit manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua invenit omnes, qui te oderunt.

10 Pones eos ut clibum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & devorabit eos ignis.

11 Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum a filiis hominum.

12 Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia, quae non potuerunt stabilire.

13 Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis praeparabis vultum eorum.

14 Exaltate Domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas.

1 In finem pro susceptione maritinae, Psalmus David. XXI.

2 **D**eus Deus meus respice in me: quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.

3 Deus meus clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad insipientiam mihi.

4 Tu autem in sancto habitas, Laus Israel.

5 In te speraverunt patres nostri: speraverunt, & liberaisti eos.

6 Ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.

7 Ego autem sum vermis, & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebis.

8 Quoniam videntes me, deriserunt me: locuti sunt labiis, & moverunt caput.

9 Quoniam speravit in Domino, etipiat eum: saluum faciat eum, quoniam vult eum.

10 Quoniam in tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meae.

11 In te projectus sum ex utero: de ventre matris meae Deus meus es tu.

12 Ne discesseris a me.

13 Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adjuvet.

14 Circumdedereunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.

15 Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.

16 Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.

17 Factum est cor meum tanquam cera liquefcens in medio ventris mei.

18 Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhesit faucibus meis: & in pulvere mortis deduxisti me.

19 Quoniam circumdedereunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.

20 Foderunt manus meas & pedes meos:

18 Dinumeraverunt omnia ossa mea.

19 Ipsi vero consideraverunt & inspexerunt me:

20 Quoniam dividerunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

21 Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.

22 Erue a framae Deus animam meam: & de manu canis unicam meam.

23 Salva me ex ore leonis: & a cornibus unicornium humilitatem meam.

24 Quoniam narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiae laudabo te.

25 Qui timeis Dominum laudate eum: universum semen Jacob glorificate eum:

26 Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit deprecationem pauperis:

27 Nec avertit faciem suam a me: & cum clamarem ad eum exaudivit me.

28 Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.

29 Edent pauperes, & saturabuntur: & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: vivent corda eorum in seculum seculi.

30 Reminiscetur & convertentur ad Dominum universi fines terrae:

31 Et adorabunt in conspectu ejus universae familiae gentium.

32 Quoniam Domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.

33 Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terrae: in conspectu ejus cadent omnes qui descendunt in terram.

34 Et anima mea illi vivet: & semen meum serviet ipsi.

35 Annuntiabitur Domino generatio ventura: & annuntiabunt caeli iustitiam ejus populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

1 Psalmus David. XXII.

2 Dominus regit me, & nihil mihi deerit.

3 In loco pascuae ibi me collocavit.

4 Super aquam refectionis educavit me:

5 Animam meam convertit.

6 Deduxit me super semitas iustitiae, propter nomen suum.

7 Nam & si ambulavero in medio umbrarum mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.

8 Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

9 Paraasti in conspectu meo mensam, adversus eos, qui tribulant me.

10 Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians quam praeclarus est!

11 Quoniam misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitae meae.

12 Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

1 Prima sabbati, Psalmus David, XXXIII.

2 Domini est terra, & pleniudo ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo.

3 Quia ipse super maria fundavit eum: & super flumina preparavit eum.

4 Quis ascendit in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?

5 Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

† Matt.
27. 55.
Joann.
19. 29.
24.

† Hebr.
2. 22.

Isa. 40.
11.
Jer. 23.
4.
Ezech.
34. 15.
23.
1. Petr.
2. 25. &
5. 4.

Ps. 49.
12.
1. Cor.
10. 26.

5 Hic accipiet benedictionem a Domino : & misericordiam a Deo salutari suo.

6 Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Jacob.

7 Atollite portas vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

8 Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio.

9 Atollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

10 Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

1 In finem, Psalmus David. XXIV.

AD te Domine levavi animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam:

3 Neque irideant me inimici mei: etenim universi, qui sustinent te, non confundentur.

4 Confundantur omnes iniqua agentes super vacue.

Vias tuas Domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

5 Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus salvator meus, & te sustinui tota die.

6 Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quæ a saculo sunt.

7 Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.

8 Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9 Diriget mansuetos in iudicio: docebit mitēs vias suas.

10 Universæ viæ Domini, misericordia & veritas, requirētibz testamentum ejus & testimonia ejus.

11 Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum est enim.

12 Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit.

13 Anima ejus in bonis demorabitur: & semen ejus hereditabit terram.

14 Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius ut manifestetur illis.

15 Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellat de laqueo pedes meos.

16 Respice in me, & miserere mei: quia unicus & pauper sum ego.

17 Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.

18 Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea.

19 Respice inimicos meos: quoniam multiplicati sunt, & t̄ odio iniquo oderunt me.

20 Custodi animam meam, & erue me: non erubescam quoniam speravi in te.

21 Innocentes & recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.

22 Libera Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

1 In finem, Psalmus David. XXV.

Judica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in Domino sperans non infirmabor.

2 Proba me Domine, & tenta me: ure testes meos & cor meum.

3 Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: & complacui in veritate tua.

4 Non sedi cum concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo.

5 Odivi ecclesiam malignantium: & cum impiis non sedabo.

6 Lavabo inter innocentes manus meas: & circumdabo altare tuum Domine:

7 Ut audiam vocem laudis, & enarrem universa mirabilia tua.

8 Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

9 Ne perdas cum impiis Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

10 In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

11 Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere mei.

12 Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te Domine.

1 Psalmus David priusquam finiretur. XXXVI.

Dominus illuminatio mea, & salus mea, quæra timebo?

Dominus protector vitæ meæ, a quo trepidabo?

2 Dum appropriant super me nocentes, ut edant carnes meas:

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt.

3 Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo.

4 Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ:

Ut videam voluptatem Domini, & viscem templum ejus.

5 Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

6 In perra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, & psalmum dicam Domino.

7 Exaudi Domine vocem meam, quia clamavi ad te: miserere mei, & exaudi me.

8 Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram.

9 Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.

Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.

10 Quoniam pater meus, & mater mea, dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.

11 Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

12 Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

13 Credo videre bona Domini in terra viventium.

14 Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.

Psalmus ipsi David. XXXVII.

AD te Domine clamabo, Deus meus ne sileas a me: ne quando taceas a me, & assimilabor descendentibus in lacum.

2 Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

3 Ne simul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me:

Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.

4 Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam ad inventionem ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.

5 Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum eius destruxerunt illos, & non edificabis eos.

6 Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meae.

7 Dominus adiutor meus, & protector meus: in ipso speravit cor meum, & adiutus sum.

Et restituit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

8 Dominus fortitudo plebis suae: & protector saluationum christi sui est.

9 Saluum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuae: & rege eos, & extolte illos usque in aeternum.

Psalmus David,

1 In consummatione tabernaculi.

XXVIII.

Afferte Domino filii Dei: afferte Domino filios arietum.

2 Afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini eius: adorare Dominum in atrio sancto eius.

3 Vox Domini super aquas, Deus maiestatis inruit: Dominus super aquas multas.

4 Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

5 Vox Domini confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani:

6 Et comminet eas tanquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius unicornium.

7 Vox Domini intercedentis flammam ignis:

8 Vox Domini concutientis desertum: & commovebit Dominus desertum Cades.

9 Vox Domini preparantis cervos, & revelabit condensa: & in templo eius omnes dicent gloriam.

10 Dominus diluvium inhabitare facit: & sedebit Dominus rex in aeternum.

11 Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

Psalmus Cantici

1 In dedicatione domus David.

XXIX.

Exultabo te Domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me.

3 Domine Deus meus clamavi ad te, & salvasti me.

4 Domine eduxisti ab inferno animam meam: salvasti me a descendentibus in lacum.

5 Psallite Domino sancti eius: & confitemini memoriae sanctitatis eius.

6 Quoniam ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius.

Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum letitia.

7 Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in aeternum.

8 Domine in voluntate tua, praestitisti decori meo virtutem.

Avertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.

9 Ad te Domine clamabo: & ad Deum meum deprecabor.

10 Quae utilitas in sanguine meo, dum descendendo in corruptionem?

Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiet veritatem tuam?

11 Audivit Dominus, & misertus est mei: Dominus factus est adiutor meus.

12 Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conficidisti faccum meum, & circumdedisti me letitia:

13 Ut canter tibi gloria mea, & non compungar: Domine Deus meus in aeternum confitebor tibi.

1 In finem, Psalmus David, pro extasi.

XXX.

In te Domine speravi, non confundar in aeternum: in iustitia tua libera me.

3 Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem: & in domum refugii, ut salvum me facias.

4 Quoniam fortitudo meae: & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & erueris me.

5 Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

6 † In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.

7 Odisti observantes vanitates, supervacuae. Ego autem in Domino speravi:

8 Exultabo, & letabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam.

9 Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatiose pedes meos.

10 Miserere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus:

11 Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt.

12 Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium & vicinis meis valde, & timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt a me:

13 Oblivioni datus sum, tanquam mortuus a corde.

Factus sum tanquam vas perditum:

14 Quoniam audivi viruperationem multorum commorantium in circuitu.

In eo dum convenient simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.

15 Ego autem in te speravi Domine, dixi: Deus meus es tu:

16 In manibus tuis fortes meae.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & a persequentibus me.

17 Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua:

18 Domine non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impii, & deducantur in infernum:

19 Muta fiant labia dolosa.

Quae loquuntur adversus iustum iniquitatem, in superbia, & in abusione.

20 Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

21 Abscondes eos in abscondito faciei tuae a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum.

22 Benedictus Dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

† Luc.
23. 45.

21 Ego autem dixi in excessu mentis meae: Projectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudivisti vocem orationis meae, dum clamarem ad te.

24 Diligite Dominum omnes sancti ejus: quoniam veritatem requirit Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

25 Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi David intellectus. XXXI.

Rom. 7.

1 **B**eat, quorum remissa sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.

2 Beatus vir, cui non impuravit Dominus peccatum, nec est in spiritu ejus dolus.

3 Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem roga die.

4 Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in cinis, dum confisgitur spina.

5 Delictum meum cognovit tibi feci: & injustitiam meam non abscondi.

† Irai.

65. 24.

† Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.

6 Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno.

Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.

7 Tu es refugium meum a tribulatione, quae circumdedit me: exultatio mea erue me a circumdantibus me.

8 Intellectum tibi dabo, & instrum te in via hac, quae gradieris: firmabo super te oculos meos.

9 Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

In campo & frango maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.

10 Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

11 Latamini in Domino & exultate justii, & gloriamini omnes recti corde.

Psalmus David. XXXII.

1 **E**xultate justii in Domino: rectos decet collaudatio.

2 Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.

3 Cantate ei canticum novum: bene psallite ei in vocatione.

4 Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera ejus in fide.

5 Diliget misericordiam & judicium: misericordia Domini plena est terra.

6 Verbo Domini caeli firmati sunt: & spiritui oris ejus omnis virtus eorum.

7 Congregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssi.

8 Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

† Gen.

1. 8.

Judith

16. 17.

9 † Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.

10 Dominus dissipat consilia gentium; reprobat autem cogitationes populorum; & reprobat consilia principum.

11 Consilium autem Domini in aeternum manet: cogitationes cordis ejus in generatione & generationem.

12 Beatagens, cujus est Dominus, Deus ejus; populus, quem elegit in hereditatem sibi.

13 De caelo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

14 De preparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram.

15 Qui finxit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.

16 Non salvatur rex per multam virtutem: & gigas non salvabitur in multitudine virtutis suae.

17 Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suae non salvabitur.

18 Ecce oculi Domini super metuentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

19 Ut eruat a morte animas eorum: & alat eos in fame.

20 Anima nostra sustinet Dominum: quoniam adjutor & protector noster est.

21 Quia in eo letabitur cor nostrum: & in nomine sancto ejus speravimus.

22 Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

1 David, cum immutavit vultum suum coram Achimelech, & dimisit eum & abiit. (2 Reg. 21.) XXXIII.

2 **B**enedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

3 In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, & latentur.

4 Magnificare Dominum mecum: & exaltemus nomen ejus in idipsum.

5 Exquisivi Dominum, & exaudivit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

6 Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestrae non confundentur.

7 Ille pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum: & de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.

8 Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum: & eripiet eos.

9 Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.

10 Timere Dominum omnes sancti ejus: quoniam non est inopia timentibus eum.

11 † Divites egerunt & esurierunt: inquires autem Dominum non ratiuntur omni bono.

† Luc.

1. 56.

12 Venite filii, audite me: timorem Domini docebo vos.

13 † Quis est homo qui vult vitam: diligite dies videre bonos?

† I. Pet.

3. 10.

14 Prohibe linguam tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolum.

15 Diverge a malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam.

16 Oculi Domini † super justos: & aures ejus in preces eorum.

† Ezechiel

15. 20.

Heb. 4.

13.

17 Vultus autem Domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.

18 Clamaverunt justii, & Dominus exaudivit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

19 Juxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu salvabit.

20 Multae tribulationes justorum: & de omnibus his liberavit eos Dominus.

21 Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.

22 Mors peccatorum pessima: & qui oderunt justum delinquent.

23 Redimet Dominus animas servorum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

Ipsi David. XXXIV.

Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me.

2 Apprehende arma & scutum: & exurge in adiutorium mihi.

3 Effunde frameam, & conculde adversus eos, qui persequuntur me: dic anima mea: Salva tua ego sum.

4 Confundantur & revereantur, quaerentes animam meam.

5 Avertantur retrorsum, & confundantur cogitantes mihi mala.

6 Piant tamquam pulvis ante faciem venti: & angelus Domini coarctans eos.

7 Fiat via illorum tenebrae, & lubricum: & angelus Domini persequens eos.

8 Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam.

9 Veniat illi laqueus, quem ignorat: & capio, quam abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipsum.

10 Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super salutare suo.

11 Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi?

12 Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem a diripientibus eum.

13 Surgentes testes iniqui, quae ignorabam interrogabant me.

14 Retribuebant mihi mala pro bonis: stertilitatem animae meae.

15 Ego autem cum mihi molesti essent, inducbar cilicio.

16 Humiliabam in jejuniis animam meam: & oratio mea in fimo meo convertetur.

17 Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar.

18 Et adversum me laetati sunt, & convenerunt: congregate sunt super me flagella, & ignoravi.

19 Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.

20 Domine quando respicies? restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unquam meam.

21 Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.

22 Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis & annuunt oculis.

23 Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: & in iracundia terrae loquentes, dolos cogitabant.

24 Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.

25 Vidisti Domine, ne files: Domine ne discedas a me.

26 Exurge & intende iudicio meo: Deus meus, & Dominus meus, in causam meam.

27 Iudica me secundum iustitiam tuam Domine Deus meus, & non supergaudeant mihi.

28 Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animae nostrae: nec dicant: Devoravimus eum.

29 Erubescant & revereantur simul, qui gratulantur malis meis.

30 Indignantur confusione & reverentia qui magna loquuntur super me.

31 Exultent & laetentur qui volunt iustitiam meam: & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi eius.

32 Et lingua mea medietur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, sermo Domini ipsi David.

XXXV.

1 Dixit iniustus, ut desinat in semitipso: non est timor Dei ante oculos ejus.

3 Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniat iniquitas ejus ad odium.

4 Verba oris ejus iniquitas, & dolus: noluit intelligere et bene ageret.

5 Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni viae non bonae, malitiam autem non odit.

6 Domine in caelo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.

7 Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssi multa.

8 Quomodo homines, & jumenta salvabis Domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.

9 Filii autem hominum, in regimine alarum tuarum sperabant.

10 Inebriantur ab ubertate domus tuae: & torrente voluptatis tuae potabis eos.

11 Quoniam apud te est fons vitae: & in lumine tuo videbimus lumen.

12 Præterde misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his, qui recto sunt corde.

13 Non veniat mihi pes superbiae: & manus peccatoris non moveat me.

14 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec poterunt stare.

1 Psalms ipsi David. XXXVI.

1 Noli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.

2 Quoniam tamquam feram velociter ascendet: & quemadmodum olera herbarum cito decident.

3 Spera in Domino & fac bonitatem: & inhabitabis terram, & passeris in divitiis ejus.

4 Delectare in Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.

5 Revela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.

6 Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum tamquam meridiem.

7 Subditus esto Domino, & ora eum.

8 Noli æmulari in eo, qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniustitias.

9 Desine ab ira, & derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris.

10 Quoniam qui malignatur, exterminabitur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.

11 Et adhuc pusillum, & non erit peccator: & quaerens locum ejus, & non invenies.

12 Manet autem hereditabit terram, & delectabitur in multitudine pacis.

13 Observabit peccator iustum: & stridebit super eum dentibus suis.

14 Dominus autem iridebit eum: quoniam prospicit quod venit dies ejus.

15 Gladium evasinerunt peccatores: intenderunt arcum suum.

16 Ut desiciat pauperem & inopem: ut trucident rectos corde.

17 Gladius eorum intret in corda ipsorum: & arcus eorum confringatur.

18 Melius est modicum iusto, super divitias peccatorum multas.

19 Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustus Dominus.

20 Novit Dominus dies immaculatum: & hereditas eorum in æternum erit.

21 Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur:

22 Quia peccatores peribunt.

23 Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient.

24 Mutabitur peccator, & non solvet: iustus autem miseretur & tribuet.

22 Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.

23 Apud Dominum gressus hominis dirigitur: & viam ejus volent.

24 Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

25 Junior fui, etenim senex: & non vidi justum derelictum, nec semen ejus querens panem.

26 Tota die miseretur & commodat: & semen illius in benedictione erit.

27 Declina a malo, & fac bonum: & inhabitabis in seculo seculi.

28 Quia Dominus amat judicium, & non derelinquet sanctos suos: in aeternum conservabuntur.

Injusti puniuntur: & semen impiorum peribit.

29 Justi autem hereditabunt terram: & inhabitabunt in seculo seculi super eam.

30 O justi meditati sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium.

31 Lex Dei ejus in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus ejus.

32 Considerat peccator justum: & querit mortificare eum.

33 Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: nec damnabit eum cum judicabitur illi.

34 Expecta Dominum, & custodi viam ejus: & exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.

35 Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani.

36 Et transivi, & ecce non erat: & quasi vi eum, & non est inventus locus ejus.

37 Custodi innocentiam, & vide equitatem: quoniam sunt reliquiae homini pacifico.

38 Injusti autem disperibunt simul: reliquiae impiorum interibunt.

39 Salus autem iustorum a Domino: & protector eorum in tempore tribulationis.

40 Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit eos: & eruet eos a peccatoribus, & salvabit eos: quia speraverunt in eo.

1 Psalmus David in memoriam de sabbato. XXXVII.

2 Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.

3 Quoniam sagittae tuae infixae sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam.

4 Non est sanitas in carne mea a facie irae tuae: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

5 Quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum: & sicut onus grave gravatae sunt super me.

6 Pertrierunt & corruptae sunt cicatrices meae, a facie insipientiae meae.

7 Miser factus sum & curvatus sum usque in finem: rota die constrictatus ingrediebar.

8 Quoniam lumbi mei impleti sunt illusio-nibus: & non est sanitas in carne mea.

9 Afflictus sum, & humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.

10 Domine, ante te omne desiderium meum: & gemitus meus a te non est absconditus.

11 Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

12 Amici mei, & proximi mei adversum me appropinquerunt, & steterunt.

Et qui iuxta me erant, de longe steterunt:

13 Et vim faciebant qui querebant animam meam.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: & dolos tota die meditabantur.

14 Ego autem tamquam surdus non audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum.

15 Et factus sum sicut homo non audiens: & non habens in ore suo redargutiones.

16 Quoniam in te Domine speravi: tu exaudies me Domine Deus meus.

17 Quia dixi: Nequando supergaudeant mihi inimici mei: & dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.

18 Quoniam ego in flagella paratus sum: & dolor meus in conspectu meo semper.

19 Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: & cogitabo pro peccato meo.

20 Inimici autem mei vivunt: & confirmati sunt super me: & multiplicati sunt qui oderunt me inique.

21 Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.

22 Ne derelinquas me Domine Deus meus: ne discesseris a me.

23 Intende in adiutorium meum, Domine Deus salutis meae.

1 In finem, ipsi Idithun, Canticum David. XXXVIII.

2 Dixi: Custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum confisteret peccator adversum me.

3 Obmutui, & humiliatus sum, & filii a bonis: & dolor meus renovatus est.

4 Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis.

5 Locutus sum in lingua mea: Notum fac mihi Domine finem meum,

Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit mihi.

6 Ecce mensurabiles posuisti dies meos: & substantia mea tamquam nihilum ante te.

Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens.

7 Verumtamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur.

Thesaurizat: & ignorat cui congregabit ea.

8 Et nunc tuae est expectatio mea? nonne Dominus? & substantia mea apud te est.

9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.

10 Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti:

11 Amove a me plagas tuas.

12 A fortitudine manus tuae ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus: verumtamen vane conturbatur omnis homo.

13 Exaudi orationem meam Domine, & deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas.

Ne sileas: quoniam advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei.

14 Remitte mihi, ut refrigerer prius quam abeam, & amplius non ero.

1 In finem, Psalmus ipsi David. XXXIX.

2 Expectans expectavi Dominum, & intendit mihi.

3 Et exaudivit preces meas: & eduxit me de lacu miseriae, & de lutu facis.

Et statuit super petram pedes meos: & direxit gressus meos.

4 Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.

Videbunt multi & timebunt: & sperabunt in Domino.

5 Beatus vir, cuius est nomen Domini spes ejus: & non respexit in vanitates & insanas fallas.

6 Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annunciavi & locutus sum: multiplicati sunt super numerum.

† Hebr. 10. 5. 7 † Sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi.

Holocaustum & pro peccato non postulasti:

8 Tunc dixi: Ecce venio.

In capite libri scriptum est de me

9 Ur facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.

10 Annunciavi justitiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti.

11 Justitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.

Non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam, a concilio multo.

12 Tu autem Domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.

13 Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee, & non potui ut viderem.

Multiplicatae sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

14 Complacere tibi Domine ut eruas me: † Domine, ad adiuvandum me respice.

† Infra 69. 3. † Supra 34. 4. 15 † Confundantur & reveantur simul, qui quaerunt animam meam, ut auferant eam.

Convertantur retrorsum, & reveantur qui volunt mihi mala.

16 Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.

17 Exultare & latentur super te omnes quaerentes te: & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligit salutare tuum.

18 Ego autem mendicium sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei.

Adjutor meus, & protector meus tu es: Deus meus ne tardaveris.

1 In finem, Psalmus ipsi David. XL.

2 **B**Eatus qui intelligit super egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.

3 Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum ejus.

4 Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: univerfum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.

5 Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.

6 Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, & peribit nomen ejus?

7 Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur, cor ejus congregavit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras, & loquebatur

8 In idipsum.

Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.

9 Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit non adjiciet ut resurgat?

† Ad. 11. 16. 10 † Etenim homo pacis meae, in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

11 Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me: & retribuam eis.

12 In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

13 Me autem propter innocentiam susceperunt: & confirmasti me in conspectu tuo in aeternum.

14 Benedictus Dominus Deus Israel a saeculo, & usque in saeculum: fiat, fiat.

1 In finem, Intellectus filii Core. XLI.

2 **Q**uomodo desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

3 Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?

4 Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

5 Haec recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei:

In voce exultationis, & confessionis: sonus epulantis.

6 Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei,

7 Et Deus meus.

Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, & Hermonium a monte modico.

8 Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me transierunt.

9 In die mandavit Dominus misericordiam suam: & nocte canticum ejus.

Apud me oratio Deo vitae meae, 10 Dicam Deo: Susceptor meus es,

Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

11 Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus?

12 Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 Psalmus David. XLII.

Judica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me.

2 Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

3 Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

4 Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui satisficit juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus:

5 Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filii Core ad intellectum. XLIII.

2 **D**eus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis.

Opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

3 Manus tua gentes disperdit, & plantasti eos: afflixisti populos, & expulisti eos:
 4 Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non salvabit eos:
 Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuit in eis.
 5 Tu es ipse rex meus & Deus meus: qui mandas salutes Jacob.
 6 In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.
 7 Non enim in arcu meo sperabo: & gladius meus non salvabit me.
 8 Salvasti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos confudisti.
 9 In Deo laudabimur tota die: & in nomine tuo constebimur in seculum.
 10 Nunc autem repulisti & confudisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris.
 11 Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: & qui oderunt nos, diripiebant tibi.
 12 Dedisti nos tanquam oves escarum: & in gentibus dispersisti nos.
 13 Vendidisti populum tuum sine pretio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum.
 14 Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem & derisum his, qui sunt in circuitu nostro.
 15 Posuisti nos in similitudinem gentibus; commotionem capitis in populis.
 16 Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei mee cooperuit me.
 17 A voce exprobrantis, & obloquentis: a facie inimici, & persequentis.
 18 Hæc omnia venerunt super nos, nec oblitii sumus te: & inique non egimus in testamento tuo.
 19 Et non recessit retro cor nostrum: & declinasti semitas nostras a via tua:
 20 Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.
 21 Si oblitii sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad deum alienum:
 22 Nonne Deus requirit ista: ipse enim novit abscondita cordis.
 † Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oves occisionis.
 23 Exurge, quare obdormis Domine? exterge, & ne repellas in finem.
 24 Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopie nostræ & tribulationis nostræ?
 25 Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinator est in terra venter noster.
 26 Exurge Domine, adjuva nos: & redime nos propter nomen tuum.
 1 In finem, pro iis, qui commutabuntur, filii Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. XLIV.

2 **E**RUCTAVIT cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.
 Lingua mea calamus scribæ, velociter scribens.
 3 Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.
 4 Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.
 5 Specie tua & pulchritudine tua intende, prospere procede, & regna.
 Propter veritatem & mansuetudinem, & iustitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.

6 Sagitta tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.
 7 Sedes tua Deus in seculum seculi: virga directionis iustitiae regni tui.
 8 Dillexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis.
 9 Myrrha, & gutta, & casia a vestimentis tuis, a domibus elurneis: ex quibus delectaverunt te.
 10 Filia regum in honore tuo.
 Asticit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.
 11 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.
 12 Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.
 13 Et filia Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur: omnes divites plebis.
 14 Omnis gloria ejus filia regis ab intus, in fimbriis aureis.
 15 Circumamicta varietatibus.
 Adducentur regi virgines post eam: proximæ ejus afferentur tibi.
 16 Afferentur in læticia & exultatione: adducentur in templum regis.
 17 Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram.
 18 Memores erunt nominis tuis in omni generatione & generationem.
 Propterea populi constabuntur tibi in æternum: & in seculum seculi.

1 In finem, filii Core, pro arcanis, Psalmus XLV.

2 **D**EUS noster refugium, & virtus: adiutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.
 3 Propterea non timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.
 4 Sonuerunt, & turbatae sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine ejus.
 5 Fluminis impetus lætificavit civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.
 6 Deus, in medio ejus, non commovebitur: adjuvabit eam Deus mane diluculo.
 7 Conturbatae sunt gentes, & inclinatae sunt regna: dedit vocem suam, moes est terra.
 8 Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.
 9 Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram:
 10 Auferens bella usque ad finem terræ.
 Arcum conteret, & confringet arma: & scuta comburent igni.
 11 Vacate, & videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.
 12 Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

1 In finem, pro filiis Core Psalmus. XLVI.

2 **O**MNES gentes plaudite manibus: jubilate Deo in voce exultationis.
 3 Quoniam Dominus excelsus, terribilis: Rex magnus super omnem terram.
 4 Subjecit populos nobis: & gentes sub pedibus nostris.
 5 Elegit nobis hereditatem suam: speciem Jacob, quam dilexit.
 6 † Ascendit Deus in júbilo: & Dominus in voce tubæ.
 7 Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite.

† Heb. l. 5.

† Rom. 8. 36.

† a. Reg. 6. 15.

8 Quoniam rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.

9 Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.

10 Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham: quoniam dii fortes terræ vehementer elevati sunt.

1 Psalmus Cantici filii Core secunda Sabbati. XLVII.

2 Magnus Dominus, & laudabilis nimis in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

3 Fundatur exultatione universa terræ mons Sion, latera aquilonis, civitas Regis magni.

4 Deus in domibus ejus cognoscetur, cum suscipiet eam.

5 Quoniam ecce reges terræ congregati sunt: convenerunt in unum.

6 Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt:

7 Tremor apprehendit eos.

Ibi dolores ut parturientis,

8 In spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

9 Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus fundavit eam in æternum.

10 Suscepimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui.

11 Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua in fines terræ: justitia plena est dextera tua.

12 Lætereus mons Sion, & exultent filia Judæ, propter judicium tuum Domine.

13 Circumdate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus ejus.

14 Ponite corda vestra in virtute ejus: & distribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera.

15 Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, & in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.

1 In finem, filii Core Psalmus. XLVIII.

2 Audite hæc omnes gentes: auribus percipite omnes, qui habitatis orbem.

3 Quique terrigenæ, & filii hominum: simul in unum dives & pauper.

4 Os meum loquetur sapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam.

5 † Inclinabo in parabolas autem meam: aperiam in psalterio propositionem meam.

6 Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me.

7 Qui confidunt in virtute sua: & in multitudine divitiarum suarum gloriantur.

8 Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem suam.

9 Et pretium redemptionis animæ suæ: & laborabit in æternum,

10 Et vivet adhuc in finem.

11 Non videbit ineritum, cum viderit sapientes morientes: simul insipiens, & stultus peribunt.

Et relinquent alienis divitias suas:

12 Et sepulchra eorum domus illorum in æternum.

Tabernacula eorum in progenie, & progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis.

13 Et homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.

14 Hæc via illorum scandalum ipsis: & postea in ore suo complacent.

15 Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos.

Et dominabuntur eorum justi in martirio: & auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.

16 Veruntamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum acceperit me.

17 Ne timearis cum dives factus fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.

18 Quoniam cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria ejus.

19 Quia anima ejus in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei.

20 Introibit usque in progenies patrum suorum: & usque in æternum non videbit lumen.

21 Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.

1 Psalmus Asaph. XLIX.

D Deus æternum Dominus locutus est: & vocavit terram,

A solis ortu usque ad occumum:

2 Ex Sion species decoris ejus.

3 Deus manifeste veniet: Deus noster & non silebit.

Ignis in conspectu ejus exardescet: & in circuitu ejus tempestas valida.

4 Advocabit caelum desudum: & terram discernere populum suum.

5 Congregate illi sanctos ejus: qui ordinant testamentum ejus super sacrificia.

6 Et annuntiabunt cæli justitiam ejus: quoniam Deus judex est,

7 Audi populus meus, & loquar: Israel, & testificabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.

8 Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.

9 Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos.

10 Quoniam mens sunt omnes feræ silvarum, jumenta in montibus & boves.

11 Cognovi omnia volatilia cæli: & pulchritudo agni mecum est.

12 Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, & plenitudo ejus.

13 Numquid manducabo carnes taurorum? aut sanguinem hircorum potabo?

14 Immola Deo sacrificium laudis: & redde Altissimo vota tua.

15 Et invoca me in die tribulationis: eruum te, & honorificabis me.

16 Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?

17 Tu vero odisti disciplinam: & projectisti sermones meos retrorsum.

18 Si videbas furem, curtebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas.

19 Os tuum abundavit malitia: & lingua tua concinnabat dolos.

20 Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum:

21 Hæc fecisti, & tacui.

Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te, & statum contra faciem tuam.

22 Intelligite hæc qui obliviscimini Deum: nequando rapiat, & non sit qui eripiat.

23 Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter, quo ostendam illi salutem Dei.

† Psal. 72. 8. Matth. 23. 35.

1 In finem, Psalmus David,
2 Cum venit ad eum Nathan Propheta,
quando intravit ad Bersabée. (Reg. 12.)
L.

3 **M**iserere mei Deus, secundum magnam
misericordiam tuam:
Et secundum multitudinem miserationum
tuarum, dele iniquitatem meam.

4 Amplius lava me ab iniquitate mea: &
a peccato meo munda me.

5 Quoniam iniquitatem meam ego cogno-
sco: & peccatum meum contra me est semper.

6 Tibi soli peccavi, & malum coram te fe-
ci: † ut justificeris in sermonibus tuis, & vin-
cas cum iudicaris.

7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum:
& in peccatis concepit me mater mea.

8 Ecce enim veritatem dilexisti: incerta &
occulta sapientia tua manifestasti mihi.

9 † Asperges me hyssopo, & mundabor:
lavabis me, & super nivem dealabor.

10 Auditui meo dabis gaudium & lætiam:
& exultabunt ossa humiliata.

11 Averte faciem tuam a peccatis meis: &
omnes iniquitates meas dele.

12 Cor mundum crea in me Deus: & spiri-
tum rectum innova in visceribus meis.

13 Ne proicias me a facie tua: & spiritum
sanctum tuum ne auferas a me.

14 Redde mihi lætiam salutaris tui: &
spiritu principali confirma me.

15 Docebo iniquos vias tuas: & impii ad
te convertentur.

16 Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis
meæ: & exultabit lingua mea iustitiam tuam.

17 Domine, labia mea aperies: & os meum
annuntiabit laudem tuam.

18 Quoniam si voluisses sacrificium, dedis-
sem utique: holocaustis non delectaberis.

19 Sacrificium Deo spiritus contribulatus:
cor contritum & humiliatum Deus non des-
picias.

20 Benigne fac Domine in bona voluntate
tua Sion: ut ædificetur muri Jerusalem.

21 Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ,
oblationes, & holocausta: tunc imponent super
altare tuum vitulos.

1 In finem, intellectus David,
2 Cum venit Doeg Idumæus, & puniavit
Sauli: Venit David in domum Achimelech.
(1. Reg. 22. 9.) L.

3 **Q**uid gloriaris in malitia, qui potens
es in iniquitate?

4 Tota die iniustitiam cogitavit lingua
tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.

5 Dilixisti malitiam super benignitatem:
iniquitatem magis quam loqui æquitatem.

6 Dilixisti omnia verba præcipitationis,
lingua dolosa.

7 Proprietas Deus destruet te in finem: evel-
let te, & emigrabit te de tabernaculo tuo:
& radicem tuam de terra viventium.

8 Videbunt iusti, & timebunt, & super eum
ridebunt, & dicent:

9 Ecce homo, qui non posuit Deum adju-
torem suum:

Sed speravit in multitudine divitiarum sua-
rum: & prævaluit in vanitate sua.

10 Ego autem, sicut oliva fructifera in do-
mo Dei, speravi in misericordia Dei in æter-
num, & in sæculum sæculi.

11 Confitebor tibi in sæculum quia fecisti:
& expectabo nomen tuum, quoniam bonum
est in conspectu sanctorum tuorum.

1 In finem, pro Maelerh intelligentiæ
David. LII.

Dixit † insipiens in corde suo: Non est
Deus.

2 Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt
in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.

3 † Deus de celo respexit super filios ho-
minum: ut videat si est intelligens, aut re-
quiritens Deum.

4 † Omnes declinaverunt, simul inutiles fa-
cti sunt: non est qui faciat bonum, non est
uisque ad unum.

5 Nonne scient omnes qui operantur in-
iquitatem, qui devorant plebem meam ut ci-
bum panis?

6 Deum non invocaverunt: illic trepidave-
runt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui
hominibus placent: confusi sunt, quoniam
Deus sprevit eos.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum
converterit Deus captivitate plebis suæ,
exultabit Jacob, & lætabitur Israel.

In finem,
1 In carminibus intellectus David,
2 Cum venissent Ziphæi, & dixissent ad
Saul: Nonne David absconditus est apud nos?
(1. Reg. 13. 19. & 26. 1.) LIII.

3 **D**eus in nomine tuo salvum me fac: &
in virtute tua iudica me.

4 Deus exaudi orationem meam: auribus
percipe verba oris mei.

5 Quoniam alieni insurrexerunt adversum
me, & fortes quaesierunt animam meam: &
non proposuerunt Deum ante conspectum
suum.

6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Domi-
nus susceptor est animæ meæ.

7 Averte mala inimicis meis: & in verita-
te tua disperde illos.

8 Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor
nomini tuo Domine: quoniam bonum est.

9 Quoniam ex omni tribulatione eripuisti
me: & super inimicos meos despexit oculus
meus.

1 In finem, in carminibus intellectus
David. LIV.

2 **E**xaudi Deus orationem meam, & ne
despexeris deprecationem meam:

3 Intende mihi, & exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea: &
conturbatus sum
4 A voce inimici, & a tribulatione pecca-
toris.

Quoniam declinaverunt in me iniquitates:
& in ira molesti erant mihi.

5 Cor meum conturbatum est in me: & for-
mido mortis cecidit super me.

6 Timor & tremor venerunt super me: &
contexerunt me tenebræ.

7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut col-
umbæ, & volabo, & requiescam?

8 Ecce elongavi fugiens: & mansi in soli-
tudine.

9 Expectabam eum, qui salvum me fecit a
puillanimitate spiritus, & tempestate.

10 Præcipita Domine, divide linguas eor-
um: quoniam vidi iniquitatem, & contra-
dictionem in civitate.

11 Die ac nocte circumdabit eam super mu-
ros ejus iniquitas: & labor in medio ejus,

12 Et iniustitia.

† Rom.
3. 4.

† Lev.
11.
Num.
19.

† Psal.
13. 1.

† Psal.
13. 2.

† Rom.
3. 12.

Et non deficit de plateis ejus usura, & dolus.

13 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.

Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo.

14 Tu vero homo unanimes, dux meus, & notus meus:

15 Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum consensu.

16 Veniat mors super illos: & descendant in infernum viventes:

Quoniam nequitiae in habitaculis eorum: in medio eorum.

17 Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus salvabit me.

18 Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.

19 Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquavit mihi: quoniam inter multos erant mecum.

20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante saecula.

Non enim est illis commutatio, & non timerunt Deum:

21 Extendit manum suam in retribuendo.

Contaminaverunt testamentum ejus,

22 Divisi sunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit cor illius.

Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula.

23 † Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te emuriet: non dabit in aeternum fluctuationem iusto.

24 Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus.

Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

In finem,

1 Pro populo, qui a Sanctis longe factus est, David in tituli inscriptionem, cum tenuerunt eum Athophyli in Gerb. (1. Reg. 21. 12.)

L V.

2 **M**iserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnantis tribulavit me.

3 Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me.

4 Ab similitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.

5 In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi caro.

6 Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum, in malum.

7 Inhabitabunt, & abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt.

Sicut sustinuerunt animam meam,

8 Pro nihilo falvos facies illos: in ira populos confringes.

Deus,

9 Vitam meam annuntiavi tibi: posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.

Sicut & in promissione tua:

10 Tunc convertentur inimici mei retrosum:

In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.

11 In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem: in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo.

12 In me sunt Deus vota tua, quae reddam, laudationes tibi.

13 Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

In finem,

1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cum fugeret a facie Saul in speluncam. (1. Reg. 22. 1. & 24. 4.)

LVI.

2 **M**iserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

3 Clamabo ad Deum altissimum: Deum qui benefecit mihi.

4 Misit de caelo, & liberavit me: dedit in opprobrium concutientes me.

Misit Deus misericordiam suam: & veritatem suam,

5 Et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.

Filii hominum dentes eorum arma & sagittae: & lingua eorum gladius acutus.

6 Exaltare super caelos Deus: & in omnem terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis: & incurvaverunt animam meam.

Foderunt ante faciem meam foveam: & inciderunt in eam.

8 Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psalmum dicam.

9 Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo.

10 Confitebor tibi in populis Domine: & psalmum dicam tibi in gentibus:

11 Quoniam magnificata est usque ad caelos misericordia tua, & usque ad nubes virtas tua.

12 Exaltare super caelos Deus: & super omnem terram gloria tua.

In finem,

1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. LVII.

2 **S**i vere utique justitiam loquimini: recta judicate filii hominum.

3 etenim in corde iniquitates operamini: in terra injustitias manus vestrae concinnant.

4 Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.

5 Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdae, & obturantis aures suas,

6 Quae non exaudiet vocem incantantium: & venefici incantantis sapienter.

7 Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus.

8 Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmetur.

9 Sicut cera, quae fluit, auferentur: supercecidit ignis, & non viderunt solem.

10 Priusquam intelligerent spinam vestrae rhinnum: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.

11 Lacerabit justus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris.

12 Et dicet homo: Si utique est fructus iusto: utique est Deus judicans eos in terra.

In finem,

1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. quando misit Saul, & custodivit domum ejus. ut eum interficeret. (1. Reg. 19. 11.)

LVIII.

2 **E**ripi me de inimicis meis Deus meus: & ab insurgentibus in me libera me.

3 Eripi me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinum salva me.

4 Quia ecce ceperunt animam meam : irruerunt in me foras.
5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine : sine iniquitate cucurri, & direxi.

6 Exurge in occursum meum, & vide : & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel, Intende ad visitandas omnes gentes : non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.

7 Converterentur ad vesperam : & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.

8 Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labiis eorum : quoniam quis audivit?

9 Et tu Domine deridebis eos : ad nihilum deduces omnes gentes.

10 Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es.

11 Deus meus, misericordia ejus praeveniet me.

12 Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos : nequando obliviscantur populi mei.

Disperge illos in virtute tua : & depone eos protector meus Domine.

13 Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum : & comprehendantur in superbia sua.

Et de execratione & mendacio annuntiabuntur.

14 In consummatione : in ira consummationis, & non erunt.

Et scient quia Deus dominabitur Jacob : & finium terrae.

15 Converterentur ad vesperam, & famem patientur ut canes : & circuibunt civitatem.

16 Ipsi dispergentur ad manducandum : si vero non fuerint saturati, & murrurabunt.

17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam : & exaltabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meae.

18 Adjutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es : Deus meus misericordia mea.

In finem,

1 Pro his qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam,

2 Cum succiderit Mesopotamiam Syriae, & Sobal, & convertit Joab, & percussit Idumaeam in valle Salinarum duodecim millia. (2. Reg. 8. 1. & 10. 7. & 1. Par. 18. 1.)

LIX.

3 Deus repulisti nos, & destruxisti nos : iratus es, & miserus es nobis.

4 Commovisti terram, & conturbasti eam : sana contritiones ejus, quia commota est.

5 Ostendisti populo tuo dura : potasti nos vino compunctionis.

6 Dedisti merentibus te significationem : ut fugiant a facie arcus :

Ut liberentur dilecti tui :

7 Salvum fac dextera tua, & exaudi me.

8 Deus locutus est in sancto suo : Lethabor, & partibor Sichimam : & convallium tabernaculorum metabor.

9 Meus est Galaad, & meus est Manasses : & Ephraim fortitudo capitis mei.

Juda rex meus :

10 Moab olla spei meae.

In Idumaeam extendam calcamentum meum : mihi alienigenae subditi sunt.

11 Quis deducet me in civitatem munitam : quis deducet me usque in Idumaeam ?

12 Nonne tu Deus, qui repulisti nos : & non egredieris Deus in virtutibus nostris ?

13 Da nobis auxilium de tribulatione : quia vana salus hominis.

14 In Deo faciemus virtutem : & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem,

In Hymnis David. LX.

1

2 Exaudi Deus deprecationem meam : intendente orationi mee.

3 A finibus terrae ad te clamavi : dum anxietur cor meum, in petra exaltasti me.

Deduxisti me,

4 Quia factus es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.

5 Inhabitabo in tabernaculo tuo in saecula : protegar in velamento alarum tuarum.

6 Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam : dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

7 Dies super dies regis adicies : annos ejus usque in diem generationis & generationis.

8 Permanet in aeternum in conspectu Dei : misericordiam & veritatem ejus quis requirit ?

9 Sic psalmum dicam nomini tuo in saeculum saeculi : ut reddam vota mea de die in diem.

In finem,

1 Pro Idithum, Psalmus David. LXI.

1

2 Nonne Deo subjecta erit anima mea : ab ipso enim salutare meum.

3 Nam & ipse Deus meus, & salutaris meus : susceptor meus, non movebor amplius.

4 Quousque irruitis in hominem ? interficitis universi vos : tanquam parieti inclinato & maceria depulsa ?

5 Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in fici : ore suo benedicebant, & corde suo maledicebant.

6 Verumtamen Deo subjecta esto anima mea : quoniam ab ipso patientia mea.

7 Quia ipse Deus meus, & salvator meus : adjutor meus, non emigrabo.

8 In Deo salutare meum, & gloria mea : Deus auxilii mei, & spes mea in Deo est.

9 Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra : Deus adjutor nostri in aeternum.

10 Verumtamen vabi filii hominum, mendaces filii hominum in stateris : ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.

11 Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere : divitiae si affluant, nolite cor apponere.

12 Semel locutus est Deus, duo haec audivi, quia potestas Dei est,

13 Et tibi Domine misericordia : † quia tu reddes unicuique juxta opera sua.

Psalmus David,

1 Cum esset in deserto Idumaeae. (2. Reg. 22. 5.)

LXII.

2 Deus Deus meus ad te de luce vigilo. Sicut vivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

3 In terra deserta, & in via, & in aquosa : sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.

4 Quoniam melior est misericordia tua super iras : labia mea laudabunt te.

5 Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo levabo manus meas.

6 Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea : & labiis exultationis laudabit os meum.

† Mart. 16. 27.
Rom. 11. 6.
1. Cor. 13. 8.
Gal. 2. 5.

7 Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te.

8 Quia fuisti adiutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo.
9 Adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua,

10 Ipsi vero in vanum quæserunt animam meam, introibunt in interiora terræ:

11 Tradentur in manus gladii, pariter vulpium erunt,

12 Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obstrictum est os loquentium iniqua.

In finem,

1 Psalmus David. LXIII.

2 **E**Xaudi Deus, orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam.

3 Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem.

4 Quia exaceruerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram,

5 Ut sagittent in oculis immaculatum, 6 Subito sagitabant eum, & non timebant: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt: Quis videbit eos?

7 Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutatio.

Accedet homo ad cor altum:

8 Et exaltabitur Deus. Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum.

9 Et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.

Concurtabat sunt omnes qui videbant eos: 10 Et timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei: & facta ejus intellexerunt.

11 Lætabitur justus in Domino, & sperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Psalmus David,

1 Canticum Jeremias & Ezechielis populo transmigrationis, cum inciperent exire.

LXIV.

2 **T**E decet hymnus in Sion: & tibi reddetur votum in Jerusalem,

3 Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

4 Verba iniquorum prævaluerunt super nos: & impietatis nostris tu propitiaberis.

5 Beatus, quem elegisti, & assumpsisti: inhabitabit in ætatis tuis.

Replebitur in bonis domus tua: sanctum est templum tuum.

6 Mirabile in aequitate. Exaudi nos Deus salutaris noster spes omnium finium terræ, & in mari longe.

7 Preparans montes in virtute tua, accensus potentia:

8 Qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes.

9 Et timebunt qui habitant terminos a finibus tuis: exitus maritimi & vespere delætabis.

10 Vistastis terram & inebriasti eam: multiplicasti locupletate eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parastis eorum illorum: quoniam ita est preparatio ejus.

11 Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur gemmans.

12 Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate.

13 Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.

14 Induti sunt arietes ovium, & valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

In finem,

1 Canticum Psalmi resurrectionis.

LXV.

Jubilare Deo omnis terra.

2 Psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.

3 Dicite Deo quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

4 Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.

5 Venite, & videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.

6 Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: tibi lætabitur in ipso.

7 Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi ejus super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis.

8 Benedicite gentes Deum nostrum: & audiam facite vocem laudis ejus.

9 Qui posuit animam meam ad vitam: & non dedit in commotionem pedes meos.

10 Quoniam probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

11 Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro:

12 Imposuisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.

13 Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea;

14 Quæ distinxerunt labia mea.

Et locutum est os meum, in tribulatione mea.

15 Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis.

16 Venite, audite, & narrabo, omnes qui timeatis Deum, quanta fecit anima mea.

17 Ad ipsum ore meo clamavi, & exaltavi sub lingua mea.

18 Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudivit Dominus.

19 Propterea exaudivit Deus, & attendit voci deprecationis meæ.

20 Benedicis Deus, qui non amovit orationem meam, & misericordiam suam a me.

In finem,

1 In hymnis, Psalmus Cantici David.

LXVI.

2 **D**eus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

3 Ut cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum.

4 Confi-teantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.

5 Lætentur & exultent gentes: quoniam iudicas populos in aequitate, & gentes in terra dirigis.

6 Confi-teantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes:

7 Terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster,

8 Benedicat nos Deus: & metuant eum omnes fines terræ.

In finem,
Psalmus Cantici ipsi David,
LXVII.

1 **E**xurgat Deus, & dissipentur inimici ejus: & fugiant qui oderunt eum, a facie ejus.

2 Sicut defecit fumus, deficiant: sicut fuit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei.

3 Et justi epulentur, & exultent in conspectu Dei: & delectentur in læticia.

4 Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi.

5 Exultate in conspectu ejus, turbabuntur a facie ejus,

6 Patris orphanorum, & judicis viduarum. Deus in loco sancto suo:

7 Deus qui inhabitare facit unius domus in domo:

8 Qui educit viuos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

9 Deus cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto:

10 Terra mota est, etenim cæli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel.

11 Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tue: & infirmata est, tu vero perfecisti eam.

12 Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pasceri, Deus.

13 Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.

14 Rex virtutum dilecti dilecti: & speciei domus dividere spolia.

15 Si dormiatis inter medios clericos, perire columbe deargentata, & posteriora dorsu ejus in pallore auri.

16 Dum discernit cælestis reges super eam, nive dealbabitur in selmon:

17 Mons Dei, mons pinguis:
Mons coagulatus, mons pinguis:

18 Ut quid suspicamini montes coagulatos? Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

19 Curus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto.

20 Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus:

21 Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.

22 Benedixit Dominus die quotidie: prosperum iter facies nobis Deus salutarium nostrorum.

23 Deus hostes, Deus salvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.

24 Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.

25 Dixit Dominus: Ex basan convertam, convertam in profundum maris:

26 Ut intingant pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.

27 Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei: regis mei qui est in sancto.

28 Prævenient principes conjuncti psallentibus, in medio juvenicularum tympanistrarum.

29 In ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel.

30 Ibi Benjamin adolescentulus, in montis excessu.

Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

31 Manda Deus virtuti tue: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

32 A templo tuo in Jerusalem, tibi offerent reges munera.

33 Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento.

34 Dissipa gentes, quæ bella volunt:
35 Venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo.

36 Regna terræ, cantate Deo: psallite Domino: psallite Deo,

37 Qui ascendit super cælum cæli, ad orientem.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis,

38 Dare gloriam Deo super Israel, magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.

39 Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.

In finem, pro his, qui commutabuntur, David. LXVIII.

1 **S**alvum me fac Deus: quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam.

2 Infixus sum in limo profundi: & non est substantia.

3 Veni in altitudinem maris: & tempestas demerit me.

4 Laboravi clamans, rauce factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.

5 Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

6 Contortari sunt qui persecuti sunt me inimici mei injuste: quæ non rapui, tunc exolvebam.

7 Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea a te non sunt abscondita.

8 Non erubescant in me qui expectant te Domine, Domine virtutum.

9 Non confundantur super me qui querunt te, Deus Israel.

10 Quoniam propter te sustinui opprobrium: operui confusio faciem meam.

11 Extraneus factus sum strabus meis, & peregrinus filius matris meæ.

12 Quoniam zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me.

13 Et operui in jejuniis animam meam: & factum est in opprobrium mihi.

14 Et posui vestimentum meum cilicium: & factus sum illis in parabolam.

15 Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui bibebant vinum.

16 Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus.

In multitudine misericordiarum tuarum exaudi me, in veritate salutis tuæ.

17 Eripe me de luto, ut non insigam: libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquarum.

18 Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum.

19 Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.

20 Et ne avertas faciem tuam a puerulo tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me.

21 Intende anima meæ, & libera eam: propter inimicos meos eripe me.

22 Tu scis improperium meum, & confessionem meam, & reverentiam meam.

Ephes.
q. 8.

† Romæ
150. 3.

21 In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: impetum expectavit cor meum, & miseriam.

Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni.

22 † Et dederunt in escam meam fel: & in siti mea potaverunt me aceto.

23 † Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.

24 Obscurentur oculi eorum ne videant: & dorsum eorum semper incurva.

25 Effunde super eos iram tuam: & furor irae tuae comprehendat eos.

26 † Fiat habitatio eorum deserta: & in tabernaculis eorum non fit qui inhabitet.

27 Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.

28 Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: & non intrent in justitiam tuam.

29 Deleantur de Libro viventium: & cum iustis non scribantur.

30 Ego sum pauper & dolens: salus tua Deus suscepit me.

31 Laudabo nomen Dei cum cantico: & magnificabo eum in laude:

32 Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem & ungulas.

33 Videant pauperes & latentur: quærite Deum, & vivet anima vestra:

34 Quoniam exaudivit pauperes Dominus: & victos suos non desepit.

35 Laudent illum caeli & terra, mare, & omnia repleta in eis.

36 Quoniam Deus salvam faciet Sion: & edificabuntur civitates Juda:

Et inhabitabunt ibi, & hereditate acquirent eam.

37 Et semen servorum ejus possidebit eam; & qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

I In finem, Psalmus David,
In rememorationem, quod salvum
fecerit eum Dominus. LXXIX.

2 **D**Eus in adiutorium meum intende:
Domine ad adjuvandum me festina.

3 Confundantur, & reverteantur, qui querunt animam meam:

4 Avertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala:

Avertantur statim erubescences, qui dicunt mihi: Euge, euge.

5 Exultent & latentur in te omnes qui querunt te, & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.

6 Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adjuva me.

Adjutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne morearis.

I Psalmus David,
Filiorum Jonadab, & priorum
captivorum. LXX.

IN te Domine speravi, non confundar in aeternum:

2 In justitia tua libera me: & eripe me.

Inclina ad me aurem tuam, & salva me.

3 Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum: ut salvum me facias,

Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu.

4 Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui:

5 Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine spes mea a juventute mea.

6 In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris meae tu es protector meus.

In te cantatio mea semper:

7 Tamquam prodigium factus sum multis: & tu adjutor fortis.

8 Repletur os meum laude, ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam.

9 Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

10 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.

11 Dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum: quia non est qui eripiat.

12 Deus ne elongeris a me: Deus meus in auxilium meum respice.

13 Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meae: operiantur confusione, & pudore, qui querunt mala mihi.

14 Ego autem semper sperabo: & adjiciam super omnem laudem tuam.

15 Os meum annuntiabit justitiam tuam; tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini:

16 Domine memorabor justitiæ tuæ solius.

17 Deus docuisti me a juventute mea: & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

18 Et usque in senectam & senium: Deus ne derelinquas me,

Donec auferantur brachium tuum generationi omni, quæ ventura est:

Potentiam tuam,

19 Et justitiam tuam Deus usque in altissima, quæ fecisti magna: Deus quis similis tibi?

20 Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas: & conversus vivificasti me: & de abyssi terre iterum reduxisti me:

21 Multiplicasti magnificentiam tuam: & conversus consolatus es me.

22 Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus psallam tibi in cithara, sanctus Israel.

23 Exultabunt lalia mea cum cantavero tibi: & anima mea, quam redemisti.

24 Sed & lingua mea tota die meditabitur justitiam tuam: cum confusi & reveriti fuerint qui querunt mala mihi.

I Psalmus,
In Salomonem. LXXXI.

2 **D**Eus judicium tuum regi da: & justitiam tuam filio regis:

Judicare populum tuum in justitia, & pauperes tuos in judicio.

3 Suscipiant montes pacem populo, & colles justitiam.

4 Judicabit pauperes populi, & salvos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem.

5 Et permanebit cum sole, & ante lunam, in generatione & generationem.

6 Descendet sicut pluvia in vellus: & sicut stillicia stillantia super terram.

7 Orietur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna.

8 Et dominabitur a mari usque ad mare: & a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

9 Coram illo procedent Aethiopes: & inimici ejus terram lingent.

10 Reges Tharsis, & insulae munera offerent: reges Arabum, & Saba dona adducent:

11 Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei:

12 Quia liberabit pauperem a potente : & pauperem, cui non erat adiutor.

13 Parceet pauperi & inopi : & animas pauperum falvas faciet.

14 Ex ufuris & iniquitate redimet animas eorum : & honorabile nomen eorum coram illo.

15 Et vivet, & dabitur ei de auro Arabiae, & adorabunt de ipfo femper : tota die benedicent ei.

16 Et erit firmamentum in terra in fummis montium, superextolletur fuper libanum fructus ejus : & florebut de civitate ficut fennum terræ.

17 Sit nomen ejus benedictum in fæcula : ante Solem permanet nomen ejus.

Et benedicentur in ipfo omnes tribus terræ : omnes gentes magnificabunt eum.

18 Benedictus Dominus Deus Ifrael, qui facit mirabilia folus :

19 Et benedictum nomen majestatis ejus in æternum : & replebitur majestate ejus omnis terra : fiat, fiat.

20 Defecerunt laudes David filii Jefse.

1 Pfalmus Afaph. LXXII.

Q Uam bonus Ifrael Deus his, qui recto funt corde!

2 Mei autem pæne moti funt pedes : pæne effufi funt gressus mei.

3 Quia zelavi fuper iniquos, pacem peccatorum videns.

4 Quia non eft refpectus morti eorum : & firmamentum in plaga eorum.

5 In labore hominum non funt, & cum hominibus non flagellabuntur :

6 Ideo tenuit eos fuperbia, operi funt iniquitate & impietate fua.

7 Prodiit quafi ex adipe iniquitas eorum : tranferunt in affectum cordis.

8 Cogitaverunt, & locuti funt nequiciam : iniquitatem in excelfo locuti funt.

9 Pofuerunt in cælum os fuum : & lingua eorum tranfivit in terra.

10 Ideo convertetur populus meus hic : & dies pleni inveniuntur in eis.

11 Et dixerunt : Quomodo fcit Deus, & fi eft fcientia in excelfo?

12 Ecce ipfi peccatores, & abundantes in fæculo, obtinuerunt divitias.

13 Et dixi : Ergo fine caufa juftificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas?

14 Et fui flagellatus tota die, & caftigatio mea in matutinis.

15 Si dicebam? Narrabo fic : ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.

16 Exiftimabam ut cognofcerem hoc, labor eft ante me :

17 Donec intrem in fanctuarium Dei : & intelligam in noviffimis eorum.

18 Verumtamen propter dolos pofuifti eis : dejeciſti eos dum allevarentur.

19 Quomodo facti funt in defolationem, subito defecerunt : perierunt propter iniquitatem fuam.

20 Velut fonnium furgentium Domine, in civitate tua imaginem ipforum ad nihilum rediges.

21 Quia inflammatum eft cor meum, & renes mei commutati funt :

22 Et ego ad nihilum redactus fum, & nefcivi.

23 Ut jumentum factus fum apud te : & ego femper tecum.

24 Tenuifti manum dexteram meam : & in voluntate tua deduxifti me, & cum gloria fufcepifti me.

25 Quid enim mihi eft in cælo? & a te quid volui fuper terram?

26 Defecit caro mea, & cor meum : Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.

27 Quia ecce, qui elongant fe a te, peribunt : perdidifti omnes, qui fornicantur abſte.

28 Mihi autem adhaerere Deo bonum eft : ponere in Domino Deo ſpem meam :

Ut annuntiem omnes prædicationes tuas, in portis filiae Sion.

1 Intellectus Afaph. LXXIII.

U T quid Deus repulifti in finem : iratus eft furor tuus fuper oves pascuæ tuæ?

2 Memor esto congregationis tuæ, quam poſſeſtiſti ab initio.

Relemiſti virgam hereditatis tuæ : mons Sion, in quo habitasti in eo.

3 Leva manus tuas in fuperbias eorum in finem : quanta malignatus eſt inimicus in ſancto!

4 Et gloriati funt qui oderunt te, in medio ſolemmitatis tuæ.

5 Et non cognoverunt ſicut in exitu fuper ſummum.

6 Exciderunt januas ejus in idipſum : in ſecuri & aſcia deſecerunt eam.

7 Incenderunt igni ſanctuarium tuum : in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

8 Dixerunt in corde ſuo cognatio eorum ſimul : Quiſcere faciamus omnes dies feſtos Dei a terra.

9 Signa noſtra non vidimus, jam non eſt propheta : & nos non cognofcer amplius.

10 Uſquequo Deus improperabit inimicus : irritat adverſarius nomen tuum in finem?

11 Ut quid avertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio ſinu tuo in finem?

12 Deus autem rex noſter ante ſæcula, operarius eſt ſalutem in medio terræ.

13 Tu confirmasti in virtute tua mare : contribulaſti capita draconum in aquis.

14 Tu contregiſti capita draconis : dediſti eum eſcam populis Æthiopum.

15 Tu dirupiſti fontes, & torrentes : tu ſi-caſti fluvios Eſhan.

16 Tuus eſt dies, & tua eſt nox : tu fabricatus es auroram & ſolem.

17 Tu feciſti omnes terminos terræ : aſtatem & ver tu plasmaſti ea.

18 Memor eſto hujus, inimicus improperavit Domino : & populus inſipiens incitavit nomen tuum.

19 Ne tradas beſtiis animas confrentes tibi : & animas pauperum tuorum ne obliſcaris in finem.

20 Reſpice in teſtamentum tuum : quia repleti funt, qui obſcurati funt terra domibus iniquitatum.

21 Ne avertatur humilis factus conſiſtus : pauper & inops laudabunt nomen tuum.

22 Exurge Deus, judica cauſam tuam : memor eſto improperium tuorum, eorum quæ ab inſipiente funt tota die.

23 Ne obliſcaris voces inimicorum tuorum : ſuperbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.

1 In finem, Ne corumpas, Pfalmus Cantici Afaph. LXXIV.

2 Conſtebimur tibi Deus : conſtebimur, & invocabimus nomen tuum.

Narrabimus mirabilia tua :

3 Cum accipero tempus, ego juſticias judicabo.

† 4. Reg. 15. 9.

† Luc. 24. 68.

4 Liquefacta est terra, & omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus.

5 Dixi iniquis: Nolite inique agere: & delinquentibus: Nolite exaltare cornu.

6 Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui aduersus Deum iniquitatem.

7 Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque a desertis montibus:

8 Quoniam Deus iudex est.

Hunc humiliat, & hunc exaltat:

9 Quia calix in manu Domini vini meri plenus misto.

Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fax ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.

10 Ego autem annuntiabo in sæculum: cantabo Deo Jacob.

11 Et omnia cornua peccatorum confringam: & exaltabuntur cornua iusti.

1 In finem, in Laudibus,

Psalms Afaph.

Canticum ad Assyrios. LXXV.

2 **N**Otus in Judæa Deus: in Israel magnum nomen ejus:

3 Et factus est in pace locus ejus: & habitatio ejus in Sion.

4 Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, & bellum.

5 Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis:

6 Turbati sunt omnes insipientes corde.

Dormierunt somnum suum: & nihil inveniunt omnes viri divitiarum in manibus suis.

7 Ab increpatione tua Deus Jacob dormitaverunt qui ascenderunt equos.

8 Turbabilis, & quis resistet tibi? extunc ira tua.

9 De cælo auditum fecisti iudicium: terra tremuit & quievit.

10 Cum exurgeret in iudicium Deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terræ.

11 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi.

12 Vovete, & reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu ejus offeritis munera. Terribili

13 Et ei qui auferit spiritum principum, terribili apud reges terræ.

1 In finem, pro Idithun, Psalmus Afaph.

LXXVI.

2 **V**Oce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Deum, & intendit mihi.

3 In die tribulationis meæ Deum exquisivi, manibus meis nocte contra eum: & non sum deceptus.

Renuit consolari anima mea,

4 Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum: & desecit spiritus meus.

5 Anticipaverunt viellas oculi mei: turbatus sum, & non sum locutus.

6 Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente habui.

7 Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.

8 Numquid in æternum projiciet Deus: aut non apponet ut complacior sit adhuc?

9 Aut in finem misericordiam suam abscondet, a generatione in generationem?

10 Aut obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?

11 Et dixi: Nunc cæpi: hæc mutatio dexterae excelsi.

12 Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum,

13 Et meditor in omnibus operibus tuis: & in adinventionibus tuis exercebor.

14 Deus in sancto via tua: quis Deus magnus sicut Deus noster?

15 Tu es Deus qui facis mirabilia.

Notam fecisti in populis virtutem tuam:

16 Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Jacob, & Joseph.

17 Viderunt te aquæ Dædæ, viderunt te aquæ: & tinuerunt, & turbatae sunt abyssi.

18 Multitudo fontis aquarum: vocem dederunt nubes.

Etenim sagittæ tuæ transeunt:

19 Vox conitru tui in rota.

Illuxerunt cruciaciones tuæ orbi terræ: communera est & contremuit terra.

20 In mari via tua, & semite tuæ in aquis multis: & vestigia tua non cognoscuntur.

21 † Deduxisti ficut oves populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

† Exod. 14. 29.

1 Intellectus Afaph. LXXVII.

ATtendite popule meus legem meam: inclinate autem vestram in verba oris mei.

2 Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.

3 Quanta audivimus & cognovimus ea: & patres nostri narraverunt nobis.

4 Non sunt occultata a filiis eorum, in generatione altera.

Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus quæ fecit.

5 Et suscitavit testimonium in Jacob: & legem posuit in Israel.

Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis:

6 Ut cognoscat generatio altera.

Filii qui nascuntur, & exurgent, & narrabunt filiis suis,

7 Ut ponant in Deo spem suam, & non obliviscantur operum Dei: & mandata ejus exquirant.

8 Ne fiant sicut patres eorum, generatio prava & exasperans;

Generatio, que non direxit cor suum: & non est creditus cum Deo spiritus ejus.

9 Filii Ephrem intendentes & mittentes arcum, convessi sunt in die belli.

10 Non custodierunt testamentum Dei: & in lege ejus noluerunt ambulare.

11 Et oblit sunt benefactorum ejus, & mirabilium ejus quæ ostendit eis.

12 Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Egypti, in campo Taneos.

13 † Interrupit mare, & perduxit eos: & stavit aquas quasi in utre.

14 Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis.

15 † Interrupit petram in eremo: & adaquavit eos velut in abyfso multa.

16 Et eduxit aquam de petra: & deduxit tamquam flumina aquas.

17 Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt excelsum in iniquo.

18 Et tentaverunt Deum in cordibus suis: ut peterent etas animabus suis.

19 Et male locuti sunt de Deo: dixerunt: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?

20 Quoniam percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundaverunt.

Numquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo?

21 † Ideo audivit Dominus, & distulit: & ignis accensus est in Jacob, & ira ascendit in Israel:

† Exod. 14. 22.

† Exod. 17. 6. Psalm. 104. 41.

† Num. 11. 21.

22 Quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutari ejus:

23 Et mandavit nubibus desuper, & januas caeli aperuit.

24 † Et pluit illis manna ad manducandum, & panem caeli dedit eis.

25 † Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia.

26 † Transiit Austrum de caelo: & induxit in virtute sua Africum.

27 Et pluit super eos sicut pulverem carnes: & sicut arenam maris volacilia pennata.

28 Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum.

29 Et manducaverunt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis:

30 Non sunt fraudati a desiderio suo.

† Adhuc escas eorum erant in ore ipsorum: 31 Et ira Dei ascendit super eos.

Et occidit pingues eorum, & electos Israel impedivit.

32 In omnibus his peccaverunt adhuc: & non crediderunt in mirabilibus ejus.

33 Et defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione.

34 Cum occideret eos, quaerebant eum: & revertentur, & disculo veniebant ad eum.

35 Et commemorati sunt, quia Deus adiutor est eorum: & Deus excelsus redemptor eorum est.

36 Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiri sunt ei:

37 Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento ejus.

38 Ipse autem est misericors, & propitius fiet peccatis eorum: & non disperdet eos.

Et abundavit ut averteret iram suam: & non accendit omnem iram suam:

39 Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens, & non restans.

40 Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in iram concitaverunt eum in iniquo?

41 Et conversi sunt, & tentaverunt Deum: & sanctum Israel exacerbaverunt.

42 Non sunt recordati manus ejus: die qua redemit eos de manu tribulationis.

43 Sicut posuit in Aegypto signa sua, & prodigia sua in campo Taneos.

44 † Et convertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorum, ne biberent.

45 † Misit in eos ciconiam, & comedit eos: & ranam, & disperdidit eos.

46 † Et dedit aeguii fructus eorum, & labores eorum locustae.

47 † Et occidit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina.

48 Et tradidit grandini jumenta eorum, & possessionem eorum igni.

49 Misit in eos iram indignationis suae, indignationem, & iram, & tribulationem, inmissiones per angelos malos.

50 Viam fecit semitae irae suae: & jumenta eorum in morte conclusit.

51 † Et percussit omne primogenitum in terra Aegypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.

52 Et abstulit sicut oves populum suum: & perduxit eos tamquam gregem in deserto.

53 Et deduxit eos in spe, & non timuerunt: † & inimicos eorum operuit mare.

54 Et induxit eos in montem sanctificationis suae: montem, quem acquisivit dextera ejus.

† Et eiecit a facie eorum gentes: & † forte divisit eis terram in funiculo distributionis.

55 Et habitavit fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.

56 Et tentaverunt, & exacerbaverunt Deum excelsum: & testimonia ejus non custodierunt.

57 Et averterunt se, & non servaverunt pactum: quemadmodum partes eorum, conversi sunt in arcum pravum.

58 In iram concitaverunt eum in collibus suis: & in sculpilibus suis ad emulationem eum provocaverunt.

59 Audivit Deus, & sprevit: & ad nihilum redegit valde Israel.

60 † Et repulit tabernaculum Siso, tabernaculum suum, ubi habitavit in hominibus.

61 Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: & pulchritudinem eorum in manus inimici.

62 Et conclusit in gladio populum suum: & hereditatem suam sprevit.

63 Juvenes eorum comedit ignis: & virgines eorum non sunt lamentatae.

64 Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: & viduae eorum non plorabantur.

65 Et excitatus est tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus a vino.

66 Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.

67 Et repulit tabernaculum Joseph: & tribum Ephraim non elegit:

68 Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.

69 Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit inacula.

70 Et elegit David servum suum, & sustulit eum de gregibus ovium: de post fortantes accepit eum,

71 Pascere Jacob servum suum, & Israel hereditatem suam.

72 Et pavit eos in innocentia cordis sui: & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

1 Psalmus Aſaph. LXXVIII.

DEus venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt Jerusalem in pomorium custodiam.

2 Posuerunt morticina servorum tuorum, escas volatilibus caeli: carnes sanctorum tuorum, bestiis terrae.

3 Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Jerusalem: & non erat qui sepeliret.

4 Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt.

5 Usquequo Domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus?

6 † Effunde iram tuam in gentes, quae te non noverunt: & in regna, quae nomen tuum non invocaverunt.

7 Quia comederunt Jacob: & locum ejus desolaverunt.

8 † Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipet nos misericordiae tuae: quia pauperes facti sumus nimis.

9 Adjuva nos Deus salutaris noster: & propter gloriam nominis tui Domine libera nos: & propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum:

10 Ne forte dicant in gentibus: Ubi est Deus eorum? & innotescat in nationibus coram oculis nostris,

Utrio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est:

11 Introsat in conspectu tuo gemitus compeditorum.

† Exod. 16. 4. Num. 11. 7. † Joann. 6. 31. 1. Cor. 10. 3. † Num. 11. 31.

† Num. 11. 31.

† Exod. 7. 20. † Exod. 8. 16. 24. † Exod. 10. 15. † Exod. 9. 25.

† Exod. 11. 29.

† Exod. 14. 27.

† Jos. 13. 7.

† Reg. 4. 4. Jerem. 7. 12.

† Jer. 10. 25.

† Isai. 64. 9.

Secundum magnitudinem brachii tui, posside filios mortificationum.

12 Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: in improperium ipsarum, quod exprobraverunt tibi Domine.

13 Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ, confitebimur tibi in sæculum:

In generationem & generationem annuntiabimus laudem tuam.

1 In finem, Pro his qui commutabuntur, testimoniam Afaph, Psalmus.
LXXIX.

2 **Q**ui regis Israel, intende: qui deducis velut ovem Joseph.

Qui sedes super cherubim, manifestare coram Ephraim, Benjamin, & Manasse.

Excita potentiam tuam, & veni, ut salvos facias nos.

4 Deus converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

5 Domine Deus virtutum, quousque irasceris super orationem servi tui?

6 Cibabis nos pane lacrymarum: & potum dabis nobis in lacrymis in mensura?

7 Possisti nos in contradictionem vicinis nostris: & inimici nostri subfannaverunt nos.

8 Deus virtutum converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

9 Vineam de Ægypto transtulisti: ejecisti gentes, & plantasti eam.

10 Dux itineris fuisti in conspectu ejus: plantasti radices ejus, & implevit terram.

11 Operuit montes umbra ejus: & arbuta ejus cedros Dei.

12 Extendit palmites suos usque ad mare: & usque ad flumen propaggines ejus.

13 Ut quid destruxisti maceriam ejus: & vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam?

14 Exterminavit eam aper de silva: & singularis ferus depastus est eam.

15 Deus virtutum convertere: respice de caelo, & vide, & visita vineam istam.

16 Et perice eam, quam plantavit dextera tua: & super filium hominis, quem confirmasti tibi.

17 Incensa igni, & suffossa ab increpatione vultus tui peribunt.

18 Fiat manus tua super virum dexterae tuae: & super filium hominis, quem confirmasti tibi.

19 Et non discedimus a te, vivificabis nos: & nomen tuum invocabimus.

20 Domine Deus virtutum converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

In finem,

1 Pro torcularibus, Psalmus ipsi Afaph.
LXXX.

2 **E**xultate Deo adjutori nostro: jubilate Deo Jacob.

3 Sumite psalmum, & date tympanum: psalterium jucundum cum cithara,

4 Buccinæ in Neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestrae:

5 Quia præceptum in Israel est: & iudicium Deo Jacob.

6 † Testimonium in Joseph posuit illud, cum exiret de terra Ægypti: linguam, quam non noverat, audivit.

7 Divertit ab oneribus dorsum ejus: manus ejus in cophino fervierunt.

8 In tribulatione invocasti me, & liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis: † probavi te apud aquam contradictionis.

9 Audi populus meus, & contestabor te: Israel si audieris me,

10 Non † erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum.

11 Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti: dilata os tuum, & implebo illud.

12 Et non audivit populus meus vocem meam: & Israel non intendit mihi.

13 † Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis.

14 † Si populus meus audisset me: Israel si in viis meis ambulasset:

15 Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset: & super tribulantes eos misisset manum meam.

16 Inimici Domini mentiti sunt ei: & erit tempus eorum in sæcula.

17 Et cibavit eos ex adipe frumenti: & de petra, melle saturavit eos.

1 Psalmus Afaph. LXXXI.

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diducit.

2 Usquequo judicatis iniquitatem: & facies peccatorum sumitis?

3 Judicate egeno, & pupillo: humilem, & pauperem iustificare.

4 † Eripite pauperem: & egenum de manu peccatoris liberate.

5 Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulat: movebuntur omnia fundamenta terræ.

6 † Ego dixi: Dii estis, & filii Excelsi omnes.

7 Vos autem sicut homines moriemini: & sicut unus de principibus cadetis.

8 Surge Deus, judica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

1 Canticum Psalmi Afaph.
LXXXII.

2 **D**eus, quis similis erit tibi? ne taceas, & neque compescaris Deus:

3 Quoniam ecce inimici tui sonnerunt: & qui oderunt te, extulerunt caput.

4 Super populum tuum malignaverunt consilium: & cogitaverunt adversus sanctos tuos.

5 Dixerunt: Venite, & disperdamus eos de gente: & non memoretur nomen Israel ultra.

6 Quoniam cogitaverunt unanimiter, simul adversum te testamentum disposuerunt,

7 Tabernacula Chanaanorum & Israhelitarum: Moab, & Agarani,

8 Gebal, & Ammon, & Amalec: alienigenæ cum habitantibus Tyrum.

9 Etenim Assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filius Lot.

10 Fac illis sicut † Madian, † & Sifare, sicut † Jabin in torrente Cisson.

11 Disperierunt in Endor: facti sunt ut sterces terræ.

12 † Pone principes eorum sicut Oreb, & Zeb, & Zabeeb, & Salmana;

Omnes principes eorum:

13 Qui dixerunt: Hereditate possideamus Sanctuarium Dei.

14 Deus meus pone illos: ut rotam: & sicut stipulam ante faciem venti.

15 Sicut ignis, qui comburit silvam: & sicut flamma comburens montes:

† Exod. 17. 5.

† Exod. 10. 3.

† A.R. 14. 15. † Baruc 3. 23.

† Prov. 14. 11.

† Joann. 10. 34.

† Judic. 7. 22.

† Judic. 4. 15.

† Judic. 8. 24.

† Judic. 7. 25.

† Judic. 8. 21.

† Gen. 41. 29.

16 Ita persequeris illos in tempestate tua : & in ira tua turbabis eos .
 17 Imple facies eorum ignominia : & quarent nomen tuum, Domine .
 18 Erubescant, & conturbentur in seculum facilli : & confundantur, & pereant .
 19 Et cognoscat quia nomen tibi Dominus : tu solus Altissimus in omni terra .

In finem .

1 Pro torcularibus filiis Core, Psalmus .
 LXXXIII.

2 **Q**uam dilecta tabernacula tua Domine virtutum :
 3 Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini .

Cor meum, & caro mea, exultaverunt in Deum vivum .

4 Etenim passer invenit sibi domum, & turridum nidum sibi, ubi ponat pullos suos .

Altera tua Domine virtutum : rex meus, & Deus meus .

5 Beati, qui habitant in domo tua Domine : in secula seculorum laudabunt te .

6 Beatus vir, cuius est auxilium abs te : ascensiones in corde suo disposuit .

7 In valle lacrymarum in loco, quem posuit .

8 Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem : videbitur Deus deorum in Sion .

9 Dominus Deus virtutum exaudi orationem meam : auribus percipe Deus Jacob .

10 Protector noster aspice Deus : & respice in faciem Christi tui :

11 Quia melior est dies una in atris tuis super millia .

Elegi abjectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum .

12 Quia misericordiam, & veritatem diligit Deus : gratiam, & gloriam dabit Dominus .

13 Non privabit bonis eos, qui ambulat in innocentia : Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te .

1 In finem, filis Core, Psalmus .
 LXXXIV.

2 **B**enedixisti Domine terram tuam : avertisti captivitatem Jacob .

3 Remisisti iniquitatem plebis tue : operuisti omnia peccata eorum .

4 Mitigasti omnem iram tuam : avertisti ab ira indignationis tue .

5 Convertere nos Deus salutaris noster : & averte iram tuam a nobis .

6 Numquid in aeternum irasceris nobis ? aut extendes iram tuam a generatione in generationem ?

7 Deus tu conversus vivificabis nos : & plebs tua letabitur in te .

8 Ostende nobis Domine misericordiam tuam : & salutare tuum da nobis .

9 Audiam quid loquatur in me Dominus Deus : quoniam loquerur pacem in plebem suam ;

Et super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor .

10 Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius : ut inhabitet gloria in terra nostra .

11 Misericordia & veritas obviaverunt sibi : iustitia & pax osculate sunt .

12 Veritas de terra orta est : & iustitia de caelo prospexit .

13 Etenim Dominus dabit benignitatem : & terra nostra dabit fructum suum .

14 Iustitia ante eum ambulabit : & ponet in via gressus suos .

Oratio ipsi David. LXXXV.

1 **I**nclina Domine aurem tuam, & exaudi me : quoniam inops & pauper sum ego .
 2 Custodi animam meam, quoniam sanctus sum : salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te .

3 Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavi tora die :

4 Lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi .

5 † Quoniam tu Domine suavis, & mitis, & multae misericordiae omnibus invocantibus te .

6 Auribus percipe Domine orationem meam : & intende voci deprecationis meae .

7 In die tribulationis meae clamavi ad te : quia exaudisti me .

8 Non est similis tui in diis Domine : & non est secundum opera tua .

9 Omnes gentes quascumque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine : & glorificabunt nomen tuum .

10 Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia : tu es Deus solus .

11 Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua : lætetur cor meum ut timeat nomen tuum .

12 Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in aeternum .

13 Quia misericordia tua magna est super me : & eruiti animam meam ex inferno inferiori .

14 Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæserunt animam meam : & non proposuerunt te in conspectu suo .

15 Et tu Domine Deus miserator & misericors, patiens, & multae misericordiae, & verax,

16 Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo : & salvum fac filium ancillae tuae .

17 Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur : quoniam tu Domine adjuvisti me, & consolatus es me .

1 Filiis Core, Psalmus Cantici .
 LXXXVI.

2 **F**undamenta ejus in montibus sanctis : Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob .

3 Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei .

4 Memor ero Rahab & Babylonis scientium me .

Ecce alienigenae, & Tyrus, & populus Aethiopum, hi fuerunt illic .

5 Numquid Sion dicit : Homo, & homo natus est in ea : & ipse fundavit eam Altissimus ?

6 Dominus narrabit in scripturis populorum, & principum ; horum, qui fuerunt in ea .

7 Sicut latantium omnium habitatio est in te .

Canticum Psalmi,

1 Filiis Core, in finem, pro Mabeleth ad respondendum, intellectus Eman Ezrahitae .
 LXXXVII.

1 **D**omine Deus salutis meae, in die clamavi, & nocte coram te .

3 Intra in conspectu tuo oratio mea : inclina aurem tuam ad precem meam :

4 Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquavit.

5 Affirmatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio;

6 Inter mortuos liber;

Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius: & ipsi de manu tua repulsi sunt.

7 Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebris, & in umbra mortis.

8 Super me confirmatus est furor tuus: & omnes fluctus tuos induxisti super me.

9 Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi.

Traditus sum, & non egrediebar:

10 Oculi mei languerunt prae inopia.

Clamavi ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.

11 Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi?

12 Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione?

13 Numquid cognoscetur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra oblivionis?

14 Et ego ad te Domine clamavi: & mane oratio mea perveniet te.

15 Ut quid Domine repellis orationem meam: avertis faciem tuam a me?

16 Pauper sum ego, & in laboribus a juventute mea: exaltatus autem; humiliatus sum & conturbatus.

17 In me transierunt irae tuae: & terrores tui conturbaverunt me.

18 Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul.

19 Elongasti a me amicum, & proximum, & notos meos a miseria.

1 Intellectus Ethan Ezrahitae.

LXXXVIII.

2 **M**isericordias Domini in aeternum cantabo.

In generationem & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

3 Quoniam dixisti: In aeternum misericordia edificabitur in caelis: praeparabitur veritas tua in eis.

4 Disposuisti testamentum electis meis, & juravi David servo meo:

5 Usque in aeternum praeparabo semen tuum.

Et edificabo in generationem & generationem sedem tuam.

6 Confitebuntur caeli mirabilia tua Domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

7 Quoniam quis in nubibus aequabitur Domino: similis erit Deo in filiis Dei?

8 Deus, qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

9 Domine Deus virtutum quis similis tibi? potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo.

10 Tu dominaris potestate maris: motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

11 Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum: in brachio virtutis tuae dispersisti inimicos tuos.

12 **†** Tui sunt caeli, & tua est terra, orbem terrae & plenitudinem ejus tu fundasti.

13 Aquilonem & mare tu creasti.

Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt:

14 Tuum brachium cum potentia.

Firmetur manus tua, & exaltet dextera tua.

15 Iustitia & iudicium praeparatio sedis tuae: Misericordia & veritas praecedent faciem tuam:

16 Beatus populus, qui scit jubilationem.

Domine, in lumine vultus tui ambulabunt,

17 **†** Fe in nomine tuo exultabunt tota die: & in iustitia tua exultabuntur.

18 Quoniam gloria virtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exaltabit cornu nostrum.

19 Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israel regis nostri.

20 Tunc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti: Posui adiutorium in potente: & exaltavi electum de plebe mea.

21 **†** Inveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum.

22 Manus enim meae auxiliabitur ei: & brachium meum confortabit eum.

23 Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.

24 Et concidam a facie ipsius inimicos ejus: & odientes eum in fugam convertam.

25 Et veritas mea, & misericordia mea cum ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu ejus.

26 Et ponam in mari manum ejus: & in fluminibus dexteram ejus.

27 Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus meus, & susceptor salutis meae:

28 Et ego primogenitum ponam illum excelsum prae regibus terrae.

29 In aeternum servabo illi misericordiam meam: & testamentum meum fidele ipsi.

30 Et ponam in saeculum saeculi semen ejus: & thronum ejus sicut dies caeli.

31 Si autem dereliquerint filii ejus legem meam: & in iudiciis meis non ambulaverint:

32 Si iustitias meas profanaverint: & mandata mea non custodierint:

33 Visitabo in virga iniquitates eorum: & in verberibus peccata eorum.

34 Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea:

35 Neque profanabo testamentum meum, & quae procedunt de labiis meis non faciam irrita.

36 Semel juravi in sancto meo, si David mentiar:

37 Semem ejus in aeternum manebit.

38 Et **†** thronus ejus sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in aeternum: & testis in caelo fidelis.

39 Tu vero repulisti & despexisti: distulisti Christum tuum.

40 Evertisti testamentum servi tui: profanasti in terra sanctuarium ejus.

41 Destruixisti omnes sepes ejus: posuisti firmamentum ejus forsidinem.

42 Diriperunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis.

43 Exaltasti dexteram deprimentium eum: laetificasti omnes inimicos ejus.

44 Avertisti adiutorium gladii ejus: & non es auxiliatus ei in bello.

45 Destruixisti eum ab emundatione: & sedem ejus in terram collidisti.

46 Minorasti dies temporis ejus: perfidisti eum consensione.

47 Usquequo Domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?

48 Memorare quae mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum?

49 Quis est homo, qui vivet, & non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi?

50 Ubi sunt misericordiae tuae antiquae Domine, **†** sicut jurasti David in veritate tua?

†. Reg.
16. r. 11.
A. cor.
13. 22.

†. Reg.
7. 12.

†. Reg.
7. 18.

† Cen.
11. 14.

†. Reg.
7. 11.

§1 Me-

51 Memor esto Domine opprobrii servorum tuorum (quod continui in sinu meo) multarum gentium.

52 Quod exprobraverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.

53 Benedictus Dominus in aeternum: fiat, fiat.

1 Oratio Moyfi hominis Dei.
LXXXIX.

Domine, refugium factus es nobis: a generatione in generationem.

2 Priusquam montes fierent, aut formaretur terra, & ovis: a seculo & usque in seculum tu es Deus.

3 Ne avertas hominem in humilitatem: & dixisti: Convertimini filii hominum.

4 Quoniam mille anni ante oculos tuos, tamquam dies hesterni, quae praeierit.

Et custodia in nocte.

5 Quae pro nihilo habentur, eorum anni erunt.

6 Mane sicut herba transeat, mane floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & areseat.

7 Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus.

8 Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, seculum nostrum in illuminatione vultus tui.

9 Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.

10 Anni nostri sicut aranea meditantur: 10 † Dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni.

Si autem in potentibus, octoginta anni: & amplius eorum, labor & dolor.

Quoniam supervenit mansuetudo, & corripitur.

11 Quis novit potestatem irae tuae, & praetimore iram tuam?

12 Dinumerare? Dexteram tuam sic notam fac, & eruditos corde in sapientia.

13 Convertere Domine usquequo? & deprecabilis esto super servos tuos.

14 Repleti sumus mane misericordia tua: & exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

15 Lacerati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.

16 Respice in servos tuos, & in opera tua: & dirige filios eorum.

17 Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos: & opus manuum nostrarum dirige.

1 Laus Cantici David. XC.

Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei caeli commorabitur.

2 Dicit Domino: Susceptor meus es tu, & refugium n.eum: Deus meus sperabo in eum.

3 Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: & a verbo aspero.

4 Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub penis ejus sperabis.

5 Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno.

6 A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incurso, & damonio meridiano.

7 Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

8 Verumtamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

9 Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.

10 Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

11 † Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.

12 In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

13 Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

14 Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

15 Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.

16 Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

Psalmus Cantici.
In die Sabbati. XCI.

2 **B**onum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime;

3 Ad annuntiandum mane misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem;

4 In decachordo, psalterio: cum cantico, in cithara.

5 Quia delectasti me Domine in factura tua: & in operibus manuum tuarum exultabo.

6 Quam magnificata sunt opera tua Domine! nimis profunda factae sunt cogitationes tuae.

7 Vir insipiens non cognosceret: & stultus non intelliget haec.

8 Cum exorti fuerint peccatores sicut frenum, & apparatus omnes, qui operantur iniquitatem.

Ut intereant in seculum saeculi:

9 Tu autem Altissimus in aeternum Domine.

10 Quoniam ecce inimici tui Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt: & dispergerent omnes qui operantur iniquitatem.

11 Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia uberi.

12 Et desuper oculus meus inimicos meos: & in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

13 Justus ut palma florebit: sicut cedrus Libani multiplicabitur.

14 Plantati in domo Domini, in arboribus domus Dei nostri florebit.

15 Adhuc multiplicabitur in senecta uberi: & bene patientes erunt.

16 Ut annuntiet:

Quoniam rectus Dominus Deus noster: & non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi David in die ante sabbatum, quando fundata est terra.

XCI.

2 **D**ominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, & praevinxit se.

Etenim firmavit orbem terrae, qui non commovebitur.

2 Parata sedes tua ex tunc, a seculo tu es.

3 Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam.

Elevaverunt flumina sanctus suos,

4 A vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris, mirabiles in altis Dominus.

5 Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: donum tuum decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

† Mart.
4. 6.
Euc. 4.
105.

† Eccli.
18. 8.

Psalmus ipsi David.
Quarta sabbati. XCIII.

DEUS ulciorum Dominus : Deus ulciorum libere egit.
2 Exaltare qui iudicas terram : redde retributionem superbis.

3 Usquequo peccatores Domine : usquequo peccatores gloriantur :

4 Effabuntur, & loquentur iniquitatem : loquentur omnes, qui operantur iniquitatem.

5 Populum tuum Domine humiliaverunt : & hereditatem tuam vexaverunt.

6 Viduam & advenam interfecerunt : & pupillos occiderunt.

7 Et dixerunt : Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.

8 Intelligite insipientes in populo : & stulti aliquando sapite.

9 Qui plantavit aurem, non audivit ? aut qui finxit oculum, non considerat ?

10 Qui corripit gentes, non arguet : qui docet hominem scientiam ?

11 Dominus sicut cogitationes hominum, quoniam vanae sunt.

12 Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum :

13 Ut mitiges ei a diebus malis : donec fodiatur peccatorum fovea.

14 Quia non repellit Dominus plebem suam : & hereditatem suam non derelinquet.

15 Quoadusque iustitia convertatur in iudicium : & qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde.

16 Quis confurget mihi adversus malignantes ? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem ?

17 Nisi quia Dominus adjuvit me : paulominus habitasset in inferno anima mea.

18 Si dicebam : Mors est pes meus : misericordia tua Domine adjuvabat me.

19 Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo : consolationes tuae sacrificaverunt animam meam.

20 Numquid adheret tibi sedes iniquitatis : qui fingis laborem in praecepto ?

21 Captabunt in animam iusti : & sanguinem innocentem condemnabunt.

22 Et factus est mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adiutorium spei meae.

23 Et reddet illis iniquitatem ipsorum : & in malitia eorum disperdet eos : disperdet illos Dominus Deus noster.

Laus Cantici ipsi David. XCIV.

VENITE, exultemus Domino : jubilemus Deo salutaris nostro.

2 Praeoccupemus faciem ejus in confessione : & in psalmis jubilemus ei.

3 Quoniam Deus magnus Dominus : & rex magnus super omnes deos.

4 Quia in manu ejus sunt omnes fines terrae : & altitudines montium ipsius sunt.

5 Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud : & siccam manus ejus formaverunt.

6 Venite adoremus, & prociadamus : & ploremus ante Dominum, qui fecit nos.

7 Quia ipse est Dominus Deus noster : & nos populus pascae ejus, & oves manus ejus.

8 Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.

9 Sicut in iritatione secundum diem tentationis in deserto : ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, & viderunt opera mea.

10 † Quadraginta annis offensus fui generationi illi, & dixi : Semper hi erant corde.

11 Et isti non cognoverunt vias meas : † ut juravi in ira mea : Si introibunt in requiem meam.

Canticum ipsi David,

1 Quando domus aedificabatur post captivitatem. (1. Par. 15.)

XCIV.

CANTATE Domino canticum novum : cantate Domino omnis terra.

2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus : annuntiate de die in diem salutare ejus.

3 Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.

4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis : terribilis est super omnes deos.

5 Quoniam omnes dii gentium daemonia : Dominus autem caelos facit.

6 Confessio & pulchritudo in conspectu ejus : sanctimonia & magnificentia in sanctificatione ejus.

7 Afferte Domino patriae gentium, afferte Domino gloriam & honorem :

8 Afferte Domino gloriam nomini ejus. Tollite hostias, & introite in atria ejus :

9 Adorate Dominum in atrio sancto ejus. Commoveatur a facie ejus universa terra :

10 Dicite in genibus quia Dominus regnavit.

Etenim correxit orbem terrae qui non commovebitur : judicabit populos in aequitate.

11 Latentur caeli, & exultet terra, commoveatur mare, & plenitudo ejus :

12 Gaudebunt campi, & omnia quae in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna silvarum.

13 A facie Domini, quia venit : quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terrae in aequitate, & populos in veritate sua.

Huic David,

1 Quando terra ejus restituta est.

XCVI.

Dominus regnavit, exultet terra : latentur insulae multae.

2 Nubes, & caligo in circuitu ejus : justitia, & iudicium correctio sedis ejus.

3 Ignis ante ipsum procedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus.

4 Illuxerunt fulgura ejus orbi terrae : vidit, & commota est terra.

5 Montes, sicut cera fluxerunt a facie Domini : a facie Domini omnis terra.

6 Annuntiaverunt caeli justitiam ejus : & viderunt omnes populi gloriam ejus.

7 † Confundantur omnes, qui adorant sculptilia : & qui gloriantur in simulacris suis.

† Adorate eum omnes angeli ejus : 8 Audivit, & laetata est Sion.

Et exultaverunt filiae Judae, propter iudicia tua Domine :

9 Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram : nimis exaltatus es super omnes deos.

10 † Qui diligitis Dominum, odite malum : custodite Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

11 Lux ortu est iusto, & rectis corde laetitia.

12 Laetamini iusti in Domino : & contemini memoriae sanctificationis ejus.

† Num.
14. 19.
† Hebr.
4. 3.

† Exod.
20. 4.
Levit.
26. 1.
Deut.
5. 8.
† Hebr.
1. 6.

† Am.
5. 15.
Rom.
12. 9.

1 Psalmus ipsi David. XC VII.

Cantare Domino canticum novum : quia mirabilia fecit.
Salvavit sibi dextera ejus : & brachium sanctum ejus.

2 Notum fecit Dominus salutare suum : in conspectu gentium revelavit justitiam suam.

3 Recordatus est misericordiae suae, & veritatis suae domini Israel.

† Isai. 57. 10.
Luc. 3. 6.
† Viderunt omnes termini terrae salutare Dei nostri.

4 Jubilate Deo omnis terra : cantate, & exultate, & psallite.

5 Psallite Domino in cithara, in cithara & voce psalmi :

6 In tubis ductilibus, & voce tubae corneae. Jubilate in conspectu regis Domini :

7 Moveatur mare, & pleniudo ejus : orbis terrarum, & qui habitant in eo.

8 Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt.

9 A conspectu Domini : quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terrarum in justitia, & populos in aequitate.

1 Psalmus ipsi David. XC VIII.

Dominus regnavit, irascantur populi : qui sedet super cherubim, moveatur terra.

2 Dominus in Sion magnus : & excelsus super omnes populos.

3 Constituteur nomini tuo magno : quoniam terribile, & sanctum est :

4 Et honor regis judicium diligit. Tu parasti directiones : judicium & justitiam in Jacob tu fecisti.

5 Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus : quoniam sanctum est.

6 Moyses & Aaron in sacerdotibus ejus : & Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus :

Invocabant Dominum, & ipse exaudivat eos :

7 In columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia ejus, & praeceptum quod dedit illis.

8 Domine Deus noster tu exaudivas eos : Deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum.

9 Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto ejus : quoniam sanctus Dominus Deus noster.

1 Psalmus in confessione. XC IX.

2 **J**ubilate Deo omnis terra : servite Domino in laetitia.

Introite in conspectu ejus, in exultatione :

3 Scitote quoniam Dominus ipse est Deus : ipse fecit nos, & non ipsi nos :

Populus ejus, & oves pascuae ejus :

4 Introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis : confitemini illi.

Laudate nomen ejus :

5 Quoniam suavis est Dominus, in aeternum misericordia ejus, & usque in generationem & generationem veritas ejus.

1 Psalmus ipsi David. C.

Misericordiam, & judicium cantabo tibi Domine :

Psallam,

2 Et intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Perambulabam in innocencia cordis mei, in medio domus meae.

3 Non proponebam ante oculos meos rem injustam : facientes pravariationes odivi.

Non adhaesi mihi

4 Cor pravum : declinantem a me malignum non cognoscebam :

5 Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequerbar.

Superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam.

6 Oculi mei ad fideles terrae tuae sedent mecum : ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

7 Non habitabit in medio domus meae qui facit superbiam : qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.

8 In matutino interesticiebam omnes peccatores terrae : ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 Oratio pauperis,
Cum anxius fuerit, & in conspectu Domini effuderit precem suam. C I.

2 **D**omine exaudi orationem meam : & clamor meus ad te veniat.

3 Non avertas faciem tuam a me : in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die invocaverote, velociter exaudi me :

4 Quia defecerunt sicut funis dies mei : & ossa mea sicut cinerium aruerunt.

5 Percussus sum ut fenenum, & aruit cor meum : quia oblitus sum comedere panem meum.

6 A voce gemitus mei adhaesit os meum carneae.

7 Similis factus sum pellicano solitudinis : factus sum sicut nicticorax in domicilio.

8 Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei : & qui laudabant me, adversum me jurabant.

10 Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.

11 A facie irae & indignationis tuae : quia elevans allisisti me.

12 Dies mei sicut umbra declinaverunt : & ego sicut fenenum arui.

13 Tu autem Domine in aeternum permanes : & memoriale tuum in generationem & generationem.

14 Tu exurgens misereberis Sion : quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus.

15 Quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus : & terra ejus miserabuntur.

16 Et timebunt gentes nomen tuum Domine : & omnes reges terrae gloriam tuam.

17 Quia aedificavit Dominus Sion : & videbitur in gloria sua.

18 Respexit in orationem humilium : & non sprevit precem eorum.

19 Scribantur haec in generatione altera : & populus, qui creabitur, laudabit Dominum :

20 Quia prospexit de excelsis sancto suo : Dominus de caelo in terram aspexit :

21 Ut audiret gemitus compeditorum : ut solveret filios intertemporum :

22 Ut annuntiet in Sion nomen Domini : & laudem ejus in Jerusalem.

23 In conveniendo populos in unum, & reges ut serviant Domino.

24 Respondit ei in via virtutis suae : Paucitatem dierum meorum nuncia mihi.

25 Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem & generationem anni tui.
 26 Initio tu Domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt caeli.
 27 Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent.
 Et sicut operosiorum mutabis eos, & mutantur:
 28 Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.
 29 Filii servorum tuorum habitabunt: & semen eorum in saeculum dirigeat.

1 Ipsi David. CII.

Benedic anima mea Domino: & omnia, quae intra me sunt, nomini sancto ejus.
 2 Benedic anima mea Domino: & nol obli-
 visci omnes retributiones ejus.
 3 Qui propitius omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
 4 Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia & miserationibus.
 5 Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquila juvenis tua.
 6 Faciens misericordias Dominus, & iudicium omnibus injuriam patientibus.
 7 Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israel voluntates suas.

† Exod.
34. 6.
Num.
14. 18.

8 † Miserator, & misericors Dominus: longanimis, & multum misericors.
 9 Non in perpetuum irascetur: neque in aeternum comminabitur.
 10 Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
 11 Quoniam secundum altitudinem caeli a terra, corroboravit misericordiam suam super timentes se.
 12 Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras.
 13 Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se:
 14 Quoniam ipse cognovit signum nostrum.
 Recordatus est quoniam pulvis sumus:
 15 Homo, sicut fenum dies ejus, tanquam flos agri sic efflorebit.
 16 Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscat amplius locum suum.
 17 Misericordia autem Domini ab aeterno, & usque in aeternum super timentes eum.
 Et iustitia illius in filios filiorum,
 18 His qui servant testamentum ejus:
 Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.
 19 Dominus in caelo paravit sedem suam: & regnum ipsius omnibus dominabitur.
 20 Benedicite Domino omnes angeli ejus: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.
 21 Benedicite Domino omnes virtutes ejus; ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.
 22 Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino.

1 Ipsi David. CIII.

Benedic anima mea Domino: Domine Deus magnificatus es vehementer: Confessionem, & decorem induisti:
 2 Amicus lumini sicut vestimento:
 Extendens caelum sicut pellem:
 3 Qui regis aquis superiora ejus.
 4 Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulat super pennas ventorum.

4 † Qui facis angelos tuos, spiritus; & ministros tuos, ignem urentem.
 5 Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in saeculum saeculi.
 6 Abyssus sicut vestimentum, amictus ejus: super montes stabunt aquae.
 7 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitru tui formidabunt.
 8 Ascendunt montes: & descendunt campi, in locum quem fundasti eis.
 9 Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire terram.
 10 Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquae.
 11 Potabunt omnes bestiae agri: expectabunt onagri in siti sua.
 12 Super ea volucres caeli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.
 13 Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra:
 14 Produens foetum jumentis, & herbam servituti hominum:
 Ut educais panem de terra:
 15 Et vinum letificet cor hominis:
 Ut exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet.
 16 Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantavit:
 17 Illic passeris nidificabunt.
 Herodii domus dux est eorum:
 18 Montes excelsi cervis: petra refugium herinacis.
 19 Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum.
 20 Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestiae silvae.
 21 Catuli leonum rudentes, ut rapiant, & quaerant a Deo escam sibi.
 22 Ortus est sol, & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur.
 23 Exibit homo ad opus suum: & ad operationem suam usque ad vesperum.
 24 Quam magnificata sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.
 25 Hoc mare magnum, & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus.
 Animalia pusilla cum magnis:
 26 Illic naves pertransibunt.
 Draco iste, quem formasti ad illudendum ei:
 27 Omnia a te expectant ut des illis escam in tempore.
 28 Dante te illis, colligent te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.
 29 Avertent autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suum revertentur.
 30 Emittes spiritum tuum, & creabuntur: & renovabis faciem terrae.
 31 Sit gloria Domini in saeculum: laetabitur Dominus in operibus suis:
 32 Qui respicit terram: & facit eam tremere: qui tangit montes, & fumigant.
 33 † Cantabo Domino in vita mea: psallam Deo meo quamdiu sum.
 34 Jucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino.
 35 Deficiant peccatores a terra, & iniqui ita ut non sint: benedic anima mea Domino.

† Heb.
1. 7.

† Infra
145. 2.

Alleluja. (1. Par. 16. 8.)
CIV.

1 **C**onfitemini Domino, & invocate nomen ejus: annuntiate inter gentes opera ejus.
 2 Cantate ei, & psallite ei: narrate omnia mirabilia ejus.

1. Par.
16. 8.
Isai. 12.

	3 Laudamini in nomine sancto ejus : late- tur cor quarentium Dominum.	41 † Dirupit petram, & fluxerunt aque : abierunt in sicco flumina ;	† Num. 20. 11.
	4 Quærite Dominum, & confirmamini : quærite faciem ejus semper.	42 † Quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum.	† Gen. 17. 7.
	5 Memento mirabilem ejus, quæ fecit : prodigia ejus, & judicia oris ejus.	43 Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in læticia.	
	6 Semen Abraham, servi ejus : filii Jacob electi ejus.	44 Et dedit illis regiones gentium : & labo- res populorum possederunt :	
	7 Ipse Dominus Deus noster : in univèrsa terra judicia ejus.	45 Ut custodiant justificationes ejus, & le- ges ejus requirant.	
	8 Memor fuit in sæculum testamenti sui : verbi, quod mandavit in mille generatio- nes :	Alleluja. (Judith. 13. 21.) CV.	
† Gen. 22. 16.	9 † Quod disposuit ad Abraham : & jurame- nti sui ad Isaac.	1 C Onstitemini Domino quoniam bonus : quoniam in sæculum misericordia ejus.	Judith. 13. 21.
	10 Et stavit illud Jacob in præceptum : & Israel in testamentum æternum :	2 † Quis loquetur potentias Domini, audi- tas faciet omnes laudes ejus ?	† Eccli. 43. 35.
	11 Dicens : Tibi dabo terram Chanaan, fun- damentum hereditatis vestræ.	3 Beati, qui custodiunt judicium, & faciunt justitiam in omni tempore.	
	12 Cum essent numero brevi, paucissimi & incolæ ejus :	4 Memento nostri Domine in beneplacito populi tui : visita nos in salutari tuo :	
	13 Et pertransierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.	5 Ad videndum in bonitate electorum tuo- rum, ad lætandum in læticia gentis tuæ : ut lauderis cum hereditate tua.	
† 1. Reg. 1. 14. 1. Par. 16. 22. † Gen. 37. 36. † Gen. 39. 20.	14 Non reliquit hominem nocere eis : & corripuit pro eis reges.	6 † Peccavimus cum patribus nostris : in- juste egimus, iniquitatem fecimus.	† Judic. 7. 29.
	15 † Nolite tangere christos meos : & in prophetis meis nolite malignari.	7 Patres nostri in Aegypto non intellexe- runt mirabilia tua : non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ.	
	16 Et vocavit famem super terram : & omne firmamentum panis contivit.	8 Et irritaverunt ascendentes in mare, mare inbrum.	
	17 Misit ante eos † virum : in servum ven- undatus est Joseph.	9 Et salvavit eos propter nomen suum : ut notam faceret potentiam suam.	
	18 † Humiliaverunt in compedibus pedes ejus, ferrum petrauit animam ejus, 19 Donec veniret verbum ejus. Eloquium Domini inflammavit eum :	9 † Et increpuit mare rubrum, & exsica- tum est : & deduxit eos in abyssis sicut in de- serto.	† Exod. 14. 22.
† Gen. 41. 14.	20 † Misit vex, & solvit eum, princeps po- pulum, & dimisit eum.	10 Et salvavit eos de manu odientium : & redemit eos de manu inimici.	
	21 Constituit eum dominum domus suæ : & principem omnis possessionis suæ.	11 † Et operuit aqua tribulantes eos : unus ex eis non remansit.	† Exod. 14. 27.
	22 Ut erudiret principes ejus sicut semeti- psum : & senes ejus prudentiam doceret.	12 Et crediderunt verbis ejus : & lauda- verunt laudem ejus.	
† Gen. 45. 6. † Exod. 1. 7. Actor. 7. 17.	23 † Et ineratit Israel in Aegypum : & Ja- cob accola fuit in terra Cham.	13 Cito fecerunt, oblitii sunt operum ejus : & non sustinuerunt consilium ejus.	
	24 † Et auxit populum suum vehementer : & firmavit eum super inimicos ejus.	14 † Et concupierunt concupiscentiam in de- serto : & tentaverunt Deum in iniquo.	† Exod. 17. 2.
	25 Convertit cor eorum ut odirent popu- lum ejus : & dolum facerent in servos ejus.	15 † Et dedit eis petitionem ipsorum : & misit saturitatem in animas eorum.	† Num. 11. 34.
† Exod. 3. 10. & 4. 29. † Exod. 7. 10. † 1. 21. † Exod. 7. 20. † Gen. 8. 6. † Exod. 8. 12. 14.	26 † Misit Moysen servum suum : Aaron, quem elegit ipsum.	16 Et irritaverunt Moysen in caltris, Aaron sanctum Domini.	
	27 † Posuit in eis verba signorum suorum, & prodigiorum in terra Cham.	17 † Aperta est terra, & deglutivit Dathan : & operuit super congregationem Abiron.	† Num. 16. 32.
	28 † Misit tenebras, & obscuravit : & non exacerbavit sermones suos.	18 Et exarsit ignis in synagoga eorum : flamma combussit peccatores.	
	29 † Convertit aquas eorum in sanguinem : & occidit pisces eorum.	19 † Et fecerunt vitulum in Horeb : & ado- raverunt sculptile.	† Exod. 32. 4.
	30 † Edidit terra eorum ranas in penetrali- bus regum ipsorum.	20 Et mutaverunt gloriam suam in simili- tudinem vituli comedentis fenum.	
	31 † Dixit, & venit cœnomyia : & cinifes in omnibus finibus eorum.	21 Oblitii sunt Deum, qui salvavit eos, qui fecit magna in Aegypto.	
	32 Posuit pluvias eorum, grandinem : ignem comburentem in terra ipsorum,	22 Mirabilia in terra Cham : terribilia in mari rubro.	
	33 Et percussit vineas eorum, & ficulneas eorum : & contrivit lignum finium eorum.	23 † Et dixit ut disperderet eos : si non Moyses electus ejus stersisset in contractione in conspectu ejus :	† Exod. 32. 10.
† Exod. 10. 12.	34 † Dixit, & venit locusta, & bruchus, cujus non est numerus :	Ut averteret iram ejus ne disperderet eos :	
	35 Et comedit omne fenum in terra eorum : & comedit omnem fructum terræ eorum.	24 Et pro nihilo habuerunt terram deside- rabilem :	
† Exod. 12. 19.	36 † Et percussit omne primogenitum in terra eorum : primitias omnis laboris eo- rum.	Non crediderunt verbo ejus, 25 Et murmuraverunt in tabernaculis suis : non exaudierunt vocem Domini.	
† Exod. 12. 35. † Exod. 13. 21. † Mal. 77. 19. 1. Cor. 10. 1. † Exod. 16. 13.	37 † Et eduxit eos cum argento & auro : & non erat in tribulis eorum infirmus.	26 † Et elevavit manum suam super eos : ut prosterneret eos in deserto :	† Num. 14. 32.
	38 Lætata est Aegypus in profectione eo- rum : quia incubuit timor eorum super eos.	27 Et ut deiecerit semen eorum in nationi- bus : & dispergeret eos in regionibus.	
	39 † Expandit nubem in protectionem eo- rum, & ignem ut luceret eis per noctem.	28 Et iritari sunt Beelphegor : & comede- runt sacrificia mortuorum.	
	40 † Pecerunt, & venit coturnix : & pane caeli saturavit eos.		

29 Et irritaverunt eum in adinventionibus suis : & multiplicata est in eis ruina.

30 † Et sterit Phinees, & placavit : & cessavit quassatio.

31 Et reputatum est ei in iustitiam, in generationem & generationem usque in sempiternum.

32 † Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis : & vexatus est Moyses propter eos : 33 Quia exacerbaverunt spiritum ejus.

Et distinxit in labiis suis :

34 Non disperderunt gentes, quas dixit Dominus illis.

35 Et commissi sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum :

36 Et fervierunt sculptilibus eorum : & factum est illis in scandalum.

37 Et immolaverunt filios suos, & filias suas dæmonis.

38 Et effuderunt sanguinem innocentem : sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan.

Et infecta est terra in sanguinibus,

39 Et contaminata est in operibus eorum : & fornicati sunt in adinventionibus suis.

40 Et iratus est furor Domini in populum suum : & abominatus est hereditatem suam.

41 Et tradidit eos in manus gentium : & dominati sunt eorum qui oderunt eos.

42 Et tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati sunt manibus eorum :

43 Sæpe liberavit eos.

Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo : & humiliati sunt in iniquitatibus suis.

44 Et vidit eum tribularentur : & audivit orationem eorum.

45 † Et memor fuit testamenti sui : & pœnituit eum secundum multitudinem misericordiarum suarum.

46 Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos.

47 Salvos nos fac Domine Deus noster : & congrega nos de nationibus :

Ut confiteamur nomini sancto tuo : & glorietur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Israel a seculo & usque in seculum : & dicet omnis populus : Fiat, fiat.

Alleluja. (Judith. 13. 21.) CVL

1 **C**onfitemini Domino quoniam bonus : quoniam in seculum misericordia ejus.

2 Dicant qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici : & de regionibus congregavit eos.

3 A solis ortu, & occasu : ab aquilone, & mari.

4 Erraverunt in solitudine in inagnoso : viam civitatis habitaculi non inveniunt.

5 Esurientes, & sitientes : anima eorum in ipsis desecit.

6 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur : & de necessitatibus eorum eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam : ut irent in civitatem habitationis.

8 Constateant Domino misericordiarum ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

9 Quia satiavit animam inanem : & animam esurientem satiavit bonis.

10 Sedentes in tenebris, & umbra mortis : victos in mendacitate, & ferro.

11 Quia exacerbaverunt eloquia Dei : & consilium Altissimi irritaverunt.

12 Et humiliatum est in laboribus cor eorum : infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret.

13 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur : & de necessitatibus eorum liberavit eos.

14 Et eduxit eos de tenebris, & umbra mortis : & vincula eorum dirupit.

15 Constateant Domino misericordiarum ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

16 Quia contrivit portas aeras : & vedes ferreos confregit.

17 Suscepit eos de via iniquitatis eorum : propter injustitias enim suas humiliati sunt.

18 Omnem escam abominata est anima eorum : & appropinquarent usque ad portas mortis.

19 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur : & de necessitatibus eorum liberavit eos.

20 Misit verbum suum, & sanavit eos : & eripuit eos de interitionibus eorum.

21 Constateant Domino misericordiarum ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

22 Et sacrificium laudis : & annuntient opera ejus in exultatione.

23 Qui descendunt mare in havis, facientes operationem in aquis multis.

24 Ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo.

25 Dixit, & sterit spiritus procellæ : & exaltati sunt fluctus ejus.

26 Ascendit usque ad caelos, & descendit usque ad abyssos : anima eorum in malis tabescebat.

27 Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius : & omnis sapientia eorum devorata est.

28 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos.

29 Et statuit procellam ejus in auram : & siluerunt fluctus ejus.

30 Et lætati sunt quia quiescerunt : & deduxit eos in portum voluntatis eorum.

31 Constateant Domino misericordiarum ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

32 Et exalcent eum in Ecclesia plebis : & in cathedra seniorum laudent eum.

33 Posuit flumina in deserto, & exitus aquarum in sicum :

34 Terram fructiferam in saluginem, a malitia inhabitantium in ea.

35 Posuit desertum in stagna aquarum : & terram sine aqua in exitus aquarum.

36 Et collocavit illic esurientes : & constituerunt civitatem habitationis.

37 Et seminaverunt arborum, & plantaverunt vineas : & fecerunt fructum navitatis.

38 Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis : & jumenta eorum non minoravit.

39 Et pauci facti sunt : & vexati sunt a tribulatione malorum, & dolore.

40 Effusa est contentio super principes : & errare fecit eos in invio, & non in via.

41 Et adjuvit pauperem de inopia : & posuit sicut oves familias.

42 † Videbunt recti, & lætabuntur : & omnis iniquitas opprobriabit os suum.

43 Quis sapiens & custodiet hæc : & intellet misericordias Domini ?

1 Canticum Psalmi ipsi David. (Sap. 56. 8.)

CVIL

2 **P**aratum cor meum Deus, paratum cor meum : cantabo, & psallam in gloria mea.

3 Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cithara : exurgam diluculo.

4 Confitebor tibi in populis Domine : & psallam tibi in nationibus.

5 Quia

5 Quia magna est super caelos misericordia tua: & usque ad nubes veritas tua.
 6 Exultate super caelos Deus, & super omnem terram gloria tua:
 7 Ut liberentur dilecti tui.
 8 Saluum fac dextera tua, & exaudi me:
 9 Deus locutus est in sancto suo:
 Exultabo, & dividam Sichemam, & convallem tabernaculorum dimittam.
 10 Meus est Galaad, & meus est Manasses:
 & Ephraim susceptio capitis mei,
 Juda rex meus:
 11 Moab iebes spei meae.
 12 In Idumaeam extendam calceamentum meum: mihi alienigenae amici facti sunt.
 13 Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumaeam?
 14 Nonne tu Deus, qui repulisti nos, & non exhibis Deus in virtutibus nostris?
 15 Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.
 16 In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

In finem, Psalmus David. CVIII.

1 **D**EUS laudem meam ne tacearis: quia os peccatoris, & os dolosi super me apertum est.
 2 Locuti sunt adversum me lingua dolosa, & sermonibus odii circumdederunt me: & expugnaverunt me gratis.
 3 Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam.
 4 Et posterunt adversum me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea.
 5 Constitue super eum peccatorem: & diabolus ster a dextris ejus.
 6 Cum iudicatur, exeat condemnatus: & oratio ejus fiat in peccatum.
 7 Fiant dies ejus pauci: & episcopatum ejus accipiat alter.
 8 Fiant filii ejus orphani: & uxor ejus vidua.
 9 Nutantes transferantur filii ejus, & mendicent: & eiciantur de habitacionibus suis.
 10 Scrutetur peneator omnem substantiam ejus: & diripiant alieni labores ejus.
 11 Non sit illi adiutor: nec sit qui misereatur popillis ejus.
 12 Plant nativ ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus.
 13 In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini: & peccatum matris ejus non deleatur.
 14 Fiant contra Dominum semper, & dispereat de terra memoria eorum.
 15 Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.
 16 Et percutis est hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare.
 17 Et dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.
 Et induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus.
 18 Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur: & sicut zona, qua semper praecingitur.
 19 Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum: & qui loquuntur mala adversus animam meam.
 20 Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua.
 Libera me,
 21 Quia egenus & pauper ego sum: & cor meum conturbatum est intra me.

22 Sicut umbra cum declinat, ablatus sum: & excussus sum sicut locustae.
 23 Genia mea infirmata sunt a jejunio: & caro mea immutata est propter oleum.
 24 Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me, & moverunt capita sua.
 25 Adjura me Domine Deus meus: saluum me fac secundum misericordiam tuam.
 26 Et sciant quia manus tua haec: & tu Domine fecisti eam.
 27 Maledicent illi, & tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur: servus autem tuus letabitur.
 28 Indignantur qui detrahunt mihi, pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua.
 29 Confitebor Domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.
 30 Quia absit a dextris pauperis, ut salvam faceret a persecuentibus animam meam.

Psalmus David. CIX.

Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis.
 1 Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.
 2 Virtutis tuae emittet Dominus ex Sion: domine in medio inimicorum tuorum.
 3 Tecum principium in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te.
 4 Juravit Dominus, & non poenitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.
 5 Dominus a dextris tuis, confregit in die irae suae reges.
 6 Judicabit in nationibus, implebit ruinas: consummabit capita in terra militum.
 7 De torrente in via bibit: propterea axillabit caput.

Alleluja. CX.

1 **C**onfitebor tibi Domine in toto corde meo: in consilio iustorum, & congregatione.
 2 Magna opera Domini: exquisita in omnes voluntates ejus.
 3 Confessio & magnificentia opus ejus: & justitia ejus manet in saeculum saeculi.
 4 Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus.
 5 Escaam dedisse timentibus te.
 6 Memor erit in saeculum testamenti sui: Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo:
 7 Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum ejus, veritas & iudicium.
 8 Fidelia omnia mandata ejus: confirmata in saeculum saeculi, facta in veritate & aequitate.
 9 Redemptionem misit populo suo: mandavit in aeternum testamentum suum.
 Sanctum, & terribile nomen ejus: In initium sapientiae timor Domini.
 Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio ejus manet in saeculum saeculi.

Alleluja, Reversionis Aggae, & Zachariae. CXI.

1 **B**eatus vir, qui timet Dominum: in mandatis ejus voluit nimis.
 2 Potens in terra erit semen ejus: generatio rectorum benedicetur.
 3 Gloria, & divina in domo ejus: & justitia ejus manet in saeculum saeculi.

Marth.
 22. 24.
 7. 4. Cor.
 17. 15.
 Hebr. 1.
 13. &
 10. 13.
 + Joan.
 11. 34.
 Hebr. 5.
 6. & 7.
 17.
 + Prov.
 1. 7. &
 9. 17.
 Eccl. 1.
 16.

4 Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors, & miserator, & iustus.
 5 Iucundus homo qui miseretur & commodat, disponet sermones suos in iudicio:
 6 Quia in æternum non commovebitur.
 7 In memoria æterna erit iustus: ab auditione mala non timebit.
 Paratum cor ejus sperare in Domino,
 8 Confirmatum est cor ejus: non commovebitur donec despiciat inimicos suos.
 9 Dispersit, dedit pauperibus: iustitia ejus manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria.
 10 Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet: desiderium peccatorum peribit.

Alleluja. CXII.

1 **L**audate pueri Dominum: laudate nomen Domini.
 2 Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & usque in sæculum.
 3 † A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini.
 4 Excelsus super omnes gentes Dominus, & super cælos gloria ejus.
 5 Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat.
 6 Et humilia respicit in cælo & in terra?
 7 Suscitans a terra inopem, & de stercore erigens pauperem:
 8 Ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui.
 9 Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætântem.

Alleluja. CXIII.

1 **I**n exitu Israel de Agypto, domus Jacob de populo barbaro:
 2 Facta est Judæa sanctificatio ejus, Israel potestas ejus.
 3 Mare vidit, & fugit: Jordanis conversus est retrorsum.
 4 Montes exultaverunt ut arietes: & colles sicut agni ovium.
 5 Quid est tibi mare quod fugisti: & tu Jordanis, quia conversus es retrorsum?
 6 Montes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ovium.
 7 A facie Domini mota est terra, a facie Dei Jacob.
 8 Qui convertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum.
 1 NON NOBIS DOMINE, NON NOBIS: sed nomini tuo da gloriam.
 2 Super misericordia tua, & veritate tua: nequando dicant gentes: Ubi est Deus eorum?
 3 Deus autem noster in cælo: omnia quæcumque voluit, fecit.
 4 † Simulachra gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum.
 5 † Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.
 6 Aures habent, & non audient: nares habent, & non odorabunt.
 7 Manus habent, & non palpabunt: pedes habent, & non ambulabunt: non clamabunt in gurgure suo.
 8 Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.
 9 Domus Israel speravit in Domino: adiutor eorum & protector eorum est.
 10 Domus Aaron speravit in Domino: adiutor eorum & protector eorum est.
 11 Qui timent Dominum, speraverunt in Domino: adiutor eorum & protector eorum est.

12 Dominus memor fuit nostri: & benedixit nobis:
 Benedixit domui Israel: benedixit domui Aaron.
 13 Benedixit omnibus, qui timent Dominum, pusillis cum majoribus.
 14 Adjiciat Dominus super vos: super vos, & super filios vestros.
 15 Benedicti vos a Domino, qui fecit cælum & terram.
 16 Cælum cæli Dominus: terram autem dedit filiis hominum.
 17 † Non mortui laudabunt te Domine: neque omnes, qui descendunt in infernum.
 18 Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino, ex hoc nunc & usque in sæculum.

Alleluja. CXIV.

1 **D**ilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis mee.
 2 Qui inclinavit aurem suam mihi: & in diebus meis invocabo.
 3 Circumdederunt me dolores mortis: & pericula inferni invenerunt me.
 4 Et nomen Domini invocavi.
 5 O Domine libera animam meam:
 6 Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, & liberavit me.
 7 Convertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.
 8 Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.
 9 Placebo Domino in regione vivorum.

Alleluja. CXV.

10 **C**redidi, propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis.
 11 Ego dixi in excessu meo: † Omnis homo mendax.
 12 Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi?
 13 Calicem salutaris accipiam: & nomen Domini invocabo.
 14 Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus:
 15 Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.
 16 O Domine quia ego servus tuus: ego servus tuus, & filius ancille tue.
 Dirupisti vincula mea:
 17 Tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo.
 18 Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus:
 19 In atrii domus Domini, in medio tui Jerusalem.

Alleluja. CXVI.

1 **L**audate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi:
 2 Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: † & veritas Domini manet in æternum.

Alleluja. CXVII.

1 **C**onfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.
 2 Dicat nunc Israel quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

† Bar. ruel. 12. 17.

2. Cor. 4. 23. † Rom. 3. 4.

Rom. 15. 12. † Joan. 12. 34.

† Mal. 1. 11.

Exod. 13. 3.

† Infra 134. 15. † Sapi. 13. 15.

3 Dicat nunc domus Aaron: quoniam in seculum misericordia ejus.

4 Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in seculum misericordia ejus.

5 De tribulatione invocavi Dominum: & exaudivit me in latitudine Dominus.

6 Dominus mihi adjutor: non timebo quid faciat mihi homo.

† Hebr. 3. 6. 7 † Dominus mihi adjutor: & ego despiciam inimicos meos.

8 Bonum est considerare in Domino, quam considerare in homine:

9 Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus.

10 Omnes gentes circumierunt me: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

11 Circumdantes circumdederunt me: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

12 Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

13 Impulsus everfus sum ut caderem: & Dominus suscepit me.

† Exod. 15. 2. 14 † Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

15 Vox exultationis & salutis, in tabernaculis justorum.

16 Dexteram Domini fecit virtutem: dexteram Domini exaltavit me, dexteram Domini fecit virtutem.

17 Non moriar, sed vivam: & narrabo opera Domini.

18 Castigans castigavit me Dominus: & morti non tradidit me.

19 Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino:

20 Hæc porta Domini, justi intrabunt in eam.

21 Confitebor tibi quoniam exaudivisti me: & factus es mihi in salutem.

† Hsai. 48. 26. 21. 42. Luc. 10. 17. Act. 4. 11. Rom. 9. 33. 1. Petr. 2. 7.

22 † Lipidem, quem reprobarerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

23 A Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.

24 Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea.

25 O Domine salvum me fac, o Domine bene prosperare:

26 Benedictus qui venit in nomine Domini. Benediximus vobis de domo Domini:

27 Deus Dominus, & illuxit nobis. Constituite diem solemnem in condensis, usque ad cornu altaris.

28 Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi quoniam exaudivisti me: & factus es mihi in salutem.

29 Constitimini Domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia ejus.

Alleluja. CXVIII.

ALEPH.

1 **B**eatissimi in via: qui ambulat in lege Domini.

2 Beati, qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.

3 Non enim qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.

4 Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

5 Utinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas justificationes tuas.

6 Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

7 Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici judicia justitiæ tuæ.

8 Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.

BETH.

9 In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

10 In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis.

11 In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

12 Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas.

13 In labiis meis pronuntiavi omnia judicia oris tui.

14 In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.

15 In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas.

16 In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

GIMEL.

17 Retribue servo tuo, vivifica me: & custodiam sermones tuos.

18 Revela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua.

19 Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua.

20 Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas, in omni tempore.

21 Increpasti superbos: maledisti qui declinant a mandatis tuis.

22 Aufer a me opprobrium, & contemptum: quia testimonia tua exquisivi.

23 Etenim sederunt principes, & adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.

24 Nam & testimonia tua meditatio mea est: & consilium meum justificationes tuæ.

DALETH.

25 Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum.

26 Vias meas enuntiavi, & exaudivisti me: doce me justificationes tuas.

27 Viam justificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.

28 Dormitavit anima mea pro tædio: confirma me in verbis tuis.

29 Viam iniquitatis amove a me: & de lege tua miserere mei.

30 Viam veritatis elegi: judicia tua non sum oblitus.

31 Adhæsi testimoniis tuis Domine: non me confundere.

32 Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

HE.

33 Legem pone mihi Domine viam justificationum tuarum: & exquiram eam semper.

34 Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: & custodiam illam in toto corde meo.

35 Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui.

36 Inclina cor meum in testimonia tua: & non in avaritiam.

37 Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me.

38 Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

39 Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia judicia tua jucunda.

40 Ecce concupiivi mandata tua: in equitate tua vivifica me.

VAU.

41 Et veniat super me misericordia tua Domine: salutare tuum secundum eloquium tuum.

42 Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.

43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in iudiciis tuis superavi.

44 Et custodiam legem tuam semper, in
saculum & in saculum saculi.

45 Et ambulabam in latitudine: quia manda-
tata tua exquisivi.

46 Et lonuebar in testimoniis tuis in con-
spectu regum: & non confundebar.

47 Et meditabar in mandatis tuis, quae di-
lexi.

48 Et levavi manus meas ad mandata tua, quae
dilexi: & exercebar in justificationibus tuis.

ZAIN.

49 Memor esto verbi tui servo tuo, in quo
mihi spem dedisti.

50 Haec me consolata est in humilitate mea:
quia eloquium tuum vivificavit me.

51 Superbi inique agebant usquequaque: a
lege autem tua non declinavi.

52 Memor fui iudiciorum tuorum a saeculo
Domine: & consolatus sum.

53 Defectio tenuit me, pro peccatoribus de-
relinquentibus legem tuam.

54 Cantabiles mihi erant justificationes tuae,
in loco peregrinationis meae.

55 Memor sui nocte nominis tui Domine:
& custodivi legem tuam.

56 Haec facta est mihi: quia justificationes
tuas exquisivi.

HETH.

57 Torris mea Domine, dixi, custodire le-
gem tuam.

58 Deprecans sum faciem tuam in toto
corde meo: miserere mei secundum eloquium
tuum.

59 Cogitavi vias meas: & converti pedes
meos in testimonia tua.

60 Paratus sum, & non sum turbatus: ut
custodiam mandata tua.

61 Tunc peccatorum circumplexi sunt me:
& legem tuam non sum oblitus.

62 Media nocte surgebam ad confitendum
tibi, super iudicia justificationis tuae.

63 Particeps ero cum omnium eminentium
te, & custodiendum mandata tua.

64 Misericordia tua Domine plena est terra:
justificationes tuas docere me.

TETH.

65 Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine,
secundum verbum tuum.

66 Bonitatem, & disciplinam, & scientiam
doce me: quia mandatis tuis credidi.

67 Priusquam humiliarer ego deliqui: pro-
pterea eloquium tuum custodivi.

68 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me
justificationes tuas.

69 Multiplicata est super me iniquitas super-
borum: ego autem in toto corde meo seruta-
bar mandata tua.

70 Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego
vero legem tuam meditatus sum.

71 Bonum mihi quia humiliasti me: ut di-
scerem justificationes tuas.

72 Bonum mihi lex oris tui, super millia
auri & argenti.

JOD.

73 Manus tuae fecerunt me, & plasma-
verunt me: da mihi intellectum, & discam
mandata tua.

74 Qui timent te videbunt me, & iurabu-
nt: quia in verba tua supersperavi.

75 Cognovi Domine quia sequitas iudicia
tua: & in veritate tua humiliasti me.

76 Fiat misericordia tua ut consoletur me,
secundum eloquium tuum servo tuo.

77 Veniant mihi miserationes tuae, & vi-
vam: quia lex tua meditatio mea est.

78 Confundantur superbi, quia injuste ini-
quitatem fecerunt in me: ego autem exerce-
bor in mandatis tuis.

79 Convertantur mihi timentes te: & qui
noverunt testimonia tua.

80 Fiat cor meum immaculatum in justifi-
cationibus tuis, ut non confundar.

CAPH.

81 Defect in salutare tuum anima mea: &
in verbum tuum supersperavi.

82 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum,
dicentes: Quando consolaberis me?

83 Quia factus sum sicut uer in pruina: jus-
tificationes tuas non sum oblitus.

84 Quor sunt dies servi tui: quando facies
de persequentibus me iudicium?

85 Narraverunt mihi iniqui fabulationes:
sed non ut lex tua.

86 Omnia mandata tua veritas: inique per-
secuti sunt me, adjuva me.

87 Paulo minus consummaverunt me in ter-
ra: ego autem non dereliqui mandata tua.

88 Secundum misericordiam tuam vivifica
me: & custodiam testimonia oris tui.

LAMED.

89 In aeternum, Domine, verbum tuum per-
manet in caelo.

90 In generationem & generationem veritas
tua: fundasti terram, & permanet.

91 Ordinatione tua perseverat dies: quon-
iam omnia servant tibi.

92 Nisi quod lex tua meditatio mea est:
tunc forte perissem in humilitate mea.

93 In aeternum non obliviscar justificationes
tuas: quia in ipsis vivificasti me.

94 Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam
justificationes tuas exquisivi.

95 Me expectaverunt peccatores ut perde-
cerent me: testimonia tua intellexi.

96 Omnis confimationis vidi finem: la-
tum mandatum tuum nimis.

MEM.

97 Quomodo dilexi legem tuam Domine:
tota die meditatio mea est.

98 Super inimicos meos prudentem me feci-
sti mandato tuo: quia in aeternum mihi est.

99 Super omnes docentes me intellexi: quia
testimonia tua meditatio mea est.

100 Super senes intellexi: quia mandata tua
quaevisi.

101 Ab omni via mala prohibui pedes meos:
ut custodiam verba tua.

102 A iudicis tuis non declinavi: quia tu
legem posuisti mihi.

103 Quam dulcia faucibus meis eloquia tua,
super mel ori meo!

104 A mandatis tuis intellexi: propterea
odivi omnem viam iniquitatis.

NUN.

105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, &
lumen semitis meis.

106 Juravi, & statui custodire iudicia iusti-
tiae tuae.

107 Humiliatus sum usquequaque Domine:
vivifica me secundum verbum tuum.

108 Voluntaria oris mei beneplacita fac Do-
mine: & iudicia tua doce me.

109 Anima mea in manibus meis semper:
& legem tuam non sum oblitus.

110 Posuerunt peccatores laqueum mihi:
& de mandatis tuis non erravi.

111 Hereditate acquisivi testimonia tua in
aeternum: quia exultatio cordis mei sunt.

112 Inclinavi cor meum ad faciendas iusti-
ficationes tuas in aeternum, propter retributio-
nem.

SAMECH.

113 Iniquos odio habui: & legem tuam di-
lexi.

114 Adjutor, & susceptor meus es tu: & in
verbum tuum supersperavi.

115 Declinate a me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.

116 Suscipe me secundum eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.

117 Adjuva me, & salvus ero: & meditabor in justificationibus tuis semper.

118 Spreverunt omnes discedentes a iudiciis tuis: quia injusta cogitatio eorum.

119 Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua.

120 Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui.

AIN.

121 Feci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniatis me.

122 Suscipe servum tuum in bonum: non calumnetur me superbi.

123 Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iustitiæ tuæ.

124 Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: & justificationes tuas doce me.

125 Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tuæ.

126 Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam.

127 Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion.

128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebat: omnem viam iniquam odio habui.

PHE.

129 Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.

130 Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat parvulis.

131 Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

132 Apice in me, & miserere mei, secundum iudicium dilectum nomen tuum.

133 Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis iniustitia.

134 Redime me a calumniis hominum: ut custodiam mandata tua.

135 Faciem tuam illumina super servum tuum: & doce me justificationes tuas.

136 Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

SADE.

137 Iustus es Domine: & rectum iudicium tuum.

138 Mandasti iustitiam testimonia tua: & veritatem tuam nimis.

139 Tabescere me fecit zelus meus: quia oblitus sum verba tua inimici mei.

140 Ignitum eloquium tuum vehementer: & servus tuus dilexit illud.

141 Adolescentulus sum ego, & contempus: justificationes tuas non sum oblitus.

142 Iustitia tua, iustitia in æternum: & lex tua veritas.

143 Tribulatio & angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est.

144 Equitas testimonia tua in æternum: intellectum da mihi & vivam.

COPH.

145 Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: justificationes tuas requiram.

146 Clamavi ad te, salvum me fac: ut custodiam mandata tua.

147 Præveni in mansuetudine, & clamavi: quia in verba tua superasperavi.

148 Prævenit oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua.

149 Vocem meam audi secundum misericordiam tuam Domine: & secundum iudicium tuum vivifica me.

150 Appropinquerunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt.

151 Prope es tu Domine: & omnes viæ tuæ veritas.

152 Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.

RES.

153 Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.

154 Iudicia iudicium meum: & redime me: propter eloquium tuum vivifica me.

155 Longe a peccatoribus factus: quia justificationes tuas non exquisierunt.

156 Misericordiæ tuæ multæ Domine: secundum iudicium tuum vivifica me.

157 Multi qui persequuntur me, & tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi.

158 Vidi prævaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt.

159 Vide quoniam mandata tua dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me.

160 Principium verborum tuorum, veritas: in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ.

SIN.

161 Principes persecuti sunt me gratis: & a verbis tuis formidavit cor meum.

162 Labor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa.

163 Iniquitate odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

164 Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.

165 Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.

166 Expectabam salutare tuum Domine: & mandata tua dilexi.

167 Custodivi anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.

168 Servavi mandata tua, & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

TAV.

169 Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

170 Inret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

171 Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me justificationes tuas.

172 Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua equitas.

173 Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi.

174 Concepivi salutare tuum Domine: & lex tua meditatio mea est.

175 Vivet anima mea, & inlabat te: & iudicia tua adjuvabunt me.

176 Erravi, sicut ovis quæ perit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

1 Canticum Prædium.

CXIX.

AD Dominum cum tribularet clamavi: & exaudivit me.

2 Domine libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa.

3 Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?

4 Sagittæ potentis acute, cum carbonibus desolatoris.

5 Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar:

6 Mustum incolati fuit anima mea.

7 Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum.
CXX.3. Par.
10. 17.**L**Evavi oculos meos in montes, unde
veniet auxilium mihi.

2 Auxilium meum a Domino, qui fecit caelum & terram.

3 Non det in commotionem pedem tuum: neque dormiter qui custodit te.

4 Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.

5 Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.

6 Per diem sol non uret te, neque luna per noctem.

7 Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.

8 Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum: ex hoc nunc, & usque in seculum.

1 Canticum graduum.
CXXI.**L**etatus sum in his, quae dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.

2 Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Jerusalem.

3 Jerusalem, quae aedificatur ut civitas: cuius participatio ejus in idipsum.

4 Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.

5 Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum David.

6 Rogare quae ad pacem sunt Jerusalem: & abundantia diligentibus te.

7 Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.

8 Propter fratres meos, & proximos meos, loquebar pacem de te:

9 Propter domum Domini Dei nostri, quae sibi bona tibi.

Canticum graduum.
CXXII.1 **A**D te levavi oculos meos, qui habitas in caelis.

2 Ecce sicut oculi servorum, in manibus dominorum suorum,

Sicut oculi ancillae in manibus dominae suae: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.

3 Misere nostri Domine, misere nostri: quia multum repleti sumus despectione.

4 Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

1 Canticum graduum,
CXXIII.**N**isi quia Dominus erat in nobis, dicitur nunc Israel:

2 Nisi quia Dominus erat in nobis,

Cum exurgerent homines in nos,

3 Forre vivos deglutissent nos:

Cum iraseretur furor eorum in nos,

4 Forsitam aqua absorbuisset nos.

5 Torrentem pertransiit anima nostra: forsitam pertransiit anima nostra aquam intolerabilem.

6 Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captivum dentibus eorum.

7 Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.

8 Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum & terram.

1 Canticum graduum.
CXXIV.**Q**ui confidit in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in aeternum, qui habitat

2 In Jerusalem.

Montes in circuitu ejus: & Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usque in saeculum.

3 Quia non relinquet Dominus virgum peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

4 Benefac Domine bonis, & rectis corde.

5 Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

1 Canticum graduum.
CXXV.**I**n convertendo Dominus captivitatem Sion: facti sumus sicut consolati:

2 Tunc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

3 Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus letantes.

4 Convertite Domine captivitatem nostram, sicut torrens in austro.

5 Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

6 Euntes ibant & siebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

1 Canticum graduum Salomonis.
CXXVI.**N**isi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

2 Vanum est vobis antelucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum:

3 Ecce hereditas Domini, filii; merces, fructus ventris.

4 Sicut sagittae in manu potentis: ita filii excussorum.

5 Beatus vir qui implevit desiderium suum: ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

1 Canticum graduum,
CXXVII.**B**eati omnes, qui timeant Dominum, qui ambulavit in viis ejus.

2 Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

3 Uxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuae.

4 Filii tui sicut novellae olivarum, in circuitu mensae tuae.

5 Benedictus homo, qui timeat Dominum.

6 Benedictus tibi Domine ex Sion: & videas bona Jerusalem omnibus diebus vitae tuae.

7 Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Canticum graduum.
CXXVIII.

Sæpe expugnauerunt me a iuuentute mea, dicat nunc Israel.
 2 Sæpe expugnauerunt me a iuuentute mea: etenim non poterunt mihi.
 3 Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam.
 4 Dominus iustus concidit ceruices peccatorum:
 5 Confundantur & conuertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.
 6 Fiant sicut fenem tectorum: quod priusquam euellatur, exauit:
 7 De quo non implevit manum suam qui merit, & sinum suum qui manipulos colligit.
 8 Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio Domini super vos: benediximus uobis in nomine Domini.

Canticum graduum.
CXXIX.

De profundis clamavi ad te Domine: Domine exaudi uocem meam.
 Fiant aures tuæ intendentes, in uocem deprecationis meæ.
 3 Si iniquitates obseruaueris Domine: Domine quis sustinebit?
 4 Quia apud te propitiatio est: & propter legem tuam sustinuit te Domine.
 Sustinuit anima mea in uerbo ejus:
 5 Sperauit anima mea in Domino.
 6 A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in Domino.
 7 Quia apud Dominum misericordia: & copiosa apud eum redemptio.
 8 Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.

Canticum graduum David.
CXXX.

Domine non est exaltatum cor meum: neque elari sunt oculi mei.
 Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.
 2 Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam.
 Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.
 3 Speret Israel in Domino, ex hoc nunc & usque in seculum.

Canticum graduum.
CXXXI.

Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus:
 2 Sicut iurauit Domino, uotum uouit Deo Jacob:
 3 ¶ Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei:
 4 Si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem,
 5 Et requiem temporibus meis: donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.
 6 Ecce audiuimus eam in Ephrata: inuenimus eam in campis silue.
 7 Introibimus in tabernaculum ejus: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.
 8 ¶ Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ.
 9 Sacerdotes tui induantur iustitiam: & sancti tui exultent.

10 Propter David seruum tuum, non auertas faciem Christi tui.
 11 Iurauit Dominus David ueritatem, & non frustrabitur eam: ¶ de fructu uentris tui ponam super selem tuam.
 12 Si custodierint filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos:
 Et filii eorum usque in seculum, sedebunt super sedem tuam.
 13 Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.
 14 Hæc requies mea in seculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam.
 15 Viduam ejus benedicam: pauperes ejus saturabo panibus.
 16 Sacerdotes ejus induam salutaribus: & sancti ejus exultatione exultabunt.
 17 ¶ Illuc producam cornu David, & parauit lucernam Christo meo.
 18 Inimicos ejus induam confusione: super ipsum autem efflorescit sanctificatio mea.

Canticum graduum David.
CXXXII.

Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in unum:
 2 Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron:
 Quod descendit in oram uerimenti ejus:
 3 Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.
 Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & uitam usque in seculum.

Canticum graduum.
CXXXIII.

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes serui Domini.
 Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri,
 2 In noctibus extollite manus uestras in sancta, & benedicite Dominum.
 3 Benedicite te Dominus ex Sion, qui fecit caelum & terram.

Alleluja. CXXXIV.

Laudate nomen Domini, laudate serui Domini.
 2 Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.
 3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus: psallite nomini ejus, quoniam suauis.
 4 Quoniam Jacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi.
 5 Quia ego cognoui quod magnus est Dominus, & Deus noster præ omnibus diis.
 6 Omnia quæcumque uoluit, Dominus fecit in caelo, in terra, in mari, & in omnibus abyssis.
 7 ¶ Educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluuiam fecit.
 Qui producit uentos de thesauris suis:
 8 ¶ Qui percussit primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus.
 9 Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypti; in Pharaonem, & in omnes seruos ejus.
 10 ¶ Qui percussit gentes multas: & occidit reges fortes.
 11 ¶ Sehon regem Amorrhæorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan.
 12 Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Israel populo suo.

† 2. Reg. 7. 2.

† 2. Par. 6. 41.

† 2. Reg. 7. 12.
Luc. 1. 55.
Astor. 2. 30.

† Mal. 1. 1.
Luc. 1. 69.

† Jerem. 10. 13.

† Exod. 12. 29.

† Jos. 12. 1. 9.
† Num. 21. 24.
35.

13 Domine nomen tuum in aeternum : Domine memoriale tuum in generationem & generationem.

14 Quia iudicabit Dominus populum suum : & in fervis suis deprecabitur.

15 † Simulacra pentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

16 † Os habent, & non loquentur : oculos habent, & non videbunt.

17 Aures habent, & non audient : neque enim est spiritus in ore ipsorum.

18 Similes illis fiant qui faciunt ea : & omnes, qui confidunt in eis.

19 Domus Israel benedicite Domino : domus Aaron benedicite Domino.

20 Domus Levi benedicite Domino : qui timetis Dominum, benedicite Domino.

21 Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Jerusalem.

1 Alleluja. CXXXV.

† Confitemini Domino quoniam bonus : quoniam in aeternum misericordia eius.

2 Confitemini Deo deorum : quoniam in aeternum misericordia eius.

3 Confitemini Domino dominorum : quoniam in aeternum misericordia eius.

4 Qui facit mirabilia magna solus : quoniam in aeternum misericordia eius.

5 † Qui fecit caelos in intellectu : quoniam in aeternum misericordia eius.

6 Qui firmavit terram super aquas : quoniam in aeternum misericordia eius.

7 Qui fecit luminaria magna : quoniam in aeternum misericordia eius.

8 Solem in potestatem diei : quoniam in aeternum misericordia eius.

9 Lunam & stellas in potestatem noctis : quoniam in aeternum misericordia eius.

10 † Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum : quoniam in aeternum misericordia eius.

11 † Qui eduxit Israel de medio eorum : quoniam in aeternum misericordia eius.

12 In manu potentis, & brachio excelsio : quoniam in aeternum misericordia eius.

13 Qui divisit mare rubrum in divisiones : quoniam in aeternum misericordia eius.

14 Et eduxit Israel per medium ejus : quoniam in aeternum misericordia eius.

15 † Et excussit Pharaonem, & virtutem ejus in mari rubro : quoniam in aeternum misericordia eius.

16 Qui eradixit populum suum per desertum : quoniam in aeternum misericordia eius.

17 Qui percussit reges in agnos : quoniam in aeternum misericordia eius.

18 † Et occidit reges fortes : quoniam in aeternum misericordia eius.

19 Sehon regem Amorrhæorum : quoniam in aeternum misericordia eius.

20 † Et Og regem Basan : quoniam in aeternum misericordia eius.

21 † Et dedit terram eorum hereditatem : quoniam in aeternum misericordia eius.

22 Hereditatem Israel servo suo : quoniam in aeternum misericordia eius.

23 Quia in humilitate nostra memor fuit nostri : quoniam in aeternum misericordia eius.

24 Et redemit nos ab inimicis nostris : quoniam in aeternum misericordia eius.

25 Qui dat escam omni carni : quoniam in aeternum misericordia eius.

26 Confitemini Deo caeli : quoniam in aeternum misericordia eius.

Confitemini Domino dominorum : quoniam in aeternum misericordia eius.

Psalms David, Jeremie.

CXXXV.

1 Super flumina Babylonis, illic sedimus & flevimus : cum recordaremur Sion :

2 In salicibus in medio ejus suspendimus organa nostra.

3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantationis.

Et qui abduxerunt nos : Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

4 Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena ?

5 Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivioni detur dextera mea.

6 Adhaereat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui :

Si non proposuero Jerusalem, in principio laetitiae meae.

7 Memor esto Domine filionum Edom, in die Jerusalem :

Qui dicunt : Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.

8 Filla Babylonis misera : beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.

9 Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.

1 Ipsi David, CXXXVII.

† Confitebor tibi Domine in toto corde meo : quoniam audivisti verba oris mei.

In conspectu angelorum psallam tibi :

2 Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua, & veritate tua : quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.

3 In quocumque die invocavero te, exaudi me : multiplicabis in anima mea virtutem.

4 Constitute tui Domine omnes reges terrae : quia audierunt omnia verba oris tui :

5 Et contenti in viis Domini : quoniam magna est gloria Domini.

6 Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit : & alta a longe cognoscit.

7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me : & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.

8 Dominus retribuet pro me : Domine misericordia tua in saeculum : opera manuum tuarum ne desipias.

1 In finem, Psalmus David, CXXXVIII.

† Domine probasti me, & cognovisti me :

2 Tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

3 Intellexisti cogitationes meas de longe : sensitum meam, & funiculum meum investigasti.

4 Et omnes vias meas praevidisti : quia non est sermo in lingua mea.

5 Ecce Domine tu cognovisti omnia, novissima & antiqua : tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.

6 Mirabilis facta est scientia tua ex me : confortata est, & non potero ad eam.

7 Quo ideo a spiritu tuo ? & quo a facie tua fugiam ?

8 † Si ascendero in caelum, tu illic es : si descendero in infernum, ades.

9 Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris.

10 Etenim illic manus tua deducet me :
& tenebit me dextera tua.

11 Et dixi : Foris tenebræ conculcabunt me : & nox illuminatio mea in deliciis meis.

12 Quia tenebræ non obscurabuntur a te ,
& nox sicut dies illuminabitur : sicut tenebræ ejus , ita & lumen eius .

13 Quia tu possedisti renes meos : suscepisti me de utero matris meæ .

14 Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es : mirabilia opera tua , & anima mea cognoscit nimis .

15 Non est occultatum os meum a te , quod fecisti in occulto : & substantia mea in inferioribus terræ .

16 Imperfectum meum viderunt oculi tui , & in libro tuo omnes scribentur : dies formabuntur , & nemo in eis .

17 Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui , Deus : nimis confortatus est principatus eorum .

18 Dinumerabo eos , & super arenam multiplicabuntur : exurrexi , & adhuc sum tecum .

19 Si occideris Deus peccatores : viri sanguinum declinate a me :

20 Quia dicitis in cogitatione : Accipient in vanitate civitates tuas .

21 Nonne qui oderunt te Domine , oderam : & super inimicos tuos tabescebam ?

22 Perfecto odio oderam illos : & inimici facti sunt mihi .

23 Proba me Deus , & scito cor meum : interroga me , & cognosce semitas meas .

24 Et vide , si via iniquitatis in me est : & deduc me in via æterna .

1 In finem , Psalmus David .
CXXXIX.

2 ERipe me Domine ab homine malo : a viro iniquo eripe me .

3 Qui cogitaverunt iniquitates in corde : tota die constabunt prælia .

4 Accurrit lingua sua sicut serpens : venenum aspidum sub labiis eorum .

5 Custodi me Domine de manu peccatoris : & ab hominibus iniquis eripe me .

6 Qui cogitaverunt supplantare gressus meos : absconderunt superbi laqueum mihi :

7 Et funes extenderunt in laqueum : juxta iter scandalum posuerunt mihi .

8 Dixi Domino : Deus meus es tu : exaudi Domine vocem deprecationis meæ .

9 Domine , Domine virtus salutis meæ : obumbrasti super caput meum in die belli .

10 Ne tradas me Domine a desiderio meo peccatorum : cogitaverunt contra me , ne derelinquas me , ne forte exultentur .

11 Caput circuitus eorum : labor laborum ipsorum operiet eos .

12 Cadent super eos carbones , in ignem dejectionis eos : in miseris non subsistent .

13 Vir linguosus non dirigitur in terra : virum injustum mala capient in itinere .

14 Cognovi quia faciet Dominus iudicium inopis : & vindictam pauperum .

15 Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo : & habitabunt recti cum vulsu tuo .

1 Psalmus David . CXL.

Domine clamavi ad te , exaudi me : intende voci meæ , cum clamaverò ad te .

2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo : elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum .

3 Pone Domine custodiam ori meo : & ostium circumstantiæ labiis meis .

4 Non declines cor meum in verba malitiæ , ad excusandas excusationes in peccatis .

5 Cum hominibus operantibus iniquitatem , & non communicabo cum electis eorum .

6 Corripiet me iustus in misericordia , & increpabit me : oleum autem peccatoris non impinguet caput meum .

7 Quoniam adhuc & oratio mea in benedictionibus eorum :

8 Absorpti sunt iuncti patris iudices eorum .

9 Audient verba mea quoniam potuerunt :

10 Sic crustitudo terræ erupta est super terram .

11 Dissipata sunt ossa nostra sicut infernum :

12 Quia ad te Domine , Domine oculi mei : in te speravi , non auferas animam meam .

13 Custodi me a laqueo , quem statuerunt mihi : & a scandalis operantium iniquitatem .

14 Cadent in reticulo ejus peccatores : singulariter suum ego donec transeam .

1 Intellectus David ,
Cum esset in spelunca , oratio .
(1. Reg. 24.) CXLII.

2 VOCE mea ad Dominum clamavi : voce mea ad Dominum deprecatus sum :

3 Effundo in conspectu ejus orationem meam , & tribulationem meam ante ipsum pronuntio .

4 In descendo ex me spiritum meum , & tu cognovisti semitas meas .

5 In via hac qua ambulabam , absconderunt laqueum mihi .

6 Considerabam ad dexteram , & videbam : & non erat qui cognosceret me .

7 Perijt fuga a me , & non est qui requirat animam meam .

8 Clamavi ad te Domine , dixi : Tu es spes mea , portio mea in terra viventium .

9 Intende ad deprecationem meam : quia humillimus sum nimis .

10 Libera me a persecutoribus me : quia confortati sunt super me .

11 Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo : me expectant iusti , donec retribuas mihi .

1 Psalmus David ,
Quando persequeretur eum Absalom
filius ejus . (1. Reg. 17.)
CXLII.

Domine exaudi orationem meam : auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua : exaudi me in tua iustitia .

2 Et non intres in iudicium cum servo tuo : quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens .

3 Quia persecutus est inimicus animam meam : humiliavit in terra vitam meam .

4 Collocavit me in obscuris sicut mortuos seculi :

5 Et anxius est super me spiritus meus , in me turbatum est cor meum .

6 Memor fui dierum antiquorum , meditatus sum in omnibus operibus tuis : in factis manuum tuarum meditabar .

7 Expandi manus meas ad te : anima mea sicut terra sine aqua tibi :

8 Velociter exaudi me Domine : defecit spiritus meus .

9 Non avertas faciem tuam a me : & similis ero descendentibus in lacum .

8 Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speravi.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.

9 Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi:

10 Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam:

11 Propter nomen tuum Domine vivificabis me, in equitate tua.

Educes de tribulatione animam meam:

12 Et in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

Psalmus David,

1 Adversus Goliath. CXLIII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium, & digitos meos ad bellum.

2 Misericordia mea, & refugium meum: susceptor meus, & liberator meus:

Protector meus, & in ipso speravi: qui subdit populum meum sub me.

3 Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas eum?

† Job 8.
9. & 14.
2. 4 Homo vanitati similis factus est: † dies ejus sicut umbra prætereunt.

5 Domine inclina celos tuos, & descende: tange montes, & fumigabunt.

6 Fulgura conflagrationem, & dissipabis eos: emitte fagittas tuas, & conturbabis eos.

7 Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis; de manu filiorum alienorum.

8 Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis.

9 Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio, decachordo psallam tibi.

10 Qui das salutem regibus: qui redemisti David servum tuum de gladio maligno:

11 Eripe me.

Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis:

12 Quorum filii, sicut novellæ plantationes in juventute sua.

Filiæ eorum compositæ: circumornatæ ut similitudo templi.

13 Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.

Oves eorum festosæ, abundantes in egressibus suis:

14 Boves eorum crassæ.

Non est ruina maceræ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum.

15 Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt: beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.

1 Laudario ipsi David.

CXLIV.

Exaltabo te Deus meus rex: & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi.

2 Per singulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi:

3 Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis ejus non est finis.

4 Generatio & generatio laudabit opera tua: & potentiam tuam pronuntiabunt.

5 Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur: & mirabilia tua narrabunt.

6 Et virtutem terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabunt.

7 Memoriam abundantie suavitatis tuæ eructabunt: & justitia tua exultabunt.

8 Misericors & misericors Dominus: patiens, & multum misericors.

9 Suavis Dominus universis: & misericordes ejus super omnia opera ejus.

10 Confiteantur tibi Domine omnia opera tuæ: & sancti tui benedicant tibi.

11 Gloriam regni tui dicent: & potentiam tuam loquentur:

12 Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam: & gloriam magnificentiæ regni tui.

13 Regnum tuum regnum omnium sæculorum: & dominatio tua in omni generatione & generatione.

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.

14 Allevat Dominus omnes, qui corrumpunt: & erigit omnes elisos.

15 Oculi omnium in te sperant Domine: & tu das escam illorum in tempore opportuno.

16 Aperis tu manum tuam: & implebis omne animal benedictione.

17 Justus Dominus in omnibus viis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.

18 Prope est Dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate.

19 Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet: & salvos faciet eos.

20 Custodit Dominus omnes diligentes se: & omnes peccatores disperdet.

21 Laudationem Domini loquetur os meum: & benedicat omnis caro nomini sancto ejus in sæculum, & in sæculum sæculi.

1 Alleluja, Aggai, & Zachariæ.

CXLV.

2 **L**auda anima mea Dominum, † laudabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo quando fuero.

† psal.
144. 2.

Nolite considerare in principibus:

3 In filiis hominum, in quibus non est salus.

4 Exibit spiritus ejus, & revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

5 Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipsius:

6 † Qui fecit celum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt.

† A. R.
14. 14.

7 Qui custodit veritatem in sæculum, facit judicium injuriis patientibus: dat escam esurientibus.

ApoC.
14. 7.

Dominus solvit compeditos:

8 Dominus illuminat caecos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit justos.

9 Dominus custodit advenas, pupillum & viduam suscipiet: & vias peccatorum disperdet.

10 Regnabit Dominus in sæcula, Deus tuus Sion in generationem & generationem.

1 Alleluja. CXLVI.

Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit jucunda, decoraque laudatio.

2 Edificans Jerusalem Dominus: dispersiones Israelis congregabit.

3 Qui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.

4 Qui numerat multitudinem stellarum: & omnibus eis nomina vocat.

5 Magnas Dominus noster, & magna virtus ejus: & sapientiae ejus non est numerus.
 6 Suscipiens mansuetos Dominus: humilians autem peccatores usque ad terram.
 7 Praecinit Dominus in confessione: psallite Deo nostro in cithara.
 8 Qui operit caelum nubibus: & parat terrae pluviam.
 Qui producit in montibus fenum, & herbam servituti hominum.
 9 Qui dat jumentis escam ipsorum, & pulvis corvorum invocantibus eum.
 10 Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
 11 Beneplacitum est Domino super timentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

Alleluja. CXLVII.

12 **L**auda Jerusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion.
 13 Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te.
 14 Qui posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te.
 15 Qui emittit eloquium suum terrae: velociter currit sermo ejus.
 16 Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit.
 17 Mictit crystallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?
 18 Emittet verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus ejus, & fluent aquae.
 19 Qui annuntiat verbum suum Jacob: iustitias & judicia sua Israel.
 20 Non fecit taliter omni nationi: & judicia sua non manifestavit eis. Alleluja.

1 Alleluja. CXLVIII.

Laudate Dominum de caelis: laudate eum in excelsis.
 2 Laudate eum omnes angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.
 3 Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellae, & lumen.
 4 † Laudate eum caeli caelorum: & aquae omnes, quae super caelos sunt,
 5 Laudent nomen Domini.
 Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.
 6 Stetit ea in aeternum, & in saeculum saeculi: praecceptum posuit, & non praeteribit.

7 Laudate Dominum de terra, dracones, & omnes abyssi.
 8 Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quae faciunt verbum ejus:
 9 Montes, & omnes colles: ligna fructifera, & omnes cedri.
 10 Bestiae, & universa pecora: serpentes, & volucres pennatae:
 11 Reges terrae, & omnes populi: principes, & omnes iudices terrae.
 12 Juvenes, & virgines: senes cum junioribus laudent nomen Domini:
 13 Quia exaltarum est nomen ejus folius.
 14 Confessio ejus super caelum & terram: & exaltavit cornu populi sui.
 Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluja.

1 Alleluja. CXLIX.

Cantate Domino canticum novum, laus ejus in ecclesia sanctorum.
 2 Laetetur Israel in eo, qui fecit eum: & filii Sion exultent in rege suo.
 3 Laudent nomen ejus in choro: in tympano & psalterio psallant ei:
 4 Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltabit mansuetos in salutem.
 5 Exultabunt sancti in gloria: laetabuntur in cubilibus suis.
 6 Exaltationes Dei in gutture eorum: & gladii accipientes in manibus eorum:
 7 Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.
 8 Ad alligandos reges eorum in compediibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.
 9 Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria haec est omnibus sanctis ejus. Alleluja.

1 Alleluja. CL.

Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.
 2 Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.
 3 Laudate eum in sono tubae: laudate eum in psalterio & cithara.
 4 Laudate eum in tympano, & choro: laudate eum in chordis, & organo.
 5 Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis jubilationis:
 6 Omnis spiritus laudet Dominum. Alleluja.

† Dan. 3. 59. 60.

LIBER PROVERBIORUM, QUEM HEBRÆI MISLE APPELLANT.

CAPUT PRIMUM.

parabolarum utilitas: auditus & studium sapientia commendatur, filius admonetur ne peccatorum sequatur blanditias: sapientia ad sui amplexum invitat, & contemptoribus minatur exitium.

Arabolæ Salomonis, filii David, regis Israël.

Ad sciendam sapientiam, & disciplinam:

Ad intelligenda verba prudentiæ, & suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiæ, & iudicium, & aequitatem:

4 Ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, & intellectus.

5 Audiens sapiens, sapientior erit: & intelligens, gubernacula possidebit.

6 Animadvertere parabolam, & interpretationem, verba sapientum, & ænigmata eorum.

7 Timor Domini, principium sapientia. Sapientiam, &que doctrinam stulti despiciunt.

8 Audi, fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ:

9 Ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.

10 Fili mi, si te laetaverint peccatores, ne acquiescas eis.

11 Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra infontem frustra:

12 Deglutiamus eum sicut infernus viventem, & integrum quasi descendentem in lacum.

13 Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis.

14 Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum.

15 Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum.

16 Pedes enim illorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem.

17 Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum.

18 Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, & moluntur fraudes contra animas suas.

19 Sic semitæ omni avari, animas possidentium rapiunt.

20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam:

21 In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens:

22 Uisqueque parvuli diligitis infantiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt scientiam:

23 Convertimini ad correptionem meam: en profertam vobis spiritum meam, & ostendam vobis verba mea.

24 Quia vocavi, & tenuistis: extendimanum meam, & non fuit qui aspiceret.

25 Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.

26 Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenierit.

27 Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio, & angustia:

28 Tunc invocabunt me, & non exaudiam: mane confluent, & non invenient me:

29 Eo quod exosum habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperunt,

30 Nec acceperunt consilio meo, & detraxerint universæ correptioni meæ.

31 Comedens igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.

32 Aversio parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos.

33 Qui autem me audierit, absque terrore requiescet, & abundantia perfructus, timore malorum sublato.

CAPUT II.

Sapientia acquisitio quanta bona conferat, & quanta mala avertat, cum qua Dei dona veniunt, & sine qua unusquisque errat.

1 Fili mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te,

2 Ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.

3 Si enim sapientiam invocaveris, & inclinaveris cor tuum prudentiæ:

4 Si quaesieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam:

5 Tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei invenies:

6 Quia Dominus dat sapientiam: & ex ore eius prudentia, & scientia.

7 Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,

8 Servans semitas iustitiæ, & vias sanctorum custodiens.

9 Tunc intelliges iustitiam, & iudicium, & aequitatem, & omnem semitam bonam.

10 Si intraverit sapientia cor tuum, & scientia animæ tuæ plauerit:

11 Consilium custodiet te, & prudentia servabit te,

12 Ut eruaris a via mala, & ab homine, qui perverfa loquitur:

13 Qui relinquunt iter rectum, & ambulane per vias tenebrarum:

14 Qui hætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis:

† Ica.
65. 12a
& 66.
4.
Jeremia
7. 13.

† Psal.
117. 109.
Ecclesi.
16.

† Ica.
59. 7.

15 Quorum via perversa sunt, & infames gressus eorum.
 16 Ut eruaris a muliere aliena, & ab extranea, quae molliet sermones tuos.
 17 Et relinque ducem pubertatis suae.
 18 Et pacti Dei sui oblitus est: inclinata est enim ad mortem domus ejus, & ad inferos semita ipsius.
 19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitae.
 20 Ut ambules in via bona: & calles justorum custodias.
 21 Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, & simplices permanebunt in ea.
 22 **F**ilii vero de terra penduntur: & qui inique agunt, auferentur ex ea.

23 Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impingeret.
 24 Si dormieris, non timebis: quiesces, & suavis erit somnus tuus.
 25 Ne paveas repentino terrore, & irruentes tibi potentias implorant.
 26 Dominus enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris.
 27 Noli prohibere benefacere eam, qui potest: si vales, & ipse benefaciat.
 28 Ne dicas amico tuo: Vade, & revertere: cras dabo tibi: cum statim possis dare.
 29 Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.
 30 Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit.
 31 **N**e amuletis hominem injustum, nec imiteris vias ejus:
 32 Quia abominatio Domini est oratio illius, & cum simplicibus sermocinatio ejus.
 33 Egestas a Domino in domo impij: habitacula autem justorum benedicuntur.
 34 Ipse deludet illos, & mansuetis dabit gratiam.
 35 Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exaltatio, ignominia.

CAPUT III.

Sapientia vitam prolongat: misericordia & veritas non defendenda: fiducia in Deum: timor Dei: honorandus Deus: correctio Dei cum lacrima ferenda: sapientia laus: sapientiam sequentibus omnia prospera: amico statim dandum, nec est malefaciendum: non contendum: iniqui non imitandi: impiorum perditio, & piarum benedictio.

Fili mi, ne obliviscaris legis meae, & praecepta mea cor tuum custodiat.
 2 Longitudinem enim dierum, & annos vitae, & pacem apponent tibi.
 3 Misericordia, & veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui:
 4 Et invenies gratiam, & disciplinam bonam, coram Deo & hominibus.
 5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne imitaris prudentia tuae.
 6 In omnibus viis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos.
 7 **N**e sis sapiens apud teipsum: time Deum, & recede a malo:
 8 Sanctas quippe erit unilicium tuo, & irrogatio offium tuorum.
 9 **H**onora Dominum de tua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei:
 10 Et implebuntur horrea tua sanitate, & vino torcularia tua redundabunt.
 11 **D**isciplinam Domini, filii mi, ne abicias: nec deficias eum ab eo corripis.
 12 Quem enim diligit Dominus, corripit: & quasi pater in filio complacet sibi.
 13 Beatus homo, qui invenit sapientiam, & qui affluit prudentia:
 14 Melior est acquisitio eius negotiatione argenti, & auri primi & purissimi fructus ejus:
 15 Pretiosior est cunctis opibus: & omnia, quae desiderantur, huic non valent comparari.
 16 Longitudo dierum in dextera ejus, & in sinistra illius divitiae, & gloria.
 17 Via ejus via pulchra, & omnes semitae illius pacificae.
 18 Lignum vitae est his, qui apprehenderint eam: & qui tenuerit eam, beatus.
 19 Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit caelos prudentia.
 20 Sapientia illius eruperunt abyssi, & nubes rore concreverunt.
 21 Filii mi, ne effluant haec ab oculis tuis: Custodi legem atque consilia:
 22 Et erit vita animae tuae, & gratia faucibus tuis.

† Psal. 36. 1.

CAPUT IV.

Sapiens suo exemplo hortatur querere sapientiam, ejus explicat utilitates: via impiorum declinandam, & justorum amplectendam: de custodia cordis, oris, & gressuum.

Audite filii disciplinam patris, & attendite ut sciatis prudentiam.
 2 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.
 3 Nam & ego filius fui patris mei, tenelus, & ubi genitus coram matre mea:
 4 Et docebat me, atque dicebat: suscipite verba mea cor tuum, custodi praecepta mea, & vives.
 5 Posside sapientiam, posside prudentiam: ne obliviscaris, neque declines a verbis oris mei.
 6 Ne dimittas eam, & custodiet te: dilige eam, & conservabit te.
 7 Principium sapientiae, posside sapientiam, & in omni possessione tua, acquire prudentiam:
 8 Atripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.
 9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclita proteget te.
 10 Audi filii mi, & suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitae.
 11 Viam sapientiae monstrabo tibi, ducam te per semitas aequitatis:
 12 Quas cum ingressus fueris, non atctantur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.
 13 Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.
 14 Ne delesteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.
 15 Fuge ab ea, nec transeas per illam: declina, & detere eam.
 16 Non enim dormiunt nisi male fecerint: & rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint.
 17 Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt.
 18 Justorum autem semitae, quasi lux splendens, procedit & crescit usque ad perfectam diem.
 19 Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi currant.

† Job 18. 17.

† Rom. 12. 16.

† Tob. 4. 11. Luc. 14. 1. Hebr. 12. 5. Apoc. 3. 19.

20 Fili mi, ausculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam.
 21 Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui:
 22 Vita enim sunt invenientibus ea, & universae carni sanitas.
 23 Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.
 24 Remove a te os pravum, & detrahentia labia sint procul a te.
 25 Oculi tui recta videant, & palpebrae tuae praecedant gressus tuos.
 26 Dirige semitam pedibus tuis, & omnes viae tuae stabilientur.
 27 Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: averte pedem tuum a malo: vias enim, quae a dextris sunt, novit Dominus: perverſae vero sunt quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

CAPUT V.

Vitare jubet meretricem: & ne labores & anni perdantur: propria uxor diligatur, & fugiatur aliena.

1 **F**ili mi, attende ad sapientiam meam, & prudentiam meam inclina aurem tuam.
 2 Ut custodias cogitationes, & disciplinam labia tua conſervent. Ne attendas fallaciae mulieris.
 3 Favus enim distillans labia meretricis, & nitidus oleo guttur ejus:
 4 Novissima aurem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps.
 5 Pedes ejus descendant in mortem, & ad inferos gressus illius penetrant.
 6 Per semitam vitae non ambulat, vagi sunt gressus ejus, & investigabiles.
 7 Nunc ergo fili mi audi me, & ne recedas a verbis oris mei.
 8 Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus ejus.
 9 Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli.
 10 Ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena,
 11 Et gemas in novissimis, quando consumpseris carnes tuas & corpus tuum, & dicas:
 12 Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquievit cor meum,
 13 Nec audivi vocem docentium me, & magistris non inclinavi aurem meam?
 14 Pene fui in omni malo, in medio ecclesiae & synagoga.
 15 Bibe aquam de cisterna tua, & siveuta putei tui:
 16 Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide.
 17 Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.
 18 Sit vena tua benedicta, & laetare cum muliere adolescentiae tuae:
 19 Cervae charissimae, & gratissimae hinnulus: ubera ejus inebrient te in omni tempore, in amore ejus delectare jugiter.
 20 Quare seduceris fili mi ab aliena, & foveris in sinu alterius?
 21 **†** Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat.
 22 Iniquitates suae capiunt impium, & funibus peccatorum suorum confringitur.
 23 Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stultitiae suae decipietur.

† Job
 4. 16.
 & 31.
 4. & 34.
 31.

CAPUT VI.

Sponsori ut fidem datam liberet laborandum: pigrum formica exemplo excitat ad laborem: Apostatam describit: sex quae Dominus odit: exhortatur ad legis custodiam, & uique mulieris pulchritudinem non concupiscat, sed consortium vires adulterae.

1 **F**ili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, & illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.
 2 Fac ergo quod dico fili mi, & remittis liberum: quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum:
 3 Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae.
 4 Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.
 5 Ertere quasi damula de manu, & quasi avis de manu aucupis.
 6 Vade ad formicam o piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam:
 7 Quae cum non habeat ducem, nec praecptorem, nec principem,
 8 Parat in aestate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat.
 9 Utsquequod piger dormies: quando conſurges e somno tuo?
 10 **†** Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conferes manus, ut dormias:
 11 Et veniet tibi quasi viator, egestas, & pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tuae, & egestas longe fugiet a te.
 12 Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso,
 13 Annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
 14 Pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia feminat.
 15 Huic exemplo veniet perditio sua, & subito conteretur, nec habebit ultra medicinam.
 16 Sex sunt, quae odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus:
 17 Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem,
 18 Cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum,
 19 Proferentem mendaciam testem fallacem, & eum qui seminat inter fratres discordias.
 20 Conserva fili mi praecepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuae.
 21 Liga ea in corde tuo jugiter, & circumdanda gutturi tuo.
 22 Cum ambulaveris, grandiantur tecum: cum dormieris, custodiant te, & vigilans loquere cum eis.
 23 Quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitae increpacio disciplinae:
 24 Ut custodiant te a muliere mala, & a blanda lingua extraneae.
 25 Non concupiscat pulchritudinem ejus cor tuum, nec captaris nubiis illius:
 26 Pretium enim foorti vix est unius panis: mulier autem viri pretiosam animam capit.
 27 Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?
 28 Aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantae ejus?
 29 Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum retigerit eam.

† Infra
 24. 33.

30 Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit: furatur enim ut esurientem impleat animam:

31 Deprehensus quoque reddet septuplum, & omnem substantiam domus suae tradet:

32 Qui aurem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam:

33 Turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non delebitur:

34 Quia zelus & furor viri non parcat in die vindictae,

35 Nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

CAPUT VII.

Hortatur adolescentem ad sapientiam amplectum, & mandatorum custodiam: utque scortorum blanditias, quas late describit, evitet.

1 Filii mi, custodi sermones meos, & praecepta mea reconde tibi.

2 Filii ferva mandata mea, & vives: & legem meam quasi pupillam oculi tui:

3 Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.

4 Dic sapientia, soror mea es: & prudentiam voca amicum tuam,

5 Ut custodiat te a muliere extranea, & ab aliena, quae verba sua dulciter facit.

6 De fenestra enim domus meae per cancellos propexi,

7 Et video parvulos, considero recordem juvenem,

8 Qui transiit per plateam juxta angulum, & prope viam domus illius, graditur

9 In obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris, & caligine.

10 Et ecce occurrit illi mulier ornata meretricio, preparata ad capiendas animas: garula & vaga,

11 Quietis impariens, nec valens in domo consistere pedibus suis,

12 Nunc foris, nunc in plateis, nunc juxta angulos insidians.

13 Apprehensumque deosculari juvenem, & prociat vultu blanditur, dicens:

14 Victimam pro salute vovi, hodie reddidi vota mea.

15 Idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi.

16 Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Aegypto.

17 Aspersi cubile meum myrrha, & aloe, & cinnamomo.

18 Veni, inebriemur uberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illicescat dies.

19 Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima.

20 Sacculum pecuniae secum tulit: in die plene lunae reversurus est in domum suam.

21 Irrerit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum.

22 Scatim eam sequitur quasi hos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivens, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur,

23 Donec transfigat sagitta jecur ejus: velut si avis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo animae illius agitur.

24 Nunc ergo filii mi, audi me, & attende verbis oris mei.

25 Ne abstrahatur in viis illius mens tua: neque decipiaris semitis ejus.

26 Multos enim vulneratos dejecit, & fortissimi quique intersecti sunt ab ea.

27 Viae inferi domus ejus, penetrantes in interiora mortis.

CAPUT VIII.

Sapientia ad sui amplexum invitat, se quoque multis modis commendat, quodque sit Deo coaeterna, cum ipso cuncta componens: quam quærentes, beati; speruentes vero, miseri tandem evadent.

1 Numquid non sapientia clamitat, & prudentia dat vocem suam?

2 In summis excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans,

3 Juxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:

4 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.

5 Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite.

6 Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea, ut recta prædicent.

7 Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea derestabuntur impium.

8 Justi sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum quid, neque perversum.

9 Recti sunt intelligentibus, & aequi inventientibus scientiam.

10 Accipite disciplinam meam, & non pecuniam: doctrinam magis, quam aurum eligite.

11 Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.

12 Ego sapientia habito in consilio, & eruditus intersum cogitationibus.

13 Timor Domini odit malum: arrogantiam, & superbiam, & viam pravam, & os bilingue detestor.

14 Meum est consilium, & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.

15 Per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt:

16 Per me principes imperant, & potentes decernunt justitiam.

17 Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilant ad me, invenient me.

18 Mecum sunt divitiae, & gloria, opes superbae, & justitia.

19 Melior est enim fructus meus auro, & lapide pretioso, & gemina mea argento electo.

20 In viis justitiae ambulo, in medio semitarum judicii,

21 Ut ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam.

22 Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.

23 Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.

24 Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant:

25 Necdum montes gravi mole constiterant: ante colles ego parutabar:

26 Adhuc terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis terræ.

27 Quando præparabat celos, & gyro vallabat abyssos:

28 Quando aethera firmabat firmum, & librabat fontes aquarum:

29 Quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta terræ.

30 Cum ego eram cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore;

31 Ludens in orbe terrarum: & deliciis
meae, esse cum filiis hominum.
32 Nunc ergo filii audite me: Beati, qui
custodiunt vias meas.
33 Audite disciplinam, & estote sapientes,
& nolite abjicere eam.
34 Beatus homo qui audit me, & qui vigi-
lat ad fores meas quotidie, & observat ad
postes ostii mei.
35 Qui me invenerit, inveniet vitam, &
hauriet salutem a Domino:
36 Qui autem in me peccaverit, laedet ani-
mam suam. Omnes, qui me oderunt, dili-
gunt mortem.

CAPUT IX.

*Sapientia domo sibi aedificata omnes ad se al-
licit, vitam prorogat, & a muliere stulta
ac vaga liberat: porro eruditionem & cor-
reptionem non suscipit impius ac derisor,
sed iustus & sapiens.*

1 Sapientia aedificavit sibi domum, excidit
columnas septem.
2 Immolavit victimas suas, miscuit vinum,
& proposuit mensam suam.
3 Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem,
& ad mania civitatis:
4 Si quis est parvulus, veniat ad me. Et
insipientibus locuta est:
5 Venite, comedite panem meum, & bibi-
te vinum quod miscui vobis.
6 Relinquire infantiam, & vivite, & am-
bulate per vias prudentiae.
7 Qui erudit derisorem, ipse injuriam sibi
facit: & qui arguit impium, sibi maculam
generat.
8 Noli arguere derisorem, ne oderit te.
9 Argue sapientem, & diliget te.
10 Da sapienti occasionem, & addetur ei sa-
pientia. Doce iustum, & festinabit accipere.
11 Principium sapientiae, timor Domini:
& scientia sanctorum, prudentia.
12 Per me enim multiplicabuntur dies tui,
& addentur tibi anni vitae.
13 Si sapiens fueris, tibi metipsum eris: si au-
tem illudor, solus portabis malum.
14 Mulier stulta & clamosa, plenaque ille-
cebris, & nihil omnino sciens,
15 Sedje in foribus domus suae super sellam
in excelso urbis loco,
16 Ut vocaret transeuntes per viam, & per-
gentes itinere suo:
17 Qui est parvulus, declinet ad me. Et
recordi locuta est:
18 Aquae furtivae dulciores sunt, & panis
absconditus suavior.
19 Et ignoravit quod ibi sint gigantes, &
in profundis inferni convivae ejus.

PARABOLÆ SALOMONIS.

CAPUT X.

*Alternat sermonem de filio sapiente & stul-
to, iusto & impio, operante & otioso, sim-
plici & pravo: de charitate & odio: de
bono lingua, & ejusque malo.*

1 Illius sapiens lætificat patrem: filius vero
stultus mœstitia est matris suae.
2 Nil proderunt thesauri impietatis: ju-
sticia vero liberabit a morte.
3 Non affliget Dominus fame animam ju-
sti, & insidias impiorum subvertet.
4 Egestatem operata est manus remissa: ma-
nus autem fortium divitiis parat.

Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos:
idem autem ipse sequitur aves volantes.
5 Qui congregat in messe, filius sapiens est:
qui autem stertit æstate, filius confusiois.
6 Benedictio Domini super caput justii: os
autem impiorum operit iniquitas.
7 Memoria justii cum laudibus: & nomen
impiorum putrescet.
8 Sapiens corde præcepta suscipit: stultus
cæditur labiis.
9 Qui ambulat simpliciter, ambulat confi-
denter: qui autem depravat vias suas, mani-
festus erit.

10 Qui annuit oculo, dabit dolorem: & stultus
labiis verberabitur.
11 Vena vitæ, os justii: & os impiorum
operit iniquitatem.
12 Odium suscitatur rixas: & universa de-
lecta operit charitas.
13 In labiis sapientis invenitur sapientia:
& virga in dorso ejus qui indiget corde.
14 Sapientes abscondunt scientiam: au-
tem stulti confusiois proximum est.
15 Substantia divitis, urbs fortitudinis ejus:
pavor pauperum, egestas eorum.
16 Opus justii ad vitam: fructus autem im-
pii ad peccatum.
17 Via vitæ, custodiendi disciplinam: qui
autem increpationes relinquit, errat.
18 Abscondunt odium labia mendacia: qui
proferunt contumeliam, insipientes est.
19 In multiloquio non deerit peccatum:
qui autem moderatur labia sua prudentissi-
mus est.
20 Argentum electum, lingua justii: cor au-
tem impiorum pro nihilo.
21 Labia justii erudiunt plurimos: qui autem
indocti sunt, in cordis egestate moriuntur.
22 Benedictio Domini divites facit, nec so-
ciabitur eis afflictio.
23 Quasi per risum stultus operatur scelus:
sapientia autem est viro prudentia.
24 Quod timer impius, veniet super eum:
desiderium suum iustus dabitur.
25 Quasi tempestas transiens non erit im-
pius: justus autem quasi fundamentum sem-
piternum.
26 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis,
sic piger his qui miserunt eum.
27 Timor Domini apponet dies: & anni
impiorum breviabuntur.
28 Expectatio iustorum læticia: spes autem
impiorum peribit.
29 Fortitudo simplicis via Domini: & pa-
vor his, qui operantur malum.
30 Iustus in æternum non commovebitur:
impii autem non habitabunt super terram.
31 Os justii parturiet sapientiam: lingua
pravorum peribit.
32 Labia justii considerant placita: & os
impiorum perversa.

CAPUT XI.

*Aquitatis & justitiae ceterarumque virtu-
tum commoda, & vitiorum ac vanarum
divitiarum incommoda.*

1 Statera dolosa, abominatio est apud
Dominum: & pondus æquum, volun-
tas ejus.
2 Ubi fuerit superbia, ibi erit & contu-
melia: ubi autem est humilitas, ibi & sa-
pientia.
3 Simpliciter iustorum dirigit eos: & sup-
plantatio perversorum vastabit illos.
4 Non proderunt divitiis in die ultionis:
justitia autem liberabit a morte.

† Plal.
110. 10.
Sup. 1.
7.
Ecc1. 1.
16.

† Infra
11. 4.

† Ecc1.
27. 25.

† 1. Cor2.
13. 4.
1. Pet2.
4. 3.

† Supra
10. 2.

5 Justitia simplicis dirigit viam ejus : & in impietate sua corruet impius.
 6 Justitia rectorum liberabit eos : & in infidiis suis capientur iniqui.
 7 Mortuo homine impio , nulla erit ultra spes : & expectatio sollicitorum peribit.
 8 Justus de angustia liberatus est ! & tradetur impius pro eo.
 9 Simulator ore decipit amicum suum : justus autem liberabitur scientia.
 10 In bonis justorum exultabit civitas : & in perditione impiorum erit laudario.
 11 Benedictione justorum exaltabitur civitas : & ore impiorum subvertetur.
 12 Qui despicit amicum suum , indigens corde est : vir autem prudens tacebit.
 13 Qui ambulat fraudulenter , revelat archana : qui autem fidelis est animi , celat amici commissum.
 14 Ubi non est gubernator , populus corruet : salus autem , ubi multa consilia.
 15 Affligetur malo , qui fidem facit pro extraneo : qui autem cavet laqueos , securus erit.
 16 Mulier gratiosa inveniet gloriam : & robusti habebunt divitias.
 17 Benefacit anima suae vir misericors : qui autem crudelis est , etiam propinquos abjicit.
 18 Impius facit opus instabile : feminanci autem justitiam merces fidelis.
 19 Clementia preparat vitam : & sectatio malorum mortem.
 20 Abominabile Domino cor pravi : & voluntas ejus in iis , qui simpliciter ambulant.
 21 Manus in manu non erit innocens malus : semen autem justorum salvabitur.
 22 Circulus aureus in naribus suis , mulier pulchra & fatua.
 23 Desiderium justorum omne bonum est : praetolatio impiorum furor.
 24 Alii dividunt propria , & ditiores fiunt : alii rapiunt non sua , & semper in egestate sunt.
 25 Anima , quae benedicit , impinguabitur : & qui inebriat , ipse quoque inebriabitur.
 26 Qui abscondit frumenta , maledicetur in populis : benedictio autem super caput vendentium.
 27 Bene confurgit dilectulo qui quaerit bona : qui autem investigator malorum est , opprimetur ab eis.
 28 Qui confidit in divitiis suis , corruet : justus autem quasi virens solum germinabit.
 29 Qui contrahat domum suam , possidebit ventos : & qui stultus est , serviet sapienti.
 30 Fructus justis lignum vitae : & qui suscipit animas , sapiens est.
 31 † Si justus in terra recipit : quanto magis impius & peccator ?

CAPUT XII.

Vicissim loquitur de diligente disciplinam & eam adverte : de impio & justo , operante & otioso , stulto & sapiente , & de bonis ac malis linguae .

1 **Q**UI diligit disciplinam , diligit scientiam : qui autem odit increpationes , insipiens est.
 2 Qui bonus est , hauriet gratiam a Domino : qui autem condit in cogitationibus suis , impie agit.
 3 Non roborabitur homo ex impietate : & radix justorum non commovebitur.
 4 Mulier diligens , corona est viro suo : & putredo in ossibus ejus , quae confusione res dignas gerit.

5 Cogitationes justorum judicia : & consilia impiorum fraudulenta.
 6 Verba impiorum indignantur sanguini : os justorum liberabit eos.
 7 Verte impius , & non erunt : domus autem justorum permansibit.
 8 Doctrina sua noscet vir ! qui autem vanus & excors est , patebit contemptui.
 9 † Melior est pauper & sufficiens sibi , quam gloriosus & indigens pane.
 10 Novit justus jumentorum suorum animas : viscera autem impiorum crudelia.
 11 † Qui operatur terram suam , satiabitur panibus : qui autem sectatur otium , stultissimus est.
 Qui inavis est in vini demorantibus , in suis munitionibus selinquit concumeliam.
 12 Desiderium impii munimentum est pessimorum : radix autem justorum proficiet.
 13 Propter peccata laborum ruina proximat malo : emulget autem justus de angustia.
 14 De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis , & juxta opera manuum suarum retribuetur ei.
 15 Via stulti recta in oculis ejus : qui autem sapiens est , audit consilia.
 16 Farpus statim indicat iram suam : qui autem dissimulat injuriam , callidus est.
 17 Qui quod novit loquitur , index justitiae est : qui autem mentitur , testis est fraudulenti.
 18 Est qui promittit , & quasi gladio pungit conscientia : lingua autem sapientium sanitas est.
 19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum : qui autem testis est repentinus , concinnat linguam mendacii.
 20 Dolus in corde cogitantium mala : qui autem pacis ineunt consilia , sequitur eos gaudium.
 21 Non contristabit justum quicquid ei acciderit : impii autem replebuntur malo.
 22 Abominatio est Domino labia mendacia : qui autem fideliter agunt , placent ei.
 23 Homo veritatis celat scientiam : & cor insipientium provocat stulticiam.
 24 Manus fortium dominabitur : quae autem remissa est , tributus serviet.
 25 Moeror in corde viri humiliabit illum , & sermone bono lificabitur.
 26 Qui negligit dampnum propter amicum , justus est : iter autem impiorum decipiet eos : & substantia hominis erit auti pretium.
 27 Non inveniet fraudulentiis lucrum : & substantia hominis erit auti pretium.
 28 In semita justitiae , vita : iter autem devium ducit ad mortem.

CAPUT XIII.

De filio sapiente : de oris custodia , & inconsiderato ad loquendum : de paupere divite , & divite paupere , lucernis impiorum , substantia festinata & dilatione spei : omnia cum consilio agenda , & cum sapientibus gradiendum : de parcente virga , & insaturabili ventre impii .

1 **F**ilius sapiens , doctrina patris : qui autem illudor est , non audit cum arguitur.
 2 De fructu oris sui homo satiabitur bonis : anima autem praevicatorum iniqua.
 3 Qui custodit os suum , custodit animam suam : qui autem inconsideratus est ad loquendum , sentiet mala.
 4 Vult & non vult piger ! anima autem operantium impinguabitur.
 5 Verbum mendax justus detestabitur : impius autem confundit , & confundetur.

† 1. Pet. 4. 18.

† Eccl. 10. 10.

† Eccl. 26. 10.

6 Iustitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorem supplantat.

7 Est quasi dives, cum nihil habeat: & est quasi pauper, cum in multis divitiis sit.

8 Redemptio animæ viri, divitiæ suæ: qui autem pauper est, increpationem non sustinet.

9 Lex iustorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.

10 Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.

11 Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.

12 Spes, quæ differtur, affligit animam, lignum vitæ desiderium veniens.

13 Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace versabitur.

Animæ dolose errant in peccatis: iusti autem misericordes sunt, & miserrantur.

14 Lex sapientis fons vitæ, ut declinet a ruina mortis.

15 Doctrina bona dabit gratiam, in itinere contemptorum vorago.

16 Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperit stultitiam.

17 Nuntius impij cader in malum: legatus autem fidelis, sanitas.

18 Erektas, & ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.

19 Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos, qui fugiunt mala.

20 Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.

21 Peccatores persequitur malum: & iustis retribuentur bona.

22 Bonus relinquit heredes filios, & nepotes: & custoditur iusto substantia peccatoris.

23 Multi cibi in novallibus patrum: & aliis congregantur absque iudicio.

24 Qui parit virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit.

25 Iustus comedet, & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.

CAPUT XIV.

Sapientia & stultitia varia conditiones: prudentia quovis status debite regulatur, qua quis ad misericordiam moveret & affectiones moderatur: vitia autem perdunt homines.

1 Sapiens mulier ædificat domum suam: insipiens extructam quoque manibus destruet.

2 Ambulans recto itinere, & timens Deum, † despicitur ab eo, qui infami graditur via.

3 In ore stulti virga superbæ: labia autem sapientium custodiunt eos.

4 Ubi non sunt boves præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.

5 Testis fidelis non mentitur: profert autem mendacium dolosus testis.

6 Querit deisor sapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis.

7 Vade contra virum stultum, & nescit labia prudentiæ.

8 Sapientia callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans.

9 Stultus illudet peccatum, & inter iustos morabitur gratia.

10 Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio ejus non miscebitur extraneus.

11 Domus impiorum delebitur: tabernacula vero iustorum germinabunt.

12 Est via, quæ videtur homini iusta: novissima autem ejus deducunt ad mortem.

13 Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.

14 Viis suis replebitur stultus, & super eum erit vir bonus.

15 Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos.

Filius dolose nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus, & dirigerit via ejus.

16 Sapiens timet, & declinat a malo: stultus transiit, & confidit.

17 Impatiens operabitur stultitiam: & vir versutus odiosus est.

18 Possidebunt parvuli stultitiam, & expectabunt auri scientiam.

19 Jacebunt mali ante bonos: & impii ante portas iustorum.

20 Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici vero divitem multo.

21 Qui despicit proximum suum, peccat: qui autem misereatur pauperis, beatus erit.

Qui credit in Domino, misericordiam diligit.

22 Errant qui operantur mala: misericordia & veritas præparant bona.

23 In omni opere erit abundantia: ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.

24 Corona sapientium, divitiæ eorum: factitias stultorum, imprudentia.

25 Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis.

26 In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis ejus erit spes.

27 Timor Domini fons vitæ, ut declinent a ruina mortis.

28 In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.

29 Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam.

30 Vita carnum, sanitas cordis: putredo ossium, invidia.

31 † Qui calumniatur egentem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum, qui misereatur pauperis.

32 In malitia sua expelletur impius: sperat autem iustus in morte sua.

33 In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quoque erudit.

34 Iustitia elevat gentem: miseros autem facit populus peccatum.

35 Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam ejus inuclis sustinebit.

CAPUT XV.

Responsio mollis: lingua sapientis, & immoderata: fortitudo domus iusti: villima impiorum ingrata: omnia Deo nota: cor gaudens: dies pauperis mali: securus mens: vocari ad olera: vir iracundus & rixosus: laus patientis: iter pigerorum: domus superborum: fide & misericordia purgantur peccata: de abiciente disciplinam: laus timoris Domini & humilitatis.

1 Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem.

2 Lingua sapientum ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam.

3 In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos.

† Infra 17. 5.

Infra 25. 15.

4 Lingua placabilis, lignum vite: que autem immoderata est, conteret spiritum.

5 Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, altior fiet.

In abundantia iustitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.

6 Domus iusti plurima fortitudo: & in fructibus impij conurbatio.

7 Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit.

8 † Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iustorum placabilia.

9 Abominatio est Domino via impij: qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo.

10 Doctrina mala deferent viam vite: qui increpationes odit, morietur.

11 Infernus, & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum?

12 Non amat pestilentem eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur.

13 † Cor gaudens exhiberat faciem: in merore animi desicitur spiritus.

14 Cor sapientis querit doctrinam: & os stultorum patitur idiotiam.

15 Omnes dies pauperis, mali: secunda mens quasi iuge convivium.

16 Melius est parum cum timore Domini, quam defurti magni & infatiabiles.

17 Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum signatum cum odio.

18 Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat fuscitatas.

19 Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offendiculo.

20 Filius sapiens iustificat patrem: & stultus homo despicit matrem suam.

21 Stulticia zandum fulto: & vir prudens dirigit gressus suos.

22 Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consiliani, confirmantur.

23 Latetur homo in sententia oris sui: & sermo opportunus est optimus.

24 Semita vite super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.

25 Domum superborum demolietur Dominus: & firmos faciet terminos viduæ.

26 Abominatio Domini cogitationes malas: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

27 Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.

† Per misericordiam & silentium purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis a malo.

28 Mens iusti meditatur obedientiam: os impiorum recondat malis.

29 Longe est Dominus ab impijs: & orationes iustorum exaudiet.

30 Lux oculorum iustificat animam: fama bona impinguat ossa.

31 Auris, que audit increpationes vite, in medio sapientium commorabitur.

32 Qui abiecit disciplinam, despicit animam suam: qui autem acquisivit increpationibus, possessor est cordis.

33 Timor Domini, disciplina sapientie: & gloria preædit humilitas.

CAPUT XVI.

Homo animam preparat, Deus spiritum ponderator, linguam viasque hominum dirigit, omnia propter seipsam operans, cui

abominatio est omnis arrogans: misericordia redimuntur peccata: pondus & statera Dei iudicia: indignatio & clementia regis: laus sapientia, prudentia, eruditi, ac dulcis in verbo, & patientis: vituperatur insipiens & perversus: sortes a Domino temptantur.

1 Hominis est animam preparare: & Domini gubernare linguam.

2 † Omnes viæ hominis patent oculis ejus: spiritum ponderator est Dominus.

3 Revela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.

4 Univerfa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem malum.

5 Abominatio Domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens.

Initium viæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immolare hostias.

6 † Misericordia & veritate redimuntur iniquitates: & in timore Domini declinat a malo.

7 Cum plauerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem.

8 Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.

9 Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus ejus.

10 Divinario in labijs regis, in iudicio non errabit os ejus.

11 Pondus & statera iudicia Domini sunt: & opera ejus omnes lapides sacculi.

12 Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium.

13 Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur, diligitur.

14 Indignatio regis, munitur mortis: & vir sapiens placabit eam.

15 In hilaritate vultus regis, vita: & clementia ejus quasi imber ferotinus.

16 Posside sapientiam, quia auto melior est: & acquire prudentiam, quia preciosior est argento.

17 Semita iustorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam.

18 Contritionem præcedit superbia: & ante ruinam exaltatur spiritus.

19 Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis.

20 Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in Domino, beatus est.

21 Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio, majora percipiet.

22 Fons vite eruditio possidentis: doctrina stultorum, fucitas.

23 Cor sapientis erudiet os ejus: & labijs ejus addet gratiam.

24 Favus mellis, composita verba: dulcedo animæ, sanitas osium.

25 Est via que videtur homini recta: & novissimi ejus ducunt ad mortem.

26 Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum.

27 Vir impius fodit malum, & in labijs ejus ignis ardescit.

28 Homo perversus fuscitat lites: & verbosus separat principes.

29 Vir iniquus lactat amicum suum: & dicit eum per viam non bonam.

30 Qui antonius oculis cogitat prava, mordens labia sua perdit malum.

31 Corona dignitatis senectus, que in viis iustitiæ reperietur.

† Infra 31. 27. Eccli. 34. 21.

† Infra 27. 22.

† Infra 26. 6.

† Infra 21. 2.

† Sup. 15. 27.

32 Melior est patiens viro forti : & qui dominatur animo suo , expugnatore urbium .

33 Sortes mittuntur in sinum , sed a Domino temperantur .

CAPUT XVII.

Buccella secca cum gaudio : servus sapiens : Dominus corda probat : despiciens pauperem : gaudens de alterius ruina : corona sepum ; celans delictum : fatuus in stultitia confidens : stulto inutiles divitiæ : altam faciens domum suam : omni tempore diligit amicus : animus gaudens , & spiritus tristis : stultus tacens .

1 Melior est buccella secca cum gaudio , quam domus plena victimis cum jurgio .

2 † Servus sapiens dominabitur filiis stultis , & inter fratres hereditatem dividet .

3 Sicut igne probatur argentum , & aurum camino : ita corda probat Dominus .

4 Malus obedit linguæ iniquæ , & fallax obtemperat labiis mendacibus .

5 † Qui despicit pauperem , exprobrat factori ejus : & qui ruina letatur alterius , non erit impunitus .

6 Corona senum filii filiorum : & gloria filiorum patris eorum .

7 Non decet stultum verba composita ; nec principem labium mentiens .

8 Gemma gratissima , expectatio præstolantis : quocumque se vertit , prudenter intelligit .

9 Qui celat delictum , querit ancitias : qui altero sermone repetit , separat federatos .

10 Plus proficit correptio apud prudentem , quam centum plagæ apud stultum .

11 Semper jurgia querit malus : angelus autem crudelis mittitur contra eum .

12 Expediit magis uras occurrere raptis fecibus , quam fatuo confidenti in stulticia sua .

13 † Qui reddidit mala pro bonis , non recedet malum de domo ejus .

14 Qui dimittit aquam , caput est jurgiorum : & antequam paciatur contumeliam , iudicium deserit .

15 † Qui justificat impium , & qui condemnat justum , abominabilis est uterque apud Deum .

16 Quid prodest stulto habere divitiæ , cum sapientiam emergere non possit ?

Qui altam facit domum suam , querit ruinam : & qui evitat discere , incidit in mala .

17 Omni tempore diligit qui amicus est : & frater in angustis comprobatur .

18 Stultus homo plaudet manibus , cum sponderit pro amico suo .

19 Qui meditatur discordias , diligit rixas : & qui exultat ostium , querit ruinam .

20 Qui pervertit cordis est , non inveniet bonum : & qui vertit linguam , incidit in malum .

21 Natus est stultus in ignominiam suam : sed nec patet in fatuo letabitur .

22 † Animus gaudens acetam floridam facit : spiritus tristis exicat ossa .

23 Munera de sinu impius accipit , ut pervertat semitas iudicii .

24 † In facie prudentis lucet sapientia : oculi stultorum in sinibus terre .

25 Ira patris , filius stultus : & dolor matris quæ genuit eum .

26 Non est bonum , damnum inferre justo : nec percutere principem , qui recta iudicat .

27 † Qui moderatur sermones suos , doctus & prudens est : & pretiosi spiritus vir eruditus .

28 Stultus quoque si tacerit , sapiens reputabitur : & si compresserit labia sua , intelligens .

CAPUT XVIII.

De recessu ab amico : de incorrigibili : non devianandum a veritate : os stulti : justus se accusans : frater juvenis fratrem : fructus oris : mulier bona & mala : locutio divitis & pauperis : vir amicitabilis .

1 Occasiones querit qui vult recedere ab amico : omni tempore erit exprobrabilis .

2 Non recipit stultus verba prudentiæ : nisi ea dixerit quæ veritantur in corde ejus .

3 Impius , cum in profundum venerit peccatorum , contemnit : sed sequitur eum ignominia & opprobrium .

4 Aqua profunda verba ex ore viri : & torrens redundans tons sapientiæ .

5 Accipere personam impii non est bonum , ut declines a veritate iudicii .

6 Labia stulti miscent se rixis : & os ejus jurgia provocat .

7 Os stulti contritio ejus : & labia ipsius , ruina animæ ejus .

8 Verba bilinguis , quasi simplicia : & ipsa perveniunt usque ad interiora ventris .

Pigrum dejicit timor : animæ autem effeminatorum effurient .

9 Qui mollis & dissolutus est in opere suo , frater est sua opera dissipantis .

10 Turris fortissima , non est Domini : ad ipsum currit justus , & exaltabitur .

11 Substantia divitis , urbs roboris ejus , & quasi murus validus circumdans eum .

12 Antequam conteratur , exaltatur cor hominis : & antequam glorificetur , humiliatur .

13 † Qui prius respondet quam audiat , stultum se esse demonstrat , & confusione dignum .

14 Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam : spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere ?

15 Cor prudens possidebit scientiam , & auris sapientium querit doctrinam .

16 Donum hominis dilatat viam ejus , & ante principes spatium ei facit .

17 Justus , prior est accusator sui : venit amicus ejus , & investigabit eum .

18 Contradictiones comprimunt fors , & inter potentes quoque dijudicat .

19 Frater , qui adjuvatur a fratre , quasi civitas firma : & iudicia quasi vectes urbium .

20 De fructu oris viri replebitur venter ejus : & gemina labiorum ipsius saturabunt eum .

21 Mors , & vita in manu linguæ : qui diligunt eam , comedent fructus ejus .

22 Qui invenit mulierem bonam , invenit bonum : & hauriet jucunditatem a Domino .

Qui expellit mulierem bonam , expellit bonum : qui autem tenet adulteram , stultus est & impius .

23 Cum obscurationibus loquetur pauper : & dives effabitur rigide .

24 Vir amicitabilis ad societatem , magis amicus erit , quam frater .

† Eccl. 10. 28.

† Sup. 24. 31.

† Rom. 12. 17. 1. Thes. 5. 15. 1. Petr. 2. 8. † Isaia 5. 23.

† Sup. 15. 13.

† Eccl. 2. 14. & 8. 1.

† Jac. 1. 19.

† Eccl. 12. 18.

CAPUT XIX.

Pauper ambulans in simplicitate: divitiae addunt amicos: verba scitans: falsus testis: non decet stultum delicia: doctrina per patientiam probatur: ira & hilaritas regis: mulier litigiosa: uxor prudens datur a Deo: pigritia: praecepti custodia: misericordia in pauperem: eruditio filii: acceptio consilii: vir mendax: timor Domini: pigritia: pestilens: inobediens parentibus: testis iniquus: derisores.

- 1 Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua, & insipientis.
- 2 Ubi non est scientia animae, non est bonum: & qui festinus est pedibus, offendet.
- 3 Stultitia hominis supplantat gressus ejus: & contra Deum fervet animo suo.
- 4 Divitiae addunt amicos plurimos: a paupere autem & hi, quos habuit, separantur.
- 5 † Testis falsus non erit impunitus: & qui mandacia loquitur, non effugiet.
- 6 Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis.
- 7 Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper & amici procul recesserunt ab eo.
- 8 Qui tantum verba scitatur, nihil habebit: Qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, & custos prudentiae inveniet bona.
- 9 Falsus testis non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit.
- 10 Non decet stultum deliciae, nec servum dominari principibus.
- 11 Doctrina viri per patientiam noscitur: & gloria ejus est iniqua praetergredi.
- 12 Sicut fremitus leonis, ira & regis ira: & sicut ros super herbam, ita & hilaritas ejus.
- 13 Dolor patris, filius stultus: & tecta jupiter perstillantia, litigiosa mulier.
- 14 Domus, & divitiae dantur a parentibus: a Domino autem propriae uxor prudens.
- 15 Pigredo immitit foporem, & anima dissoluta esuriet.
- 16 Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur.
- 17 Feneratur Domino qui miseretur pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei.
- 18 Erudi filium tuum, ne desperes: ad intersectionem autem ejus ne ponas animam tuam.
- 19 Qui impatiens est, sustinebit damnum: & cum rapuerit, aliud apponet.
- 20 Audi consilium, & suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.
- 21 Multae cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.
- 22 Homo indigens misericors est: & melior est pauper, quam vir mendax.
- 23 Timor Domini ad vitam: & in plenitudine commorabitur, absque visitatione pestifera.
- 24 † Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam.
- 25 † Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.
- 26 Qui affligit patrem, & fugat matrem, ignominiosus est & infelix.
- 27 Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiae.
- 28 Testis iniquus deridet iudicium: & os impiorum devorant iniquitatem.

† Infra 26. 15.
† Infra 21. 11.

29 Parata sunt derisoribus iudicia: & mali percutientes stultorum corporibus.

CAPUT XX.

Luxuriosa res vinum: de peccante in regem, & relinquendis contentionibus: piger propter frigus non laborans: rex in solio: nemo potest dicere mundum se habere cor: pondus & pondus: somnus non diligendus: Malum est, dicit emptor: panis mendacii: revelans mysteria: non reddendum malum pro malo: devorare sanctos: festinata hereditas: misericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

- 1 Luxuriosa res, vinum, & tumultuosa non erit sapiens: quicumque his delectatur, non erit sapiens.
- 2 Sicut rugiens leonis, ita & error regis: qui provocat eum, peccat in animam suam.
- 3 Honor est homini, qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliosis.
- 4 Propter frigus piger arare nolit: mendicabit ergo aestate, & non dabitur illi.
- 5 Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud.
- 6 Multi homines misericordes vocantur: vinum autem fidelem quis inveniet?
- 7 Justus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.
- 8 Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.
- 9 † Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato?
- 10 † Pondus & pondus, mensura & mensura: utrumque abominabile est apud Deum.
- 11 Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera ejus.
- 12 Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit utrumque.
- 13 Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus.
- 14 Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, tunc gloriabitur.
- 15 Est aurum, & multitudine gemmarum: & vas pretiosum labia scientiae.
- 16 † Tolle vestimentum ejus, qui fideiussor exitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo.
- 17 Suavis est homini panis mendacii: & postea implebitur os ejus calculo.
- 18 Cogitationes consilii roborantur: & gubernaculis tractanda sunt bella.
- 19 Ei, qui revelat mysteria, & ambulat fraudulentem, & dilatat labia sua, ne commiscearis.
- 20 † Qui maledicit patri suo, & matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris.
- 21 Hereditas, ad quam festinat in principio, in novissimo benedictione carebit.
- 22 † Ne dicas: Reddam malum: expecta Dominum, & liberabit te.
- 23 Abominatio est apud Dominum pondus & pondus: statera dolosa non est bona.
- 24 A Domino dirigantur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam?
- 25 Ruina est homini devorare sanctos, & post vota retractare.
- 26 Dissipat impios rex sapiens, & incurvat super eos fornices.
- 27 Lucerna Domini spiraculum hominis, quae investigat omnia secreta ventris.
- 28 Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus.

† Reg. 8. 45.
† Par. 6. 36.
Eccle. 10. 1.
1 Joann. 1. 8.
† Sup. 11. 1.
Isaia 7. 23.

† Infra 17. 13.

† Exod. 21. 17.
Levit. 20. 9.
Matt. 15. 4.
† Rom. 12. 17.
1. Thess. 5. 25.
1. Petr. 3. 9.

29 Exultatio juvenum, fortitudo eorum : & dignitas senum, canities.
30 Livor vulneris absterget mala : & plagæ in secretioribus ventris.

CAPUT XXI.

Cor regis in manu Domini, cui misericordia & iudicium magis placent quam victima : inque thesaurizans : melius est sedere in angulo domatis, quam, &c. obturans aurem pauperi, &c. diligens epulas : pro justo dabitur impius : qui custodit os suum : desideria occidunt pigrum : non est sapientia contra Dominum : equus paratur ad bellum, &c.

- 1 Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini : quocumque voluerit, inclinabit illud.
- 2 † Omnis via viri recta sibi viderur : appendit autem corda Dominus.
- 3 Facere misericordiam & iudicium, magis placet Domino, quam victimæ.
- 4 Exaltatio oculorum est dilatatio cordis : lucerna impiorum peccatum.
- 5 Cogitationes robusti semper in abundantia : omnis autem piger semper in egestate est.
- 6 Qui congregat thesauros lingua mendacii, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis.
- 7 Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.
- 8 Perversa via viri, aliena est : qui autem mundus est, rectum opus eius.
- 9 † Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in domo communium.
- 10 Anima impij desiderat malum, non miserabitur proximo suo.
- 11 Multitudo pestilente sapientior erit parvulus : & si sectetur sapientem, sumet scientiam.
- 12 Excogitat justus de domo impij, ut detrahat impios a malo.
- 13 Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.
- 14 Munus absconditum extinguitas, & donum in sinu indignationem maximam.
- 15 Gaudium iusto est facere iudicium, & pavor operantibus iniquitatem.
- 16 Vir, qui erraverit a via doctrinæ, in cetera gigantum commorabitur.
- 17 Qui diligit epulas, in egestate erit : qui amat vinum, & pinguis, non dirabitur.
- 18 Pro iusto datur impius : & pro rectis iniquus.
- 19 † Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa & iracunda.
- 20 Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti : & imprudens homo dissipabit illud.
- 21 Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inveniet vitam, iustitiam, & gloriam.
- 22 Civitatem fortium ascendit sapiens, & destruxit robur fiducie eius.
- 23 Qui custodit os suum, & linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.
- 24 Superbus & arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.
- 25 Desideria occidunt pigrum : noluerunt enim quidquam manus eius operari.
- 26 Tota die concupiscit & desiderat : qui autem iustus est, tribuet, & non cessabit.
- 27 † Hostiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.
- 28 Testis mendax peribit : vir obediens loquetur victoriam.

† Supra 16. 24.

† Infra 25. 24.

† Eccl. 15. 23.

† Supra 15. 9. Eccl. 34. 21.

29 Vir impius procaeciter obfirmat vultum suum : qui autem rectus est, corrigit viam suam.

30 Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.
31 Equus paratur ad diem belli : Dominus autem salutem tribuit.

CAPUT XXII.

Laus boni nominis : callidus videns malum : adolescens juxta viam suam : seminans iniquitatem : derisorem ejice : diligens cordis munditiam : dicit piger, Leo, &c. os aliena : stultitia in corde pueri : calumnians pauperem : audienda est sapientia : vitandi sponsores : termini antiqui servandi : velle in opere suo, &c.

- 1 Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ : super argentum & aurum, gratia bona.
- 2 Dives & pauper obviaverunt sibi : utriusque operator est Dominus.
- 3 Callidus vidit malum, & abscondit se : innocens pertransiit, & afflicus est damno.
- 4 Finis modestiæ timor Domini, divitiæ & gloria & vita.
- 5 Arma & gladij in via perverfi : custos autem animæ suæ longe recedit ab eis.
- 6 Proverbum est : Adolescens juxta viam suam, etiam cum semerit, non recedet ab ea.
- 7 Dives pauperibus imperat : & qui accipit mutuum, servus est fœnerantis.
- 8 Qui seminat iniquitatem, meret mala, & virga iræ suæ consummabitur.
- 9 † Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur : de panibus enim suis dedit pauperi victoriam & honorem acquirere qui dat munera : animam autem auferit accipientium.
- 10 Ejice derisorem, & exibat cum eo jurgium, cessabantque causæ & contumeliæ.
- 11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem.
- 12 Oculi Domini custodiunt scientiam : & supplantantur verba iniqui.
- 13 Dicit piger : Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.
- 14 Fovea profunda os alienæ : cui iratus est Dominus, incidit in eam.
- 15 Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplinæ fugabit eam.
- 16 Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit.
- 17 Inclina aurem tuam, & audi verba sapientium : appone autem cor ad doctrinam meam.
- 18 Quæ pulchra erit tibi, cum servaveris eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis.
- 19 Ut fit in Domino fiducia tua, unde & ostendi eam tibi hodie.
- 20 Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus & scientia :
- 21 Ut ostenderem tibi firmitatem, & eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te.
- 22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper est : neque conteras egenum in porta :
- 23 Quia judicabit Dominus causam ejus, & configet eos, qui confixerunt animam ejus.
- 24 Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso :
- 25 Ne forte dicas semitas ejus, & sumas scandalum animæ tuæ.
- 26 Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis :

Eccl. 7. 2.

† Eccl. 31. 28.

27 Si enim non habes unde restituas, quid causa est ut tollat operimentum de cubili tuo?

28 Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.

29 Vidisti virum velocem in opere suo: coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

CAPUT XXIII.

Quomodo sit edendum cum principe: non appetenda divitia, nec cibi invidiosum: non opprimendi pupilli: castigandus puer: querenda sapientia: fugiendi peccatores & gula dediti: honorandi parentes: fugienda meretrix & ebrietas.

1 **Q**uando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quae apposa sunt ante faciem tuam:

2 Et statue cultum in guttore tuo, si tamen habes in potestate animam tuam,

3 Ne desideres de cibis ejus, in quo est panis mendacii.

4 Noli laborare ut diteris: sed prudentiae tuae pone modum.

5 Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient tibi pennas quasi aquilae, & volabunt in caelum.

6 Ne comedas cum homine invidio, & ne desideres cibos ejus:

7 Quoniam in similitudinem arioli & consectoris, aestat quod ignorat.

Comede & bibe, dicit tibi: & mens ejus non est tecum.

8 Cibos, quos comederas, evomes: & perdes pulchros sermones tuos.

9 In auribus insipientium ne loquaris: quia despiciet doctrinam eloquii tui.

10 Ne attingas parvulorum terminos: & agrum pupillorum ne introas:

11 Propinquus enim illorum fortis est: & ipse iudicabit contra te causam illorum.

12 Ingrediar ut doctrinam cor tuum, & aures tuae ad verba scientiae.

13 † Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur.

14 Tu virga percutes eum: & animam ejus de inferno liberabis.

15 Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum:

16 Et exultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.

17 † Non emuleris cor tuum peccatores: sed in timore Domini esto tota die:

18 Quia habebis spem in novissimo, & praetolatio tua non auferetur.

19 Audi fili mi, & esto sapiens: & dirige in via animum tuum.

20 Noli esse in conviviis poratorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt:

21 Quia vacantes potibus, & dantes symbola confumentur, & vestietur pannis dormitatio.

22 Audi patrem tuum, qui genuit te: & ne contemnas cum senierit mater tua.

23 Veritatem eme, & noli vendere sapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.

24 Exultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit, laetabitur in eo.

25 Gaudeat pater tuus, & mater tua, & exultet quae genuit te.

26 Praebe fili mi cor tuum mihi: & oculi tui vias meas custodiant.

27 Fovea enim profunda est meretrix: & puteus angustus, aliena.

28 Insidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.

29 Cui vae: cuius patri vae: cui rixae: cui foveae: cui sine causa vulnera: cui iustissio oculorum?

30 Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis?

31 Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenderit in vitro color ejus: ingredientiur blande,

32 Sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet.

33 Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perversa.

34 Et eris sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator, amisso clavo:

35 Et dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, & ego non sensi: quando evigilato, & rursus vina reperiam?

CAPUT XXIV.

Emulatio malorum: sapientia & eruditio: cogitatio stulti: erudiendi oppressi: doctrina ut melle utendum: non insidiandum iusto: casus inimici: detractores: iusto iudicandum: nullus verbis laetandus, nec malum malo reddendum: ager pigri: dormitanti pigro venit egestas.

1 **N**E emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis:

2 Quia rapinas meditatatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.

3 Sapientia aedificabitur domus, & prudentia roborabitur.

4 In doctrina replebitur cellaria, universa substantia pretiosa & pulcherrima.

5 Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, robustus & validus.

6 Quia cum dispositione intur bellum: & erit salus ubi multa consilia sunt.

7 Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.

8 Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.

9 Cogitatio stulti peccatum est: & abominatio hominum detractor.

10 Si desperaveris lassus in die angustiae: imminuetur fortitudo tua.

11 † Erue eos, qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.

12 Si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem anime tuae nihil fallit, reddetque homini juxta opera sua.

13 Comede, fili mi, mel, quia bonum est, & favum dulcissimum gutturi tuo.

14 Sic & doctrina sapientiae anime tuae: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.

15 Ne insidieris, & queras impietatem in domo iusti, neque vases requiem ejus.

16 Septies enim cedit iustus, & resurget: impii autem conruent in malum.

17 Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum:

18 Ne forte videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suam.

19 Ne contendas cum pessimis, nec emuleris impios:

20 Quoniam non habent futurorum spem mali: & lucerna impiorum extinguetur.

21 Time Dominionum, fili mi, & regem: & cum detractoribus non commiscearis:

22 Quoniam repente confurget perditio eorum: & ruinam utriusque quis novit?

† Sup. 23. 24. Eccl. 30. 1.

† In fra 24. 1.

Supra 23. 17.

† Psal. 81. 4.

† Lev.
19. 15.
Deut. 1.
17. &
18. 19.
Eccli.
42. 1.

23 Hæc quoque sapientibus: † Cognoscere personam in iudicio non est bonum.

24 Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, & detestantur eos tribus.

25 Qui arguunt eum, laudabuntur: & super ipsos veniet benedictio.

26 Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.

27 Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.

28 Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lætas quemquam labiis tuis.

29 † Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reidam unicuique secundum opus suum.

30 Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri sulti:

31 Et ecce totum repleverant urtica, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.

32 Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.

33 Paum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pausillum manus conferes, ut quiescas:

34 Et venier tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo quæ & impietas est: ne te exaltes: ne detrahās: secreta tua serua: mala aurea, & inauris aureæ: frigus in messe: nubes sine pluvia: lingua mollis: mel inventum: sagitta acuta: dens putridus: acetum: rinea: benefac inimico: angulus domatis: aqua frigida: fons turbatus: melum mellis comestum: urbs absque muro.

1 Hæc quoque parabole Salomonis, quas transulerunt viri Ezechie regis Juda.

2 Gloria Dei est celare verbum, & gloria regum investigare sermonem.

3 Cælum sursum, & terra deorsum, & cor regum inscrutabile.

4 Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum.

5 Aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur iustitia thronus ejus.

6 Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum ne steteris.

7 Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc; quam ut dicatur tibi: Descende huc; ut humiliaris coram principe.

8 Quæ viderit oculi tui, ne proferas in iurgio cito: ne postea emendare non possis, cum dehoneveris amicum tuum.

9 Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneæ ne reveles:

10 Ne forte insultet tibi cum audierit, & exprobrare non cesset.

Gratia & amicitia liberant: quas tibi serua, ne exprobrabilis fias.

11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.

12 Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & aurem obediendum.

13 Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.

14 Nubes, & ventus, & pluvie non sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens.

15 † Patientia lenietur princeps, & lingua mollis confringet duritiam.

16 Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.

17 Subtrahæ pedem tuum de domo proximi tui, nequam satiatus odeit te.

18 Jaculum, & gladius, & sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.

19 Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustia.

20 Et amittit pallium in die frigida.

Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.

Sicut rinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.

21 † Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere.

22 Prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus reddet tibi.

23 Ventus aquilo dissipat pluvias, & facies tittis linguam detrahentem.

24 † Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in domo communi.

25 Aqua frigida anima scienti, & nuntius bonus de terre longinqua.

26 Fons turbatus pede, & vena corrupta, iustus cadens coram impio.

27 Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: † sic qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloria.

28 Sicut urbs patens & absque muro ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAPUT XXVI.

Gloria in stulto: avis volans: flagellum equo: respondere stulto: nuntius stultus: parabola stulti: honor insipientis: imponens stulto silentium: canis ad vomitum: sapiens proprio iudicio: commisseri vixæ: nocens amico: susurro: iracundus: labia tumens: inimicus: operiens odium: fodiens foveam: lingua fallax.

1 Quomodo nix in æstate, & pluvia in messe: sic indecens est stulto gloria.

2 Sicut avis ad alia transvolans, & passer quo libet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.

3 Flagellum equo, & canis asino, & virga in dorso imprudentium.

4 Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.

5 Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.

6 Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.

7 Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.

8 Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.

9 Quomodo si spina nascatur in manu temulentis: sic parabola in ore stultorum.

10 Iudicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.

11 † Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.

12 Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.

13 Dicit piger: Leo est in via, & leæna in itineribus:

14 Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.

15 † Abscondit piger manum suam sub ascella sua, & laborat si ad os suum eam convertit.

† Supra
10. 22.

† Rom.
12. 20.

† Supra
21. 9.

† Eccli.
30. 21.

† Supra
15. 1.

† Pct.
21. 22.

† Supra
19. 24.

16 Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.

17 Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.

18 Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in mortem:

19 Ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: & cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.

20 Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & suffurrone subtrahat, jurgia conquiescent.

+ Supra
15. 18.

21 Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, † sic homo iracundus suscitatur rixas.

22 Verba suffurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad intima ventris.

23 Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumencia cum pessimo corde sociata.

24 Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.

25 Quando submiserit vocem suam, necredideris ei: quoniam septem nequitia sunt in corde illius.

26 Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in concilio.

27 Qui fodit foveam, incidit in eam: & qui volvit lapidem, reveretur ad eum.

28 Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

CAPUT XXVII.

Non gloriandum in crastinum: ne teipsum laudaveris: ira stulti quam sit gravis: manifesta correctio: vulnera diligentis: anima saturata: vicinus iuxta: spondens pro extraneo: lorigiosa mulier: infernus insatiabilis: probatur homo ore laudantis: stultus confusus: vultum pecoris agnosce: lac caprarum in cibum.

1 **N**E glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies.

2 Laudet te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua.

+ Eccli.
11. 18.

3 † Grave est taxum, & onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior.

4 Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit?

5 Melior est manifesta correctio, quam amor absconditus.

6 Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.

+ Job
6. 7.

7 † Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.

8 Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.

9 Unguento & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici consiliis anima dulcoratur.

10 Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiseris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.

Melior est vicinus iuxta, quam frater procul.

11 Stude sapientiæ filii mi, & lætifica cor meum: ut possis exprobranti respondere sermonem.

12 Altitudo videns malum, abscondens est: parvuli transeuntes sustineunt dispendia.

+ Supra
24. 16.

13 † Tolle vestimentum ejus, qui spondit pro extraneo: & pro alienis, aufer ei pinguis.

14 Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte confurgens maledicenti similis erit.

15 † Testa perstillantia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur: † Supra
19. 13.

16 Qui retinet eam, quasi qui ventum tenet, & oleum dextera sue vocabit.

17 Ferrum ferro excacuit, & homo excacuit faciem amici sui.

18 Qui servat scum, comedit fructus ejus: & qui custos est domini sui, glorificabitur.

19 Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.

20 Infernus & perditio numquam implentur: similiter & † oculi hominum insatiabiles. † Eccli.
14. 9.
† Supra
17. 3.

21 † Quomodo probatur in conflatorio argentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis.

Cor iniqui inquit mala, cor autem rectum inquit scientiam.

22 Si contuderis stultum in pila quasi prisana feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stulticia ejus.

23 Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera:

24 Non enim habebis coronam tribuatur in generationem & generationem.

25 Aperta sunt prata, & apparuerunt herba virentes, & collecta sunt fœna de montibus.

26 † Agni ad vestimentum tuum: & hœdi, ad agri pretium. † Tim.
6. 8.

27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.

CAPUT XXVIII.

De fuga impii & securitate iusti: propter peccata terre multi principes ejus: pauper pauperem calumnians: pauper supplex, & dives pravus: nolens audire legem: exultatio iustorum: abscondens scelera sua: beatus semper pavidus: princeps impius ut leo: dux indigens prudentia: terram suam operans: a patre subtrahens.

1 **F**UGIT impius, nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.

2 Propter peccata terræ multi principes ejus: & propter hominis sapientiam, & horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.

3 Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbi vehementi, in quo paratur fames.

4 Qui derelinquit legem, laudent impium: qui custodiunt, succendantur contra eum.

5 Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.

6 † Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus. † Supra
19. 1.

7 Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem comestatores pascit, confundit patrem suum.

8 Qui coacervat divitiis usus, & senore, liberali in pauperes congregat eas.

9 Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

10 Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet: & simplices possidebunt bona ejus.

11 Sapiens sibi viderit vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum.

12 In exultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruina hominum.

13 Qui abscondit scelera sua, non digesserit: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.

14 Beatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est dura, corruet in malum.

15 Leo rugiens, & ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.

16 Dux indigens prudentia, multos opprimit per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi sicut dies ejus.

17 Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo suscipiet.

18 Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perversis graditur viis, concidet semel.

19 † Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate.

20 Vir fidelis multum laudabitur: † qui autem festinat ditari, non erit innocens.

21 Qui cognoscit in iudicio faciem, non bene facit: isto & pro buccella panis deserit veritatem.

22 Vir, qui festinat ditari, & aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.

23 Qui corripit hominem, & gratiam postea inveniet apud eum, magis quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

24 Qui subtrahit aliquid a patre suo, & a matre, & dicit hoc non esse peccatum, participat homicidæ est.

25 Qui se jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.

26 Qui confidit in corde suo, stultus est, qui autem graditur sapiens, ipse salvabitur.

27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.

28 Cum furverint impij, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur justj.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem: multiplicatio iustorum: amor sapientia: rex iustus: blandus amicus: pestilentes: contendere cum stulto: viri sanguinum: totum proferens spiritum: verba mendacii: pauper & creditor: rex iustus: correctio: multiplicatio improborum: erudi filium: propheta: velox ad loquendum: delicatæ servum nutrien: iracundus: superbus: cum fore participans: timens homines: justj abominantur impium: & e diverso.

1 **V**iro, qui corripientem dura cervicæ contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & eum sanitas non sequetur.

2 In multiplicatione iustorum letabitur vulgus: cum impij sumptuerint principatum, gemet populus.

3 Vir, qui amat sapientiam, iustificat patrem suum: † qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.

4 Rex iustus erigit terram, vir avarus destruet eam.

5 Homo, qui blandis sitisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.

6 Peccantem virum iniquum involvet laqueus: & iustus laudabit atque gaudebit.

7 Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam.

8 Homines pestilentes dissipant civitatem: sapiens vero avertunt furorem.

9 Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sine irascatur, sine rideat, non inveniet requiem.

10 Viri sanguinum oderunt simplicem: justj autem querunt animam ejus.

11 Totum spiritum suum proferet stultus: sapiens differet, & reservat in posterum.

12 Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.

13 Pauper & creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus.

14 Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur.

15 Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntari suæ, confundit matrem suam.

16 In multiplicatione improborum multiplicabuntur scelera: & justj ruinas eorum videntur.

17 Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.

18 Cum propheta defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.

19 Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicit intelligit, & respondere conemnit.

20 Vidisti hominem velocem ad loquendum? stulticia magis speranda est, quam illius correptio.

21 Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.

22 Vir iracundus provocat rixas: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.

23 † Superbum sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria.

24 Qui cum fure participat, ostendit animam suam: adjuvantem audit, & non indicat.

25 Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevariabitur.

26 Multi requirunt faciem principis: & iudicium a Domino creditur singulorum.

27 Abominantur justj virum impium: & abominantur impij eos, qui in resta sunt via.

Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

CAPUT XXX.

Homo Deo vicinus iudicat se insipientem, & opera Dei incomprehensibilia: sermo Dei igneus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacii, mendicitatem & divitias: non accusandus servus apud dominum suum: aliquot generationes execrabiles: dua sanguisuga: tria insaturabilia: oculus patrem subvertens: tria difficilia: per tria movetur terra: quatuor minima terre: tria bene gradientia: vehementer emungens.

1 **V**erba Congregantis filii Vomentis.

Virio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus, ait:

2 Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.

3 Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.

4 Quis ascendit in caelum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vestimento? quis suscitavit omnes terminos terræ? quod nomen est ejus, & quod nomen filii ejus, si nosti?

† Om-

† Supra
12. 11.
Ecdi.
20. 30.
† Supr.
12. 12.
& 20.
21.

† Job
22. 22.

† Lucae
15. 15.

† Psal.
11. 7.
† Deut.
4. 2. &
12. 32.

5 † Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se :

6 † Ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniariisque mendax.

7 Duo rogavi te, ne deneges mihi aurequam moriar.

8 Veritatem, & verba mendacia longe fac a me.

Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi: triane tantum victui meo necessaria:

9 Ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & perjurem nomen Dei mei.

10 Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicax tibi, & contuas.

11 Generatio, quæ patri suo maledicit, & quæ matri suæ non benedicit.

12 Generatio, quæ filii munda videtur, & tamen non est lota a sordibus suis.

13 Generatio, cujus excessi sunt oculi, & palpebræ ejus in alta surrexerunt.

14 Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus.

15 Sanguifugæ duæ sunt filiæ, dicentes: Affert, affert.

Tria sunt insaturabilia, & quartum, quod nunquam dicit: Sufficit.

16 Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero nunquam dicit: Sufficit.

17 Oculum, qui subsannat patrem, & qui despiciat patrum maris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ.

18 Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro:

19 Viam aquilæ in caelo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentia.

20 Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.

21 Per tria movetur terra, & quartum non potest sustinere:

22 Per servum cum regnaverit: per fructum cum saturatus fuerit cibo:

23 Per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: & per ancillam cum fuerit heres domine suæ.

24 Quatuor sunt minima terræ, & ipsi sunt sapientiora sapientibus:

25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:

26 Lepusculus, plebs inavida, qui collocat in petra cubile suum:

27 Regem locusta non habet, & egredietur universa per turmas suas:

28 Stellio manibus nectitur, & moratur in aedibus regis.

29 Tria sunt, quæ bene gradiuntur, & quartum, quod incedit feliciter:

30 Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum:

31 Gallus succinctus lumbos: & aries: nec est rex, qui resistit ei.

32 Et qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum.

33 Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: & qui vehementer emungit, elicit sanguinem: & qui provocat iras, producit discordias.

CAPUT XXXI.

Exhortatur ne mulieribus dederis substantiam tuam, nec regibus vinum, sed mœventibus: aperi os tuum mura: vindica inopem: Laus & varitas mulieris fortis: pulchritudo fallax gratia.

1 Verba Lamuelis regis. Viso, qua erudit eum mater sua.

2 Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte vororum meorum?

3 Ne dederis mulieribus substantiam tuam, & divitias tuas ad delendos reges.

4 Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas.

5 Et ne forte bibant, & obliviscantur iudiciorum, & mutant causam filiorum pauperis.

6 Date siceram merentibus, & vinum his qui amaro sunt animo:

7 Bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recorderent amplius.

8 Aperi os tuum mura, & cauti omnium filiorum qui petranturum:

9 Aperi os tuum, decerne quod iustum est, & iudica inopem & pauperem.

10 Mulierem fortem quem inveniet? procul, & de ultimis finibus pretium eius.

11 Condidit in ea cor viri sui, & spoliis non indigebit.

12 Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vite suæ.

13 Quæsitivit lanam & linum, & operata est consilio manum suam.

14 Facta est quasi navis infitoris, de longe portans panem suum.

15 Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

16 Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manum suam plantavit vineam.

17 Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.

18 Gustavit & vidit quia bona est negotiatio ejus: non extinguetur in nocte lucerna ejus.

19 Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fufum.

20 Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.

21 Non timebit domui suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus.

22 Stragulatam vestem fecit sibi: byffus & purpura indumentum ejus.

23 Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terræ.

24 Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananeo.

25 Fortitudo & decore indumentum ejus, & fidelis in die novissimo.

26 Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.

27 Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.

28 Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt: vir ejus, & laudavit eam.

29 Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu superaretis es universas.

30 Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum, ipsa laudabitur.

31 Date ei de fructu manum suam: & laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES,

QUI AB HEBRÆIS

COHELETH APPELLATUR.

CAPUT PRIMUM.

Omnia vana, & nihil sub sole novum: cunctarum quoque rerum difficilem esse inquisitionem, eamque vanam, & spiritus afflictionem.

1 Erba Ecclesiastæ, filii David regis Jerusalem.

2 Vanitas vanitatum dixit Ecclesiastæ: vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

3 Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole?

4 Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum stat.

5 Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur, ibique renascens,

6 Gyrat per meridiem, & spectat ad Aquilonem: lustrans universa in circuitu pergit spiritus, & in circuitos suos revertitur.

7 Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant.

8 Cunctæ res difficiles: non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impleri.

9 Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est.

10 Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est: jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.

11 Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in novissimo.

12 Ego Ecclesiastæ fui rex Israel in Jerusalem,

13 Et proposui in animo meo querere & investigare sapienter de omnibus, quæ sunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea.

14 Vidi cuncta, quæ sunt sub sole, & ecce universa vanitas, & afflictio spiritus.

15 Perversi difficile corriguntur, & stultorum infinitus est numerus.

16 Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, & præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Jerusalem: & mens mea contemplata est multa sapienter, & didici.

17 Deditque cor meum ut scirem prudentiam arque doctrinam, erroneque & stultitiam: & agnovi quod in his quoque esset labor, & afflictio spiritus:

18 Eo quod in multa sapientia, multa sit indignatio: & qui addit scientiam, addit & laborem.

CAPUT II.

In affluentia deliciarum, divitiarum, edificiorum, & in horum labore est vanitas & afflictio spiritus: dicit etiam quantum sit vanitatis congregare futuro heredi, qui qualis futurus sit ignoratur.

1 Dixi ego in corde meo: Vadam, & affluam deliciis, & fruam bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas.

2 Risum reputavi errorem, & gaudium dixi: Quid frustra deciperis?

3 Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero dierum vitæ suæ.

4 Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, & plantavi vineas,

5 Feci hortos, & pomaria, & confeci ea cuncti generis arboribus,

6 Et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem sylvam lignorum germinantium.

7 Possedi servos & ancillas, multamque familiam habui: armenta quoque, & mafnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem:

8 Coacervavi nulli argentum, & aurum, & substantias regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, & cantatrices, & delicias filiorum hominum, scyphos, & urceos in ministerio ad vina fundenda:

9 Et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Jerusalem: sapientia quoque perseveravit mecum.

10 Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur, & oblectaret se in his, quæ præparaveram: & hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo.

11 Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.

12 Transivi ad contemplandam sapientiam, erroneque & stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem factorem suum?)

13 Et vidi quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differret lux a tenebris.

14 † Sapientis oculi in capite ejus: stultus in tenebris ambulat: & didici quod unus utriusque esset interitus.

15 Et dixi in corde meo: Si unus & stultus & meus occasus erit, quid mihi proderit quod majorem sapientiæ dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vanitas.

† Prov.
17. 24.
Infra
8. 20.

16 Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, & futura tempora oblivione cuncta pariter operient: moritur doctus similiter ut indoctus.

17 Et ideo rediit me vitæ meæ, videntem mala universa esse sub sole, & cuncta vanitatem & afflictionem spiritus.

18 Rursum detestatus sum omnem industriam meam, quæ sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me,

19 Quem ignoro, utrum sapiens an stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis, quibus defudavi & sollicitus fui: & est quidquam tam vanum?

20 Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole.

21 Nam cum alius labore in sapientia, & doctrina, & sollicitudine, homini otioso quæstia dimittit: & hoc ergo vanitas, & magnum malum.

22 Quid enim proderit homini de universo labore suo, & afflictione spiritus, quæ sub sole cruciatur est?

23 Cuncti dies ejus doloribus & ærumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit: & hoc nonne vanitas est?

24 Nonne melius est comedere & bibere, & ostendere animæ suæ bona de laboribus suis? & hoc de manu Dei est.

25 Quis ita devorabit, & deliciis affluet ut ego?

26 Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & lætitiâ: peccatori autem dedit afflictionem, & curam superfluum, ut addat, & congreget, & tradat ei qui placuit Deo: sed & hoc vanitas est, & cassâ sollicitudo mentis.

CAPUT III.

Quod omnia suo proveniant tempore & transeant: quodque in nullis his fluxis sit mentis quies: unus quoque sit hominis ac jumentorum interitus.

1 Omnia tempus habent, & suis spatiis transeunt universa sub celo.

2 Tempus nascendi, & tempus moriendi. Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum est.

3 Tempus occidendi, & tempus sanandi.

4 Tempus destruendi, & tempus edificandi.

5 Tempus flendi, & tempus ridendi.

6 Tempus plangendi, & tempus saltandi.

7 Tempus spargendi lapides, & tempus colligendi.

8 Tempus amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexibus.

9 Tempus acquirendi, & tempus perdendi.

10 Tempus custodiendi, & tempus abiciendi.

11 Tempus sciscitandi, & tempus consuetudinis.

12 Tempus tacendi, & tempus loquendi.

13 Tempus dilectionis, & tempus odii.

14 Tempus belli, & tempus pacis.

15 Quid habet amplius homo de labore suo?

16 Vidi afflictionem, quem dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea.

17 Cuncta fecit bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem.

18 Et cognovi quod non esset melius nisi lerari, & facere bene in vita sua.

19 Omnis enim homo, qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.

20 Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possunt

eis quidquam addere, nec auferre, quæ fecit Deus ut timeatur.

21 Quod factum est, ipsum permanet: quæ futura sunt, jam fuerunt: & Deus instaurat quod abiit.

22 Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem.

23 Et dixi in corde meo: Iustum & impium iudicabit Deus, & tempus omni rei tunc erit.

24 Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, & ostenderet similes esse bestiis.

25 Idcirco unus interitus est hominis & jumentorum, & æqua utriusque condicio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius: cuncta subjacent vanitati.

26 Et omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, & in terram pariter revertuntur.

27 Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus jumentorum descendat deorsum?

28 Et deprehendi nihil esse melius quam latari hominem in opere suo, & hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

CAPUT IV.

Vanitatem hujus vitæ arguit sapiens ex innocentium oppressione, & quod industria humana sit invidiæ obnoxia: item quod stultus secure in otio agit, alio qui heredem non habet thesaurizante: explicat commodam societatis, regum regiorumque vanitatem, & obedientiam præferre stultorum victimis.

1 VERTI me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiâ, cum totorum auxilio destitutos.

2 Et laudavi magis mortuos, quam viventes:

3 Et feliciorum utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt.

4 Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animaveri patere invidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, & cura superflua est.

5 Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas, dicens:

6 Mellior est pugillus cum requiæ, quam plena utraque manus cum labore, & afflictione animi.

7 Considerans reperi & aliam vanitatem sub sole:

8 Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & ramen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, & fraudo animam meam bonis: in hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima.

9 Mellius est ergo duos esse simul, quam unum: habent enim emolumentum societatis suæ:

10 Si unus ceciderit, ab altero suscietur: vae soli: quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.

11 Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo: unus quomodo calefit?

12 Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficile rumpitur,

13 Melior est puer pauper & sapiens, in regne fene & stulto, qui nescit pravideri in postero.

14 Quod de carcere catenisque interdum quis egrediar ad regnum: & alius natus in regno, inopia consumatur.

15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui confurget pro eo.

16 Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerint ante eum: & qui postea futuri sunt, non letabuntur in eo: sed & hoc vanitas & afflictio spiritus.

17 Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. † Multo enim melior est obedientia, quam stultorum victimarum, qui nesciunt quid faciunt mali.

CAPUT V.

Nil temere de Deo & ejus providentia loquendum: vota reddenda: non mirandum de egenorum oppressione, cum iniqui iudicem habeant: item quam sit misera conditio avari nunquam impleti, & divitiis coacervantis divitias, in proprium nunquam malum.

1 **N**E temere quid loquaris, neque cor tuum sic velox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim in caelo, & tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui.

2 Multas curas sequuntur somnia, & in multis sermonibus invenietur stulticia.

3 Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displice enim ei infidelis & stulta promissa: sed quodcumque voveris, redde.

4 Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.

5 Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est providentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum.

6 Ubi multa sunt somnia, plurimae sunt vanitates, & sermones innumeri: tu vero Deum time.

7 Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subverti iustitiam in provincia: non mireris super hoc negotio: quia excelso excelior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii.

8 Et insuper universae terrae rex imperat servienti.

9 Avarus non implebitur pecunia: & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis: & hoc ergo vanitas.

10 Ubi multae sunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis?

11 Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat: saturitas autem divitis non sinit eum dormire.

12 † Est & alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiarum conservata in malum domini sui.

13 Pereunt enim in afflictione pessima: generavit filium, qui in summa egestate erit.

14 † Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic revertetur, & nihil auferet secum de labore suo.

15 Miserabilis proflus infirmitas: quo modo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum?

16 Cunctis diebus vitae suae comedit in tenebris & in curis multis, & in aestiva atque tristitia.

17 Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur laetitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole, numero dierum vitae suae, quos dedit ei Deus: & haec est pars illius.

18 Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, & fruatur parte sua, & laetetur de labore suo: hoc est donum Dei.

19 Non enim satis recordabitur dierum vitae suae, eo quod Deus recuperet delictis cor ejus.

CAPUT VI.

Misera est avari vanitas, qui ne in necessariis quidem audeat partis sui.

1 **E**ST & aliud malum, quo vidi sub sole, & quidem frequens apud homines:

2 Vir, cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animae suae, ex omnibus quae desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud: hoc vanitas, & miseria magna est.

3 Si genuerit quispiam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies aetatis habuerit, & anima illius non utatur bonis substantiae suae, sepulturaeque careat: de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus.

4 Frustra enim venit, & pergit ad tenebras, & oblivione delebitur nomen ejus.

5 Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni & mali:

6 Etiam si duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfructus bonis: nonne ad unum locum properant omnia?

7 Omnis labor hominis in ore ejus: sed anima ejus non implebitur.

8 Quid habet amplius sapiens a stulto? & quid pauper, nisi ut pergat illuc, ubi est vita?

9 Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias: sed & hoc vanitas est, & praesumptio spiritus.

10 Qui futurus est, jam vocatum est nomen ejus: & scit quod homo fit, & non possit contra fortiosem se in iudicio contendere.

11 Verba sunt plurima, multaque in disputando habentia vanitatem.

CAPUT VII.

Vanum est aliora se querere, & inter multa quae quibus magis sint eligenda, sic & sapientia utilior est cum divitiis: dies malus praecavendus: ne plusquam oportet sapiens aut iustus sis: quam sit mulieris consortium amarum & periculosum: quodque homo sit a Deo creatus relictus.

1 **Q**uid necesse est homini majora se querere: cum ignoret & quid conducatur sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae, & tempore quod velut umbra praeterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit?

2 † Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa: & dies mortis die nativitatis.

3 Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit.

4 Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis.

5 Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi laetitia.

6 Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi.

7 Quia

† 1. Reg.
15. 22.
Oli. 6. 6.

† Prov.
22. 1.

† Job
30. 20.

† Job 1.
21.
1. Tim.
6. 7.

7 Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed & hoc vanitas.

8 Calumnia concurbat sapientem, & perdet robur cordis illius.

9 Mellior est finis orationis, quam principium. Mellior est pariens arrogante.

10 Ne sis velex ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit.

11 Ne dicas: Quid putas causa est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta enim est humilitas interrogatio.

12 Utilior est sapientia cum divitiis, & magis prodest videntibus solem.

13 Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia: hoc autem plus habet eruditio & sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.

14 Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit.

15 In die bona fruerere bonis, & malam diem praecave: sicut enim hanc, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias.

16 Haec quoque vidi in diebus vanitatis meae: Iustus perit in iustitia sua, & impius multo vivit tempore in malitia sua.

17 Noli esse iustus multum: neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.

18 Ne impie agas multum: & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo.

19 Bonum est te sustentare iustum, sed & ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit.

20 Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis.

21 Non est enim homo iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.

22 Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accomodes cor tuum: ne forte audias servum tuum maledicentem tibi.

23 Scit enim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti aliis.

24 Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiat: & ipsa longius recessit a me.

25 Multo magis quam erat: & alta profunditas, quis inveniet eam?

26 Lustravi universa animo meo, ut scirem, & considerarem, & quaererem sapientiam, & rationem: & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium.

27 Et inveni amariorem morte mulierem, quae laqueus venarum est, & fagina cor eius, vincula sunt manus illius: qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capietur ab illa.

28 Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut invenirem rationem,

29 Quam adhuc quaerit anima mea, & non inveni. Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni.

30 Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis misceverit quaestionibus. Quis talis ut sapiens est? & quis cognovit solutionem verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet sapientia: a Dei mandatis non recedendum: homo novit tantum praesentia, neque mortem potest evadere: impii ob Dei indulgentiam liberius peccant: vanissimum videtur quod iustus & impii similia hic eveniunt: & operum Dei ratio non est investiganda.

1 Sapientia hominis lucet in vultu eius, & potentissimum faciem illius commutabit.
2 Ego os regis observo, & praeccepta iuramenti Dei.

3 Ne festines recedere a facie eius, neque permanes in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet.

4 Et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis?

5 Qui custodit praecipitum, non experietur quidquam mali. Tempus & responsonem cor sapientis intelligit.

6 Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio:

7 Quia ignorat praeterita, & futura nullo scire potest nuntio.

8 Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habere potestatem in die mortis, nec finitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium.

9 Omnia haec consideravi, & deivi cor meum in cunctis operibus, quae sunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.

10 Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur in civitate quasi iustorum operum: sed & hoc vanitas est.

11 Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.

12 Arcanem peccator ex eo quod centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius.

13 Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeat qui non timent faciem Domini.

14 Est & alia vanitas, quae fit super terram, sunt iusti, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: & sunt impii, qui ita secuti sunt, quasi iustorum facta habeant: sed & hoc vanissimum iudico.

15 Laudavi igitur Ieritiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo, in diebus vitae suae, quos dedit ei Deus sub sole.

16 Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, & intelligerem distentionem quae versatur in terra: est homo, qui diebus & noctibus somnum non capit oculis.

17 Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem, eorum quae sunt sub sole: & quanto plus laboraverit ad quaerendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

CAPUT IX.

Nemo sit an Dei odio vel amore sit dignus: quod eadem cunctis hic eveniunt: & cum post hanc brevem & incertam vitam non restet tempus operandi, monet nunc operibus insanter incumbendum: & licet sapientia praestet fortitudini, in paupere tamen non aestimatur.

1 Omnia haec tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit:

2 Sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa aequae veniant iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, impolanti victimas, & sacrificia contemnenti: sicut bonus, sic & peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat.

3 Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt: unde & corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducuntur.

4 Nemo est qui semper vivat, & qui hujus rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo.

5 Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorum.

6 Amor quoque, & odium, & invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc saculo, & in opere quod sub sole geritur.

7 Vade ergo & comede in læritia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua.

8 Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.

9 Perfluere vita cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vite instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, & in labore tuo, quo laboras sub sole.

10 Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.

11 Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam; sed tempus, casumque in omnibus.

12 Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis tempore supervenerit.

13 Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam:

14 Civitas parva, & pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio.

15 Inventusque est in ea vir pauper & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.

16 Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba ejus non sunt audita?

17 Verba sapientium audiuntur in silentio, plusquam clamor principis inter sultos.

18 Melior est sapientia, quam arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

Sapientis a stulto differentia: tentationibus potentis spiritus resistendum: destitudo ac servo elevatis, & divite ac principe humiliatis: occultus detraitor serpenti comparatur: de rege puero, & principibus mane comedentibus: neque regi, neque diviti detrahendum.

1 **M**Uscæ morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia & gloria, parva & ad tempus stultitia.

2 Cor sapientis in dextera ejus, & consulti in sinistra illius.

3 Sed & in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat.

4 Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima.

5 Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis:

6 Positum stultum in dignitate sublimi, & divites federe deorsum.

7 Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos.

8 Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui dissipat sepe, mordebit eum coluber.

9 Qui transfert lapides, affligetur in eis: & qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis.

10 Si reatum fuerit ferrum, & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exaceruetur, & post indulturiam sequetur sapientia.

11 Si mordet serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit.

12 Verba oris sapientis gratia: & labia insipientis precipitabant eum.

13 Initium verborum ejus stulticia, & novissimum oris illius error pessimas.

14 Stultus verba multiplicat. Ignorat homo, quid ante se fuerit: & quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare?

15 Labor stultorum affligit eos, qui nesciunt in urbem pergere.

16 Væ tibi terra, cujus rex puer est, & cujus principes mane comedunt.

17 Beata terra, cujus rex nobilis est, & cujus principes vescuntur in tempore suo, ad rescindendum, & non ad luxuriam.

18 In pigritia humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perfillabit domus.

19 In risum faciunt panem, & vinum ut epulentur viventes: & pecunia obediunt omnia.

20 In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia & aves cæli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas annuntiabit sententiam.

CAPUT XI.

Moner nostra aliis impartiri, & semper bene esse operandum: quod hominis judicium post obitum sit immutabile: futuri quoque judicii memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi sumus: iram & malitiam a corde auferendam.

1 **M**itte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum.

2 Da partem septem, necnon & octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram.

3 Si repleta fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

4 Qui observat ventum, non seminat: & qui considerat nubes, numquam metet.

5 Quomodo ignoras quæ sit via spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre pregnantis: sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium.

6 Mane semina semen tuum: & vespere ne cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud, & si utrumque simul, melius erit.

7 Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem.

8 Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita.

9 Lærare ergo juvenis in adolescentia tua, & in hono sit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & scito quod pro omnibus his adducet te Deus in judicium.

10 Aufer iram a corde tuo, & amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim & voluptas vana sunt.

CAPUT XII.

Deum præ oculis habeto in iuventute, priusquam succedat molesta senectus, tandemque novissima mors: quæquæ omnia sint vanitas, Dei præcepta observa, nam de omnibus est reddenda ratio.

1 **M**emento creatoris tui in diebus iuventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent:

2 Antequam tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stellæ, & revertantur nubes post pluviam:

3 Quando commovebuntur custodes domus, & nutabunt viri fortissimi, & otiosa erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent videntes per foramina:

4 Et claudent ostia in platea, in humilitate vocis molentis, & consurgent ad vocem volucris, & obsurdescent omnes filie carminis.

5 Excelsa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur capparitis: quo-

hiam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes.

6 Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurat vitta aurea, & conteratur hydra super cisternam, & confringatur rota super cisternam,

7 Et revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas.

9 Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, & enarravit quæ fecerat: & investigans composuit parabolas multas.

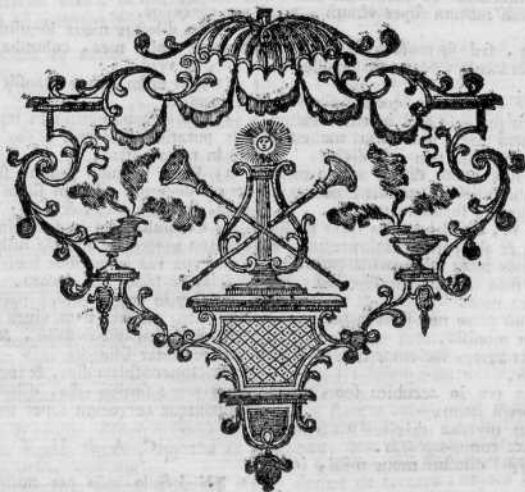
10 Quæsiit verba utilia, & conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.

11 Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clavi in alium dixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a patre uno.

12 His amplius sibi mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.

13 Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo:

14 Et cuncta, quæ sunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.

CANTICUM
CANTICORUM
SALOMONIS,
QUOD HEBRAICE DICITUR
SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum est mysticum, plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam, ac vicissim sponsa erga Christum sponsum.

1 **Q**sculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino,

2 Fragrantia unguentis oprimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & letabimur in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

4 Nigra sum, sed formosa, sicut Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

5 Nolite me considerare quod fusca sum, quia decoloravit me sol: filii matris meae pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam non custodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

7 Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, eredere, & abi post vestigia gregum, & pascas hecudos tuos juxta tabernacula pastorum.

8 Equitatus meo in curribus Tharaonis assimilavi te amica mea.

9 Pulchrae sunt gena tuae sicut turturis: colum tuum sicut monilia.

10 Mureculas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.

11 Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.

12 Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi, inter ubera mea commemorabitur.

13 Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.

14 Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.

15 Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus noster floridus:

16 Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.

CAPUT II

1 **E**go flos campi, & lilium convallium.

2 Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

3 Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi: & fructus ejus dulcis gurguri meo.

4 Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.

5 Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.

6 Lava ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

7 Adjuro vos filiae Jerusalem, per capreas cervosque camporum, ne fusciteris, neque evigilare facias dilectam, quoadusque ipsa velit.

8 Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transsilvens colles:

9 Similis est dilectus meus capreae, hinnuloque cervorum: en ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.

10 En dilectus meus loquitur mihi: Surge, prope amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.

11 Jam enim hiems transiit, imber abiit, & recessit.

12 Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra:

13 Ficus protulit grossos suos: vineae florentes dederunt odorem suum. Surge, amica mea, speciosa mea, & veni:

14 Columba mea in foraminibus petrae, in caverna maceriae, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora.

15 Capite nobis vulpes parvulas, quae demoliantur vineas: nam vinea nostra floruit.

16 Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia

17 Donec aspirer dies, & inclinentur umbrae. Revertere: similis esto, dilecte mi, capreae, hinnuloque cervorum super montes Bethel.

CAPUT III

1 **I**n lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea: quaesivi illum, & non inveni.

2 Surgam, & circuito civitatem: per vias & plateas quaram quem diligit anima mea: quaesivi illum, & non inveni.

3 Invenimus me vigiles, qui custodiunt civitatem: Num quem diligit anima mea, vidistis?

4 Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae, & in cubiculum genitricis meae.

5 Adjuro vos filie Jerusalem per capreas, cervosque camporum, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectum, donec ipsa vestit.

6 Quia est ista, que ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromaticis myrrhæ, & thuris, & universi pulveris pigmentarii?

7 In lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiant ex fortissimis Israel:

8 Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.

9 Perculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani:

10 Columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media charitate constravit propter filias Jerusalem:

11 Egreddimini & videte filias Sion regem Salomonem in diademate, quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis ejus.

CAPUT IV.

1 **Q**uam pulchra es amica mea, quam pulchra es! Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus lateret. Capilli tui sicut greges caprarum, que ascenderunt de monte Galaad.

2 Dentis tui sicut greges conformati, que ascenderunt de lavacro, omnes gemellis scitibus, & sterilibus non est inter eas.

3 Sicut vitra coccinea, labia tua: & eloquium tuum, dulce. Sicut fragmen mali punicæ, ita genæ tue, absque eo quod intrinsecus lateret.

4 Sicut nris David collum tuum, que adificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.

5 Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capree gemelli, qui pascuntur in liliis,

6 Donec aspirer dies, & inclinentur umbrae, vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.

7 Totâ pulchra es amica mea, & macula non est in te.

8 Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amara, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum.

9 Vulnerasti cor meum foror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui.

10 Quam pulchræ sunt mamme tue foror mea sponsa! pulchriora sunt ubera tua vino, & odor unguentorum tuorum super omnia aromata.

11 Favus distillans labia tua sponsa, mel & lac sub lingua tua: & odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.

12 Hortus conclusus foror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.

13 Emissiones tue paradisi malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,

14 Nardus & crocus, fistula & cinnamonum cum universis lignis Libani, myrrha & aloë cum omnibus primis unguentis.

15 Fons hortorum: puteus aquarum viventium, que fluunt impetu de Libano.

16 Surge aquilo, & veni auster, perfusa hortum meum, & fluant aromata illius.

CAPUT V.

1 **V**eniat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum foror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromaticis meis:

comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi.

2 Ego dormio, & cor meum vigilat: vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi foror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est tere, & circumcincti mei guttis nocturni.

3 Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?

4 Dilectus meus misit manum suam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum ejus.

5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo: manus mea stillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.

6 Perfilium ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, arque transierat. Anima mea liquefacta est, ut locusus est: quæsi, & non inveni illum: vocavi, & non respondit mihi.

7 Invenerunt me custodes qui circumverunt civitatem: percusserunt me, & vulneraverunt me: tulerunt passum meum, mihi custodes murorum.

8 Adjuro vos filie Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntiatis ei quia amore languo.

9 Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adjurasti nos?

10 Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.

11 Caput ejus aurum optimum: Comæ ejus sicut elata palmatarum, nigrae quasi corvus.

12 Oculi ejus sicut columbae super rivulos aquarum, que lacte sunt lotæ, & resident juxta fluentia plenissima.

13 Genæ illius sicut areolæ aromatum consistæ a pigmentariis. Labia ejus sicut lilia distillantia myrrham primam.

14 Manus illius tornantes aureæ, plene hyacinthis. Venter ejus eburneus, distinctus sapphiris.

15 Crura illius columnæ marmoreæ, que fundatæ sunt super bases aureas. Species ejus ut Libani, electus ut cedri.

16 Guttur illius suavissimum, & totus desiderabilis: talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus, filia Jerusalem.

17 Quo abite dilectus tuus, o pulcherrima mulierum? quo declinavit dilectus tuus? & quæremus eum tecum.

CAPUT VI.

1 **D**ilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis, & lilia colligat.

2 Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia.

3 Pulchra es amica mea, suavis, & decora sicut Jerusalem: terribilis ut castrorum acies ordinata.

4 Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum, que apparuerunt de Galaad.

5 Dentis tui sicut grex ovium, que ascenderunt de lavacro, omnes gemellis scitibus, & sterilibus non est in eis.

6 Sicut cortex mali punicæ, sic genæ tue absque occultis tuis.

7 Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinae, & adolescentularum non est numerus.

8 Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa generici suæ. Viderunt eam filie, & beatissimam prædicaverunt, reginæ & concubinae, & laudaverunt eam.

9. Quae est ista, quae progreditur quasi autogra conturgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?

10. Descendi in horum nucum, ut viderem poma convallium, & inspicerem si florisset vinea, & germinassent mala punicæ.

11. Nescivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.

12. Revertere, revertere Sulamitis: revertere, revertere, ut intueamur te.

CAPUT VII.

1. Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia principis! Juncitura femorum tuorum, sicut monilia quae fabricata sunt manu artificis.

2. Umbilicus tuus crater tornatis, nunquam indiget poculis. Venter tuus sicut acer-vium tritici, vallans liliis.

3. Dua ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capreae.

4. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Hesebon, quae sunt in porta filiae multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quae respicit contra Damascus.

5. Caput tuum ut Carmelus: & comae capit-tis tui, sicut purpura regis vineta canalibus.

6. Quam pulchra es, & quam decoza charis-sima, in deliciis!

7. Statura tua assimilata est palmae, & ubera tua botris.

8. Dixi: Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus: & erunt ubera tua sicut botri vineae: & odor oris tui sicut malorum.

9. Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labiisque & dentibus illius ad ruminandum.

10. Ego dilecto meo, & ad me converso ejus.

11. Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

12. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si florerunt mala punicæ: ibi dabo tibi ubera mea.

13. Mandragorae dederunt odorem. In portis nostris omnia poma: nova & vetera, dilecte mi, servavi tibi.

CAPUT VIII.

1. Quis mihi det te fratrem meum fugentem ubera matris meae, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat?

2. Apprehendam te, & ducam in domum matris meae: ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

3. Lava ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

4. Adjuro vos filiae Jerusalem, ne susciteris, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.

5. Quae est ista, quae ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum: Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.

6. Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum: quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio: lampades ejus, lampades ignis atque flammarum.

7. Aquae multae non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam: si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

8. Soror nostra parva, & ubera non habet: quid faciemus foris nostrae in die quando alloquenda est?

9. Si murus est, aedificemus super eum propugnacula argentea: si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.

10. Ego murus: & ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem repertiens.

11. Vineae fuit pacifico in ea, quae habet populos: tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

12. Vineae mea coram me est. Mille tui pacifici, & ducenti his, qui custodiunt fructus ejus.

13. Quae habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.

14. Fuge dilecte mi, & assimulare capreae hinnuloque cervorum super montes aromatum.

LIBER SAPIENTIAE.

CAPUT PRIMUM.

Judices sint justī: Dominus invenitur si simplici corde & fide quaratur, fugit autem a peccatoribus & vanis cogitationibus: quumque omnia repleat, nihil eum latere potest: mormuratio, detrahitio, & mendacium detestanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam sibi peccatores accerserunt.

Diligite ꝑ justiciam, qui judicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quaerite illum:

1 ꝑ Quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum.

2 Perversae enim cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.

3 Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

4 Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet scdum, & auferet se a cogitationibus, quasunt sine intellectu, & corripietur a superveniente iniquitate.

5 Benignus est enim spiritus sapientiae, & non liberabit maledicum a labiis suis: ꝑ quoniam renunt illius testis est Deus, & cordis illius scrutator est verus, & linguae ejus auditor.

6 ꝑ Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum: & hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.

7 Propter hoc qui loquitur iniqua, non potest latere, nec praeterit illum corripiens iudicium.

8 In cogitationibus enim impii interrogatio erit: sermonum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius.

9 Quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus mormurationum non abscondetur.

10 Custodite ergo vos a mormuratione, quae nihil prodest, & a detractione parcite linguae, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit: os autem, quod mentitur, occidit animam.

11 Nolite zelare mortem in errore vitae vestrae, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.

12 ꝑ Quoniam Deus mortem non fecit, nec laetatur in perditione vivorum.

13 Creavit enim, ut essent omnia: & sanabiles fecit nationes orbis terrarum: & non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.

14 Justitia enim perpetua est, & immortalis.

15 Impii autem manibus & verbis accersierunt illam: & asstantes illam amicum, defluerunt, & sponsones posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sunt ex parte illius.

CAPUT II.

Omnis impiorum vita futura: spes non habentium: scopus est frui hujus vitae volupstatibus, ideoque justum, qui diversum respicit finem, ferre nequeunt, sed ad mortem usque persequuntur: sicut & Diaboli invidia homo a Deo creatus immortalis, factus est mortalis.

Dixerunt enim cogitantes apud se non recte: ꝑ Exiguum, & cum ratio est tempus vitae nostrae, & non est refrigerium in fine hominis, & non est qui agnitus sic reversus ab inferis:

2 Quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tamquam non fuerimus: quoniam fumus flatus est in naribus nostris: & sermo scintilla ad commovendum cor nostrum:

3 Qua extincta, cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur tamquam mollis aer, & transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, & sicut nebula dissolvetur, quae fugata est a radiis solis, & a calore illius aggravata:

4 Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, & nemo memoriam habebit operum nostrorum.

5 ꝑ Umbrae enim transitus est tempus nostrum, & non est reversio finis nostri: quoniam consignata est, & nemo revertitur.

6 ꝑ Venite ergo, & fruamur bonis quae sunt, & utram creatura tamquam in juventute celeriter.

7 Vino pretioso & unguentis nos impleamus: & non praetereat nos flos temporis.

8 Coronemus nos rosas, antequam marcescant: nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra.

9 Nemo nostrum exors sit luxuriae nostrae: ubique relinquamus signa lacticae: quoniam haec est pars nostra, & haec est fors.

10 Opprimamus pauperem justum, & non parcamus viduae, nec veterani revereamur canos multi temporis.

11 Sic autem fortitudo nostra: lex justitiae: quod enim infirmum est, inutile invenitur.

12 Circumveniamus ergo justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinae nostrae.

13 ꝑ Promittit se scientiam Dei habere, & filium Dei se nominat.

14 ꝑ Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum.

15 Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, & immutatae sunt viae ejus.

16 Tamquam nugaces aestimati sumus ab illo, & abstinere se a viis nostris tamquam ab immunditiis, & praefert novissima justorum, & gloriatur parrem se habere Deum.

17 Videamus ergo si sermones illius veri sint, & tentemus quae ventura sunt illi, & sciemus quae erunt novissima illius.

ꝑ. Reg.
s. 9.
Isa. 56.
1.
ꝑ. Par.
15. 2.

ꝑ Gal. 5.
22.
ꝑ Hier. 17.
10.

ꝑ Isa. 6.
3.

ꝑ Ezech.
18. 32.
& 33.
11.

ꝑ Job 7.
1. & 14.

ꝑ. Par.
29. 15.

ꝑ Isa.
32. 13.
& 56.
13.
10. Cor.
15. 31.

ꝑ Matt.
27. 43.
ꝑ Joann.
7. 7.

† Psal. 118. 29. 18 † Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, & liberabit eum de manibus contrariorum.

19 Contumelia & tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, & probemus patientiam illius.

† Jerem. 17. 19. 20 † Morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius.

21 Hac cogitaverunt, & erraverunt: excavit enim illos malitia eorum.

22 Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt justitiae, nec judicaverunt honorem animarum sanctarum.

† Gen. 1. 27. & 2. 7. & 5. 2. Eccl. 17. 1. † Gen. 3. 1. 23 † Quoniam Deus creavit hominem inextinguibilem, & ad imaginem similitudinis suae fecit illum.

24 † Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum:

25 Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

CAPUT III.

De felicitate iustorum, qui in hac vita ab impiis contempti, temptationibus a Deo probati fuerunt: & de infelicitate impiorum: item de castitate & honorum operum mercede, ac infelicitate filiorum adulterorum.

Deut. 33. 3. Infr. 5. 4. 1 **I**ustorum autem animae in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis.

2 Visi sunt oculis insipientium mori: & astimata eod afflicto exitu illorum;

3 Et quod a nobis est iter, exterminium: illi autem sunt in pace.

4 Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.

5 In paucis vexati, in multis bene disponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se.

6 Tamquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum.

† Matt. 13. 41. † 1. Cor. 6. 2. 7 † Fulgebunt iusti, & tamquam scintillae in arundinero discurrunt.

8 † Judicabunt nationes, & dominabuntur populis, & regnabit Dominus illorum in perpetuum.

9 Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam donum & pax est electis ejus.

10 Impii autem secundum quae cogitaverunt, correptionem habebunt: qui neglexerunt iustum, & a Domino recesserunt.

11 Sapientiam enim, & disciplinam qui abjicit, infelix est: & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum.

† Isaiae 56. 3. 12 Mulieres eorum insensatae sunt, & nequissimi filii eorum.

13 Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis: & incoquinata, quae nescit thorum in delicto, habebit fructum in reprobatione animarum sanctarum:

14 † Et spado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima: dabitur enim illi fidei donum electum, & fors in templo Dei acceptissima.

15 Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & quae non concidat radix sapientiae.

16 Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur.

17 Et si quidem longae vitae erunt, in nihilum computabuntur, & sine honore erit novissima senectus illorum.

18 Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem.

19 Nationis enim iniquae dira sunt consummationes.

CAPUT IV.

Casta generatio in multis ab adulterina dissidet: de refrigerio quasi morte preoccupari: quae sit senectus venerabilis, & quod iusti sepius a mundo tolluntur a Deo, ne ab impiis seducantur, & quantum finis utrorumque differat.

O quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius: quoniam & apud Deum nota est, & apud homines.

2 Cum praesens est, imitantur illam: & desiderant eam cum se eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat incoquinatorum certaminum praemium vincens.

3 Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & spuria vitulina non dabunt radices altis, nec stabile firmamentum collocantur.

4 † Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita, a vento commovebuntur, & a nimietate ventorum eradicabuntur.

† Jerem. 17. 6. Matth. 7. 27.

5 Confringentur enim rami inconsummati, & fructus illorum inutilis, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti.

6 Ex iniquis enim somnis filii qui nascuntur, testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua.

7 Iustus autem si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

8 Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis.

9 Et etas senectus vita immaculata.

10 † Placens Deo factus est dilectus, & vivens inter peccatores translatus est.

† Hebr. 11. 5.

11 Raptus est ne malitia muraret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.

12 Fascinario enim nequitiae obscurat bona, & inconstancia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia.

13 Consummatus in brevi explevit tempora multa:

14 Placita enim erat Deo anima illius: propter hoc prosperavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes, & non intelligentes, nec ponentes in praecordiis talia:

15 Quoniam gratia Dei, & misericordia est in sancto ejus, & respectus in electos illius.

16 Condemnat autem iustus mortuus vivos impios, & juventus celerius consummata longam vitam iniusti.

17 Videbunt enim finem sapientis, & non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus.

18 Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.

19 Et erunt post haec decedentes sine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam distemper illos inflatos sine voce, & commovebit illos a fundamentis, & usque ad supremum desolabuntur: & erunt gementes, & memoria illorum peribit.

20 Venient in cogitatione peccatorum stromium timidi, & traduent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

CAPUT V.

Impii in iudicio admirantes gloriam iustorum quos hic contempserant, desunt suam miseriam, quodque tota eorum felicitas fuerit momentanea, iustorum autem erit perpetua: porro Deus, cum per creaturas, tum per se, armatur ad puniendos impios.

1 **T**unc stabunt iusti in magna constantia, adversus eos qui se angustia verunt, & qui abstulerunt labores eorum.

2 Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperata salutis;

3 Dicentes intra se, penitentiam agentes, & prae angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii.

4 † Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: 5 Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est.

6 Ergo erravimus a via veritatis, & iustitiae lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiae non est ortus nobis.

7 Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.

8 Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis?

9 † Tranferunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuntius percurrrens,

10 † Et tanquam navis, quae pertinax fluctuantem aquam: cuius, cum praeterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinae illius in fluctibus:

11 Aut tanquam avis, quae transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum, & sciens per vim itineris aeraem: commotis alis transvolavit, & post hoc nullum signum invenitur itineris illius:

12 Aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius:

13 Sic & nos nati continuo delivimus esse: & virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus.

14 Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt:

15 † Quoniam spes impii tanquam lanugo est, quae a vento tollitur: & tanquam spuma fragilis, quae a procella dispergitur: & tanquam fumus, qui a vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis unius diei praetereuntis.

16 Iusti autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum.

17 Ideo accipiet regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua reget eos, & brachio sancto suo defendet illos.

18 † Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum.

19 Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum.

20 Sumet scutum inexuperabile aequitatem:

21 Acuet autem duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.

22 Ibunt directe emissiones fulgurum, & tanquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insipient.

23 Et a petrosa ira plena misrentur grandines, excandescet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter.

24 Contra illos stabit spiritus virtutis, & tanquam turbo venti dividet illos: & ad aeternum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas everteret sedes potentium.

CAPUT VI.

Reges & iudices ad sapientiam & iustitiam seculandam exhortatur, ostendens quam grave maneat injustis rectoribus supplicium: item quam sit obvia sapientia quaerentibus eam: quodque ejus acquisitio sit utilis, cujus capax non est invidus.

1 **M**elior est sapientia quam vires: & vir prudens quam fortis.

2 Audite ergo reges, & intelligite, discite iudices finium terrae.

3 Praebete aures vos, qui continetis multitudine, & placetis vobis in turbis nationum:

4 † Quoniam data est a Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur:

5 Quoniam cum effectis ministri regni illius, non recte iudicatis nec custodistis legem iustitiae, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.

6 Horrende & cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum his, qui praesunt, fiet.

7 Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem poterit tormenta patientur.

8 † Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus.

9 Fortioribus autem fortior instat cruciatio.

10 Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, & non excidatis.

11 Qui enim custodierint iusta iuste, iustificabuntur: & qui didicerint ista, invenient quid respondeant.

12 Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, & habebitis disciplinam.

13 Clara est, & quae nunquam marcescit sapientia, & facile videtur ab his qui diligunt eam, & invenitur ab his qui quaerunt illam.

14 Praeoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat.

15 Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet.

16 Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus: & qui vigilaverit propter illam, cito securus erit.

17 Quoniam dignos se ipsa circuit quaerens, & in viis ostendit se illis hilariter, & in omni providentia occurrit illis.

18 Initium enim illius, verissima est disciplinae concupiscentia.

19 Cura ergo disciplinae, dilectio est: & dilectio, custodia legum illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est:

20 Incorruptio autem facit esse proximum Deo.

21 Concupiscentia itaque sapientiae deducit ad regnum perpetuum.

22 Si ergo delectamini sedibus & sceptris, o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis.

† Sup. 2.

† r. Par. 29. 15. Sup. 2.

† Prov. 30. 19.

† Psa. 17. 4. Prov. 10. 28. & 11. 7.

† Psa. 17. 40. Ephes. 6. 13.

Eccle. 9. 15.

† Rom. 13. 1.

† Dent. 10. 17. 2. Par. 19. 7. Eccle. 55. 15. Añor. 10. 34. Rom. 2. 11. Gal. 2. 6. Ephes. 6. 9. Col. 3. 25. 1. Petr. 2. 17.

23 Diligite lumen sapientiae omnes qui praetis populis.

24 Quid est autem sapientia, & quemadmodum facta sit referam: & non abscondam a vobis sacramenta Dei, sed ab initio nativitatis investigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non praeteribo veritatem.

25 Neque cum invidia tabescente iter habebō: quoniam talis homo non erit particeps sapientiae.

26 Multitudo aurem sapientium sanitas est orbis terrarum: & rex sapiens stabilimentum populi est.

27 Ergo accipite disciplinam per sermones meos, & proderit vobis.

CAPUT VII.

Cum unus sit omnibus introitus ad vitam, & similis exitus, pra omnibus eligenda est sapientia, adferens secum cuncta bona, habens secum spiritum intelligentiam multiplicem; & quae hic mirum in modum extollitur, quamque abunde auctor fuerat assecutus.

1 **S**um quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro,

2 Decem mensium tempore † coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, & delectamento somni conveniente.

3 Et ego natus accepti communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus enisi plorans.

4 In involumentis nutritus sum, & curis magnis.

5 Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitaris initium.

6 † Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus.

7 Propter hoc optavi, & datus est mihi sensus: & invocavi, & venit in me spiritus sapientiae:

8 Et praeposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius.

9 † Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.

10 Super salutem, & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius.

11 † Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius.

12 Et letatus sum in omnibus: quoniam antecederat me ista sapientia, & ignorabam quoniam horum omnium mater est.

13 Quam sine fictione didici, & sine invidia communico, & honestatem illius non abscondo.

14 Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei, propter disciplinae dona commendati.

15 Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, & praesumere digna horum quae mihi dantur: quoniam ipse sapientiae dux est, & sapientium emendator.

16 In manu enim illius & nos, & sermones nostri, & omnis sapientia, & operum scientia & disciplina.

17 Ipse enim dedit mihi horum, quae sunt, scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum,

18 Initium, & consummationem, & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & commutationes temporum.

19 Anni cursus, & stellarum dispositiones, 20 Naturas animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum,

21 Et quaecumque sunt absconsa & improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia.

22 Est enim in illa spiritus intelligentis, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, discretus, mobilis, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetas, benefaciens.

23 Humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, & omnia proficiens, & qui capiat omnes spiritus: intelligibilis, mundus, subtilis.

24 Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: attingit autem ubique propter suam mundiciam.

25 Vapor est enim virtutis Dei, & emanatio quadam est claritatis omnipotentis Dei sincera: & ideo nihil inquinatum in eam incurrit.

26 † Candor est enim lucis aeternae, & spectulatum sine macula Dei maiestatis, & imago bonitatis illius.

27 Et cum sit una, omnia potest: & in se permanens omnia innovat, & per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei & prophetas constituit.

28 Neminem enim diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat.

29 Est enim haec speciosior sole, & super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior.

30 Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

CAPUT VIII.

Cum sapientiam comitentur omnia desiderabilia: summe ambiantia est, & a Deo petenda, a quo solo datur continentia.

1 **A**tringit ergo a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.

2 Hanc amavi, & exquisivi a juventute mea, & quaevisi sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formae illius.

3 Generositatem illius glorificat contubernium habens Dei: sed & omnium Dominus dilexit illam.

4 Doctrinam enim est disciplinae Dei, & electrix operum illius.

5 Et si divitiae appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quae operatur omnia?

6 Si autem sensus operatur: quis horum, quae sunt, magis quam illa est artifex?

7 Et si iustitiam quis diligit: labores huius magnas habent virtutes: sobrietatem enim, & prudentiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.

8 Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit praeterita, & de futuris aestimat: scit veritatis sermonum, & dissolutiones argumentorum: signa & monstra scit antequam fiant, & eventus temporum & saeculorum.

9 Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: sciens quoniam mecum communicat de bonis, & erit allocutio cogitationis & tædii mei.

10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud seniores juvenis:

11 Et acutus inveniar in iudicio, & in conspectu potentium admirabilis ero, & facies principum mirabuntur me:

† Heb. 1. 3.

† Job. 20. 10.

† Job. 1. 21. 1. Tim. 6. 7.

† Job. 28. 15. Prov. 8. 11.

† Job. 3. 13. Marth. 6. 33.

12 Tacentem me sustinebunt, & loquentem me respicient, & fermocinante me plura, manus ori suo imponent.

13 Præterea habeo per hanc, immortalitatem: & memoriam æternam his, qui post me futuri sunt, relinquam.

14 Disponam populos: & nationes mihi erunt subiectæ.

15 Timebunt me audientes reges horrendi: in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

16 Inerans in domum meam, conquiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec rædium convictus illius, sed læticia & gaudium.

17 Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo: quoniam immortalitas est in cognatione sapientiæ.

18 Et in amicitia illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectione, & in certamine loquelæ illius sapientia, & præclaritas in communicatione sermonum ipsius: circuibam quærens, ut mihi illam assumerem.

19 Puer autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.

20 Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoquinatum.

21 Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientiæ, scire quæ esset hoc donum: adiî Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordiis meis:

CAPUT IX.

Oratio sapientis cum agnitione propria imbecillitatis, ad impetrandam a Domino sapientiam: quæ cum omnibus necessaria sit, potissimum tamen rectoribus populorum; incerta est enim humana sapientia.

1 Deus patrum meorum, & Domine misericordiarum, qui fecisti omnino verbo tuo,

2 Et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ a te facta est,

3 Ut disponat orbem terrarum in æquitate & iustitia, & in directione cordis iudicium iudicet:

4 Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, & noli me reprobare a pueris tuis:

5 Quoniam servus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & minor ad intellectum iudicii & legum.

6 Nam & si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.

7 Tu elegisti me regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum:

8 Et dixisti me ædificare templum in monte sancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio:

9 Et tecum sapientia tua, quæ novit opera tua, quæ & assuit tunc cum orbem terrarum faceres, & sciebat quid esset placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis tuis.

10 Mirre illam de cælis sanctis tuis, & a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & mecum laboreet, ut sciam quid acceptum sit apud te:

11 Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobrie, & custodiet me in sua potentia.

12 Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iuste, & ero dignus sedium patris mei.

13 Quis enim hominum poterit scire consilium Dei: aut quis poterit cogitare quid velit Deus?

14 Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ nostræ.

15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio, deprimat sensum multa cogitantem.

16 Et difficile æstimamus quæ in terra sunt: quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt quis investigabit?

17 Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis:

18 Et sic correctæ sint semitæ eorum qui sunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines?

19 Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placerunt tibi Domine a principio.

CAPUT X.

Commendatur sapientia quod servaverit & a malis liberaverit Adam, Noe, Abraham, Lot, Jacob, Joseph, Moysen, per quem filius Israel de Egypto duxit per mare rubrum, demersis in eo Egyptiis.

1 Hæc illum, qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit,

2 Et eduxit illum a delicto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia.

3 Ab hac ut recessit injustus in ira sua, per iram homicidii fratrum deperit.

4 Propter quem, cum aqua deleter terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum subternans.

5 Hæc & in consensu nequitia cum nationes contulissent, scivit iustum, & conservavit sine querela Deo, & in filii misericordia fortem custodivit.

6 Hæc iustum a preuentibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in pentapolim.

7 Quibus in testimonium nequitiaë fumigabunda constat deserta terra, & incerto tempore fructus habentes arbores, & incredibilis animæ memoria stans figmentum salis.

8 Sapientiam enim præterentes, non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorant bona, sed & insipientia suæ reliquerunt hominibus memoriæ, ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuissent.

9 Sapientia autem hos, qui se observant a doloribus liberavit.

10 Hæc profugum ira fratris iustum deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: honestavit illum in laboribus, & complevit labores illius.

11 In fraude circumventium illum assuit illi, & honestum fecit illum.

12 Custodivit illum ab inimicis, & a seductoris utavit illum, & certamen forte dedit illi ut vinceret, & scierit quoniam omnium potentior est sapientia.

13 Hæc venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum: descenditque cum illo in foveam,

14 Et in vinculis non dereliquit illum donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam adversus eos, qui eum deprimebant: & mendaces ostendit, qui macularunt illum, & dedit illi claritatem æternam.

† Isa. 40. 13. Rom. 11. 34. 1. Cor. 2. 16.

Gen. 1. 27.

† Gen. 2. 7. † Gen. 4. 8. † Gen. 7. 22.

† Gen. 11. 2.

† Gen. 19. 17. 22.

† Gen. 28. 5. 10.

† Gen. 37. 28.

† Gen. 41. 40. Act. 7. 9.

1. Reg. 2. 9.

† Psal. 145. 6.

† Bar. 3. 4. 5. 1. Bar. 4. 9.

† Prov. 8. 22. 7. Joann. 1. 1.

† Exod. 1. 11. 15 † Hac populum iustum, & semen sine macula, liberavit a nationibus, quae illum deprimebant.

16 Intravit in animam servi Dei, & stetit contra reges horrendos in potentis & signis.

17 Et reddidit iustis mercedem laborum suorum, & dedit illos in via mirabili: & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum per noctem.

† Exod. 14. 22. Plalm. 77. 13. 18 † Transtulit illos per mare rubrum, & transvexit illos per aquam nimiam.

19 Inimicos autem illorum demersit in mare, & ab altitudine inferorum eduxit illos. † Ideo iusti tulerunt spolia impiorum.

20 † Et decantaverunt Domine nomen sanctum tuum, & victricem manum tuam laudaverunt pariter:

21 Quoniam sapientia aperuit os nutorum, & linguas infantium fecit disertas.

CAPUT XI.

Sapientia filios Israel per desertum deduxit, devictis inimicis, datisque e petra aquis: punitis autem multiplici flagello idololatrias Aegypti: cum tamen Deus, omnium querens salutem, longanimitate toleret peccatores, ut respiciant, quos universos solo suo nutu continuo perdere possit.

Exod. 16. 1. 1 Duxit opera eorum in manibus prophetae sancti.

2 Iter fecerunt per deserta, quae non habitabantur: & in locis desertis fixerunt castris.

† Exod. 17. 13. 3 † Steterunt contra hostes, & de inimicis se vindicaverunt.

† Num. 20. 11. 4 † Siterunt, & invocaverunt te, & data est illis aqua de petra altissima, & requies sitis de lapide duro.

5 Per quae enim poenas passi sunt inimici illorum a defectione potus sui, & in eis, cum abundarent filii Israel, lerati sunt;

6 Per haec, cum illis deessent, bene cum illis actum est.

7 Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis, humanum sanguinem dedisti iniustus.

8 Qui cum minuerentur in traductione infantium occidit, dedisti illis abundantem aquam insperare,

9 Offendens per sitim, quae tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, & adversarios illorum necares.

10 Cum enim tentati sunt, & quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impij tormenta paterentur.

11 Hos quidem tamquam pater monens probasti: illos autem tamquam durus rex interrogans condemnasti.

12 Absentes enim & praesentes similiter torquebantur.

13 Duplex enim illos acceperat rædium, & gemitus cum memoria praeteritorum.

14 Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus.

15 Quem enim in expositione prava projectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt, non sinitur iustus scientes.

16 Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, † quod quidam errantes colebant muros serpentes, & bestias supervacuas, inmisisti illis multitudinem mutorum animantium in vindictam:

† Infra 12. 24. 17 Ut scirent, quia per quae peccat quis, per haec & torquetur.

18 Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quae creavit orbem terrarum ex

materia invisita, † inmittere illis multitudinem ursum, aut audaces leones,

19 Aut novi generis ira plenas ignoras bestias, aut vaporem ignium † pirantes, aut fumum odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes:

20 Quorum non solum laesura poterat illos exterminare, sed & aspectus per timorem occidere.

21 Sed & sine his uno spiritu poterant occidi perfectionem passi ab ipsis factis suis, & dispersi per spiritum virtutis tuae: sed omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti.

22 Multum enim valere, tibi soli supererat semper: & virtuti brachij tui quis resistet?

23 Quoniam tamquam momentum statera, sic est ante te orbis terrarum, & tamquam gutta toris antelucani, quae descendit in terram.

24 Sed misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter poenitentiam.

25 Diligis enim omnia quae sunt, & nihil odisti eorum quae fecisti: nec enim odians aliquid constituisti, aut fecisti.

26 Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisset: aut quod a te vocatum non esset, conservaretur?

27 Parsis autem omnibus: quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.

CAPUT XII.

Offendit quanta clementia & longanimitate Deus corripuerit peccatores terra sancta incolas, non subito eos delens, cum non illos tantum, sed & omnes nationes, nulli illata iniuria, tamquam solus omnium Dominus perdere possit: hac videlicet erga inimicos clementia, electos suos de se suaque bonitate bene sperare faciens, eosque a peccatis revocans.

1 O Quam bonus & gravis est Domine spiritus tuus in omnibus!

2 Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris: ut relicta malicia, credant in te Domine.

3 † Illos enim antiquos inhabitatores terra sanctae tuae, quos exhoruisti,

4 Quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina, & sacrificia iniusta,

5 Et filiorum suorum necatores sine misericordia, & comestores viscerum hominum, & devoratores sanguinis a medio sacramento tuo,

6 Et auctores parentum animarum inauxiliatarum, perdere voluisti per manus parentum nostrorum,

7 Ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quae tibi omnium charior est terra.

8 Sed & his tamquam hominibus pepercisti, & misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.

9 Non quia impotens eras in bello subicere impios iustus, aut bestias saevas, aut verbo duro simi exterminare:

10 † Sed partibus iudicans dabas locum poenitentiae, non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, & naturalis malicia ipsorum, & quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum.

11 Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

† Lev. 26. 22. Infra 16. 2. Jerem. 8. 17.

† Deut. 9. 2. & 12. 29. & 18. 12.

† Exod. 25. 30. Deut. 7. 22.

12. Quis enim dicit tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?

13. Non enim est alius Deus quam tu, † cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium.

14. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquit de his quos perdidisti.

15. Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis: ipsum quoque qui non debet puniri, condemnare, exterum astimas a tua virtute.

16. Virtus enim tua iustitiae initium est: & ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.

17. Virutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, & horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.

18. Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reverentia disponis nos: subest enim tibi, cum volueris, posse.

19. Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse & humanum, & bonae spei fecisti filios tuos: quoniam iudicans das locum in peccatis penitentiae.

20. Si enim inimicos servorum tuorum, & debitos morti, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus & locum, per qua possent mutari a malitia;

21. Cum quanto diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta & conventiones dedisti bonarum promissionum?

22. Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes: & cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.

23. Unde & illis, qui in vita sua insensate & iniuste vixerunt, per haec, quae coluerunt, dedisti summa tormenta.

24. † Etenim in erroris via diutius erraverunt: deos aestimantes haec, quae in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes.

25. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.

26. Qui autem ludibriis & increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt.

27. In quibus enim patientes indignabantur, per haec quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt: propter quod & suis condemnationis eorum venit super illos.

CAPUT XIII.

Vani quidem sunt qui ex creaturis Deum non agnoscunt, ipsas potius creaturas pro diis coluerunt: at illi longe stultiores qui opus artificis Deum dicunt, ab insensato idolo futura interrogantes.

1. Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: & de his quae videntur bona, non ponuntur intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex:

2. † Sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut solem & lunam, rectores orbis terrarum deos putaverunt.

3. Quorum si specie delectari, deos putaverunt: sciant quanto his dominator eorum

speciosior est: speciei enim generator haec omnia constituit.

4. Aut si virtutem & opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis, quoniam qui haec fecit, fortior est illis:

5. A magnitudine enim speciei & creaturae, cognoscibiliter poterit creator horum videri.

6. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortasse errant, Deum querentes, & volentes invenire.

7. † Etenim cum in operibus illius convertentur, inquirunt: & persualium habent quoniam bona sunt quae videntur.

8. Item autem nec his debet ignosci.

9. Si enim tantum poterunt scire, ut possent aestimare saeculum: quomodo hujus Dominum non facilius invenerunt?

10. Infelices autem sunt, & inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum & argentum, aris inventionem, & similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquae.

11. † Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum fecerit, & huius docte eradat omnem corticem, & arte suavitus, diligenter fabricet vas utile in conversationem vitae,

12. Reliquis autem ejus operis, ad preparationem esse abatur:

13. Et reliquum horum, quod ad nullos usus facit, lignum curvum, & verrucosum plenum, sculpar diligenter per vacuitatem suam, & per scientiam suae artis figurat illud, & assimilat illud imagini hominis,

14. Aut alicui ex animalibus illud comparat, perlinens rubrica, & rubicundum faciens sicut colorem illius, & omnem maculam, quae in illo est, perlinens:

15. Et faciat ei dignam habitationem, & in pariete ponens illud, & confirmans ferro,

16. Ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adjuvare se: imago enim est, & opus est illi adiutorium.

17. Et de substantia sua, & de filiis suis, & de nuptiis vorum faciens inquirat. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est:

18. Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutorium inutilem invocat:

19. Et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non potest, & de acquirendo, & de operando, & de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

CAPUT XIV.

Utilis inventio navis, qua etiam tempore diluvii senem humanum servatum est: idolum autem maledictum est cum suo fabricatore: & quod fuerit idolorum idololatria, quae exordium ac progressus, item qua mala ex idololatria procedant.

1. Iterum alius navigare cogitans, & per terros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragillius lignum invocat.

2. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, & artifex sapientia fabricavit sua.

3. Tua autem, Pater, providentia gubernat: † quoniam dedisti & in mari viam, & iter fluctus semitam firmissimam,

4. Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquid adest mare.

5. Sed ut non essent vacua sapientiae tuae opera: propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas suas & transvectes mare per ratem liberari sunt:

† 1. Pet. 5. 7.

† Rom. 1. 21.

† Ifs. 44. 12. Jerem. 10. 3.

† Supra 1. 16. Rom. 1. 23.

Rom. 1. 23.

† Deut. 4. 19. Eccl. 17. 3.

† Exod. 14. 22.

† Gen. 6. 4. & 7. 7. 6 † Sed & ab initio cum perierint superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit faculo semen natiuitatis, quæ manu tua erat gubernata.

7 Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia.

† Psal. 115. Baruch 6. 3. 8 † Per manus autem quod fit idolum, maledictum est & ipsum, & qui fecit illud: quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est.

9 Similiter autem odio sunt Deo, impius & impietas eius.

10 Etenim quod factum est, cum illo, qui fecit, tormenta patitur.

11 Propter hoc & in idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muticulam pedibus insipientium.

12 Initium enim fornicationis est exquirere idolorum: & adiuuencio illorum corruptio vitæ est.

13 Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum.

14 Supervacuitas enim hominum advenit in orbem terrarum: & ideo brevis illorum finis est inventus.

15 Acerbo enim lactu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem: & illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam deum colere cepit, & constituit inter servos suos sacra & sacrificia.

16 Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tanquam lex custoditus est, & tyrannorum imperio colebantur simenta.

17 Et hos quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc quod longè essent, & longinqua figura eorum allata, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat, tanquam præsentem colerent sua sollicitudine.

18 Proxime autem ad horum culturam, & hos qui ignorabant, artificis eximia diligentia.

19 Ille enim volens placere illi, qui se assumpsit, elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.

20 Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat, nunc deum æstimaverunt.

21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis imposuerunt.

22 Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed & in magno viventes infelicitate bello, tot & tam magna mala pacem appellant.

† Deut. 32. 10. Jerem. 7. 6. 23 † Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut infantiæ plenas vigilias habentes,

24 Neque vitam, neque nuptias mundas jam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat:

25 Et omnia commissa sunt, sanguis, homicidium, furtum & fictio, corruptio & infidelitas, turbatio & perjurium, tumultus bonorum,

26 Dei immemoratio, animarum inquinatio, natiuitatis immutatio, nupiarum inconstancia, inordinatio mœchiæ & impudicitie.

27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, & initium & finis.

28 Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut certe variantur falsa, aut vivunt iniuste, aut pejerant cito.

29 Dum enim confundunt in idolis, quæ sine anima sunt, male iurantes noceri se non sperant.

30 Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male tulerunt de Deo, attendentes idolis, & iuraverunt iniuste, in dolo contemnentibus iustitiam.

31 Non enim juratorum virtus, sed peccantium poena perambulat semper iniustorum prævaricationem.

CAPUT XV.

Vox fidelium suavitatem & misericordiam Dei commendantium, cuius gratia ab idololatria sunt servati: mire quoque subsannat idolorum artifices ac cultores.

1 TU autem Deus noster, suavis & veritas, es, patiens, & in misericordia disponens omnia.

2 Etenim si peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam: & si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati.

3 Nosse enim te, consummata iustitia est: & scire iustitiam, & virtutem tuam, radix est immortalitatis.

4 Non enim in errorem induit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores,

5 Cujus aspectus insensato dat concupiscentiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima.

6 Malorum amatores, digni sunt qui spem habeant in talibus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt.

7 † Sed & figulus mollem terram premens, laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas, & de eodem luto fingit quæ munda sunt in utrumque vasa, & similiter quæ his sunt contraria: horum autem vasorum quis sit usus, iudex est figulus.

8 Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulo ante de terra factus fuerat, & post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitur animæ debitum quam habebat.

9 Sed cura est illi, non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus & argentariis: sed & veriores imitatur, & gloriam præfert, quoniam res supervacuas fingit.

10 Cinis est enim cor ejus, & terra supervacua spes illius, & luto vilior vita ejus.

11 Quoniam ignoravit qui se finxit, & qui inspiravit illi animam quæ operatur, & qui insufflavit ei spiritum vitalem.

12 Sed & æstimaverunt lufum esse vitam nostram, & conversationem vitæ compositam ad lucrum, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere.

13 Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vasa, & sculptilia fingit.

14 Omnes enim insipientes, & infelices supra modum animæ superbi, sunt inimici populi tui, & imperantes illi:

15 Quoniam omnia idola nationum deos æstimaverunt, † quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed & pedes eorum pigri ad ambulandum.

16 Homo enim fecit illos: & qui spiritum mutuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere.

17 Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit, quia ipse quidem vivit, cum esset mortalis, illi autem nunquam.

18 Sed & animalia miserima colunt: insensata enim comparata his, illis sunt deteriora.

19 Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conficere. Effugerunt autem Dei laudem, & benedictionem ejus.

CAPUT XVI.

Egyptiis ob idololatriam digna passis, Hebraei escam a Deo acceperunt: castigati ramem aliquantum morsus serpentum, crebro serpente aneo sanati sunt a Deo: impij vero morte consumpti per locustas, muscas, ignemque grandini mistum: cum illi accepto manna, satiati sint & confortati.

1 Propter hæc, & per his similia passi sunt digne tormenta, & per multitudinem bestiarum exterminati sunt.

† Num. 11. 31.

2 Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, † quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui, novum saporem, escam parans eis ortyogemran:

3 Ut illi quidem concupiscentes escam propter ea, quæ illis ostensa & mista sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in brevi inopis facti, novam gustaverunt escam.

4 Oportebat enim illis sine excusatione quidem supervenire interitum exercentibus tyrannidem: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.

† Num. 21. 6.

5 † Etenim cum illis supervenit sava bestiarum ira, moribus perverforum colubrorum exterminabantur.

6 Sed non in perpetuum ira tua permanit, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tue.

7 Qui enim conversus est, non per hoc, quod videbat, sanabatur, sed per te omnium salvatorem:

8 In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es, qui liberas ab omni malo.

† Exod. 10. 4. 8. 24.

9 † Illos enim locustarum & muscarum occiderunt morsus, & non est inventa sanitas animæ illorum: quia digni erant ab hujusmodi exterminari.

† Apoc. 9. 7.

10 Filios autem tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos.

11 In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, & velociter salvabantur, hæc in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adjutorio.

12 Etenim neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.

† Dent. 32. 39. 2. Reg. 2. 6. Tob. 13. 2.

13 † Tu es enim, Domine, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis.

14 Homo autem occidit quidem per malitiam, & cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est:

15 Sed tuam manum effugere impossibile est. 16 † Negantes enim te nosse impij, per fortitudinem brachij tui flagellati sunt: novis aquis, & grandinibus, & pluviis persecutionem passi, & per ignem consumpti.

† Exod. 9. 25.

17 Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia extinguit, plus ignis valebat: vindax est enim orbis justorum.

18 Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios missa erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent, quoniam Dei judicio patiuntur perfectionem.

19 Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret.

20 † Pro quibus angelorum escæ nutritivi populum tuum, & paratum panem de celo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem.

† Exod. 16. 14. Num. 11. 7. Psalmt. 77. 25. Joann. 6. 31.

21 Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat: & deseruiens uniuersusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur.

22 † Nix autem & glacies sustinebant vim ignis, & non tabescebant: ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine & pluvia coruscans.

† Exod. 9. 24.

23 Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam sive virtutis oblitus est.

24 Creatura enim tibi Factori deseruiens, exardebat in tormentum adversus injustos: & lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt.

25 Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium nutriti gratiæ tuæ deserviebat, ad voluntatem eorum, qui a te desiderabant:

26 Ut scirent filij tui, quos dilexisti Domine, † quoniam non nativitatis fructus pascent homines, sed sermo tuus hos, qui in te crediderint, conservat.

† Deut. 8. 3. Math. 24. 4.

27 Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat:

28 Ut notum omnibus esset, quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare.

29 Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabesceat, & disperiet tamquam aqua supervacua.

CAPUT XVII.

Egyptiis triduanas passis sunt invincibiles tenebras, cum incredibili timore & horrore: reliqua orbis parte illustrata lumine.

1 Magna sunt enim judicia tua Domine, & inenarrabilia verba tua: propter hoc indisciplinata animæ erraverunt.

2 † Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ: vinculis tenebrarum & longæ noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ jacuerunt.

† Exod. 10. 23.

3 Et dum purant se latere in obscuris peccatis, tenebrosæ oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, & cum admiratione nimia perturbati.

4 Neque enim quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos, & personæ tristes illis apparentes pavorem illis præstabant.

5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec siderum limpida flamma illuminare poterant illam noctem horrendam.

6 Apparebat autem illis subitaneus ignis, timore plenus: & timore percussus illius, quæ non videbatur, faciei, aestimabant deteriora esse quæ videbantur:

7 Et † magicæ artis apppositi erant derisus, & sapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.

† Exod. 7. 21. & 8. 7.

8 Illi enim qui promittebant timore: & perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant.

9 Nam erit nihil illos ex monstris perturbabat: transitu animalium & serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant, & aerem, quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.

10 Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis: semper enim præsumentia, perturbata conscientia.

11 Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum.

12 Et dum ab intus minor est expectatio, maiorem computat infirmitatem ejus causa, de qua tormentum præstat.

13 Illi autem qui infirmis vere noctem, & ab infimis, & ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes,

14 Aliquando monstrorum exagitantur timore, aliquando animæ deficiebant traductione: subitaneus enim illis & insperatus timor supervenerat.

15 Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.

16 Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarios præoccupatus esset, ineffigibilem sustinebat necessitatem.

17 Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium,

18 Aut sonus validus præcipitarum petrarum, aut ludentium animalium cursus insidius, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo, deficientes faciebant illos præ timore.

19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus continebatur.

20 Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, qua superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviore tenebris.

CAPUT XVIII.

Hebraei luce gaudent, & ducatur columna ignis accipiunt: occiduntur omnia Aegyptii primogenita ab angelo: Hebraei in seditione Coré inam Dei provocant; sed in medio incendii liberantur, offerente Aaron incensum, & pro multitudine deprecante.

Ex od.
10. 23.

1 Sanctis autem tuis maxima erat lux, & horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non & ipsi eadem passi erant, magnificabant te:

2 Et qui ante lesi erant, quia non laedebantur, gratias agebant: & ut esset differentia, domum petebant.

3 † Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignora viam, & solem sine lætura boni hospitii præstitisti.

4 Digni quidem illi carere luce, & pari carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari.

5 † Cum cogitarent iustorum occidere infantes: & † uno exposito filio, & liberato, in traductionem illorum, multitudinem filiorum abstulisti, & † pariter illos perdidisti in aqua valida.

6 Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus juramentis crederent, animæquiores essent.

7 Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio.

8 Sicut enim lesisti adversarios: sic & nos provocans magnificasti.

9 Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, & iustitia legem in concordia disposuerunt: similiter & bona & mala recepturos iustos, patrum jam decantantes laudes.

10 Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, & flebilis audiebatur plangens ploratorum infantium.

11 † Simili autem pœna servus cum domino afflictus est, & popularis homo regi similia passus.

12 Similiter ergo omnes, uno nomine mortis, moruos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum viri sufficiebant: quoniam uno momento, qua erat præclarior natio illorum, exterminata est.

13 De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, sponderunt populum Dei esse.

14 Cum enim quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet,

15 Omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus, durus debellator in medium exterminii terram profudit,

16 Gladius acutus insinulatum imperium tuum portans, & stans replevit omnia morte, & usque ad caelum attingebat stans in terra.

17 Tunc continuo visus fomitorum malorum turbaverunt illos, & timores supervenerunt insperati,

18 Et alius alibi projectus semivivus, propter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis.

19 Visiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant, ne inscii, quare mala patiebantur, perirent.

20 Terigit autem tunc & iustos tentatio mortis, & commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua.

21 † Propterans enim homo sine querela deprecari pro populis, profertis servituti suæ scutum, orationem & per incensum deprecationem allegans, restitit ita, & finem impositioni necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.

22 Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit, juramenta parentum, & testamentum commemorans.

23 Cum enim jam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interitici, & amputavit impetum, & divisit illam quæ ad vivos ducebat viam.

24 † In veste enim poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum, & patenum magna in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta, & magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erant.

25 His autem cessit qui exterminabat, & hæc extimuit: erat enim sola tentatio iustæ sufficiens.

CAPUT XIX.

Hebraeos persequentes Aegyptii, mari absorpti sunt, musci & ranis antea vexati, Hebraei vero concupiscentes carnes accipientibus, impiis inhospitalibus percutiuntur cecitate: elementa Deo servantur in afflictione malorum, & obsequio bonorum.

1 Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Præcisebat enim & futura illorum:

† Exod.
12. 29.

† Num.
16. 46.

† Exod.
28. 6.

† Exod.
14. 24.
Psal.
77. 14.
& 104.
39.

† Exod.
1. 16.
† Exod.
2. 3.
† Exod.
14. 27.

2 Quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, & cum magna sollicitudine præmississent illos, consequebantur illos penitentia acti.

3 † Adhuc enim inter manus habentes luctum, & deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem infipientiæ: & quos rogantes projecerant, hos tamquam fugitivos persequerantur:

4 Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas: & horum, quæ acceiderant, commemorationem amittebant, ut quæ deerant tormentis, repletet puniisio:

5 Et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem inveniunt.

6 Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis præceptis, ut pueri tui custodirentur illæsi.

7 Nam nubes castra eorum obumbrabat, & ex aqua, quæ ante erat, terra arida apparuit, & in mari rubro via sine impedimento, & campus germinans de profundo nimio:

8 Per quem omnis natio transiit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia & monstra.

9 Tamquam enim equi depaverunt escam, & tamquam agni exultaverunt, magnificentes te Domine, qui liberaisti illos.

10 Memores enim erant adhuc eorum, quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, & pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.

11 † Novissime autem viderunt novam creaturam avium, cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis.

12 In allocutione enim desiderii, ascendit illis de mari orygetra: & vexationes pec-

catoribus supervenerunt, non sine illis, quæ ante facta erant, argumentis per vim fulminum: iuste enim patiebantur secundum suas nequicias.

13 Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt: alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos hospites in servitutem redigebant.

14 Et non solum hæc, sed & alius quidam respectus illorum erat: quoniam inviti recipiebant extraneos.

15 Qui autem cum læticia receperunt hos, qui eisdem usi erant iustitiis, severissimis afflixerunt doloribus.

16 Percussi sunt autem cæcitare: sicut † illi in foribus iusti, cum subitaneis cooperiti essent tenebris, unusquisque transternum ostii sui quærebatur.

17 In se enim elementa dum convertuntur; sicut in organo qualitatis sonus immutatur, & omnia suum sonum custodiunt: unde æstimari ex ipso visu certo potest.

18 Agrestia enim in aquatica convertebantur: & quæcumque erant natantia, in terram transibant.

19 Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliviscebatur.

20 Flammæ e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur sicut glacies, bonam escam. In omnibus enim magnificentissimi populum tuum Domine, & honorasti, & non despicisti, in omni tempore, & in omni loco assistens eis.

† Exod.
14. 5.

† Gen.
19. 11.

† Exod.
16. 13.
Num.
11. 31.
Supra
16. 2.

I N
ECCLESIASTICUM
 JESU FILII SIRACH.

P R O L O G U S .

Ultorum nobis, & magnorum, per legem & prophetas, alio-
 que qui securi sunt illos, sapientia demonstrata est: in qui-
 bus oportet laudare Israel doctrinæ & sapientiæ causa: quia
 non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam
 extraneos posse & dicentes & scribentes doctissimos fieri.
 Avus meus Jesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam
 lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui
 nobis a parentibus nostris traditi sunt: voluit & ipse scribere aliquid ho-
 rum, quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, &
 illorum periti facti, magis magisque attendant animo, & confirmentur ad
 legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori
 studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur, se-
 quentes imaginem sapientiæ, deficere in verborum compositione. Nam desi-
 ciunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad aliam linguam. Non
 autem solum hæc, sed & ipsa lex, & propheta, ceteraque alicrum libro-
 rum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in
 octavo & trigésimo anno temporibus Ptolomæi Evergetis regis, postquam per-
 veni in Ægyptum, & cum multum temporis ibi fuisset, inveni ibi libros
 relictos, non parvæ neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & ne cessa-
 rium putavi & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi li-
 brum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis, ad illa
 quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum inten-
 dere, & discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum le-
 gem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

CAPUT PRIMUM.

Sapientia incomprehensibilis & in creaturis relucens, ab aeterno originem a solo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipsum: nam timor Domini qui hic multipliciter commendatur, non solum sapientiam, sed & reliquas secum adfert virtutes: simplici autem corde ad Deum accedendum est.

1. Mens sapientia a Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est aeterna.

2. Arenam maris, & pluviam guttas, & dies saeculi quis dinumeravit? Altitudinem caeli, & latitudinem terrae, & profundum abyssi quis dimensus est?

3. Sapientiam Dei procedentem omnia quis investigavit?

4. Prior omnium creata est sapientia, & intellectus prudentiae ab aeo.

5. Fons sapientiae verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata aeterna.

6. Radix sapientiae cui revelata est, & astutias illius quis agnovit?

7. Disciplina sapientiae cui revelata est, & manifesta: & multiplicationem ingressus illius quis intellexit?

8. Unus est altissimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, sedens super thronum illius, & dominans Deus.

9. Ipse creavit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumeravit, & mensus est.

10. Et effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundum datum suum, & praebuit illam diligentibus se.

11. Timor Domini gloria, & gloriatio, & laetitia, & corona exultationis.

12. Timor Domini delectabit cor, & dabit laetitiam, & gaudium, & longitudinem dierum.

13. Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die desunctionis suae benedicetur.

14. Dilectio Dei honorabilis sapientia.

15. Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, & in agnitione magnalium suorum.

16. Initium sapientiae, timor Domini, & cum fidelibus in vulva concreatur est, cum electis feminis graditur, & cum iustis & fidelibus agnoscitur.

17. Timor Domini, scientiae religiositas.

18. Religiositas custodiet & iustificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

19. Timenti Dominum bene erit, & in diebus consummationis illius benedicetur.

20. Plenitudo sapientiae est timere Deum, & plenitudo a fructibus illius.

21. Omnem domum illius implebit a generationibus, & receptacula a thesauris illius.

22. Corona sapientiae, timor Domini, replens pacem, & salutis fructum:

23. Et vidit, & dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.

24. Scientiam, & intellectum prudentiae, sapientia comparietur: & gloriam tenentium se, exaltat.

25. Radix sapientiae est timere Dominum: & rami illius longevi.

26. In thesauris sapientiae intellectus, & scientiae religiositas: execratio autem peccatoribus sapientia.

27. Timor Domini expellit peccatum:

28. Nam qui sine timore est, non poterit iustificari: iracundia enim amosificatis illius, subversio illius est.

29. Usque in tempus sustinebit pariens, & postea reddicio iucunditatis.

30. Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabunt sensum illius.

31. In thesauris sapientiae significatio disciplinae:

32. Execratio autem peccatori, cultura Dei.

33. Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, & Deus praebit illam tibi.

34. Sapientia enim & disciplina timor Domini: & quod beneplacitum est illi,

35. Fides, & mansuetudo, & adimplebit thesaurus illius.

36. Ne sis incredibilis timori Domini: & ne accesseris ad illum duplici corde.

37. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labiis tuis.

38. Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animae tuae inhonorationem,

39. Et revelet Deus absconsa tua, & in medio synagoga elidat te:

40. Quoniam accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.

CAPUT II.

Deo serviturus flet in iustitia, Dei timore & patientia; timentes vero Deum credant, fidantque in illum, & maximos hinc fructus accipient: va autem incredulis & impatientibus: effectus quoque divini timoris explicantur.

1. Illi accedens ad servitutum Dei, sta in iustitia, & timore, & praepara animam tuam ad tentationem.

2. Deprime cor tuum, & sustine: inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus: & ne festines in tempore obductionis.

3. Sustine sustentationes Dei: conjungere Deo, & sustine, ut crescat in novissimo vita tua.

4. Omne, quod tibi applicium fuerit, accipe: & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe:

5. Quoniam in igne probatur aurum & argentum, homines vero receptibiles in camino humilationis.

6. Crede Deo, & recuperabit te: & dirige viam tuam, & spera in illum. Serva timorem illius, & in illo veterasce.

7. Meruentes Dominum sustinere misericordiam eius: & non despectatis ab illo ne cadatis.

8. Qui timentis Dominum, credite illi: & non evacuabitur merces vestra.

Matth.
4. 1.
2. Tim.
3. 12.

† Sap.
3. 6.

3. Reg.
5. 9. &
4. 19.

† Psal.
110. 10.
Prov.
7. & 9.
102.

9 Qui timentis Dominum, sperate in illum: & in oblationem veniet vobis misericordia.

10 Qui timentis Dominum, diligite illum: & illuminabuntur corda vestra.

11 Respiciat filii nationes hominum: & scitote quia nullus speravit in Domino, & confusus est.

† Psal. 30. 2. 12 † Quis enim permanit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despexit illum?

13 Quoniam plus & misericors est Deus, & remittit in die tribulationis peccata: & propterea est omnibus exquirentibus se in veritate.

† Reg. 18. 21. 14 Vae duplici corde, & labijs scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori † terram ingrediendi duabus viis.

15 Vae dissolutis corde, qui non credunt Deo: & ideo non protegerit ab eo.

16 Vae his, qui perdidit sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas.

17 Et quid facient, cum inspicere ceperit Dominus?

† Joan. 14. 23. 18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: & † qui diligunt illum, conservabunt viam illius.

19 Qui timent Dominum, inquirunt quae beneplacita sunt ei: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.

20 Qui timent Dominum, praeparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.

21 Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt usque ad inspectionem illius:

22 Dicentes: Si penitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.

23 Secundum enim magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est.

CAPUT III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & in honoratio maledictionem: modestia animi laudatur contra curiositatem, & cor durum, nequam & superbum vituperatur, laudato sapiente & eleemosynam tribuente.

1 Filii sapientiae, ecclesia iustorum: & natio illorum, obedientia & dilectio.

2 Iudicium patris audire filii, & sic facite ut salvi sitis.

3 Deus enim honoravit patrem in filiis: & iudicium matris exquirens, firmavit in filios.

4 Qui diligit eum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur.

5 Et sicut qui thesaurizat, ita & qui honorificat matrem suam.

6 Qui honorat patrem suum, jucundabitur in filiis, & in die orationis suae exaudietur.

7 Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: & qui obedit patri, refrigerabit matrem.

8 Qui timet Dominum honorat parentes, & quasi dominis servit his, qui se genuerunt.

9 † In opere & sermone, & omni patientia honora patrem tuum,

10 Ut superveniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in novissimo maneat.

11 † Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta.

12 Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria, ejus confusio.

13 Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filii patris sine honore.

14 Fili, suscipe senectam patris tui, & non contristes eum in via illius:

15 Et si defecerit sensus, veniam da, & ne spernas eum in virtute tua: eleemosyna enim patris non erit in oblivione.

16 Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum,

17 Et in iustitia aedificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui: & sicut in sereno glacies, solventur peccata tua.

18 Quam mala famae est, qui derelinquit patrem: & est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.

19 Fili, in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligaris.

20 † Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam:

21 Quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur.

22 † Altiora te ne quaeris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed quae praecipit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus.

23 Non est enim tibi necessarium, ea quae abscondita sunt, videre oculis tuis.

24 In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curiosus.

25 Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi.

26 Multos quoque supplantavit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum.

27 Cor durum habebit male in novissimo: & qui amat periculum, in illo peribit.

28 Cor incediens duas vias, non habebit successus, & pravus corde in illis scandalizabitur.

29 Cor nequam gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum.

30 Synagoga superborum non erit sanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur.

31 Cor sapientis intelligitur in sapientia, & auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam.

32 Sapiens cor & intelligibile abstinebit se a peccatis, & in operibus iustitiae successus habebit.

33 † Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis:

34 Et Deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit ejus in posterum, & in tempore casus sui inveniet firmamentum.

CAPUT IV.

Ad opera misericordiae & sapientiam multipliciter hortatur, huius ostendens utilitates: confusio bona & mala: non occultanda sapientia, nec veritati contradicendum: pro iustitia certandum: verbo suo opus respondeat: si humanus erga subditos & non avarus.

1 Filii eleemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne transvertas a paupere.

2 Animum esurientem ne despexeris: & non exasperes pauperem in inopia sua.

3 Cor inopis ne affixeris, & non protrahas datum angustianti.

4 Rogationem contribulati ne abicias: & non avertas faciem tuam ab egeno.

5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram: & non relinquas quaerentibus tibi retro maledicere:

† Exod. 20. 12.
Deut. 5. 16.
Matth. 15. 4.
Marc. 7. 29.
Ephes. 6. 2.
† Gen. 17. 27.
& 49. 1.

† Phil. 2. 3.

† Prov. 15. 27.

† Dan. 4. 24.

Tob. 4. 7.

6 Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudierit deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.

7 Congregationis pauperum affabilem te facito, & presbytero humilia animam tuam, & magnato humilia caput tuum.

8 Declina pauperi sineristicia aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacifica in mansuetudine.

9 Libera eum, qui iniuriam patitur de manu superbi: & non acide feras in anima tua.

10 In iudicando esto pupillis misericors ut pater, & pro viro matri illorum:

11 Et eris ut velut filius Altissimi obediens, & miserabitur tui magis quam mater.

12 Sapientia filiis suis vitam inspirat, & suscipit inquirentes se, & præbit in via iustitiæ.

13 Et qui illam diligit, diligit vitam: & qui vigilaverit ad illam, complectentur pacorem ejus.

14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: & quo introibit, benedicit Deus.

15 Qui seruiunt ei, obsequentes erunt sancto: & eos, qui diligunt illam, diligit Deus.

16 Qui audit illam, iudicabit gentes: & qui intuetur illam, permanebit confidens.

17 Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creatura illius.

18 Quoniam in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum.

19 Timorem & metum, & probationem inducet super illum: & cruciabit illum in tribulatione doctrine suæ, donec tenet eum in cogitationibus suis, & credat animæ illius.

20 Et firmabit illum, & iter adducet directum ad illum, & lætificabit illum.

21 Et denudabit abscondita sua illi, & thesaurizabit super illum scientiam & intellectum iustitiæ.

22 Si autem obtraverit, derelinquet eum, & tradet eum in manus inimici sui.

23 Fili conserva tempus, & devota a malo.

24 Pro anima tua ne confundaris dicere verum.

25 Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.

26 Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.

27 Ne reverearis proximum tuum in casu suo:

28 Nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo.

29 In lingua enim sapientia dignoscitur: & sensus, & scientia, & doctrina in verbo sensati, & firmamentum in operibus iustitiæ.

30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio inereditionis tuæ confundere.

31 Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subicias te omni homini pro peccato.

32 Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra scutum iuvis.

33 Pro iustitia agonizare pro anima tua, & utque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

34 Noli cecus esse in lingua tua, & inutilis, & remissus in operibus tuis.

35 Noli esse sicut leo in domo tua, evergens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi.

36 Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

CAPUT V.

Non permanendum in peccato ob confidentiam divitiarum, iuventutis, fortitudinis, aut misericordie Domini: ne sis vagus, sed firmus & mansuetus in via Domini, & cordatus in verbis: ne sis susurro aut bilinguis.

1 **N**OLI attendere ad possessione iniquas, & ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim proderit in tempore vindictæ & obductionis.

2 Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui:

3 Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

4 Ne dixeris: Peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor.

5 De propitiato peccato noli esse metu, neque adicias peccatum super peccatum.

6 Et ne dicas: Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserabitur.

7 † Misericordia enim & ira ab illo cito proximant, & in peccatores respicit ira illius.

8 Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.

9 Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.

10 † Noli anxius esse in divitiis injustis: non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ.

11 Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

12 Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui & scientia, & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ.

13 Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: & cum sapientia proferas responsum verum.

14 Si est tibi intellectus, responde proximo: si autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indiscriminato, & confularis.

15 Honor & gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

16 Non appelleris susurro, & lingua tua ne capiaris, & confundaris.

17 Super furem enim est confusio & penitentia, & denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia.

18 Iustifica pusillum, & magnum similiter.

CAPUT VI.

Proximi dilectionem repellunt, improprium, invidia, ac ferocitas: quam juvenis dulcedo in verbis & pacifica conversatio: multiplices sunt amici, sed verus amicus non potest satis estimari: quantum diligenda & conservanda sit sapientia: quaerenda est prudentium societas, & servanda Dei precepta.

1 **N**OLI fieri pro amico inimicus proximo: improprium enim & contumeliam malus hereditabit, & omnis peccator invidus & bilinguis.

2 † Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam.

† Prov. 10. 6.

† Prov. 11. 4-18.

† Rom. 12. 16. Phil. 3.

3 Et folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.

4 Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deditur in sortem impiorum.

5 Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat.

6 Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi unus de mille.

7 Si possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facile credas ei.

8 Est enim amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.

9 Et est amicus, qui convertitur ad inimicitiam: & est amicus qui odium & rixam & convitia denudabit.

10 Est autem amicus focus mensæ, & non permanebit in die necessitatis.

11 Amicus si permanferit fixus, erit tibi quasi coequalis, & in domesticis tuis fiducialiter aget:

12 Si humiliaverit se contra te, & a facie tua absconderit se, unanimum habebis amicitiam bonam.

13 Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis arende.

14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum.

15 Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidelis illius.

16 Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis: & qui metuant Dominum, invenient illum.

17 Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.

18 Fili a juventute tua excipe doctrinam, & usque ad canos invenies sapientiam.

19 Quasi is qui arat, & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius.

20 In opere enim ipsius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius.

21 Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa exors.

22 Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, & non demorabuntur projicere illum.

23 Sapientia enim doctrine secundum nomen est ejus: & non est multis manifesta: quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.

24 Audi fili, & accipe consilium intellectus, & ne abicias consilium meum.

25 Injice pedem tuum in compedes filius, & in torques illius collum tuum:

26 Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne accideris vinculis ejus.

27 In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtute tua conserva vias ejus.

28 Investiga illam, & manifestabitur tibi, & contineas factus ne derelinquas eam:

29 In novissimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in oblectationem.

30 Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ:

31 Decor enim vitæ est in illa, & vincula illius alligatura salutaris.

32 Stolam gloriæ indues eam, & coronam gratulationis superpones tibi.

33 Fili, si arderis mihi, discas: & si accommodaveris animum tuum, sapiens eris.

34 Si inclinaveris autem tuam, excipies doctrinam: & si dilexeris audire, sapiens eris.

35 † In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientia illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant a te.

36 Et si videris sensacum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

37 † Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

CAPUT VII.

Abstinentum a malis: vetantur ambitio, presumptio, pusillanimitas, mendacium, verbositas coram presbyteris, & presumptio in oblationibus: laus agricultura, bona mulieris & servi frugi: parentes filios erudiant, & filios educant: filii honorent parentes: Deus ac sacerdos ipsius honorandi: ad opera misericordia hortatur, & ad memoriam novissimorum.

1 **N**oli facere mala, & non te apprehendent.

2 Discede ab iniquo, & deficient mala ab te.

3 Fili, non semines mala in sulcis injustitiæ, & non meres ea in sepupium.

4 Noli querere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris.

5 † Non te justifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est: & penes regem noli velle videri sapiens.

6 Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperere iniquitates: ne forte extrimecas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua.

7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum.

8 † Neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno eris immunis.

9 Noli esse pusillanimis in animo tuo:

10 Exorare, & facere elemosynam ne despicias.

11 Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, & offerente me Deo altissimo munera mea suscipiet.

12 Non irrideas hominem in amaritudine animæ: † est enim qui humiliat & exaltat, circumspexit Deus.

13 Noli arare mendacium adversus fratrem tuum: neque in amicum similiter facias.

14 Noli velle mentiri omni mendacium: assiduitas enim illius non est bona.

15 Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, & non iteres verbum in oratione tua.

16 Non oderis laboriosa opera, & rustificationem creatam ab Altissimo.

17 Non te reputes in multitudine indiscipulorum.

18 Memento ire, quoniam non tardabit.

19 Humilia valde spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impii, ignis & vermis.

20 Noli prævaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem charissimum auro spreveris.

21 Noli discedere a muliere sensata & bona, quam fortitus es in timore Domini: gratia enim verendæ illius super aurum.

22 † Non lædas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animum suam.

23 Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.

24 Decora tibi sunt? attende illis: & si sunt utilia, perseverent apud te.

† Infra
8. 9.

† Psal.
1. 2.

† Job
9. 2. 20.
Psal.
143. 2.
Eccle. 7.
17.
Luc. 19.
11.

† Infra
12. 7.

† Reg.
1. 7.

† Lev.
19. 13.

25 Filii tibi sunt? erudi illos, & curva illos a pueritia illorum.

26 Filia tibi sunt? serua corpus illarum, & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.

27 Trade filiam, & grande opus feceris, & homini sensato da illam.

28 Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam: & odibili non credas te. In toto corde tuo

† Tob. 4. 3. 29 † Honora patrem tuum, & gemis matris tue ne obliviscaris:

30 Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: & retribue illis, quomodo & illi tibi.

31 In tota anima tua time Dominum, & sacerdotes illius sanctifica.

32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: & ministros ejus ne derelinquas.

† Deut. 12. 18. 33 † Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, & propurga te cum brachiis.

† Lev. 24. 3. Num. 18. 15. 34 Da illis partem, † sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis.

35 Datum brachiorum tuorum & sacrificium sanctificationis offers Domino, & initia sanctorum:

36 Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio & benedictio tua.

37 Gratia dati in conspectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.

† Rom. 12. 15. 38 † Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula.

† Matt. 25. 36. 39 † Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione visitaberis.

40 In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.

CAPUT VIII.

Non contendendum cum potente, locuplete, linguato, indocto; non despiciendus pauper, nec senex: de mortuo inimico ne gaudas: audiendi seniores, & arguendi peccatores & contumeliosi: sancrari: Spondere: contra judicem: cum audace: cum iracundo: cum fatuis: cum extraneo.

1 Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.

† Matt. 27. 25. 2. Infra 31. 6. 2 † Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi.

3 † Multos enim perdidit aurum & argentum, & usque ad cor regum extendit & convertit.

4 Non litiges cum homine linguato, & non stures in ignem illius ligna.

5 Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur.

6 Ne despicias hominem avertentem se a peccato, † neque improperes ei: memento quoniam omnes in correptione sumus.

† 1. Cor. 2. 6. Gal. 6. 1. † Lev. 29. 32. 7 † Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt.

8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, & in gaudium nolumus venire.

† Sup. 6. 35. 9 † Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, & in proverbii eorum conversare.

10 Ab ipsis enim discas sapientiam, & doctrinam intellectus, & servare magnatis sine querela.

11 Non te prætereant narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis:

12 Quoniam ab ipsis discas intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.

13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.

14 Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insulador ori tuo.

15 † Noli sancrari homini fortiori te: quod si foeneraveris, quasi perditum habe:

16 Non spondeas super virtutem tuam: quod si sponderis, quasi restitens cogita.

17 Non judices contra judicem: quoniam secundum quod iustum est iudicat.

18 † Cum audace non eas in via, ne forte graver mala tua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, & simul cum stultitia illius peries.

19 † Cum iracundo non facies rixam, & cum audace non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, & ubi non est adiutorium, elidet te.

20 Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi quæ eis placent.

21 Coram extraneo ne facias consilium: nec scis enim quid pariet.

22 Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, & convicietur tibi.

CAPUT IX.

Quam sit prudenter cum mulieribus agendum, & quam sit societas & affectus earum viris periculosa: amicus antiquus servandus: peccatoris gloria non zelanda: ab his ab homine potestatem occidendi habente: cum sapientibus tractandum, & Deus pra oculis habendus.

1 Non zelis mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinae nequam.

2 Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, & confundaris.

3 Ne respicias mulierem multivolum: ne forte incidas in laqueos illius.

4 Cum saltatrice ne assiduas sis: nec audias illam, ne forte per eas in efficacia illius.

5 † Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.

6 † Ne des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te, & hereditarem tuam.

7 Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.

8 † Averte faciem tuam a muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam.

9 Propter speciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis exarscit.

10 Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.

11 Speciem mulieris alienæ multi admirari, reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exarscit.

12 Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum:

13 Et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem.

14 Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi.

15 Vinum novum, amicus novus: veterascet, & cum siviavitate bibes illud.

16 † Non zelis gloriam & opes peccatoris: non enim scis quæ futura sit illius subversio.

17 Non placeat tibi injuria injustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.

† Infra 29. 4.

† Gen. 4. 8.

† Prov. 22. 24.

† Gen. 6. 7.

† Prov. 1. 2.

† Gen. 14. 2.

1. Reg. 11. 4.

& 13. 1. Matth. 5. 28.

† Judic. 9. 4.

2. Reg. 15. 10.

18 Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, & non suspicaberis timorem mortis.

19 Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam.

20 Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, & super dolentium arma ambulabis.

21 Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, & cum sapientibus & prudentibus tracta.

22 Viri iusti sint tibi convivæ, & in timore Dei sit tibi gloriatio.

23 Et in sensu sit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altissimi.

24 In manu artificum opera laudabuntur, & princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum.

25 Terribilis est in civitate sua homo linguosus: & temerarius in verbo suo odibilis erit.

CAPUT X.

Sapiens iudex, utilis: insipiens, perniciosus: rectorem subditi imitantur: omnia in manu Dei: injuria obliviscendum: detestatio superbia, injustitia, contumelia, avaritia: homo brevis vita post mortem vermis: discessus a Deo causa est superbia: gentes ob superbiam a Deo perditæ: laus timoris Dei: non despicendus pauper iustus, nec dives peccator honorandus: anima in mansuetudine servanda.

1 Iudex sapiens iudicabit populum suum, & principatus sententiæ stabilis erit.

† Prov. 19. 13. 2 † Secundum iudicem populi, sic & ministri ejus: & qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea.

† Reg. 12. 13. 3 † Rex insipiens perdet populum suum: & civitates inhabitabuntur per sensum potentium.

4 In manu Dei potestas terræ: & utilem rectorem suscitabit in tempus super illum.

5 In manu Dei prosperitas hominis, & super faciem scribæ imponet honorem suum.

† Lev. 19. 13. 6 Omnis injuriæ proximi ne memineris, † & nihil agas in operibus injuriæ.

7 Odibilis coram Deo est & hominibus superbia: & execrabilis omnis iniquitas gentium.

† Dan. 4. 14. 8 † Regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos.

9 Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra & cinis?

10 Nihil est iniquius quam amare pecuniam: hic enim & animam suam venalem habet: quoniam in vita sua projecit inimica sua.

11 Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.

12 Brevem languorem præcidit medicus: sic & rex hodie est & cras morietur.

13 Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, & bestias, & vermes.

14 Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo:

15 Quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus: quoniam inirium omnis peccati est superbia: qui renuerit illum, adimplebitur maledictis, & subvertet eum in finem.

16 Propere exonoravit Dominus conventus malorum, & destruxit eos usque in finem.

17 Sedes ducum superbiorum destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis.

18 Radices gentium barbararum arefecit Deus, & plantavit humiles ex ipsis gentibus.

19 Terras gentium everit Dominus, & perdidit eas usque ad fundamentum.

20 Arefecit ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum a terra.

21 Memoriam superbiorum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium sensu.

22 Non est creata hominibus superbia; neque iracundia nationi mulierum.

23 Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum: semen autem hoc exonorabitur, quod præterit mandata Domini.

24 In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius.

25 Gloria divitum, honoratorum, & pauperum, timor Dei est:

26 Noli despiciere hominem justum pauperem, & noli magnificare virum peccatorem divitem.

27 Magnus, & iudex, & potens est in honore: & non est major illo, qui timet Deum.

28 † Servo sensato liberi fervient: † & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & infelix non honorabitur.

29 Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cunctari in tempore angustiae.

30 † Melior est qui operatur, & abundat in omnibus, quam qui gloriatur, & eger pane.

31 Fili in mansuetudine serva animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum.

32 Peccantem in animam suam quis justificabit? & quis honorificabit exonorantem animam suam?

33 Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum: & est homo qui honorificatur propter substantiam suam.

34 Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia: & qui gloriatur in substantia, pauperatem vereatur.

CAPUT XI.

Sapientia humiliati; ex specie nemo iudicandus: de vestitu & honore non gloriandum: de re interrogandum ante iudicium: non cumulanda temporalia, nec in illis fidendum aut gloriandum: bona & mala a Deo: & bonorum & malorum memor sit: in domum non quisvis induendus, & ab insidiis dolos cavendum.

1 Sapia humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum confedere illum faciet.

2 Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo.

3 Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris habet fructus illius.

4 † In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris: quoniam mirabilia opera Altissimi solius, & gloriosa, & absconsa, & invisæ opera illius.

5 Multi tyranni sederunt in throno, & insuspiciabilis portavit diadema.

6 † Multi potentes oppressi sunt valide, & gloriosi traditi sunt in manus alterorum.

7 Præquam interroges, ne vituperes quemquam: & cum inrerogaveris, corripe iuste.

8 † Præquam audias, ne respondeas verbum: & in medio sermonum ne adicias loqui.

9 De ea re, quæ te non molestat, ne ceteris: & in iudicio peccantium ne consistas.

10 Fili ne in multis sint actus tui: & † si dives fueris, non eris immunis a delicto: si enim secutus fueris, non apprehendes: & non effugies, si præcurreris.

† Prov.

17. 24.

† Reg.

12. 13.

† Prov.

12. 9.

† Prov.

12. 9.

Genes.

41. 42.

Dan. 6.

5.

Joann.

7. 18.

† Ar.

13. 21.

22.

† Reg.

15. 28.

Ephl. 6.

7.

† Prov.

18. 13.

† Tim.

6. 9.

† Eccl. 4. 8. 11 † Est homo laborans, & festinans, & dolens impius, & tanto magis non abundabit.

12 Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate:

† Job 42. 10. 13 Et † oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltavit caput ejus: & mirati sunt in illo multi, & honoraverunt Deum.

† Job 2. 10. 14 † Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas a Deo sunt.

15 Sapientia & disciplina, & scientia legis apud Deum. Dilectio, & viæ bonorum apud ipsum.

16 Error & tenebræ peccatoribus concreatae sunt: qui autem exultant in malis, confescent in malo.

17 Dario Dei permanet justus, & profectus illius successus habebit in æternum.

† Luc. 12. 19. 18 Est qui locupletatur parce agendo, & hæc est pars mercedis illius.

19 In eo quod dicit: † Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis solus:

20 Et nescit quod tempus præteriet, & mors appropinquet, & relinquat omnia aliis, & morietur.

21 Sta in testamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veterasce.

22 Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, & mane in loco tuo.

23 Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.

24 Beneficentia Dei in mercedem justis festinat, & in hora veloci processus illius justificat.

25 Ne dicas: Quid est mihi opus, & quæ erunt mihi ex hoc hora?

† Infra 28. 25. 26 Ne dicas: Sufficiens mihi sum: & quid ex hoc pessimabor?

27 † In die bonorum ne immemor sis malorum: & in die malorum ne immemor sis bonorum:

28 Quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.

29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magæ, & in fine hominis denudatio operum illius.

30 Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnosceat vir.

31 Non omnem hominem inducas in domum tuam: multi enim sunt insidiae dolosi.

32 Sicut enim eructant præcordia fortentium, & sicut perdid inducitur in caveam, & ut caprea in laqueum: sic & cor superborum, & sicut prospector videns casum proximi sui.

33 Bona enim in mala convertens insidiatur, & in electis imponet maculam.

34 A scintilla una augetur ignis, & ab uno doloso augetur sanguis: homo vero peccator sanguini insidiatur.

35 Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala: ne forte inducat super te subfannationem in perpetuum.

36 Admitte ad te alienigenam, & subvertet te in turbine, & abalienabit te a tuis propriis.

CAPUT XII.

Benefaciendum justo: impii vero & peccatores non suscipiendi: difficile est amicos ab inimicis agnoscere, nec inimicis unquam sciendam, quantumvis amicitiam simulent.

1 **S**i benefeceris, scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa.

2 Benefac justo, & invenies retributionem magnam: & si non ab ipso, certe a Domino.

3 Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, & elemosynas non danti: quoniam & Altissimus odio habet peccatores, & miserus est poenitentibus.

4 † Da misericordiam, & ne suscipias peccatorem: & impiis & peccatoribus reddet vindictam, custo liens eos in diem vindictæ.

5 Da bono, & non receperis peccatorem.

6 Benefac humili, & non dederis impio: prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit:

7 Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam & Altissimus odio habet peccatores, & impiis reddet vindictam.

8 Non agnosceat in bonis amicus, & non absconderit in malis inimicus.

9 In bonis viri, inimici illius in tristitia: & in malitia illius, amicus agnitus est.

10 Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim ærumentum, & ærginatus nequitia illius:

11 Et si humiliatus vadat curvus, adice animum tuum, & custodi te ab illo.

12 Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: & in novissimo agnoscat verba mea, & in sermonibus meis stimuleris.

13 Quis miseretur incantatori a serpente percusso, & omnibus, qui appropiant bestiis? & sic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus.

14 Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit.

† Jer. 41. 6. 15 † In labiis suis indulcat inimicus: & in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam.

16 In oculis suis lacrymatur inimicus: & si invenerit tempus, non satiabitur sanguine:

17 Et si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem.

18 In oculis suis lacrymatur inimicus, & quasi adjuvans suffodiet plantas tuas.

19 Caput suum movebit, & plaudet manu, & multa susurrans commutabit vultum suum.

CAPUT XIII.

Periculosa sunt consortia cum superbo, divite, & potentiore: dilige Deum ac proximum: non convenit diviti cum paupere, & hoc despecto ille honoratur.

1 **Q**ui terigerit picem, inquinabitur ab ea: † & qui communicaverit superbo, inquet superbiam.

2 Pondus super se tollet, qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne facias fueris.

3 Quid communicabit cacabus ad ollam? Quanto enim se colliserint, confingentur.

4 Dives injuste egit, & fremet: pauper autem læsus tacebit.

5 Si largitus fueris, assumet te: & si non habueris, derelinquet te.

6 Si habes, convivet tecum, & evacuabit te, & ipse non dolebit super te.

7 Si necessarius illi fueris, supplantabit te, & subridens spem dabit, narrans tibi bona, & dicit: Quid opus est tibi?

8 Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis, & ter: & in novissimo deridebit te: & postea videns derelinquet te, & caput suum movebit ad te.

9 Humiliare Deo, & expecta manus ejus.

10 Attende ne seductus in stulticiam humiliaris.

11 Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.

12 Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit.

13 Ne improbus sis, ne impingaris: & ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.

14 Ne retineas ex aquo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius: ex multa enim loquela tentabit te, & subidens interrogabit te de absconditis tuis.

15 Inimicus animus illius conservabit verba tua: & non parceret de malicia, & de vinculis.

16 Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.

17 Audiens vero illa quasi in somnis vide, & vigilabis.

18 Omni vita tua dilige Deum, & invoca illum in salute tua.

19 Omne animal diligit simile sibi: sic & omnis homo proximum sibi.

20 Omnis caro ad similem sibi conjungeretur, & omnis homo simili sui sociabitur.

21 Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto.

+ Cor. 2. 14. 22 Quæ communicatio sancto homini ad canem: aut quæ pars diviti ad pauperem?

23 Venario leonis, onager in eremo: sic & pascua divitum sunt pauperes.

24 Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic & execratio divitis pauper.

25 Dives comitatus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit, expelletur & a notis.

26 Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, & justificaverunt illum.

27 Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locutus est sensate, & non est datus ei locus.

28 Dives locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt.

29 Pauper locutus est, & dicunt: Quis est hic? & si offenderit, subvertent illum.

30 Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia: & nequissima paupertas in ore impii.

31 Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.

32 Vestigium cordis boni, & faciem bonam difficile invenies, & cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus qui non est verbo lapsus: avaro & livido perniciose divitiis. & de urriusque miseris: de substantia beneficiendum ante mortem qua non tardat: de hominis fragilitate: beatus sapientia & iustitia studiosus.

Infra 19. 17. 1 **B**eatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti.

2 Felix, qui non habuit animi sui tristitiam, & non excidit a spe sua.

3 Viro cupido & tenaci sine ratione est substantia, & homini livido ad quid aurum?

4 Qui acerbat ex animo suo injuste, aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.

5 Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit: & non jucundabitur in bonis suis.

6 Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, & hęc reddidit est malitia illius:

7 Et si bene fecerit, ignoranter, & non volens facit: & in novissimo manifestat malitiam suam.

8 Nequam est oculus lividi: & avertens faciem suam, & despiciens animam suam.

9 Infatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat aresfaciens animam suam.

10 Oculus malus ad mala: & non satiabitur pane, sed indigens & in tristitia erit super mensam suam.

11 Fili si habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer.

12 Memor esto quoniam mors non tardat, & testamentum inferorum quia demonstratum est tibi: testamentum enim hujus mundi, morte morietur.

13 Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens da pauperi.

14 Non defrauderis a die bono, & particula boni doni non te praterat.

15 Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in divisione fortis?

16 Da, & accipe, & iustifica animam tuam.

17 Ante obitum tuum operare iustitiam: quoniam non est apud inferos invenire cibum.

18 Omnis caro sicut fennum veterascet, & sicut folium frustificans in arbore viridi.

19 Alia generantur, & alia deiciuntur, sic generatio carnis & sanguinis, alia finitur, & alia nascitur.

20 Omne opus corruptibile in fine deficiet: & qui illud operatur, ibit cum illo.

21 Et omne opus electum iustificabitur: & qui operatur illud, honorabitur in illo.

22 Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia via meditabitur, & in sensu cogitabit circumspeditionem Dei.

23 Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, & in viis illius consistens:

24 Qui respicit per fenestras illius, & in januis illius audiens:

25 Qui requiescit iuxta domum illius, & in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius, & requiescit in casula illius bona per ævum:

26 Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis ejus morabitur.

27 Protegetur sub tegmine illius a fervore, & in gloria ejus requiescet.

CAPUT XV.

Beatus qui in timore Dei aptat se ad sapientiam, quam stulti & mendaces non assequuntur: peccata Deo non sunt ascribenda, sed homini qui ab illo conditus est libero arbitrio; depositis preceptis qua servare poterat: Dei oculis omnia nuda sunt.

1 **Q**ui timet Deum, faciet bona: & qui continens est iustitiæ, apprehendet illam.

2 Et obviabit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier a virginitate suscipiet illum.

3 Cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum:

4 Et firmabitur in illo, & non flectetur.

5 Et continebit illum, & non confundetur: & exaltabit illum apud proximos suos,

6 Et in medio Ecclesiæ aperiet os ejus, & adimplebit illum spiritu sapientiæ & intellectus, & stola gloriæ vestiet illum.

7 Jucunditatem & exultationem thesaurizat super illum, & nomine æterno hereditabit illum.

8 Homines stulti non apprehendent illam, & homines sensati obviabunt illi, homines stulti non videbunt eam: longe enim abest a superbia & dolo.

8 Viri mendaces non erunt illius memores: & viri veraces inveniuntur in illa, & successum habebunt usque ad inspectionem Dei.

9 Non est speciosa laus in ore peccatoris:

10 Quoniam a Deo profecta est sapientia: sapientie enim Dei est affari laus, & in ore fidelis abundabit, & dominator dabit eam illi.

11 Non dixeris: Per Deum absit: quæ enim odit ne feceris.

12 Non dicas: Ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii.

13 Omne execrationum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.

14 Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui.

15 Adjecit mandata & precepta sua:

16 † Si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere.

17 Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrigere manum tuam.

18 † Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi:

19 Quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes fine intermissione.

20 † Oculi Domini ad timentes eum, & ipse † agnoscit omnem operam hominis.

21 Nemini mandavit impie agere, & nemini dedit spatium peccandi:

22 Non enim concipit multitudinem filiorum infidelium & inutilem.

CAPUT XVI.

Non exultandum in filiis impiis: de ira Dei in malos & misericordia in bonos: magna sunt operum misericordia merita: Dei cognitioni ac iudicio nemo se potest subtrahere, cuius opera sunt ab homine inscrutabilia.

1 **N**E iucunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis.

2 Non credas vitæ illorum, & ne respexeris in labores eorum.

3 Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impij.

4 Et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios.

5 Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus impiorum deseretur.

6 Multa talia vidit oculus meus, & fortiora horum audivit auris mea.

7 † In synagoga peccantium exardebit ignis, & in gente incredibili exardescet ira.

8 † Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes suæ virtuti:

9 Et non peperit peregrinationi Lor, & execratus est eos præ superbia verbi illorum.

10 Non misertus est illis, gentem totam perdens, & extollentem se in peccatis suis.

11 † Et sicut sexcenta millia pedum, qui congregati sunt in duritia cordis sui: & si unus fuisset cervicatus, mirum, si fuisset immunis.

12 Misericordia enim & ira est cum illo. Potens exoratio, & effundens iram:

13 Secundum misericordiam suam, sic corripit illius hominem secundum opera sua iudicat.

14 Non effugiet in rapina peccator, & non recedat ab insufficientia misericordiam facientis.

15 Secundum misericordiam faciet locum † unicuique secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius.

16 Non dicas: A Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur?

17 In populo magno non agnoscat: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?

18 Ecce cælum, & cæli calorum, abyssus, & universa terra, & que in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur.

19 Montes simul, & colles, & fundamenta terræ: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.

20 Et in omnibus his insensatum est cor: & omne cor intelligitur ab illo:

21 Et vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus videbit hominis?

22 Nam plurima iustis opera sunt in absconditis: sed opera iustitiæ eius quis enuntiabit? aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, & interrogatio omnium in consummatione est.

23 Qui minoratur corde, cogitat inania: & vir imprudens & errans, cogitat stulta.

24 Audi me fili, & disce disciplinam sensus, & in verbis meis attende in corde tuo,

25 Et dicam in equitate disciplinam, & scrutabor enarrare sapientiam: & in verbis meis attende in corde tuo, & dico in equitate spiritus virtutes, quas posuit Deus in opera sua ab initio, & in veritate enuntio scientiam eius.

26 In iudicio Dei opera ejus ab initio, & ab institutione ipsorum distinxit partes illorum, & initia eorum in generibus suis.

27 Ornavit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laboraverunt, & non destituerunt ab operibus suis.

28 Unusquisque proximum sibi non angustiat usque in æternum.

29 Non sis incredibilis verbo illius.

30 Post hæc Deus in terram respexit, & implevit illam bonis suis.

31 Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius, & in ipsam iterum reversio illorum.

CAPUT XVII.

Creatio primorum parentum, donaque ipsi collata ac precepta proposita: distinctio generis humani in varias nationes, quibus retores propositi, illosque & ipsorum opera universa perpetuo intuetur: virtus elemosyna: exhortatur peccatores ad penitentiam, dum sani sunt, proposita Dei misericordia.

1 **D**Eus creavit de terra hominem, & secundum imaginem suam fecit illum.

2 Et iterum convertit illum in ipsam, & secundum se vestivit illum virtute.

3 Numerum dierum & tempus dedit illi, & dedit illi potestatem eorum que sunt super terram.

4 Posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiis & volatilibus.

5 † Creavit ex ipso adiutorium simile sibi: consilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitandi: & disciplina intellectus replevit illos.

6 Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum: & mala & bona ostendit illis.

7 Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magna opera suorum.

8 Ut nomen sanctificationis collaudent, & gloriarī in mirabilibus illius, ut magna enarrant operum ejus.

9 Addidit illis disciplinam, & legem vitæ hereditavit illos.

† Matt.
19. 27.

† Jer.
1. 6.

† Psal.
11. 16.
† Heb.
13.

† Infra
14. 23.
† Gen.
6. 4.

† Num.
24. &
36. 51.

† Rom.
1. 6.

Gen. 1.
27. &
5. 1.

† Gen.
2. 18.

10 Testamentum æternum constituit cum illis, & iusticia & iudicia sua ostendit illis.

11 Et magnalia honoris ejus vidit oculis illorum, & honorem vocis audiverunt aures illorum, & dixit illis: Attendite ab omni iniquo.

12 Et mandavit illis unicuique de proximo suo.

13 Via illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconsa ab oculis ipsius.

† Rom. 13. 11.

14 † In unamquamque gentem præposuit rectorem:

15 Et pars Dei, Israel facta est manifesta. 16 Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei: & oculi ejus sine intermissione inspicientes in viis eorum.

17 Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum, & omnes iniquitates eorum in conspectu Dei.

† Infta 29. 16.

18 † Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conservabit:

† Matr. 25. 35.

19 † Et postea resurget, & retribuet illis retributionem, unicuique in caput ipsorum, & convertet in interiores partes terræ.

20 Penitentibus autem dedit viam justitiæ, & confirmavit deficientes sustinere, & destinavit illis fortem veritatis.

21 Convertere ad Dominum, & relinque peccata tua:

22 Precare ante faciem Domini, & minue offensacula.

23 Revertere ad Dominum, & avertere ab injuria tua, & nimis odito execrationem:

24 Et cognosce justitias & iudicia Dei, & sta in sorte propositionis, & orationis altissimi Dei.

† Pfa. 6. 6. Ila. 38. 29.

25 In partes vade sæculi sancti, † cum vivis & dantibus confessionem Deo.

26 Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit confessio.

27 Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miserationibus illius.

28 Quam magna misericordia Domini, & propitiatio illius, convertentibus ad se!

29 Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ plauerunt.

30 Quid lucidus sol? & hic deficiet. Aut quid nequus quam quod excogitavit caro & sanguis? & hoc arguetur.

31 Virtutem altitudinis cæli ipse conspicit: & omnes homines terra & cinis.

C A P U T XVIII.

Dei magnalia homini inscrutabilia: hominis miseria, & Dei erga illum misericordia: proximo miserendum: quomodo infirmus se habere debeat: quomodo sit orandum: considerandum Dei iudicium, & a propriis concupiscentiis descendendum.

Gen. 2. 1.

1 **Q**ui vivit in æternum, creavit omnia simul. Deus solus justificabitur, & manet invictus rex in æternum.

2 Quis sufficit enarrare opera illius?

3 Quis enim investigabit magnalia ejus?

4 Virtutem autem magnitudinis ejus quis enuntiabit? aut quis adjiciet enarrare misericordiam ejus?

5 Non est minnere, neque adjicere, nec est invenire magnalia Dei.

6 Cum consummaverit homo, tunc incipiet: & cum quieverit, aperiabitur.

7 Quid est homo, & quæ est gratia illius? & quid est bonum, aut quid nequam illius?

† Pfa. 89. 23.

8 † Numerus dierum hominum ut multum centum anni: quasi gutta aquæ maris deputati sunt: & sicut calculus arenæ, sic exigui anni in die avi.

9 Propter hoc patiens est Deus in illis, & effudit super eos misericordiam suam.

10 Vidit præsumptionem cordis eorum quoniam mala est, & cognovit subversionem illorum quoniam nequam est.

11 Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, & ostendit eis viam æquitatis.

12 Misericordia hominis circa proximum suum: misericordia autem Dei super omnem carnem.

13 Qui misericordiam habet, docet, & erudit quasi pastor gregem suum.

14 Misereatur excipientis doctrinam miserationis, & qui festinat in iudiciis ejus.

15 Fili in bonis non des querelam, & in omni dato non des tristitiam verbi mali.

16 Nonne ardorem refrigerabit ros? sic & verbum melius quam datum.

17 Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum homine justificato.

18 Stultus acriter improperabit: & datus indisciplinatus tabescere facit oculos.

19 Ante iudicium para justitiam tibi, & antequam loquaris discet.

† 1. Cor. 12. 28.

20 Ante languorem adhibe medicinam, † & ante iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem.

21 Ante languorem humilia te, & in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.

† Luc. 18. 1. 1. Thef. 5. 17.

22 † Non impediatur orare semper, & ne verearis atque ad mortem justificari: quoniam merces Dei manet in æternum.

23 Ante orationem præpara animam tuam: & noli esse quasi homo qui tentat Deum:

† Supr. 7. 18.

24 † Memento iræ in die consummationis, & tempus retributionis in conversatione facies.

25 † Memento paupertatis in tempore abundantia, & necessitatum paupertatis in die divitiarum.

† Supr. 11. 27.

26 A mane usque ad vespem immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei.

27 Homo sapiens in omnibus metuet, & in diebus delictorum atretur ad inertiam.

28 Omnis astutus agnoscit sapientiam, & inventient eam dabit confessionem.

29 Sensati in verbis & ipsi sapienter egerunt: & intellexerunt veritatem & justitiam, & impluerunt proverbias & iudicia.

30 † Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere.

† Rom. 6. 12. & 13. 14.

31 Si prætes anime tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.

32 Ne oblecteris in turris nec in modicis: assidua enim est commotio illorum.

33 Ne fueris medicorum in contentione ex fœnore, & est tibi nihil in sacculo: eris enim invidus viæ tuæ.

C A P U T XIX.

De vino, luxuria, loquacitate, cito credente, gaudente super iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, discretione in verbis servanda, correptione, filla humilitate, & laude tacentis.

1 **O**perarius ebriosus non locupletabitur: & qui spernit modica, paulatim decideret.

a † Vi-

- † Gen. 19. 32.
3. Reg. 11. 2.
† Iof. 5. 15.
8. 22.
11.
- 2 † Vinum & mulieres apostatate faciunt sapientes, & arguent sensatos:
3 Et qui se iungit fornicariis, erit nequam, putredo & vermes hereditabunt illum, & extolletur in exemplum majus, & tolletur de numero anima eius.
4 † Qui credit cito, levis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam, insuper habebitur.
5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit correptionem, minuetur vita: & qui odit loquacitatem, exstinguit malitiam.
6 Qui peccat in animam suam, poenitebit: & qui iucundatur in malitia, denotabitur.
7 Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis.
8 Amico & inimico noli narrare sensum tuum: & si est tibi delictum, noli denotare.
9 Audier enim te, & custodiet te, & quasi defendens peccatum odiet te, & sic aderit tibi semper.
10 Audisti verbum adversus proximum tuum? commorietur in te, fidens quoniam non te dirumpet.
11 A facie verbi parvulus fatuus, tanquam gemitus partus infantis.
12 Sagitta infixæ seniori carnis, sic verbum in corde stulti.
† Lev. 19. 17.
Match. 18. 15.
Luc. 17. 3.
† Jac. 2. 8.
- 13 † Corrippe amicum, ne forte non intellexerit, & dicar: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addeat facere.
14 Corrippe proximum, ne forte non dixerit: & si dixerit, ne forte iteret.
15 Corrippe amicum: saepe enim fit commissio.
16 Et non omni verbo credas: est qui labitur lingua, sed non ex animo.
17 † Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corrippe proximum antequam commiseris.
18 Et da locum timori Altissimi: quia omnis sapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni sapientia dispositio lentis.
19 Et non est sapientia nequitia disciplina: & non est cogitatio peccatorum prudentia.
20 Est nequitia & in ipsa execratio: & est insipiens qui minuitur sapientia.
21 Melior est homo, qui nimitur sapientia, & deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, & transgreditur legem Altissimi.
22 Est solertia certa, & ipsa iniqua.
23 Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequit humiliter se, & interiora ejus plena sunt dolo:
24 Et est qui se nimium submitte a multa humilitate: & est qui inclinat faciem suam, & fingit se non videre quod ignoratum est:
25 Et si ab imbecillitate virium veteretur peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.
26 Ex visu cognoscitur vis, & ab occurso faciei cognoscitur sensatus.
27 Amicus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo.
28 Est correptio mendax in ira contumeliosus: & est iudicium, quod non probatur esse bonum: & est tacens, & ipse est prudens.

CAPUT XX.

De correptione, & corrupti poenitentia: de tacente & loquace: de dono sapientis, & fatui: de falsa promissione, & mendacior: de sapiente qui placet magnatis: de donis non accipiendis, & sapientia abscondita.

1 Quam bonum est arguere, quam irasci, & consistentem in oratione non prohibere!

- 2 Concupiscentia spadonis devirginabit juveniculum:
3 Sic qui facit per vim iudicium iniquum.
4 Quam bonum est correptum manifestare poenitentiam! sic enim effugies voluntarium peccatum.
5 Est tacens, qui invenitur sapiens: & est odibilis, qui procax est ad loquendum.
6 Est tacens non habens sensum loquelæ: & est tacens sciens tempus aptum.
7 Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem & imprudens non servabunt tempus.
8 Qui multis utitur verbis, lædet animam suam: & qui potestatem sibi sumit iniuste, odietur.
9 Est processio in malis viro indiscipulato, & est inventio in detrimentum.
10 Est datum, quod non est utile: & est datum, cuius retributio duplex.
11 Est propter gloriam minoratio: & est qui ab humilitate levabit caput.
12 Est qui multa redimat modico pretio, & restituens ea in septuplum.
13 Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratiæ autem fatuorum effundentur.
14 Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius sepremplices sunt.
15 Exigua dabit, & multa improperebit: & apertus oris illius inflammatio est.
16 Hodie fenerator quis, & cras experit: odibilis est homo huiusmodi.
17 Fatuo non erit amicus, & non erit gratia bonis illius.
18 Qui enim edunt panem illius, falsa lingua sunt. Quoties, & quanti iridebunt eum?
19 Neque enim quod habendum erat, directo sensu distribuât: similiter & quod non erat habendum.
20 Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter veniet.
21 Homo acharis quasi fabula vana, in ore indiscipulorum assidue erit.
22 Ex ore fatui reprobitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo.
23 Est qui veterat peccare præ inopia, & in requie sua stimulabitur.
24 Est qui perdat animam suam præ consensione, & ab imprudenti persona perdat eam: personæ autem acceptioe perdat se.
25 Est qui præ consensione promittit amico, & lucratus est eum inimicum gratis.
26 Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indiscipulorum assidue erit.
27 Fortior fur quam assiduitas viti mendacis: perditionem autem ambo hereditabunt.
28 Mores hominum mendacium sine honore: & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.
29 Sapiens in verbis producet seipsum, & homo prudens placebit magnatis.
30 Qui operatur terram suam, inaltabit æcerum frugum: & qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur: qui vero placet magnatis, effugiet iniquitatem.
31 † Xenia & dona exerceant oculos iudicum, & quasi mutus, in ore avertit correptiones eorum.
32 † Sapientia absconsa & thesaurus invisus, quæ utilis in utriusque?
33 Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Docet fugiendum peccatum : primum in genere, deinde in specie productis variis peccatis.

1 **F**lli peccasti? non adicias iterum: sed & de pristinis deprecare ut tibi dimittantur.

2 Quasi a facie colubri fuge peccata: & si accesseris ad illa, suscipient te.

3 Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum.

4 Quasi rhomphaea bis acuta omnis iniquitas, plagae illius non est sanitas.

5 Objurgatio & injuria annullabunt substantiam: & domus quae nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur.

6 Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures ejus perveniet, & judicium festinato adveniet illi.

7 Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor suum.

8 Notus a longe potens lingua audaci: & sensatus scit labi se ab ipso.

9 Qui aedificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme.

† Supra
16. 7.

10 † Stuppa collecta synagoga peccantium, & consummatio illorum flamma ignis.

11 Via peccantium planata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebrae, & poenae.

12 Qui custodit justitiam, continebit sensum ejus.

13 Consummatio timoris Dei, sapientia & sensus.

14 Non erudietur, qui non est sapiens in bono.

15 Est autem sapientia, quae abundat in malo: & non est sensus ubi est amaritudo.

16 Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, & consilium illius sicut fons vitae permanet.

17 Cor fatui quasi vas contractum, & omnem sapientiam non tenet.

18 Verbum sapiens quodcumque audierit scius, laudabit, & ad se adjiciet: audivit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.

19 Narratio fatui quasi farcina in via: nam in labiis sensatus invenietur gratia.

20 Os prudentis quaritur in ecclesia, & verba illius cogitantur in cordibus suis.

21 Tanquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: & scientia insensati inenarrabilia verba.

22 Compedes in pedibus, stulto doctrina, & quasi vincula manuum super manum dextram.

23 Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.

24 Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quasi brachiale in brachio dextero.

25 Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur a persona potentis.

26 Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris habit.

27 Stulticia hominis auctoritate per ostium: & prudens gravabitur contumelia.

28 Labia impudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.

29 In ore fatuorum cor illorum: & in corde sapientium os illorum.

30 Dum maledicet impius diabolum, maledicit ipse animam suam.

31 Sulfuro coinguinabit animam suam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus & sensatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indisciplinato, stultaque fatui, musica in luctu, docente fatuum, mortuo plorando: cum stulto non loquendum: de corde stulti acrimidi: de servanda fide cum amico, & oris custodia.

1 **I**N lapide lateo lapidatus est piger, & omnes loquentur super aspernationem illius.

2 De stercore boum lapidatus est piger: & omnis qui terigit eum, excutit manus.

3 Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet.

4 Filia prudens hereditas viro suo: nam quae confundit, in contumeliam fit genitoris.

5 Patrem & virum confundit audax, & ab impiis non minorabitur: ab utriusque autem inhonorabitur.

6 Musica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore sapientia.

7 Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam.

8 Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno.

9 Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: & in fine narrationis dicit: Quis est hic?

10 † Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & supra fatuum plora, defecit enim sensus.

† Infe
28. 16.

11 Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit.

12 Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.

13 † Luctus mortui septem dies: fatui autem & impij, omnes dies vitae illorum.

14 Cum stulto ne multum loquaris, & cum insensato ne abieris.

15 Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, & non coinguinaberis peccato illius.

16 Deserte ab illo, & invenies requiem, & non accidiaberis stulticia illius.

17 Super plumbum quid gravabitur? & quod illi aliud nomen quam fatuus?

18 † Arenam, & salem, & massam ferri facilis est ferre, quam hominem imprudentem, & fatuum, & impium.

† Per
27. 3.

19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento aedificii non dissolvetur: sic & cor consummatum in cogitatione consilii.

20 Cogitatus sensatus in omni tempore, metu non depravabitur.

21 Sicut pili in excelsis, & camenta sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt:

22 Sic & cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.

23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic & qui in praecipitis Dei permanet semper.

24 Pungens oculum deducit lacrymas: & qui pungit cor, profert sensum.

25 Mittens lapidem in volatilia, deficiet illa: sic & qui convitiatur amico, dissolvit amicitiam.

26 Ad amicum etiam produxeris gladium, non desperes: est enim regressus. Ad amicum

27 Si aperueris os triste, non timeas: est enim concordatio: excepto convitio, & improprio, & superbia, & mysterii revelatione, & plaga dolosa: in his omnibus suffugiet amicus.

28 Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut & in bonis illius lateris.

29 In tempore tribulationis illius permanet illi fidelis, ut & in hereditate illius coheres sis.

30 Ante ignem camini vapor, & fumus ignis incalitur: sic & ante sanguinem maledicta, & contumelie, & minæ.

31 Amicum salutare non confundat, a facie illius non me abscondam: & si mala mihi evenierint per illum, sustinebo.

32 Omnis qui audit, cavet se ab eo.

33 † Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Oratio adversus superbiam, gulam & luxuriam: consueto jurandi vitanda, & indisciplinatus sermo adserens improprium: duo genera in peccato abundantia, & tertium adducens iram: consutatio hominis ad peccandum se hortantis: de peccatis in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

1 Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in consilio eorum: nec finas me cadere in illis.

2 Quis superponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam sapientiæ, ut ignorantibus eorum non parcat mihi, & non appareant delicta eorum.

3 Et ne adinereant ignorantie meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundant, & incidam in conspectu adversariorum meorum, & gaudeat super me inimicus meus?

4 Domine pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.

5 Extollentiam oculorum meorum ne dedaris mihi, & omne desiderium averte a me.

6 Aufer a me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentiæ ne apprehendant me, & animæ irreverenti & infrunitæ ne tradas me.

7 Doctrinam oris audite filii: & qui custodierit illam, non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis.

8 In vanitate sua apprehenderit peccator, & superbus & maledicus scandalizabitur in illis.

9 † Jurationi non assuecat os tuum, multi enim casus in illa.

10 Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis.

11 Sicut enim servus interrogatus assidue, a livore non minuitur: sic omnis jurans, & nominans, in toto a peccato non purgabitur.

12 Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non discedet a domo illius iniqua.

13 Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: & si dissimulaverit, delinquit dupliciter.

14 Et si in vacuum juraverit, non justificabitur: replebitur enim retributione domus illius.

15 Est & alia loquela contraria morti, non inveniat in hereditate Jacob.

16 Etenim a misericordibus omnia hæc auferentur, & in delictis non voluntabuntur.

17 Indisciplinata loquela non assuecat os eum: est enim in illa verbum peccati.

18 Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnatorum consistit.

19 Ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, & assidue tua infatuatus, improprium patiaris, & maledicis non nasci, & diem natiuitatis tuæ maledicis.

20 † Homo assuetus in verbis improprietatis, in omnibus diebus suis non erudietur.

21 Duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram, & perditionem.

22 Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid gluriat.

23 Et homo nequam in ore carnis suæ, non desinet donec incendat ignem.

24 Homini fornicario omnis panis dulcis, non satietur transgrediens usque ad finem.

25 Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, & dicens: † Quis me videt?

26 Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.

27 Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum.

28 Et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda insuetes in absconditis partes.

29 Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia.

30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quasi pullus equinus fugabitur: & ubi non speravit apprehendetur.

31 Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini.

32 † Sic & mulier omnis relinquens virum suum, & statuens hereditatem ex alieno matrimonio:

33 Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundo in virum suum deliquit: tertio in adulterio fornicata est, & ex alio viro filios statuit sibi.

34 Hæc in ecclesiam adducetur, & in filios ejus respicietur.

35 Non tradent filii ejus radices, & rami ejus non dabunt fructum.

36 Derelinquet in maledictum memoriam ejus, & dedecus illius non delebitur.

37 Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quam timor Dei: & nihil dulcius, quam respicere in mandatis Domini.

38 Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices suas laudes & originem describit, & mire ad sui amplexum invitatur, omnia sua doctrina splendore illustrans.

1 Sapientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & in medio populi sui glorietur.

2 Et in ecclesiis altissimi aperiet os suum, & in conspectu virtutis illius glorietur.

3 Et in medio populi sui exaltabitur, & in plenitudine sancta admirabitur.

4 Et in multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens:

† psal. 140. 3.

† Reg. 16. 7.

† Isa. 39. 15.

† Lev. 20. 10. Deut. 22. 22.

† Exod. 20. 7. Matth. 5. 35.

5 Ego ex ore Altissimi provi, primogenita ante omnem creaturam:

6 Ego feci in calis ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram:

7 Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna nubis.

8 Gyrum cæli circuii sola, & profundum abyssus penetravi, in fluctibus maris ambulavi.

9 Et in omni terra iteci: & in omni populo,

10 Et in omni genere primatum habui:

11 Et omnium excellentium & humilium corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem quaesivi, & in hereditate Domini morabor.

12 Tunc præcepit, & dixit mihi Creator omnium: & qui creavit me, requievit in tabernaculo meo,

13 Et dixit mihi: in Jacob inhabitata, & in Israël hereditata, & in electis meis mitte radices.

14 † Ab initio, & ante sæcula creata sum, & usque ad futurum sæculum non desinam, & in habitacione sancta coram ipso ministravi.

15 Et sic in Sion firmata sum, & in civitate sanctificata similiter requievi, & in Ierusalem potestas mea.

16 Et radicavi in populo honorificato, & in parte Dei mei hereditas illius, & in plenitudine sanctorum detentio mea.

17 Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion:

18 Quasi palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosæ in Iericho:

19 Quasi oliva speciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.

20 Sicut cinnamomum & balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris:

21 Et quasi storax, & galbanus, & unguis, & gutta, & quasi Libanus non incisus vaporavi habitacionem meam, & quasi balsamum non mistum odor meus.

22 Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratia.

23 Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris: & flores mei fructus honoris & honestatis.

24 Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei.

25 In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis.

26 Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & a generationibus meis implentur:

27 Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum:

28 Memoria mea in generationes sæculorum.

29 † Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient.

30 Qui audit me, non confundetur: & qui operantur in me, non peccabunt.

31 Qui eluciant me, vitam æternam habebunt.

32 Hæc omnia liber vitæ, & testamentum Altissimi, & agnitio veritatis.

33 Legem mandavit Moyses in præceptis iusticiarum, & hereditatem domui Jacob, & Israël promissiones.

34 Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, & in throno honoris sederentem in sempiternum.

35 † Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum.

36 Qui adimplet quasi Euphrates sensum: † qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis.

37 Qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gehon in die videriæ.

38 Qui perficit primus scire ipsam, & infirmior non investigabit eam.

39 A mari enim abundavit cogitatio ejus, & consilium illius ab abyfso magna.

40 Ego sapientia effudi flumina.

41 Ego quasi trames aquæ immensa de fluvio, ego quasi fluvius Diorix, & sicut aqueductus exivi de paradiso.

42 Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.

43 Et ecce factus est mihi trames abundans, & fluvius meus appropinquit ad mare:

44 Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, & enarabo illam usque ad longinquum.

45 Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.

46 Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus sapientiam, & non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum.

47 † Videre quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria que Domino placent, & tria que odit: novem insuspicabilia: laus timoris Dei: mulieris nequam mira detestatio: a muliere initium peccati & mortis: mulieris dominium non ferendum.

1 **I**N tribus placium est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus:

2 Concordia fratrum, & amor proximorum, & vitæ & mulier bene sibi consentientes.

3 Tres species odivit anima mea, & aggravor valde animæ illorum:

4 Pauperem superbum: divitem mendacem: senem farum & insensum.

5 Quæ in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?

6 Quam speciosum canticie iudicium, & presbyteris cognoscere consilium!

7 Quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosis intellectus, & consilium!

8 Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.

9 Novem insuspicabilia cordis magnificavi, & decimum dicam in lingua hominibus:

10 Homo, qui jueundatur in filiis, vivens & videns subversionem inimicorum suorum.

11 † Beatus qui habitat cum muliere sensata, † & qui lingua sua non est lapsus, & qui non servivit indignis se.

12 Beatus, qui invenit amicum verum, & qui enarrat iustitiam auri audientis.

13 Quam magnus, qui invenit sapientiam, & scientiam! sed non est super timentem Dominum.

14 Timor Dei super omnia se superposuit:

15 Beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei: qui tenet illam, cui assimilabitur?

16 Timor Dei initium dilectionis ejus: fidei autem initium agglutinandum est ei.

17 Omnis plaga, tristitia cordis est: & omnis malitia, nequitia mulieris.

18 Et omnem plagam, & non plagam videbit cordis:

19 Et omnem nequitiam, & non nequitiam mulieris:

20 Et omnem obductum, & non obductum odientium:

† Infra
33. 18.

† Infra
26. 1.
† Supra
14. 1.
& 19.
26.
Jacob.
3. 2.

21 Et

† Prov.
8. 22.

† Joan.
6. 35.

† Gen.
21. 1.

† Ios.
15.

21 Et omnem vindictam, & non vindictam inimicorum.
 22 Non est caput nequius super caput colubri:
 23 Et non est ira super iram mulieris. **†** Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.
 24 Nequitia mulieris immutat faciem ejus: & obsecrat vultum suum tamquam ursus: & quasi saccum ostendit. In medio proximorum ejus
 25 Ingeinit vir ejus, & audiens suspiravit modicum.
 26 Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, fors peccatorum cadat super illam.
 27 Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier lingua homini quieto.
 28 **†** Ne respicias in mulieris speciem, & non concupiscas mulierem in specie.
 29 Mulieris ira, & irreverentia, & confusio magna.
 30 Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.
 31 Cor humile, & facies tristes, & plaga cordis, mulier nequam.
 32 Manus debiles, & genua dissoluta, mulier quæ non beatificat virum suum.
 33 **†** A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.
 34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi.
 35 Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.
 36 A carnibus tuis absconde illam, ne semper te abutatur.

CAPUT XXVI.

Proponit vicissim laudes bonæ mulieris, & vituperia malæ ac zelotypæ: filia custodienda: tria timenda: duo contristantia, & duo periculosa.

1 **M**ulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex.
 2 Mulier fortis oblectat virum suum, & annos vitæ illius in pace implebit.
 3 Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:
 4 Divitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.
 5 A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit:
 6 Delaturum civitatis, & collectionem populi,
 7 Calumniam mendacem, super mortem omnia gravia:
 8 Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa.
 9 In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.
 10 Sicut boum jugum, quod movetur, ira & mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem.
 11 Mulier ebriosa, ira magna: & contumelia, & turpitudinis illius non tegetur.
 12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnosceatur.
 13 **†** In filia non avertente se, firma custodia: non inventa occasione utatur se.
 14 Ab omni irreverentia oculorum ejus cave, & ne mireris si te neglexerit.
 15 Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palum sedebit, & contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat.
 16 Gratia mulieris sedula delectabit virum suum, & ossa illius impinguabit.

17 Disciplina illius, datum Dei est.
 18 Mulier sensata & tacita, non est immutatio eruditæ animæ.
 19 Gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata.
 20 Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ.
 21 Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus ejus.
 22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species faciei super ætatem stabilem.
 23 Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plantas stabili mulieris.
 24 Fundamenta æterna supra petram solidam, & mandata Dei in corde mulieris sanctæ.
 25 In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit:
 26 Vir bellator deficiens per inopiam: & vir sensatus contemptus:
 27 Et qui transgreditur a justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad rhomphæam.
 28 Duæ species difficiles & periculose mihi apparuerunt, difficile exiit negotiis a negligentia: & non justificabitur capto a peccatis laborum.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquent: timor Domini constanter servandus: tentatio probat eum qui tentatur: sequenda justitia: inconstantia stulti: modestia in verbis servanda: secreta amici non revelanda: de annuente oculo & insidiato.

1 **P**ropter inopiam multi deliquerunt: & qui querit locupletari, avertit oculum suum.
 2 Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic & inter medium venditionis & emptiois angustabitur peccatum.
 3 Conteretur cum delinquentis delictum.
 4 Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua.
 5 Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius.
 6 Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.
 7 Sicut rusticatio de heno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis.
 8 Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum.
 9 Si sequaris justitiam, apprehendes illam; & indues quasi poderem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in sempiternum, & in die agnitionis invenies firmitermentum.
 10 Volatilia ad sibi similia conveniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur.
 11 Leo venationi insidiatur semper; sic peccata operantibus iniquitates.
 12 Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.
 13 In medio infensorum serva verbum temporis: in medio autem cogitantium assiduum esto.
 14 Narratio peccantium odiosa, & risus illorum in deliciis peccati.
 15 Loquela multum jurans, horripilationem capiti statuet: & irreverentia ipsius obturatio aurium.
 16 Effusio sanguinis in rixa superborum: & maledictio illorum auditus gravis.

† Prov. 21. 19.

† Infra 41. 6.

† Gen. 3. 6.

† Infra 41. 11.

17 Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum suum.

18 Dilige proximum, & conjungere fide cum illo.

19 Quod si denudaveris absconsa illius, non perferis post eum.

20 Sicut enim homo, qui perdit amicum suum, sic & qui perdit amicitiam proximi sui.

21 Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, & non eum capies.

22 Non illum sequaris, quoniam longe abest: effugiet enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima eius.

23 Ultra eum non poteris colligare. Et maledicti est concordatio:

24 Denudare autem amici mysteria, desperatio est animae infelicis.

25 Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abjicit:

26 In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur: novissime autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum.

27 Multa odivi, & non coaequavi ei, & Dominus odierit illum.

28 Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus caderet: & plaga dolosa, dolosi dividet vulnera.

29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit, peribit in illo.

30 Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscat unde adveniat illi.

31 Illusio, & improprium superborum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi.

32 Laqueo peribunt qui oblectantur casu jutorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur.

33 Ita & furor, utraque execrabilia sunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Non querenda vindicta, sed offensa remittenda: ab ira ac lite cessandum: mala lingua & pericula ipsius, & de tertia lingua: aures sapienda adversus linguam nequam, orique franum imponendum.

1 QUI vindicari vult, a Domino inveniet vindictam, & peccata illius servans servabit.

2 Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc deprecant tibi peccata solventur.

3 Homo homini reservat iram, & a Deo querit medelam?

4 In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur?

5 Ipse cum caro sit, reservat iram, & propitiationem petit a Deo: quis exorabit pro delictis illius?

6 Memento novissimorum, & desine inimicari.

7 Tabitudo enim & mors imminet in mandatis ejus.

8 Memorare timorem Dei, & non irascaris proximo.

9 Memorare testamentum Altissimi, & despicie ignorantiam proximi.

10 Abstine te a lite, & minus peccata:

11 Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.

12 Secundum enim ligna silva sic ignis exardescit: & secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, & secundum substantiam suam exaltabit iram suam.

13 Certamen festinatum incendit ignem: & lis festinans effundit sanguinem: & lingua testificans adducit mortem.

14 Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit: & si exspueris super flammam, extinguetur: utraque ex ore proficiuntur.

15 Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.

16 Lingua tertia multos commovet, & dispersit illos de gente in gentem.

17 Civitates muratas divitum destruxit, & domos magnatorum effodit.

18 Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissolvit.

19 Lingua tertia mulieres viratas ejecit, & privavit illas laboribus suis.

20 Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.

21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguae comminuet ossa.

22 Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.

23 Beatus qui rectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, & qui non attraxit jugum illius, & in vinculis ejus non est ligatus:

24 Jurum enim illius jugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum aereum est.

25 Mors illius, mors nequissima: & utilis potus infernus quam illa.

26 Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias injustorum: & in flamma sua non comburet iustos.

27 Qui relinquit Deum, incidet in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus laedet illos.

28 Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia & feras.

29 Aurum tuum & argentum tuum confusa, & verbis tuis facito stateram, & frans ori tuo rectos:

30 Et attende ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sic casus tuus insanabilis in mortem.

CAPUT XXIX.

Per mutuum subveniendum proximo, fidesque mutuanti servanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id cessandum ab elemosyna, cujus laudes describit: fidesusori gratia habenda est; fidesque servanda: in quibus consistat initium vitae hominis disserit, & de vagis & ingratis hospitibus.

1 QUI facit misericordiam, feneratur proximo suo: & qui pravalet manu, mandata servat.

2 Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tempore suo.

3 Confirma verbum, & fideliter age cum illo: & in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.

4 Multi quasi inventionem asstimaverunt fenus, & praeterierunt molestiam his qui se adjuverunt.

5 Donec accipiant, oculantur manus dantis, & in promissionibus humiliant vocem suam:

6 Et in tempore redditionis postulant tempus, & loquetur verba tædii & murmurationum, & tempus caufabitur:

7 Si autem potuerit reddere, adverbabitur, solidi vix reddet dimidium, & computabit illud quasi inventionem:

8 Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, & possidebit illum inimicum gratias:

9 Et convicia & maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet illi contumeliam.

10 Multi non causa nequitiae non generati sunt, sed fraudati grati timuerunt.

11 Veritatem super humilem animo fortior esto, & pro elemosyna non trahas illum.

12 Propter mandatum assume pauperem: & propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum.

13 Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum: & non abscondas illam sub lapide in perditionem.

14 Pone thesaurum tuum in praeceptis Altissimi, & proderit tibi magis quam aurum.

15 Conclude elemosynam in corde pauperis, & haec pro te exorabit ab omni malo.

16 17 18 Super scutum potentis, & super lanceam, adversus inimicum tuum pugnavit.

19 Vir bonus fidem facit pro proximo suo: & qui perdidit confusionem, derelinquet sibi.

20 Gratiam fidejussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam.

21 Repromissorem fugit peccator & immitundus.

22 Bona repromissoris sibi ascribit peccator: & ingratus sensu derelinquet liberantem se.

23 Vir repromittit de proximo suo: & cum perdidit reverentiam, derelinquetur ab eo.

24 Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, & commovit illos quasi fluctus maris.

25 Viros potentes tyrans migrare fecit, & vagati sunt in gentibus alienis.

26 Peccator transgrediens mandatum Domini, incidit in promissionem nequam: & qui conatur multa agere, incidit in iudicium.

27 Recupera proximum secundum virtutem tuam, & attende tibi ne incidas.

28 Initium vitae hominis, aqua & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem.

29 Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epulae splendidae in peregre sine domicilio.

30 Minimum pro magno placeat tibi, & improprium peregrinationis non audies.

31 Vita nequam hospitandi de domo in domum: & ubi hospitabitur, non fiducialiter ager, nec aperiet os.

32 Hospitabitur, & pascet, & potabit ingratos, & ad haec amara audiet.

33 Transi hospes, & orna mentam: & quae in manu habes, ciba ceteros.

34 Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meae hospitio mihi factus est frater.

35 Gravia haec homini habenti sensum: Corruptio domus, & improprium saneracoris.

CAPUT XXX.

Filii in disciplina educandi, & quam sit perniciosum illis indulgere: corporis sanitas praestitit: & quam sit noxia & fugienda homini tristitia, cordis vero jucunditas quam sit utilis.

QUI diligit filium suum, assiduat illi flagella, ut lateatur in novissimo suo, & non palpet proximorum ostia.

2 Qui docet filium suum, laudabitur in illo, & in medio domesticorum in illo glorificabitur.

3 Qui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, & in medio amicorum glorificabitur in illo.

4 Mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.

5 In vita sua vidit, & letatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.

6 Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, & amicis reddentem gratiam.

7 Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, & super omnem vocem turbabuntur viscera eius.

8 Equus indomitus evadit datus, & filius semisus evadet praeceptis.

9 Lacha filium, & paventem te faciet: lude cum eo, & contristabit te.

10 Non contideas illi, ne dolens, & in novissimo obstruente dentes tui.

11 Non des illi potestatem in juventute, & ne deficias cogitatus illius.

12 Curva cervicem ejus in juventute: & tunde latera ejus dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi: & erit tibi dolor animae.

13 Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

14 Melior est pauper sanus, & fortis viribus, quam dives imbecillis & flagellatus malitia.

15 Salus animae in sanctitate justitiae, melior est omni auro & argento, & corpus validum, quam census immensis.

16 Non est census super censum salaris corporis: & non est oblectamentum super cordis gaudium.

17 Melior est mors quam vita amara: & requies aeterna quam languor perseverans.

18 Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epulatum circumposita sepulchro.

19 Quid proderit libatio idolo: nec enim manducabit, nec odorabit:

20 Sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis:

21 Videns oculis, & ingemiscens, sicut spado complectens virginem, & suspirans.

22 Tristitiam non des animae tuae, & non affligas temetipsum in consilio tuo.

23 Jucunditas cordis haec est vita hominis, & thesaurus sine defectione sanctitatis: & exultatio viri est longevitas.

24 Miserere animae tuae placens Deo, & contine: congrega cor tuum in sanctitate ejus, & tristitiam longe repelle a te.

25 Multos enim occidit tristitia, & non est utilis in illa.

26 Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus.

27 Splendidum cor, & bonum in epulis est: epulae enim illius diligenter sunt.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis, cogitatus praesentia: labor divitis & pauperis: diligens aurum, multi casus in auro: laus divitis sine macula: modestia in mensa servanda: laus sobrietatis, & vituperatio gulae: laus usus medici vini, & vituperatio immodici.

VIGILIA honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum.

2 Cogitatus praesentia avertit sensum, & infirmitas gravis sobriam facit animam.

† Tob. 4. 12. Supra 17. 18.

† Infra 39. 31.

† Prov. 6. 7.

† Supra 7. 15.

† Dan. 14. 6.

† Prov. 12. 26. & 15. 13. & 27. 22.

† 2. Cor. 7. 10.

Prov. 13. 24. & 23. 17.

3 Laboravit dives in congregatione substantiæ, & in requie sua replebitur bonis suis.

4 Laboravit pauper in diminutione victus, & in fine inops fit.

5 Qui aurum diligit, non iustificabitur: & qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea.

6 † Multi dati sunt in auri casus, & facta est in specie ipsius perditio illorum.

7 Lignum offensivum est aurum sacrificium: vae illis qui sectantur illud, & omnibus imprudens deperit in illo.

8 Beatus dives, qui inventus est sine macula: & qui post aurum non abit, nec speravit in pecunia & thesauris.

9 Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.

10 Qui probatus est in illo, & perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit:

11 Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & elemosinas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.

12 Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.

13 Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt:

14 Memento quoniam malus est oculus nequam.

15 Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrymabitur, cum viderit.

16 Ne extendas manum tuam prior, & invidia contaminatus erubescas.

17 Ne comprimis in convivio.

18 Intellige quæ sunt proximi tui extepsio:

19 Urere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis.

20 Cessa prior causa disciplina: & noli nimius esse, ne forte offendas.

21 Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior potescas bibere.

22 Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem.

23 Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito:

24 Somnus sanitatis in homine parco: dormiet usque mane, & anima illius cum ipso delectabitur.

25 Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, vomere: & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem.

26 Audi me fili, & ne spernas me: & in novissimo invenies verba mea.

27 In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi.

28 Splendidum in panibus benedictio labia multorum, & testimonium veritatis illius fidele.

29 Nequissimo in pane murmurabit civitas, & testimonium nequitie illius verum est.

30 Diligentes in vino noli provocare: † multos enim exterminavit vinum.

31 Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum.

32 Aqua vita hominibus, vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius.

33 Quæ vita est ei, qui minuitur vino?

34 Quid defraudat vitam? Mors.

35 † Vinum in jucunditate creatum est, & non in ebrietate, ab initio.

36 Exultatio animæ & cordis, vinum moderate potatum.

37 Sanitas est animæ & corpori sobrius potus.

38 † Vinum multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas facit.

39 Amaritudo animæ vinum multum potatum.

40 Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, & faciens vulnera.

41 In convivio vini non arguas proximum: & non despicias eum in jucunditate illius:

42 Verba improperii non dicas illi: & non premas illum in repetendo.

CAPUT XXXII.

Officium boni rectoris: major natu loquatur: tacendum tibi non est qui audiat: jucunditas musica in convivio: adolescens tacendum: laus taciturnitatis: discutienda propria domus: laus timoris Domini: peccator vitæ correptionem: absque consilio nihil agendum.

1 **R**ectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis.

2 Curam illorum habe, & sic confide, & omni cura tua explicita recumbe:

3 Ut læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignationem consequaris corrogationis.

4 Loquere major natu: decet enim te.

5 Primum verbum diligenti scientia, & non impediās musicam.

6 Ubi auditus non est, non effundas sermonem, & importune noli extolli in sapientia tua.

7 Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio musicorum in convivio vini.

8 Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in jucundo & moderato vino.

9 Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

10 Adolescens loquere in tua causa vix.

11 Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

12 In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quærens.

13 In medio magnatorum non præsumas: & ubi sunt senes, non multum loquaris.

14 Ante grandinem præbit coruscario: & ante verecundiam præbit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

15 Et hora surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic lude.

16 Et age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo superbo.

17 Et super his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te, & inebriantem te ab omnibus bonis suis.

18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad illum, inventient benedictionem.

19 Qui querit legem, replebitur ab ea: & qui insidiosè agit, scandalizabitur in ea.

20 Qui timent Dominum, inventient iudicium iustum, & iustitias quasi lumen accendent.

21 Peccator homo vitabit correptionem, & secundum voluntatem suam inveniet comparationem.

22 Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus, & superbus non pertimescet timorem:

23 Etiam postquam fecit cum eo sine consilio, & suis insectationibus arguetur.

† Prov.
31. 4.† Sopra
8. 3.† Judit.
13. 4.† Gal.
203. 15.

24 Fili sine consilio nihil facias, & post factum non penitebis.

25 In via ruinae non eas, & non offendes in lapides: nec credas te viae laboriosae, ne ponas animae tuae scandalum:

26 Et a filiis tuis cave, & a domesticis tuis attende.

27 In omni opere tuo crede ex fide animae tuae: hoc est enim conservatio mandatorum.

28 Qui credit Deo, attendit mandatis: & qui confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudantur timens Dominum & sapiens: inconstantia precariorum fatui: amicus subsannator: dies & tempora a Deo sunt, qui & reliqua omnia creavit ac disponit, in cuius manu est homo ut lutum in manu figuli: malum contra bonum: possessio non in vita, sed in morte distribuenda aliis: & quomodo servi sint tractandi.

1 **T**imentum Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, & liberabit a malis.

2 Sapiens non odit mandata & iustitias, & non illiditur quasi in procella iustitiae.

3 Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis.

4 Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, & sic deprecatus exaudietur, & conservabit disciplinam, & tunc respondebit.

5 **†** Praecordia fatui quasi rota carri: & quasi axis versatilis cogitatus illius.

6 Equus emissarius, sic & amicus subsannator, sub omni supra sedente hinnit.

7 Quare dies diem superat, & iterum lux lucem, & annus annum a sole?

8 A Domini scientia separati sunt, factio sole, & praecipuum custodiens.

9 Et immutavit tempora, & dies festos ipsorum, & in illis dies festos celebraverunt ad horam.

10 Ex ipsis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, **†** & ex terra, unde creatus est Adam.

11 In multitudine disciplinae Dominus separavit eos, & immutavit vias eorum.

12 Ex ipsis benedixit, & exaltavit: & ex ipsis sanctificavit, & ad se applicavit: & ex ipsis maledixit, & humiliavit, & convertit illos a separatione ipsorum.

13 **†** Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud & disponere.

14 Omnes viae eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius, qui se fecit, & reddet illi secundum iudicium suum.

15 Contra malum bonum est, & contra mortem vita: sic & contra vitium iustum peccator. Et sic intueri in omnia opera Altissimi. Duo & duo, & unum contra unum.

16 Et ego novissimus evigilavi, & quasi qui colligat acinos post vindemiatores.

17 In benedictione Dei & ipse speravi: & quasi qui vindemiat, replevi totular.

18 **†** Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.

19 Audite me magnates, & omnes populi, & rectores Ecclesiae aurius percipite.

20 Filio & mulieri, fratri & amico, non des potestatem super te in vita tua: & non dederis alii possessionem tuam: ne forte poeniteat te, & deprecetur pro illis.

21 Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te omnis caro.

22 Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.

23 In omnibus operibus tuis praecellens esto.

24 Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vita tua, & in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.

25 Cibaria, & virga, & onus asino: panis, & disciplina, & opus servo.

26 Operatur in disciplina, & quaerit requiescere: laxa manus illi, & quaerit libertatem.

27 Jugum & lorum curvant collum durum, & servum inclinant operationes assiduae.

28 Servo malevolus tortura & compedes: mitte illum in operationem, ne vacet:

29 Multam enim malitiam docuit otiositas.

30 In opera constitue eum: sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifies super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave.

31 **†** Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animae comparasti illum.

32 Si laeseris eum iniuste, in fugam convertetur:

33 Et si extollens discesserit, quem quaeras, & in qua via quaeras illum, nescis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas somniorum, divinationum, augurii, mendaciorum: laus expertorum: beatitudo timentium Deum: oblationes iniquorum: fraudans pauperem: unus aedificans, & alter destruens: factens poenitentiam, & non abstinens a peccatis.

1 **V**ana spes, & mendacium viro insensato: & somnia extollunt imprudentes.

2 Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum: sic & qui attendit ad vitam mendacia.

3 Hoc secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo hominis.

4 Ab immundo quid mundabitur? & a mendace quid verum dicetur?

5 Divinatio erroris, & anguria mendacia, & somnia maleficientium, vanitas est.

6 Et sicut parvulenti, cor eum phantasias parit: nisi ab Altissimo fuerit emissis visitatio, ne dederis in illis cor tuum:

7 Multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis.

8 Sine mendacio consummabitur verbum legis, & sapientia in ore fidelis complanabitur.

9 Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multas: & qui multa didicere, enarrabit intelledum.

10 Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat malefium.

11 Qui tentatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abundabit nequitia.

12 Multa viti errando, & plurimas verborum consuetudines.

13 Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, & liberatus sum gratia Dei.

14 Spiritus timentium Deum quaeritur, & in respectu illius benedictur.

15 Spes enim illorum in salvantem illos, & oculi Dei in diligentes se.

16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes eius.

† Supra
21. 17.

† Gen.
2. 7.

† Rom.
9. 21.

† Supra
24. 47.

† Supra
7. 23.

17 Timentis Dominum beata est anima ejus.
18 Ad quem respicit, & quis est fortitudo ejus?

† Psal. 33. 46. 19 † Oculi Domini super timentes eum, protector potentia, firmamentum virtutis, regimen ardoris, & umbraculum meridiani,
20 Deprecatio offensiois, & adiutorium cæcis, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem.

† Prov. 21. 27. 21 † Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, & non sunt beneplacite sublationes iniquorum.

22 Dominus solus sustententibus se in via veritatis & justitiæ.

† Prov. 15. 8. 23 † Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudinem sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.

24 Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimam filium in conspectu patris sui.

25 Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est.

26 Qui auferit in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum.

† Deut. 24. 14. 50p. 7. 22. 27 Qui effundit sanguinem, † & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.

28 Unus ædificans, & unus destruens: quid prodest illis, nisi labor?

29 Unus orans, & unus maledicens: cujus vocem exaudiet Deus?

30 Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?

† Pet. 2. 21. 31 † Sic homo qui jejunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se: orationem illius quis exaudiet?

CAPUT XXXV.

Verum & acceptum Deo sacrificium: non appareas coram eo vacuus: primitia & oblationes hilari animo tribuende: sacrificium injustum: pauperem lasum, pupillum & viduam lachrymantem exaudiet Dominus: orationes justorum, & possimum se humiliantium audit Deus, liberans ab afflictionibus, & cuique reddens iuxta opera sua.

1 **Q**ui conservat legem, multiplicat oblationem.

† Jer. 7. 3. & 26. 16. 2. 22. 2 † Sacrificium salutare est ostendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.

3 Et propitiationem litæ sacrificii super injustitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia.

4 Retribuet gratiam, qui offert similitudinem: & qui facit misericordiam, offert sacrificium.

† Jer. 7. 3. & 26. 16. 5 † Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis recedere ab injustitia.

† Exod. 32. 25. 8. 34. 6 † Non apparebis ante conspectum Domini vacuus.

7 Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt.

8 Oblatio iusti impinguat altare, & odor suavitatis est in conspectu Altissimi.

9 Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam ejus non obliviscetur Dominus.

† Lev. 23. 21. Deut. 15. 21. 10 Bono animo gloriam redde Deo: & non minus primitias manuum tuarum.

† Tob. 4. 9. 11 † In omni dato hilarem fac vultum tuum, & in exultatione sanctifica decimas tuas.

† Deut. 10. 17. 2. 10. 12 † Da Altissimo secundum datum ejus, & in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum:

13 Quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.

14 † Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa.

15 Et noli inspicere sacrificium injustum, quoniam Dominus iudex est, & † non est apud illum gloria personæ.

16 Non accipiet Dominus personam in pauperem, & deprecationem læti exaudiet.

17 Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si effundat loquelam genitum.

18 Nonne lacryme viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio ejus super deducentem eas?

19 A maxilla enim ascendunt usque ad caelum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis.

20 Qui adorat Deum in oblatione, suscipietur, & deprecatio illius usque ad nubes propinquabit.

21 Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet non consolabitur: & non discedet donec Altissimus aspiciat.

22 Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos, & faciet iudicium: & fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet doctum ipsorum.

23 Et gentibus reddet vindictam, donec tollez plenitudinem superborum, & scepra iniquorum contribulet.

24 Donec reddat hominibus secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum presumptionem illius:

25 Donec iudicet iudicium plebis suæ, & oblectabit iustos misericordia sua.

26 Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatis.

CAPUT XXXVI.

Super Israel & civitatem Jerusalem invocat Dei misericordiam: super gentes vero alias Deus timorem ejusque manum, ut ipsius potentia glorificetur, ipseque solus Deus agnoscat: cor insensatum & cor prævium: Species mulieris faciem viri exhilarat: bone mulieris possessio.

1 **M**erere nostri Deus omnium, & respice nos, & ostende nobis lucem misericordiarum tuarum:

2 Et in mixto timorem tuum super gentes, quæ non quisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, & enarrent magnalia tua.

3 Allela manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam.

4 Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis.

5 Ut cognoscant te, sicut & nos cognovimus quoniam non est Deus præter te Domine.

6 Innova signa, & immuta mirabilia.

7 Glorifica manum, & brachium dextrum.

8 Excita furorem, & effunde iram.

9 Tolle adversarium, & afflige inimicum.

10 Festina tempus, & memento finis, ut enarrent mirabilia tua.

11 In ira fiamus devoretur qui salvatur: & qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.

12 Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est alius præter nos.

13 Congrega omnes tribus Jacob: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, & enarrent magnalia tua: & hereditabit eos, sicut ab initio.

† Exod.
4. 22.

14 Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum; & Israel, † quem coæquasti primogenito tuo.

15 Miserere civitati sanctificationis tuæ Jerusalem, civitati requiei tuæ.

16 Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, & gloria tua populum tuum.

17 Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, & suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophætæ priores.

18 Da mercedem sustententibus te, ut prophætæ tui fideles inventantur: & exaudi orationes servorum tuorum.

† Num.
6. 24.

19 † Secundum benedictionem Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam justitiæ, & sciatur omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspexor secularum.

20 Omnem escam manducabit venter, & est cibus cibo melior.

21 Fauces contingunt cibum feræ, & cor senatum verba mendacia.

22 Cor pravum dabit tristitiam, & homo peritius resistet illi.

23 Omnem maculum excipiet mulier? & est filia melior filia.

24 Species mulieris exhilarat faciem viri sui, & super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.

25 Si est lingua curationis, est & mitigatio nis & misericordiæ: non est vir illius secundum filios hominum.

26 Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem: adiutorium secundum illum est, & columna ut requies.

27 Ubi non est sepes, diripietur possessio: & ubi non est mulier, ingemiscit egens.

28 Quis credit ei, qui non habet nidum, & defectens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem.

CAPUT XXXVII.

Detestatio filii amici: veri amici ne obliviscaris: discretio in captandis consiliis, & cum quibus consulas, & quibus te & consilium tuum occultes: laus sententiæ viri sancti: verbum nequam: quattuor ex corde oriuntur: laus viri petri & sapientis: qui sophistice loquitur, odibilis est: tenta animam tuam; & si sit nequam non des illi potestatem: pernicies crapula.

1 **O**mnis amicus dicit: Et ego amicitiam copulavi: sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?

2 Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur.

3 O præsumptio nequissima, unde creatas cooperite aridam malicia, & dolositate illius?

4 Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit.

5 Sodalis amico condolet causâ ventris, & contra hostem accipiet scutum.

6 Non obliviscaris amici tui in animo tuo, & non immemor sis illius in opibus tuis.

7 Noli consiliari cum eo qui tibi insidiatur, & a zelantibus te absconde consilium.

8 Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.

9 A consiliario serva animam tuam: prius scito quæ sit illius necessitas: & ipse enim animo suo cogitabit:

10 Ne forte mittat sudem in terram, & dicat tibi:

11 Bona est via tua; & stet & contrario videre quid tibi eveniat.

12 Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum injuto de justitia, & cum muliere de ea quæ amulatur: cum timido de bello, cum negotiatore de traiectione, cum empore de venditione, cum viro livido de gratis agendis,

13 Cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere,

14 Cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio.

15 Sed cum viro sancto assiduis esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei,

16 Cujus anima est secundum animam tuam: & qui cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

17 Cor boni consilii statim tecum: non est enim tibi aliud plurius illo.

18 Anima viri sancti enuntiat aliquando veram, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.

19 Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam.

20 Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum consilium stabile.

21 Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quattuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir astutus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est.

22 Vir peritus multos erudit, & animæ suæ suavis est.

23 Qui sophistice loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur.

24 Non est illi data a Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est.

25 Est sapiens, animæ suæ sapiens: & fructus sensus illius laudabilis.

26 Vir sapiens plebem suam erudit, & fructus sensus illius fideles sunt.

27 Vir sapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt.

28 Vita viri in numero dierum: dies autem Israel innumerabiles sunt.

29 Sapiens in populo hereditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum.

30 Fili in vita tua tenta animam tuam: & si fuerit nequam, non des illi potestatem:

31 Non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet.

32 Noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam:

33 In multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleram.

34 Propter cranilem multi obierunt: qui autem abstinentes est, adjiciet vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum: a Deo data est homini medicina: quomodo agrotus se habeat erga Deum & medicum: mortuus plorandus, temperandum autem a tristitia qua mortuo non prodest & tibi obest: sed memineris te etiam moriturum: quisque artifex considerat ea in quibus operatur: & hi necessarii quidem sunt in communitate, sed in ea non præminent dignitate vel sapientia.

1 **H**onora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus.

2 A Deo est enim omnis medela, & a rege accipiet donationem.

3 Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnatorum collaudabitur.

4 Altissimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.

† Exod.
15. 25.

5 † Nonne a ligno indulcata est aqua amara?

6 Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.

7 In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suavitatis, & unctioes conficiet sanitatis, & non consummabuntur opera ejus.

8 Pax enim Dei super faciem terræ.

† Isai.
58. 3.

9 † Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te.

10 Averte a delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum.

11 Da suavitatem & memoriam similitudinibus, & impingua oblationem, & da locum medico:

12 Etenim illum Dominus creavit: & non discedat a te, quia opera ejus sunt necessaria.

13 Est enim tempus quando in manus illorum incurras:

14 Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & sanitatem, propter conversationem illorum.

15 Qui delinquit in conspectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.

16 Fili in mortuum produc lacrymas, & quasi dira passus incipe plorare, & secundum iudicium contere corpus illius, & non despicias sepulturam illius.

17 Propter delaturam autem amare se luctum illius uno die, & consolare propter tristitiam,

18 Et fac luctum secundum meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem.

† Prov.
15. 23.
& 17.
22.

19 † A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flectit cervicem.

20 In abductione permanet tristitia: & substantia inopis secundum cor ejus.

21 Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te: & memento novissimum,

22 Noli oblivisci: neque enim est conversio, & huic nihil proderis, & te ipsum pessimabis.

23 Memor esto iudicii mei: sic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.

† Reg.
12. 22.

24 † In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, & consolare illum in exitu spiritus sui.

25 Sapientia scribæ in tempore vacuitatis, & qui minoratur actu, sapientiam percipiet: qua sapientia replebitur.

26 Qui tenet aratum, & qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, & conversatur in operibus eorum, & enarratio ejus in filiis taurorum.

27 Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia ejus in fagina vaccarum.

28 Sic omnis faber & architectus, qui noctem tanquam diem transigit, qui sculpsit signacula sculpsit, & assidue ejus variat picturam: cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia sua perficiet opus.

29 Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, & considerans opus ferri: Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore fornacis concertatur:

30 Vox mallei innovat autem ejus, & contra similitudinem vasis oculus ejus:

31 Cor suum dabit in consummationem operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem.

32 Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in solitudine positus est semper propter opus suum, & in numero est omnis operatio ejus.

33 In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit virtutem suam.

34 Cor suum dabit ut consummet litionem, & vigilia sua mundabit fornacem.

35 Omnes hi in manibus suis speraverunt, & unusquisque in arte sua sapiens est.

36 Sine his omnibus non edificatur civitas.

37 Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in ecclesiis non transibunt.

38 Super sellam iudicis non sedebunt, & testamentum iudicii non intelligunt, neque palam facient disciplinam & iudicium, & in parabolis non inveniuntur:

39 Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accomodantes animam suam, & conquirentes in lege Altissimi.

C A P U T XXXIX.

Studium sapientis, ipsiusque preclara opera & nominis perpetuitas: Deus benedicens in operibus suis, cui nihil occultum est: benedictio Dei in bonis, & ira in malis: bonis omnia in bonum cedunt, malis in malum, ad quos puniendos & cetera sunt creata.

1 Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit.

2 Narrationem virorum nominatorum conservabit, & in versutias parabolarum simul introibit.

3 Occulta proverbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conversabitur.

4 In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu patris apparbit.

5 In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim & mala in hominibus tentabit.

6 Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.

7 Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur.

8 Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:

9 Et ipse tanquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur Domino:

10 Et ipse diriget consilium ejus, & disciplinam, & in absconditis suis consiliabitur.

11 Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, & in lege testamenti Domini gloriabitur.

12 Collaudabunt multi sapientiam ejus, & usque in sæculum non delebitur.

13 Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur a generatione in generationem.

14 Sapientiam ejus enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit ecclesia.

15 Si permanerit, nomen derelinquet plus quam mille: & si requieverit, proderit illi.

16 Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.

17 In voce dicit: Obaudite me divini fructus, & quasi rosa plantata super rivus aquarum fructificare.

18 Quasi Libanus odorem suavitatis habere.

19 Florete flores, quasi liliū, & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus suis.

20 Date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce laborum vestrorum, & in canticis laborum, & citharis, & sic dicetis in confessione:

21 † Opera Domini universa bona valde. 22 † In verbo ejus steterit aqua sicut congeries: & in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum:

23 Quoniam in præcepto ipsius placor fit, & non est minoratio in salute ipsius.

24 Opera omnis carnis coram illo, & non est quidquam absconditum ab oculis ejus.

25 A sæculo usque in sæculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus.

26 Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quaeruntur.

27 Benedictio illius quasi fluvius inundavit.

28 † Quomodo cataclysmus aridam inebriavit; sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit.

29 † Quomodo convertit aquas in siccitatem, & siccata est terra: & via illius viis illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira ejus.

30 Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona & mala.

31 † Initium necessaria rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis similagines, & mel, & botrus uvæ, & oleum, & vestimentum.

32 Hæc omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.

33 Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmaverunt tormenta sua:

34 In tempore consummationis effundent virtutem: & furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.

35 Ignis, grando, fames, & mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt;

36 Bestiarum dentes, & scorpis, & serpentes, & rhomphæa vindicans in exterminium impios.

37 In mandatis ejus epulabuntur, & super terram in necessitatem præparabuntur, & in temporibus suis non præterit verbum.

38 Propterea ab initio confirmatus sum, & consiliatus sum, & cogitavi, & scripta dimisi.

39 † Omnia opera Domini bona, & omne opus hora sua subministrabit.

40 Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

41 Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupatio magna, jugo gravi, ac variis miseris homo obnoxius: omnia caduca: iniqui cum suis divitiis cito delendi: laus vita sibi sufficientis: variis binariis commendat, quibus tamen alia anteponit: laus timoris Domini: fac ne indigeas, nec in alienam mensam respicias, a quo vir disciplinatus & eruditus se servat.

1 Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & jugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ, in matrem omnium.

2 Cogitationes eorum, & timores cordis, adinventio expectationis, & dies finitionis:

3 A residente super sedem gloriosam, usque ad humiliatum in terra & cinere:

4 Ab eo qui utitur hyacintho, & portat coronam, usque ad eum qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, iracundia perseverans, & contentio,

5 Et in tempore refectiois in cubili somnus noctis: immutatio scientiam ejus.

6 Modicum tamquam nihil in requie, & ab eo in somnis, quasi in die respectus.

7 Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis suæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem:

8 Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, & super peccatores septuplum.

9 † Ad hæc mors, sanguis, contentio, & rhomphæa, oppressiones, fames, & contritio, & flagella:

10 Super iniquos creata sunt hæc omnia, & propter illos factus est cataclysmus.

11 † Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur, † & omnes aquæ in mare revertentur.

12 Omne munus, & iniquitas delebitur, & fides in sæculum stabit.

13 Substantie injustorum sicut fluvius siccabuntur, & sicut conistrum magnum in flucta personabunt.

14 In aperiendo manus suas lætabitur: sic prævaricatores in consummatione tabescent.

15 Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ super cacumen petræ sonant.

16 Super omnem aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evelleitur.

17 Gratia fisci paradisi in benedictionibus, & misericordia in sæculum permanet.

18 Vita sibi sufficientis operarii condalcabitur, & in ea invenies thesaurum.

19 Filii, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & super hæc mulier immaculata computabitur.

20 Vinum & musica lætificant cor: & super utraque dilectio sapientie.

21 Tibia & psalterium suavem faciunt melodiam, & super utraque lingua suavis.

22 Gratiam & speciem desiderabit oculus tuus, & super hæc virides rationes.

23 Amicus & sodalis in tempore convenientes, & super utrosque mulier cum viro.

24 Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, & super eos misericordia liberabit.

25 Aurum & argentum est constitutio pedum: & super utrumque consilium beneplacitum.

26 Facultates & virtutes exaltant cor, & super hæc timor Domini.

27 Non est in timore Domini minoratio, & non est in eo inquirere adiutorium.

28 Timor Domini sicut paradisi benedictionis, & super omnem gloriam opererunt illum.

29 Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius est enim mori, quam indigere.

30 Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione victus: alie enim animam suam cibis alienis.

31 Vir autem disciplinatus & eruditus custodiet se.

32 In ore imprudentis condalcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

† Gen. 1. 31.
† Marc. 7. 37.
† Gen. 8. 3.
† Gen. 7. 11.
† Exod. 14. 23.
† Supr. 29. 28.

† Supr. 39. 35-36.
† Gen. 7. 10.
† Infra 21. 13.
† Eccle. 1. 7.

CAPUT XLI.

Memoria mortis cui est amara, & cui non : mortem non metuas, sed præteritorum & futurorum memento, contentus divina dispositione circa te: maledictio manens impios: cura boni nominis: sapientia & thesaurus absconditi inutilis: qualiter sit de peccatis erubescendum: ne faciem avertas a proximo, nec respicias mulierem alterius, neque improperes post datum.

- 1 **O** Mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantiis suis;
- 2 Viro quero, & cuius viæ directæ sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum!
- 3 O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus,
- 4 Defecto ætate, & cui de omnibus cura est, & incredibili, qui perdit patientiam!
- 5 Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ superventura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni.
- 6 Et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? sive decem, sive centum, sive mille anni.
- 7 Non est enim in inferno accusatio vitæ.
- 8 Filii abominationum sunt filii peccatorum, & qui conversantur secus domos impiorum.
- 9 Filiorum peccatorum periet hereditas, & cum femine illorum affiduas opprobrii.
- 10 De Patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.
- 11 Væ vobis viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi.
- 12 Et si nati fueritis, in maledictione nascemini: & si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.
- 13 † Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur; sic impii a maledicto in perditionem.
- 14 Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.
- 15 Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni.
- 16 Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.
- 17 Disciplinam in pace conservate filii. † sapientia enim abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilis in utriusque.
- 18 Melior est homo qui abscondit stultitiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.
- 19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo.
- 20 Non est enim bonum omnem reverentiam observare: & non omnia omnibus bene placent in fide.
- 21 Erubescite a patre & a matre de fornicatione: & a præfidente & a potente de mendacio.
- 22 A principiæ & a iudice de delicto: a synagoga & plebe de iniquitate.
- 23 A socio & amico de iniustitia: & de loco in quo habitas,
- 24 De furo, de veritate Dei, & testamento: de discutitu in panibus, & ab obfuscatione dati & accepti.
- 25 A salutantibus de silentio: a respectu mulieris fornicariæ: & ab avertione vultus cognati.
- 26 Ne avertas faciem a proximo tuo, & ab auferendo partem & non restituendo.

† Supr. 40. 21.

† Supr. 30. 32.

- 27 † Ne respicias mulierem alieni viri, & ne scruteris ancillam ejus, neque steretis ad lectum ejus. † Matr. 5. 28.
- 28 Ab amicis de sermonibus improperii: & cum dederis, ne improperes.

CAPUT XLII.

Secretum non revelandum: a respectu personarum & aliis plerisque viriis hic enumeratis abstinendum: datum & acceptum scribendum: de sollicita custodia filia, & super luxuriosam firmanda custodia: commorari mulieri periculosum: melior est autem iniquitas viri quam mulier bene faciens: opera Domini, quia omnia videt etiam occulta cordium, sunt perfecta & desiderabilia.

- 1 **N** On duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, & eris vere sine confusione, & invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, † & ne accipias personam ut delinquas.
- 2 De lege Altissimi, & testamento, & de iudicio iustificare impium,
- 3 De verbo sociorum & viatorum, & de datione hereditatis amicorum,
- 4 De æqualitate stateræ & ponderum, de acquisitione multorum & paucorum,
- 5 De corruptione emptionis & negotiorum, & de multa disciplina filiorum, & servo pessimo latus sanguinare.
- 6 Super mulierem nequam bonum est signum.
- 7 Ubi manus multe sunt, claude; & quodcumque trades, numera, & appende: datum vero, & acceptum omne describe.
- 8 De disciplina insensati & fatui, & de senioribus, qui iudicantur ab adolescentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabilis in conspectu omnium vivorum.
- 9 Filia patris abscondita est vigilia, & sollicitudo ejus auferit somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat.
- 10 Nequam polluat in virginitate sua, & in paternis suis gravida inveniat: ne forte cum viro commorata transgrediat, aut certe sterilis efficiatur.
- 11 Super filiam luxuriosam confirmata custodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractione in civitate, & objectione plebis, & confundat te in multitudine populi.
- 12 Omni homini noli intendere in specie: & in medio mulierum noli commorari.
- 13 De vestimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitas viri.
- 14 Melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.
- 15 Memor ero igitur operum Domini, & quæ vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera ejus.
- 16 Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus ejus.
- 17 Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?
- 18 Abyssum, & cor hominum investigavit: & in astutia eorum excogitavit.
- 19 Cognovit enim Dominus omnem scientiam, & inspexit in signum ævi, annuntians quæ præterierunt, & quæ superventura sunt, revelans vestigia occultorum.
- 20 Non præterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se ab eo ullus sermo.

† Lev. 19. 15. Deut. 1. 17. & 16. 19. Prov. 24. 23. Jacob 2. 1.

21 Magnalia sapientiae suae decoravit: qui est ante saeculum & usque in saeculum, neque adfectum est.

22 Neque minuitur, & non eget alicujus consilio.

23 Quam desiderabilia omnia opera ejus, & tamquam scintilla, quae est considerare!

24 Omnia haec vivunt, & manent in saeculum, & in omni necessitate omnia obadiunt ei.

25 Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deesse.

26 Uniuscujusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam ejus?

CAPUT XLIII.

Eminentia Creatoris reducit in calorem ornatu & pulchritudine, nempe in calo, luna, stellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab Aquilone, pruina, & mari, in quo sunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum sufficit.

1 Altitudinis firmamentum pulchritudo ejus est, species caeli in visione gloriae.

2 Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelsi.

3 In meridiano exiit terram, & in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris:

4 Tripliciter sol exiens montes, radios igneos exufflans, & resurgens radiis suis obcaecat oculos.

5 Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus festinavit iter.

6 Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, & signum veri.

7 A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.

8 Mensis secundum nomen ejus est, crescens mirabiliter in consummatione.

9 Vas castrorum in excelsis, in firmamento caeli resplendens gloriose.

10 Species caeli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.

11 In verbis sancti habuit ad iudicium, & non deficient in vigiliis suis.

12 Vide arcum, & benedic eum † qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo.

13 Gyrauit caelum in circuitu gloriae suae, manus Excelsi aperuerunt illum.

14 Imperio suo acceleravit nivem, & accelerat coruscationes emittere iudicii sui.

15 Propterea aperti sunt thesauri, & evolaverunt nebulae sicut aves.

16 In magnitudine sua posuit nubes, & contracti sunt lapides grandinis.

17 In conspectu ejus commovebuntur montes, & in voluntate ejus aspirabit Notus.

18 Vox tonitruus ejus verberabit terram, tempestas aquilonis, & congregatio spiritus:

19 Et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem, & sicut locusta demergens descendens ejus.

20 Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus, & super imbrem ejus expavescet cor.

21 Gelu sicut salem effundet super terram: & dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli.

22 Frigidus ventus aquilo flavit, & gelavit crystallus ab aqua, super omnem congregationem aquarum requiescet, & sicut lorica induet se aquis.

23 Es devorabit montes: & exuret desertum, & extinguet viride, sicut igne.

24 Medicina omnium in festinatione nebulae: & ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

25 In sermone ejus siluit ventus, & cogitatione sua placavit abyssum, & plantavit in illa Dominus infusas.

26 Qui navigant mare, enarrant pericula ejus: & audientes auribus nostris admirabimur.

27 Illic praecleara opera, & mirabilia; varia bestiarum genera, & omnium pecorum, & creatura belluarum.

28 Propter ipsum confirmatus est itineris finis, & in sermone ejus composita sunt omnia.

29 Multa dicemus, & deficiemus in verbis: confirmatio autem sermonum, ipse est in omnibus.

30 Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua.

31 Terribilis Dominus & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius.

32 Glorificantes Dominum quantumcumque poteritis, supervalebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.

33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum poteritis: major enim est omni laude.

34 Exaltantes eum replemini virtute, ne laboretis: non enim comprehendetis.

35 Quis videbit eum, & enarrabit? & † quis magnificabit eum sicut est ab initio: † Psal. 105. 2.

36 Multa abscondita sunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus.

37 Omnia autem Dominus fecit, & pie agentibus dedit sapientiam.

CAPUT XLIV.

Eius priorum patrum ac seminis eorum: primum in genere, deinde nominatim laudantur Enoch, Noe, Abraham, cui facta sunt promissiones, Isaac, & Jacob.

1 Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua.

2 Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a saeculo.

3 Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua praediti, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum.

4 Et imperantes in praesenti populo, & virtute prudentiae populis sanctissima verba.

5 In peritia sua requirentes modos mulcos, & narrantes carmina scripturarum.

6 Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis.

7 Omnes isti in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus.

8 Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:

9 Et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non fuerint: & nati sunt, quasi non nati, & filii ipsorum cum ipsis.

10 Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt:

11 Cum semine eorum permanent bona,

12 Hereditas sancta nepotes eorum, & in testamentis stetit semen eorum:

13 Et filii eorum propter illos usque in aeternum manent: semen eorum & gloria eorum non derelinquetur.

14 Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.

15 Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet ecclesia.
 16 † Henoch placuit Deo, & translatus est in paradysum, ut det gentibus poenitentiam.
 17 † Noe inventus est perfectus, iustus, & in tempore iracundiae factus est reconciliatio.
 18 Ideo dimissum est reliquum terrae, cum factum est diluivum.
 19 † Testamenta saeculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluivio omnis caro.
 20 Abraham magnus pater multitudinis gentium, & non est inventus similis illi in gloria: qui conservavit legem excelsi, & fuit in testamento cum illo.
 21 † In carne ejus stare fecit testamentum, & † in tentatione inventus est fidelis.
 22 Ideo jurjurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terrae cumulum,
 23 Et ut stellas exaltare semen ejus, & hereditare illos a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos terrae.
 24 Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ejus.
 25 Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, & testamentum confirmavit super caput Jacob.
 26 Agnovit eum in benedictionibus suis, & dedit illi hereditatem, & divisit illi partem in tribus duodecim.
 27 Et conservavit illi homines misericordiae, inventientes gratiam in oculis omnis carnis.

C A P U T XLV.

De laudibus Moysi, Aaron, & Phinees: de congregatione Coe intercepta.

1 **D**ilectus Deo & hominibus Moyses: cuius memoria in benedictione est.
 2 Similem illum fecit in gloria sanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis suis monstra placavit.
 3 † Glorificavit illum in conspectu regum, & iussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam.
 4 † In fide & lenitate ipse sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne.
 5 Audivit enim eum, & vocem ipsius, & induxit illum in nubem.
 6 Et dedit illi coram praecipis, & legem vitae & disciplinae, docere Jacob testamentum suum, & iudicia sua Israel.
 7 Excelsum fecit Aaron fratrem ejus, & similem sibi de tribu Levi.
 8 Statuit ei testamentum aeternum, & dedit illi sacerdotium gentis: & beatificavit illum in gloria.
 9 Et circumcinxit eum zona gloriae, & induxit eum stolam gloriae, & coronavit eum in vasis virtutis.
 10 Circumpedes, & femoralia, & humerale posuit ei, & cinxit illum tinninibus aureis plurimis in gyro.
 11 † Dare sonitum in incessu suo, aurium facere sonitum in templo, in memoriam filiis gentis suae.
 12 Stolum sanctam auro, & hyacintho, & purpura, opus textile, viri sapientis, iudicio & veritate praediti.
 13 Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarii sculptis, in memoriam secundum numerum tribunalum Israel.
 14 Corona aurea super mitram ejus expressa signa sanctitatis, & gloria honoris: opus virtutis, & desideria oculorum ornata.

15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem.
 16 Non est indurum illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, & nepotes ejus per omne tempus.
 17 Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.
 18 † Complevit Moyses manus ejus, & unxit illum oleo sancto.
 19 Factum est illi in testamentum aeternum, & semini ejus sicut dies caeli, fungi sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine ejus.
 20 Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo:
 21 Et dedit illi in praecipis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia, & in lege sua lucem dare Israel.
 22 † Quia contra illum steterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto, qui erant cum Darhan & Abiron, & congregario Coe in iracundia.
 23 Vidit Dominus Deus, & non placuit illi, & consumpti sunt in impetu iracundiae.
 24 Fecit illis monstra, & consumpsit illos in flamma ignis.
 25 Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hereditatem, & primitias frugum terrae divisit illi.
 26 Panem ipsis in primis paravit in satietaem: nam & sacrificia Domini edent, quae dedit illi & semini ejus.
 27 Ceterum in terra gentes non hereditabit, & pars non est illi in gente: ipse est enim pars ejus, & hereditas.

28 † Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini.
 29 Et stare in reverentia gentis: in bonitate & alacritate animae suae placuit Deo pro Israel.
 30 Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum & gentis suae, ut sit illi & semini ejus sacerdotii dignitas in aeternum.
 31 Et testamentum David regi filio Iesse de tribu Juda, hereditas ipsi & semini ejus, ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia, ne abolerentur bona ipsorum, & gloriam ipsorum in gentem eorum aeternam fecit.

C A P U T XLVI.

Laudes Josue, Caleb, & Samuelis.

1 **F**ortis in bello Jesus Nave, successor Moysi in Prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum,
 2 Maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israel.
 3 Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, & iactando contra civitates thomphaas?
 4 Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit.
 5 † An non in iracundia ejus impediens est sol, & una dies facta est quasi duo?
 6 Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus & sanctus Deus in faxi grandinis virtutis valde fortis.
 7 Imperum fecit contra gentem hostilem, & in descensu perdidit contrarios,
 8 Ut cognoscant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis:

† Gen. 5. 24. Hebr. 11. 5.
 † Gen. 9. 26.
 † Gen. 6. 14. & 7. 1.
 Hebr. 11. 7.
 † Gen. 12. 2. & 15. 5.
 Gen. 17.
 † Gen. 17. 10. Gal. 3. 6.
 † Gen. 22. 1.
 Exod. 11. 3.
 † Exod. 6. 7. 8.
 † Num. 12. 3. 7. Hebr. 3. 5.
 † Exod. 28. 35.

† Levit. 8. 12.
 † Num. 16. 1. 3.
 † Num. 25. 7. Machab. 2. 26. 54.

† Jos. 10. 12.

† Num. 14. 6. 9 † Et in diebus Moyſi miſericordiam fecit ipſe, & Caleb filius Jeſhone, ſtare contra hoſtem, & prohibere gentem a peccatis, & perfringere murmur malitiæ.

10 Et ipſi duo conſtituti, a periculo liberati ſunt a numero ſexcentorum millium pedum, inducere illos in hereditatem, in terram quæ manat lac & mel.

11 Et dedit Dominus ipſi Caleb fortitudinem, & uſque in ſenectutem permanſit illi virtus, ut aſcenderet in excelſum terræ locum, & ſemen ipſius obtinuit hereditatem.

12 Ut viderent omnes filii Iſrael, quia bonum eſt obſequi ſancto Deo.

13 Et iudices ſinguli ſuo nomine, quorum non eſt corruptum cor: qui non averſi ſunt a Domino,

14 Ut ſit memoria illorum in benedictione, & oſſa eorum pullent de loco ſuo.

15 Et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum, ſanctorum vitorum gloria.

16 Dilectus a Domino Deo ſuo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, & unxit principes in gente ſua.

17 In lege Domini congregationem iudicavit, & vidit Deus Jacob, & in ſua ſide probatus eſt propheta.

18 Et cognitus eſt in verbis ſuis fidelis, quia vidit Deum lucis:

19 Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hoſtes circumitantes undique, in oblatione agni inviolati.

20 Et intonuit de cælo Dominus, & in ſonitu magno audiram fecit vocem ſuam,

21 Et contrivit principes Tyriorum, & omnes duces Philiſthim:

22 Et ante tempus finis vitæ ſuæ & ſæculi, teſtimonium præbuit in conſpectu Domini, & Chriſti: pecunias & uſque ad calcæmenta ab omni carne non accepit, & non accuſavit illum homo.

23 Et poſt hoc dormivit, & notum fecit regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia deſere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

1. Reg. 22. 1. 1 Poſt hæc ſurrexit Nathan propheta in diebus David.

2 Et quaſi adeptus ſeparatus a carne, ſic David a filiis Iſrael.

† 1. Reg. 17. 34. 3 † Cum leonibus laſit quaſi cum agnis: & in urſis ſimiliter fecit ſicut in agnis ovium, in juventute ſua.

† 1. Reg. 17. 49. 4 † Numquid non occidit gigantem, & abſtulit opprobrium de gente?

5 In tollendo manum, faxo fundæ dejecit exultationem Golia:

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextera ejus tollere hominem fortem in bello, & exaltare cornu gentis ſuæ.

† 1. Reg. 28. 7. 7 † Sic in decem millibus gloriſicavit eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriæ:

8 Contrivit enim inimicos undique, & extirpavit Philiſthim contrarios uſque in hodiernum diem: contrivit cornu ipſorum uſque in æternum.

9 In omni opere dedit confeſſionem ſancto, & excelſo in verbo gloriæ.

10 De omni corde ſuo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi contra inimicos potentiam:

11 Et ſtare fecit cantores contra altare, & in ſono eorum dulces fecit modos.

12 Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora uſque ad conſummationem vitæ, ut laudarent nomen ſanctum Domini; & amplificarent mane Dei ſanctitatem.

† 1. Reg. 12. 13. 13 † Dominus purgavit peccata ipſius, & exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit illi teſtamentum regni, & ſedem gloriæ in Iſrael.

14 Poſt ipſum ſurrexit filius ſenſatus, & propter illum dejecit omnem potentiam inimicorum.

† 1. Reg. 3. 12. 15 † Salomon imperavit in diebus pacis, cui ſubjicit Deus omnes hoſtes, ut conderet domum in nomine ſuo, & pararet ſanctitatem in ſempiternum: quemadmodum eruditus eſ in juventute ſua.

† 1. Reg. 4. 31. 16 † Et impletus eſ, quaſi flumen, ſapientia, & terram retexit anima tua.

17 Et repleſti in comparationibus ænigmata: ad inſulas longe divulgam eſt nomen tuum, & dilectus eſ in pace tua.

18 In cantilenis, & proverbiiſ, & comparationibus, & interpretationibus, mirata ſunt terræ.

19 Et in nomine Domini Dei, cui eſt cognomen, Deus Iſrael,

20 † Collegiſti quaſi archicamum aurum: & ut plumbum compleſti argentum,

† 1. Reg. 10. 27. 21 Et inclinaviſti femora tua mulieribus: poteſtatem habuiſti in corpore tuo,

22 Dediſti maculam in gloria tua, & profanaſti ſemen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & incitari ſtultitiam tuam.

† 1. Reg. 12. 16. 23 Ut faceres imperium bipartitum, † & ex Ephraim imperare imperium dumm,

24 Deus autem non derelinquit miſericordiam ſuam, & non corrumpet nec deſerbit opera ſua, neque perdet a ſtirpe nepotes electi ſui: & ſemen ejus, qui diligit Dominum, non corrumpet.

25 Dedit autem reliquum Jacob, & David de ipſa ſtirpe.

26 Et finem habuit Salomon cum patribus ſuis.

27 Et dereliquit poſt ſe de femine ſua, gentis ſtultitiam,

28 Et imminutum a prudentia, Roboam, qui averſit gentem conſilio ſuo:

† 1. Reg. 12. 28. 29 † Et Jeroboam filium Nabat, qui peccare fecit Iſrael, & dedit viam peccandi Ephraim, & plurima redundaverunt peccata ipſorum.

30 Valde averterunt illos a terra ſua.

31 Et quaſivit omnes nequitias, uſque dum perveniret ad illos deſenſio, & ab omnibus peccatis liberavit eos.

CAPUT XLVIII.

Laudes Elia, Eliſai, Ezechia, & Iſaia, quorum oratione Deus liberavit Iſrael ab exercitu Sennacherib.

† 1. Reg. 17. 1. 1 ET ſurrexit Elias propheta, quaſi ignis, & verbum ipſius quaſi facula ardebat.

2 Qui induxit in illos famem, & irritantes illum invidia ſua pauci facti ſunt, non enim poterant ſuſtinere præcepta Domini.

† 1. Reg. 17. 1. 3 † Verbo Domini continuit cælum, & dejecit de cælo ignem ter.

† 4. Reg. 1. 10. 4 Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis. Et quis poteſt ſimiliter ſic gloriari tibi?

† 1. Reg. 17. 22. 5 † Qui ſuſtulisti mortuum ab inferis de forte mortis in verbo Domini Dei.

6 Qui dejeciſti reges ad perniciem, & conſreſtiſti facile potentiam ipſorum, & glorioſos de lecto ſuo.

7 Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb iudicia defensionis.

8 Qui unguis reges ad penitentiam, & prophetas facis successores post te.

† 4. Reg. 21. 21. 9 † Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum.

† Mal. 4. 6. 10 Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini † conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob.

11 Beati sunt, qui te viderunt, & in amicitia tua decorati sunt.

12 Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum.

† 4. Reg. 1. 21. 13 † Elias quidem in turbine reclusus est, & in Eliseo completus est spiritus ejus: in diebus suis non pertinuit principem, & potentia nemo vicit illum.

† 4. Reg. 13. 21. 14 Nec superavit illum verbum aliquod, † & mortuum prophetavit corpus ejus.

15 In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est.

16 In omnibus istis non penituit populus, & non recesserunt a peccatis suis, usque dum eiecit sunt de terra sua, & dispersi sunt in omnem terram:

17 Et relicta est gens perpaucā, & princeps in domo David.

18 Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo: alii autem multa commiserunt peccata.

19 Ezechias nuntiavit civitatem suam, & induxit in medium ipsius aquam, & fodit ferorupem, & edificavit ad aquam puteum.

† 4. Reg. 18. 13. 20 † In diebus ipsius ascendit Sennacherib, & misit Rabfacem, & sustulit manum suam contra illos, & exultit manum suam in Sion, & superbus factus est potentia sua.

21 Tunc mota sunt corda, & manus ipsorum: & doluerunt quasi parturientes mulieres.

22 Et invocaverunt Dominum misericordem, & expandentes manus suas, extulerunt ad cælum: & sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum.

23 Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaia sancti prophete.

† 4. Reg. 19. 35. 24 † Dejecit castra Assyriorum, & contrivit illos angelus Domini.

† Tob. 1. 21. 25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter ivit in via David patris sui; quam mandavit illi Isaia propheta magnus, & fidelis in conspectu Dei.

† 1. Machab. 7. 41. 26 † In diebus ipsius retrō rediit Sol, & addidit regi vitam.

† 1. Machab. 8. 19. 27 Spiritu magno vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion. Usque in sempiternum

† 1. Reg. 20. 12. 28 Ollendit futura, & abscondita antequam evenirent.

† 1. Reg. 20. 12. 28. 2. 8.

CAPUT XLIX.

De Josia, & quod omnes reges Juda, præter David, Ezechiam, & Josiam, fuerunt peccatores: de Jeremia, Ezechiele, & Zorobabel, Jesu filio Josede, Nehemia, Enoch, Joseph, Seth, & Sem.

† 4. Reg. 22. 1. 1 **M**EMORIA Josiæ in compositionem odoris facta opus pigmentarii.

2 In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini.

3 Ipse est directus divinitus in penitentiam gentis, & tulit abominaciones impietatis.

4 Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

5 Præter David, & Ezechiam, & Josiam, omnes peccatum commiserunt.

6 Nam reliquerunt legem Altissimi reges Juda, & contempserunt timorem Dei.

7 Dederunt enim regnum suum aliis, & gloriam suam alienigenæ genti.

8 † Incenderunt eciam sanctitatis civitatem, & desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremia.

† 4. Reg. 25. 9.

9 Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est propheta, evertete, & erueri, & perdere, & iterum edificare, & renovare.

10 † Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit illi in curru Cherubim.

† Ezech. 1. 4.

11 Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefecere illis qui ostenderunt rectas vias.

12 Et duodecim prophetarum ossa pullulente de loco suo: nam corroboraverunt Jacob, & redemerunt se in fide virtutis.

13 † Quomodo amplificemur Zorobabel? nam & ipse quasi signum in dextera manu;

† 1. Esd. 3. 2.

14 † Sic & Jesum filium Josede, qui in diebus suis edificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domini, paratum in gloriam sempiternam.

† Agg. 1. 2. 14. & 2. 3. 5.

15 Et Nebemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros everfos, & stare fecit portas & seras, qui erexit domos nostras.

† 7. Zach. 3. 10.

16 Nemo natus est in terra quasi Henoch: nam & ipse receptus est a terra.

17 † Neque ut Joseph, qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi:

† Gen. 48. 42.

18 Et ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt.

† & 45. 5. & 50.

19 † Seth & † Sem apud homines gloriam adepti sunt; & super omnem animam in origine Adam.

† Gen. 4. 25.

† Gen. 5. 32.

CAPUT L.

Simonis pontificis filii Onia præconia narrantur celeberrima: dua gentes odio habitæ, & tertia fulta: de Jesu filio Sirach hujus libri auctore.

1 **S**imon Onia † filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit domum, & in diebus suis corroboravit templum.

† 1. Machab. 12. 7.

2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex edificatio & excelsi parietes templi.

† 2. Machab. 33. 4.

3 In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum.

4 Qui curavit gentem suam, & liberavit eam a perditione.

5 Qui prevaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis, & ingressum domus & atri amplificavit.

6 Quasi stella matutina in medio nebula, & quasi luna plena in diebus suis luce.

7 Et quasi sol resurgens, sic ille effulsit in templo Dei.

8 Quasi arcus resurgens inter nebulas gloriæ, & quasi ros rosarum in diebus vernis; & quasi lilia que sunt in transitu aquæ, & quasi thus rebolens in diebus ætatis.

9 Quasi ignis effulgens, & thus ardens in igne.

10 Quasi vas auri solidum, & ornatum omni lapide pretioso.

11 Quasi oliva pullulans, & cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, & vestiri eum in consummationem virtutis.

12 In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis amicum.

13 In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, & ipse stans juxta aram. Et circa illum corona fratrum: quasi plantatio cedris in monte Libano.

14 Sic circa illum steterunt quasi rami palmarum, & omnes filii Aaron in gloria sua.
 15 Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, coram omni synagoga Israel: & consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelsi regis.
 16 Porrexit manum suam in libatione, & libavit de sanguine uvae.
 17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelsi principi.
 18 Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.
 19 Tunc omnis populus simul properaverunt, & ceciderunt in faciem super terram, adorante Dominum Deum suum, & dare preces omnipotenti Deo excelsio.
 20 Et amplificaverunt pfallentes in vocibus suis, & in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.
 21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, utquecumque perfectus est honor Domini, & munus suum perfecerunt.
 22 Tunc descendens, manus suas exulit in omnem congregationem filiorum Israel dare gloriam Deo a labiis suis, & in nomine ipsius gloriosi:
 23 Et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.
 24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros a ventre matris nostrae, & fecit nobiscum secundum suam misericordiam:
 25 Det nobis jucunditatem cordis & fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos;
 26 Credere Israel nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.
 27 Duas gentes odit anima mea: tertia autem non est gens, quam oderim:
 28 Qui sedent in monte Seir, & Philisthim, & stultus populus qui habitat in Sichimis.
 29 Doctrinam sapientiae & disciplinae scripsit in codice isto Jesus filius Sirach Jerosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.
 30 Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.
 31 Si enim haec fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium ejus est.

CAPUT LI.

Dei laus, exaltatio, & gratiarum actio.

1 **O** Ratio Jesu filii Sirach: Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum salvatorem meum.
 2 Confitebor nomini tuo: quoniam adjutor & protector factus es mihi.
 3 Et liberaisti corpus meum a perditione, a laqueo linguae iniquae, & a labiis operantium mendacium, & in conspectu astantium factus es mihi adjutor.
 4 Et liberaisti me secundum multitudinem misericordiae nominis tui a rugientibus, praeparatis ad escam.
 5 De manibus quaerentium animam meam, & de portis tribulationum quae circumdederunt me:
 6 A pressura flammae quae circumdedit me, & in medio ignis non sum afluatus:

7 De altitudine ventris inferi, & a lingua co inquinata, & a verbo mendacii, a rege iniquo, & a lingua injusta:

8 Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum.

9 Et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.

10 Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Respicies eram ad adjutorium hominum, & non erat.

11 Memoratus sum misericordiae tuae Domine, & operationis tuae, quae a saeculo sunt:

12 Quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manibus gentium.

13 Exaltasti super terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus sum.

14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meae, & in tempore superborum sine adjutorio.

15 Laudabo nomen tuum assidue, & collaudabo illud in confessione, & exaudita est oratio mea.

16 Et liberaisti me de perditione, & eripuisti me de tempore iniquo.

17 Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

18 Cum adhuc junior essem praequam oberrarem, quaesivi sapientiam palam in oratione mea.

19 Ante templum postulabam pro illa, & usque in novissimis inquiram eam. Et effloruit tamquam praecox uva.

20 Laterum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum, a juventute mea investigabam eam.

21 Inclinavi modice aurem meam, & excepi illam.

22 Multam inveni in meipso sapientiam, & multum profeci in ea.

23 Danti mihi sapientiam, dabo gloriam:

24 Consultatus sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum, & non confundar.

25 Colluctata est anima mea in illa, & in faciendo eam confirmatus sum.

26 Manus meas extendi in altum, & insipientiam ejus luxi.

27 Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam.

28 Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

29 Venter meus conturbatus est quaerendo illam: propterea bonam possidebo possessionem.

30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipsa laudabo eum.

31 Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum disciplinae.

32 Quid adhuc retardaris? & quid dicitis in his? animae vestrae stitunt vehementer.

33 Aperui os meum, & locutus sum: Comparetate vobis sine argento.

34 Et collum vestrum subijcite jugo, & suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim invenire eam.

35 Videte oculis vestris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem.

36 Assumite disciplinam in multo numero argenti, & copiosum aurum possidere in ea.

37 Laterum anima vestra in misericordia ejus, & non confundemini in laude ipsius.

38 Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

S. Magnini scul.

PROPHETIA ISAIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tempus quo prophetavit Isaias super Judam & Jerusalem, qua ob suam ingratitude- nem aliisque scelera, omni pœnarum gene- re a Deo percussa, non est ad eum reversa: quamobrem dicit miserrimam imminere ipsi desolationem: victimas & sollempnitates ipsius rejiciuntur: & quid facere debeat ut in gratiam a Deo recipiatur: rursus ob desolationem a pristina virtute in varia peccata, gravem vindictam, & futuram tandem ipsius liberationem, & in felicior- rem statum restitutionem vaticinatur.

1 **V**llo Isaiæ, filii Amos, quam vidit super Judam & Jerusalem, in diebus Ozias, Joathan, Achaz, & Ezechias, regum Juda. Audite cœli, & auribus percipite terra, quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivit, & exaltavi: ipsi autem spreverunt me.

3 Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.

4 Vae genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis: dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt terrorem.

5 Super quo percutiam vos ultra, addentes prævaricationem: omne caput languidum, & omne cor metuens.

6 A planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas, vultus, & livor, & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fora oleo.

7 Terra vestra deserta, civitates vestræ succensæ igni: regionem vestram coram vobis alieni devorant, & desolabunt sicut in vastitate hostili.

8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumera- rio, & sicut civitas, quæ vastatur.

9 Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorrah similes essemus.

10 Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ.

11 Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? plenus sum: ho-

locausta arietum, & adipem pinguium; & sanguinem vitulorum, & agnorum, & hircorum, nolui. Amos 5. 22.

12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quesivit hæc de manibus vestris, ut ambuletis in artibus meis?

13 Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam, & sabbatum, & festivitates alias non feram, iniqui sunt cœtus vestri:

14 Calendas vestras, & sollempnitates vestras, odit anima mea: facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.

15 Et cum extenderitis manus vestras, aver- tam oculos meos a vobis: & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestras sanguine plene sunt.

16 Lavamini, mundi estote, auferte ma- lum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse,

17 Discite benefacere: quærere judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam.

18 Et venite, & arguite me, dicit Domi- nus: si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.

19 Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis.

20 Quod si nolueritis, & me ad iracundiam provocaveritis: gladius devorabit vos, quia os Domini locutum est.

21 Quomodo facta est meretrix civitas fide- lis, plena judicii, & justitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.

22 Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mistum est aqua.

23 Principes tui infideles, focii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributio- nes. Pupillo non judicant: & causa viduæ non ingreditur ad illos.

24 Propter hoc ait Dominus Deus exerci- tum fortis Israel: Heu, consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.

25 Et convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam, & aufe- ram omne stannum tuum.

26 Et restitui judices tuos ut fuerunt prius, & consiliarios tuos sicut antiqui- tus: post hæc vocaberis civitas justi, urbs fidelis.

27 Sion in judicio redimetur, & reducent eam in justitia:

† Infra 59. 3.
† 1. Pet. 3. 11.

† Jerem. 5. 28.

† Isaias 5. 6.

† Rom. 9. 29.
† Gen. 19. 24.

† Jerem. 6. 20.

28 Et conteret scelestos, & peccatores simul: & qui dereliquerunt Dominum, confundentur.

29 Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: & erubescetis super hortis, quos elegeratis.

30 Cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, & velut hortus absque aqua.

31 Et erit forsitudo vestra, ut favilla stupæ, & opus vestrum quasi scintilla: & succendetur utrumque simul, & non erit qui extinguar.

CAPUT II.

Ad montem domus Domini fluent omnes gentes, & de Sion exibit lex, nec ultra bello molestabitur: domus vero Jacob ob idololatriam, avaritiam & reliqua scelera abjicietur: superbi humiliabuntur, & solus Dominus exaltabitur.

1 Verbum, quod vidit Isaias, filius Amos, super Juda & Jerusalem.

† Mich.
4. 11.

2 † Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes.

3 Et ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus: quia de Sion exibit lex, & verbum Domini de Jerusalem.

4 Et judicabit gentes, & arguet populos multos: & constabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercentur ultra ad prælium.

5 Domus Jacob venite, & ambulemus in lumine Domini.

6 Projecti enim populum tuum, domum Jacob: quia repleti sunt ut olim, & augures habuerunt ut Philistinum, & pueris alienis adhaeserunt.

7 Repleta est terra argento & auro: & non est finis thesaurorum ejus:

8 Et repleta est terra ejus eis: & innumerabiles quadrigæ ejus. Et repleta est terra ejus idolis: opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum.

9 Et incurvavit se homo, & humiliatus est vir: ne ergo dimittas eis.

10 Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo a facie timoris Domini, & gloria majestatis ejus.

11 Oculi sublimes hominis humiliati sunt, & incurvabitur altitudo virorum: exaltabitur autem Dominus solus in die illa.

12 Quia dies Domini exercituum super omnem superbum, & excelsum, & super omnem arrogantem: & humiliabitur.

13 Et super omnes cedros Libani sublimes, & erectas, & super omnes quercus Basan.

14 Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles elevatos.

15 Et super omnem turrim excelsam, & super omnem murum munitionum.

16 Et super omnes naves Tharsis, & super omne quod visu pulchrum est.

17 Et incurvabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & elevabitur Dominus solus in die illa:

18 Et idola penitus conterentur:

19 † Et introibunt in speluncas petrarum, & in voragine terræ, a facie formidinis Domini, & a gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

† Ofec
10. 8.
Lucæ
23. 30.
Apoc. 6.
10.

20 In die illa projiciet homo idola argenti sui, & simulachra auri sui, quæ fecerat sibi ut adoraret, talpas & vesperiliones.

21 Et ingredietur scissuras petrarum, & in cavernas saxorum, a facie formidinis Domini, & a gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

22 Quiescite ergo ab homine, cujus spiritus in naribus ejus est, quia excelsus reputatus est ipse.

CAPUT III.

Entura Judæorum ob sua peccata gravis afflicto ac deserto, & puerorum argue effeminatorum dominum: peccata superiorum arguit: item superbiam & curiosam lasciviam filiarum Sion in ignominiam vertendam prædicat.

1 Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet a Jerusalem, & a Juda validum & fortem, omne robur panis, & omne robur aquæ;

2 Fortem, & virum bellatorem, judicem, & prophetam, & ariolum, & senem;

3 Principem super quinquaginta, & honorabilem vultu, & consiliarium, & sapientem de architectis, & prudentem eloquii mystici.

4 Et dabo pueros principes eorum, & effeminati dominabuntur eis.

5 Et irruet populus, vir ad virum, & unusquisque ad proximum suum: tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

6 Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hæc sub manu tua.

7 Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.

8 Ruit enim Jerusalem, & Judas concidit: quia lingua eorum & adventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos majestatis ejus.

9 Agnitio vultus eorum respondit eis: & peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt: vae animæ eorum, quoniam reddita sunt eis mala.

10 Dicite iusto quoniam bene, quoniam factum adventionem suam comedit.

11 Vae impio in malum: retributio enim manuum ejus fiet ei.

12 Populum meum exactores sui spoliaverunt, & mulieres dominatæ sunt eis. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.

13 Stat ad judicandum Dominus, & stat ad judicandos populos.

14 Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & principibus ejus: vos enim depasti estis vineam, & rapina pauperis in domo vestra.

15 Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis, dicit Dominus Deus exercituum?

16 Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatae sunt filiae Sion: & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus suis, & composito gradu incedebant:

17 Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit.

18 In die illa auferet Dominus ornamentum calcamentorum, & lunulas,

19 Et torques, & monilia & armillas, & mitras.

20 Et discriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & innaures,

21 Et annulos, & gemmas in fronte pendentes,

22 Et mutatoria, & palliola, & lintamina, & acus,

23 Et specula, & sindones, & vittas, & theristra.

24 Et erit pro suavi odore fetor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine calvitium, & pro fascia pectorali cilicium.

25 Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in praesidio.

26 Et moriebunt atque iugebunt portae ejus, & desolata in terra sequebitur.

CAPUT IV.

Septem mulieres unum maritum appetent: germen Domini exaltabitur: & reliquia Israel abluris earum sordibus salva erunt, magnaque securitate & felicitate afficientur.

ET apprehendent septem mulieres virum unum in die illa, dicentes: Panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur: tantummodo invocetur nomen tuum super nos, auferat opprobrium nostrum.

2 In die illa, erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terrae sublimis, & exultatio his, qui salvati fuerint de Israel.

3 Et erit: Omnis qui relictus fuerit in Sion, & relictus in Jerusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Jerusalem.

4 Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem laverit de medio ejus, in spiritu iudicii, & spiritu ardoris.

5 Et creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & ubi invocatus est, nubem per diem, & fumum & splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam profectionis.

6 Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab aestu, & in securitatem, & absconsonem a turbine, & a pluvia.

CAPUT V.

Sub figura vineae sterilis in direptionem tradita prophetae iudicium & deserionem Sudaorum, ipsorumque peccata describuntur: avaritia in coadunandis possessionibus: ebrietas & contemptus scientiae Dei: inferni dilatio: humiliatio superbiorum, & exaltatio Dei: felicitas quoque iustorum, & via diversis peccatorum generibus denuntiat: & signum in signum in nationibus elevandum contra Iudaeos.

Cantabo dilecto meo canticum parvulis mei vineae suae. Vineae facta est dilecto meo in cornu sili olei.

2 Et sepavit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & aedificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea: & expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscus.

3 Nunc ergo habitator Jerusalem, & viri Juda, iudicatis inter me & vineam meam.

4 Quid est quod debui ultra facere vineae meae, & non feci eam: an quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscus?

5 Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineae meae: auferam sepem ejus, & erit in direptionem: diruam maeritiam ejus, & erit in conculationem.

6 Et ponam eam desertam: non putabitur, & non fodietur: & ascendent vepres & spinnae: & nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem.

7 Vineae enim Domini exercituum, domus Israel est: & vir Juda germen ejus delectabile: & expectavi ut faceret iudicium, & ecce iniquitas, & justitiam, & ecce clamor.

8 Vae qui conjugitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci: numquid habitabitis vos soli in medio terrae?

9 In auribus meis sunt haec, dicit Dominus exercituum: Nisi domus multae deserta fuerint, graudes & pulchrae, absque habitatore.

10 Decem enim jugera vinearum facient lagunculam unam, & triginta modii sementis facient modios tres.

11 Vae qui conurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino astueris.

12 Cithara, & lyra, & tympanum, & tibbia, & vinum in conviviis vestris: & opus Domini non respiciis, nec opera manuum ejus consideratis.

13 Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus sibi exaruit.

14 Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino: & descendunt fortes ejus, & populus ejus & sublimes glorioseque ejus, ad eum.

15 Et incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur.

16 Ex exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in iustitia.

17 Et pascetur agni juxta ordinem suum, & deserta in ubertatem versa advenae comedent.

18 Vae qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plausri peccatum.

19 Qui dicitis: Feslinet, & cito veniat opus ejus, ut videamus: & appropiet, & veniat consilium sancti Israel, & scientis illud.

20 Vae qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

21 † Vae qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.

22 Vae qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.

23 Qui justificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferitis ab eo.

24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flammae exurit: sic radix eorum quasi favilla erit, & germen eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israel blasphemaverunt.

25 Ideo iratus est furor Domini in populum suum, & extendit manum suam super eum, & percussit eum: & conturbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum, quasi fercus in medio platearum. In his omnibus non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extensa.

26 Et elevabit signum in nationibus procul, & sibilabit ad eum de sinibus terrae: & ecce festinus velociter venit.

27 Non est desiciens, neque laborans in eo: non dormitabit, neque dormiet, neque solveat cingulum renum ejus, nec rumpetur corrigia calcamenti ejus.

† Prov. 1: 7. Rom. 12: 16.

Jer. 2: 21. Math. 21: 33.

28 Sagittæ ejus acutæ, & omnes acus ejus extenti. Ungulæ equorum ejus ut filix, & totæ ejus quasi impetus tempestatis.

29 Rugitus ejus ut leonis, rugiet ut catuli leonum: & fœderet, & tenebit prædam: & amplexabitur, & non erit qui eruat.

30 Et sonabit super eum in die illa sicut fonitus maris: aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis, & lux obtenebrata est in caligine ejus.

CAPUT VI.

Isaias visa Domini majestate condemnat se quod tacuerit, seâ mundatis labiis suis offert se ad prædicandum: prædicitur excandus populus usque ad desolationem civitatum Juda, & ejus qua derelicta erant futura consolatatio.

IN anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum: & ea quæ sub ipso erant, replebant templum.

2 Seraphim stabant super illud: sex alæ uni, & sex alæ alteri: duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant.

3 Et clamabant alter ad alterum, & dicebant: † Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.

4 Et commota sunt superliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta est fumo.

5 Et dixi: Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, & in medio populi pollutus labia habentis ego habito: & regem Dominum exercituum vidi oculis meis.

6 Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari.

7 Et tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.

8 Et audivi vocem Domini dicentis: Quem mitam? & quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me.

9 Et dixit: Vade, & dices populo huic: † Audite audientes, & nolite intelligere: & videte visonem, & nolite cognoscere.

10 Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggravat: & oculos ejus claudet: ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.

11 Et dixi: Usquequo Domine? Et dixit: Donec desolentur civitates absque habitatore, & domus sine homine, & terra relinquetur deserta.

12 Et longe faciet Dominus homines, & multiplicabitur quæ derelicta fuerat in medio terræ.

13 Et adhuc in ea decimatio, & convertetur, & erit in ostensionem sicut rebinthum, & sicut quercus, quæ expandit ramos suos: semen sanctum erit id, quod steterit in ea.

CAPUT VII.

Obsessa a Syris & ab Israel Jerusalem, Isaias prophetat illos non prevaliturus, datque impio Achaz signum liberationis virginem parituram filium, cujus nomen Emmanuel: prædicatque desertionem Israel, & gravissimam Juda afflictionem ac solitudinem.

ET factum est in diebus Achaz filii Joathan, achaz, filii Ozias regis Juda, ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacez filius Romeliæ

rex Israel, in Jerusalem, ad præliandum contra eam: & non poterunt debellare eam.

2 Et nuntiaverunt domui David, dicentes: Requievit Syria super Ephraim, & commotum est cor ejus, & cor populi ejus, sicut moventur ligna silvarum a facie venti.

3 Et dixit Dominus ad Isaiam: Egredere in occursum Achaz tu, & qui derelictus est Jafub filius tuus, ad extremum aquæ ductus picinæ superioris in via agri fullonis.

4 Et dices ad eum: Vide ut files: noli timere, & cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris Rasin regis Syriæ, & filii Romeliæ:

5 Eo quod consilium inierit contra te Syria in malum Ephraim, & filius Romeliæ, dicente:

6 Ascendamus ad Judam, & suscitemus eum, & avellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio ejus filium Tabeel.

7 Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit, & non erit istud:

8 Sed caput Syriæ Damascus, & caput Damascus Rasin: & adhuc sexaginta & quinque anni, & desinet Ephraim esse populus.

9 Et caput Ephraim Samaria, & caput Samariæ filius Romeliæ. Si non crederitis, non permanebitis.

10 Et adjecit Dominus loqui ad Achaz, dicens:

11 Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra.

12 Et dixit Achaz: Non petam, & non tentabo Dominum.

13 Et dixit: Audite ergo domus David: Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo?

14 Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. † Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.

15 Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.

16 Quia antequam sciat puer reprobare malum, & eligere bonum, derelinquetur terra, quam tu detestaris a facie duorum regum suorum.

17 Adducet Dominus super te, & super populum tuum, & super domum patris tui, dies qui non venerunt a diebus separationis Ephraim a Juda cum rege Assvriorum.

18 Et erit in die illa: Sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum Egypti, & api, quæ est in terra Assur,

19 et venient, & requiescent omnes in torrendis vallium, & in cavernis petrarum, & in omnibus fructibus, & in universis foraminibus.

20 In die illa radet Dominus in novacula conducta, in his qui trans flumen sunt, in rege Assyriorum, caput & pilos pedum, & barbam universam.

21 Et erit in die illa: Nutriet homo vacca hœm, & duas oves.

22 Et præ ubertate lactis comedet butyrum: butyrum enim & mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terræ.

23 Et erit in die illa: Omnis locus ubi faciunt mille vites mille argenteis, in spinas & in vepres erunt.

24 Cum sagittis & arcu ingredientur illuc: vepres enim & spinæ erunt in universa terra.

25 Et omnes montes, qui in sarculo carrientur, non veniet illuc terror spinarum & veprium, & erit in pascua bovis, & in conculationem pecoris.

† Apoc. 4. 8.

† Matt. 23. 14. Marc. 4. 12. Luc. 8. 10. Joann. 12. 40. Act. 13. 26. Rom. 11. 8.

4. Reg. 16. 5.

† Matt. 1. 23. Luc. 1. 31.

CAPUT VIII.

Jubetur Isaias in libro scribere nomen pueri nascituri, predicare regna Israel & Syria destrueda, Judaeque afflictionem & futuram a Deo liberationem, licet multi ex Juda castrari sint: jubet legari testimonium & legem signari, subsiciens qua imminant mala recedentibus a lege.

1 ET dixit Dominus ad me : Sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe, cito praedare.

2 Et adhibui mihi testes fideles, Uriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachiae:

3 Et accessi ad prophetissam, & concepit, & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen ejus, Accelera spolia detrahere: Festina praedari.

4 Quia antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samariae, coram rege Assyriorum.

5 Et adjecit Dominus loqui ad me adhuc, dicens:

6 Pro eo quod abjecit populus iste aquas Siloe, quae vadunt cum silentio, & assumpsit magis Rafin, & filium Romelae:

7 Propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes & multas, regem Assyriorum, & omnem gloriam ejus: & ascendet super omnes rivus ejus, & fluet super universas ripas ejus.

8 Et ibi per Judam, inundans, & transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum ejus, implens latitudinem terrae tuae, o Emmanuel.

9 Congregamini populi, & vincimini, & audite universae procul terrae: confortamini & vincimini, accingite vos & vincimini:

10 Inite consilium, & dissipabitur: loquimini verbum, & non fiet: quia nobiscum Deus.

11 Haec enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudit me, ne irem in via populi hujus, dicens:

12 Non dicaris, conjuratio: omnia enim quae loquitur populus iste, conjuratio est: & timorem ejus ne timearis, neque pavearis.

13 Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, & ipse terror vester.

14 Et erit vobis in sanctificationem. † In lapidem autem offensiois, & in petram scandalis, durabis dominibus Israel; & in laqueum & in ruinam habitantibus Jerusalem.

15 Et offendent eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irriterentur, & capientur.

16 Liga testimonium, signa legem in discipulis meis.

17 Et expectabo Dominum, qui abscondit faciem suam a domo Jacob, & praestolabor eum.

18 Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, & in portentum Israel a Domino exercituum, qui habitat in monte Sion.

19 Et cum dixerit ad vos: Quaerite a pythonibus, & a divinis, qui strident in incantationibus suis: Numquid non populus a Deo suo requiret, pro vivis a mortuis?

20 Ad legem magis, & ad testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.

21 Et transibit per eam, corruet, & esuriet: & cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo, & Deo suo, & suspiciet sursum.

22 Et ad terram inuehbitur, & ecce tribulatio & tenebrae, dissolutio & angustia, & caligo persequens, & non poterit avolare de angustia sua.

CAPUT IX.

Vaticinium de Christi natiuitate, ipsiusque imperio multiplicando: de liberatione Juda a regibus Israel & Syria: quorum regnum, & praesertim regni Israel ad Deum redire nolentis, gravissimas caedes intestinaeque dissidia praedicit.

1 PRIMO tempore alleviata est terra Zabulon, & terra Nephthali: & novissimo aggravata est via maris trans Jordanem Galilaeae gentium.

2 Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbrarum mortis, lux orta est eis.

3 Multiplicasti gentem, & non magnificasti laetitiam. Laetabuntur coram te, sicut qui laetantur in messe, sicut exultant victores capta praeda, quando dividunt spolia.

4 Jugum enim oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus superasti, † sicut in die Madian.

5 Quia omnis violenta praedatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis.

6 PARVULUS enim NATUS est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus, Admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri saeculi, princeps pacis.

7 Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solum David, & super regnum ejus sedebit: ut confirmet illud, & corroboret in iudicio & iustitia, a modo & usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

8 Verbum misit Dominus in Jacob, & cecidit in Israel.

9 Et sciet omnis populus Ephraim, & habitantes Samariam, in superbia & magnitudine cordis dicentes:

10 Lateres ceciderunt, sed quadris lapidebus aedificabimus: sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus.

11 Et elevabit Dominus hostes Rafin super eum, & inimicus ejus in tumultum vertet:

12 Syriam ab oriente, & Philisthim ab occidente: & devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta:

13 Et populus non est reversus ad percipientem se, & Dominum exercituum non inquisierunt.

14 Et disperdet Dominus ab Israel caput & caudam, incurvantem & refranantem die una.

15 Longaevis & honorabilis, ipse est caput: & propheta docens mendacium, ipse est cauda.

16 Et erunt, qui beatificant populum istum, seducetes: & qui beatificantur, precipitari.

17 Propter hoc super adolescentulis ejus non laetabitur Dominus: & pupillorum ejus, & viduarum non miserabitur: quia omnis hypocrisis est & nequam, & universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

18 Succensa est enim quasi ignis impietas, veptem & spinam vorabit: & succendentur in densitate saltus, & convolvetur superbia fumi.

Math.
4: 15.

† Jud.
7: 22.

† Luc.
2: 34.
Rom. 9:
33.
1. Petr.
2: 7.

19 In ira Domini exercitum conturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis: vir fracti suo non parceret.
 20 Et declinabit ad dexteram, & eluriet: & comedet ad sinistram, & non saturabitur: unusquisque carnem brachii sui vorabit; Manasses Ephraim, & Ephraim Manasses, simul ipsi contra Judam.
 21 In omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

CAPUT X.

Vt condentibus leges iniquas in oppressionem pauperum & viduarum: regem Assur virgam furoris Domini pradicat ob suam superbiam & cordis arrogantiam humiliandam: consolatur Israel ne timeat ab Assur, reliquias ipsius ad Deum convertendas pradicans.

1 **V**A qui condunt leges iniquas: & scribentes; injustitiam scripserunt:
 2 Ut opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causis humillium populi mei: ut essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.
 3 Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? & ubi derelinqtietis gloriam vestram?
 4 Ne incurvemini sub vinculo, & cum imperfectis cadatis? super omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.
 5 Vt Assur, virga furoris mei & baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea.
 6 Ad gentem fallacem miram eum, & contra populum furoris mei mandabo illi; ut auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conqueleationem quasi lutum platearum.
 7 Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor ejus non ita existimabit: sed ad contendendum erit cor ejus: & ad internecionem gentium non paucorum.
 8 Dicer enim:
 9 Numquid non principes mei simul reges sunt: numquid non ut Characmis, sic Calano; & ut Arphad, sic Emath? numquid non ut Damascus, sic Samaria?
 10 Quomodo invenit manus mea regna idoli, sic & simulachra eorum de Jerusalem, & de Samaria?
 11 Numquid non sicut feci Samariæ & idolis ejus, sic faciam Jerusalem & simulachris ejus?
 12 Es erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Jerusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum ejus;
 13 Dixit enim: In fortitudine manus mee feci, & in sapientia mea intellexi: & abstuli terminos populorum, & principes eorum deprædatus sum, & detraxi quasi potens in sublimi residentes.
 14 Et invenit quasi nidum mantis mea fortitudinem populorum: & sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt, sic universam terram ego congregavi: & non fuit qui moveret pennam, & aperiret os, & ganniret.
 15 Numquid gloriabitur securis contra eum, qui fecit in ea: aut exaltabit terra contra eum, a quo trahitur? quomodo si eleveit virga contra eleventem se, & exaltetur baculus, qui utique lignum est.
 16 Propter hoc mittet dominator Dominus exercitum in pinguibus ejus tenuitatem: &

subtus gloriam ejus succensa ardebit quasi combustio ignis.
 17 Et erit lumen Israel in igne, & Sanctus ejus in flamma: & succendetur, & devorabitur spina ejus, & vepres in die una.
 18 Et gloria salus ejus, & carneli ejus; ab anima usque ad carnem consumetur, & erit terrore profugus.
 19 Et reliquiae ligni salus ejus præ paucitate numerabuntur, & puer scribet eos.
 20 Et erit in die illa: non adjicet residuum Israel, & hi qui fugerint de domo Jacob, innit super eo, qui percutit eos: sed innitetur super Dominum sanctum Israel in veritate.
 21 Reliquiæ convertentur, reliquiae, inquam, Jacob ad Deum fortem.
 22 † Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquiae convertentur ex eo: consummatio abbreviata inundabit justitiam.
 23 Consummationem enim & abbreviationem Dominus Deus exercitum faciet in medio omnis terræ.
 24 Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exercitum: Noli timere populus meus habitator Sion; ab Assur, in virga percutiet te, & baculum suum levabit super te in via Ægypti.
 25 Adhuc enim paululum modicumque, & consummabitur indignatio & furor meus super scelus eorum.
 26 † Et succiabit super eum Dominus exercitum flagellum, † juxta plagam Madian in petra Oreb, & virgam suam super mare, & levabit eam in via Ægypti.
 27 Et erit in die illa: Auferetur onus ejus de humero tuo, & jugum ejus de collo tuo, & computresces jugum a facie olei.
 28 Veniet in Ajath, transibit in Magron: apud Machmas commendabit vasa sua.
 29 Transierunt cursim, Gaba sedes nostra: obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit.
 30 Hinni voce tua filia Gallim, atende Laifa, pauperetia Anathoth.
 31 Migravit Medemena: habitatores Gabim confortamini.
 32 Adhuc dies est, ut in Nobe stetur: agitabit manum suam super montem filie Sion: collem Jerusalem.
 33 Ecce dominator Dominus exercitum confinget lagunculam in terrore, & excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur.
 34 Et subvertentur condensa saltus ferro: & Libanus cum excelsis cades.

CAPUT XI.

Vaticinium de Christi natiuitate, iudicio, exaltatione, conversione populorum & gentium ad Christum, & gloria sepulchri ipsius: item de conversione reliquiarum Israel ad Deum, ac fide gentium.

1 **E**T egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.
 2 Et requiescet super eum spiritus Domini; spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilii, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis.
 3 Et replebit eum spiritus timoris Domini: Non secundum visum oculorum iudicabit; neque secundum auditum aurium arguet.
 4 Sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ: & percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium.

† 4. Reg. 19. 35. Infra 37. 36.

† Infra 27. 21. Rom. 9. 27.

† Infra 37. 36. † Jud. 7. 25.

Ador. 13. 23.

† Theof. 2. 8.

5 Et erit iustitia cingulum lumborum ejus: & fides cinctorium renum ejus.

† Infra
85. 25.

6 † Habitat lupus cum agno: & pardus cum hædo accubabit: vitulus & leo & ovis simul morabuntur: & puer parvulus minabit eos.

7 Vitulus & ursus pascetur: simul requiescent cauli eorum: & leo quasi bos comedet paleas.

8 Et defestabitur infans ab ubere super foramine apidis: & in caverna reguli, qui ablatatus fuerit, manum suam mittet.

9 Non nocebunt, & non occident in universo monte sancto meo: quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.

† Rom.
15. 12.

10 † In die illa, radix Jesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum ejus gloriosum.

11 Et erit in die illa: Adjiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod reliquerat ab Assyriis, & ab Aegypto, & a Phetros, & ab Aethiopia, & ab Elam, & a Sennaar, & ab Emath, & ab insulis maris.

12 Et levabit signum in nationes, & congregabit profugos Israel, & dispersos Juda colliget a quatuor plagis terræ.

13 Et auferetur zelus Ephraim, & hostes Juda peribunt: Ephraim non emulabitur Judam, & Judas non pugabit contra Ephraim.

14 Et volabunt in humeros Philistinum per mare, simul prædabuntur filios orientis. Idumæa & Moab præceptum manuum eorum, & filii Ammon obedientes erunt.

15 Et desolabit Dominus linguam maris Aegypti, & levabit manum suam super flumen, in fortitudine spiritus sui: & percutiet eum in septem rivis, ita ut transeat per eum calcraati.

16 Et erit via residuo populo meo, qui reliquetur ab Assyriis: sicut fuit Israeli in die illa, qua ascendit de terra Aegypti.

CAPUT XII.

Canticum laudis & gratiarum actionis pro liberatione & beneficiis Christi salvatoris.

1 ET dices in die illa: Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, & consolatus es me.

† Exod.
15. 2.
Psal.
117. 14.

2 Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, & non timebo: † quia fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem.

3 Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris:

4 Et dicetis in die illa: Constemini Domino, & invocate nomen ejus: notas facite in populis ad inventiones ejus: mementote quoniam excelsum est nomen ejus.

5 Cantate Domino quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in universa terra.

6 Exulta, & lauda habitatio Sion: quia magnum in medio tui sanctus Israel.

CAPUT XIII.

Ingens ac truculenta Babyloniorum vastatio a Medis.

1 O Nus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos.

2 Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum, & ingrediantur portas duces.

3 Ego mandavi sanctificationis meis, & vocavi

fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea.

4 Vox multitudinis in montibus, quasi populorum frequentium: vos fontis regum, gentium congregatarum: Dominus exercituum præcepit militiæ belli,

5 Venientibus de terra precul, à summitate cæli: Dominus, & vasa futuris ejus, ut disperdat omnem terram.

6 Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas a Domino venit.

7 Propter hoc, omnes manus dissolventur, & non erit cor hominis contabescet,

8 Et conterentur. Torisiones & dolores tenebunt: quasi parturiens, dolebit: unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.

9 Ecce dies Domini venit, crudelis, & indignationis plenus, & ira furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus conterendos de ea.

10 † Quoniam stellæ cæli, & splendor earum non expandent lumen suum: obrebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo.

† Ezech.
32. 7.
Joel 2.
10. & 3.
15.
Math.
24. 29.
Marc.
13. 24.
Luc. 23.
25.

11 Et visitatio super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum, & quietere faciam superam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo.

12 Pretiosior erit vir auro, & homo mundo obrizo.

13 Super hoc cælum turbabo, & movebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituum, & propter diem iræ furoris ejus.

14 Et erit quasi damula fugiens, & quasi ovis: & non erit qui congreget: unusquisque ad populum suum converteretur, & singuli ad terram suam fugient.

15 Omnis, qui inventus fuerit, occidetur: & omnis, qui supervenerit, cadet in gladio.

16 † Infantes eorum allidentur in oculis eorum: diripientur domus eorum, & uxores eorum violabuntur.

† Psal.
136. 9.

17 Ecce ego fuscitabo super eos Medos, qui argentum non querant, nec aurum velint:

18 Sed sagittis parvulus interficiet, & laqueantibus uteris non miserabuntur, & super filios non parcerit oculus eorum.

19 Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, inclitya superbia Chaldeorum, † sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorriam.

† Gen.
19. 24.

20 Non habitabitur usque in finem, & non fundabitur usque ad generationem & generationem: nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi.

21 Sed requiescent ibi bestię, & replebuntur domus eorum draconibus: & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltantur ibi:

22 Et respondebunt ibi ululæ in ædibus ejus, & sirenes in delubris voluptatis.

CAPUT XIV.

Vaticinium de Judæorum consolatione & a Babylonica captivitate liberatione, Babyloniæque contritione: quorum ingens superbia, amplitudo dominii & crudelitas explicantur, una cum punitione Philistinorum, ac ceterorum qui ob calamitatem Judæorum lætati sunt.

1 PROPE est ut veniat tempus ejus, & dies ejus non elongabuntur. Miserabitur enim Dominus Jacob, & eliget achuc de Israel, & requiescet eos faciet super humum suam: adjungetur advena ad eos, & adherabit domui Jacob.

2 Et tenebunt eos populi, & adducent eos in locum suum: & possidebit eos domus Israel super terram Domini in servis, & ancillas: & erunt capientes eos qui se ceperant, & subiciet exactores suos.

3 Et erit in die illa: cum requiem dederit tibi Deus a labore tuo, & a concussione tua, & a seruitute dura, qua ante seruisti:

4 Sumes parabolam istam contra regem Babylonis, & dices: Quomodo cessauit exactor, quiescit tributum?

5 Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium,

6 Caedentem populos in indignatione, plaga insanabili, subiciet in furore gentes, persequentem crudeliter.

7 Conquieuit: & siluit omnis terra, gavisus est & exultauit:

8 Abietes quoque laetate sunt super te, & cedri Libani, ex quo dormisti, non ascendet qui fuccidat nos.

9 Infernus subter conturbatus est in occursum aduentus tui, suscitauit tibi gigantes. Omnes principes terrae surrexerunt de solis suis, omnes principes nationum.

10 Uniuersi respondebunt, & dicent tibi: Et tu vulneras eos sicut & nos, nostri similes effectus es.

11 Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum: subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes.

12 Quomodo cecidisti de caelo lucifer, qui mane oriebaris: corruisti in terram, qui uenerabas gentes?

13 Qui dicebas in corde tuo: in caelum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis.

14 Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.

15 Verumtamen ad infernum detraheris in profundum lacu:

16 Qui te viderint, ad te inclinabuntur, reque prospicient: Numquid iste est vir, qui conturbauit terram, qui concussit regna,

17 Qui posuit orbem desertum, & urbes ejus destruxit, vindictis ejus non aperuit carcerem?

18 Omnes reges gentium uniuersi dormierunt in gloria, vir in domo sua.

19 Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis polluta, & obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio, & descenderunt ad fundamenta lacu, quasi cadaver putridum.

20 Non habebis consortium, neque cum eis in sepultura: tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti: non vocabitur in aeternum semen pessimorum.

21 Preparate filios ejus occisioni in iniquitate patrum suorum: non surgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum.

22 Et confugam super eos, dicit Dominus exercituum: & perdim Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem, dicit Dominus.

23 Et ponam eam in possessionem ericii, & in paludes aquarum, & scopabo eam in scopam terens, dicit Dominus exercituum.

24 Iuravit Dominus exercituum, dicens: Si non, ut putavi, ita erit: & quomodo mente tractavi,

25 Sic eveniet: Ne conteram Assyrium in terra mea, & in montibus meis conculcetem eum: & auferent ab eis jugum ejus, & onus illius ab humero eorum tolletur.

26 Hoc consilium, quod cogitavi super omnem terram, & hac est manus extenta super uniuersas gentes.

27 Dominus enim exercituum decrevit: & quis poterit infirmare? & manus ejus extenta: & quis auerter eam?

28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud:

29 Ne lateris Philisthae omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui: de radice enim colubri egredietur regulus, & semen ejus absorbens vitulem.

30 Et pascentur primogeniti pauperum, & pauperes fiducialiter requiescent: & interire faciam in fame radicem tuam, & reliquias tuas interfectam.

31 Ulula porta, clama civitas: prostrata est Philisthae omnis: ab aquilone enim fumus ueniet, & non est qui effugiet agmen ejus.

32 Et quis respondebitur nuntis genis? Quia Dominus fundauit sion, & in ipso sperabunt pauperes populi ejus.

CAPUT XV.

Moabitarum ruina praedicitur, & compassio prophetae erga Moab.

1 **O**mnis Moab. Quia nocte uastata est Ar Moab, contigit: quia nocte uastatus est murus Moab, contigit.

2 Ascendit dominus, & Dibon ad excelsum in planctum super Nabo, & super Medaba, Moab ululauit: † in cunctis capitibus ejus caluitium, & omnis barba radetur.

3 In trivitiis ejus accincti sunt sacco: super testa ejus, & in plateis ejus omnis ululatus descendit in fetum.

4 Clamavit Hesebon, & Eleale, usque Jafa audita est vox eorum, super hoc expediti Moab ululabant, anima ejus ululabit sibi.

5 Cor meum ad Moab clamabit, vestes ejus usque ad Sopor uilulam contemnerem: per ascensum enim Luthi flens ascendet, & in uia Oronaim clamorem contitionis leuabunt.

6 Aquae enim Nemrim deserta erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interit.

7 Secundum magnitudinem operis, & uisitationis eorum: ad torrentem salicum ducent eos.

8 Quoniam cecidit clamor terminum Moab: usque ad Gallim ululatus ejus, & usque ad Puteum Elim clamor ejus.

9 Quia aquae Dibon repletae sunt sanguine: ponam enim super Dibon additamenta: his, qui fugerint de Moab leonem, & reliquias terrae.

CAPUT XVI.

Orat emitti agnum, nempe Christum, de petra deserti: Moab ob arrogantiam & perfidiam humiliabitur, paucis ex eo relictiis.

1 **E**mitte agnum Domine dominatorem terrae, de Petra desine ad montem filiae Sion.

2 Et erit: Sicut avis fugiens, & pulli de nido uolantes, sic erunt filiae Moab in transcensu Arnon.

3 Intersitium, cogge consilium: pone quasi noctem umbram tuam in meridie: absconde fugientes, & uagos ne procas.

4 Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto latibulum eorum a facie uastatoris: finitus est enim pulvis, consummatus est miser: defecit qui conculcabat terram.

† Jer. 48. 37. Ezech. 7. 18.

5 Et preparabitur in misericordia solium, & sedebit super illud in veritate in tabernaculo David, iudicans & quærens iudicium, & velociter reddens quod iustum est.

6 † Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: superbia ejus & arrogantia ejus, & indignatio ejus plusquam fortitudo ejus.

7 Idcirco ululabit Moab ad Moab, & univertus ululabit: his, qui latantur super muros cocti lateris, loquimini plagas suas.

8 Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt, & vineam Sabama Domini gentium exciderunt: flagella ejus usque ad Jazer pervenerunt: erraverunt in deserto, propaggines ejus relictae sunt, transferunt mare.

9 Super hoc plorabo in fletu Jazer vineam Sabama: inebriabo te lacryma mea Hesebon, & Eleale: quoniam super vindemiam tuam, & super messem tuam vox calcantium irruit.

10 Et auferetur lætitia & exultatio de Carmelo, & in vineis non exultabit neque jubilabit, vinum in torculari non calcabit qui calcate confueverat: vocem calcantium abstulit.

11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, & viscera mea ad murum cocti lateris.

12 Et erit: cum apparuerit quod laboravit Moab super excelis suis, ingredietur ad sancta sua ut obsecret, & non valebit.

13 Hoc verbum, quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc:

14 Et nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis, quasi anni mercenarii, auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur parvus & modicus, nequam multus.

CAPUT XVII.

Vastatis Damascus auxiliariis populi Israel, similiter & Israel vastabitur, quia oblitus est Dei Salvatoris sui, ad quem calamitate pressus revertetur: & via persecutoribus populi Domini denuntiatur.

1 **O** Nus Damasci. Ecce Damascus desinet esse civitas, & erit sicut cervus lapidum in ruina.

2 Derelictæ civitates Aroer gregibus erunt, & requiescent ibi, & non erit qui exterreat.

3 Et cessabit adiutorium ab Ephraim, & regnum a Damasco: & reliquæ Syriæ sicut gloria filiorum Israel erunt: dicit Dominus exercituum.

4 Et erit in die illa: attenuabitur gloria Jacob, & pinguedo carnis ejus marcescet.

5 Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, & brachium ejus spicas leget: & erit sicut quærens spicas in valle Raphaim.

6 Et relinquetur in coctis ramentis, & sicut excussio oleæ duarum vel trium ulvarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus ejus fructus ejus: dicit Dominus Deus Israel.

7 In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, & oculi ejus ad sanctum Israel respicient:

8 Et non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus ejus: & quæ operati sunt digiti ejus non respiciet, lucos & delubra.

9 In die illa erunt civitates fortitudinis ejus derelictæ sicut aratra, & segete quæ derelictæ sunt a facie filiorum Israel, & erit deserta.

10 Quia oblitus es Dei Salvatoris tui, & fortis adiutoris tui non es recordata: propterea plantabis plantationem fidelem, & germen alienum feminabis.

11 In die plantationis tuæ laurifera, & mane semen tuum florebit: ablata est messis in die hereditatis, & dolebit graviter.

12 Væ multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis: & tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.

13 Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium, & increpabit eum, & fugiet procul: & rapietur sicut pulvis montium a facie venti, & sicut turbo coram tempestate.

14 In tempore vesperæ, & ecce turbatio: in matutino, & non subsistet: hæc est pars eorum qui vastaverunt nos, & fors diripientium nos.

CAPUT XVIII.

Adversus Aegyptios qui Judæos pellexerant ad confidendum in ipsis: additur consolatio populi Judaici de reditu ad Jerusalem.

1 **V**æ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Aethiopiæ.

2 Qui mittit in mare legatos, & in vasis papyri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius; ad gentem expectantem & conculatam, cujus diripuerunt flumina terram ejus.

3 Omnes habitatores orbis, qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubæ audietis:

4 Quia hæc dicit Dominus ad me: Quiescam, & considerabo in loco meo, sicut meridiana lux clara est, & sicut nubes roris in die messis.

5 Ante messem enim totus effloruit, & immatura perfectio germinabit, & præcedentur ramusculi ejus scilicet: & quæ derelictæ fuerint, abscedentur, & excutientur.

6 Et relinquentur simul avibus montium, & bestis terræ: & astate perperna erunt super eum volucres, & omnes bestia terræ super illum hiemabunt.

7 In tempore illo deferetur munus Domini exercituum a populo divulso & dilacerato, a populo terribili, post quem non fuit alius, a gente expectante, expectante & conculcata, cujus diripuerunt flumina terram ejus; ad locum nominis Domini exercituum, montem Sion.

CAPUT XIX.

Describit plenius Aegyptiorum punitionem; & quod ad Deum conversi, misso ipsis Salvatore, consolabuntur.

1 **O** Nus Aegypti, Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingredietur Aegyptum, & commovebuntur simulachra Aegypti a facie ejus, & cor Aegypti tabescent in medio ejus.

2 Et concurrere faciam Aegyptios adversus Aegyptios: & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.

3 Et dirumpetur spiritus Aegypti in visceribus ejus, & consilium ejus precipitabo: & interrogabunt simulachra sua, & divinos suos, & pythones, & ariolos.

4 Et tradam Aegyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus Deus exercituum.

5 Et arefces aqua de mari, & fluvius desolabitur, aque siccabuntur.

6 Et deficient flumina : attenuabuntur , & siccabuntur rivi aggerum . Calamus & juncus marcescet :

7 Nudabitur alveus rivi a fonte suo , & omnis sementis irrigua siccabitur , arescet , & non erit .

8 Et morebunt piscatores , & lugebunt omnes mitentes in flumen hamum , & expandentes rete super faciem aquarum emarcescent .

9 Confundentur qui operabantur linum , pectentibus & textentes subtilia .

10 Et erunt irrigua ejus flaccientia : omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces .

11 Stulti principes Taneos , sapientes consiliarit Pharaonis , dederunt consilium insipientis . Quomodo dicetis Pharaoni : Filius sapientium ego , filius regum antiquorum ?

12 Ubi nunc sunt sapientes tui ? annuntient tibi , & indicent quid cogitaverit Dominus exercituum super Aegyptum .

13 Stulti facti sunt principes Taneos , emarceverunt principes Mempheos , deceptum Aegyptum , angulum populorum ejus .

14 Dominus miscuit in medio ejus spiritum vertiginis : & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo , sicut errat ebrius & vomens .

15 Et non erit Aegypto opus , quod faciat caput & caudam , incurvantem & refractantem .

16 In die illa erit Aegyptus quasi mulieres , & stupebunt , & timebunt a facie commotionis manus Domini exercituum , quam ipse movebit super eam .

17 Et erit terra Juda Aegypto in pavorem : omnis qui illius fuerit recordatus , pavebit a facie consilii Domini exercituum , quod ipse cogitavit super eam .

18 In die illa erunt quinque civitates in terra Aegypti , loquentes lingua Chanaan , & jurantes per Dominum exercituum : Civitas solis vocabitur una .

19 In die illa erit altare Domini in medio terrae Aegypti , & titulus Domini juxta terminum ejus .

20 Erit in signum , & in testimonium Domino exercituum in terra Aegypti . Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis , & mittet eis salvatorem & propugnatorem , qui liberet eos .

21 Et cognoscetur Dominus ab Aegypto , & cognoscet Aegyptii Dominum in die illa , & colent eum in hostiis & in muneribus : & vota vovebunt Domino , & solvent .

22 Et percutiet Dominus Aegyptum plaga , & sanabit eam , & revertentur ad Dominum , & placabitur eis , & sanabit eos .

23 In die illa erit via de Aegypto in Assyrios , & intrabit Assyrius Aegyptum , & Aegyptii in Assyrios , & servient Aegyptii Assur .

24 In die illa erit Israel tertius Aegypto & Assyrio : benedictio in medio terrae ,

25 Cui benedixit Dominus exercituum , dicens : Benedictus populus meus Aegypti , & opus manuum mearum Assyrio : hereditas autem mea Israel .

CAPUT XXI.

Ex hoc quod Isaias jubetur nudus & discalceatus incedere , praedicitur Aegyptiorum & Aethiopum captivitas ab Assyriis , judicis de illorum afflictione stupentibus .

I N anno , quo ingressus est Tharthan in Azozum , cum misisset eum Sargon rex Assyriorum , & pugnavisset contra Azozum , & cepisset eam :

2 In tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiae filii Amos , dicens : Vade , & solve faccum de lumbis tuis , & calcamenta tua tolle de pedibus tuis . Et fecit sic , vadens nudus , & discalceatus .

3 Et dixit Dominus : Sicut ambulavit servus meus Isaias nudus , & discalceatus , trium annorum signum & portentum erit super Aegyptum , & super Aethiopiā ,

4 Sic minabit rex Assyriorum captivitatem Aegypti , & transmigrationem Aethiopiae , juvenem & senem , nudam & discalceatam , discooperitis natibus ad ignominiam Aegypti .

5 Et timebunt , & confundentur ab Aethiopia spe sua , & ab Aegypto gloria sua .

6 Et dicit habitator insulae hujus in die illa : Ecce haec erat spes nostra , ad quos confugimus in auxilium , ut liberarent nos a facie regis Assyriorum : & quo modo effugere poterimus nos ?

CAPUT XXI.

Ruina Babylonis per Medos & Persas : onus Idumae & Arabiae .

1 Onus deserti maris . Sicut turbines ab Africo veniunt , de deserto venit , de terra horribilis .

2 Visio dura nuntiata est mihi : qui incredulus est , infideliter agit : & qui depopulator est , vastat . Ascende Aelam , oblide Medae : omnem gemitum ejus cessare feci .

3 Propterea repleti sunt lumbi mei dolore : angustia possidet me sicut angustia parvulenti : corruui cum audirem , conturbatus sum cum viderem .

4 Emarcui cor meum , tenebrae stupefecerunt me : Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum .

5 Pone mentiam , contemplantare in specula comedentes & bibentes : surgite principes , arripite clypeum .

6 Haec enim dixit mihi Dominus : Vade , & pone speculatorem : & quodcumque videris , annuntiet .

7 Et vidit curram dgorum equulum , ascensorem asini , & ascensorem cameli : & contemplantus est diligenter multo intuitu .

8 Et clamavit leo : Super speculum Domini ego sum , stans jugiter per diem : & super custodiam meam ego sum , stans totis noctibus .

† Hab. 2. 1.

9 Ecce iste venit ascensor vir bigae equitum , & respondit : Venit : & cecidit , cecidit Babylon , & omnia sculptilia deorum ejus concreta sunt in terram .

† Jer. 51. 8. Apoc. 14. 8.

10 Tritura mea , & filii aerae meae , quae audivi a Domino exercituum Deo Israel , annuntiavi vobis .

11 Onus Duma ad me clamat ex Seir : Custos quid de nocte ? custos quid de nocte ?

12 Dixit custos : Venit mane & nox : si quaeritis , quaerite : convertimini , venite .

13 Onus in Arabia . In saltu ad vespertam dormietis , in semitis Dedanum .

14 Occurrentes scienti ferte aquam , qui habitatis terram austris , cum panibus occurrere fugienti .

15 A facie enim gladiorum fugerunt , a facie gladii imminentiis , a facie arcus extenti , a facie gravis praellii :

16 Quoniam haec dicit Dominus ad me : Adhuc in uno anno , quasi in anno mercenarii , & auferetur omnis gloria Cedar .

17 Et reliquiae numeri fugitatorum fortium de filiis Cedar imminuent : Dominus enim Deus Israel locutus est .

CAPUT XXII.

*Sermo Domini contra Jerusalem, ejus des-
fectus propheta vastitatem: & quod neglecto
Deo, frustra se muniat ad resistendum
Assyriis: carpuntur quod cum plangere
deberent, gula indulgeant; & rejectio Sob-
na templi prapposito substituitur Elisacim,
cui magna datur potestas.*

1 **O**Nus vallis visionis. Quidnam quoque
tibi est, quia ascendisti & tu omnis
in recta?

2 Clamoris plena, urbs frequens, civitas
exultans: interfecti tui, non interfecti gla-
dio, nec mortui in bello.

3 Cuncti principes tui supererunt simul, du-
reque ligati sunt: omnes qui inventi sunt,
vincti sunt pariter, procul fugerunt.

4 Propterea dixi: Recedite a me, amare
suebo: nolite incumbere ut consolemini mi
super vastitatem filiae populi mei.

5 Dies enim interfectionis, & conculcacio-
nis, & sietuum, Domino Deo exercituum in
valle visionis, serotans murum, & ma-
gnificus super montem.

6 Et Alam fumpsit pharetram, curam
hominis equitis, & parietem nudavit cly-
peus.

7 Et erunt electae valles tuae plene quadri-
garum, & equites ponent sedes suas in porta.

8 Et revelabitur operimentum judae, & vi-
debis in die illa armamentarium domus sal-
tus.

9 Et scissuras civitatis David videbitis,
quia multiplicatae sunt: & congregastis aquas
piscinae inferioris,

10 Et domos Jerusalem numerastis, & de-
struxistis domos ad munientium murum.

11 Et lacum sciscitis inter duos muros ad
aquam piscinae veteris: & non suspexitis ad
eam, qui fecerat eam, & operatorem ejus
de longe non vidistis.

12 Et vocabit Dominus Deus exercituum
in die illa ad sietum, & ad plantum, ad
calvitium, & ad cingulum facti:

13 Et ecce gaudium & laetitia, occidere
vitulos & jugulare arietes, comedere car-
nes, & bibere vinum: Comedamus, & bi-
bamus: cras enim morietur.

14 Et revelata est in auribus meis vox Do-
mini exercituum. Si dimitteret iniquitas haec
vobis donec moriamini, dicit Dominus Deus
exercituum.

15 Haec dicit Dominus Deus exercituum:
Vade, ingredere ad eum qui habitat in ta-
bernaculo, ad Sobnam prappositum templi,
& dices ad eum:

16 Quid tu hic, aut quasi quis hic: quia
excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in ex-
celso memoriale diligenter, in Petra taber-
naculum tibi.

17 Ecce Dominus asportari te faciet, sicut
asportatur gallus gallinaceus, & quasi ami-
ctum sic subleabit te.

18 Coronans coronabit te tribulatione,
quasi pilam mittet te in terram latam & spa-
tiosam: ibi morieris, & ibi erit cursum glo-
riae tuae, ingnominia domus Domini tui.

19 Et expellam te de statione tua, & de
ministerio tuo d.ponam te.

20 Et erit in die illa: Vocabo servum
meum Elisacim filium Helciae,

21 Et induam illum tunica tua, & cingulo
tuo confortabo eum, & potestatem tuam da-
bo in manu ejus: & erit quasi pater habi-
tantibus Jerusalem, & domui Juda.

22 † Et dabo clavem domus David super
humerum ejus: & † aperiet, & non erit qui
claudat: & claudet, & non erit qui aperiat.
† Apoc. 3. 7.
† Job 12. 14.

23 Et figam illum paxillum in loco fideli,
& erit in solum gloriae domui patris ejus.

24 Et suspendent super eum omnem glo-
riam domus patris ejus, vasorum diversa ge-
nera, omne vas parvulum, a vasis cratera-
rum usque ad omne vas musicorum.

25 In die illa dicit Dominus exercituum:
Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco
fideli, & frangetur, & cadet, & peribit quod
pepererat in eo, quia Dominus locutus est.

CAPUT XXIII.

*Tyri vastitas ad annos septuaginta predici-
tur propter ejus superbiam, & postea re-
struetur.*

1 **O**Nus Tyri. Ululate naves maris: quia
vastata est domus, unde venire con-
sueverant: de terra Cethim revelatum est eis.

2 Tacete qui habitatis in insula: negotia-
tores Sidonis transfratantes mare, reple-
vunt te.

3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis
fruges ejus: & facta est negotiatio gentium.

4 Erubescet Sidon: ait enim mare, fortitu-
do maris, dicens: Non parturivi, & non pe-
peri, & non enutivi juvenes, nec ad incre-
mentum perduxi virgines.

5 Cum audium fuerit in Aegypto, dole-
bunt cum audierint de Tyro:

6 Transiit maria, ululare qui habitatis in
insula:

7 Numquid non vestra haec est, quae gloria
batur a diebus pristinis in antiquitate sua: du-
cent eam pedes sui longe ad peregrinandum.

8 Quis cogitavit hoc super Tyrum quon-
dam coronatam, cujus negotiatores princi-
pes, institores ejus inclity Tyre?

9 Dominus exercituum cogitavit hoc, ut
detraheret superbiam omnis gloriae, & ad
ignominiam deduceret universos inclityos
terrae.

10 Transiit terram tuam quasi flumen filia
maris, non est cingulum ultra tibi.

11 Manum suam extendit super mare, con-
turbavit regna: Dominus mandavit adversus
Chanaan, ut contereret fortes ejus.

12 Et dixit: Non adicies ultra ut glorie-
ris, calumniam sustinens virgo filia Sidonis:
in Cethim confurgens transiit, ibi quoque
non erit requies tibi.

13 Ecce terra Chaldaeorum talis populus
non fuit, Assur fundavit eam: in captivita-
tem traxerunt robustos ejus, suffoderunt
domos ejus, posuerunt eam in ruinam.

14 Ululate naves maris, quia devastata est
fortitudo vestra.

15 Et erit in die illa: In oblivione eris o
Tyre septuaginta annis, sicut dies regis unius,
post septuaginta autem annos erit Tyro quasi
canticum meretricis.

16 Sume citharam, circui civitatem mere-
trix oblivioni tradita: bene cane, frequenta
canticum, ut memoria tui sit.

17 Et erit post septuaginta annos: Visitabit
Dominus Tyrum, & reducet eam ad merce-
des suas: & rursum fornicabitur cum univer-
sis regnis terrae super faciem terrae.

18 Et erunt negotiationes ejus, & mercedes
ejus sanctificatae Domino: non condentur,
neque reponentur: quia his, qui habitaver-
int coram Domino, erit negotiatio ejus, ut
manducent in saturitatem, & vestiantur us-
que ad vestimentum.

CAPUT XXIV.

Mala quae Dominus propter peccata universo orbi facturus est, adjecta interim reliquiarum consolatione: & quam terribilis erit dies divini iudicii.

1 Ecce Dominus dissipabit terram, & nudabit eam, & affiget faciem ejus, & disperget habitatores ejus.

2 Et erit sicut populus, sic sacerdos: & sicut servus, sic dominus ejus: sicut ancilla, sic domina ejus: sicut emens, sic ille qui vendit: sicut fenerator, sic is qui mutuum accipit: sicut qui reperit, sic qui debet.

3 Dissipatio dissipabitur terra, & direptione praedabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc.

4 Luxit, & defluxit terra, & infirmata est: defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terrae.

5 Et terra infecta est ab habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt foedus sempiternum.

6 Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores ejus: ideoque infamient cultores ejus, & relinquentur homines pauci.

7 Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui laetabant corde.

8 Cessavit gaudium tympanorum, quiesvit sonitus lantantium, concituit dulcedo citharae.

9 Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam.

10 Atria est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.

11 Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis laetitia: translatum est gaudium terrae.

12 Relicta est in urbe solitudo, & calamitas opprimit portas.

13 Quia haec erunt in medio terrae, in medio populorum: quomodo si paucae olivae, quae remanent, excutiantur ex olea; & racemi, cum fuerit finit vindemia.

14 Hi levabant vocem suam, & aequae laudabant: cum glorificatus fuerit Dominus, hincient de mari.

15 Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum, in insulis maris nomen Domini Dei Israel.

16 A finibus terrae laudes audivimus, gloriam justis. Et dixi: Secretum meum mihi, secretum meum mihi, ve mihi: praevariantes praevartici sunt, & praevarticatione transgressorum praevartici sunt.

17 Formido, & fovea, & laqueus super te, qui habitator es terrae.

18 Et erit: Qui fugerit a voce formidinis, cadet in foveam: & qui se explicaverit de fovea, tenetur laqueo: quia citharae de excelsis aperta sunt, & concutientur fundamenta terrae.

19 Confractioe confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra.

20 Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, & auferetur quasi tabernaculum unius noctis: & gravabit eam iniquitas sua, & corruet, & non aspiciet ut resurgat.

21 Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam caeli in excelsis, & super reges terrae, qui sunt super terram.

22 Et congregabuntur in congregatione unius falcis in lacum, & claudentur ibi in carcere: & post multos dies visitabuntur.

† Osee 4. 9.

† Jerem. 48. 44.

23 Et erubescet luna, & confundetur sol, cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, & in Jerusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

CAPUT XXV.

Propheta Deo gratias agit de operibus suis mirabilibus, & beneficiis populo ipsius in monte Sion praestandis.

1 Domine Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo: quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen.

2 Quia posuisti civitatem in tumulo, urbem fortem in ruinam, domum alienorum: ut non sit civitas, & in sempiternum non aedificetur.

3 Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.

4 Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes a turbine, umbraculum ab aestu, spiritus enim robusto: quasi turbo impellens parietem.

5 Sicut aestus in siti, tumulum alienorum humiliabis: & quasi calore sub nube torrente, propaginem fortium marcescere facies.

6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiae, pinguium medullarum, vindemiae defaecatae.

7 Et praecipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, & telam quam orditus est super omnes nationes.

8 Praecipitabit mortem in sempiternum: & auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.

9 Et dicet in die illa: Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvabit nos: iste Dominus, sustinimus eum, exultabimus, & laetabimur in salutari ejus.

10 Quia requiescet manus Domini in monte isto: & trisurabitur Moab sub eo, sicuti tenentur paleae in plaustris.

11 Et extendit manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: & humiliabit gloriam ejus cum alligione manuum ejus.

12 Et munimenta sublimium murorum tuorum concident, & humiliabuntur, & detrahentur in terram usque ad pulverem.

CAPUT XXVI.

Canticum gratiarum actionis ob exaltationem iustorum & humiliationem impiorum, & de resurrectione mortuorum.

1 In die illa cantabitur canticum istud in terra Juda:

Urbs fortitudinis nostrae Sion salvator, ponetur in ea murus & antemurale.

2 Aperite portas, & ingredietur gens iusta, custodiens veritatem.

3 Vetus error abijt: servabis pacem; pacem, quia in te speravimus.

4 Sperastis in Domino in saeculis aeternis, in Domino Deo forti in perpetuum.

5 Quia increpavit habitantes in excelsis, civitatem sublimem humiliabit.

Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.

6 Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

7 Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.

† Apoc. 7. 17. & 21. 4.

8 Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinimus te: nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animarum.

9 Anima mea desideravit te in nocte: sed & spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.

Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discant habitatores orbis.

10 Misereamur impio, & non discet iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.

11 Domine exaltetur manus tua, & non videant: videant, & confundantur zelantes populi: & ignis hostes tuos devoret.

12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

14 Morientes non vivant, gigantes non resurgant: propterea visitasti & contrivisti eos, & perdidisti omnem memoriam eorum.

15 Indulxisti genti Domine, indulxisti genti: numquid glorificatus es: elongasti omnes terminos terrarum.

16 Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

17 Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus a facie tua Domine.

18 Concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus spiritum: salutes non fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terrarum.

19 Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent: expergiscimini, & laudate qui habitatis in pulvere: quia ros lucis ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam.

20 Vade populus meus, intra in cubacula tua, claude ostia tua super te, abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio.

21 † Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, ut visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum: & revelabit terra sanguinem suum, & non operiet ultra interfectos suos.

CAPUT XXVII.

Punitio Leviathan: paterna Domini correctio in filios Israel: civitas munita desolabitur: filii Israel reversi ab Assyriis & Aegypto adorabunt Dominum in Jerusalem.

1 IN die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti, super Leviathan serpentem vestem, & super Leviathan serpentem tortuosum, & occidet eum, qui in mari est.

2 In die illa vinea meri cantabit ei.

3 Ego Dominus, qui servo eam, repente propinabo ei: non forte visitetur contra eam, nocte & die servo eam.

4 Indignatio non est mihi: quis dabit me spinam & veprem in prælio: gradiam super eam, succendam eam pariter?

5 An potius tenebit fortitudinem meam, faciet pacem mihi, pacem faciet mihi?

6 Qui ingrediuntur impetu ad Jacob, florebunt & germinabit Israel, & implebunt faciem orbis semine.

7 Numquid juxta plagam percussit se percussit eum? aut sicut occidit interfectos eius, sic occisus est?

8 In mensura contra mensuram, cum abjecta fuerit, iudicabis eam: meditatus est in spiritu suo duro per diem æstus.

9 Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Jacob: & iste omnis fructus ut aufe-

ratur peccatum ejus, cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos, non stabunt luci & delubra.

10 Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, & dimittetur quasi desertum: ibi pascetur vitulus, & ibi accubabit, & consumet summitates ejus.

11 In siccitate messes illius conterentur, mulieres venientes, & docentes eam: non est enim populus sapiens, propterea non miserebitur ejus, qui fecit eum; & qui formavit eum, non parceret ei.

12 Et erit: In die illa percuet Dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem Aegypti, & vos congregabimini unus & unus filii Israel.

13 Et erit: In die illa clangentur in tuba magna, & venient qui perdidit fuerant de terra Assyriorum, & qui ejeti erant in terra Aegypti, & adorabunt Dominum in monte sancto in Jerusalem.

CAPUT XXVIII.

Superbis & ebriis Israelitis comminatur Dominus, eo quod sacerdotes vacent ebrietati, & principes irideant verba & comminationes prophetarum, ponentes mendacium spem suam: de lapide angulari in fundamentis Sion ponendo: de pena illusorum, & consolatione paucorum bonorum.

1 VÆ coronæ superbiæ, ebriis Ephraim, & fiori decidenti, gloriæ exultationis ejus, qui erant in vertice vallis pinguis, errantes a vino.

2 Ecce validus & fortis Dominus, sicut imperus grandinis; turbo contringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium, & emissarum super terram sparsarum.

3 Pedibus concubabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim.

4 Et erit hos decedens gloriæ exultationis ejus, qui est super verticem vallis pinguium, quasi temporaneum ante maugritatem autumnii: quod cum apex erit videns, statim ut manu tenuerit, devorabit illud.

5 In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, & serum exultationis residuo populi sui.

6 Et spiritus iudicii sedenti super iudicium, & fortitudo revertentibus de bello ad portam.

7 Verum hi quoque præ vino nescierunt, & præ ebrietate erraverunt: sacerdos & propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.

8 Omnes enim mentæ repletæ sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus.

9 Quem docebit scientiam? & quem intelligere faciet auditum? ab lactatos a lacte, avulsos ab uberibus.

10 Quia manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum tibi, modicum tibi.

11 † In loquela enim labii, & lingua altera loquetur ad populum istum.

12 Cui dixit: Hæc est requies mea, reficite lassum, & hoc est meum refrigerium: & noluerunt audire.

13 Et erit eis verbum Domini: Manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum tibi, modicum tibi: ut vadant, & cadant retrorsum, & conterantur, & illaqueentur, & capiuntur.

14 Propter hoc audite verbum Domini viri illusores, qui dominamini super populum meum, qui est in Jerusalem.

† Mich.
2. 3.

† 1. Cor.
14. 21.

15 Dixistis enim : Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fœdus pactum : Flagellum inundans cum transierit, non veniet super nos : quia posuimus mendacium spem nostram, & mendaciæ protekti sumus.

16 Idcirco hæc dicit Dominus Deus : † Ecce ego mitram in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum : qui crediderit, non festinet.

17 Et ponam in pondere iudicium, & iustitiam in mensura : & subvertet grandis spem mendacii : & protectionem aquæ inundabunt.

18 Et delebitur fœdus vestrum cum morte, & pactum vestrum cum inferno non stabit : flagellum inundans cum transierit, eritis ei in conculcationem.

19 Quandocumque pertransierit, tollet vos : quoniam mane diluculo pertransibit in die & in nocte, & tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.

20 Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat : & pallium breve utrumque operire non potest.

21 † Sicut enim in monte divisionum stabit Dominus : † sicut in valle, quæ est in Gabaon, nascetur : ut faciat opus suum, alienum opus ejus : ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo.

22 Et nunc nolite illudere, ne forte stringantur vincula vestra, consummationem enim & abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum super universam terram.

23 Auribus percipite, & audite vocem meam, attendite, & audite eloquium meum.

24 Numquid tota die arabit arans ut ferat, profcindet & sarriet humum suam ?

25 Nonne cum adæquaverit faciem ejus, seret gith, & cyminum sparget, & ponet triticum per ordinem, & hordeum, & milium, & viclam in finibus suis ?

26 Et erudit illum in iudicio : Deus suus docebit illum.

27 Non enim in ferris triturabitur gith, nec rota plaustrî super cyminum circuibit : sed in virga excutietur gith, & cyminum in baculo.

28 Panis autem comminuetur : verum non in perpetuum triturans triturabit illum, neque vexabit eum rota plaustrî, nec unguis suis comminuet eum.

29 Et hoc a Domino Deo exercituum exivit, ut mirabile faceret consilium, & magnificaret iustitiam.

C A P U T XXIX.

Obsidio & afflictio Jerusalem, contritio gentium illam obsidentium : de libro signato, ac cacitate Judæorum : via profundis corde denuntiatur : reliquias Jacob prædicat illuminandas, & ad Deum convertendas.

1 VÆ Ariel, Ariel civitas, quam expugnavit David : additus est annus, ad annum : sollemnitates evolutæ sunt.

2 Et circumvallabo Ariel, & erit tristis & merens, & erit mihi quasi Ariel.

3 Et circumdabo quasi sphæram in circuitu tuo, & faciam contra te aggerem, & munimenta ponam in obsidione tua.

4 Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo audietur eloquium tuum : & erit quasi pythonis de terra vox tua : & de humo eloquium tuum mustabit.

5 Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te : & sicut favilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te prævaluerunt.

6 Erikque repente confestim. A Domino exercituum visitabitur in tonitruo, & commotione terræ, & voce magna turbinis & tempestatis, & flammæ ignis devorantis.

7 Et erit sicut somnium visionis nocturnæ multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra Ariel, & omnes qui militaverunt, & obfederunt, & prævaluerunt adversus eam.

8 Et sicut somniat esuriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima ejus : & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, & anima ejus vacua est : sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra montem Sion.

9 Obstupescite, & admiramini, fluctuate, & vacillate : inebriamini, & non à vino : movemini, & non ab ebrietate.

10 Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, prophetas & principes vestros, qui vident visiones, operiet.

11 Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas, dicent : Lege istum, & respondebit : Non possum, signatus est enim.

12 Et dabitur liber nescienti literas, dice-turque ei : Lege : & respondebit : Nescio litteras.

13 Et dixit Dominus : † Eo quod appropinquet populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem ejus longè est a me, & timerunt me mandato hominum & doctrinis :

14 Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo : † peribit enim sapientia a sapientibus ejus, & intellectus prudentiam ejus absconderit.

15 Væ qui profundi esis corde, ut a Domino abscondatis consilium : quorum sunt in tenebris opera, & dicunt : † Quis videt nos, & quis novit nos ?

16 Perverfa est hæc vestra cogitatio : quasi si lutum contra figulum cogitet, & dicat opus factori suo : Non fecisti me : & figmentum dicat fictori suo : Non intelligis.

17 Nonne adhuc in modico & in brevi convertetur Libanus in charmel, & charmel in saltum reputabitur ?

18 Et audient in die illa surdi verba libri, & de tenebris & caligine oculi caecorum videbunt.

19 Et addent mites in Domino lætiam, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt.

20 Quoniam defecit qui prævalebat, consummatus est illusor, & succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem :

21 Qui peccare faciebant homines in verbo, & argumentem in porta supplantabant, & declinaverunt frustra a iusto.

22 Propter hoc, hæc dicit Dominus ad domum Jacob, qui redemit Abraham : Non modo confundetur Jacob, nec modo vultus ejus erubescet :

23 Sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum, in medio sui sanctificantes nomen meum, & sanctificabunt sanctum Jacob, & Deum Israel prædicabunt :

24 Et scient errantes spiritu intellectum, & mustitatores discant legem.

† Psal.
117. 22.
Matth.
21. 42.
Ador.
4. 11.
Rom.
9. 25.
1. Petr.
2. 6.

† 2. Reg.
5. 10.
1. Par.
24. 11.
† Jos.
10. 10.

† Matth.
13. 8.
Marc.
7. 6.

† 1. Cor.
1. 19.
Abd.
v. 8.

† Eclli.
23. 26.

CAPUT XXX.

Comminatio adversus Iudaeos, qui Domino inconsulto prementibus Assyriis ad Aegyptios confugiebant: ipsi quoque prophetiarum admonitiones audire nolentibus, sed vana praesidia quaerentibus, gravem denuntiat afflictionem: & quam sit Deus futurus benignus ad ipsos revertentibus: & de magna revertentium felicitate, ac iudicio impiorum.

VAE filii desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium, & non ex me: & ordiremini retiam, & non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum:

1 Qui ambulatis ut descendatis in Aegyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in umbra Aegypti.

2 Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusione, & fiducia umbrae Aegypti in ignominiam.

3 Erant enim in Tani principes tui, & nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt.

4 Omnes confusi sunt super populo, qui eis prodesse non potuit: non fuerunt in auxilium & in aliquam utilitatem, sed in confusione & in opprobrium.

5 Onus jumentorum austru. In terra tribulationis & angustiae laena, & leo ex eis, vipera, & regulus volans, portantes super humeros jumentorum divitias suas, & super gibbum camelorum thesauros suos, ad populum qui eis prodesse non poterit.

6 Aegyptus enim frustra & vane auxiliabitur: ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce.

7 Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, & in libro diligenter exara illud, & erit in die novissimo in testimonium usque in aeternum.

8 Populus enim ad iracundiam provocans est, & filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei.

9 Qui dicunt videntibus: Nolite videre; & aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea, quae recta sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores.

10 Auferite a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus Israel.

11 Propterea haec dicit sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, & sperastis in calumnia & in tumultu, & iniuxi estis super eo:

12 Propterea erit vobis iniquitas haec sicut interruptio caeni, & requisita in muro excelso, quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio ejus.

13 Et comminetur sicut conteritur lagena sigilli contritio pervallida: & non invenietur de fragmentis ejus testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquae de fovea.

14 Quia haec dicit Dominus Deus sanctus Israel: Si revertamini & quiescatis, salvii eritis: in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et nolistis:

15 Et dixistis: Nequaquam, sed ad equos fugiemus: ideo fugietis. Et super veloces ascendemus: ideo velociores erunt, qui persequentur vos.

16 Mille homines a facie terroris unius: & a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, & quasi signum super collem.

17 Propterea expectat Dominus ut misereatur vestri: & idcirco exaltabitur parcens vobis: quia Deus iudicii Dominus: beati omnes qui expectant eum.

18 Populus enim Sion habitabit in Jerusalem: plorans nequaquam plorabis, miserans miserabitur tui: ad vocem clamoris tui statim ut audierit, respondebit tibi.

19 Et dabit vobis Dominus panem arctum, & aquam brevem: & non faciet avolare a te ultra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes praecceptorem tuum.

20 Et aures tuae audient verbum post tergum momentis: Haec est via, ambulate in ea: & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.

21 Et contaminabis laminas sculpillium argenti tui, & vestimentum consilii auri tui, & disperges ea sicut immunditiam menstruationis. Egredere, dices ei:

22 Et dabitur pluvia semini tuo, ubicumque seminaveris in terra: & panis frugum terrae erit uberrimus, & pinguis, pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiosus:

23 Et tauri tui, & pulli asinorum, qui operantur terram, commistum magna comedent sicut in area ventilatum est.

24 Et erunt super omnem montem excelsum, & super omnem collem elevatum, rivus currentium aquarum, in die intersectionis multorum, cum ceciderint turres.

25 Et erit lux lunae sicut lux solis, & lux solis erit septemplex sicut lux septem dieum, in die qua alligaverit Dominus vultum populi sui, & percussuram plaga ejus sanaverit.

26 Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor ejus, & gravis ad portandum: Libia ejus repleta sunt indignatione, & lingua ejus quasi ignis devorans.

27 Spiritus ejus velut torrens inundans usque ad medium colli, ad perdens gentes in nihilum, & frannem erroris, quod erat in maxillis populorum.

28 Canticum erit vobis sicut nox sanctificationis sollemnitatis, & laetitia cordis sicut qui pergit cum tibia, ut intret montem Domini ad forem Israel.

29 Et audiam faciem Domini gloriam vocis suae, & terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris, & flamma ignis devorantis: allidet in turbine, & in lapide grandinis.

30 A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.

31 Et erit transitus virgae fundatus, quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis & citharis: & in bellis praecipuis expugnabit eos.

32 Praeparata est enim ab heri Topheth, a rege praeparata, profunda, & dilatata. Nutrimenta ejus, ignis & ligna multa: flamas Domini sicut torrens sulphuris succedens eam.

CAPUT XXXI.

Judaeos qui fiducia in Deum relicta, ad Aegyptios & humana confugiunt praesidia, praedicit consumendos una cum suis auxiliariis: revertentes vero ad Dominum, virtute divina liberandos.

VAE qui descendunt in Aegyptum ad auxilium, in equis sperantes, & habentes fiduciam super quadrigis, quia multae sunt: & super equibus, quia praevalidi nimis: & non sunt confusi super sanctum Israel, & Dominum non requisierunt.

2 Ipse autem sapiens adduxit malum, & verba sua non abstulit: & confurget contra eum pessimorum, & contra auxilium operantium iniquitatem.

3 Aegyptus, homo, & non Deus: & equi eorum caro, & non spiritus: & Dominus inclinabit manum suam, & corraet auxiliator, & caderet qui praestatur auxilium, simulque omnes confumentur.

4 Quia haec dicit Dominus ad me: Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super praedam suam, & cum occurrerit ei multitudo pastorum, a voce eorum non formidabit, & a multitudine eorum non pavebit: sic descendet Dominus exercituum ut praetietur super montem Sion, & super collem eius.

5 Sicut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Jerusalem, protegens & liberans, transiens & salvans.

6 Convertimini sicut in profundum recessarum sibi Israel.

7 In die enim illa abjiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui, quae fecerunt vobis manus vestrae in peccatum.

8 Et caderet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non a facie gladii: & juvenes ejus vedigales erunt:

9 Et fortitudo ejus a terrore transibit, & pavebunt fugientes principes ejus: dixit Dominus, cujus ignis est in Sion, & caminus ejus in Jerusalem.

CAPUT XXXII.

De rega ac principibus in justitia regnaturis & de populi subditi felicitate: fultro autem principi & opulentiis mulieribus furta praedictur calamitas: pacis quoque pulchritudo ac requies opulenta promittitur populo Dei.

1 Ecce in justitia regnabit rex, & principes in judicio praerunt.

2 Et erit vir sicut qui abscondit a vento, & celat se a tempestate, sicut rivi aquarum in siti, & umbra petrae prominentis in terra deserta.

3 Non caligabunt oculi videntium, & aures audientium diligenter auscultabunt.

4 Et cor stultorum intelliget scientiam, & lingua balborum velociter loquetur & plane.

5 Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, princeps: neque fraudulentus appellabitur major:

6 Stultus enim satia loquetur, & cor ejus facit iniquitatem, ut perlicet simulationem, & loquatur ad Dominum fraudulenter, & vacuum faciat animam esurientis, & potum sitientis auferat.

7 Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacii, cum loqueretur pauperi iudicium.

8 Princeps vero ea, quae digna sunt principe, cogitabit, & ipse super duces stabit.

9 Mulieres opulenta surgite, & audite vocem meam: filiae confidentes percipite auribus eloquium meum.

10 Post dies enim & annum, vos consurbabimini confidentes: consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet.

11 Obstupescite opulenta, conturbabimini confidentes: exuite vos, & confundimini, accingite lumbos vestros.

12 Super ubera plangite, super regione considerabili, super vinea fertili.

13 Super humum populi mei spinæ & vepres ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis?

14 Dominus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est, tenebrae & palpato factae sunt super speluncas usque in aeternum. Gaudium onagrorum pascua gregum,

15 Donec effundatur super nos spiritus de excelso: & erit desertum in charmel, & charmel in saltum reputabitur.

16 Et habitabit in solitudine iudicium, & justitia in charmel fedebit.

17 Et erit opus iustitiae pax, & cultus iustitiae silentium, & securitas usque in sempiternum.

18 Et fedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta.

19 Grando autem in descensione saltus, & humilitate humiliabitur civitas.

20 Beati, qui seminatis super omnes aquas, immitrentes pedem bovis & auli.

CAPUT XXXIII.

Permixtum de defectione Sennacherib loquitur, & Judaeorum liberatione, ac divina potentia exaltatione: invenitur contra hypocritas: & quales esse debeant qui cum Domino habitaturi sunt in excelsis. Jerusalem vero habitatio erit opulenta, in qua magnificabitur Dominus, rex & legislator nosster.

1 VAE qui praedaris, nonne & ipse praedaris? & qui spernis, nonne & ipse sperneris? cum consummaveris deprædationem, depradaberis: cum fatigatus desideris contemnere, contemneris.

2 Domine miserere nostri: te enim expectavimus: esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis.

3 A voce angeli fugerunt populi, & ab exaltatione tua dispersae sunt gentes.

4 Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossae plena fuerint de eo.

5 Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excelsis: implevit Sion iudicio & justitia.

6 Et erit fides in temporibus tuis: divitiæ salutis sapientia & scientia: timor Domini ipse est thesaurus ejus.

7 Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare sibi vult.

8 Dissipatae sunt viae, cessavit transitus per semitam, irritum factum est pactum, projectae civitates, non reputavit homines.

9 Luxit, & elanguit terra: confusus est Libanus, & obsorduit, & factus est Saron sicut desertum: & conculsa est Basan, & Carmelus.

10 Nunc confugam, dicit Dominus: nunc exaltabor, nunc sublebor.

11 Concipietis ardorem, parietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos.

12 Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ congregatae igni comburentur.

13 Audite qui longe estis, quae fecerim, & cognoscite vicini fortitudinem meam.

14 Conterriti sunt in Sion peccatores, posedit tremor hypocritas, quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

15 † Qui ambulat in iustitiis, & loquitur veritatem, qui proicit avaritiam & calumniam, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum.

† psal. 14. 2.

16 Iste in excelsis habitabit, munimenta faxorum sublimitas ejus: panis ei datus est, aquæ ejus fideles sunt.

17 Regem in decore suo videbunt oculi ejus, cernent terram de longe.

18 Cor tuum meditabitur timorem: † ubi est literatus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?

19 Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis: ita ut non possis intelligere discretitudinem linguæ ejus, in quo nulla est sapientia.

20 Respice Sion civitatem sollemnitatis nostræ: oculi tui videbunt Jerusalem, habitationem opulentiam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in sempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur.

21 Quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fuviurum rivi latissimi & parentes: non transitit per eum navis reuigum, neque tris magna transgredietur eum.

22 Dominus enim Jdex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

23 Laxati sunt funiculi tui, & non prævalent: sic erit malus tuis ut dilatare signum non queas. Tunc dividetur spolia prædaram multarum: claudi diripient rapinam.

24 Nec dicit vicinus: flangui: populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

CAPUT XXXIV.

Acerba Dei ultio super omnes gentes: Idumæa quoque contritio & perpetua vastitas prædicitur.

1 **A**ccedite gentes, & audite, & populi attendite: audiat terra, & plenitudo ejus; orbis, & omne germen ejus.

2 Quia indignatio Domini super omnes gentes, & furor super universam militiam eorum: interfecit eos, & dedit eos in occisionem.

3 Interfecti eorum projicientur, & de cadaveribus eorum ascendet fœtor: tabescent montes a sanguine eorum.

4 Et tabescent omnis militia cælorum, & complicabuntur sicut liber cæli: & omnis militia eorum deficiet, sicut defuit solum de vinea & de ficu.

5 Quoniam inebriatus est in cælo gladius meus: ecce super Idumæam descendet, & super populum intersectionis meæ, ad iudicium.

6 Gladius Domini repletus est sanguine, incaffatus est adipe, de sanguine agnorum, & hircorum, de sanguine medullatorum arietum: victima enim Domini in Bofsa, & interfectio magna in terra Edom.

7 Et descendunt unicornes cum eis, & tauri cum potentibus: inebriabuntur terra eorum sanguine, & humus eorum adipe pinguium.

8 Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion.

9 Et convertentur torrentes ejus in picem, & humus ejus in sulphur: & erit terra ejus in picem ardentem.

10 Nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus ejus: a generatione in generationem desolabitur, in sæcula sæculorum non erit transiens per eam.

11 Et possidebunt illam onocrotalus & ericius: ibis & corvus habitabunt in ea: & extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nihilum, & perpendiculum in desolationem.

12 Nobiles ejus non erunt ibi: regem potius invocabunt, & omnes principes ejus erunt in nihilum.

13 Et orientur in domibus ejus spinæ, & urticæ, & paliurus in munitionibus ejus: & erit cubile draconum, & pascua struthionum.

14 Et occurrent dæmonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem.

15 Ibi habitavit foveam ericius, & enutrivit canulos, & circumfodit, & fovit in umbra ejus: illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.

16 Requirit diligenter in libro Domini, & legit: unum ex eis non defuit, alter alterum non quaesivit: quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit, & spiritus ejus ipse congregavit ea.

17 Et ipse misit eis sortem, & manus ejus dividit eam illis in mensuram: usque in æternum possidebunt eam, in generationem & generationem habitabunt in ea.

CAPUT XXXV.

De futura consolatione, latitia, securitate, & felicitate perpetua eorum, qui in Christum sunt credituri.

1 **L**etabitur deserta & invia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilius.

2 Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloria Libani data est ei: decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri.

3 Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate.

4 Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, & salvabit vos.

5 Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt.

6 Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum: quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine.

7 Et quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & junci.

8 Et erit ibi semita & via, & via sancta vocabitur: non transitit per eam pollutus, & hæc erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam.

9 Non erit ibi leo, & mala bestia non adscendet per eam, nec inventietur ibi, & ambulabunt qui liberati fuerint.

10 Et redempti a Domino convertentur, & venient in Sion cum laude & lætitia sempiterna super caput eorum: gaudium & lætitiæ obrinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

CAPUT XXXVI.

Sennacherib capris civitatibus Juda munitis, mittit Rabfacem ad capiendam Jerusalem: qui variis in Ezechiam jactatis convitiis & blasphemis in Deum, Jerusalem ad deditionem exhortatur.

1 **E**T factum est in quartodecimo anno regis Ezechie, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Juda munitas, & cepit eas.

2 Et misit rex Assyriorum Rabfacem de Lachis in Jerusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi, & stetit in aquæductu piscine superioris in via Agri fallonis.

fr. Cor.

1. 20.

4. Reg.
18. 13.
2. Par.
32. 1.
Eclii.
48. 20.

CAPUT XXXVII.

Confernatus Ezechias propter blasphemias tuas Rabfacis tum Sennacherib, mittit ad Isaiam ut Dominum deprecetur, qui ipsum confortans divinum promittit auxilium: & caso per angelum exercitus Sennacherib, etiam ipse a filiis suis interimitur.

3 Et egressus est ad eum Eliacim filius Helciae, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Joahe filius Afaph a commentariis.

4 Et dixit ad eos Rabfaces: Dicit Ezechias: Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum, Quæ est ista fiducia, qua confidis?

5 Aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? super quem habes fiduciam, qua recessisti a me?

6 Ecce confidis super baculum arundineum confectum istum, super Aegyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum eius, & perforabit eam: sic Pharao rex Aegypti omnibus, qui confidunt in eo.

7 Quod si responderis mihi: in Domino Deo nostro confidimus: nonne ipse est, cujus abstulit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Judæ & Jerusalem: Coram altari isto adorabitis?

8 Et nunc tradæ te domino meo regi Assyriorum, & dabo tibi duo milia eorum, nec poteris eis te præbere ascensores eorum.

9 Et quo modo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Aegypto, in quadrigis, & in equitibus:

10 Et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam, & disperde eam.

11 Et dixit Eliacim, & Sobna, & Joahe ad Rabfacem: Loquere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad nos Judaice in auribus populi, qui est super murum.

12 Et dixit ad eos Rabfaces: Numquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista, & non potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant stercorea sua, & bibant urinam pedum suorum vobiscum?

13 Et stetit Rabfaces, & clamavit voce magna Judaice, & dixit: Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

14 Hæc dicit rex: Non seducat vos Ezechias, quia non poterit evadere vos.

15 Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum.

16 Nolite audire Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite unumquisque vineam suam, & unumquisque secum suam: & bibite unumquisque aquam cisternæ suæ.

17 Donec veniam, & tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.

18 Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unumquisque terram suam de manu regis Assyriorum?

19 Ubi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de manu mea?

20 Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui emerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Jerusalem de manu mea?

21 Et stiterunt, & non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens: Ne responderis ei.

22 Et ingressus est Eliacim filius Helciae, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Joahe filius Afaph a commentariis, ad Ezechiam scissis vestibus, & nuntiaverunt ei verba Rabfacis.

1 ET factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & obvolutus est sacco, & intravit in domum Domini.

2 Et misit Eliacim, qui erat super domum, & Sobnam scribam, & seniores de sacerdotibus, ut operos facerent, ad Isaiam filium Amos prophetam,

3 Et dixerunt ad eum: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & contempionis, & blasphemiae, dies hæc: quia venerunt filii usque ad partum, & virtus non est parienti.

4 Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rabfacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, & exprobrandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus: leva ergo orationem pro reliquis, quas reperce sunt.

5 Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam.

6 Et dixit ad eos Isaias: Hæc dicetis Domino vestro: Hæc dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce ego dabo ei spiritum, & audiet nuntium, & revertetur ad terram suam, & corruere eum faciam gladio in terra sua.

8 Reversus est autem Rabfaces, & invenit regem Assyriorum præstantem adversus Lohnam. Audierat enim quia profectus esset de Lachis,

9 Et audivit de Tharaca rege Aethiopiae, dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset, misit nuntios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicetis Ezechiae regi Judæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Jerusalem in manu regis Assyriorum.

11 Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quæ subverterunt, & tu poteris liberari?

12 Numquid evenerunt eos dii gentium, quos subverterunt patres mei, Gozam, & Haram, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thalassar?

13 Ubi est rex Emath, & rex Arphad, & rex urbis Sepharvaim, Ana, & Ava?

14 Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum, & legit eos, & ascendit in domum Domini, & expandit eos Ezechias coram Domino.

15 Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens:

16 Domine exercituum Deus Israel, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti caelum & terram.

17 Inclina Domine aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem.

18 Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras, & regiones earum.

19 Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum & lapis: & comminuerunt eos.

20 Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu ejus: & cognoscat omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum:

22 Hoc est verbum, quod locutus est Dominus super eum: Despexit te, & subsannavit te virgo filia Sion: post te caput movit filia Jerusalem.

23 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem, & levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum Israel.

24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino: & dixisti: In multitudine quarigrarum mearum ego ascendi altitudinem montium, juga Libani: & succidam excelsa cedrorum ejus, & electas abietes illius, & introibo altitudinem fummitatis ejus, saltum Carmeli ejus.

25 Ego fodi, & bibi aquam, & exiccavi vestigium pedis mei omnes rivus aggerum.

26 Numquid non audisti, quæ olim fecerim ei? ex diebus antiquis ego plasravi ilud: & nunc adduxi: & factum est in eradicationem collium compugnantium, & civitatum munitarum.

27 Habitatores earum breviate manu contremperunt, & confusi sunt: facti sunt sicut fenum agri, & gramen pascuæ, & herba rectorum, quæ exaruit antequam maturefceret.

28 Habitationem tuam, & egressum tuum, & introitum tuum cognovi, & insaniam tuam contra me.

29 Cum fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas: ponam ergo circulum in naribus tuis, & frænum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio feminatæ, & metite, & plantatæ vineas, & comedite fructum earum.

31 Et mittet id, quod salvatum fuerit de domo Juda, & quod reliquum est, radicem deorsum, & faciet fructum sursum:

32 Quia de Jerusalem exibit reliquiæ, & salvatio de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet istud.

33 Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non intrabit civitatem hanc, & non jaciæ ibi sagittam, & non occupabit eam clypeus, & non mittet in circuitu ejus aggerem.

34 In via qua venit, per eam revertetur, & civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus:

35 Et protegam civitatem istam, ut salvem eam propter me, & propter David servum meum.

36 † Egressus est autem angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum, centum octoginta quinque milia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes, cadavera mortuorum.

37 Et egressus est, & abiit, & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & habitavit in Ninive.

38 Et factum est, cum adoraret in templo Neftoch deum suum, Adramelech & Sarasar filii ejus percussissent eum gladio: fugeruntque in terram Atarat, & regnavit Asarhadon filius ejus pro eo.

CAPUT XXXVIII.

Ezechias a morte sibi per Isaiam comminatus liberatus, signo in horologio Achaz accepto, & promissa de manu Assyriorum liberatione, additisque ei ad vitam quindecim annis, canticum hoc gratiarum actionis Deo cecinit.

1 **I**N diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem: & introivit ad eum Isaias filius Amos propheta, & dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone domui tuæ, quia morietis tu, & non vives.

2 Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum,

3 Et dixit: Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Isaiam, dicens:

5 Vade, & dic Ezechia: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audiivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos:

6 Et de manu regis Assyriorum eruum te, & civitatem istam, & protegam eam.

7 Hoc autem tibi erit signum a Domino, quia faciet Dominus verbum hoc, quod locutus est:

8 † Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descendenter in horologio Achaz in sole, retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus, quos descendenter

9 Scriptura Ezechia regis Juda, cum ægrotasset, & convalesceret de infirmitate sua.

10 Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

Quæsi residuum annorum meorum;

11 Dixi: Non video Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra, & habitorem quietis.

12 Generatio mea ablata est, & convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum.

Præcisæ est velut a textente, vitamea: dum adhuc ordiret, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

13 Sperabam usque ad mane, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea:

De mane usque ad vesperam finies me:

14 Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditalor ut columba.

Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum.

Domine vim patior, responde pro me.

15 Quid dicam, aut quid respondebit michi, cum ipse fecerit?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

16 Domine si sic vivitur, & in talibus vita spiritus mei, corripis me, & vivificabis me.

17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima:

Tu autem eruisti animam meam ut non periret, projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

18 Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: non expectabant qui descendunt in lacum, veritatem tuam.

19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie: pater filiis notam faciet veritatem tuam.

20 Domine salvum me fac, & psalmos nostros cantabimus: cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

4. Reg.
20. 1.
2. Par.
32. 27.

† Eccli.
48. 26.

14. Reg.
19. 35.
Tob. 3.
21.
Eccli.
48. 24.
1. Machab. 7.
44.
2. Machab. 8.
19.

21 Et iussit Isaias ut tollerent massam de fœcis, & cataplasmarent super vulnus, & sanaretur.
22 Et dixit Ezechias: Quod erit signum quia ascendam in domum Domini?

CAPUT XXXIX.

Ezechias cum missis a rege Babylonis nunciis suos offendisset thesauros, ab Isaiâ de futura eorum in Babylonem ablacione praemonetur.

† Reg. 20. 12.

1 IN tempore illo misit Merodach Baladan, filius Baladan rex Babylonis libros & munera ad Ezechiam: audierat enim quod agrotafferet & convalescisset.

2 Latatus est aures super eis Ezechias, & ostendit eis cellam aromatum, & argenti, & auri, & odoramentorum, & unguenti optimi, & omnes apothecas specullectilis suae, & universa quae inventa sunt in thesauris ejus. Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua.

3 Introivit autem Isaiâ propheta ad Ezechiam regem, & dixit ei: Quid dixerunt viri isti, & unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

4 Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia quae in domo mea sunt, viderunt: non fuit res, quam non ostenderim eis in thesauris meis.

5 Et dixit Isaiâ ad Ezechiam: Audi verbum Domini exercituum.

6 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quae in domo tua sunt, & quae thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylone: non relinquetur quidquam, dicit Dominus.

7 Et de filiis tuis, qui exibunt de te, quos genueris, tollent, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

8 Et dixit Ezechias ad Isaiâ: Bonum verbum Domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax & veritas in diebus meis.

CAPUT XL.

Consolatio & salus Ierusalem per Christum futura: Joannis Baptistae predicatio; fragilitas hominis, & perpetuitas verbi divini: Christi in carne adventus, ipsiusque gloria, potestas & retributio palam annuntianda: contra idololatrias Deum sculptilibus assimilantes, incomparabilem Dei potentiam ac sapientiam commendat: quodque sperantes in Domino mutant fortitudinem.

1 CONSOLAMINI, consolamini popule meus, dicit Deus vester.

2 Loquimini ad cor Ierusalem, & advocate eam: quoniam completa est malitia ejus, dimissa est iniquitas illius: suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

† Matt. 3. 3. Marc. 1.

3 † Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.

3. Luc. 3. Joan. 1. 23.

4 Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & erunt prava in directa, & aspera in vias planas.

5 Et revelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro pariter quod os Domini locutum est.

† Eccl. 14. 18.

6 Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? † Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus quasi flos agri.

7 Exiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus:

Jacobi 1. 10. 1. Petri 1. 24.

8 Exiccatum est fœnum, & cecidit flos: Verbum autem Domini nostri manet in aeternum.

9 Super montem excessum ascende tu, qui evangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Ierusalem: exalta, noli timere. Dic civitatibus Juda: Ecce Deus vester:

10 Ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium ejus dominabitur: ecce merces ejus cum eo, & opus illius cotam illo.

11 † Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.

† Ezech. 34. 23. & 37. 24. Joan. 10. 21.

12 Quis mensus est pugillo aquas, & caelos palmo ponderavit? quis appendit tribus digitis molem terrae, & libravit in pondere montes, & colles in statera?

13 † Quis adjuravit spiritum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit, & ostendit illi?

† Sap. 9. 21. Rom. 11. 34. 1. Cor. 13. 16.

14 Cum quo inivit consilium, & intravit eum, & docuit eum semitam justitiae, & erudit eum scientiam, & viam prudentiae ostendit illi?

15 Ecce gentes quasi stilla strulae, & quasi momentum staterae reputatae sunt: ecce infulae quasi pulvis exiguae.

16 Et Libanus non sufficit ad succendum, & animalia ejus non sufficient ad holocaustum.

17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatae sunt ei.

18 † Cui ergo similem fecistis Deum? aut quam imaginem ponetis ei?

† Ad. 17. 29.

19 Numquid sculptile conflavit faber? aut aurifex auro figuravit illud, & laminis argenteis argentarius?

20 Forte signum & impetrabile elegit: artifex sapiens quaerit quomodo statuât simulachrum, quod non moveatur.

21 Numquid non scitis? numquid non audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio? numquid non intellexistis fundamenta terrae?

22 Qui sedet super gyrum terrae, & habitatores ejus sunt quasi locustae: qui extendit velut nihilum caelos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.

23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terrae velut inane fecit:

24 Et quidem neque plantatus, neque factus, neque radicatus in terra truncus eorum: repente flavit in eos, & aruerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos.

25 Et cui assimilatis me, & aequavistis, dicit sanctus?

26 Levate in excessum oculos vestros, & videte quis creavit hæc: qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex nomine vocat: præ multitudine fortitudinis & roboris, virtutisque ejus, neque unum reliquum fuit.

27 Quare dicis Jacob, & loqueris Israel: Abscondita est via mea a Domino, & a Deo meo iudicium meum transivit?

28 Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terrae: non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiae ejus.

29 Qui dat laeso virtutem: & his, qui non sunt, fortitudinem & roborem multiplicat.

30 Deficient puri, & laborabunt, & juvenes in infirmitate cadent.

31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, & affluent pennas sicut aquilae, current, & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.

CAPUT XLII.

Discepat Dominus cum idololatris de potentia, & variis magnisque beneficiis populo Iudaeis exhibitis: quibus suam comprahat potentiam & benignitatem erga homines: ostendens simul & idolorum impotentiam, & idololatrarum vanitatem.

1 **T**aceant ad me insulae, & gentes murent fortitudinem: accedant, & tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.

2 Quis suscitavit ab oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur te: dabit in conspectu eius gentes, & reges obtinebit: dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento raptam arcui eius.

3 Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus eius non apparebit.

4 Quis haec operatus est, & fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, & primus & novissimus ego sum.

5 Viderunt insulae, & timuerunt, extrema terrae obstupuerunt, appropinquaverunt, & accesserunt.

6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicit: Confortare.

7 Confortavit faber ararius percussus maleo eum, qui cadebat tunc temporis, dicens: Glutino bonum est: & confortavit eum clavis, ut non moveretur.

8 Et tu Israel serve meus, Jacob quem elegi, semen Abraham amici mei:

9 In quo apprehendi te ab extremis terrae, & a longinquis eius vocavi te, & dixi tibi: Servus meus es tu, elogi te, & non abjeci te.

10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus: confortavi te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera iusti mei.

11 Ecce confundentur & erubescunt omnes, qui pugnant adversum te: erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi.

12 Quaes eos, & non invenies, viros rebelles tuos: erunt quasi non sint: & veluti consumptio, homines bellantes adversum te.

13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensque tibi: Ne timeas, ego adjuvi te.

14 Noli timere vermis Jacob, qui mortuus es: Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & redemptor tuus sanctus Israel.

15 Ego posui te quasi plaustrum triturans novum, habens rostra ferrantia: triturabis montes, & comminues: & colles quasi pulverem ponens.

16 Ventilabis eos, & ventus tollet, & turbo disperget eos: & tu exultabis in Domino, in sancto Israel laetaberis.

17 Egeni & pauperes quaerunt aquas, & non sunt: lingua eorum siccavit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.

18 Aperiam in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram iniviam in rivus aquarum.

19 Dabo in solitudine cedrum, & spinam, & myrtum, & lignum olivae: ponam in deserto abietem, ulmum, & buxum simul.

20 Ut videant, & sciant, & recogitent, & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc, & sanctus Israel creavit illud.

21 Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus: asserite, siquid forte habetis, dicit rex Jacob.

22 Accedant, & nuntient nobis quaecumque ventura sunt: priora quae fuerunt nuntiate: & ponemus cor nostrum, & sciemus novissima eorum, & quae ventura sunt indicante nobis.

23 Annuntiate quia ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos, bene quoque aut male, si potestis, facite: & loquamur & videamus simul.

24 Ecce, vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo quod non est: abominatio est qui elegit vos.

25 Suscitavi ab aquilone, & venit ab ortu solis: vocabit nomen meum, & adducet magistratus quasi lutum, & velut plastes concalcans humum.

26 Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus, & a principio ut dicamus: Iustus es: non est neque annuntians, neque praedicans, neque audiens sermones vestros.

27 Primus ad sion dicit: Ecce adsum, & Ierusalem evangelitiam dabo.

28 Et vidi, & non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium, & interrogatus responderet verum.

29 Ecce omnes iniusti, & vana opera eorum: ventus & inane simulachra eorum.

CAPUT XLIII.

Pater sibi complaceat in filio Christo, cujus virtutes & opera qua salvatus est, propheta explicat, exhortans universas gentes ad laudem & gratiarum actionem: addit quoque, malos, idololatras & ingratos graviter a Domino puniendos, plurimum conquerens de ingratitude servorum Dei.

1 **E**cce servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacui sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet.

2 Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris.

3 Calamus quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet: in veritate educet iudicium.

4 Non erit tristis, neque turbulens, donec ponat in terra iudicium: & legem eius insulae expectabunt.

5 Haec dicit Dominus Deus, creans caelos, & extendens eos: firmans terram, & quae germinant ex ea: dans statum populo, quieti super eum, & spiritum calcantibus eam.

6 Ego Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & servavi te.

7 Et dedi te in foedus populi, in lucem gentium:

8 Ut aperires oculos caecorum, & educeres de conclusione vincium, de domo carceris sedentes in tenebris.

9 **E**t ego Dominus, hoc est nomen meum: gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculpsibilis.

10 Quae prima fuerunt, ecce venerunt: nova quoque ego annuntio: antequam oriantur, audita vobis factam.

11 Cantate Domino canticum novum, laus eius ab extremis terrae: qui descenditis in mare, & plenitudo eius; insulae, & habitatores earum.

12 Sublevetur desertum, & civitates eius: in domibus habitabit Cedar: laudate habitatores Petrae, de vertice montium clamabunt.

† Infra
44. 6. &
48. 12.
Apoc. 1.
8. 17. &
22. 23.

Math. 12. 18.

† Infra
49. 6.

† Infra
48. 11.

12 Ponent Domino gloriam, & laudem ejus in infulis nuntiabunt.
 13 Dominus sicut foris egredietur, sicut vir prælator fuscitabit zelum; vociferabitur, & clamabit: super inimicos suos confortabitur.

14 Tacti semper, flui, patiens fui, sicut paritrens loquar: dissipabo, & absorbebo simul.

15 Desertos faciam montes, & colles, & omne gramen eorum excicabo, & ponam summa in infulas, & flagna arefaciam.

16 Et ducam caecos in viam, quam nesciunt; & in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, & prava in recta: hæc verba feci eis, & non deservit eos.

17 Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione qui confunduntur in sculpitili, qui dicunt consilii: Vos dii nostri.

18 Sardi audite, & caeci intuemini ad videndum.

19 Quis caecus, nisi servus meus? & surdus, nisi ad quem nuntius meos misit? quis caecus, nisi qui venundatus est? & quis caecus, nisi servus Domini?

20 Qui vides multa, nonne custodes? qui apertas habes aures, nonne audies?

21 Et Dominus voluit ut sanctificaret eum: & magnificaret legem, & extolleret.

22 Hæc autem populus direptus, & vastatus: loquens juvenum omnes, & in domibus eorum abscon ita sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat, in direptionem, nec est qui dicat: Redde.

23 Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat, & auferat summa?

24 Quis dedit in direptionem Jacob, & Israel vastantibus? nonne Dominus ipse, cui peccavimus? Et noluerunt in viliis ejus ambulare, & non audierunt legem ejus.

25 Et effudit super eum indignationem furoris sui, & forte bellum, & combussit eum in circumta, & non cognovit: & succendit eum, & non intellexit.

CAPUT XLIII.

Populum credentem securus fecit, ejus ex universo orbe multiplicationem juraram promittens, cum enarratione præteritorum ac futurorum Dei erga populum suum beneficiorum, quibus se solum verum Deum esse comprobavit: addita gravi expostulatione adversus Judæorum ingratiitudinem.

1 **E**T nunc hæc dicit Dominus creans te Jacob, & formans te Israel: Noli timere, quia redemi te, & vocavi te nomine tuo: meus es tu.

2 Cum transferis per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne, non comburetur, & flamma non ardebit in se.

3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel salvator tuus, dedi propitiationem tuam Aegyptum, Aethiopiæ, & Saba pro te.

4 Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, & gloriosus: ego dilexi te, & dabo homines pro te & populos pro anima tua.

5 Noli timere, quia ego tecum sum: ab oriente adducam semen tuum, & ab occidentem congregabo te.

6 Dicam aquiloni: Da: & austro: Noli prohibere: affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terræ.

7 Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum.

8 Educ foras populum caecum, & oculos habentem; surdum, & aures ei sunt.

9 Omnes gentes congregatæ sunt simul, & collectæ sunt tribus: quis in vobis annuntiet istud, & que prima vult audire nos faciet? dent testes eorum, justificentur, & audiant, & dicant: Verè.

10 Vos testes mei, dicit Dominus, & servus meus, quem elegi: ut sciaris, & credatis mihi, & intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit.

11 Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me salvator.

12 Ego annuntiavi, & salvavi: auditum feci, & non fuit in vobis alienus: vos testes mei, dicit Dominus, & ego Deus.

13 Et ab initio ego ipse, & non est qui de manu mea eruat: operabor, & quis avertet istud?

14 Hæc dicit Dominus redemptor vester, sanctus Israel: Propter vos misi in Babylonem, & detraxi voces universos, & Chaldaeos in navibus suis gloriantes.

15 Ego Dominus factus vester, creans Israel rex vester.

16 Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam.

17 Qui educit quadrigam & equum, armen & robustum: simul obfirmaverunt, nec refringent: conviti sunt quasi limus, & extincti sunt.

18 N. meministis pelorum, & antiqua ne intueamini.

19 Ecce ego facio nova, & hunc orientem, utique cognoscetis ea: ponam in deserto viam, & in invio summa.

20 Glorificabit me bestia agri, dracones & scurhiones: quia dedi in deserto aquas, summa in invio, ut daretur potum populo meo, electo meo.

21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

22 Non me invocasti Jacob, nec laborasti in me Israel.

23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, & victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.

24 Non emisti mihi argento calchum, & adipe victimarum tuarum non inebraisti me: Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbui mihi laborem in iniquitatibus tuis.

25 Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

26 Reduc me in memoriam, & justificemur simul: narra si quid habes ut justificeris.

27 Pater tuus primus peccavit, & interpretes tui prævaricari sunt in me.

28 Et contaminaui principes sanctos, dedi ad interfectionem Jacob, & Israel in blasphemiam.

CAPUT XLIV.

Deus consolatur populum suum, affusus sperper eum spiritum suum, & aquas super stertentem: ipse primus & novissimus ac solus Deus, omnium creator ac moderator: idolotrarum quoque artificum eorum ac idololatrarum magna vanitas, imo super aperte convincitur: proinde ab idolis ad Deum, in cujus manu sunt omnia, populus revocatur.

1 **E**T nunc audi Jacob serve meus, & Israel quem elegi:

2 Hæc dicit Dominus faciens & formans te, ab utero auxiliator tuus: noli timere serve meus Jacob, & rectissime, quem elegi.

1. Cor. 1. 17. Apoc. 2. 5.

1. Cor. 1. 17. Apoc. 2. 5.

Jer. 10. 10. 27.

3 Effundam enim aquas super sitientem, & fluera super aridam: effundam spiritum meum super senem tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.

4 Et germinabunt inter herbas, quasi falices iuxta præterfluentes aquas.

5 Iste dicit: Domini ego sum: & ille vocabit in nomine Jacob: & hic scribet manu sua: Domino: & in nomine Israel assimilabitur.

† Supr. 47. 4. Infra 48. 12. Apoc. 1. 8. 17. & 22. 13.

6 † Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor ejus Dominus exercituum: Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus.

7 Quis similis mei? vocet, & annuntiet: & ordinem exponat mihi, ex quo confitei populum antiquum: ventura & que futura sunt annuntiet eis.

8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci, & annuntiavi: vos estis testes mei, numquid est Deus absque me, & formator quem ego non noverim?

9 Plastræ idoli omnes nihil sunt, & amantissima eorum non proderunt eis: ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.

10 Quis formavit deum, & sculpsit confavit ad nihil utile?

11 Ecce omnes participes ejus confundentur, fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt & pavebunt, & confundentur simul.

† Sap. 13. 11.

12 † Faber ferrarius lima operatus est: in prunis, & in malleis formavit illud, & operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet & deficiet, non biberit aquam, & lassescet.

13 Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, & in circulo formavit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo.

14 Succidit cedros, tulit ilicem, & quercum, quæ steterat inter ligna salus: plantavit pinum, quam pluvia nutritiv.

15 Et facta est hominibus in focum: sumpsit ex eis, & calefactus est: & succendit, & coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, & adoravit: fecit sculpsit, & curvatus est ante illud.

16 Medium ejus combussit igni, & de medio ejus carnes comedit: coxit pulmentum, & saturatus est, & calefactus est, & dixit: Vah, calefactus sum, vidi focum.

17 Reliquum autem ejus deum fecit & sculpsit sibi: curvatur ante illud, & adorat illud, & obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu.

18 Nescierunt, neque intellexerunt: oblitum enim sunt ne videant oculi eorum, & ne intelligant corde suo.

19 Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt, ut dicant: Meditatemur ejus combussi igni: & coxi super carbones ejus panes: coxi carnes & comedi, & de reliquo ejus idolum faciam: ante truncum ligni precidam?

20 Pars ejus cinis est: cor insipientis adoravit illud, & non liberabit animam suam, neque dicit: Forte mendacium est in dextera mea.

21 Memorem horum Jacob, & Israel, quoniam servus meus es tu: formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei.

22 Delevi ut nubem iniquitatis tuas, & quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

23 Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: jubilate ætèrnatè terræ, resonate montes laudationem, saltus & omne

lignum ejus: quoniam redemit Dominus Jacob, & Israel gloriabitur.

24 Hæc dicit Dominus redemptor tuus, & formator tuus ex utero: Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabilis terram, & nullus mecum.

25 Irrita faciens signa divinatorum, & ariolos in futorem vertens. Convertens sapientes retrorsum: & scientiam eorum stultam faciens.

26 Suscitans verbum servi sui, & consilium numerorum suorum complens. Qui dico Jerusalem: Habitaberis: & civitatis iuda: Adificabimini, & deserta ejus suscitabo.

27 Quid dico profundo: Desolare, & flumina tua arefaciam.

28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Jerusalem: Adificaberis: & templo: Fundaberis.

CAPUT XLV.

Propheta de Cyro & victoriis ipsi a Deo concedendis, cum increpatione quod Deum in his non agnoscat, cum ipse solus sit Deus, omnium Dominus, cui nemo potest contradicere: prædicitur Christi natiuitas: & loquitur propheta permixtam de Judæorum per Cyrum liberationem, ac salute per Christum futura: quodque solus Dominus sit Deus, justus, & salvans, promissaque complens.

1 **H**æc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, ut subsidiam ante faciem ejus gentes, & dorsa regum vertam, & aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur.

2 Ego ante te ibo: & gloriosus terræ humiliabo: portas aëras conteram, & vectes ferreo confringam.

3 Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.

4 Propter servum meum Jacob, & Israel electum meum, & vocavi te nomine tuo: assimilavi te, & non cognovisti me.

5 Ego Dominus, & non est amplius: extra me non est Deus: accuisti te, & non cognovisti me.

6 Ut sciant hi, qui ab ortu solis, & qui ab occidente, quoniam absque me non est. Ego Dominus, & non est alter.

7 Formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: ego Dominus faciens omnia hæc.

8 Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum: aperiat terra, & perminet salvatorem: & justitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum.

9 Væ qui contradicit factori suo, testa de famis terræ: † numquid dicit lorum sigillo suo: Quid facis, & opus tuum absque manibus est?

10 Væ qui dicit patri: Quid generas? & mulieri: Quid pariturus?

11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel, plastes ejus: Ventura interrogate me, super filios meos, & super opus manuum mearum mandate mihi.

12 Ego feci terram, & hominem super eam creavi ego: manus meæ tederunt cælos, & omni militie eorum mandavi.

13 Ego suscitavi eum ad justitiam, & omnes vias ejus dirigam: ipse edificabit civitatem meam, & capivitatem meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

† Jerem. 18. 6. Rom. 9. 20.

14 Hæc dicit Dominus: Labor Aegypti, & negotiatio Aethiopiae, & Sabaim viri sublimes ad te transfuerunt, & tui erunt: Post te ambulabunt, vincit manibus pergent: & te adorabunt, roque deprecabuntur: Tantum in te est Deus, & non est absque te Deus.

15 Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel saluator.

16 Confusi sunt, & erubescunt omnes: simul aberunt in confusionem fabricatores errorum.

17 Israel saluatus est in Domino salute æterna: non confundemini, & non erubescitis usque in sæculum sæculi.

18 Quia hæc dicit Dominus creans caelos, ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes ejus: non in vanum creavit eam: ut habitaretur, formavit eam: ego Dominus, & non est alius.

19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ tenebroso: non dixi femini Jacob: Frustra querite me: ego Dominus loquens iustitiam, annuntians recta.

20 Congregamini, & venite, & accedite simul qui saluari estis ex gentibus: nescierunt qui levant lignum sculpsuræ suæ, & rogant Deum non saluantem.

21 Annuntiate, & venite, & consiliamini simul: quis auditum fecit hæc ab initio, ex tunc prædixit illud: numquid non ego Dominus, & non est ultra Deus absque me? Deus iustus, & salvans non est præter me.

22 Convertimini ad me, & salvi eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, & non est alius.

23 In memeripso iuravi, egredietur de ore meo iustitiæ verbum, & non revertetur:

† Rom. 14. 17. Philip. 2. 10.

24 † Quia mihi curvabitur omne genu, & iurabit omnis lingua.

25 Ergo in Domino, dicit, meæ sunt iustitiæ & imperium: ad eum venient, & confundentur omnes qui repugnant ei.

26 In Domino iustificabitur, & laudabitur omne semen Israel.

CAPUT XLVII

Offenditur idolorum vanitas, & destructio ipsorum prædicitur: Judai cum reliquis Israel ad Deum revocantur, ostensa Dei magna benignitate ad ipsos: addita gravi increpatione ob ipsorum ingratitude & idololatricam: hortaturque ut ad ipsum, qui solus omnia novit & potest, revertantur, salutem ipsi per filium promittens.

1 **C**onfractus est Bel, contritus est Nabo: facta sunt simulachra eorum bestiis & jumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.

2 Contabuerunt, & contrita sunt simul: non poterunt salvere portantem, & anima eorum in captivitatem ibit.

3 Audite me domus Jacob, & omne residuum domus Israel, qui portamina a meo ureto, qui gestamini a mea vulva.

4 Usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo: ego feci, & ego seram: ego portabo, & salvabo.

5 Cui assimilastis me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem?

6 Qui confertis aurum de saculo, & argentum statera ponderatis: conducentes aurificem, ut faciat deum: & prociidunt, & adorant.

† Ezech. 25.

7 † Portant illum in humeris gestantes, & ponentes in loco suo: & stabit, ac de loco suo non movebitur: sed & cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

8 Memento istud, & confundamini: redite prævaricatores ad cor.

9 Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec est similis mei:

10 Annuntians ab exordio novissimum, & ab initio quæ necdum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet:

11 Vocans ab oriente avem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ: & locutus sum, & adducam illud: creavi, & faciam illud.

12 Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia.

13 Prope feci iustitiam meam, non elongabitur, & salus mea non morabitur: Dabo in Sion salutem, & in Israel gloriam meam.

CAPUT XLVIII

Babylonis humiliatio ac contritio prædicitur propter ipsius superbiam, arrogantiam, & crudelitatem in Judæos suos captivos: & quia in maleficiis, auguribus, atque incantatoribus spem posuit.

1 **D**escende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est folium filia Chaldaeorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera.

2 Tolle molam, & mole farinam: denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, tranli funina.

3 † Revelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum: ultioem capiam, & non resistet mihi homo.

4 Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius, sanctus Israel.

5 Sede tacens, & in terra in tenebris filia Chaldaeorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum.

6 Iras sum super populum meum, contamina hereditatem meam, & dedi eos in manu tua: non posuisti eis misericordias: super senem aggravasti jugum tuum valde.

7 Et dixisti: In sempiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es novissimi tui.

8 Et nunc audi hæc delicata, & habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo: † Ego sum, & non est præter me amplius: non debeo vidua, & ignorabo sterilitatem.

† Apoc. 18. 7. † Isai. 51. 29.

9 † Veniet tibi duo hæc subito in diebus, sterilitas & viduitas: universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duriciam incantatorum tuorum vehementem.

10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, & dixisti: Non est qui videat me: sapientia tua & scientia tua hæc decipit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est altera.

11 Veniet super te malum, & nescies ortum ejus: & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare: veniet super te repente miseria, quam nescies.

12 Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid profic tibi, aut si possis fieri fortior.

13 Defecisti in multitudine consiliorum tuorum: stent, & salvent te augures caeli, qui contempabantur sidera, & suppurabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.

14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam suam de manu flammæ: non sunt prunæ, quibus calefiant; nec focus, ut sedeat ad eum.

19 Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras: negotiatores tui ab adolescentia tua, iniquisque in via sua erraverunt: non est qui salvet te.

CAPUT XLVIII.

Incepit Dominus hypocrisim, ingratitude[m] ac duritiam judaeorum; se & non idola, annuntiasse futura & illa compluisse ostendit: propter nomen suum tamen parcat ipsis: & ira benigne eos ad se revocat, probans se solum verum Deum, omnium conscium, sui que populi redemptorem ac gubernatorem: conquerens quoque de mandatorum suorum praevaricatione, quibus observatis felices fuissent.

1 **A**udite haec domus Jacob, qui vocamini nomine Israel, & de aquis Juda existis, qui juratis in nomine Domini, & Dei Israel recordamini non in veritate, neque in iustitia.

2 De civitate enim sancta vocati sunt, & super Deum Israel constabiles sunt: Dominus exercituum nomen ejus.

3 Priora ex tunc annuntiavi, & ex ore meo exierunt, & audita feci ea: repente operatus sum, & venerunt.

4 Scivi enim quia durus es tu, & nervus ferrens cervix tua, & frons tua aerea.

5 Praedixi tibi ex tunc: antequam venissent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt haec, & sculptra mea, & consilia mandaverunt ista.

6 Quae audisti, vide omnia: vos autem unum annuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc, & conservata sunt quae nefcis:

7 Nunc creata sunt, & non ex tunc: & ante diem, & non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea.

8 Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim quia praevaricans praevaricaberis, & transgressorem ex utero vocavi te.

9 Propter nomen meum longe faciam furorem meum: & laude mea infrenabo te, ne intereas.

10 Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis.

11 Propter me, propter me faciam, ut non blasphemet: & gloriam meam alteri non dabo.

12 Audi me Jacob, & Israel quem ego voco: ego ipse, ego primus, & ego novissimus.

13 Manus quoque mea fundavit terram, & dextera mea mensa est caelos: ego vocabo eos, & stabunt simul.

14 Congregamini omnes vos, & audite: quis de eis annuntiavit haec? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldaeis.

15 Ego ego locutus sum, & vocavi eum: adduxi eum, & directa est via ejus.

16 Accedite ad me, & audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus Deus misit me, & spiritus ejus.

17 Haec dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas.

18 Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris.

19 Et fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui ut lapilli ejus: non interfisset, & non fuisset atritum nomen ejus a facie mea.

20 Egredimini de Babylone, fugite a Chaldaeis, in voce exultationis annuntiate: auditum facite hoc, & esset illud usque ad extrema terrae. Dicit: Redemit Dominus servum suum Jacob.

21 Non stierunt in deserto, cum educeret eos: aquam de petra produxit eis, & scidit petram, & fluxerunt aquae.

22 Non est pax impiis, dicit Dominus.

CAPUT XLIX.

Constituitur Christus dux gentium ac judaeorum salvandorum, daturque in saeculis populi ex omni orbis parte vocandi: & ostensa magna felicitate credentium in Christum, hortatur eos ad gratiarum actionem: benigne vitam consolatur Sion, quae se a Deo desertam conquerebat: promittens eam toto orbe fore gloriosam, omnibus ad ipsam confluentibus, ejusque contritis inimicis.

1 **A**udite insulae: & attendite populi de longe: Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meae recordatus est nominis mei.

2 Et posuit os meum quasi gladium acutum: in umbra manus suae protexit me, & posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me.

3 Et dixit mihi: Servus meus es tu Israel, quia in te glorior.

4 Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, & vane fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.

5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi, ut reducam Jacob ad eum, & Israel non congregabitur: & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.

6 Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Jacob, & facies Israel convertendas. † Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terrae.

7 Haec dicit Dominus redemptor Israel, sanctus ejus, ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, ad servum dominorum: Reges videbunt, & confurgent principes, & adorabunt propter Dominum, quia fidelis est, & sanctum Israel qui elegit te.

8 Haec dicit Dominus: In tempore placito exaudivi te, & in die salutis auxiliatus sum tui: & servavi te, & dedi te in saeculis populi, ut suscitares terram, & possideres hereditates dissipatas:

9 Ut diceres his, qui vincti sunt: Exite; & his, qui in tenebris: Revelamini. Super vias pascentur, & in omnibus planis pasca eorum.

10 Non esurient, neque sitient, & non percuciet eos altus & sol: quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

11 Et ponam omnes montes meos in viam, & semitae meae exaltabuntur.

12 Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab aequilone, & mari, & istae de terra australi.

13 Laudate caeli, & exulta terra, jubilate montes laudem: quia consolatus est Dominus populum suum, & pauperum suorum miserabitur.

14 Et dixit Sion: Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei.

15 Numquid oblivisci potest muliere infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

† Jerem. 17. 6.

† Exod. 17. 6. Num. 20. 11. † Infra 57. 21.

† Infra 51. 16.

† Supr. 42. 6. Act. 13. 47.

† 2. Cor. 6. 2.

† Apoc. 7. 26.

16 Ecce in manibus meis descripsi te: nudi eris coram oculis meis semper.

17 Venerunt destructores tui: destruentes te dissipantes, & te exhibunt.

† Infra 69. 4.

18 † Leva te in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi ponsa.

19 Quia deserta tua, & solitudines tuae, & terra ruina tua, nunc angustis erunt prae habitatoribus tuis, & longo fugabuntur qui abhorrebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tuae: Angustus est mihi locus, fac spatium mihi ut habitem.

21 Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis, & non pariens, transfigurata, & captiva: & istos quis enutrivit? ego destituta & sola: & isti ubi erant?

22 Haec dicit Dominus Deus: Ecce levabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutricii tui, & reginae nutrices tuae: vultu in terram demisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego Dominus, super quo non confundentur qui expectant eum.

24 Numquid tollitur a forti praeda? aut quod captum fuerit a robusto, salvum esse poterit?

25 Quia haec dicit Dominus: Equidem, & captivitas a forti tollitur: & quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur. Eos vero, qui judicaverunt te, ego iudicabo, & filios tuos ego salvabo.

26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: & quasi muto, sanguine suo inebriabuntur: & sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

C A P U T L

Non ex Dei impotentia, sed propter suas iniquitates manet synagoga repudiata, Christum volens recipere, qui nihil praefermisit quod agendum fuerat ut ab ea reciperetur, imo illius amore scissam in synagogas tradens afflictiones: idaque synagogam doloribus interitum denuntiatur.

1 **H**aec dicit Dominus: Quis est hic liber repudii matris vestrae, quo dimisit eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris vendidi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

† Infra 59. 1.

2 Quia veni, & non erat vir: vocavi, & non erat qui audiret. † numquid abbreviata & parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertam faciam matrem, ponam fumum in sicum: computrescent pisces sine aqua, & morientur in siti.

3 Induam caelos tenebris, & saccum ponam operimentum eorum.

4 Dominus dedit mihi linguam emittam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est verbo: erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.

5 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrorsum non abii.

† Matt. 26. 62.

6 † Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus, & conspuentibus in me.

7 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar.

† Rom. 8. 33.

8 † Juxta est qui justificat me, quis contradicet mihi? stemus simul, quis est adversarius meus: accedat ad me.

9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos.

10 Quis est vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & sanctatur super Deum suum.

11 Ecce vos omnes accedentes ignem, accincti flammis, ambulare in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis: de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

C A P U T L I

Exhortatur Sion exemplo Abrahae, cui Deus promissa compluit, ut & ipsa certo fidet se promissa a Deo consolationem accepturam: de consolatione, salute & magna felicitate Sion, hoc est Ecclesia, per Christum futura, & de lege Evangelica late dissertit, ac de humilitate hostium Ecclesia.

1 **A**udite me qui sequimini quod iustum est, & queritis Dominum: attendite ad petram unde excisti estis, & ad cavernam laci, de qua praecisti estis.

2 Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, qua peperit vos: quia unum vocavi eum, & benedixi ei, & multiplicavi eum.

3 Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas ejus: & ponet desertum ejus quasi delicias, & solitudinem ejus quasi hortum Domini. Gaudium & letitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis.

4 Attendite ad me popule meus, & tribus mea me audite: quia fex a me exiit, & iudicium meum in lucem populorum requiescet.

5 Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, & brachia mea populos iudicabit: me insite expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

6 Levate in caelum oculos vestros, & videte sub terra deorsum: quia caeli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum arretetur, & habitatores ejus sicut haec interibunt: † Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet.

† Psal. 36. 39.

7 Audite me qui scitis iustum, populus meus † lex mea in corde eorum: nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuaris.

† Psal. 36. 31.

8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic devorabit eos tinea: Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.

9 Confurge, confurge, induere fortitudinem brachium Domini: confurge sicut in diebus antiquis, in generationibus saeculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem?

10 † Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementer: qui posuisti profundum maris viam, ut transiret liberati?

† Exod. 14. 27.

11 Et nunc qui redempti sunt a Domino, revertentur, & venient in Sion laudantes, & letitia sempiterna super capita eorum, gaudium & letitiam tenebunt, fugiet dolor & gemitus.

12. Ego, ego ipse consolabor vos: quis tunc emeres ab homine mortali, & a filio hominis, qui quasi foenum ita arescet?

13. Et oblitus es Domini factoris tui, qui creavit caelos, & fundavit terram: & formidasti jugiter tota die a facie furoris ejus qui te tribulabat, & paraverat ad perdendum: ubi nunc est furor tribulantis?

14. Cito veniet gradiens ad aperiendum, & non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis ejus.

15. Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, & intumescunt fluctus ejus: Dominus exercituum nomen meum.

16. Posui verba mea in ore tuo, & in umbra manus meae protexi te, ut plantas caelos, & fundes terram: & dicas ad Sion: Topulus meus es tu.

17. Elevare, elevare, confurge Jerusalem, quae bibisti de manu Domini calicem irae ejus: usque ad fundum calicis soporis bibisti, & potasti usque ad faeces.

18. Non est qui sustinet eam ex omnibus filiis, quos genuit: & non est qui apprehendat manum ejus ex omnibus filiis, quos enutrivit.

19. Duo sunt quae occurrerunt tibi: quis contristabitur super te? vastitas, & contritio, & fames, & gladius: quis consolabitur te?

20. Filii tui projecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus: pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.

21. Idcirco audi hoc paupercula, & ebria non a vino.

22. Haec dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnavit pro populo suo: Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meae, non adjicies ut bibas illum ultra.

23. Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, & dixerunt anime tuae: Incurvare ut, & transeamus: & posuisti ut terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

CAPUT LIII.

Excitat Sion, hoc est, Christi Ecclesiam ad consolationem ob gratiam suam redemptionem; meminit descensum Israel in Aegyptum, & liberationis ab Assur: praedicatorum autem evangelicis pacis commendat, excitans omnes ad laudem propter Christum paratum omnibus salvatorem: & de ipsius exaltatione ac humiliatione, & fide gentium in ipsum.

1. Confurge, confurge, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriae tuae Jerusalem, civitas sancti: quia non adjiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus & immundus.

2. Excurrere de pulvere, confurge, sede Jerusalem: solve vincula colli tui capriva filia Sion.

3. Quia haec dicit Dominus: Gratis venundati estis, & sine argento redimimini.

4. Quia haec dicit Dominus Deus: In Aegyptum descendit populus meus in principio, ut colonus esset tibi: & Assur absque ulla causa calumniatus est eum.

5. Et nomenquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablati est populus meus gratis? Dominatores ejus inique agunt, dicit Dominus, & jugiter tota die nomen meum blasphematur.

6. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum.

7. Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & praedicantis pacem: annuntiantis bonum, praedicantis salutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus!

8. Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabunt: quia oculo ad oculum videbunt cum converterit Dominus Sion.

9. Gaudete, & laudate simul deserta Jerusalem: quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Jerusalem.

10. Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium: & videbunt omnes fines terrae salutem Dei nostri.

11. Recedite, recedite, exire inde, & posuerunt nolite tangere: exire de medio ejus, mundamini qui fertis vasa Domini.

12. Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis: praecedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.

13. Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, & elevabitur, & sublimis erit valde.

14. Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus, & forma ejus inter filios hominum.

15. Ille asperget gentes multas, super ipsum concinebunt reges os suum: & quia quibus non est narratum de eo, viderunt: & qui non audierunt, contempserunt.

CAPUT LIV.

Non omnes Evangelii praedicationem suscipiunt: propheta de Christi natiuitate & ignominiosa passione ac morte ipsius propter peccata nostra: contemptum habuit est, qui salutem nobis peperit: de mansuetudine & voluntaria ipsius oblatione: de gloria & exaltatione ejus, credentiumque multitudine.

1. Quis credidit auditui nostro? & brachium Domini cui revelatum est?

2. Et ascendit sicut virgultum eorum eo, & sicut radix in terra siccitate: non est species ei, neque decor: & vidimus eum: & non erat aspectus, & desideravimus eum.

3. Despectum, & novissimum virorum, virum dolorem, & scientem infirmitatem: & quasi absconditus vultus ejus & despectus, unde nec reputavimus eum.

4. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit: & nos putavimus eum quasi leprosum & percussum a Deo & humiliatum.

5. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostrae super eum, & livore ejus sanati sumus.

6. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

7. Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum: sicut ovis ad occisionem ducitur, & quasi agnus coram tonante se obrutescit, & non aperit os suum.

8. De angustia, & de judicio sublatus est: generationem ejus quis enarrabit? quia abscessus est de terra viventium: propter scelus populi mei percussus eum.

9. Et dabit impius prosepultura, & divitem pro morte sua: & eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus.

10. Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu ejus dirigeret.

† Nah.
1. 15.
Rom.
20. 15.

† Psal.
97. 3.
1. Cor.
6. 17.

† Rom.
25. 21.

Joann.
13. 38.
Rom.
10. 16.

† Marc.
9. 11.

† Matth.
8. 17.

† 1. Cor.
15. 3.

† Matt.
26. 62.
Agor.
8. 32.

† 1. Pet.
2. 21.
Joann.
5. 5.

† Supr.
49. 2.

† Supr.
47. 9.

† Gen.
45. 6.

† Ezech.
36. 27.
Rom. 2.
34.

11 Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur: in scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.

12 Ideo sperantiam ei plurimos, & fortium dividit spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, † & cum feleratis reputatus est: & ipse peccata multorum tulit, † & pro transgressoribus rogavit.

† Marc.
51. 28.
Luc. 22.
37.
† Luc.
23. 34.

CAPUT LIV.

*Ecclesiam invitat ad letitiam, quod ex gentibus futura sit numerosior quam erat Synagoga, & per orbem propaganda, perpetua Dei praesertione sit in securitate vitu-
ra, veteris oblitra calamitatis: quodque ex pretiosis adificabitur lapidibus, in justitia fundata: omnique in ea dotti erunt a Deo multitudine pacis fruituri.*

† Ier.
29.
Cal.
4. 27.

1 **L**auda sterilis quae non parit: decanta laudem, & hinni quae non parietur: quoniam multi filii deserta, magis quam ejus quae habet virum, dicit Dominus.

2 Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas: longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida.

3 Ad dexteram enim & ad laevam penetrabis: & semen tuum gentes hereditabit, & civitates desertas inhabitabit.

4 Noli timere, quia non confunderis, neque erubescas: Non enim te pudebit, quia confusio adolescentiae tuae oblivisceris, & opprobrii viduitatis tuae non recordaberis amplius.

† Luc.
4. 22.

5 Quia dominabitur tui qui fecit te, † Dominus exercituum nomen ejus: & redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terrae vocabitur.

6 Quia ut mulierem derelictam & merentem spiritum vocavit Dominus, & uxorem ab adolescentia abjectam, dicit Deus tuus.

7 Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congrega te.

8 In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna miseris sumi tui: dixit redemptor tuus Dominus.

† Jer.
9. 11.

9 † Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui juravi ne inducerem aquas Noe ultra supra terram: sic juravi ut non irascar tibi, & non intrem te.

10 Montes enim commovebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet a te, & foedus pacis meae non movebitur: dicit miserator tuus Dominus.

11 Paupercula tempestate convulsa, absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in saphiris.

12 Et ponam saphidem propugnacula tua: & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.

† Joann.
6. 45.

13 † Universos filios tuos doctos a Domino; & multitudinem pacis filii tuis.

14 Et in justitia fundaberis: recede procul a calomniis, quia non timebis: & a pavore, quia non appropinquet tibi.

15 Ecce accola veniet, qui non erat mecum, advena quondam tuus adjungetur tibi.

16 Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, & profertentem vas in opus suum, & ego creavi interfectorem ad disperdendum.

17 Omne vas, quod sicutum est contra te, non dirigeret: & omnem linguam resistentem tibi in iudicio, iudicabis. Haec est hereditas fervorum Domini, & justitia eorum apud me, dicit Dominus.

CAPUT LIV.

Omnes ad fidem vocans, promittit donorum spiritualium abundantiam: revocantur a peccatis impii, cum Dominus misericors sit & verax in promissis: de profetae praedicationis Evangelii, & felicitate credentium.

Eccli.
51. 33.
Apoc.
22. 17.

1 **O**mnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentum, propeate, emite, & comedite: venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.

2 Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in facultate? Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra.

3 Inclinate aurem vestram, & venite ad me: audite, & vivet anima vestra, & feriam vobiscum pactum sempiternum, † misericordias David fideles.

† Act.
13. 34.

4 Ecce testem populus dedi eum, ducem ac praepertorem gentibus.

5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quae te non cognoverunt, ad te current, propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israel, quia glorificavit te.

6 Querite Dominum, dum inventi potest: invocate eum, dum prope est.

7 Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserabitur ejus, & ad Deum nostrum: quoniam nimis est ad ignoscendum.

8 Non enim cogitationes meae, cogitationes vestrae: neque vie vestrae, viae meae, dicit Dominus.

9 Quia sicut exaltantur caeli a terra, sic exaltate sunt viae meae a viis vestris, & cogitationes meae a cogitationibus vestris.

10 Et quomodo descendit imber, & nix de caelo, & illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen ferenti, & panem comedenti:

11 Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quaecumque volui, & prosperabitur in his, ad quae misi illud.

12 Quia in laetitia egrediemini, & in pace deducemini: montes & colles cantabunt coram vobis laudem, & omnia ligna regionis plaudent manu.

13 Pro salivina ascendet abies, & pro utriusque crescet myrtus: & erit Domini nominatus in signum aeternum, quod non auferetur.

CAPUT LIV.

Omnes cujusvis gentis aut conditionis hortatur Dominus ad servanda sua praeptra: consolatio eunuchorum iustorum: domus Dei, domus est orationis: gravis increpatio & comminatio adversus pafiores Jerusalem, quos caecos & canes mutos ac impudentes appellat.

1 **H**aec dicit Dominus: Custodite iudicium, & facite justitiam: quia iuxta est salus mea ut veniat, & justitia mea ut reveletur.

Sap. 11.

2 Beatus vir, qui facit hoc, & silius hominis, qui apprehendit istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.

3 Et non dicat silius advena, qui adheret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo: Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

4 Quia

4 Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum:

5 Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius a filiis & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

6 Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, & diligant nomen ejus, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum non polluet illud, & tenentem fœdus meum:

7 Adducam eos in montem sanctum meum, & iustificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo: † quia domus mea, & domus orationis vocabitur cunctis populis.

8 Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israel: Adhuc congregabo ad eum congregatos ejus.

9 Omnes bestie agri venite ad devorandum, universa bestie salutes.

10 Speculatorum ejus cæci omnes, nescierunt univerti: canes muti non valentes larrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.

11 Et canes impudentissimi nescierunt futuritatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, † unusquisque ad avaritiam suam, a summo usque ad novissimum.

12 Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

CAPUT LVII.

Justorum intentus, & futura ipsorum requies non intelligitur ab impiis, cum quibus Deus hic expostulat super idololatria aliisque ipsorum sceleribus, denuntians eos humiliandos: conversis autem pax & consolatio promittitur: cum impiis cor sit tanquam mare fervens, cui non est pax.

1 **J**ustus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordie colliguntur, quia non est qui intelligat: a facie enim malicie collectus est justus.

2 Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.

3 Vos autem accedite huc filii auguraticis; semen adulteri, & fornicarie.

4 Super quem iustitiam? super quem dilatatis os, & eiecistis linguam? numquid non vos filii scelesti, semen mendax?

5 Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus, subter eminentes petras?

6 In partibus torrentis pars tua, hæc est fors tua: & ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium, numquid super his non indignabor?

7 Super montem excelsum & sublimem posuisti cubile tuum, & illuc ascendisti ut immolares hostias.

8 Et post ostium, & retro postem posuisti memoriale tuum: quia juxta me discooperuisti, & suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis fœdus: dilexisti stratum eorum manu aperta.

9 Et ornasti te regi unguento, & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos proci, & humiliasti es usque ad inferos.

10 In multitudine viarum tuarum laborasti: non dixisti: Quiescam: vitam manus tue invenisti, propterea non rogasti.

11 Pro quo sollicita timuisti, quia mentiras, & mei non es recordata, neque cogitasti in corde meo: quia ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es.

12 Ego annuntiabo justitiam tuam, & opera tua non proderunt tibi.

13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui, & omnes eos auferet ventus, tollet aura: Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

14 Et dicam: † Viam facite, præbere iter, declinare de semita, auferite offendentia de via populi mei.

15 Quia hæc dicit Excelsus, & sublimis habitans æternitatem: & sanctum nomen ejus in excelsis & in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, & vivificet cor contritum.

16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascor: quia spiritus a facie mea egredietur, & flatus ego faciam.

17 Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, & percussi eum: abscondi a te faciem meam, & indignatus sum: & abiit vagus in via cordis sui.

18 Vias ejus vidi, & sanavi eum, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi, & iugentibus ejus.

19 Creavi fructum laborum pacem, pacem ei, qui longe est, & qui prope, dixit Dominus, & sanavi eum.

20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus ejus in conculcationem & lutum.

21 † Non est pax impiis, dicit Dominus Deus.

CAPUT LVIII.

Reprehendit Judæorum hypocrisim, ostendens eorum jejunium non esse Deo acceptabile: & quæ debeant illud comitari, quibus adhibitis, multa præstantur hominibus beneficia: quomodo debeat sabbatum celebrari, abnegata propria voluntate, & quod sit premium ita celebrantium.

1 **C**lama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Jacob peccata eorum.

2 Me etenim de die in diem quaerunt, & scire vias meas volunt: quasi gens, quæ justitiam fecerit, & iudicium Dei sui non dereliquerit: rogant me iudicia iustitiæ: appropinquare Deo volunt.

3 Quare jejunavimus, & non aspexisti: humillavimus animas nostras, & vesuisti? Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros reperitis.

4 Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percuritis pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiat in excelsis clamor vester.

5 † Numquid tale est jejunium quod elegi, per diem affligere hominem animum suum? numquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum & cinerem sternere? numquid illud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino?

6 Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationes impenitentis, solve fasciculos deprimentes; dimitte eos, qui contracti sunt, liberos, & omne onus dirumpe.

7 † Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

Jerem.
7. 11.
Math.
23. 13.
Marc.
11. 17.
Lucæ
19. 46.

Jerem.
6. 23.
& 8. 10.

† Jerem.
6. 23.

† Jerem.
48. 27.

† Jerem.
7. 5.

† Jerem.
18. 7.
26.
Math.
23. 5.

8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orientur, & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria Domini colliget te.

9 Tunc invocabis, & Dominus exaudiet clamabris, & dicit: Ecce adsum, si abstuleris de medio tui catenam, & desieris extendere digitum, & locui quod non prodest.

10 Cum effuderis esurienti animam tuam, & animam afflictam repleveris, orientur in tenebris lux tua, & tenebrae tuae erunt sicut meridies.

11 Et requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit, & erit quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cujus non deficient aquae.

12 † Et edificabuntur in te deserta saeculorum: fundamenta generationis & generacionis suscitabis: & vocaberis edificator sepium, avertens semitas in quietem.

13 Si averteris a sabdato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaveris sabdatum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaveris eum dum non facis vias tuas, & non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem.

14 Tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terrae, & cibabo te hereditate Jacob patris tui, os enim Domini locutum est.

CAPUT LIX.

Potens ac benignus est Deus ad salvandum Judaeos, sed iniquitates eorum, quas Propheta persequitur, impediunt ne exaudiantur ac salventur: propter quas & ipsi consentiunt se iuste a Deo desertos & exccatos, affligi variis malis: de furore Domini in malos, & benignitate erga poenitentes.

1 **E**cce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non exaudiat:

2 Sed iniquitates vestrae diviserunt inter vos & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis ne exaudiret.

3 † Manus enim vestrae pollutae sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatetur.

4 Non est qui invocet iustitiam, neque est qui iudicet vere: sed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: † conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem.

5 Ova aspidum ruperunt, & telas araneae texerunt: qui comederit de ovis eorum, morietur: & quod conseritum est, erumpet in regulum.

6 Tela eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum opera inutilia: & opus iniquitatis in manibus eorum.

7 † Pedes eorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem innocentem: cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas & contritio in viis eorum.

8 Viam pacis nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum, semitae eorum incurvatae sunt eis: omnis qui calcet in eis, ignorat pacem.

9 Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, & non apprehendet nos iustitia: expectavimus lucem, & ecce tenebrae, splendorem, & in tenebris ambulavimus.

10 Palpavimus sicut caeci parietem, & quasi absque oculis attraximus: impegimus

meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

11 Rugiemus quasi ursi omnes, & quasi columbae meditatores gememus, expectavimus iudicium, & non est: salutem, & elongata est a nobis.

12 Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te, & peccata nostra responderunt nobis: quia scelera nostra nobiscum, & iniquitates nostras cognovimus.

13 Peccare & mentiri contra Dominum: & averti sumus ne iremus post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam & transgressionem: concepimus, & locuti sumus de corde verba mendacia.

14 Et conversum est retrorsum iudicium, & iustitia longe stetit: quia corruit in platea veritas, & aequitas non potuit ingredi.

15 Et facta est veritas in oblivionem: & qui recessit a malo, praedia patuit: & vidit Dominus, & malum apparuit in oculis ejus: quia non est iudicium.

16 Et vidit quia non est vir: & aporius est, quia non est qui occurrat: & salvavit sibi brachium suum, & iustitia ejus ipsa confirmavit eum.

17 † Indutus est iustitia ut lorica, & galea salutaris in capite ejus: indutus est vestimentis ultionis, & operus est quasi pallio zeli.

18 Sicur ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, & vicissitudinem inimicis suis: insulis vicem reddet.

19 Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini: & qui ab ortu solis, gloriam ejus: cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit.

20 † Et venerit Sion redemptor, & eis qui redeunt ab iniquitate in Jacob, dicit Dominus.

21 Hoc foedus meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore feminis tui, & de ore feminis feminis tui, dicit Dominus, amodo & usque in sempiternum.

CAPUT LX.

Ecclesia ad exultationem excitatur, quod in ea Domini gloria reluceat, ad quam accessure sunt plurima nationes, & quae ad eam non venerint peribunt: in qua pax, iustitia & laus Dei inveniuntur, ablata iniquitate: eritque Dominus ei in lucem sempiternam & gloriam.

1 **S**urge, illumina Iersalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.

2 Quia ecce tenebrae operient terram, & caligo populos: super te autem orientur Dominus, & gloria ejus in te videbitur.

3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui.

4 † Leva in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregari sunt, venerunt tibi: filii tui de longe venient, & filiae tuae de latere surgent.

5 Tunc vidabis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi.

6 Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian & Ephra: omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annuntiantes.

7 Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabajoth ministrabunt tibi: offerentur super placibuli altari meo, & domum majestatis meae florificabo.

† Infra 61. +

† Ephes. 6. 17. 1. Theow. 5. 8.

† Rom. 11. 26.

Num. 11. 23. Supra 50. 21.

† Supra 1. 25.

† Job 15. 35.

† Prov. 1. 16. Rom. 3. 15.

† Supra 49. 18.

8 Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columbae ad fenestras suas?

9 Me enim insulae expectant, & naves maris in principio, ut adducam filios tuos de longe; argentum eorum, & aurum eorum cum eis, nomen Domini Dei tui, & sancto Israel, quia glorificavit te.

10 Et aedificabunt filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi: in indignatione enim mea percussit te; & in reconciliatione mea miserus sum tui.

11 Et aperientur portae tuae jugiter: die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur.

12 Gens enim & regnum, quod non servierit tibi, peribit: & gentes folitudine vastabuntur.

13 Gloria Libani ad te veniet, abies & buxus, & pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meae; & locum pedum meorum glorificabo.

14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt te civitatem Domini, Sion sancti Israel.

15 Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita, & non erat qui per te transiret, ponam te in superbiam faeculorum, gaudium in generationem & generationem: &

16 Suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis: & scies quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

17 Pro are afferam aurum, & pro fetto afferam argentum; & pro lignis aes, & pro lapidibus ferrum; & ponam visitationem tuam pacem, & propositos tuos iustitiam.

18 Non audivit ultra iniquitas in terra tua, vastitas & contritio in terminis tuis, & occupabit salus muros tuos, & portas tuas laudatio.

19 Non erit tibi amplius sol ad lucendum pro diem, nec splendor lunae illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.

20 Non occidet ultra sol tuus, & luna tua non minuetur: quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

21 Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum hereditabunt terram, gemen plantationis meae, opus manus meae ad glorificandum.

22 Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam: ego Dominus in tempore ejus subito faciam istud.

CAPUT LXI.

Christi salvatoris officium, & humani generis reparationem pulchre explicat: praedicatione quoque ministrorum Christi gentes ad fidem convertendas: additur de consolatione credentium & gloria ministrorum: Ecclesia laetabunda suam felicitatem mire sibi gratulatur.

1 Spiritus Domini super me, eo quod unxit Dominus me: ad annuntiandum mansueti misit me, ut mederer contritis corde, & praedicationem captivis indulgentiam, & clausis apertionem:

2 Ut praedicarem annum placibilem Domino, & diem ultionis Deo nostro: ut consolaretur omnes lugentes;

3 Ut ponerem iugentibus Sion: & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallum laudis pro spiritu meretricis:

& vocabuntur in ea fortes iustitiae, plantatio Domini ad glorificandum.

4 Et aedificabunt deserta a faeculo, & ruinas antiquas erigent, & instaurabunt civitates desertas, dissipatas in generationem & generationem.

5 Et stabunt alieni, & pascent pecora vestra: & filii peregrinorum, agricolae & vinatores vestri erunt.

6 Vos autem factores Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicitur vobis: Fortitudo gentium comedetis, & in gloria earum superbiatis.

7 Pro confusione vestra duplici & rubore, laudabit partem suam: propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, laetitia sempiterna erit eis.

8 Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto: & dabo opus eorum in veritate, & sedes perpetuum feriam eis.

9 Et scient in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, qui benedixit Dominus.

10 Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me victimis salutis: & indumento iustitiae circumdedit me, quasi sponfam ornatum monilibus suis.

11 Sicut enim terra profert germen suum, & sicut horrus semen suum germinat: sic Dominus Deus germinabit iustitiam & laudem coram univertis gentibus.

CAPUT LXII.

Propheta non cessat propter impios Christum annuntiare, propheta de Christi adventu & conversione gentium: de felicitate, gloria, & exaltatione Ecclesiae ex Dei gratuito beneficio erga ipsam: de praedicatoribus Ecclesiae, & Evangelio per orbem divulgando.

1 Propter Sion non tacebo, & propter Ierusalem non quiescam, donec egrediat ut splendor iustus ejus, & salvator ejus ut lampas accendatur.

2 Et videbunt gentes iustum tuum, & cuncti reges inclynant tuum: & vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.

3 Et eris corona gloriae in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.

4 Non vocaberis ultra Derelicta: & terra tua non vocabitur amplius Desolata: sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata: quia complacuit Domino in te: & terra tua inhabitabitur.

5 Habitabit enim juvenis cum virgine, & habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus super sponfam, & gaudebit super te Deus tuus.

6 Super muros tuos Ierusalem constitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini Domini, ne taceatis.

7 Et ne detis silentium ei, donec stabiliet, & donec ponat Ierusalem laudem in terra.

8 Juravit Dominus in dextera sua, & in brachio fortitudinis suae: Si dedero triticum tuum ultra citum inimicis tuis: & si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti.

9 Quia qui congregant illud, comedent, & laudabunt Dominum: & qui comportant illud, bibent in aris sanctis meis.

10 Transite, transite per portas, & preparate viam populo, planum facite iter, eligite lapides, & elevate signum ad populos.

† Apoc. 21. 25.

† Apoc. 21. 23. & 22. 5.

Luce 4. 18.

† Matt. 5. 5.

† Supra 58. 12.

† Supra 57. 14.

† Zach.
9. 9.
Math.
21. 5.

11 Ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ, † dicite filiæ Sion: Ecce saluator tuus venit: ecce merces ejus cum eo, & opus ejus coram illo.

12 Et vocabunt eos, Populus sanctus, & redempti a Domino. Tu autem vocaberis: Quæsitæ civitas, & non Derelicta.

CAPUT LXIII.

Dicit se Dominus sanguine aspersam dum solus vicisset hostes: Deus multa præstitit Israëlitis beneficia, sed propter iniquitates suas sunt ab eo derelicti: propheta autem misericordiam Domini memor, invocavit ipsius misericordiam super populum suum, quem a Deo desertum conqueritur.

1 **Q**uis est iste, qui venit de Edom, tintis vestibus de Bosra? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Ego, qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad salvandum.

† Apoc.
19. 13.

2 † Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sic ut calcantium in torculari?

3 Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum: calcavi eos in furore meo, & conculcavi eos in ira mea: & aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea, & omnia indumenta mea inquinavi.

† Supra
34. 8.

4 † Dies enim ultionis in corde meo, annus redemptionis meæ venit.

5 Circumspexi, & non erat auxiliator: quaesivi, & non fuit qui adjuvaret: & salvavit mihi brachium meum, & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.

6 Et conculcavi populos in furore meo, & inebriavi eos in indignatione mea, & detraxi in terram virtutem eorum.

7 Misericordiam Domini recordabor, laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & super multitudine honorum domui Israël, quæ largitus est eis secundum indulgentiam suam, & secundum multitudinem misericordiarum suarum.

8 Et dixit: Verumtamen populus meus est, filii non negantes: & factus est eis salvator.

9 In omni tribulatione eorum non est tribulatus, & angelus faciei ejus salvavit eos: in dilectione sua, & in indulgentia sua ipse redemit eos, & portavit eos, & elevavit eos cunctis diebus sæculi.

10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, & assiluerunt spiritum sancti ejus: & conversus est eis in inimicum, & ipse debellavit eos.

† Exod.
34. 29.

11 Et recordatus est dierum sæculi Moysi, & populi sui: † Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? ubi est qui posuit in medio ejus spiritum sancti sui?

12 Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio majestatis suæ, qui scidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

13 Qui eduxit eos per abyssos, quasi equum in deserto non impingentem.

14 Quasi animal in campo descendens, spiritus Domini ductor ejus fuit: sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen gloriæ.

† Dent.
26. 15.
Baruc.
3. 16.

15 † Attende de celo, & vide de habitaculo sancto tuo, & gloriæ tuæ: ubi est zelus tuus, & fortitudo tua? multitudo viscerum tuorum, & misericordiarum tuarum? super me continuerunt se.

16 Tu enim pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos: tu Domine pater noster, redemptor noster, a sæculo nomen tuum.

17 Quare errare nos fecisti Domine de viis tuis: indurasti cor nostrum ne timeremus te? convertere propter servos tuos, tribus hereditatis tuæ.

18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam.

19 Facti sumus quasi in principio, cum non dominaretis nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

CAPUT LXIV.

Petit propheta ut Deus nomen suum & potentiam inimicis nota faciat: facta quoque mentione felicitatis, quæ Deum expectantibus preparata est, confitetur ac licet populi sui iniquitates, immunditias, & exilium, orans pro liberatione.

1 **U**tinam dirumperes caelos, & descenderes: a facie tua montes defluerent.

2 Sicut exiit ignis tabescerent, aquæ arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur.

3 Cum feceris mirabilia, non sustinebimus: descenderisti, & a facie tua montes defluerunt.

4 A sæculo non audierunt, neque auribus perceperunt: † oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te.

† 1. Cor.
2. 9.

5 Occurristi lætanti, & facienti iustitiam: in viis tuis recordabuntur tui: ecce tu iratus es, & peccavimus: in ipsis fuimus semper, & salvabimur.

6 Et facti sumus ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruæ universæ iustitiæ nostræ: & cecidimus quasi folium universi, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos.

7 Non est qui invocet nomen tuum: qui consurgat, & teneat te: abscondisti faciem tuam a nobis, & allisisti nos in manu iniquitatis nostræ.

8 Et nunc Domine, pater noster es tu, nos vero lutum: & sator noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

9 † Ne irascaris Domine satis, & ne ultra memineris iniquitatis nostræ: ecce respice, populus tuus omnes nos.

† Psal.
78. 8.

10 Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Jerusalem desolata est.

11 Domus sanctificationis nostræ, & gloriæ nostræ, ubi laudaverunt te patres nostri, facta est in exultatione ignis, & omnia desiderabilia nostræ versa sunt in ruinas.

12 Numquid super his continebis te Domine, tacebis, & affliges nos vehementer?

CAPUT LXV.

Gentium conversio, & Judæorum propter iniquitates suas & idolatriam abjectio, servatis tamen paucis reliquis ex ipsis: comminatio his qui Dei legem abjecerunt, & prospera ac nova omnia servis Dei nuntiatur: de quorum felicitate & Dei erga ipsos benignitate multis agit propheta.

1 **Q**uæserunt me qui ante non interrogabant, invenerunt qui non quaesierunt me, dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non invocabat nomen meum.

Rom.
10. 20.

2 Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas.

3 Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper: qui immolant in hortis, & sacrificant super latres:

4 Qui habitant in sepulchris, & in delubris idolorum dormiunt: qui comedunt carnem suillam, & jus profanum in vasis eorum.

5 Qui dicunt, Recede a me, non appropinquas mihi, quia immundus es: isti fumus erunt in furore meo, & ignis ardens tota die.

6 Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam & retribuam in sinum eorum

7 Iniquitates vestras, & iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacrificaverunt super montes, & super colles exprobraverunt mihi, & remetiar opus eorum primum in sinu eorum.

8 Hæc dicit Dominus: quomodo si inveniantur granum in botro, & dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum.

9 Et educam de Jacob semen, & de Juda possidentem montes meos: & hereditabunt eam electi mei, & servi mei habitabunt ibi.

10 Et erunt campestria in caulis gregum, & vallis Achor in cubile armentorum, populo meo qui requisierunt me.

11 Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui oblitus estis montem sanctum meum, qui ponitis Festinam mensam, & libatis super eam.

12 Numerabo vos in gladio, & omnes in eade corrueris: pro eo quod vocavi, & non respondistis: locutus sum, & non audistis: & faciebaris malum in oculis meis, & quæ nolui elegistis.

13 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce servi mei comedent, & vos esurietis: ecce servi mei bibent, & vos sitietis:

14 Ecce servi mei lærabitur, & vos confundemini: Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis.

15 Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis: & interficiet te Dominus Deus, & servos suos vocabit nomine alio.

16 In quo qui benedictus est super terram, benedicitur in Deo amen: qui jurat in terra, jurabit in Deo amen: quia oblivioni traditæ sunt angustiae priores, & quia absconditæ sunt ab oculis meis.

17 Ecce enim ego creo caelos novos, & terram novam: & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor.

18 Sed gaudebitis & exultabitis usque in sempiternum, in his quæ ego creo: quia ecce ego crebo Jerusalem exultationem, & populum ejus gaudium.

19 Et exultabo in Jerusalem, & gaudebo in populo meo: & non audietur in eo ultra vox fletus & vox clamoris.

20 Non erit ibi amplius infans dierum, & puer qui non impleat dies suos: quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.

21 Et ædificabunt domos, & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum.

22 Non ædificabunt, & alius habitabit: non plantabunt, & alius comederit: secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei, & opera manuum eorum inveterabunt:

23 Flecti mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione: quia semen benedictorum Domini est, & nepotes eorum cum eis.

24 Et erique antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.

25 Lupus & agnus pascentur simul, leo & bos comedent paleas: & serpenti pulvis panis ejus: non nocebunt, neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

CAPUT XLVII.

Dominus cali & terra non templum respiciet, quod Judæi pro loco quietis illi ædificare volebant, sed spiritum humilitatum: respiciuntur veteris legis sacrificia & Judæorum adversus Christum ipsiusque discipulos porvicacia puniendâ ostenditur: de Christi natiuitate & Ecclesie secunditate, cui ut omnes collatur exhortatur, ostendens beneficia quæ a Domino recipiet, & quale futurum sit malorum judicium, & quomodo per discipulorum Christi prædicationem gentes convertentur: de finali quoque retributione malorum & bonorum.

1 HÆC dicit Dominus: Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum: quæ est ista domus, quam ædificabitis mihi? & quis est iste locus quietis meæ?

2 Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt universa ista, dicit Dominus: ad quæram autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos?

3 Qui immolat bovem, quasi qui interficiat virum: qui maculat pecus, quasi qui exerceat canem: qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat: qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in visis suis, & in abominationibus suis anima eorum delectata est.

4 Unde & ego eligam illusiones eorum: & quæ timebant, adducam eis: quæ vocavi, & non erant qui responderet: locutus sum, & non audierunt: feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt.

5 Audite verbum Domini, qui tremetis ad verbum ejus: dixerunt fratres vestri odientes vos, & abicientes propter nomen meum: glorificetur Dominus, & videbimus in læticia vestra: ipsi autem confundentur.

6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 Antequam parturiret, peperit: antequam veniret parvus ejus, peperit masculum.

8 Quis audivit unquam tale? & quis vidit huic simile? numquid paruriret terra in die una? aut pariret gens simul, quia parurivit & peperit Sion filios suos?

9 Numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus: si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus?

10 Læramini cum Jerusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio universi, qui lægetis super eam.

11 Ut fugatis, & repleramini ab ubere consolationis ejus: ut mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria ejus.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam fugeris: ad ubera portabimini, & super genua blandientur vobis.

13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Jerusalem consolabimini.

14 Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba germinabit: & cognoscetur manus Domini servis ejus, & indignabitur inimicis suis.

† Prov.
1. 24.
Infra
66. 4.
Jerem.
7. 33.

† Infra
66. 22.
Apoc.
21. 1.

† Psal.
37. 5.

† Supra
1. 6.

† Ag.
7. 49.
& 17.
34.

† Prov.
1. 24.
Supra
65. 12.
Jerem.
7. 33.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi turbo quadrigæ eius: reddere in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis:

16 Quia in igne Dominus judicabit, & in gladio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur interfecti a Domino,

17 Qui sanctificabuntur, & mundos se putabant in hortis post januam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam, & abominationem, & murem: simul consumentur, dicit Dominus.

18 Ego autem opera eorum, & cogitationes eorum, venio ut congregem cum omnibus gentibus & linguis: & venient & videbunt gloriam meam.

19 Et ponam in eis signum, & mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam tendentes sagittam: in Italiam & Græciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non vide-

runt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus,

20 Et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus domum Domino, in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carucis, ad montem sanctum meum Jerusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini.

21 Et assumam ex eis sacerdotes, & levitas, dicit Dominus:

22 † Quia sicut cæli novi, & terra nova, que ego facio stare coram me, dicit Dominus: sic stabit semen vestrum, & nomen vestrum.

23 Et erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato: veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus.

24 Et egredientur, & videbunt cadavera virorum, qui pravaricati sunt in me: † vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur: & erunt usque ad satietatem visionis omni carni,

† Apoc. 21. 1.

† Marc. 9. 45.

F. Hagmann scul.

PROPHETIA JEREMIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Jeremias in ventre matris sanctificatus, & tempore Josia regis Juda missus a Domino ad prophetandum, causatur pueritiam, sed doctus a Deo accipit robur invincibile, jubeturque vaticinari destructionem Jerusalem sub nomine virga, & olla succensa.

1 Erba Jeremiæ filii Helciae, de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth, in terra Benjamin.

2 Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Josia filii Amon regis Juda, in terdecimo anno regni ejus.

3 Et factum est in diebus Joakim filii Josia regis Juda, usque ad consummationem undecimi anni Sedecia filii Josia regis Juda, usque ad transmigrationem Jerusalem, in mense quinto.

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

5 Priusquam te formarem in utero, novi te: & antequam exires de vulva, sanctificavi te, & prophetam in gentibus dedi te.

6 Et dixi, A, a, a, Dominus Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum.

7 Et dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer sum, quoniam ad omnia, quae mittam te, ibis: & universa, quaecumque mandavero tibi, loqueris.

8 Ne timeas aspectu eorum: quia tecum ego sum, ut eruiam te, dicit Dominus.

9 Et misit Dominus manum suam; & tetigit os meum: & dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo:

10 Ecce constituam te hodie super gentes, & super regna, † ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & edifices, & plantes.

11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Jeremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video.

12 Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti: quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud.

13 Et factum est verbum Domini secundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, & faciem ejus a facie aquilonis.

14 Et dixit Dominus ad me: † Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terra. † Infra 4. 6.

15 Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait Dominus: & venient & ponent uniusquisque solium suum in introitu portarum Jerusalem, & super omnes muros ejus in circuitu, & super universas urbes Juda.

16 Et loquar judicia mea cum eis, super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, & libaverunt diis alienis, & adoraverunt opus manuum suarum.

17 Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos omnia quae ego praecipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec enim time te faciam vultum eorum.

18 † Ego quippe dedi re hodie in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum aureum, super omnem terram, regibus Juda, principibus ejus, & sacerdotibus, & populo terrae. † Infra 4. 27.

19 Et bellabunt adversum te, & non prevalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.

CAPUT II.

Graviter expostulat Dominus cum filiis Israel & Juda, potissimum cum pastoribus ac prophetis, quod non respicientes accepta a Deo varia beneficia, eo qui sensus est aqua viva relicto, adoraverint idola, a quibus nihil boni expectare poterant: imo cum torri essent in idololatria, rapinis & crudelitate, sese justificare nitentur, & propterea devastandos praedicat.

1 ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Vade, & clama in auribus Jerusalem, dicens: Haec dicit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, & charitatem desponsationis tuae, quando secuta es me in deserto, in terra quae non seminatur.

3 Sanctus Israel Domino, primitiae frugum ejus: omnes qui devorant eum, delinquent: mala venient super eos, dicit Dominus.

4 Audite verbum Domini domus Jacob, & omnes cognationes domus Israel.

5 Haec dicit Dominus: † Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me, & ambulaverunt post vanitatem, & vani facti sunt? † Mich. 6. 3.

6 Et non dixerunt : Ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit de terra Aegypti : qui traxit nos per desertum, per terram inhabitabilem & inuiam, per terram sitis, & imaginem mortis, per terram, in qua non ambulauit uir, neque habitauit homo :

7 Et induxit uos in terram Carmeli, ut comederetis fructum ejus, & optima illius : & ingressi contaminastis terram meam, & hereditatem meam possidistis in abominationem.

8 Sacerdotes non dixerunt : Ubi est Dominus ? & tenentes legem nescierunt me, & pastores praeruaricati sunt in me : & prophetae prophetauerunt in Baal, & idola secuti sunt.

9 Propterea adhuc iudicio contendam uobiscum, ait Dominus, & cum filiis uestris disceptabo.

10 Transite ad insulas Cethim, & uidete : & in Cedar mirrite, & considerate uehementer : & uidete si factum est huiusmodi.

11 Si mutauit gens deos suos, & certe ipsi non sunt dii : populus uero meus mutauit gloriam suam in idolum.

12 Obstupescite caeli super hoc, & portae ejus desolantini uehementer, dicit Dominus.

13 Duo enim mala fecit populus meus : de dereliquerunt fontem aquae uivae, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non ualent aquas.

14 Numquid seruus est Israel, aut uernaculus : quare ergo factus est in praedam ?

15 Super eum rugierunt leones, & dederunt uocem suam, posuerunt terram ejus in solitudinem : ciuitates ejus exstiterunt, & non est qui habitet in eis.

16 Filii quoque Memphis et Tiphnes contempserunt te usque ad uerticem.

17 Numquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebatur te per uiam ?

18 Et nunc quid tibi vis in uia Aegypti, ut bibas aquam turbidam ? & quid tibi cum uia Assyriorum, ut bibas aquam sordidam ?

19 Arguer te malitia tua, & aueris tuam increpabit te. Scito, & uide, quia malum & amarum est reliquisse Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.

20 A saeculo confregisti iugum meum, rupisti uincula mea, & dixisti : Non seruiam. In omni enim colle sublimi, & sub omni ligno frondoso, tu prosterneris in uentrem.

21 Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen uerum : quomodo ergo conuersa es mihi in prauum uinea aliena ?

22 Si laveris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam boricam, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus.

23 Quomodo dicis : Non sum polluta, post Baalim non ambulavi ? uide uias tuas in conualle, scito quid feceris : cursor leuis explicans uias suas.

24 Onager affluens in solitudine, in desiderio anime suae attraxit uentum amoris sui : nullus auerret eam : omnes qui quaerunt eam, non desiciunt : in mensuris ejus inuenient eam.

25 Prohibe pedem tuum a nuditate, & guttur tuum a siti. Et dixisti : Desperavi, nequaquam faciam : adamavi quippe alienos, & post eos ambulabo.

26 Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, principes, & sacerdotes, & prophetae eorum.

27 Dicentes ligno : Pater meus es tu ; & lapidi : Tu me genuisti : uerterunt ad meturgum, & non faciem, & in tempore afflictionis suae dicent : Surge, & libera nos.

28 Ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi ? Curgant & liberent te in tempore afflictionis tuae : sed secundum numerum quippe ciuitatum tuarum erant dii tui iuda.

29 Quid uultis mecum iudicio contendere ? omnes dereliquistis me, dicit Dominus.

30 Frustra percussisti filios uestrorum, disciplinam non receperunt : deuorauit gladius uestrum prophetas uestrorum, quasi leo uastator.

31 Generatio uestra. Videte uerbum Domini : Numquid solitudo factus sum Israel, aut terra ferotina ? quare ergo dixit populus meus : Recessimus, non uenimus ultra ad te ?

32 Numquid obliuiscetur uirgo ornamentum sui, aut sponsa fasciam pectoralis suae ? populus uero meus oblitus est mei dielus innumeris.

33 Quid mireris hominem ostendere uiam tuam ad quaerendam dilectionem, quae insuper & malitias tuas deculit uias tuas.

34 Et in aliis tuis inuentus est sanguis animarum pauperum & innocentium : non in fossis inueni eos, sed in omnibus quae supra memorauimus.

35 Et dixisti : Absque peccato & innocens ego sum : & propterea auertit furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris : Non peccavi.

36 Quam uilis facta es nimis, iterans uias tuas ! & ab Aegypto confundetis, sicut confusa es ab Assur.

37 Nam & ab ista egredieris, & manus tuae erunt super caput tuum : quoniam obrabit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum in ea.

CAPUT III

Deus incomparabili clementia populum suum ad se reuocat ab idololatria, in qua iudaeiam Israhalem excellit : promittens se assumpturum eos in filios, & ueros pastores eis daturum, ut ierosolymis in pace colant Dominum : de futura gloria & exaltatione Ierusalem, & sententiam ad eam congregationem & de populi penitentia.

1 **V**ulgo dicitur : Si dimiserit uir uxorem suam, & accedens ab eo, duxerit uirum alteram, numquid reuertetur ad eam ultra ? numquid non polluta & contaminata erit mulier ista ? tu autem fornicata es cum amatoribus multis : tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te.

2 Leua oculos tuos in directum, & uide ubi non protrata sis : in uis sedebas, expectans eos quasi latero in solitudine, & polluisti terram in fornicationibus tuis, & in malitiis tuis.

3 Quam ob rem prohibita sunt stalla plaurum, & ferotinus imber non fuit : frons mulieris meretricis facta est tibi, & uigili erubescere.

4 Ergo saltem amodo uocame : Pater meus, dux uirginitatis meae, & cetera.

5 Numquid irascaris in perpetuum, aut perseverabis in furore ? Ecce locuta es, & fecisti mala, & peccasti.

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Josiae regis : Numquid uisisti quae fecerit avaritrix Israel ? abiit sibi met super omnem montem excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi.

7 Et dixi, cum fecisset haec omnia : Ad me reuertere : & non est reuera. Et uidit praeruaricatrix soror ejus iuda,

8 Quia pro eo, quod uerba esset avaritrix Israel, dimissem eam, & dedissem ei libellum repudii : & non timuit praeruaricatrix iuda soror ejus, sed abiit, & fornicata est etiam ipsa.

† Infra 11. 13.

† Infra 3. 6. 5. 1. Matth. 21. 33.

† Supra 2. 20.

† Infra 31. 33.

9 Et facilitate fornicationis sue contaminavit terram; & meretrica est cum lapide & ligno.

10 Et in omnibus his non est reversa ad me pravaricatrix foror ejus Juda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

11 Et dixit Dominus ad me: Justificavit animam suam averfatrix Israel, comparatione pravaricatricis Juda.

12 Vade, & clama sermones istos contra aquilonem, & dices: Reverte averfatrix Israel, ait Dominus, & non avertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum, dicit Detritus, & non irascar in perpetuum.

13 Verumtamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum pravaricata es: & dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, & vocem meam non audisti, ait Dominus.

14 Convertimini filii revertentes, dicit Dominus: quia ego vir vester: & asilium meo unum de civitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion.

15 Et dabo vobis pastores juxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.

16 Cumque multiplicati fueritis, & creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: nec visitabitur, nec fiet ultra.

17 In tempore illo vocabunt Jerusalem solum Domini: & congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Jerusalem, & non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

18 In diebus illis ibit dominus Juda ad domum Israel, & venient simul de terra aquilonis, ad terram quam dedi patribus vestris.

19 Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, & tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem praelarum exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis.

20 Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempit me dominus Israel, dicit Dominus.

21 Vox in viis audita est, ploratus & ululatus filiorum Israel: quoniam iniquam fecerunt viam suam, oblii sunt Domini Dei sui.

22 Convertimini filii revertentes, & sanabo averfiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster.

23 Vere mendaces erant colles, & multitudo montium: vere in Domino Deo nostro salus Israel.

24 Confuso comedit salorem patrum nostrorum ab adolescentie nostra, greges eorum, & armenta eorum, filios eorum, & filias eorum.

25 Dormienus in confusione nostra, & operiet nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos, & patres nostri, ab adolescentia nostra usque ad diem hanc: & non audivimus vocem Domini Dei nostri.

CAPUT IV.

Promittit Dominus veniam si se vere convertant & corde circumcidant, comminando gravia mala si in malis persistant: quapropter luget propheta videns terram devastandam, & in solitudine redigendam, ita tamen ut non fiat consummatio.

1 **S**I reverteris Israel, ait Dominus, ad me convertere: si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis.

2 Et jurabis: Viri Dominus, in veritate, & in judicio, & in iustitia: & benedicent eum gentes ipsiisque laudabunt.

3 Hec enim dicit Dominus viro Juda & Jerusalem: † Novate nobis novale, & nolite ferere super spinas:

4 Circumcidimini Domino, & auferite prapuria cordium vestrorum viri Juda, & habitatores Jerusalem: ne forte egrediar ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum.

5 Annuntiate in Juda, & in Jerusalem audiri facite: loquimini, & cavete tuba in terra: clamate fortiter, & dicit: Congregamini, & ingrediamur civitates munitas.

6 Levate signum in Sion. Confortamini, nolite stare, † quia malum ego adducam ab aquilone, & contritionem magnam.

7 Ascendit leo de cubili suo, & prado gentium se levavit: egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudinem: civitates tue vastabuntur, remanent absque habitatore.

8 Super hoc accingite vos ciliciis, plangite & ululate: quia non est averfa ira furoris Domini a vobis.

9 Et erit in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis, & cor principum: & obstupescunt sacerdotes, & prophete confirmabuntur.

10 Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergone decepisti populum istum & Jerusalem, dicens: pax erit vobis: & ecce pervenit gladius usque ad animam?

11 In tempore illo diceret populo huic & Jerusalem: Ventus urens in viis, que sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum & ad purgandum.

12 Spiritus plenus ex his venit mihi: & nunc ego loquar judicia mea cum eis.

13 Ecce quasi nubes ascendet, & quasi tempestas currus ejus: velociore aquilis equi illius: vae vobis quoniam vastati sumus.

14 Lava a malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias: usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ?

15 Vox enim annuntiantis a Dan, & novum facientis idolum de monte Ephraim.

16 Dicite gentibus: Ecce auditum est in Jerusalem custodes venire de terra longinqua, & dare super civitates Juda vocem suam.

17 Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus.

18 † Viae tuae, & cogitationes tue fecerunt haec tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum.

19 Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo, quoniam vocem buccinae audivit anima mea, clamorem praelii.

20 Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra: repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles meae.

21 Usquequo videbo fugientem, audiam vocem buccinae?

22 Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt, & vecordes: sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.

23 Apexi terram, & ecce vacua erat, & nihili; & caelos, & non erat lux in eis.

24 Vidi montes, & ecce movebantur: & omnes colles conturbati sunt.

25 Intuitus sum, & non erat homo: & omne volatile caeli recessit.

† Ofco
10. 12.† Supra
1. 14.† Sap. 1.
3. 5.

26 Aspexi, & ecce Carmelus desertus: & omnes urbes ejus destructæ sunt a facie Domini, & a facie iræ furoris ejus.

27 Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consummationem non faciam.

28 Lugebit terra, & crebrent cæci desuper: eo quod locutus sum, cogitavi, & non poenituit me, nec aversum sum ab eo.

29 A voce equitæ & mitentis sagittam, fugit omnis civitas: ingressi sunt ardua, & ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, & non habitat in eis homo.

30 Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris sibi oculos tuos, frustra componeris; contempserunt te amatores tui, animam tuam quaerent.

31 Vocem enim quasi parentis audivi, angustias ut perperæ: Vox filiaë Ston intermorientis, expandentisque manus suas: vix mihi, quia defecit anima mea propter interfectos.

CAPUT V.

Domini in Jerusalem querit virum justum, ut illi miseretur: sed tam plebs quam optimates in pravitatibus suis & idololatris indurati sunt & effusi, ideo comminatur eis vastationem ab extraneo populo, eo quod cæci & surdi facti sint, non tamen usque ad consummationem.

1 Circuite vias Jerusalem, & aspiciat, & considerate, & quaerite in plateis ejus, an inventatis virum facientem iudicium, & quaerentem fidem: & propitius ero ei.

2 Quod si eriam, Vivit Dominus, dixerit: & hoc falso jurabunt.

3 Domine oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, & non doluerunt: attrivisti eos, & tenuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.

4 Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & sulti, ignorantes viam Domini, iudicium Dei sui.

5 Ibo igitur ad optimates, & loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium Dei sui: & ecce magis hi simul confregerunt jugum, superunt vincula.

6 Ictricò percussit eos leo de silva, lupus ad vesperam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum: omnis, qui egressus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatae sunt pravationes eorum, confortatae sunt aversiones eorum.

7 Super quo propitius tibi esse potero? filii tui dereliquerunt me, & jurant in his qui non sunt dii: saturavi eos, & merchati sunt, & in domo meretricis luxuriabantur.

8 Equi amatores & emissarii facti sunt: Unusquisque ad uxorem proximi sui hincibat.

9 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? & in gente tali non ulciscetur anima mea?

10 Ascendite muros ejus, & dissipate, consummationem autem nolite facere: auferite propagines ejus, quia non sunt Domini.

11 Prævaricatione enim prævaricata est in me domus Israel, & domus Juda, ait Dominus.

12 Negaverunt Dominum, & dixerunt: Non est ipse: neque venit super nos malum: gladium & famem non videbimus.

13 Prophetae fuerunt in ventum locuti, & responsum non fuit in eis: hæc ergo evenient illis.

14 Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, & populum istum in ligna, & vorabit eos.

15 Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus; gentem robustam, gentem antiquam, gentem, cujus ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur.

16 Pharetra ejus quæ interfalchum patens, universi fortes.

17 Et comedet segetes tuas, & panem tuum: devorabit filios tuos, & filias tuas: comedet gregem tuum, & armenta tua: comedet vineam tuam, & ficum tuam: & contere urbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam, gladio.

18 Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem.

19 † Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster hæc omnia? dices ad eos: Sicut dereliquisti me, & servivisti deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra.

20 Annuntiate hoc domui Jacob, & auditum fichte in Juda, dicentes:

21 Audi popule stulte, qui non habes cor: qui habentes oculos, non videtis; & aures, & non auditis.

22 Me ergo non timebitis, ait Dominus: & a facie mea non dolebitis: Qui posui arenam terminum mari, præceptum tempserunt, quod non præteribit: & contumebuntur, & non poterunt: & intumescunt fluctus ejus, & non transibunt illud.

23 Populo autem huic factum est cor incredulum, & exasperans, recesserunt & abierunt.

24 Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam & ferotiam in tempore suo; plenitudinem annuæ messis custodientem nobis.

25 Iniquitates vestrae declinaverunt hæc: & peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis: 26 Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, lacteos ponentes & pedicæ ad capiendos viros.

27 Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plena dolo: ideo magnificentia sunt & ditati.

28 Increpatis sunt & impinguati: & præterierunt sermones meos pessime. † Causam viduæ non judicaverunt, causam pupilli non dixerunt, & iudicium pauperum non judicaverunt.

29 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem hujusmodi non ulciscetur anima mea?

30 Scrupor & mirabilia facta sunt in terra: 31 Prophetae prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo die?

CAPUT VI.

Prædicitur calamitas ac vastitas Jerusalem ab Assyriis, eo quod contempserint legem Domini, nec audire voluerint increpationes; sed omnes, & potissimum primates, propheta ac sacerdotes avaritia & dolo studuerint; idcirco & ipsos & eorum sacrificia Deus abjicit: juvet ergo propheta eos lugere, quoniam purgari consistorio non poterunt.

1 Confortamini filii Benjamin in medio Jerusalem, & in Thetua clangite buccina, & super Bethacarem levate vexillum: quia malum visum est ab aquilone, & contritio magna.

† Infra 26. 10.

† Isaia 1. 25. Zach. 7. 10.

† Ezech. 33. 11.

2 Speciosa & delicatae effimilavi filiam Sion.
 3 Ad eam venient pastores, & greges eorum: fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascerunt quisque eos, qui sub manu sua sunt.
 4 Sanctificate super eam bellum: surgite, & ascendamus in meridie: vas nobis, quia declinavit dies, quia longiores factae sunt umbræ vesperi.
 5 Surgite, & ascendamus in nocte, & dispemus domos ejus.
 6 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Cædit lignum ejus, & fundite circa Jerusalem aggerem: hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio ejus.
 7 Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: iniquitas & veritas audietur in ea, coram me semper infirmitas & plaga.
 8 Erudite Jerusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam, terram inhabitabilem.
 9 Hæc dicit Dominus exercituum: Ufque ad racemam colligent quasi in vinea felleas Israel: converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum.
 10 Cui loquar? & quem contestabor ut audiat? ecce incircumcisæ aures eorum, & audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, & non suscipient illud.
 11 Ideo furore Domini plenus sum, laboravi sustinens: effunde super parvulum foris, & super consilium juvenem simul: vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno diebus.
 12 Et transibunt domus eorum ad alteros, agri & uxores pariter: qui extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus.
 13 † A minore quippe usque ad majorem omnes avaritias student: & a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.
 14 Et curabant contritionem filiae populi mei cum ignominia, dicentes: Pax, pax: & non erat pax.
 15 Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: quam ob rem cadent inter ruentes: in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.
 16 Hæc dicit Dominus: State super vias & videte, & interrogate de semitis antiquis: quæ sit via bona, & ambulate in ea: † & invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus.
 17 Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audimus.
 18 Ideo audite gentes, & cognosce congregatio, quanta ego faciam eis.
 19 Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum ejus: quia verba mea non audiverunt, & legem meam projecerunt.
 20 † Ur quid mihi tuis de Saba afferis, & calarnm suave olentem de terra longinqua? holocausta tua vestra non sunt accepta, & victimæ vestrae non plæuerunt mihi.
 21 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, & ment in eis patres & filii simul, vicinus & proximus peribunt.
 22 Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis, & gens magna confurget a finibus terræ.
 23 Sagittam & scutum arripiet: crudelis est, & non miserebitur: vox ejus quasi mare

sonabit: & super equos ascendent, præparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion.
 24 Audivimus famam ejus, dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem.
 25 Nolite exire ad agros, & in via ne ambuletis: quoniam gladius inimici, pavor in circuitu.
 26 Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere: luctum unigeniti fac tibi, plantum amarum, quia repente veniet vastator super nos.
 27 Probatorem dedi te in populo meo robustum: & scies, & probabis viam eorum.
 28 Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, æs & ferum: universi corrupti sunt.
 29 Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra confavit consolator: malitia enim eorum non sunt consumptæ.
 30 Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos.

CAPUT VII.

Quod frustra confidant in templo, pessima perpetrantes, & prophetas audire nolentes, sicut & patres eorum: quapropter denuntiat templum abjiciendum, & terram Juda redendam in solitudinem: nec profecturam orationem Jeremia pro illis, nec oblata ab eis sacrificia, propter excessu Topheh in valle filii Ennom, & multiplices ipsorum malitias.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens:
 2 Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum istud, & dic: Audite verbum Domini omnis Juda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum.
 3 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: † Bonas facite vias vestras, & studia vestra: & habitabo vobiscum in loco isto. † Infra 26. 13.
 4 Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est.
 5 Quoniam si bene direxeritis vias vestras, & studia vestra: si feceritis iudicium inter virum & proximum ejus,
 6 Advenæ, & pupillo, & vidua non feceritis calumniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, & post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis:
 7 Habitabo vobiscum in loco isto: in terra, quam dedi patribus vestris a sæculo & usque in sæculum.
 8 Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis;
 9 Furati, occidere, adulterari, jurare mendaciter, libare Baalim, & ire post deos alienos, quos ignoratis.
 10 Et venistis, & stetitis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, & dixistis: Liberi sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas.
 11 † Numquid ergo spehneca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? ego, ego sum: ego vidi, dicit Dominus.
 12 Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a principio: & videte quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.
 13 Et nunc, quia fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus: & locutus sum ad vos mane confurgens, & loquens, & non audistis: † & vocavi vos, & non respondistis: † Matt. 23. 13. Marc. 11. 17. Luc. 19. 46. † Prov. 1. 24. Isa. 65. 12.

CAPUT VIII.

Quia tam reges, oprimates, sacerdotes ac propheta, quam reliquus populus ad idolatriam conversi sunt; & non confiderato Domini judicio, omnes relicta veritate, duerunt avaritia ac idolatria, & Dominum provocantes noluerunt respicere: ideo ab hostibus crudelissimis affligentur.

IN illo tempore, ait Dominus: Ejicient ossa regum Juda, & ossa principum ejus, & ossa sacerdotum, & ossa prophetarum, & ossa eorum qui habitaverunt Jerusalem, de sepulchris suis:

2 Et expandent ea ad solem, & lunam, & omnem militiam caeli, quae dilexerunt, & quibus servierunt, & post quae ambulaverunt, & quae quaesierunt, & adoraverunt: non colligentur, & non sepelientur: in sterquilinum super faciem terrae erunt.

3 Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui restitui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis, quae derelicta sunt, ad quae ejeci eos, dicit Dominus exercituum.

4 Et dices ad eos: Haec dicit Dominus: Numquid qui cadit, non resurget? & qui avertus est, non revertetur?

5 Quare ergo avertus est populus iste in Jerusalem avertione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti.

6 Attendi, & auscultavi: nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat penitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus imperu vadens ad praedium.

7 Milvus in caelo cognovit tempus suum, turritus, & hirundo, & ciconia, custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini.

8 Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus, & lex Domini nobiscum est? vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum.

9 Confusi sunt sapientes, perterriti & capti sunt: verbum enim Domini projecerunt, & sapientia nulla est in eis.

10 Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum hereditis: quia tu a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur: a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium.

11 Et sanabant contricionem fuisse populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax: cum non esset pax.

12 Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quinimo confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: idcirco gaudet inter corruentes, in tempore visitationis suae corruent, dicit Dominus.

13 Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est uva in vitibus, & non sunt ficus in ficulis, solum defluxit: & dedi eis quae praetergressa sunt.

14 Quare sedemus? convenite, & ingrediamur civitatem munitam, & sileamus ibi: quia Dominus Deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis? aquam fellis: peccavimus enim Domino.

15 Expectavimus pacem, & non erat bonum; tempus medellae, & ecce formido.

16 A Dan auditus est fragitus equorum ejus, a voce hinnituum pugnatorum ejus, commota est omnis terra, & venerunt, & devoraverunt terram, & plenitudinem ejus; urbem, & habitatores ejus.

† 1. Reg. 4. 10.

† Infra 11. 14. & 14. 11.

† Infra 16. 12.

† Exec. 26. 13.

† Isaie 56. 11. Supra 6. 13.

† Infra 9. 15. & Infra 14. 19.

14 † Faciam domui huic, in qua invocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam; & loco, quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silo.

15 Et projiciam vos a facie mea, sicut projecit omnes fratres vestros, universum semen Ephraim.

16 † Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem & orationem, & non obstitas mihi: quia non exaudiam te.

17 Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Juda, & in plateis Jerusalem?

18 Filii colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas reginae caeli, & libent diis alienis, & me ad iracundiam provocent.

19 Numquid me ad iracundiam provocant, dicit Dominus: nonne semetipsos in confusione vultus sui?

20 Ideo haec dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, & indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, & super jumenta, & super lignum regionis, & super fruges terrae, & succendetur, & non extinguetur.

21 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris, & comedite carnes.

22 Quia non sum locutus cum patribus vestris, & non praecepi eis, in die qua eduxi eos de terra Aegypti, de verbo holocaustorum, & victimarum.

23 Sed hoc verbum praecepi eis, dicens: Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus: & ambulare in omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis.

24 Et non audierunt, nec inclinaverunt aures suam: sed alierunt in voluntatibus, & in pravitate cordis sui mali: factique sunt reitorum & non in ante,

25 A die qua egressi sunt patres eorum de terra Aegypti, usque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem confurgens diluculo, & mittens.

26 Et non audierunt me, nec inclinaverunt aures suam: sed induraverunt cervicem suam: & pejus operati sunt, quam patres eorum.

27 Et loqueris ad eos omnia verba haec, & non audient te: & vocabis eos, & non respondebunt tibi.

28 Et dices ad eos: Haec est gens, quae non audivit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: perit fides, & ablata est de ore eorum.

29 Tonde capillum tuum, & projice, & sume in directum planctum: quia projecit Dominus, & reliquit generationem furoris sui.

30 Quia fecerunt filii Juda malum in oculis meis, dicit Dominus. Posuerunt offendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam:

31 Et edificaverunt excelsa Topheth, quae est in valle filii Ennom: ut incenderent filios suos, & filias suas igni: quae non praecepi, nec cogitavi in corde meo.

32 Ideo ecce dies venient, dicit Dominus, & non diceatur amplius, Topheth, & vallis filii Ennom: sed vallis interfectionis: & sepellent in Topheth, eo quod non sit locus.

33 Et erit morticinum populi hujus in cibos volucribus caeli, & bestiis terrae, & non erit qui abigar.

24 † Et quiescere faciam de urbibus Juda, & de plateis Jerusalem, vocem gaudii, & vocem laetitia, vocem sponsi, & vocem sponsae: in desolationem enim erit terra.

17 Quia ecce ego mittam vobis serpentes re-
gulos, quibus non est incantatio: & morde-
lant vos, ait Dominus.

18 Dolor meus super dolorem, in me cor
meum mœrens.

19 Ecce vox clamoris filiae populi mei de
terra longinqua: Numquid Dominus non est
in Sion, aut rex ejus non est in ea? Quare
ergo me ad iracundiam concitaverunt in scul-
ptilibus suis, & in vanitatibus alienis?

20 Transiit messis, finita est aestas, & nos
salvati non sumus.

21 Super contritione filiae populi mei con-
tritus sum, & contritus, stupor obtinuit me.

22 Numquid resina non est in Galaad? aut
medicus non est ibi? quare igitur non est ob-
ducta cicatrix filiae populi mei?

CAPUT IX.

*Luget propheta interficiendos de Judaea: in
nullo dicit esse fidendum, cum omnes dolo-
re incendant: & quia Judaea vastanda est, vult
omnes assumere luctum: in solo Deo ejusque
cognitione gloriantur, qui puniet ram gen-
tiles quam filios Israel incircumcisos corde.*

1 **Q**uis dabit capiti meo aquam, & oculis
meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectorum filiae
populi mei.

2 Quis dabit me in solitudine diversorium
viatorum, & derelinquam populum meum,
& recedam ab eis: quia omnes adulteri sunt,
caecus praevaricatorum.

3 Et extenderunt linguam suam quasi arcum
mendacii & non veritatis: confurtati sunt in
terra, quia de malo ad malum egressi sunt,
& me non cognoverunt, dicit Dominus.

4 Unusquisque se a proximo suo custodiat,
& in omni fratre suo non habeat fiduciam:
quia omnis frater supplantans supplantabit,
& omnis amicus fraudulenter incedet.

5 Et vir fratrem suum deridebit, & veritatem
non loquentur: docuerunt enim linguam
suam loqui mendacium: ut inique agerent,
laboraverunt.

6 Habitatio tua in medio doli: in dolo re-
nuerunt scire me, dicit Dominus.

7 Propterea haec dicit Dominus exercituum:
Ecce ego confabulo, & probabo eos: quid enim
aliud faciam a facie filiae populi mei?

8 **†** Sagitta vulnerans linguam eorum, do-
lum locuta est: in ore suo pacem cum amico
suo loquitur, & occulte ponit ei insidias.

9 Numquid super his non visitabo, dicit
Dominus? qui in gente hujuscemodi non ul-
ciscetur anima mea?

10 Super montes assumam fletum ac lamen-
tum, & super speciosa deserti planctum:
quoniam incensa sunt, eo quod non sit vir
pertransiens: & non audierunt vocem pos-
sidentis: a volucre caeli usque ad pecoratan-
nigraverunt & recesserunt.

11 Et dabo Jerusalem in cervos arenae, &
cubilia draconum: & civitates Juda dabo in
desolationem, eo quod non sit habitator.

12 Quis est vir sapiens, qui intelligat hoc,
& ad quem verbum oris Domini fiat ut an-
nuntiet illud, quare perierit terra, & exusta
sit quasi desertum, eo quod non sit qui per-
transerat?

13 Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt
legem meam, quam dedi eis, & non audierunt
vocem meam, & non ambulaverunt in ea:

14 Et abierunt post pravitatem cordis sui,
& post Baalim: quod didicerunt a patribus
suis.

15 Idecirco haec dicit Dominus exercituum
Deus Israel: **†** Ecce ego cibabo populum istum
absinthio, & potum dabo eis aquam fœllis.

16 Et dispergam eos in gentibus, quas non
noverunt ipsi & patres eorum: & mittam post
eos gladium, donec consumantur.

17 Haec dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Contemplamini, & vocare lamentatius-
ces, & veniant: & ad eas, quae sapientes sunt,
mittite, & properent:

18 Fessinent, & affumant super nos lamen-
tum: deducant oculi nostri lacrymas, & pal-
pebrae nostrae defluant aquis.

19 Quia vox lamentationis audita est de
Sion: Quomodo vastati sumus & confusi vehe-
menter? quia dereliquimus terram, quoniam
dejecta sunt tabernacula nostra.

20 Audite ergo mulieres, verbum Domini:
& affumant aures vestrae sermonem oris ejus:
& docere filias vestras lamentum, & unaqua-
que proximam suam planctum.

21 Quia ascendit mors per fenestras nostras,
ingressa est domos nostras, disperdere parvulos
de foris, juvenes de plateis.

22 Loquere: Haec dicit Dominus: Et cadet
morticium hominis quasi sterqus super faci-
ciem regionis, & quasi saenum post tergum
metentis, & non est qui colligat.

23 Haec dicit Dominus: **†** Non glorietur sapi-
ens in sapientia sua, & non gloriatur fortis
in fortitudine sua, & non gloriatur dives in
divitiis suis:

24 Sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire
& posse me, quia ego sum Dominus, qui facio
misericordiam, & iudicium, & justitiam in ter-
ra: haec enim placent mihi, ait Dominus.

25 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & vi-
sitabo super omnem qui circumcissum habet
praepitium,

26 Super Aegyptum, & super Juda, & super
Edom, & super filios Ammon, & super Moab,
& super omnes qui attonsi sunt in comam,
habitantes in deserto: quia omnes gentes habent
praepitium, omnis autem domus Israel
incircumcisi sunt corde.

CAPUT X.

Non est timenda caelestis constellatio, nec vanissima ac imbecilla idola: sed Dominus qui solus est Deus, creator ac gubernator omnium, qui vastabit peccatores terra: plangit suum malum Jerusalem, & cum hominis non sit suas vias dirigere, orat Deum ne eos qui ipsam cognoscunt, ad intercessionem delectet, sed in hostes portus Judaeorum suum effundat furorem.

1 **A**udite verbum, quod locutus est Domi-
nus super vos domus Israel.

2 Haec dicit Dominus: Juxta vias gentium
nolite discere: & a signis caeli nolite metue-
re, quae timeant gentes:

3 Quia leges populorum vanae sunt: quia
† lignum de saltu praecidit opus manus artifi-
cis in ascia.

4 Argento & auro decoravit illud: clavus
& malleis compegit, ut non dissolvatur.

5 In similitudinem palmae fabricata sunt, &
non loquentur: portata tollentur, quia in-
cedere non valent: nolite ergo timere ea, quia
nec male possunt facere, nec bene.

6 **†** Non est similis tui Domine: magnus es
tu, & magnum nomen tuum in fortitudine.

7 **†** Quis non timet te o rex gentium?
tuum est enim decus: inter cunctos sapientes
gentium, & in universis regnis eorum nullus
est similis tui.

† Infra
23. 25.† 1. Cor.
1. 31.
2. Cor.
10. 47.† Psal.
37. 3.† Supr.
13. 11.
& 14. 8.† Mir. h.
7. 18.
† Apoc.
15. 4.

8 Pariter insipientes & facti probabuntur : doctrina vanitatis eorum lignum est.

9 Argentum involutum de Tharsis afferetur, & aurum de Ophaz: opus artificis, & manus ætarii: hyacinthus & purpura indumentum eorum: opus artificum uniuersa hæc.

10 Dominus autem Deus verus est: ipse Deus vivens, & rex sempiternus, ab indignatione ejus commovebitur terra: & non sustinebunt gentes comminationem ejus.

11 Sic ergo dicetis: Dii, qui cælos & terram non fecerunt, pereant de terra, & de his quæ sub cælo sunt.

12 † Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos.

13 Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in cælo, & elevat nebulas ab extremitatibus terræ: † fulgura in pluviam facit, & educit ventum de thesauris suis.

14 Stultus factus est omnis homo a scientia, confusus est artifex omnis in sculprili: quoniam falsum est quod conslavit, & non est spiritus in eis.

15 Vana sunt, & opus risu dignum: in tempore visitationis suæ peribunt.

16 Non est his similis pater Jacob: qui enim formavit omnia, ipse est: & Israel virga hereditatis ejus: Dominus exercituum nomen illi.

17 Congrega de terra confusionem tuam, quæ habitas in obsidione.

18 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego longe proficiam habitatores terræ in hac vice: & tribulabo eos ita ut inveniantur.

19 Væ mihi super contritionem meam, pessima plaga mea. Ego autem dixi: Plane hæc infirmitas mea est, & portabo illam.

20 Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei disrupti sunt, filii mei exierunt a me, & non subsistunt: non est qui extendat ultra tentorium meum, & erigat pelles meas.

21 Quia stulte egerunt pastores, & Dominum non quaesierunt: propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est.

22 Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra aquilonis: ut ponat civitates juda solitudinem, & habitaculum draconum.

23 Scio Domine quia non est hominis via ejus: nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos.

24 † Corripe me Domine, verumtamen in iudicio; & non in furore tuo, ne forte ad nihilum fedigas me.

25 † Effunde indignationem tuam super gentes, quæ non cognoverunt te; & super provincias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt Jacob, & devoraverunt eum, & contempserunt illum, & decus ejus dissipaverunt.

CAPUT XI.

Quia maledicetur qui non audit nec servat pactum Domini patribus datum, ideo precipitur propheta ut illud servandum iudicis prædicet, sed frustra, cum magis sequantur patrum suorum scelera, variamque idolatriam; ideo inferet Dominus inevitabilia in illos mala, nec proderunt eis idola, vel iustorum oratio, neque quod prius a Deo dilecti fuerint: refert prava iudeorum studia de ipso ex terra delendo: sed perdentur qui nolunt audire prophetiam in nomine Domini.

1 Verbum, quod factum est a Domino ad Jeremiam, dicens:

2 Audite verba pacti hujus, & loquimini ad viros juda, & habitatores Jerusalem,

3 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir, qui non audierit verba pacti hujus,

4 Quod præcepi patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Aegypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, & facite omnia quæ præcipio vobis, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum:

5 Ut suscitarem juramentum, quod juravi patribus vestris, daturum me eis terram fluentem lacte & melle, sicut est dies hæc. Et respondi, & dixi: Amen Domine.

6 Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in auitacibus juda, & foris Jerusalem, dicens: Audite verba pacti hujus, & facite illa:

7 Quia contestans contestatus sum patres vestros, in die qua eduxi eos de terra Aegypti, usque ad diem hanc: mane confurgens contestatus sum, & dixi: Audite vocem meam:

8 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali: & induxi super eos omnia verba pacti hujus, quod præcepi ut facerent, & non fecerunt.

9 Et dixit Dominus ad me: Inventa est conjuratio in viris juda, & in habitatoribus Jerusalem.

10 Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerunt audire verba mea: & in ergo abierunt post deos alienos, ut servirent eis: irritum fecerunt domus israel & domus juda pactum meum, quod pepigi cum patribus eorum.

11 Quam ob rem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt: & clamabunt ad me, & non exaudiam eos.

12 Et ibunt civitates juda, & habitatores Jerusalem, & clamabunt ad deos, quibus libabant, & non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum.

13 † Secundum numerum enim civitatum tuarum, erant dii tui juda: & secundum numerum viarum Jerusalem, posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim.

14 † Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne assumas pro eis laudem & orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum.

15 Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? numquid carnes sanctæ auferent a te malicias tuas, in quibus gloriata es?

16 Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam, vocavit Dominus nomen tuum: ad vocem loquelæ, grandis exarsit ignis in ea, & combusta sunt frutera ejus.

17 Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum, pro malis domus israel & domus juda, quæ fecerunt tibi ad irritandum me, libantes Baalim.

18 Tu autem Domine demonstrasti mihi, & cognovi: tunc ostendisti mihi studia eorum.

19 Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatus ad victimam: & non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittemus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius.

20 † Tu autem Domine Sabaoth, qui iudicas iuste, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

21 Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui querunt animam tuam, & dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus nostris.

† Gen.

1. 7.

Infra

51. 15.

† P. sal.

34. 7.

Infra

51. 16.

† P. sal.

6. 2.

† P. sal.

78. 6.

† Supr.

2. 28.

† Supr.

7. 16.

In fra

14. 11.

† Infra

17. 10.

& 20.

12.

22 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: juvenes morientur in gladio, filii eorum & filiae eorum morientur in fame.

23 Et reliquiae non erunt ex eis: inducam enim malum super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

CAPUT XII.

Aspiratur propheta malorum prosperitatem, qui tamen parantur ad diem occisionis, suntque terra causa luctus: hereditas adversata est Domino suo, & pastores demoliti sunt vineam Domini, ideo traditur in dispersionem, cujus tamen rursum miserebitur Dominus, vastatis ipsius inimiciis.

1 **I**ustus quidem tu es Domine, si disputem tecum: verumtamen iusta loquar ad te: **†** Quare via impiorum prosperat: bene est omnibus, qui prævaricantur & inique agunt?

2 Plantasti eos, & radicem miserunt: proficiunt, & faciunt fructum: prope es tu ovis eorum, & longe a renibus eorum.

3 Et tu Domine nosti me, vidisti me, & probasti cor meum tecum: congrega eos quasi gregem ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis.

4 Usquequo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur, propter malitiam habitantium in ea? consumptum est animal, & volucres, quoniam dixerunt: Non videbit novissima nostra.

5 Si cum pedibus currens laborasti: quomodo contendere poteris cum equis? cum autem in terra pacis secutus fueris, quid facies in superbia Jordanis?

6 Nam & fratres tui, & domus patris tui, etiam ipsi pugnaverunt adversum te, & clamaverunt post te plena voce: ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona.

7 Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam: dedi dilectam animam meam in manum inimicorum ejus.

8 Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva: dedit contra me vocem, ideo odivi eam.

9 Numquid avis discolor hereditas mea mihi? numquid avis tineta per totum? venite, congregamini omnes bestiae terræ, præparate ad devorandum.

10 Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam: dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis.

11 Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me: desolatio desolata est omnis terra: quia nullus est qui recogit corde.

12 Super omnes vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terræ usque ad extremum ejus: non est pax universæ carni.

13 Seminaverunt triticum, & spinas messuerunt: hereditatem acciperunt, & non eis proderit: confundemini a fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

14 Hæc dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos, qui tangunt hereditatem, quam distribui populo meo Israel: Ecce ego evellam eos de terra sua, & domum Juda evellam de medio eorum.

15 Et cum evulsero eos, convertar, & miserabor eorum: & reducam eos, virum ad hereditatem suam, & virum in terram suam.

16 Er erit: si eruditi didicerint vias populi mei, ut jurent in nomine meo, Vivit Dominus,

sicut docuerunt populum jurare in Baal: edificabuntur in medio populi mei.

17 Quod si non audierint, evellam gentem illam evulsione & perditione, ait Dominus.

CAPUT XIII.

Sicut lumbare Jeremia absconditum in Euphrate computruit; sic Judæa primum Domino adhaerens, propter superbiam & idololatricam ab ipso abjicitur, omnesque dispergentur: revocantur tamen a propheta, ut sua penitentia devitent mala, alioqui Judas auferatur propter suas iniquitates, qui ad penitentiam nequit adduci ob inveteratam in malis consuetudinem: interponitur etiam propheta commiseratio.

1 **H**æc dicit Dominus ad me: Vade, & posside tibi lumbare lineum, & pones illud super lumbos tuos, & in aquam non inferes illud.

2 Et possedi lumbare juxta verbum Domini, & posui circa lumbos meos.

3 Et factus est sermo Domini ad me, secundo, dicens:

4 Tolle lumbare, quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, & sursus vade ad Euphratem, & absconde ibi illud in foramine petrae.

5 Et abi, & abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus.

6 Et factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad me: Surge, vade ad Euphratem: & tolle inde lumbare, quod præcepi tibi ut absconderes illud ibi.

7 Et abi ad Euphratem, & fodi, & tui lumbare de loco, ubi absconderam illud: & ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui aptum esset.

8 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

9 Hæc dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam Juda, & superbiam Jerusalem multam.

10 Populum istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, & ambulat in pravitate cordis sui: abieruntque post deos alienos ut fervent eis, & adorarent eos: & erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum est.

11 Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel, & omnem domum Juda, dicit Dominus: ut essent mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam: & non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermonem istum: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino?

13 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terræ hujus, & reges qui sedent de stirpe David super thronum ejus, & sacerdotes, & prophetas, & omnes habitatores Jerusalem: ebrietate.

14 Et dispergam eos virum a fratre suo, & patres & filios pariter, ait Dominus: non parcam, & non concedam: neque miserabor ut non disperdam eos.

15 Audite, & auribus percipite. Nolite devari, quia Dominus locutus est.

16 Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebescat, & aenequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucem, & ponet eam in umbram mortis, & in caliginem.

17 Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorabit anima mea a facie superbia: plorans plorabit, & deducet oculus meus lacrymam, quia captus est grex Domini.

18 Dic regi, & dominatrici: Humiliamini, sedete: quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ.

19 Civitates austræ clausæ sunt, & non est qui aperiat: transiit autem omnis Juda transmigratione perfecta.

20 Levate oculos vestros, & videte qui venietis ab aquilone: ubi est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuum?

21 Quid dices cum videris te? tu enim docuisti eos advertere te, & erudisti in caput tuum: numquid non dolores apprehendent te, quasi mulierem parturientem?

22 Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt mihi hæc? Propter multitudinem iniquitatis tuæ revelata sunt verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.

23 Si mutare potest Athiops pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.

24 Et disseminabo eos quasi stipulam, quæ vento rapitur in deserto.

25 Hæc fors tua, parque mensuræ tuæ a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, & confisa es in mendacio.

26 Unde & ego nudavi femora tua contra faciem tuam, & apparuit ignominia tua.

27 Adulteria tua, & hinnitus tuus, scelus fornicationis tuæ: super colles in agro vidi abominaciones tuas. Væ tibi Jerusalem, non mundaberis post me: usquequo adhuc?

CAPUT XIV.

Siccitas magna in terra Juda propter peccata populi, & orans propheta pro ejus liberatione & misericordia, prohibetur a Domino pro ipsi orare: nec suscipit Deus eorum jejunia & victimas: propheta etiam illis securitatem promittens una cum ipsis peribunt: luget Jeremias mortuos gladio & fame, populique peccata confitens orat pro misericordia.

1 Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam de sermonibus siccitatis.

2 Luxit Judea, & portæ ejus corruerunt, & obscuratæ sunt in terra, & clamor Jerusalem ascendit.

3 Majores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua: confusi sunt & afflicti, & operuerunt capita sua.

4 Propter terræ vastitatem, quia non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua.

5 Nam & cerva in agro peperit, & reliquit: quia non erat herba.

6 Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

7 Si iniquitates nostræ responderint nobis: Domine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt aversiones nostræ, tibi peccavimus.

8 Expectatio Israel, salvator ejus in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?

9 Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos.

10 Hæc dicit Dominus populo huic, qui dilexit movere pedes suos, & non quievit, & Domino non placuit: Nunc recordabitur iniquitatum eorum, & visitabit peccata eorum.

11 Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum.

12 Cum jejunaverint, non exaudiam preces eorum: & si obulerint holocaustata, & victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio, & fame, & peste consumam eos.

13 Et dixi, A a a, Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.

14 Et dixit Dominus ad me: Falso prophetæ varicinantur in nomine meo: non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendaciam, & divinationem, & fraudulentiam, & seductionem cordis sui propherant vobis.

15 Idcirco hæc dicit Dominus de prophetis, qui propherant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gladius & fames non erit in terra hæc: in gladio & fame consumentur prophetæ illi.

16 Et populi, quibus propherant, erunt projecti in viis Jerusalem præ fame & gladio, & non erit qui sepeliat eos: ipsi & uxores eorum, filii & fillæ eorum: & effundam super eos malum suum.

17 Et dices ad eos verbum istud: Deducant oculi mei lacrymam per noctem & diem, & non taceant: quoniam contritio magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer.

18 Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio: & si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque & sacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.

19 Numquid proficiens abiecit Judam? aut Sion abominata est anima tua? quare erro percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? Expectavimus pacem, & non est bonum, & tempus curationis, & ecce turbatio.

20 Cognovimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi.

21 Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii gloriæ tuæ: recordare, ne irritum facias sædus tuum nobiscum.

22 Numquid sine in sculpilibus gentium qui pluant: aut cæli possunt dare imbres? nonne tu es Domine Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

CAPUT XV.

Nec Moysi nec Samuelis precibus stentivum se dicit Dominus, quin populum Jerusalem tradat pesti, gladio, fami, & captivitati, quia castigatus non est emendatus: conqueritur propheta quod fuerit occasio discordiæ, rursumque quod annuntians verbum Dei passus sit opprobrium, cui Dominus promittit auxilium cum vastatione Judæorum: promittit præterea & robur & liberationem, ac misericordiam his qui ad ipsam se convertent.

1 Et dixit Dominus ad me: Si steterit Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum: ejice illos a facie mea, & egrediantur.

2 Quod si dixerint ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium: & qui ad famem, ad famem: & qui ad captivitatem, ad captivitatem.

Thre. 1. 2.

Infra 30. 14.

Supr. 7. 16. & 11. 14.

Supr. 5. 12. Infra 23. 17. & Infra 29. 9.

Thre. 16. & 2. 18.

Supr. 8. 15.

Zach. 11. 2.

3 Et visitabo super eos quattuor species, dicit Dominus: Gladium ad occisionem, & canes ad lacerandum, & volatilia caeli & bestias terrae ad devorandum & dissipandum.

† 1. Reg. 21. 2. 11.

4 Et dabo eos in fervorem universis regnis terrae: † propter Manasse filium Ezechiae regis Juda, super omnibus quae fecit in Jerusalem.

5 Quis enim miserebitur tui Jerusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua?

6 Tu reliquisti me dicit Dominus, retrosum abiisti: & extendam manum meam super te, & interficiam te: laboravi rogans.

7 Et dispergam eos ventilabro in portis terrae: interfeci & disperidi populum meum, & tamen a viis suis non sunt reversi.

8 Multiplicate sunt mihi viduae ejus super arenam maris: induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie: mihi super civitates repente terrorem.

† 1. Reg. 2. 5. † Amos 6. 9.

9 † Infirmata est quia peperit septem, defecit anima ejus: † occidit ei sol, cum adhuc esset dies: confusa est, & erubuit: & residuos ejus in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

10 Va mihi mater mea: quare genuisti me, virum rixae, virum discordiae in universa terra? non teneravi, nec teneravit mihi quisquam: omnes maledicunt mihi.

11 Dicit Dominus: Si non reliquiae tuae in bonum, si non occurreris tibi in tempore afflictionis, & in tempore tribulationis adversus inimicum.

12 Numquid federabitur ferrum ferro ab aquilone, & aes?

13 Divitias tuas & thesauros tuos in directionem dabo gratis, in omnibus peccatis tuis, & in omnibus terminis tuis.

14 Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.

15 Tu scis Domine, recordare mei, & visita me, & tuere me ab his qui persequuntur me, poli in parentia tua suscipere me: scito quoniam sumini propter te opprobrium.

16 Inventi sunt sermones tui, & comedi eos, & factum est mihi verbum tuum in gaudium & in latitiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum.

† psal. 1. 1. & 25. 4.

17 † Non sedi in concilio ludentium, & gloriatum sum a facie manus tuae: solus sedebam, quoniam comminatione replesti me.

† Inira 30. 15.

18 † Quare factus est dolor meus perpetuus, & plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aequatum infidelium.

19 Propter hoc haec dicit Dominus: Si converteris, convertam te, & ante faciem meam stabis: & si separaveris preciosum a vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, & tu non converteris ad eos.

20 Et dabo te populo huic in murum aereum, fortem: & bellabunt adversum te, & non praevalent: quia ego tecum sum ut salvem te, & eruum te, dicit Dominus.

21 Et liberabo te de manu pessimorum, & redimam te de manu fortium.

C A P U T X V I.

Prohibet Dominus ne propheta uxorem ducat, denuncians Judaeis vario moris genere in-venturum, ita ut mortui non sepeliantur nec plangentur a vivis propter idololatriam patrum ac filiorum, & derelictam legem Domini: sed postea per piscatores ac venatores

reducat eos Dominus in terram suam, in qua ipsi una cum gentibus confitebuntur Domino peccata sua.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Non accipies uxorem, & non erunt tibi filii & filiae in loco isto.

3 Quia haec dicit Dominus super filios & filias, qui generantur in loco isto, & super matres eorum, quae genuerunt eos: & super patres eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra hac:

4 Mortibus aegrotationum morientur: non plangentur, & non sepelientur, in sterquilinum super faciem terrae erunt: & gladio & fame consumuntur, & erit cadaver eorum in escam volatilibus caeli & bestis terrae.

5 Haec enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivi, neque vadas ad plangendum, neque consoleris eos: quia abstulit pacem meam a populo isto, dicit Dominus, misericordiam & miserationes.

6 Et morientur grandes & parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur, & non se incident, neque cavicum fiet pro eis.

7 Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo: & non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo & matre.

8 Et domum convivi non ingrediaris, ut sedeat cum eis, & comedas & bibas:

9 Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris, & in diebus vestris, vocem gaudii, & vocem laticiae, vocem sponsi, & vocem sponsae.

10 Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba haec, & dixerint tibi: † Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? quae iniquitas nostra? & quod peccatum nostrum, quod peccavimus Domino Deo nostro?

† Supra 5. 19.

11 Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus: & aberunt post deos alienos, & servierunt eis, & adoraverunt eos: & me dereliquerunt, & legem meam non custodierunt.

12 Sed & vos † pejus operati estis, quam patres vestri: ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut me non audiat.

† Supra 7. 26.

13 Et ejiciam vos de terra hac, in terram, quam ignoratis vos, & patres vestri: & servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.

14 Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus, & non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti,

15 Sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra aquilonis, & de universis terris, ad quas ejeci eos: & redicam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum.

16 Ecce ego mittam piscatores multos dicit Dominus, & piscabuntur eos: & post haec mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cavernis petrarum.

17 Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditae a facie mea, & non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis.

18 Et reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum: quia contumnaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum, & abominationibus suis impleverunt hereditatem meam.

19 Domine fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis: ad te gentes venient ab extremis terrae, & dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem, quae eis non profuit,

20 Numquid faciet sibi homo deos, & ipsi non sunt dii?

21 Idcirco ecce ego ostendam eis pervicem hanc, ostendam eis manum meam, & virtutem meam: & scient quia nomen mihi Dominus.

CAPUT XVII.

Judaei in peccato obstinati, & ob id vastandi dicuntur: maledictus qui confidit in homine, & benedictus qui in Deo confidit: solum Deus scrutatur corda, & cuique reddit juxta viam suam: petit propheta a Deo in quo spem habuit, liberari, & inimicos confundi: praecepit Deus de observando sabbato, ut omnia sint ipsi Jerusalem prospera, quae alioquin igne consumerentur.

1 Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, & in cornibus aratum eorum.

2 Cum recordari fuerint filii eorum aratum suorum, & lucorum suorum, lignorumque frondentium, in montibus excelsis.

3 Sacrificantes in agro fortitudinem tuam, & omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis.

4 Et relinqueris sola ab hereditate tua, quam dedi tibi: & servire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in aeternum ardebit.

5 Haec dicit Dominus: † Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a Domino recedit cor ejus.

6 † Erit enim quasi myrica in deserto, & non videbit cum venerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto, in terra saluginis, & inhabitabili.

7 Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.

8 † Erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: & non timebit cum venerit aestus. Et erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit siccitum; nec aliquando desinet facere fructum.

9 Pravum est cor omnium, & inscrutabile: quis cognoscat illud?

10 † Ego Dominus scrutans cor, & probans renes: qui do unicuique juxta viam suam, & juxta finem adinventum suarum.

11 Perdix fovit quae non peperit: fecit divitias, & non in iudicio: in dimidio dierum suorum derelinquet eas, & in novissimo suo erit insipiens.

12 Solum gloria altitudinis a principio, locus sanctificationis nostrae.

13 Expectatio Israel Domine: omnes, qui te derelinquunt, confundentur: recedentes a te, in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.

14 Sana me Domine, & sanabor: salvum me fac, & salvus ero: quoniam laus mea tu es.

15 Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Domini? Veniar.

16 Et ego non sum turbatus, te pastorem loquens: & diem hominis non desideravi, tu

scis: Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit.

17 Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis.

18 Confundantur qui me persequuntur, & non confundar ego: paveant illi, & non paveam ego: induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione conteret eos.

19 Haec dicit Dominus ad me: Vade, & sta in porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges Juda, & egrediuntur, & in cunctis portis Jerusalem:

20 Et dices ad eos: Audite verbum Domini reges Juda, & omnis Juda, cunctique habitatores Jerusalem, qui ingrediimini per portas istas.

21 Haec dicit Dominus: Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die sabbati, nec inferatis per portas Jerusalem.

22 Et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, & omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati, sicut praecepi patribus vestris.

23 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam, ne audirent me, & ne acciperent disciplinam.

24 Et erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis hujus in die sabbati: & si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus:

25 Ingredientur per portas civitatis hujus reges & principes, sedentes super solum David, & ascendent in curribus & equis, ipsi & principes eorum, viri Juda, & habitatores Jerusalem: & habitabitur civitas haec in sempiternum.

26 Et venit de civitatibus Juda, & de circuitu Jerusalem, & de terra Benjamin, & de campestribus, & de montuosis, & ab austro, porrantes holocaustum, & victimam, & sacrificium, & thus, & inferent oblationem in domum Domini.

27 Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati, & ne portetis onus, & ne inferatis per portas Jerusalem in die sabbati: succendam ignem in portis ejus, & devorabit domos Jerusalem, & non extinguetur.

CAPUT XVIII.

Exemplo figuli ostendit Dominus in manu sua esse domum Israel, ut juxta ipsorum merita eis faciat, etiam si prius aliud se facturum dixerit: propter obstinatam Judaeorum malitiam denuntiatur eis interitus: conspiratio Judaeorum contra Jeremiam, ipsius quoque ad Deum lamentatio, & paenitentia, quae inimicos sequuntur, denuntiatio.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Surge & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea.

3 Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam.

4 Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat e luto manibus suis: conversisque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis ejus ut faceret.

5 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

6 † Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel, ait Dominus: ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel.

7 Repente loquar adversum gentem & adversum regnum, † ut eradicem, & destruarum, & disperdam illud.

† Isai.
29. 2.
& 31. 3.
Infra
48. 7.
† Infra
48. 6.

† Psal.
1. 3.

† 1. Reg.
16. 7.
Psal. 7.
1.
Apoc. 2.
22.

† Isai.
45. 9.
Rom. 9.
10.

† Supra
1. 10.

SIO PROPHEZIA JEREMIAE.

8 Si penitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum adversus eam: agam & ego penitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei.

9 Et subito loquar de gente & de regno, ut aedificem & plantem illud.

10 Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiar vocem meam: penitentiam agam super bono, quod locutus sum ut facerem ei.

11 Nunc ergo dic viro Juda, & habitatoribus Jerusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem; † revertatur unusquisque a via sua mala, & dirigite vias vestras & studia vestra.

12 Qui dixerunt: Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, & unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus.

13 Ideo hæc dicit Dominus: Interrogate gentes: Quis audivit talia horribilia, quæ fecit nimis virgo Israel?

14 Numquid deficiet de petra agris nix Libani? aut evellit possunt aquæ erumpentes frigidæ, & defluent?

15 Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes, & impingentes in viis suis, in semitis facili, ut ambularent per eas in icinere non trito:

16 † Ut feret terra eorum in desolationem, & in sibilum sempiternum: omnis qui præterierit per eam oblitusceat, & movebit caput suum.

17 Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico: dorsum, & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

18 Et dixerunt: Venite, & cogitemus contra Jeremiam cogitationes: non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta: venite, & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad universos sermones ejus.

19 Attende Domine ad me, & audi vocem adversariorum meorum.

20 Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ? Recordare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & averterem indignationem tuam ab eis.

21 Propterea da filios eorum in famem, & deduc eos in manus gladii: sicut uxores eorum absque liberis, & viduæ: & viri earum interficiantur morte: juvenes eorum confodiantur gladio in prælio.

22 Audiat clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente: quia foderunt foveam ut caperent me, & laqueos absconderunt pedibus meis.

23 Tu autem Domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem: ne propitius iniquitati eorum, & peccatum eorum a facie tua non deleatur: sicut conruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

CAPUT XIX.

Jeremias per lagunculam terream quam fregit, ostendit populum Jerusalem perdendum gladio & fame in obsidione, in qua patres filios comedunt, propter multiplicem isorum idololatriam & contemptum verbi Dei.

1 **H**ÆC dicit Dominus: Vade, & accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi, & a senioribus sacerdotum.

2 Et egredere ad vallem filii Ennom, quæ est juxta introitum portæ fictilis: & prædica ibi verba, quæ ego loquar ad te.

3 Et dices: Audite verbum Domini reges Juda, & habitatores Jerusalem: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illum, tinniat aures ejus:

4 Eo quod dereliquerint me, & alienum fecerint locum istum: & libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, & patres eorum, & reges Juda: & repleverunt locum istum sanguine innocento.

5 Et aedificaverunt excelsa Baalim, ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.

6 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & non vocabitur amplius locus iste, Topheth, & vallis filii Ennom, sed vallis occisionis.

7 Et dissipabo consilium Juda & Jerusalem in loco isto: & subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum, & in manu quærentium animas eorum: & dabo cadavera eorum, & escam volatilibus cæli, & bestiis terra.

8 † Et ponam civitatem hanc in stuporem, & in sibilum: omnis, qui præterierit per eam, oblitusceat, & sibilabit super universa plaga ejus.

9 Et cibabo eos carnibus filiorum suorum, & carnibus filiarum suarum: & unusquisque carnem amici sui comedit in obsidione, & in angustia, in qua concludunt eos inimici eorum, & qui quærent animas eorum.

10 Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt recum.

11 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum, & civitatem istam, sicut conteritur vas fictile, quod non potest ultra intaurari: & in Topheth sepelientur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.

12 Sic faciam loco huic, ait Dominus, & habitatoribus ejus: & ponam civitatem istam sicut Topheth.

13 Et erunt domus Jerusalem, & domus regum Juda, sicut locus Topheth, immundæ, omnes domus, in quarum domariis sacrificaverunt omni militiæ cæli, & libaverunt libatina diis alienis.

14 Venit autem Jeremias de Topheth, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, & stetit in acrio domus Domini, & dixit ad omnem populum:

15 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc, & super omnes urbes ejus, universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos.

CAPUT XX.

Percussus Jeremias mittitur a Phasfur in nervum, & ab eodem edoctus vaticinatur illi tamquam pseudopropheta & omnibus amicis ejus, corique Judææ captivitatem Babylonicam: conqueritur se rideri & pati opprobrium ac persecutionem ob verbum Domini, maledicique dii nativitatibus suis.

1 **E**T audivit Phasfur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Jeremiam prophetantem sermones istos.

2 Et percussit Phasfur Jeremiam prophetam, & misit eum in nervum, quod erat in porta Benjamin superiori, in domo Domini.

† 4. Reg.
17. 15.
Infra
15. 5.
& 35.
14.
Joan. 3.
9.

† Infra
19. 8.
& 49.
13. &
50. 13.

† supra
18. 16.
Infra
49. 13.
& 50.
13.

3 Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phasfur Jeremiam de nervo, & dixit ad eum Jeremias: Non Phasfur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem unilque.

4 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te & omnes amicos tuos: & corruent gladio inimicorum tuorum, & oculi tui videbunt: & omnem Judam dabo in manum regis Babylonis: & traducet eos in Babylonem, & percuciet eos gladio.

5 Et dabo universam substantiam civitatis hujus, & omnem laborem ejus, omneque pretium, & cunctos thesauros regum Juda dabo in manu inimicorum eorum: & diripient eos, & tollent, & ducunt in Babylonem.

6 Tu autem Phasfur, & omnes habitatores domus tuæ, ibitis in captivitatem, & in Babylonem venies, & ibi morieris, ibique sepelietur tu, & omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium.

7 Seduxisti me Domine, & seductus sum: tortor me fuisti, & invaluisti, factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me.

8 Quia jam olim loquor, vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito: & factus est mihi sermo Domini in opprobrium, & in derisum tota die.

9 Et dixi: Non recordabor ejus, neque loquar ultra in nomine illius: & factus est in corde meo quasi ignis exarstans, claususque in ossibus meis: & defeci, ferre non sustinens.

10 Audivi enim contumelias multorum, & terrorem in circuitu: Persequimini, & persequamur eum: ab omnibus viris, qui erant pacifici mei, & custodientes latus meum: si quo modo decipiatur, & prevaleamus adversus eum, & consequamur ultionem ex eo.

11 Dominus autem mecum est quasi bellator fortis: idcirco qui persequuntur me, cadent, & infirmi erunt: confundentur vehementer, & quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur.

12 Et tu Domine exercituum, & probator justus, qui vides renes & cor: videam quæso ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

13 Cantate Domino, laudate Dominum: quia liberavit animam pauperis de manu malorum.

14 Maledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.

15 Maledictus vir, qui annuntiavit patri meo dicens: Natus est tibi puer masculus: & quasi gaudio lætificavit eum.

16 Sit homo ille ut sunt civitates, quas subvertit Dominus, & non penituit eum: audiat clamorem mane, & ululatum in tempore meridiano:

17 Qui non me interfecit a vulva, ut fieret mihi mater mea sepulchrum, & vulva ejus conceptus æternus.

18 Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem & dolorem, & consumerentur in confusione dies mei:

CAPUT XXI

Respondet Jeremias nuntiis Sedecia regis super obsidione regis Nabuchodonosor, Judam vastandam peste, gladio, fame & captivitate, soloseque eos victuros qui transfugerint ad Chaldaeos: hortatur etiam ut faciant judicium, ne indignatio Domini penitus ipsos consumat.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phasfur filium Melchis, & Sophoniam filium Maasæ sacerdotem, dicens:

2 Interroga pro nobis Dominum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis præliatur adversum nos: si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, & recedat a nobis.

3 Et dixit Jeremias ad eos: Sic dicetis Sedeciae:

4 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli, quæ in manibus vestris sunt, & quibus vos pugnatis adversum regem Babylonis, & Chaldaeos, qui obsident vos in circuitu murorum: & congregabo ea in medio civitatis hujus.

5 Et debellabo ego vos in manu extenta, & in brachio forti, & in furore, & in indignatione, & in ira grandi.

6 Et percuciet habitatores civitatis hujus, homines & bestia pestilentia magna morietur.

7 Et post hæc ait Dominus: dabo Sedeciam regem Juda, & servos ejus, & populum ejus, & qui derelicti sunt in civitate hac a peste, & gladio, & fame, in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manu inimicorum eorum, & in manu quærentium animam eorum, & percuciet eos in ore gladii, & non flectetur, neque parceret, nec miserebitur.

8 Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis.

9 Qui habitaverit in urbe hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem egressus fuerit, & transfugerit ad Chaldaeos, qui obsident vos, vivet, & erit ei anima sua, quasi spoliū.

10 Postu enim faciem meam super civitatem hanc in malum, & non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis dabitur, & exuret eam igni.

11 Et domui regis Juda: Audite verbum Domini,

12 Domus David, hæc dicit Dominus: & iudicæe mane judicium, & eruit vire pressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea: & succendantur, & non sit qui extinguat, propter malitiam studiorum vestrorum.

13 Ecce ego ad te habitatricem vallis solida: aquæ campestris, ait Dominus, qui dicitis: Quis percuciet nos? & quis ingredietur domos nostras?

14 Et visitabo super vos juxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: & succendant ignem in saltu ejus: & devorabit omnia in circuitu ejus.

CAPUT XXII

Hortatur regem Juda & populum ejus ut faciant judicium & justitiam, quo omnia prosperè ipsi succedant: aliqui erunt omnes in direptionem: quodque Sellum sive Joakim filius Josia regis Juda non sit in Jerusalem reversurus: increpat eos qui ex injuria adificiant, promittentes sibi felicitatem patrum justorum: varicinatur adversus impium Joakim filium Josia, quod sepultura sit cariturus, & hujus filius impiissimus sedonias cum matre ducendus in Babylonem, ibique moriturus.

1 Hæc dicit Dominus: Descende in domum regis Juda, & loqueris ibi verbum hoc,

2 Et dices: Audi verbum Domini rex Juda, qui sedes super solum David; tu & servi tui, & populus tuus, qui ingredimini per portas istas.

In fra
23. 40.
† Supra
11. 20.
27.
20.

† Job
3. 2.

† Infra
38. 2.

† Infra
22. 3.

† Supra 21. 12. 3 Hæc dicit Dominus: † Facite iudicium & iustitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris: & advenam, & pupillum, & viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: & sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto.

4 Si enim facientes feceritis verbum istud: ingredierentur per portas domus hujus, reges sedentes de genere David super thronum ejus, & ascendentes currus & equos, ipsi & servi, & populus eorum.

5 Quod si non audieritis verba hæc: in meritis juravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hæc.

6 Quia hæc dicit Dominus super domum regis Juda: Galaad tui mihi caput Libani: si non posuero te solitudinem, urbes inhabitabiles.

7 Et sanctificabo super te, interficientem virum, & arma ejus: & succident electas cedros tuas, & precipitabunt in ignem.

8 Et pertransibunt gentes multæ per civitatem hanc: & dicit unusquisque proximo suo: † Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi?

9 Et respondebant: Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, & adoraverint deos alienos, & servierint eis.

10 Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum flentu: plangite eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis sue.

11 Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Josie regem Juda, qui regnavit pro Josia patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur huc alius:

12 Sed in loco, ad quem transuli eum, ibi morietur, & terram istam non videbit amplius.

13 Væ qui ædificat domum suam in injustitia, & cœnacula sua non in iudicio: amicum suum opprimit frustra, & mercedem ejus non reddet ei.

14 Qui dicit: Ædificabo mihi domum latam, & cœnacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cœdrina, pingitque sinopide.

15 Numquid regnabis, quoniam confers te cedro? pater tuus numquid non comedit & bibit, & fecit iudicium & iustitiam tunc cum bene erat ei?

16 Judicavit causam pauperis & egeni in bonum suum: numquid non ideo quia cognovit me, dicit Dominus?

17 Tui vero oculi & cor ad avaritiam, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cursum mali operis.

18 Propterea hæc dicit Dominus ad Joackim filium Josie regem Juda: Non plangens eum: Væ frater & væ foror: non concepabunt ei: Væ Domine, & vae inclyte.

19 Sepultura afini sepeliemur, putrefactus & projectus extra portas Jerusalem.

20 Ascende Libanum, & clama: & in Bathan da vocem tuam, & clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui.

21 Locutus sum lad te in abundantia tua: & dixisti: Non audiam: hæc est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem meam.

22 Omnes pastores tuos pascet ventus, & amatores tui in captivitatem ibunt: & tunc confunderis, & erubesces ab omni malitia tua.

23 Quæ sedes in Libano, & nidificas in cedris, quomodo congemulisti, cum venissent tibi dolores, quasi dolores parturientis?

24 Vivo ego, dicit Dominus: quia si fuerit Jechonias filius Joakim regis Juda, annulus in manu dextera mea, inde eveliam eum.

25 Et dabo te in manu quærentium animam tuam, & in manu quorum tu formidas faciem, & in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manu Chaldaeorum.

26 Et mittam te, & matrem tuam quæ genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibique moriemini:

27 Et in terram, ad quam ipsi levant animam suam ut revertantur illuc, non revertentur.

28 Numquid vas fictile atque contritum vir iste Jechonias? numquid vas absque omni voluptate: quare abjecti sunt ipse & semen ejus, & projecti in terram, quam ignoraverunt?

29 Terra, terra, terra, audi sermonem Domini.

30 Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David, & potestatem habeat ultra in Juda.

CAPUT XXIII.

Comminatur Dominus pastoribus qui gregem dispergunt ac lacerant, promittens se reducturum reliquias gregis ad locum suum, ac suscitaturum pastores & germen David iustum, sub quo magna fruentur felicitate, variciniatur quoque pseudopropheta æternum opprobrium, qui populum decipiunt, volentes ut obliviscatur nominis Domini; & prophetant absque Dei voluntate, sermonem Domini Onus appellantes.

1 **V**æ pastoribus, qui disperdunt & dilacerant gregem pascens meæ, dicit Dominus.

2 Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos disperdistis gregem meum, & ejecistis eos, & non visitastis: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus.

3 Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas eiecero eos illuc: & convertam eos ad rura sua: & crescent & multiplicabuntur.

4 † Et suscitabo super eos pastores, & pascunt eos: non formidabunt ultra, & non pavebunt: & nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

5 † Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo David germen justum: & regnabit rex, & sapiens erit: & faciet iudicium & iustitiam in terra.

6 In diebus illis salvabitur Juda, & † Israel habitabit confidenter: & hoc est nomen, quo vocabunt eum, Dominus iustus noster.

7 Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Egypti:

8 Sed: † Vivit Dominus, qui eduxit & adduxit semen domus Israel de terra aquilonis, & de cunctis terris, ad quas eieceram eos illuc: & habitabunt in terra sua.

9 Ad prophetas: Contritum est cor meum in medio mei, contemnerunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus a vino, a facie Domini, & a facie verborum sanctorum ejus.

10 Quia adulteris repleta est terra, quia a facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva deserti: factus est curfus eorum malus, & fortitudo eorum dissimilis?

11 Propheta namque & sacerdos polluti sunt: & in domo mea inveni malum eorum, ait Dominus.

† Deut. 19. 24. 3. Reg. 9. 8.

Ezech. 13. 3. & 34. 2.

† Supra 3. 15.

† Isai. 4. 2. & 49. 11. & 45. 8. Inf. 33. 14. Ezech. 34. 23. Dan. 9. 24. Joann. 1. 45. † Deut. 32. 28. † Supra 16. 14.

12 Ideo via eorum erit quasi lubricum in tenebris: impellentur enim, & corruent in ea: afferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, ait Dominus.

13 Et in prophetis Samariae vidi fatuorem: prophetae erant in Baal, & decipiebant populum meum Israel.

14 Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacii: & confortaverunt manus pessimorum, ut non converteretur unusquisque a malitia sua: facti sunt mihi omnes ut Sodoma, & habitatores ejus quasi Gomorrha.

15 Propterea haec dicit Dominus exercituum ad prophetas: † Ecce ego cibabo eos absinthio, & potabo eos felle: a prophetis enim Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram.

16 Haec dicit Dominus exercituum: † Nolite audire verba prophetarum, qui propheterant vobis, & decipiunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini.

17 Dicunt his, qui blasphemant me: Locutus est Dominus: † Pax erit vobis: & omni, qui ambulat in pravitate cordis sui, dixerunt: Non veniet super vos malum.

18 Quis enim affuit in consilio Domini, & vidit, & audivit sermonem ejus? quis consideravit verbum illius & audivit?

19 † Ecce turbo Dominicæ indignationis egredietur, & tempestas erumpens super caput impiorum veniet.

20 Non revertetur furor Domini, usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui: in novissimis diebus intelligetis consilium ejus.

21 † Non mitebam prophetas, & ipsi curabant: non loquebar ad eos, & ipsi propheterabant.

22 Si stetit in consilio meo, & nota fecissent verba mea populo meo, avertissem utique eos a via sua mala, & a cogitationibus suis pessimis.

23 Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Dominus? & non Deus de longe?

24 Si occultabitur vir in absconditis: & ego non video eum, dicit Dominus? numquid non caelum & terram ego impleo, dicit Dominus?

25 Audivi quae dixerunt prophetae, propheterantes in nomine meo mendacium, atque dicentes: Somniavi, somniavi.

26 Usquequo istud est in corde prophetarum variantium mendacium, & prophetantium seductiones cordis sui?

27 Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quae narrat unusquisque ad proximum suum: sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter Baal.

28 Propheta, qui habet somnium, narret somnium: & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid paleis ad triticum, dicit Dominus?

29 Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram?

30 Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo.

31 Ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui assumunt linguas suas, & ajunt: Dicit Dominus.

32 Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium, ait Dominus, qui narverunt ea, & seduxerunt populum meum in mendacio suo, & in miraculis suis: cum ego non misissem eos, nec mandassem eis, qui nihil fuerunt populo huic, dicit Dominus.

33 Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus Domini? dices ad eos: Vos estis onus: projiciam quippe vos, dicit Dominus.

34 Et propheta, & sacerdos, & populus qui dicit: Onus Domini: visitabo super virum illum, & super domum ejus.

35 Haec dicitis unusquisque ad proximum, & ad fratrem suum? Quid respondit Dominus? & quid locutus est Dominus?

36 Et onus Domini ultra non memorabitur: quia onus erit unicuique sermo suus: & pervertistis verba Dei viventis, Domini exercituum Dei nostri.

37 Haec dices ad prophetam: Quid respondit tibi Dominus? & quid locutus est Dominus?

38 Si autem onus Domini dixeritis: propter hoc haec dicit Dominus: Quia dixistis sermonem istum: Onus Domini: & misi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus Domini:

39 Propterea ecce ego tollam vos portans, & derelinquam vos, & civitatem quam dedi vobis, & patribus vestris, a facie mea.

40 † Et dabo vos in opprobrium sempiternum, & in ignominiam aeternam, quae nunquam oblivione delebitur.

CAPUT XXIV.

Calathus bonarum ficum designat captivos in Babylonia Judaeos, quos dicit Dominus se rediturum in terram suam qui in toto corde ad ipsum revertentur: calathus autem malarum ficum significat eos qui manserant Ierusalymis, ac postea fugerunt in Aegyptum, quos dicit se daturum in opprobrium & maledictionem.

1 Ostendit mihi Dominus: & ecce duo calathi pleni ficis, positi ante templum Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babyloniae Jechoniam filium Joakim regem Juda, & principes ejus, & fabrum, & inclusorem, de Ierusalem, & adduxit eos in Babylonem.

2 Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent ficus esse primi temporis: & calathus unus ficus habebat malas nimis, quae comedi non poterant, eo quod essent malse.

3 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Jeremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, quae comedi non possunt, eo quod sint malse.

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

5 Haec dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus haec bonae: sic cognoscam transmigracionem Juda, quam emisi de loco isto in terram Chaldaeorum, in bonum.

6 Et ponam oculos meos super eos ad placandum, & redicam eos in terram hanc: & edificabo eos, & non destruaui: & plantabo eos, & non evellam.

7 Et dabo eis cor ut seiant me, quia ego sum Dominus: † & erunt mihi in populum; & ego ero eis in Deum: quia revertentur ad me in toto corde suo.

8 † Et sicut ficus pessima, quae comedi non possunt, eo quod sint malse: haec dicit Dominus, sic dabo Sedeciam regem Juda, & principes ejus, & reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe hac, & qui habitant in terra Aegypti.

9 Et dabo eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis terrae; in opprobrium, & in parabolam, & in proverbium, & in maledictionem in universis locis, ad quae eici eos.

† Supra 9. 15.

† Infra 27. 9. & 29. 8.

† Supra 5. 12. & 14. 12.

† Infra 30. 14.

† Infra 37. 15. & 39. 9.

† Supra 20. 11.

† Supra 7. 21. Infra 31. 32. & Infra 39. 17.

10 Et metram in eis gladium, & famem, & pestem, donec consumantur de terra, quam dedi eis, & patribus eorum.

CAPUT XXV.

Quia noluerunt audire Jeremiam nec reliquos prophetas adhortantes ad penitentiam, prædicit excidium Jerusalem, & captivitatem septuaginta annorum, ac deinde perditionem regum qui ipsos tenebant captivos: quapropter jubetur Jeremias civitatibus Juda ac ceteris regibus terrarum propinare calicem furoris Domini: ululatum quoque prædicant pastoribus ac optimatibus.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam de omni populo Juda, in anno quarto Joakim filii Josiæ regis Juda (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.)

2 Quod locutus est Jeremias propheta ad omnem populum Juda, & ad universos habitatores Jerusalem, dicens:

3 A tertio decimo anno Josiæ filii Ammon regis Juda usque ad diem hanc; iste tertius & vigesimus annus; factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte confurgens, & loquens: & non audistis.

4 Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas, confurgens diluculo, mittensque: & non audistis, neque inclinastis aures vestras ut audiretis.

5 Cum diceret: † Revertimini unusquisque a via sua mala, & a pessimis cogitationibus vestris: & habitabitis in terra, quam dedi Dominus vobis, & patribus vestris, a sæculo & usque in sæculum.

6 Et nolite ire post deos alienos, ut serviat is eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, & non affligam vos.

7 Et non audistis me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum, in malum vestrum.

8 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea:

9 Ecce ego metram, & assumam universas cognationes aquilonis, ait Dominus, & Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: & adducam eos super terram istam, & super habitatores ejus, & super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt: & interficiam eos, & ponam eos in stuporem & in sibilum, & in solitudines sempiternas.

10 Et reddamque eis vocem gaudii, & vocem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem sponsæ, vocem molæ, & lumen lucernæ.

11 † Et erit universa terra hæc in solitudinem, & in stuporem: & servient omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis.

12 Cumque impleri fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & super terram Chaldeorum: & ponam illam in solitudines sempiternas.

13 Et adducam super terram illam omnia verba mea, quæ locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quatumque propheta Jeremias adversum omnes gentes:

14 Quia servierunt eis, cum essent gentes multæ, & reges magni: & reddam eis secundum opera eorum, & secundum facta manuum suarum.

15 Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israel: Summe calicem vini furoris hujus de manu mea: & propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego mittam te.

16 Et bibent, & turbabuntur, & insanient a facie gladii, quem ego mittam inter eos.

17 Et accipi calicem de manu Domini, & propinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Dominus:

18 Jerusalem, & civitatibus Juda, & regibus ejus, & principibus ejus: ut darem eos in solitudinem, & in stuporem, & in sibilum, & in maledictionem, sicut est dies ista:

19 Pharaoni regi Aegypti, & servis ejus, & principibus ejus, & omni populo ejus,

20 Et universis generaliter: cunctis regibus terræ Aulicidis, & cunctis regibus terræ Philisthim, & Aescaloni, & Gazæ, & Accaron, & reliquis Azoti,

21 Et Idumæe, & Moab, & filiis Ammon: 22 Et cunctis regibus Tyri, & universis regibus Sidonis: & regibus terræ insularum, qui sunt trans mare:

23 Et Dedan, & Thema, & Buz, & universis qui attoni sunt in comam:

24 Et cunctis regibus Arabiæ, & cunctis regibus occidentis, qui habitant in deserto:

25 Et cunctis regibus Zambri, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum:

26 Cunctis quoque regibus aquilonis de prope & de longe, unicuique contra fratrem suum: & omnibus regnis terræ, quæ super faciem ejus sunt: & rex Sefach bibet post eos.

27 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bibite, & inebriamini, & vomite: & cadite, neque surgatis a facie gladii, quem ego mittam inter vos.

28 Cumque noluerit accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Bibentes bibetis:

29 † Quia ecce in civitate, in qua invocatum est nomen meum, ego incipiam affligere, & vos quasi innocentes & immunes eritis: non eritis immunes: gladium enim ego voco super omnes habitatores terræ, dicit Dominus exercituum.

30 Et tu propheteras ad eos omnia verba hæc, & dices ad illos: † Dominus de excelso rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam: rugiens rugiet super decorem suum: celsitima quasi calcantium concinetur adversus omnes habitatores terræ.

31 Pervenit sonitus usque ad extrema terræ: quia iudicium Domino cum gentibus: iudicatur ipse cum omni carne, impios tradidi gladio, dicit Dominus.

32 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem: & turbo magnus egredietur a summitatibus terræ.

33 Et erunt interfecti Domini in die illa, a summo terræ usque ad summum ejus: non plangentur, & non colligentur, neque sepelientur: in sterquilinum super faciem terræ jacebunt.

34 Ululate pastores, & clamate: & aspergite vos cinere optimates gregis: quia compleri sunt dies vestri, ut interficiamini; & dissipationes vestræ, & cadetis quasi vasa pretiosa.

35 Et peribit fuga a pastoribus, & salvatio ab optimatibus gregis.

36 Vox clamoris pastorum, & ululatus optimatum gregis: quia vastavit Dominus pascua eorum.

37 Et conticuerunt arva pacis a facie iræ furoris Domini.

38 Dereliquit quasi leo umbraculum suum, quia facta est terra eorum in desolationem a facie iræ columbæ, & a facie iræ furoris Domini.

† 4. Reg.
27. 23.
Supra
18. 11.
Infra
35. 15.

† 1. Par.
36. 12.
1. Ebd.
1. 1.
Infra
26. 6.
& 29.
100.
Dan. 9.
2.

† 1. Pet.
4. 17.

† Joel
3. 16.
Amos
1. 2.

CAPUT XXVI

Prophetans Jeremias excidium Ierosolymorum nisi respiciant, comprehenditur a sacerdotibus & prophetis, sed liberatur per principes seniores ne occidatur, prolatis exemplis Michae & Urias prophetarum.

1 **I**N principio regni Joakim filii Josias regis Juda, factum est verbum istud a Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus: Sta in aërio domus Domini, & loqueris ad omnes civitates Juda, de quibus veniunt ut adorent in domo Domini, universos sermones, quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos: noli subtrahere verbum.

3 Si forte audiant & convertantur unusquisque a via sua mala: & poeniteat me mali, quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum.

4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non audieritis me, ut ambuletis in lege mea, quam dedi vobis,

5 Ut audiatis sermones fervorum mædorum Prophetarum, quos ego misi ad vos de nocte confurgens, & dirigens, & non audistis:

6 **†** Dabo domum istam sicut Silo, & urbem hanc in maledictionem cunctis gentibus terræ.

7 Et audierunt sacerdotes, & prophetae, & omnis populus, Jeremiam loquentem verba hæc in domo Domini.

8 Cumque complexisset Jeremias, loquens omnia quæ præceperat ei Dominus ut loqueretur ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes, & prophetae, & omnis populus, dicens: Morie moriatur.

9 Quare prophetavit in nomine Domini, dicens: Sicut Silo erit domus hæc: & urbs ista desolabitur, eo quod non sit habitator: Et congregatus est omnis populus adversus Jeremiam in domo Domini.

10 Et audierunt principes Juda verba hæc: & ascenderunt de domo regis in domum Domini, & sederunt in introitu portæ domus Domini novæ.

11 Et locuti sunt sacerdotes & prophetae ad principes, & ad omnem populum, dicentes: Judicium mortis est viro huic: quia prophetavit adversus civitatem istam, sicut audistis auribus vestris.

12 Et ait Jeremias ad omnes principes, & ad universum populum, dicens: **†** Dominus misit me, ut prophetarem ad domum istam, & ad civitatem hanc, omnia verba quæ audistis.

13 **†** Nunc ergo bonas facite vias vestras, & studia vestra, & audite vocem Domini Dei vestri: & poenitebit Dominum mali, quod locutus est adversum vos.

14 Ego autem ecce in manibus vestris sum: facite mihi quod bonum & rectum est in oculis vestris:

15 Verumtamen scitote & cognoscite, quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos, & contra civitatem istam, & habitatores ejus: in veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus vestris omnia verba hæc.

16 Et dixerunt principes, & omnis populus, ad sacerdotes & ad prophetas: Non est viro huic judicium mortis: quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.

17 Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ: & dixerunt ad omnem cæterum populi, loquentes:

18 Michæas de Morathi fuit propheta in diebus Ezechie regis Juda, & ait ad omnem populum Juda, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, **†** Sion quasi ager arbutus: & **†** Mich. Jerusalem in acervum lapidum erit: & mons domus in excelsa silvarum.

19 Numquid morte condemnavit eum Ezechias rex Juda, & omnis Juda: numquid non timuerunt Dominum, & deprecati sunt faciem Domini: & poenitit Dominum mali, quod locutus fuerat adversum eos: Itaque nos facimus malum grande contra animas nostras.

20 Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini, Urias filius Somei de Cariathiarim: & prophetavit adversus civitatem istam, & adversum terram hanc, juxta omnia verba Jeremie.

21 Et audivit rex Joakim, & omnes parentes, & principes ejus, verba hæc: & quævisit rex interficere eum. Et audivit Urias, & timuit, fugitque & ingressus est Ægyptum.

22 Et misit rex Joakim viros in Ægyptum, Elnathan filium Achobor, & viros eum eo in Ægyptum.

23 Et eduxerunt Uriam de Ægypto: & adduxerunt eum ad regem Joakim, & percussit eum gladio: & projecit cadaver ejus in sepulchris vulgi ignobilis.

24 Igitur manus Ahicam filii Saphan fuit cum Jeremia, ut non traderetur in manus populi, & interficerent eum.

CAPUT XXVII

Vinculis ad varios reges missis, dicit illos, si servire velint regi Babylonis ejusque posteris, permansuros in terra sua; aliique perituros gladio, fame & peste; invehens in pseudoprophetas qui aliud vaticinantur, fallentes populum: prædicit etiam sanguisuga qua reliqua sunt transferenda in Babylonem, & tandem referenda Ierosolymam.

1 **I**N principio regni Joakim filii Josias regis Juda, factum est verbum istud ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi vincula, & catenas: & pones eas in collo tuo.

3 Et mittes eas ad regem Edom, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis; in manu huntiorum, qui venerunt Jerusalem ad Sedeciam regem Juda.

4 Et præcipes eis ut ad dominos suos loquantur: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Hæc dicetis ad dominos vestros:

5 Ego feci terram, & homines, & jumenta, quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extendo: & dedi eam eis, qui placuit in oculis meis.

6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei: in super & bestias agri dedi ei ut serviant illi.

7 Et servient ei omnes gentes, & filio ejus, & filio filii ejus: donec veniat tempus terræ ejus & ipsius: & servient ei gentes multæ, & reges magni.

8 Gens autem & regnum, quod non serviet Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicumque non curvaverit colum suum sub jugo regis Babylonis: in gladio, & in fame, & in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus, donec consumam eos in manu ejus.

9 **†** Vos ergo nolite audire prophetas vestros, & divinos, & somnatores, & augures, & maleficos, qui dicunt vobis: Non servietis regi Babylonis.

† Reg. 2. 2. 10.

† Supra 25. 13.

† Supra 7. 3.

† Supra 23. 16. infra 29. 8.

10 Quia mendacium propherant vobis: ut longe vos faciant de terra vestra, & ejicient vos, & pereatis.

11 Porro gens, quae subjecerit cervicem suam sub jugo regis Babylonis, & servierit ei; dimittam eam in terra sua, dicit Dominus: & colet eam, & habitabit in ea.

12 Et ad Sedeciam regem Juda locutus sum secundum omnia verba haec, dicens: Subjice colla vestra sub jugo regis Babylonis, & servite ei, & populo ejus, & voveritis.

13 Quare moriemini tu & populus tuus gladio, & fame, & peste, sicut locutus est Dominus ad gentem, quae servire noluerit regi Babylonis?

14 Nolite audire verba propherarum dicentium vobis: Non servieritis regi Babylonis: quia mendacium ipsi loquuntur vobis.

15 † Quia non misi eos, ait Dominus: & ipsi propherant in nomine meo mendaciter: ut ejicient vos, & pereatis tam vos, quam prophetae, qui vaticinantur vobis.

16 Et ad sacerdotes, & ad populum istum locutus sum, dicens: Haec dicit Dominus: Nolite audire verba propherarum vestrorum, qui propherant vobis, dicentes: Ecce vasa Domini revertentur de Babylone nunc cito, mendacium enim propherant vobis.

17 Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis ut vivatis: quare datur haec civitas in solitudinem?

18 Et si prophetae sunt, & est verbum Domini in eis: occurrant Domino exercituum, ut non veniant vasa, quae derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Juda, & in Jerusalem, in Babylone.

19 Quia haec dicit Dominus exercituum † ad columnas, & ad mare, & ad bases, & ad reliqua vasorum, quae remanserunt in civitate hac:

20 Quae non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Jechoniam filium Joakim regem Juda de Jerusalem in Babylone, & omnes oprimates Juda & Jerusalem.

21 Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa, quae derelicta sunt in domo Domini, & in domo regis Juda & Jerusalem:

22 In Babylone transferentur, & ibi erunt usque ad diem visitationis suae, dicit Dominus, & afferri faciam ea, & restitui in loco isto.

CAPUT XXVIII.

Hananiae pseudoprophetae, ablati de collo Jeremiae catenis, vaticinatur sacra vasa cum rege & captivo populo post biennium reducenda: sed jubetur Jeremias contrarium vaticinari, & mortem illi denuntiare, quae iuxta verbum Jeremiae eodem anno secuta est.

ET factum est in anno illo, in principio regni Sedeciae regis Juda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hananiae filius Azur propheta de Gabaa, in domo Domini, coram sacerdotibus & omni populo, dicens:

2 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contrivi jugum regis Babylonis.

3 Adhuc duo anni dierum, & ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini, quae tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, & transtulit ea in Babylone.

4 Et Jechoniam filium Joakim regem Juda, & omnem transmigrationem Juda, qui in-

gressi sunt in Babylone, ego convertam ad locum istum, ait Dominus: conteram enim jugum regis Babylonis.

5 Et dixit Jeremias propheta ad Hananiae prophetam, in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini.

6 Et ait Jeremias propheta: Amen, sic faciat Dominus: succret Dominus verba tua, quae prophetasti: ut referantur vasa in domum Domini, & omnis transmigrationis de Babylone ad locum istum.

7 Verumtamen audi verbum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, & in auribus universi populi:

8 Prophetae, qui fuerunt ante me & ante te ab initio, & prophetaverunt super terras multas, & super regna magna, de praesio, & de afflictione, & de fame.

9 Propheta qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum ejus, sicutur propheta, quem misit Dominus in veritate.

10 Et tulit Hananiae propheta catenam de collo Jeremiae prophetae, & contregit eam.

11 Et ait Hananiae in conspectu omnis populi, dicens: Haec dicit Dominus: Sic contregam jugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo omnium gentium.

12 Et abiit Jeremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, postquam contregit Hananiae propheta catenam de collo Jeremiae prophetae, dicens:

13 Vade, & dices Hananiae: Haec dicit Dominus: Catenas ligneas contrevisti: & facies pro eis catenas ferreas.

14 Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Jugum ferreum populi super collum cunctarum gentium istarum, ut referat Nabuchodonosor regi Babylonis, & servient ei: insuper & bestias terrae dedi ei.

15 Et dixit Jeremias propheta ad Hananiae prophetam: Audi Hananiae: non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum istum in mendacio.

16 Idecirco haec dicit Dominus: Ecce ego mittam te a facie terrae: hoc anno morieris: adversum enim Dominum locutus es.

17 Et mortuus est Hananiae propheta in anno illo, mense septimo.

CAPUT XXIX.

Captivos Judaeos vaticinatur 70. annis in Babylone permansuros, hortaturque ut illis multiplicari sudeant, & deinde reducantur: eos vero qui Ierosolymis remanserunt, gladio, fame & peste dicit consumendos: deinde mala vaticinatur adversus Achab, Sedeciam & Semejam pseudoprophetas, seducetes populum transmigrationis.

ET haec sunt verba libri, quem misit Jeremias propheta de Jerusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes, & ad prophetas, & ad omnem populum, quem traxerunt Nabuchodonosor de Jerusalem in Babylone:

2 Postquam egressus est Jechonias rex, & domina, & eunuchi, & principes Juda & Jerusalem, & faber & inclinator de Jerusalem:

3 In manu Elasa filii Saphan, & Gamariae filii Helciae, quos misit Sedecias rex Juda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babylone, dicens:

4 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli de Jerusalem in Babylone:

¶ Edificate domos, & habitate: & plantate hortos, & comedite fructum eorum.

6 Accipite uxores, & generate filios & filias: & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris; & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero.

7 Et quaerite pacem civitatis, ad quam transigrare vos feci: & orate pro ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax vobis.

8 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: ¶ Non vos seducant prophetae vestri, qui sunt in medio vestrum, & divini vestri: & ne attendatis ad somnia vestra, quae vos somniant:

9 Quia falso ipsi prophetaunt vobis in nomine meo: & non misi eos, dicit Dominus.

10 ¶ Quia hæc dicit Dominus: Cum cepit imperi in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & visitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum ibum.

11 Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus; cogitationes pacis, & non afflictionis, ut dem vobis finem & parientiam.

12 Et invocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam vos.

13 Quæretis me, & invenietis: cum quaesieritis me in toto corde vestro.

14 Et inveniat a vobis, ait Dominus: & reducam captivitatem vestram, & congregabo vos de universis gentibus, & de cunctis locis, ad quæ expulsi vos, dicit Dominus: & reverti vos faciam de loco, ad quem transigrare vos feci.

15 Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone.

16 Quia hæc dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, & ad omnem populum habitatorem urbis hujus, ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem.

17 Hæc dicit Dominus exercituum: ¶ Ecce mittam in eos gladium, & famem, & pestem: & ponam eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt, eo quod pessime sint.

18 Et persequar eos in gladio, & in fame, & in pestilentia: & dabo eos in vexationem universis regnis terræ: in maledictionem, & in stuporem, & in sibilum, & in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego eieci eos:

19 Eo quod non audierint verba mea, dicit Dominus: quæ misi ad eos per servos meos prophetas, de nocte, confurgens, & mittens: & non audistis, dicit Dominus.

20 Vos ergo audite verbum Domini, omnis transigratio, quam emisi de Jerusalem in Babylone.

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Coliæ, & ad Sedeciam filium Maathæ, qui prophetaunt vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis: & percutiet eos in oculis vestris.

22 Et assumentur ex eis maledictio omni transmigrationi Juda, quæ est in Babylone, diceantur: Ponat te Dominus sicut Sedeciam, & sicut Achab, quos frinxit rex Babylonis in igne:

23 Pro eo quod fecerint stultitiam in Israel, & machati sunt in uxores amiconum suorum, & locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non mandavi eis: ego sum iudex & testis, dicit Dominus.

24 Et ad Semeiam Nehelamiten dices:

25 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Pro eo quod misisti in nomine tuo li-

breros ad omnem populum, qui est in Jerusalem, & ad Sophoniam filium Maathæ sacerdotem, & ad universos sacerdotes, dicens:

26 Dominus dedit te sacerdotem pro Joadæ sacerdote, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arripitum & prophetaentem, ut mittas eum in nervum & in carcerem.

27 Et nunc quare non increpasti Jeremiam Anathothiten, qui propheta vobis?

28 Quia super hoc misit in Babylone ad nos, dicens: Longum est: edificate domos, & habitate: & plantate hortos, & comedite fructus eorum.

29 Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Jeremias prophete.

30 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

31 Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeiam Nehelamiten: Pro eo quod prophetauit vobis Semeias, & ego non misi eum: & fecit vos confidere in mendacio:

32 Ideo hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Nehelamiten, & super semen ejus: non erit ei vir sedons in medio populi hujus, & non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia prævaricationem locutus est adversus Dominum.

C A P U T XXX.

Vaticinatur Judais & filiis Israel rediturum a gravi captivitate, in qua propter peccata sua detinebantur; & quod post reditum servituri sint Domino, ac David regi, quem ille suscitabit eis in prosperitate & securitate magna, devastatis ipsorum inimicis.

1 Hæc verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum ad te, in libro,

3 Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus: & convertam conversionem populi mei Israel & Juda, ait Dominus: & convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum: & possidebunt eam.

4 Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad Israel & ad Judam:

5 Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem terroris audivimus: formido, & non est pax.

6 Interrogate, & videte si generat masculus: quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, & conversee sunt universæ facies in atrinagem.

7 ¶ Væ, quia magna dies illa, nec est similis ejus: tempusque tribulationis est Jacob, & ex ipso salvabitur.

8 Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: conteram jugum ejus de collo tuo, & vincula ejus dirumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni:

9 Sed servient Domino Deo suo, & David regi suo, quem suscitabo eis.

10 ¶ Tu ergo ne timeas serve meus Jacob, ait Dominus, neque paveas Israel: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, & semen tuum de terra captivitatis eorum, & revertetur Jacob, & quiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit quem formideat.

11 Quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te: faciam enim consummationem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te: te autem non faciam in consummationem: sed castigabo te in judicio, ut non videaris tibi innoxius.

† Supra.
14. 23.
15. 23.
16. 26.
& 27.
15.
† Par.
36. 21.
Esd. 1. 1.
Supra
25. 12.
Dan. 9. 2.

† Supra
24. 9.
10.

† Joel
2. 28.
Amos
5. 18.
Soph. 1. 15.

† Esi.
45. 7. &
44. 2.
Luc. 1. 76.

12 Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.

13 Non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum: curatioque utilitas non est tibi.

14 Omnes amatores tui obliti sunt tui, teque non quaerent. ¶ Plaga enim inimici percussit te castigatione crudeli: propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua.

15 Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua feci hæc tibi.

16 Propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur: & universi hostes tui in captivitate ducentur: & qui te vastant, vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabo in prædam.

17 Obediam enim cicatricem tibi, & a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia ejectam vocaverunt te Sion: Hæc est, que non habebat requirementem.

18 Hæc dicit Dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Jacob, & rectis ejus miserabor, & ædificabitur civitas in excelso suo, & templum juxta ordinem suum fundabitur.

19 Et egredietur de eis laus, voxque iudentium: & multiplicabo eos, & non minuentur: & glorificabo eos, & non attenuabuntur.

20 Et erunt filii ejus sicut a principio, & cæcus ejus coram me permanebit: & visitabo adversum omnes qui tribulant eum.

21 Erit dux ejus ex eo: & princeps de medio ejus producetur: & applicabo eum, & accedet ad me: quis enim iste est, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi, ait Dominus?

22 Et eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

23 Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum conquiescet.

24 Non avertet iram indignationis Dominus, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui: in novissimo dierum intelligetis ea.

CAPUT XXXI.

Dicit Dominus se redacturum populum Israel de captivitate, ut in affluentia bonorum serviat Domino: jubetur ergo Rachel nec sterere amplius filios suos: agnoscit Israel se merito castigatum, ideoque penitentiam agit: de novitate qua femina circumdabit virum: vigilabit Dominus ad reducendum Israel: de nova acerba: de novo pacto quod serviet Dominus cum domo Israel, nec abjiciet unquam universum illius semen.

1 **I**N tempore illo, dicit Dominus: Ero Deus universis cognationibus Israel, & ipsi erunt mihi in populum.

2 Hæc dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat a gladio: vadet ad requiem suam Israel.

3 Longe Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te, miserans.

4 Rursusque ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel: adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro iudentium.

5 Adhuc plantabis vineas in montibus Samarie: plantabunt plantantes, & donec tempus veniat, non vindemiantur.

6 Quia erit dies, in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: ¶ Surgite, & ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

7 Quia hæc dicit Dominus: Exultate in lætitia Jacob, & hinnite contra caput gentium: perfonate, & canite, & dicit: Salva Domine populum tuum, reliquias Israel.

8 Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, & congregabo eos ab extremis terræ: inter quos erunt cæcus & claudus, prægnans & partiens simul, cæcus magnus revertentium hic.

9 In steru veniet, & in misericordia reducam eos: & adducam eos per torrentes aquatum in via recta, & non impingent in ea: quia factus sum Israeli pater, & Ephraim primogenitus meus est.

10 Audite verbum Domini gentes, & annuntiate in insulis quæ procul sunt, & dicit: Qui dispersit Israel, congregabit eum: & custodiet eum sicut pastor gregem suum.

11 Redemit enim Dominus Jacob, & liberavit eum de manu potentioris.

12 Et veniet, & laudabunt in monte Sion: & confluent ad bona Domini, super frumento, & vino, & oleo, & fetu pecorum & argumentorum: erique anima eorum quasi hortus irriguus, & ultra non esurient.

13 Tunc lætabitur virgo in choro, juvenes & senes simul: & convertam lætum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo a colore suo.

14 Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine: & populus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

15 Hæc dicit Dominus: ¶ Vox in excelso audita est lamentationis, luctus, & sterus Rachel plorantis filios suos, & nolentis consolari super eis, quia non sunt.

16 Hæc dicit Dominus: Quiescat vox tua a ploratu, & oculi tui a lacrymis: quia est merces operi tuo, ait Dominus: & revertentur de terra inimici.

17 Et est spes novissimis tuis, ait Dominus: & revertentur filii ad terminos suos.

18 Audiens audivi Ephraim transmigra-ntem: Castigasti me, & eruditus sum, quasi juvenculus indomitus: converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus.

19 Postquam enim convertisti me, egi penitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ.

20 Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor ejus. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum: miserans miserabor ejus, ait Dominus.

21 Statue tibi speculum, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israel, revertere ad civitates suas istas.

22 Usquequo delictis dissolveris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: FEMINA CIRCUMDABIT VIRUM:

23 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in terra Juda, & in urbibus ejus, cum convertero captivitate eorum: Benedicat tibi Dominus, pulchritudo justitiæ, mons sanctus:

24 Et habitabunt in eo Judas & omnes civitates ejus simul, agricolæ & minantes greges.

25 Quia inebriavi animam lassam, & omnem animam esurientem saturavi.

26 Ideo quasi de somno suscitatus sum: & vidi, & formosus meus dulcis mihi.

27 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & feminabo domum Israel & domum Juda femine hominum, & femine jumentorum.

† Supr.
23. 29.

† Marth.
2. 28.

† Isa.
2. 1.
Mich.
4. 2.

28 Et sicut vigilavi super eos ut evellerem, & demolirer, & dissiparem, & disperderem, & affigerem: sic vigilabo super eos ut aedificem, & plantem, ait Dominus.

† Ezech. 13. 2.

29 In diebus illis non dicent ultra: † Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.

30 Sed unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo, qui comederit uvam acerbam, obstupescet dentes ejus.

† Hebr. 6. 8.

31 † Ecce dies venient, dicit Dominus: & feriam domui Israel & domui Juda fœdus novum:

32 Non secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Aegypti, pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus.

33 Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus: † Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

† Hebr. 10. 16.

34 Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me, a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: † quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius.

† Act. 17. 43.

35 Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lune & stellarum in lumine noctis: qui turbat mare, & sonant fluctus ejus, Dominus exercituum nomen illi.

36 Si defecerint leges ista coram me, dicit Dominus: tunc & semen Israel deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus.

37 Hæc dicit Dominus: Si mensurari poterint cæli sursum, & investigari fundamenta terræ deorsum: & ego abjiciam universum semen Israel, propter omnia quæ fecerunt, dicit Dominus.

38 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & ædificabitur civitas Domino, a turre Hanameel usque ad portam anguli.

39 Et exhibe ultra norma mensuræ in conspectu ejus super collem Gareb: & circuitur Goatha,

40 Et omnem vallem cadaverum, & cineris, & universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, & usque ad angulum portæ equorum orientalis, Sanctum Domini: non evellatur, & non destruetur ultra in perpetuum.

C A P U T XXXII.

Obsidente Nabuchodonosor Jerusalem, Jeremias in atrio carceris positus agrum in Anathoth jussu Domini emittit a suo patruelo, jubetque servari librum emptionis: refert coram Domino beneficia Israelitis præstita: Dominus dicit se traditurum civitatem cum populo regi Babylonis propter illorum idololatricam, sed postea revocaturum ipsos in Jerusalem, ac percussurum cum eis novum fœdus, ut sibi ex toto corde serviant.

Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, in anno decimo Sedeciae regis Juda: ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor.

1 Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Jerusalem: & Jeremias Propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Juda.

2 Clauserat enim eum Sedecias rex Juda, dicens: Quare varicinaris, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis Babylonis, & capiet eam?

4 Et Sedecias rex Juda non effugiet de manu Chaldaeorum: sed traderetur in manus regis Babylonis: & loquetur os ejus cum ore illius, & oculi ejus oculos illius videbunt.

5 Et in Babylonem ducet Sedeciam: & ibi erit donec viderem eum, ait Dominus: si autem dimicaveritis adversum Chaldaeos, nihil prosperum habebitis.

6 Et dixit Jeremias: Factum est verbum Domini ad me, dicens:

7 Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuus venit ad te, dicens: Emme tibi agrum meum, qui est in Anathoth: tibi enim competit ex propinquitate ut emas.

8 Et venit ad me Hanameel filius patru mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris, & ait ad me: Posside agrum meum, qui est in Anathoth in terra Benjamin: quia tibi competit hereditas, & tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset.

9 Et emi agrum ab Hanameel filio patru mei, qui est in Anathoth: & appendi ei argentum septem stateres, & decem argenteos.

10 Et scripsi in libro, & signavi, & adhibui testes: & appendi argentum in statera.

11 Et accepi librum possessionis signatum, & stipulationes, & rata, & signa forisfecus.

12 Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasæ, in oculis Hanameel patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant in libro emptionis, & in oculis omnium Judæorum, qui selebant in atrio carceris.

13 Et præcepi Baruch coram eis dicens:

14 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume libros istos, librum emptionis hunc signatum, & librum hunc qui apertus est: & pone illos in vase fictili, ut permanere possint diebus multis.

15 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur domus, & agri, & vineæ in terra ista.

16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens:

17 Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cælum & terram in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento: non erit tibi difficile omne verbum:

18 † Qui facis misericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, & potens, Dominus exercituum nomen tibi.

19 Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu: cujus oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam, ut reddas unicuique secundum vias suas, & secundum fructum ad-inventionum ejus.

20 Qui posuisti signa & portentia in terra Aegypti usque ad diem hanc, & in Israel, & in hominibus, & fecisti tibi nomen sicut est dies hæc.

21 Et eduxisti populum tuum Israel de terra Aegypti, in signis, & in portentis, & in manu robusta, & in brachio extento, & in terrore magno.

22 Et dedisti eis terram hanc, quam jurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte & melle.

23 Et ingressi sunt, & possederunt eam: & non obediunt voci tuæ, & in lege tua non ambulaverunt: omnia quæ mandasti eis ut facerent, non fecerunt: & evenerunt eis omnia mala hæc.

24 Ecce munitiones extractæ sunt adversum civitatem, ut capiat: & urbs data est in manus Chaldaeorum, qui præstant adversus eam, a facie gladii, & famis, & pestilentiae: & quæcumque locutus es acciderunt, ut tu ipse cernis.

† Exod. 34. 7.

25 Et tu dicis mihi Domine Deus: Eme agrum argento, & adhibe testes: cum urbs data sit in manus Chaldaeorum?

26 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

27 Ecce ego Dominus Deus universæ carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum?

28 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manus Chaldaeorum, & in manus regis Babylonis, & capiet eam.

29 Et venient Chaldaei præliantes adversum urbem hanc, & succendent eam igni, & comburent eam, & domos, in quarum domibus sacrificabant Baal, & libabant diis alienis libamina ad irritandum me.

30 Erant enim filii Israel, & filii Juda, iuriter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua: filii Israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus.

31 Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi civitas hæc, a die qua edificaverunt eam, usque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo.

32 Propter malitiam filiorum Israel, & filiorum Juda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi & reges eorum, principes eorum, & sacerdotes eorum, & prophetae eorum, viri Juda & habitatores Jerusalem.

33 Et veterunt ad me terga & non facies: cum docerem eos diluculo, & erudirem, & nolent audire ut acciperent disciplinam.

34 † Et posuerunt idola sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam.

35 Et edificaverunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filii Ennom, ut initiarent filios suos & filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum ut facerent abominacionem hanc, & in peccatum deducerent Judam.

36 Et nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod tradetur in manus regis Babylonis in gladio, & in fame, & in peste.

37 Ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas eieci eos in furore meo, & in ira mea, & in indignatione grandi: & reducam eos ad locum istum, & habitare eos faciam confidenter.

38 Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum.

39 Et dabo eis cor unum, & viam unam, ut timeant me universis diebus: & bene sit eis, & filiis eorum post eos.

40 Et feriam eis pactum sempiternum, & non desinam eis benefacere: & timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me.

41 Et lacabor super eis, cum bene eis fecero: & plantabo eos in terra ista in veritate, in toto corde meo & in tota anima mea.

42 Quia hæc dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos.

43 Et possidebuntur agri in terra ista: de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo & jumentum, & data sit in manus Chaldaeorum.

44 Agri ementur pecunia, & scribentur in libro, & imprimetur sitemum, & testis adhibebitur: in terra Benjamin, & in circuitu Jerusalem, in civitatibus Juda, & in civitatibus montanis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus quæ ad austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

CAPUT XXXIII.

Promittit Dominus se dimissurum peccata populi sui, & a captivitate reducurum, multis beneficiis subsequitur: germinabit David gemem iustitiae faciens iustitiam & iudicium in terra, & firmissimum est pactum Domini cum David & semine iacob vehementer multiplicando.

1 ET factum est verbum Domini ad Jeremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens:

2 Hæc dicit Dominus qui facturus est, & formaturus illud, & paraturus, Dominus nomen eius.

3 Clama ad me, & exaudiam te: & annuntiabo tibi grandia, & firma que necesse sunt.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus Israel ad domos urbis huius, & ad domos regis Juda, quæ destructæ sunt, & ad munitiones, & ad gladium.

5 Venientium ut dimicent cum Chaldaeis, & impleant eas cadaveribus hominum, quos percussit in furore meo & in indignatione mea, abscondens faciem meam a civitate hæc, propter omnem malitiam eorum.

6 Ecce ego obducam eis cicatricem & sanitatem, & curabo eos: & revelabo illis deprecationem pacis & veritatis.

7 Et convertam conversionem Juda, & conversionem Jerusalem: & edificabo eos sicut a principio.

8 Et emundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: & propitius ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, & spreverunt me.

9 Et erit mihi in nomen, & in gaudium, & in laudem, & in exultationem cunctis gentibus terræ, quæ audiverint omnia bona, quæ ego facturus sum eis: & pavebunt, & turbabuntur in universis bonis, & in omni pace, quam ego faciam eis.

10 Hæc dicit Dominus: Adhuc audierit in loco isto (quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec jumentum: in civitatibus Juda, & foris Jerusalem, quæ desolatae sunt absque homine, & absque habitatore, & absque pecore).

11 Vox gaudii & vox letitiæ, vox sponsæ & vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus, quoniam in æternum misericordia eius: & portantium vota in domum Domini: reducam enim conversionem terræ sicut a principio, dicit Dominus.

12 Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, & absque jumento, & in cunctis civitatibus eius, habitaculum pastorum accubantium gregum.

13 In civitatibus montosis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus quæ ad austrum sunt: & in terra Benjamin, & in circuitu Jerusalem, & in civitatibus Juda, adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus.

14 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo verum bonum, quod locutus sum ad domum Israel & ad domum Juda.

15 In diebus illis, & in tempore illo, germinare faciam David gemem iustitiæ: & faciet iudicium & iustitiam in terra.

16 In diebus illis stabitabitur Juda, & Jerusalem habitabit confidenter: & hoc est nomen quod vocabant eum, Dominus iustus noster.

17 Quia hæc dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israel.

18 Et de sacerdotibus & de Levitis non interibit vir a facie mea, qui offerat holocausta, & incendat sacrificium, & cedat victimas omnibus diebus.

19 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

20 Hæc dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo:

21 Et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno ejus, & Levitæ & sacerdotes ministri mei.

22 Sicut enumerari non possunt stellæ cæli, & metiri arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, & Levitas ministros meos.

23 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

24 Numquid non vidisti quid populus hielocutus sit, dicens: Duæ cognationes, quas elegerat Dominus, abjectæ sunt: & populum meum despexerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis?

25 Hæc dicit Dominus: Si pactum meum inter diem & noctem, & leges cælo & terræ non posui:

26 Equidem & semen Jacob & David servi mei projiciam, ut non assumam de femine ejus principes feminis Abraham Isaac, & Jacob: reducam enim conversionem eorum, & miserebor eis.

CAPUT XXXIV.

Prædicat Dominus se traditurum regem Sedeciam in manus regis Babylonis, una cum Jerusalem, quam igni succendet, eo quod pactum, quod coram Domino pepigerant de dimittendis his liberis, quos ex Hebrais sibi in servitutem subjecerant, non servaverint.

1 Verbum quod factum est ad Jeremiam a Domino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus, universaque regna terræ, quæ erant sub potestate manus ejus, & omnes populi bellabant contra Jerusalem, & contra omnes urbes ejus, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Vade, & loquere ad Sedeciam regem Juda: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, & succendet eam igni.

3 Et tu non effugies de manu ejus: sed comprehensione capieris, & in manu ejus traderis: & oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, & os ejus cum ore tuo loquetur, & Babylonem introibis.

4 Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Juda: Hæc dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio,

5 Sed in pace morieris, & secundum combustiones parrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: & vae Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

6 Et locutus est Jeremias propheta ad Sedeciam regem Juda universa verba hæc in Jerusalem.

7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Jerusalem, & contra omnes civitates Juda, quæ reliquæ erant, contra Lachis, & contra Azecha: hæ enim supererat de civitatibus Juda, urbes munitæ.

8 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, postquam percussit rex Sedecias for-

mus cum omni populo in Jerusalem, prædicans:

9 Ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, Hebræam & Hebræam, liberos: & nequaquam dominarentur eis, id est, in Judæa & fratre suo.

10 Audierunt ergo omnes principes & universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam liberos, & ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, & dimiserunt.

11 Et conversi sunt deinceps, & retraxerunt servos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subjugaverunt in famulos & famulas.

12 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam a Domino, dicens:

13 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego percussi fœdus cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de domo servitutis, dicens:

14 Cum compleri fuerint septem anni, dimitte unusquisque fratrem suum Hebræum, qui venditus est ei, & serviet tibi sex annis: & dimitte eum a te liberum: & non audierunt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam.

15 Et reversi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum: & inistis pactum in conspectu meo, in domo, in qua invocatum est nomen meum super eam.

16 Et reversi estis, & commaculastis nomen meum: & reduxistis unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi & suæ potestatis: & subjugastis eos ut sint vobis servi & ancillæ.

17 Propterea hæc dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri suo, & unusquisque amico suo: ecce ego prædico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium, ad pestem, & ad famem: & dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ.

18 Et dabo viros, qui prævaricantur fœdus meum, & non observaverunt verba fœderis, quibus assensu sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, & transfugerunt inter divisiones ejus:

19 Principes Juda & principes Jerusalem, eunuchi & sacerdotes, & omnis populus terræ, qui transierunt inter divisiones vituli:

20 Et dabo eos in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animam eorum: & erit morticinium eorum in escam volatilibus cæli, & bestiis terræ.

21 Et Sedeciam regem Juda, & principes ejus, dabo in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animas eorum, & in manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt a vobis.

22 Ecce ego præcipio, dicit Dominus, & reducam eos in civitatem hanc, & prælabuntur adversus eam, & capient eam, & incendunt igni; & civitates Juda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

CAPUT XXXV.

Exemplo obedientia Rechabitarum, præcepta patris sui licet dura servantium, expostulat Dominus de pertinaci Judæorum inobedientia adversus ipsius præcepta: quapropter his pronuntiat Dominus mala, illis autem bona.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino: in diebus Joakim filii Josiah regis Juda, dicens:

† Exod. 21. 2. Deut. 15. 12.

† Gen. 15. 10.

2 Vade ad domum Rechabitarum: & loquere eis, & introduces eos in domum Domini, in unam exedram thesaurorum, & dabis eis bibere vinum.

3 Et assumpsit Jezoniam filium Jeremiae filii Habbaniae, & fratres ejus, & omnes filios ejus, & universam domum Rechabitarum:

4 Et introduxi eos in domum Domini ad gazophylacium filiorum Hanan, filii Jegediae hominis Dei, quod erat juxta gazophylacium principum, super thesaurum Maafiae filii Sellum, qui erat custos vestibuli.

5 Et posui coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino, & calices: & dixi ad eos: Bibite vinum.

6 Qui responderunt: Non bibemus vinum: quia Jonadab filius Rechab, pater noster, praecepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filii vestri, usque in sempiternum:

7 Et domum non aedificabitis, & sementem non feretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terrae, in qua vos peregrinamini.

8 Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus quae praecepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos, & mulieres nostrae, filii, & filiae nostrae:

9 Et non aedificavimus domos ad habitandum: & vineam, & agrum, & sementem non habuimus:

10 Sed habitavimus in tabernaculis, & obedientes fuimus, juxta omnia, quae praecepit nobis Jonadab pater noster.

11 Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, & ingrediamur Jerusalem a facie exercitus Chaldaeorum, & a facie exercitus Syriae: & mansimus in Jerusalem.

12 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens.

13 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade, & dic viris Juda, & habitatoribus Jerusalem: Numquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis, dicit Dominus?

14 Praevaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos praecepit filiis suis ut non biberent vinum: & non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt praecepto patris sui: ego autem locutus sum ad vos, de mane confurgens & loquens, & non obedistis mihi.

15 Misique ad vos omnes servos meos prophetas, confurgens diluculo, mittensque & dicens: Convertimini unusquisque a via sua pessima, & bona facite studia vestra: & nolite sequi deos alienos; neque colatis eos: & habitabitis in terra, quam dedi vobis & patribus vestris: & non inclinatis aurem vestram, neque audistis me.

16 Firmaverunt igitur filii Jonadab filii Rechab praeceptum patris sui, quod praeceperat eis: populus autem iste non obedivit mihi.

17 Idcirco haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super Juda, & super omnes habitatores Jerusalem, universam afflictionem, quam locutus sum adversum illos: eo quod locutus sum ad illos, & non audierunt: vocavi illos, & non responderunt mihi.

18 Domui autem Rechabitarum dixit Jere-

mias: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis praecepto Jonadab patris vestri, & custodistis omnia mandata ejus, & fecistis universa, quae praecepit vobis:

19 Propterea haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

CAPUT XXXVI.

Jussu Domini mittit Jeremias inclusus carcerem per Baruch librum minationum, quem legat coram omni populo ut respiciant: porro rex Joakim ipsum igni consummit, jubens Jeremiam & Baruch comprehendendi, qui absconditi erant: Jeremias autem jussu Domini jubet Baruch alium scribere, & Joakim ac semen ejus una cum Jerusalem predictis perdendos.

1 ET factum est in anno quarto Joakim filii Josiae regis Juda: factum est verbum hoc ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Tolle volumen libri, & scribes in eo omnia verba, quae locutus sum tibi adversum Israel & Judam, & adversum omnes gentes, a die qua locutus sum ad te, ex diebus Josiae usque ad diem hanc:

3 Si forte audiente domo Juda universa mala, quae ego cogito facere eis, revertatur unusquisque a via sua pessima: & propitius ero iniquitati, & peccato eorum.

4 Vocavit ergo Jeremias Baruch filium Neriae: & scripsit Baruch ex ore Jeremiae, omnes sermones Domini quos locutus est ad eum, in volumine libri:

5 Et praecepit Jeremias Baruch, dicens: Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum Domini.

6 Ingredere ergo tu, & lege de volumine, in quo scripsisti ex ore meo, verba Domini, audiente populo in domo Domini, in die jejunii: insuper & audiente universo Juda, qui veniunt de civitatibus suis, leges eis:

7 Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, & revertatur unusquisque a via sua pessima: quoniam magnus furor & indignatio est, quam locutus est Dominus adversum populum hunc.

8 Et fecit Baruch filius Neriae, juxta omnia quae praeceperat ei Jeremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini.

9 Factum est autem in anno quinto Joakim filii Josiae regis Juda, in mense nono: praedixerunt jejuniun in conspectu Domini omni populo in Jerusalem, & universae multitudini, quae confluxerat de civitatibus Juda in Jerusalem.

10 Legitque Baruch ex volumine sermones Jeremiae in domo Domini, in gazophylacio Gamariae filii Saphan scribae, in vestibulo superiori, in introitu portae novae domus Domini, audiente omni populo.

11 Cumque audisset Michaeas filius Gamariae filii Saphan omnes sermones Domini ex libro:

12 Descendit in domum regis ad gazophylacium scribae: & ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scriba, & Dalaias filius Semiae, & Elnathan filius Achobor, & Gamarias filius Saphan, & Sedecias filius Hananiae, & universi principes.

13 Et nuntiavit eis Michaeas omnia verba, quae audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi.

† Supra
18. 11.
& 25. 5.

14 Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Judi filium Nathaniae filii Selemiae, filii Chufi, dicentes: Volumus ex quo legisti audiente populo, fume in manu tua, & veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua, & venit ad eos.

15 Et dixerunt ad eum: Sede, & lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum.

16 Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt uniusquisque ad proximum suum: & dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos.

17 Et interrogaverunt eum, dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius.

18 Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos: & ego scribebam in volumine atramento.

19 Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, & abscondere tu & Jeremias, & nemo sciat ubi sis.

20 Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamae scribae: & nuntiaverunt audiente rege omnes sermones.

21 Misitque rex Judi ut sumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Elisamae scribae, legit audiente rege, & universis principibus qui stabant circa regem.

22 Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono: & posita erat arula coram eo plena prunis.

23 Cumque legisset Judi tres pagellas vel quattuor, scidit illud scalpello scribae, & projecit in ignem, qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni, qui erat in arula.

24 Et non timuerunt, neque sciderunt vestimenta sua, rex & omnes servi ejus, qui audierunt universos sermones istos.

25 Venit autem Elnathan, & Dalaias, & Gamarias, contradixerunt regi ne combureret librum: & non audivit eos.

26 Et praecepit rex Jeremiam filio Ameloch, & Saraiam filio Ezeiel, & Selemiam filio Abdeel, ut comprehenderent Baruch scribam, & Jeremiam prophetam: abscondit autem eos Dominus.

27 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, postquam combusserat rex volumen, & sermones quos scripserat Baruch ex ore Jeremiae, dicens:

28 Rursum tolle volumen aliud: & scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in primo volumine, quod combussit Joakim rex Juda.

29 Et ad Joakim regem Juda, dices: Haec dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud, dicens: Quare scripsisti in eo annuntians: Festinus veniet rex Babylonis, & vastabit terram hanc, & cessare faciet ex illa hominem, & jumentum?

30 Propterea haec dicit Dominus contra Joakim regem Juda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David: & cadaver ejus projicietur ad astum per diem, & ad gelu per noctem.

31 Et visitabo contra eum, & contra semen ejus, & contra servos ejus, iniquitates suas; & adducam super eos, & super habitatores Jerusalem, & super viros Juda, omne malum, quod locutus sum ad eos, & non audierunt.

32 Jeremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Neriae scribae: qui scripsit in eo ex ore Jeremiae omnes sermones li-

brum, quem combusserat Joakim rex Juda igni: & insuper additi sunt sermones multo plures, quam antea fuerant.

CAPUT XXXVII.

Sedecias Jechonia succedens perit pro se orare Jeremiam; qui, relicta a Chaldaeis Jerusalem propter adventum exercitus Pharaonis, propheta Chaldaeos redituros, & Jerusalem exciursum: ipse quoque Jeremias urbe egressus, casus in carcerem detruditur; unde a Sedecia eductus, servatur in vestibulo carceris, assignata ipsi in dies torta panis.

1 **E**T regnavit rex Sedecias filius Josiae pro Jechonia filio Joakim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Juda.

2 Et non obedivit ipse, & servi ejus, & populus terrae, verbis Domini, quae locutus est in manu Jeremiae prophetae.

3 Et misit rex Sedecias Juchal filium Selemiae, & Sophoniam filium Maasae sacerdotem, ad Jeremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum.

4 Jeremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto: & audientes Chaldaei, qui obsidebant Jerusalem, hujusmodi nuntium, recesserunt ab Jerusalem.

5 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, dicens:

6 Haec dicit Dominus Deus Israel: Sic dicitis regi Juda, qui misit vos ad me interrogandum: Ecce exercitus Pharaonis, qui egressus est vobis in auxilium, revertetur in terram suam in Aegyptum.

7 Et redient Chaldaei, & bellabunt contra civitatem hanc: & capient eam, & succendent eam igni.

8 Haec dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras, dicentes: Euntes abiit, & recedat a nobis Chaldaei; quia non abiit.

9 Sed & si percusseritis omnem exercitum Chaldaeorum, qui praestantur adversum vos, & derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati; singuli de tentorio suo confluent, & incendunt civitatem hanc igni.

10 Ergo cum recessisset exercitus Chaldaeorum ab Jerusalem propter exercitum Pharaonis,

11 Egressus est Jeremias de Jerusalem ut iret in terram Benjamin, & divideret ibi possessionem in conspectu civium.

12 Cumque pervenisset ad portam Benjamin, erat ibi custos portae per vices, nomine Jerias, filius Selemiae filii Hananiae, & apprehendit Jeremiam prophetam, dicens: Ad Chaldaeos profugis.

13 Et respondit Jeremias: Falsum est, non fugio ad Chaldaeos. Et non audivit eum: sed comprehendit Jerias Jeremiam, & adduxit eum ad principes.

14 Quam ob rem irati principes contra Jeremiam, caesum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Jonathan scribae: ipse enim praepositus erat super carcerem.

15 Itaque ingressus est Jeremias in domum lacu & in ergastulum: & sedit ibi Jeremias diebus multis.

16 Mittens autem Sedecias rex tulit eum: & interrogavit eum in domo sua abscondite, & dixit: Putasne est sermo a Domino? Et dixit Jeremias: Est, & ait: In manus regis Babylonis traderis.

17 Et dixit Jeremias ad regem Sedeciam? Quid peccavi tibi, & servis tuis, & populo tuo, quia misisti me in domum carceris?

18 Ubi sunt prophetae vestri, qui propheta- bant vobis, & dicebant: Non venit rex Baby- lonis super vos, & super terram hanc?

19 Nunc ergo audi obsecro domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo: & ne me remittas in domum Jonathan scribae, & ne moriar ibi.

20 Praecipit ergo rex Sedecias ut traderetur Jeremias in vestibulo carceris, & daretur ei torra panis quotidie, excepto pulmento, do- nec confunderentur omnes panes de civitate: & mansit Jeremias in vestibulo carceris.

CAPUT XXXVIII.

Jeremias principibus a rege traditus mittitur in lacum iuxta, unde iussu regis per Abdemelech educitur in vestibulum carceris, suadet regi ut egrediatur ad Chaldaeos, alio- qui nec ipse eos effugiet, & civitas ab eis igne succendetur: jubet quoque rex Jeremia ut hoc colloquium servet secretum.

1 **A**Udivit autem Saphatias filius Mathan, & Gedelias filius Phasur, & Juchal filius Selemiae, & Uffur filius Melchiae, ser- mones quos Jeremias loquebatur ad omnem populum, dicens:

2 Haec dicit Dominus: Quicumque manserit in civitate hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem profugerit ad Chaldaeos, viver, & erit anima ejus sospes & vivens.

3 Haec dicit Dominus: Tradendo traderet civitas hac in manu exercitus regis Babylo- nis, & capiet eam.

4 Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste: de industria enim dis- solvit manus virorum bellantium, qui re- manserunt in civitate hac, & manus univer- si populi, loquens ad eos iuxta verba haec: si- quidem homo iste non quaerit pacem populo huic, sed malum.

5 Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in mani- bus vestris est: nec enim fas est regem vobis quidem negare.

6 Tulerunt ergo Jeremiam, & proiecerunt eum in lacum Melchiae filii Amelech, qui erat in vestibulo carceris: & submisit Jeremiam funibus in lacum, in quo non erat aqua, sed lutum: descendit itaque Jeremias in caenum.

7 Audivit autem Abdemelech Aethiops vir eunuchus, qui erat in domo regis, quod mi- sisset Jeremiam in lacum: porro rex sedebat in porta Benjamin.

8 Et egressus est Abdemelech de domo regis, & locutus est ad regem, dicens:

9 Domine mi rex, male fecerunt viri isti omnia quaecumque perperarunt contra Jeremiam prophetam, mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non sunt enim panes ul- tra in civitate.

10 Praecipit itaque rex Abdemelech Aethio- pi, dicens: Tolle tecum hinc triginta viros, & leva Jeremiam prophetam de lacu ante- quam moriatur.

11 Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis, quae erat sub cel- lario: & tulit inde vereres pannos, & anti- qua quae computruerant, & submisit ea ad Jeremiam in lacum per funiculos.

12 Dixitque Abdemelech Aethiops ad Jeremiam: Pone vereres pannos, & haec scissa & putrida, fuit cubito manuum tuarum, & su- per funes: fecit ergo Jeremias sic.

13 Et extraxerunt Jeremiam funibus, & eduxerunt eum de lacu: mansit autem Jeremias in vestibulo carceris.

14 Et misit rex Sedecias, & tulit ad Je- remiam prophetam ad ostium terrium, quod erat in domo Domini: & dixit rex ad Jeremiam: Interrogo ego te sermonem, ne ab- scendas a me aliquid.

15 Dixit autem Jeremias ad Sedeciam: Si an- tuaverit tibi, numquid non interficies me? & si consilium dederit tibi, non me audies.

16 Juravit ergo rex Sedecias Jeremie clam, dicens: Vivit Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, & si tradidero te in manus virorum istorum, qui quaerunt animam tuam.

17 Et dixit Jeremias ad Sedeciam: Haec di- cit Dominus exercituum Deus Israel: Si pro- factus exieris ad principes regis Babylonis, viver anima tua, & civitas hac non succendet igni: & salvus eris tu, & domus tua.

18 Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, traderet civitas hac in manus Chaldaeorum, & succendetur eam igni: & tu non effugies de manu eorum.

19 Et dixit rex Sedecias ad Jeremiam: Soli- citus sum propter Judaeos, qui transigerunt ad Chaldaeos: ne forte tradar in manus eorum, & illudat mihi.

20 Respondit autem Jeremias: Non te tradent: audi quae vocem Domini, quam ego lo- quor ad te, & bene tibi erit, & vivet anima tua.

21 Quod si nolueris egredi: iste est sermo, quem ostendit mihi Dominus:

22 Ecce omnes mulieres, quae remanserunt in domo regis Juda, educuntur ad principes regis Babylonis: & ipsae dicent: Seduxerunt te, & prevaluerunt adversum te viri pacifici tui, demerserunt in caeno & in lubrico pedes tuos, & recesserunt a te.

23 Et omnes uxores tuae, & filii tui educentur ad Chaldaeos: & non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: & civitatem hanc comburet igni.

24 Dixit ergo Sedecias ad Jeremiam: Nul- lus sciat verba haec, & non morieris.

25 Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, & venerit ad te, & dixerit tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, & non te interficiemus: & quid locutus est tecum rex:

26 Dices ad eos: Prostravi ergo preces meas coram rege, ne me reduci juberet in domum Jonathan, & ibi morerer.

27 Venerunt ergo omnes principes ad Jeremiam, & interrogaverunt eum: & locutus est eis, iuxta omnia verba quae praeceperat ei rex, & cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.

28 Mansit vero Jeremias in vestibulo carceris, usque ad diem quo capta est Jerusalem: & factum est ut caperetur Jerusalem.

CAPUT XXXIX.

Jerusalem a rege Babylonis capta, rex Sedecias fugiens captivus una cum principibus: cujus filii in conspectu ipsius trucidantur cum nobilibus, isque exoculatur, ac victus in Babylonem ducitur: subverso autem muro Jerusalem, & palatio aliisque domibus igne succensis, pars vulgi transfertur in Babylonem, & pars Ierosolymis relinquitur, Jeremias vero de carceris vestibulo liber educitur.

1 **A**NNO nono Sedeciae regis Juda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus ad Jerusalem, & obsidebant eam.

† Supra
21. 9.

4. Reg.
25. 1.
Infra
32. 4.

2 Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto, quinta mensis, aperta est civitas.

3 Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media: Neregel, Serefer, Semegarnabu, Sarsachim, Rabfars, Neregel, Serefer, Rebmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.

4 Cumque vidisset eos Sedecias rex Juda, & omnes viri bellatores, fugerunt: & egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, & per portam, qua erat inter duos muros, & egressi sunt ad viam deserti.

5 Persecutus est autem eos exercitus Chaldaeorum: & comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Jerichontinae, & captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblata, qua est in terra Emath: & locutus est ad eum iudicia.

6 Et occidit rex Babylonis filios Sedeciae in Reblata, in oculis ejus: & omnes nobiles Juda occidit rex Babylonis.

7 Oculos quoque Sedeciae eruit: & vinxit eum compedibus ut duceretur in Babylonem.

8 Domum quoque regis, & domum vulgi succenderunt Chaldaei igni, & murum Jerusalem subverterunt.

9 Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, & perfugas, qui transfugerant ad eum, & superstitios vulgi, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister militum in Babylonem.

10 Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in terra Juda: & dedit eis vineas & cisternas in die illa.

11 Praecepit autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Jeremia Nabuzardan magistro militum, dicens:

12 Tolle illum, & pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut volueris, sic facias ei.

13 Misit ergo Nabuzardan princeps militiae, & Nibusezban, & Rabfars, & Neregel, & Serefer, & Rebmag, & omnes optimates regis Babylonis.

14 Miserunt, & tulerunt Jeremiam de vestibulo carceris, & tradiderunt eum Godoliam filio Ahicam filii Saphan, ut intraret in domum, & habitaret in populo.

15 Ad Jeremiam autem factus fuerat sermo Domini, cum clausus esset in vestibulo carceris, dicens:

16 Vade, & dic Abdemelech Aethiopi, dicens: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum, & non in bonum: & erunt in conspectu tuo in die illa.

17 Et liberabo te in die illa, ait Dominus: & non traderis in manus virorum, quos tu formidas:

18 Sed eruens liberabo te, & gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

CAPUT XL.

Jeremia permittitur libere habitare ubicumque voluerit; qui una cum dispersis Judaeis venit ad Godoliam praefectum reliquiis Judaeorum: qui Godolias audire voluit Johanan monentem ipsum de Ismahel intendente ei mortem.

1 Sermo, qui factus est ad Jeremiam a Domino, postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militiae de Rama, quando tulit eum vincitum catenis in medio omnium, qui

migrabant de Jerusalem & Juda, & ducebantur in Babylonem.

2 Tollens ergo princeps militiae Jeremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum,

3 Et adduxit: & fecit Dominus sicut locutus est, quia peccatis Domino, & non audistis vocem ejus, & factus est vobis sermo hic.

4 Nunc ergo ecce solvi te hodie de catenis, quae sunt in manibus tuis: si placet tibi ut venias mecum in Babylonem, veni: & ponam oculos meos super te: si autem displicer tibi venire mecum in Babylonem, reside: ecce omnis terra in conspectu tuo est: quod elegeris, & quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge.

5 Et mecum noli venire: sed habita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem praeposuit rex Babylonis civitatius Juda: habita ergo cum eo in medio populi: vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militiae cibaria, & munituscula, & dimisit eum.

6 Venit autem Jeremias ad Godoliam filium Ahicam in Masphath, & habitavit cum eo in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

7 Cumque audisset omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant per regiones, ipsi & focii eorum, quod praefecisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam terrae, & quod commendasset ei viros, & mulieres, & parvulos, & de pauperibus terrae, qui non fuerant translati in Babylonem:

8 Venerunt ad Godoliam in Masphath: & Ismahel filius Nathaniae, & Johanan & Johathan filii Caree, & Sareas filius Thanchumeth, & filii Ophi, qui erant de Neophathi, & Jezonias filius Maachati, ipsi & viri eorum.

9 Et juravit eis Godolias filius Ahicam filii Saphan, & comitibus eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldaeis, habitate in terra, & servite regi Babylonis, & bene erit vobis.

10 Ecce ego habito in Masphath, ut respondeam praepro Chaldaeorum, qui mittuntur ad nos: vos autem colligite vindemiam, & messet, & oleum, & condite in vas vestris, & manete in urbis vestris, quas tenetis.

11 Sed & omnes Judaei, qui erant in Moab, & in filis Amon, & in Idumaea, & in universis regionibus, audito quod dedisset rex Babylonis reliquias in Judaea, & quod praeposuisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan:

12 Reversi sunt, inquam, omnes Judaei de universis locis, ad que profugerant, & venerunt in terram Juda ad Godoliam in Masphath: & collegerunt vinum, & messet multam nimis.

13 Johanan autem filius Caree, & omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Masphath.

14 Et dixerunt ei: Scito quod Baalis rex filiorum Ammon misit Ismahel filium Nathaniae percutere animam tuam. Et non credit eis Godolias filius Ahicam.

15 Johanan autem filius Caree dixit ad Godoliam seorsum in Masphath, loquens: Ibo, & percutiam Ismahel filium Nathaniae nullo sciente, ne interficiat animam tuam, & diffundat omnes Judaei, qui congregati sunt ad te, & peribunt reliquiae Juda.

16 Et ait Godolias filius Ahicam ad Johanan filium Caree: Noli facere verbum hoc: falsum enim tu loqueris de Ismahel.

†3. Reg. 25. 24.

CAPUT XLI.

Ismahel dolo occidit Godoliam praefectum, cum Judaeis & Chaldeis qui cum eo erant in Masphath; aliosque octoginta interimens, pepercit decem qui se thesauros habere dicebant: ac tandem veritus Johanan & principes bellatorum fugit cum octo viris, liberato populo quem ceperat captivum: omnes autem qui reliqui sunt, statunt fugere in Aegyptum a facie Chaldaeorum.

1 ET factum est in mense septimo, venit Ismahel filius Nathaniae, filii Elisama de femine regali, & optimates Regis & decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath: & comederunt ibi panes simul in Masphath.

2 Surrexit autem Ismahel filius Nathaniae, & decem viri qui cum eo erant, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan gladio, & interfecerunt eum, quem praefecerat rex Babylonis terrae.

3 Omnes quoque Judaeos, qui erant cum Godolia in Masphath, & Chaldaeos, qui reperti sunt ibi, & viros bellatores percussit Ismahel.

4 Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente,

5 Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri, rasi barba, & scissis vestibus, & squallentes: & munera & thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini.

6 Egressus ergo Ismahel filius Nathaniae in occursum eorum de Masphath, incedens & plorans ibat: cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam.

7 Qui cum venissent ad mediam civitatem, interfecit eos Ismahel filius Nathaniae circa medium lacu, ipse, & viri qui erant cum eo.

8 Decem autem viri reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel: Noli occidere nos: quia habemus thesauros in agro, frumenti, & hordei, & olei, & mellis. Et cessavit, & non interfecit eos cum fratribus suis.

9 Lacus autem, in quem projecerat Ismahel omnia cadavera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est, quem fecit rex Afa propter Baasa regem Israel: ipsum replevit Ismahel filius Nathaniae occisus.

10 Et captivos duxit Ismahel omnes reliquias populi, qui erant in Masphath; filias regis, & universum populum, qui remanserat in Masphath: quos commendaverat Nabuzardan princeps militiae Godoliae filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathaniae, & abiit ut transiret ad filios Ammon.

11 Audivit autem Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismahel filius Nathaniae.

12 Et assumptis universis viris, profecti sunt ut bellarent adversum Ismahel filium Nathaniae, & invenerunt eum ad aquas multas, quae sunt in Gaboon.

13 Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel, Johanan filium Caree, & universos principes bellatorum, qui erant cum eo, laetati sunt.

14 Et reversus est omnis populus, quem ceperat Ismahel, in Masphath: reversusque abiit ad Johanan filium Caree.

15 Ismahel autem filius Nathaniae fugit cum octo viris a facie Johanan, & abiit ad filios Ammon.

16 Tulit ergo Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, uni-

versas reliquias vulgi, quas reducerat ab Ismahel filio Nathaniae de Masphath, postquam percussit Godoliam filium Ahicam; fortes viros ad praedium, & mulieres, & pueros, & eunuchos, quos reducerat de Gaboon.

17 Et abierunt, & sederunt peregrinantes in Chamaam, quae est juxta Bethlehem, ut pergerent, & introiret Aegyptum.

18 A facie Chaldaeorum: timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathaniae Godoliam filium Ahicam, quem praeposuerat rex Babylonis in terra Juda.

CAPUT XLII.

Missus Jeremias ad erandum ac consulendum Dominum pro reliquiis Judaeorum, responderet ipsos fore salvos si in Judaea manerent: si autem in Aegyptum segerint, dicit eos omnes gladio, fame, & peste morituros.

1 ET accesserunt omnes principes bellatorum, & Johanan filius Caree, & Jezonias filius Ofsaie, & reliquum vulgus a parvo usque ad magnum:

2 Dixeruntque ad Jeremiam prophetam: Caudat oratio nostra in conspectu tuo: & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum, pro universis reliquiis istis; qui derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur:

3 Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus, & verbum, quod faciamus.

4 Dixit autem ad eos Jeremias propheta: Audi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra, omne verbum, quodcumque responderit mihi indicabo vobis, nec celabo vos quidquam.

5 Et illi dixerunt ad Jeremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis & fidei, si non juxta orare verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus.

6 Sive bonum est, sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obedimus: ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

7 Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Domini ad Jeremiam.

8 Vocavitque Johanan filium Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, & universum populum a minimo usque ad magnum.

9 Et dixit ad eos: Hac dicit Dominus Deus Israel, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras in conspectu ejus:

10 Si quiescentes manseritis in terra hac, aedificabo vos, & non destruiam; plantabo, & non evellam: jam enim placatus sum super malo quod feci vobis.

11 Nolite timere a facie regis Babylonis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere eum, dicit Dominus: quia vobiscum sum ego, ut salvos vos faciam, & eram de manu ejus.

12 Et dabo vobis misericordias, & miserebor vestri, & habitare vos faciam in terra vestra.

13 Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri,

14 Dicentes: Nequaquam, sed ad terram Aegypti pergemus: ubi non videbimus bellum, & clangorem tubae non audiemus, & famem non sustinebimus: & ibi habitabimus.

15 Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquiae Juda: Hac dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Aegyptum, & intraveritis ut ibi habitetis:

16 Gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra Egypti: & fames, pro qua estis solliciti, adherabit vobis in Egypto, & ibi morietur.

17 Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Egyptum, ut habitent ibi, morientur gladio, & fame, & peste: nullus de eis remanebit, nec effugiet a facie mali, quod ego asseram super eos.

18 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Sicut conflatus est furor meus, & indignatio mea super habitatores Jerusalem: sic conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Egyptum, & eritis in jusjurandum, & in stuporem, & in maledictum, & in opprobrium: & nequaquam ultra videbitis locum istum.

19 Verbum Domini super vos reliquitur Juda: Nolite intrare Egyptum: scientes scientis quia obstetatus sum vos hodie,

20 Quia deceptis animas vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum, dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, & juxta omnia quæcumque dixerit tibi Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, & faciemus.

21 Et annuntiavi vobis hodie, & non audistis vocem Domini Dei vestri, super universis pro quibus misit me ad vos.

22 Nunc ergo scientes scientis, quia gladio, & fame, & peste morietur in loco, ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

CAPUT XLIII.

Reliquia Judæorum non audientes Domini præceptum quod reſerebat Jeremias, proficiſcuntur una cum Jeremia & Baruch in Egyptum: ubi conſtitutus Jeremias vaticinatur regem Babylonis vaſtaturum terram Egypti cum idolis ſuis, etque dominaturum.

1 Factum est autem, cum compleſſet Jeremias loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc:

2 Dixit Azarias filius Oſaiæ, & Johanan filius Caree: & omnes viri superbi, dicentes ad Jeremiam: Mendacium tui loqueris: non miſit te Dominus Deus noster, dicens: Ne ingrediamini Egyptum ut habitetis illic.

3 Sed Baruch filius Nerie incitat te advertere nos, ut tradat nos in manu Chaldaeorum, ut interficiat nos, & traduci faciat in Babylonem.

4 Et non audivit Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, & universus populus, vocem Domini, ut manerent in terra Juda.

5 Sed tollens Johanan filius Caree, & universi principes bellatorum, universos reliquiarum Juda, qui reversi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in terra Juda;

6 Viros, & mulieres, & parvulos, & filias regis, & omnem animam, quam reliquerat Nabuzardan princeps militiæ cum Godolia filio Ahicam filii Saphan, & Jeremiam prophetam, & Baruch filium Nerie.

7 Et ingressi sunt terram Egypti, quia non obediunt voci Domini: & venerunt usque ad Taphnis.

8 Et factus est sermo Domini ad Jeremiam in Taphnis, dicens:

9 Sume lapides grandes in manu tua, & abscondes eos in crypta, quæ est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus viris Judæis:

10 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego mittam, & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: & ponam thronum ejus super lapides istos quos abscondi, & statuet solium suum super eos.

11 Veniensque percuet terram Egypti, quos in mortem, in mortem; & quos in captivitatem, in captivitatem, & quos in gladium, in gladium.

12 Et succendet ignem in delubris deorum Egypti, & comburet ea, & captivos ducet illos: & amietur terra Egypti, sicut amietur pastor pallio suo: & egredietur inde in pace.

13 Et conteret statuas domus solis, quæ sunt in terra Egypti: & delubra deorum Egypti comburet igni.

CAPUT XLIV.

Judæi in Egypto reprehensi a Jeremia super idololatria, obstinate respondent una cum multitudine mulierum, se permansuros in idololatria inveterata: quos Jeremias prædicat universos gladio & fame consumendos, regemque Egypti tradendum in manus inimicorum suorum, ac terram Egypti profusam vastandam.

1 Verbum, quod factum est per Jeremiam ad omnes Judæos, qui habitabant in terra Egypti, habitantes in Magdalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in terra Phatnes, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud, quod adduxi super Jerusalem, & super omnes urbes Juda: & ecce desertæ sunt hodie, & non est in eis habitator:

3 Propter malitiam, quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, & irent ut sacrificarent, & colerent deos alienos, quos nesciebant & illi, & vos, & patres vestri.

4 Et misi ad vos omnes sermos meos prophetas, de nocte confurgens, mittensque & dicens: Nolite facere verbum abominacionis hujuscemodi, quam odivi.

5 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, ut converterentur a malis suis, & non sacrificarent diis alienis.

6 Et conflata est indignatio mea & furor meus, & successa est in civitatibus Juda, & in plateis Jerusalem, & versa sunt in solitudinem & vastitatem secundum diem hanc.

7 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras, ut intreat ex vobis vir & mulier, parvulus & lactens de medio Judæ, nec relinquatur vobis quidquam residuum:

8 Provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in terra Egypti, in quam ingressi estis ut habitetis ibi: & disperetis, & sitis in maledictionem, & in opprobrium cunctis gentibus terræ?

9 Numquid oblitus estis mala patrum vestrorum, & mala regum Juda, & mala uxorum ejus, & mala vestra, & mala uxorum vestrarum, quæ fecerunt in terra Juda, & in regionibus Jerusalem?

10 Non sunt mundati usque ad diem hanc: & non timuerunt, & non ambulaverunt in lege Domini, & in præceptis meis, quæ dedi coram vobis & coram patribus vestris.

11 Ideo hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: † Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum: & disperdam omnem Judam.

† Amos 9. 4.

12 Et assumam reliquias Judæ, qui posterunt facies suas ut ingrederentur terram Ægypti, & habitarent ibi: & consumentur omnes in terra Ægypti: cadent in gladio & in fame: & consumentur a minimo usque ad maximum, in gladio & in fame morientur: & erunt in jururandum & in miraculum, & in maledictionem, & in opprobrium.

13 Et visitabo super habitatores terræ Ægypti, sicut visitavi super Jerusalem, in gladio, & fame, & peste.

14 Et non erit qui effugiat, & sit residuus de reliquiis Judæorum, qui vadunt ut peregrinentur in terra Ægypti: & revertantur in terram Juda, ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur, & habitent ibi: non revertentur nisi qui fugerint.

15 Responderunt autem Jeremiæ omnes viri, scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis, & univeras mulieres, quarum stabat multitudo grandis, & omnis populus habitantium in terra Ægypti in Phaturs, dicentes:

16 Sermonem, quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te:

17 Sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina, sicut fecimus nos, & patres nostri, reges nostri, & principes nostri, in urbilus Juda, & in plateis in Jerusalem: & saturati sumus panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus.

18 Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina: indignemur omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.

19 Quod si non sacrificamus reginæ cæli, & libamus ei libamina: numquid sine viris nostris fecimus ei placentas, ad colendum eam, & libandum ei libamina?

20 Et dixit Jeremias ad omnem populum, adversum viros, & adversum mulieres, & adversum universam plebem, qui responderant ei verbum, dicens:

21 Numquid non sacrificium, quod sacrificastis in civitatibus Juda, & in plateis Jerusalem, vos & patres vestri, reges vestri, & principes vestri, & populus terræ, horum recordatus est Dominus, & ascendit super cor eius?

22 Et non poterat Dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum, & propter abominaciones, quas fecistis: & facta est terra vestra in desolationem, & in stuporem, & in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies hæc.

23 Propterea quod sacrificaveritis idolis, & peccaveritis Domino, & non audieritis vocem Domini, & in lege, & in præceptis, & in testimoniis eius non ambulaveritis: idcirco evenerunt vobis mala hæc, sicut est dies hæc.

24 Dixit autem Jeremias ad omnem populum, & ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Juda, qui estis in terra Ægypti:

25 Hæc inquit Dominus exercituum Deus Israel, dicens: Vos, & uxores vestras, locuti estis ore vestro, & manibus vestris implestis, dicentes: Faciamus vota vestra, quæ volumus, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina: implestis vota vestra, & opere perpetrastis ea.

26 Ideo audire verbum Domini omnis Juda, qui habitatis in terra Ægypti: Ecce ego juraui in nomine meo magno, ait Dominus: quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Judæi, dicentis: Vivit Dominus Deus in omni terra Ægypti.

27 Ecce ego vigilabo super eos in malum, & non in bonum: & consumentur omnes viri Juda, qui sunt in terra Ægypti, gladio & fame donec penitus consumantur.

28 Et qui fugerint gladium, revertentur de terra Ægypti in terram Juda viri pauci: & scient omnes reliquias Juda, ingredientium terram Ægypti, ut habitent ibi, cujus sermo complectatur, meus, an illorum.

29 Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod viderem ego super vos in loco isto: ut sciatís quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum.

30 Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum ejus, & in manu quærentium animam illius: sicut tradidi Sedeciam regem Juda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quærentis animam ejus.

CAPUT XLV.

Deus per Jeremiam arguit Baruch, quod quæreretur se dolorem habere & non requiem; cui tamen in catrorum vastatione pollicetur securitatem.

1 Verbum, quod locutus est Jeremias propheta ad Baruch filium Nerias, cum scripsisset verba hæc in libro ex ore Jeremiæ, anno quarto Joakim filii Josias regis Juda, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch:

3 Dixisti: Vae misero mihi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, & requiem non inveni.

4 Hæc dicit Dominus: Sic dices ad eum: Ecce quos edificavi, ego destruo: & quos plantavi, ego evello, & universam terram hanc.

5 Et tu quæris tibi grandia? noli quærere: quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem, in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

CAPUT XLVI.

Dominus per Jeremiam Pharaoni & Ægypto præannuntiat desolationem, quam inducet Nabuchodonosor; Judæis autem & filiis Israel consolationem tandem ac liberationem: universis vero gentibus ad quas Deus illos ejecerat, vastationem.

1 Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam contra gentes.

2 Ad Ægyptum, adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Ægypti, qui erat juxta fluvium Euphratem in Charcamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Joakim filii Josias regis Juda.

3 Præparate scutum, & clypeum, & procedite ad bellum.

4 Jungite equos, & ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loriceis.

5 Quid igitur vidi ipsos pavidos, & terga vertentes, fortes eorum cæcos: fugerunt conciti, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus.

6 Non fugiat velox, nec salvari se putes fortis: Ad aqilonem juxta flumen Euphratem victi sunt, & moriuntur.

7 Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: & veluti fluviorum, intumescunt gurgites ejus?

8 *Egyptus fluminis instar ascendit, & velut flumina movebuntur fluctus ejus, & dicet: Ascendens operiam terram: perdam civitatem, & habitatores ejus.*

9 *Ascendite equos, & exultate in carribus, & procedat fortes, Aethiopia & Libyes tenentes scutum, & Lydii arripientes & jacientes sagittas.*

10 *Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: devorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum: victima enim Domini Dei exercituum in terra aquilonis juxta flumen Euphratem.*

11 *Ascende in Galaad, & tolle refinam, virgo filia Aegypti: frustra multiplicas medicamina, famiras non erit tibi.*

12 *Audierunt gentes ignominiam tuam, & ululatus tuus replevit terram: quia fortis impetgit in forem, & ambo panter conciderunt.*

13 *Verbum quod locutus est Dominus ad Jeremiam prophetam, super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis & percussurus terram Aegypti.*

14 *Annunciate Aegypto, & audirum facite in Magdalo, & resonet in Memphis, & in Taphnis, dicite: Sta, & prepara te: quia devorabit gladius ea, quae per circuitum tuum sunt.*

15 *Quare compurrevit fortis tuus? non stetit, quoniam Dominus subvertit eum.*

16 *Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum: & dicent: Surge, & revertamur ad populum nostrum, & ad terram nativitatis nostrae, a facie gladii columbae.*

17 *Vocate nomen Pharaonis regis Aegypti, tumultum adduxit tempus.*

18 *Vivo ego (inquit rex, Dominus exercituum nomen ejus) quoniam sicut Thahor in montibus, & sicut Carmelus in mari, veniet.*

19 *Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Aegypti: quia Memphis in solitudinem erit, & deseretur, & inhabitabilis erit.*

20 *Vitula eleazarum atque formosa Aegyptus: stimulator ab aquilone veniet ei.*

21 *Mercenarii quoque ejus, qui versabantur in medio ejus, quasi vituli faginati versi sunt, & fugerunt simul, nec stare poterunt: quia dies interfecionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum.*

22 *Vox ejus quasi feris sonabit: quoniam cum exercitu properabant, & cum securibus venient ei, quasi cadentes signa.*

23 *Succiderunt saltum ejus, ait Dominus, qui suppurari non potest: multiplicati sunt super locustas, & non est eis numerus.*

24 *Confusa est filia Aegypti, & tradita in manus populi aquilonis.*

25 *Dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriae, & super Pharaonem, & super Aegyptum, & super deos ejus, & super reges ejus, & super Pharaonem, & super eos qui confidunt in eo.*

26 *Et dabo eos in manus eurentium animam eorum, & in manus Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manus servorum ejus: & post haec habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.*

27 *Et tu ne timeas serve meus Jacob, & ne paveas Israel: quia ecce ego salvum te faciam de longinquo, & semen tuum de terra captivitatis tuae; & revertetur Jacob, & requiescet, & prosperabitur; & non erit qui exterretr eum.*

28 *Et tu noli timere serve meus Jacob, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumam cunctas gentes, ad quas ejeci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.*

CAPUT XLVII.

Vastatio praedicitur Palaestinarum, Tyri, Sidonis, Gaza, & Ascalonis.

1 *Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam contra Palaestinos, anrequam percuteret Pharaon Gazam:*

2 *Hac dicit Dominus: Ecce aquae ascendent ab aquilone, & erunt quasi torrens inundans, & operient terram & plenitudinem ejus, urbem & habitatores ejus: clamabunt homines, & ululabunt omnes habitatores terrae,*

3 *A strepitu pompae armorum, & bellatorum ejus, a commotione quadrigarum ejus, & multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis*

4 *Pro adventu diei, in quo vastabuntur omnes Philistinii, & dissipabunt Tyrus, & Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis: depopulatus est enim Dominus Palaestinos, reliquias insulae Cappadociae.*

5 *Venit calvitium super Gazam: conticuit Ascalon, & reliquiae vallis earum: usquequo concideris?*

6 *O mucro Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & file.*

7 *Quomodo quiescet, cum Dominus praeeperit ei adversus Ascalonem, & adversus maritimas ejus regiones, ibique condixerit illi?*

CAPUT XLVIII.

Praedicit Dominus vastationem Moab & omnium urbium ejus, sed in novissimis diebus captivitatem ipsorum relaxandam: maledictus dicitur faciens opus Domini fraudulenter, & gladium suum a sanguine prohibens.

1 *AD Moab haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vae super Nabo, quoniam vastata est, & confusa: capta est Carriathaim: confusa est fortis, & tremuit.*

2 *Non est ultra exultatio in Moab contra Hesebon: cogitaverunt malum. Venite, & disperdamus eam de genere: ergo silens conticesces, sequerisque te pladium.*

3 *Vox clamoris ad Oronaim: vastitas & contritio magna.*

4 *Contrita est Moab: annunciate clamorem parvulus ejus.*

5 *Per ascensum enim Lurh plorans ascendet in flutu: quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt:*

6 *Fugite, salvate animas vestras: & eritis quasi nyrvice in deserto.*

7 *Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque capietis: & ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes ejus, & principes ejus simul.*

8 *Et veniet praedo ad omnem urbem, & urbs nulla salvabitur: & peribunt vales, & dissipabuntur campestria: quoniam dixit Dominus:*

9 *Dare florem Moab, quia florens exedificatur: & civitates ejus desertae erunt, & inhabitabiles.*

† Isaia 47. 1. & 48. 2.

† Supra 27. 6.

10 Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter: & maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine.

11 Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requievit in fecibus suis: nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abiit: idcirco permansit gustus ejus in eo, & odor ejus non est immutatus.

12 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei ordinatorum, & stratores laguncularum, & sternent eum, & vasa ejus exhaurient, & lagunculas eorum collident.

† 3. Reg. 11. 29. 13 Et confundetur Moab a Chamos, † sicut confusa est domus Israel a Bethel, in qua habebat fiduciam.

14 Quomodo dicitis: Fortes sumus, & viri robusti ad praeliandum?

15 Vastata est Moab, & civitates illius succiderunt: & electi juvenes ejus descenderunt in occisionem: ait rex, Dominus exercituum nomen ejus.

16 Prope est interitus Moab ut veniat: & malum ejus velociter accurret nimis.

17 Consolamini eum omnes, qui estis in circuitu ejus; & universi, qui scitis nomen ejus, dicitis: Quomodo contracta est virga fortis, baculus gloriosus?

18 Descende de gloria, & sede in siti, habitatio filiae Dibon: quoniam vastator Moab ascendit ad te, dissipavit munitiones tuas.

19 In via sta, & prospice habitatio Atoer: interroga fugientem: & ei qui evasit, dic: Quid accidit?

20 Confusus est Moab, quoniam visus est: ululate, & clamate, annuntiate in Arnon, quoniam vastata est Moab.

21 Et iudicium venit ad terram campestre: super Helon, & super Jafa, & super Methaath.

22 Et super Dibon, & super Nabo, & super domum Deblathaim,

23 Et super Cariathaim, & super Bethgammul, & super Bethmaon,

24 Et super Carioth, & super Bosra; & super omnes civitates terrae Moab, quae longe, & quae prope sunt.

25 Abscessum est cornu Moab, & brachium ejus contritum est, ait Dominus.

26 Inebriate eum, quoniam contra Dominum erectus est: & allidet manum Moab in vomitu suo, & erit in derisum etiam ipse.

27 Fuit enim in derisum tibi Israel, quasi inter fures reperisses eum: propter verba ergo tua quae adversum illum locutus es, captivus duceris.

28 Relinquire civitates, & habitate in petra, habitatores Moab: & estote quasi columna nificans in summo ore foraminis.

† 1. Isaiæ 16. 6. 29 † Audivimus superbiam Moab, superbus est valde; subtilitatem ejus, & arrogantiam, & superbiam, & altitudinem cordis ejus.

30 Ego scio, ait Dominus, jactantiam ejus: & quod non sit juxta eam virtus ejus, nec juxta quod poterat conata sit facere.

31 Ideo super Moab eulabo, & ad Moab universam clamabo, ad viros muri fictilis lamentantes.

32 De planctu Jazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tuae transierunt mare, usque ad mare Jazer pervenerunt: super messem tuam, & vindemiam tuam, praeco iruit.

† 1. Isaiæ 16. 10. 33 † Ablata est leticia & exultatio de Carmelo, & de terra Moab, & vinum de torcularibus sustuli: nequaquam calcator uvae solum celeuma cantabit.

34 De clamore Hesebon usque Eleale, & Jafa, dederunt vocem suam, a Segor usque ad Oronaim vitula conernante: aquae quoque Nemrim pessima erunt.

35 Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, & sacrificantem diis ejus.

36 Propterea cor meum ad Moab quasi ribbia resonabit: & cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiurum: quia plus fecit quam potuit, idcirco perierunt.

37 † Omne enim caput calcivium, & omnis barba rafa erit: in cunctis manibus colligatio, & super omne dorsum cilicium.

38 Super omnia recta Moab, & in plateis ejus, omnis planctus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus.

39 Quomodo victa est, & ululaverunt: quomodo deiecit cervicem Moab, & confusus est? Ericque Moab in derisum, & in exemplum omnibus in circuitu suo.

40 Haec dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, & extendet alas suas ad Moab.

41 Capta est Carioth, & munitiones comprehensae sunt: & erit cor fornicium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis.

42 Et cessabit Moab esse populus: quoniam contra Dominum gloriosus est.

43 Pavor, & fovea, & laqueus super te o habitator Moab, dicit Dominus.

44 † Qui fugerit a facie pavoris, cader in foveam: & qui consenderit de fovea, capietur laqueo: adducam enim super Moab annum visitationis eorum, ait Dominus.

45 In umbra Hesebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis egressus est de Hesebon, & flamma de medio Seon, & devorabit partem Moab, & verticem filiorum tumultus.

46 Vae tibi Moab, peristi popule Chamos: quia comprehensi sunt filii tui, & filiae tuae in captivitatem.

47 Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait Dominus. Hucusque iudicia Moab.

CAPUT XLIX.

Desolatio Ammon, Idumaea, Damasci, Cedar, regnorumque Afor & Elam praenuntiatur; captivitas autem filiorum Ammon ac Elam tandem solvenda.

1 AD filios Ammon. Haec dicit Dominus: Numquid non filii sunt Israel? aut heres non est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom, Gad: & populus ejus in urbibus ejus habitavit?

2 Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: & auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum praellii, & erit in tumulum dispersa, filiaeque ejus igni succedentur, & possidebit Israel possessores suos, ait Dominus.

3 Ubi Hesebon, quoniam vastata est Hai: clamate filiae Rabbath, accingite vos ciliciis: plangite & circuite per sepes: quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotum ejus & principes ejus simul.

4 Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallibus tua, filia delicata, quae confidebas in thesauris tuis, & dicebas: Quis veniet ad me?

5 Ecce ego inducam super te terrorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui sunt in circuitu tuo: & dispergemini singuli a conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes.

6 Et post haec reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus.

† 1. Isaiæ 15. 2. Ezech. 7. 18.

† 1. Isaiæ 24. 18.

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum: Numquid non ultra est sapientia in Theman? Perit consilium a filiis, inutilis facta est sapientia eorum.

8 Fugite & terga vertite, descendite in voraginem habitatorum Deslan: quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus visitationis ejus.

9 Si vindemiatore venissent super te, non reliquissent racemum: si fures in nocte, rapissent quod sufficeret tibi.

10 Ego veto discooperui Esau, revelavi abscondita ejus, & celari non poterit: vastatum est semen ejus, & fratres ejus, & vicini ejus, & non erit.

11 Relinque pupillos tuos: ego faciam eos vivere: & vidua tua in me sperabunt.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erit iudicium ut bibent calicem, bibentes bibent: & tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens, sed bibens bibes.

13 Quia per memetipsum juravi, dicit Dominus, quod in solitudinem, & in opprobrium, & in desertum, & in maledictionem erit Bosra; & omnes civitates ejus erunt in solitudines sempiternas.

† Abd. v. 1. 14 † Audirum audivi a Domino, & legatus ad gentes missus est: Congregamini, & venite contra eam, & confurgam in prælium:

15 Ecce enim parvulum dedi te in gentibus, contemptibilem inter homines.

16 Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui: qui habitas in cavernis petrae, & apprehendere iteris altitudinem collis: cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.

† Abd. v. 4. 17 Et erit Idumæa deserta: omnis qui transibit per eam, stupebit, & sibilabit super omnes plagas ejus.

† Gen. 19. 24. 18 † Sicut subversa est Sodomæ, & Gomorrhæ, & vicinae ejus, ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

† Infra 50. 44. 19 † Ecce quasi leo ascendet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem præponam ei? quis enim similis mei? & quis sustinebit me? † & quis est iste pastor, qui resistat vultui meo?

† Job 41. 1. 20 Propterea audite consilium Domini, quod inivit de Edoni; & cogitationes ejus, quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non desecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint eum eis habitaculum eorum.

21 A voce ruinae eorum commota est terra: clamor in mari rubro auditus est vocis ejus.

22 Ecce quasi aquila ascendet, & avolabit: & expandet alas suas super Bosran: & erit cor fortium Idumææ in die illa, quasi cor mulieris parturientis.

23 Ad Damascus: Confusa est Emath, & Arphad: quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in mari: præ solitudine quiete non potuit.

24 Dissoluta est Damascus, versa est in fumum, tremor apprehendit eam: angustia & dolores tenuerunt eam quasi parturientem.

25 Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem lætitiæ!

26 Ideo cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri præter conticebunt in die illa, ait Dominus exercituum.

27 Et succendam ignem in muro Danaeci, & devorabit mœnia Benadad.

28 Ad Cedar, & ad regna Afor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Dominus: Surgite, & ascendite ad Cedar, & vastate filios orientis.

29 Tabernacula eorum, & greges comitantes: pelles eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent sibi: & vocabunt super eos formidinem in circuitu.

30 Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete, qui habitatis Afor, ait Dominus: inite enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, & cogitavit adversum vos cogitationes.

31 Confurgite, & ascendite ad gentem quietam, & habitantem confidenter, ait Dominus: non otia, nec vectes eis: soli habitant,

32 Et erunt, camelus eorum in directionem, & multitudo jumentorum in prædium: & dispersam eos in omnem ventum, qui sunt atronii in comam: & ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait Dominus.

33 Et erit Afor in habitaculum draconum, deserta usque in æternum: non manebit ibi vir, nec incolet eam filius hominis.

34 Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam adversus Elam, in principio regni Sedecæ regis Juda, dicens:

35 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego confringam arcum Elam, & summam fortitudinem eorum.

36 Et inducam super Elam quattuor ventos a quattuor plagis cæli: & ventilabo eos in omnes ventos istos: & non erit gens, ad quam non perveniant profugi Elam.

37 Et pavere faciam Elam coram inimicis suis, & in conspectu quærentium animam eorum: & adducam super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: & mitram post eos gladium donec consumam eos.

38 Et ponam solum meum in Elam, & perdam inde reges & principes, ait Dominus.

39 In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Elam, dicit Dominus.

CAPUT L.

Babylon, quæ in captivitate affligit filios Israel, his in terram suam feliciter reductis, penitus vastabitur a regibus Aquilonis.

1 Verbum, quod locutus est Dominus de Babylone, & de terra Chaldaeorum, in manu Jeremiæ prophætæ.

2 Annuntiate in gentibus, & auditum facite: levate signum, prædicatis, & nolite celare: dicite: Capta est Babylone, confusus est Bel, victus est Merodach, confusa sunt sculpilla ejus, superata sunt idola eorum.

3 Quoniam ascendit contra eam gens ab aquilone, quæ ponet terram ejus in solitudinem: & non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus: & moti sunt, & abierunt.

4 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: venient filii Israel, ipsi & filii Juda simul: ambulantes & sientes properabunt, & Dominum Deum suum quærent.

5 In Sion interrogabunt viam, huc facies eorum. Venient, & apponentur ad Dominum sedere sempiterno, quod nulla oblivione delebitur.

6 Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in collem transferunt, oblitus sunt cubilis sui.

7 Omnes, qui invenerunt, comederunt eos: & hostes eorum dixerunt: Non peccavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori iustitiæ, & expectationi parum eorum Domino.

8 Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldaeorum egredimini: & estote quasi acci ante gregem.

9 Quoniam ecce ego suscito, & adducam in Babilonem congregationem gentium magnarum de terra aegilonis: & preparabuntur adversus eam, & inde capietur: sagitta ejus quasi viri fortis interfectoris, non revertetur vacua.

10 Et erit Chaldaea in pradam: omnes vastantes eam replebuntur, ait Dominus.

11 Quoniam exultatis, & magna loquimini, dissipantes hereditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, & mugistis sicut tauri.

12 Confusa est mater vestra nimis, & adaequata pulveri, quae genuit vos: ecce novissima erit in gentibus, deserta, invia, & arens.

13 Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tora in solitudinem: omnis, qui transibit per Babilonem, rubebit, & sibilabit super univerfis plagis ejus.

14 Preparamini contra Babilonem per circuitum omnes qui tenditis arcum; debellate eam, non parcatis jaculis: quia Domino peccavit.

15 Clamate adversus eam, ubique dediturum, ceciderunt fundamenta ejus, destructi sunt muri ejus, quoniam ultio Domini est: ultionem accipite de ea; sicut fecit, facite ei.

16 Disperdere fatorem de Babilone, & tenentem falcem in tempore messis: a facie gladii columbae unuquisque ad populum suum convertetur, & singuli ad terram suam fugient.

17 Grex dispersus Israel, leones ejecerunt eum: primus comedit eum rex Assir: iste novissimus exossavit eum, Nabuchodonosor rex Babilonis.

18 Propterea haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babilonis, & terram ejus, sicut visitavi regem Assir:

19 Et reducam Israel ad habitaculum suum: & pascetur Carmelum & Basan, & in monte Ephraim & Galaad furebitur anima ejus.

20 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus, quaeretur iniquitas Israel, & non erit; & peccatum Juda, & non invenietur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero.

21 Super terram dominantium ascende, & super habitatores ejus visita, dispersa, & interitice quae post eos sunt, ait Dominus: & fac juxta omnia quae praeci tibi.

22 Vox belli in terra, & contritio magna.

23 Quomodo contractus est, & coneritus malleus universae terrae? Quomodo versa est in desertum Babilon in gentibus?

24 Illaqueavi te, & capta es Babilon, & nesciebas: inventa es & apprehensa: quoniam Dominum provocasti.

25 Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa irae suae: quoniam opus est Domino Deo exercituum, in terra Chaldaeorum.

26 Venite ad eam ab extremis finibus, aperite, ut exeant qui conculcant eam: tollite de via lapides, & redigite in acervos, & interficite eam: nec sit quidquam reliquum.

27 Dissipate univerfos fortes ejus, descendant in occisionem: va eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum.

28 Vox fugientium, & eorum qui evaserunt de terra Babilonis, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi ejus.

29 Annuntiate in Babilonem plurimis, omnibus qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, & nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: ¶ juxta omnia quae fecit, tacite illi; quia contra Dominum erecta est, adversum sanctum Israel.

30 Idecirco cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri bellatores ejus conticescent in die illa, ait Dominus.

31 Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuae.

32 Et cadet superbus, & corruet, & non erit qui suscitet eum: & succendam ignem in urbibus ejus, & devorabit omnia in circuitu ejus.

33 Haec dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israel, & filii Juda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos.

34 Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen ejus, judicio defendit causam eorum, ut exterreret terram, & commoverat habitatores Babilonis.

35 Gladius ad Chaldaeos, ait Dominus, & ad habitatores Babilonis, & ad principes, & ad sapientes ejus.

36 Gladius ad divinos ejus, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui timebunt.

37 Gladius ad equos ejus, & ad currus ejus, & ad omne vulgus, quod est in medio ejus: & erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros ejus, qui diripientur.

38 Siccitas super aquas ejus erit, & arefcent: quia terra sculptilium est, & in portentis gloriantur.

39 Propterea habitabunt dracones cum faniis ficatis: & habitabunt in ea struthiones: & non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec extruetur usque ad generationem & generationem.

40 ¶ Sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorrhham, & vicinas ejus, ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

41 Ecce populus venit ab aethiopia, & gens magna, & reges multi confurgent a finibus terrae.

42 Arcum & scutum apprehendent: crudesles sunt & iminificordes: vox eorum quasi mare sonabit: & super equos ascendent, sicut vir paratus ad praelium contra te filia Babilon.

43 Audivit rex Babilonis famam eorum, & dissolutae sunt manus ejus: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem.

44 ¶ Ecce quasi leo ascendet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem praeposum ei? quis est enim similis mei? & quis sustinebit me? ¶ & quis est ille pastor, qui resistat vultui meo?

45 Propterea audite consilium Domini, quod mente concepit adversum Babilonem; & cogitationes ejus, quas cogitavit super terram Chaldaeorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum.

46 A voce captivitatis Babilonis commota est terra, & clamor inter gentes auditus est.

CAPUT LI.

Mala a regibus Medorum Babiloni imminuentia praedicuntur.

1 **H**AEC dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super Babilonem & super habitatores ejus, qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem.

2 Et mittam in Babilonem ventilatores, & ventilabunt eam & demolientur terram ejus: quoniam venerunt super eam indigne in die afflictionis ejus.

† Gen. 19. 24.

† Supra 49. 19.

† Job 41. 2.

† Insa. 51. 49.

3 Non tendat qui tendit acum suum, & non ascendat loricatorus, nolite parcere juvenibus ejus, interficite omnem militiam ejus.

4 Et cadent interfecit in terra Chaldaeorum, & vulnerati in regionibus ejus.

5 Quoniam non fuit viduatus Israel & Juda a Deo suo Domino exercituum: terra autem eorum repleta est delicto a sancto Israel.

6 Fugite de medio Babylonis, & salvet unusquisque animam suam: nolite racere super iniquitatem ejus: quoniam tempus ultionis est a Domino, vicissitudinem ipse retribuere ei.

7 Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram: de vino ejus bibent gentes, & ideo commote sunt.

8 † Subito cecidit Babylon, & contrita est: ululata super eam, tollite resinam ad dolorem ejus, si forte sanetur.

9 Curavimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eamus unusquisque in terram suam: quoniam pervenit usque ad caelos judicium ejus, & elevatum est usque ad nubes.

10 Protulit Dominus justitias nostras: venite, & natevum in Sion opus Domini Dei nostri.

11 Acuite sagittas, implere pharetras: suscitavit Dominus spiritum regum Medorum: & contra Babylonem mens ejus est ut perdat eam, quoniam ultio Domini est ultio tempi sui.

12 Super muros Babylonis levate signum, auctere custodiam: levate custodes, preparate infidias: quia cogitavit Dominus, & fecit quicumque locutus est contra habitatores Babylonis.

13 Quae habitas super aquas multas, locuples in thesauris, venie finis ruis pedalis praecisionis tuae.

14 † Juravit Dominus exercituum per animam suam: Quoniam replebo te hominibus quasi haedo, & super te celebra cantabitur.

15 † Qui fecit terram in fortitudine sua, preparavit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit caelos.

16 Dante eo vocem, multiplicantur aquae in caelo: qui levat nubes ab extremo terrae, fulgura in pluviam fecit: & produxit ventum de thesauris suis.

17 Stultus factus est omnis homo a scientia: confusus est omnis constator in sculprili, quia mendax est constatio eorum, nec est spiritus in eis.

18 Vana sunt opera, & risu digna, in tempore visitationis suae peribunt.

19 Non sicut haec, pars Jacob: quia qui fecit omnia, ipse est, & Israel sceptrum hereditatis ejus: Dominus exercituum nomen ejus.

20 Collidis tu mihi vasa belli, & ego collidam in te gentes, & disperdam in te regna:

21 Et collidam in te equum & equitem ejus: & collidam in te currum & ascensionem ejus:

22 Et collidam in te virum & mulierem: & collidam in te senem & puerum: & collidam in te juvenem & virginem:

23 Ec collidam in te pastorem & gregem ejus: & collidam in te agricolam & jugalem ejus: & collidam in te duces & magistratus.

24 Et reddam Babylonem, & cunctis habitatoribus Chaldaee, omne malum suum, quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Dominus.

25 Ecce ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corumpis universam terram: & extendam manum meam super te, & evolvam te de petris, & dabo te in montem conulationis.

26 Et non tollent de te lapidem in angulum, & lapidem in fundamenta, sed perditus in aeternum eris, ait Dominus.

27 Levate signum in terra: clangite bacina in gentibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus Ararat, Menni, & Ascenez: numerate contra eam Taphar, & adducite equum quasi bruchum aculeatum.

28 Sanctificate contra eam gentes, reges Mediae, duces ejus, & universos magistratus ejus, cunctamque terram potestatis ejus.

29 Et commovebitur terra, & conturbabitur: quia evigilabit contra Babylonem cogitatio Domini, ut ponat terram Babylonis desertam & inhabitabilem.

30 Cessaverunt fortes Babylonis a praelio, habitaverunt in praediis: devoratum est robur eorum, & facti sunt quasi mulieres: incesita sunt tabernacula ejus, contriti sunt veteres ejus.

31 Currens obvium currenti veniet: & nuntius obvius nuntiavit: ut annuntiet regi Babylonis, quia capta est civitas ejus a summo usque ad summum.

32 Et vada praecoccupata sunt, & paludes incesitas suis igni, & viri bellatores conturbati sunt.

33 Quia haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel, Filia Babylonis quasi area, tempus triturae ejus: adhuc modicum, & veniet tempus messionis ejus.

34 Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis: reddidit me quasi vas inane, absorpsit me quasi draco, replevit ventrem suum teneritudine mea, & ejecit me.

35 Iniquitas adversum me, & caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: & sanguis meus super habitatores Chaldaee, dicit Jerusalem.

36 Propterea haec dicit Dominus: Ecce ero iudicabo causam tuam: & ulciscar ultionem tuam, & desertam faciam mare ejus, & siccabo venam ejus.

37 Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, & sibilus, eo quod non sit habitator.

38 Simul ut leones regient, excutient comas veluti catuli leonum.

39 In calore eorum ponam porus eorum, & inebriabo eos, ut sopiantur, & dormiant somnum sempiternum, & non consurgant, dicit Dominus.

40 Deducam eos quasi agnos ad victimam, & quasi arietes cum haedis.

41 Quomodo capta est Sesech, & comprehensa est inclaya universae terrae: quomodo facta est in stuporem Babylon inter gentes?

42 Ascendit super Babylonem mare, multitudine sanctuum ejus opera est.

43 Factae sunt civitates ejus in stuporem, terra inhabitabilis & deserta, terra in qua nullus habitat, nec traqstet per eam filius hominis.

44 Et visitabo super Bel in Babylone, & ejiciam quod absorberat de ore ejus, & non confluent ad eum ultra gentes, siquidem & murus Babylonis corruerit.

45 Egredimini de medio ejus populus meus, ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.

46 Et ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audierat in terra: & veniet in anno auditio, & post hunc annum auditio: & iniquitas in terra, & dominator super dominatorem.

† Ifaiz
11. 9.
Apoc.
14. 8.

† Amos
6. 8.
† Gen.
11. 4.

47 Propterea ecce dies veniunt, & visitabo super sculptra Babyloni: & omnis terraejus confundetur, & universi interfeciti ejus cadent in medio ejus.

48 Et laudabo super Babylonem caeli & terra, & omnia quae in eis sunt: quia ab aquilone venient ei praedones, ait Dominus.

49 Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone cadent occisi in universa terra.

50 Qui fugisti gladium, venite, nolite stare: recordamini procul Domini, & Jerusalem ascendat super cor vestrum.

51 Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini.

52 Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus: & visitabo super sculptra ejus, & in omni terra ejus mugiet vulneratus.

53 Si ascenderit Babylon in caelum, & firmaverit in excelsis robur suum: a me venient vastatores ejus, ait Dominus.

54 Vox clamoris de Babylone, & conterritio magna de terra Chaldaeorum:

55 Quoniam vastavit Dominus Babylonem, & perdidit ex ea vocem magnam: & sonabunt fluctus eorum quasi aquae multae: dedit fonitum vox eorum:

56 Quia venit super eam, id est super Babylonem, praedo, & apprehensi sunt fortes ejus, & emarcuit arcus eorum: quia fortis ultor Dominus reddens retribuere.

57 Et inebriabo principes ejus, & sapientes ejus, & duces ejus, & magistratus ejus, & fortes ejus: & dormient somnum sempiternum, & non experientur, ait rex, Domini exercituum nomen ejus.

58 Haec dicit Dominus exercituum: Murus Babyloni iste latissimus suffusione suffodiatur, & portae ejus excelsae igni comburentur, & labores populorum ad nihilum, & gentium in ignem erunt, & disperibunt.

59 Verbum, quod praecepit Jeremias propheta, Sarajae filio Neriae filii Maasiae, cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni ejus: Sarajas autem erat princeps prophetiae.

60 Et scripsit Jeremias omne malum, quod venturum erat super Babylonem, in libro uno: omnia verba haec, quae scripta sunt contra Babylonem.

61 Et dixit Jeremias ad Sarajam: Cum veneris in Babylonem, & videris, & legeris omnia verba haec,

62 Dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, & ut sit perpetua solitudo.

63 Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem, & projicies illum in medium Euphraten:

64 Et dices: Sic submergetur Babylon, & non confurget a facie afflictionis quam ego adduco super eam, & dissolvetur. Haecque verba Jeremiae.

CAPUT LII.

praecedentium repetitio, nempe quod Jerusalem a Nabuchodonosor obsessa post biennium capitur: & Sedecias rex Juda fugiens reducit: filiusque ejus coram ipso trucidatis una cum principibus Juda, exoculatus ac vivens ducitur in Babylonem: & incensa templo & palatio ceterisque domibus, transferuntur omnes in Babylonem praeter paucos vinitores & agricolas: similiter & vasa

templi: inter qua describuntur dua arca columnae: & numerus Judaeorum in Babylonem diversis temporibus translatorum, ubi rex Joachim post 37 annos de carcere edultus exaltatur.

1 Filius viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cepisset: & undecim annis renavit in Jerusalem, & nomen matris ejus Amital, filia Jeremiae de Loba.

2 Et fecit malum in oculis Domini, juxta omnia quae fecerat Joachim.

3 Quoniam furor Domini erat in Jerusalem & in Juda, usquequo projicere eos a facie sua: & recessit Sedecias a rege Babyloni.

4 Factum est autem in anno nono regni ejus, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babyloni, ipse & omnis exercitus ejus, adversus Jerusalem, & obsederunt eam, & edificaverunt contra eam munitiones in circuitu.

5 Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciae.

6 Mense autem quarto, nona mensis, obtinuit fames civitatem: & non erant alimenta populo terrae.

7 Et dirupta est civitas, & omnes viri belatores ejus fugerunt, exieruntque de civitate nocte, per viam portae, quae est inter duos muros, & ducit ad hortum regis (Chaldaei obsidentibus urbem in gyro) & abierunt per viam, quae ducit in eremum.

8 Persecutus est autem Chaldaeorum exercitus regem: & apprehenderunt Sedeciam in deserto, quod est juxta Jericho: & omnis comitatus ejus dis fugit ab eo.

9 Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babyloni in Reblatha, quae est in terra Emath: & locutus est ad eum judicium.

10 Et jugulavit rex Babyloni filios Sedeciae in oculis ejus: sed & omnes principes Juda occidit in Reblatha.

11 Et oculos Sedeciae eruit, & vinxit eum compedibus, & adduxit eum rex Babyloni in Babylonem, & posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis ejus.

12 In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonus decimus Nabuchodonosor regis Babyloni: venit Nabuzardan princeps militiae, qui stabat coram rege Babyloni in Jerusalem.

13 Et incendit domum Domini, & domum regis, & omnes domos Jerusalem, & omnem domum magnam igni combussit.

14 Et totum murum Jerusalem per circuitum destruxit, cunctus exercitus Chaldaeorum, qui erat cum magistro militiae.

15 De pauperibus autem populi, & de reliquo vulgo, quod manserant in civitate, & de peregrinis, qui transfugerant ad regem Babyloni, & ceteros de multitudinibus, transtulit Nabuzardan princeps militiae.

16 De pauperibus vero terrae reliquit Nabuzardan princeps militiae vinitores, & agricolas.

17 Columnas quoque aeras, quae erant in domo Domini, & bases, & mare aeneum, quod erat in domo Domini, confringentur Chaldaei, & tulerunt omne aes eorum in Babylonem.

18 Et leberes, & creagras, & psalteria, & phialas, & mortariola, & omnia vasa aera, quae in ministerio fuerant, tulerunt: &

19 Hydrias, & thymiamateria, & urceos, & pelves, & candelabra, & mortaria, & cyathos: quotquot aurea, aurea, & quotquot argentea, argentea, tulit magister militiae:

4. Reg.
24. 18.
2. Par.
36. 11.

4. Reg.
25. 1.
Supra.
39. 1.

20 Et columnas duas, & mare unum, & vitulos duodecim aereos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini: non erat pondus aeris omnium horum vaforum.

21 De columnis autem, decem & octo cubiti altitudinis erant in columna una, & funiculus duodecim cubitorum circumibat eam: porro grossitudo ejus quattuor digitorum, & intrinsecus cava erat.

22 Et capitella super utrumque aerea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum: & retacula, & malogranata super coronam in circuitu, omnia aerea. Similiter columna fecunda, & malogranata.

23 Et fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia: & omnia malogranata centum, rariaculis circumdabantur.

24 Et tulit magister militiæ Sarajam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres custodes vestibuli.

25 Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat praepositus super viros bellatores: & septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate, & scribam principem militum, qui probabat tyrones: & sexaginta viros de populo terræ: qui inventi sunt in medio civitatis.

26 Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha.

27 Et percussit eos rex Babylonis, & intertulit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Juda de terra sua.

28 Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor: In anno septimo, Judæos tria millia & viginti tres:

29 In anno octavodecimo Nabuchodonosor, de Jerusalem animas octingentas triginta duas:

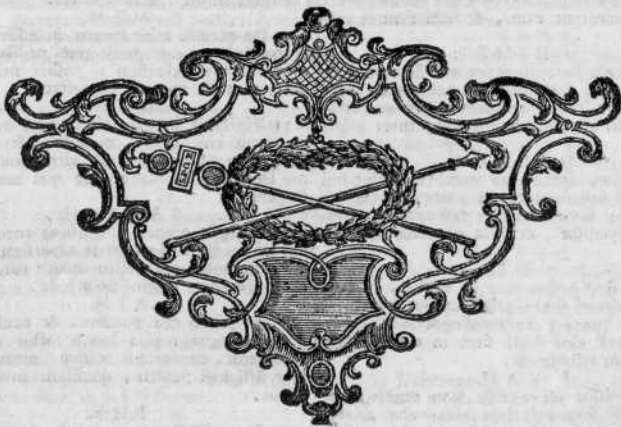
30 In anno vigesimotertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiæ animas Judæorum septingentas quadraginta quinque, omnes ergo animæ, quattuor millia sexcentæ.

31 Et factum est in trigesimo septimo anno transfmigrationis Joachin regis Juda, duodecimo mense, vigesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Joachin regis Juda, & eduxit eum de domo carceris.

32 Et locutus est cum eo bona, & posuit thronum ejus super thronos regum, qui erant post se in Babylone.

33 Et mutavit vestimenta carceris ejus, & comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vitæ suæ.

34 Et cibaria ejus, cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis, statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ, cunctis diebus vitæ ejus.

T H R E N I,
I D E S T,
L A M E N T A T I O N E S
J E R E M I Æ P R O P H E T Æ.

Et factum est, postquam in captivatem redactus est Israel, & Jerusalem deserta est, sedit Jeremias propheta flens, & planxit lamentatione hac in Jerusalem, & amaro animo suspirans, & ejulans dixit:

C A P U T P R I M U M.

A L E P H.

1 **Q**uomodo sedet sola civitas plena populo: facta est quasi vidua domina gentium: princeps provinciarum facta est sub tributo.

B E T H.

2 † Plorans ploravit in nocte, & lacrymæ ejus in maxillis ejus: non est consolator eam ex omnibus charis ejus: omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.

G H I M E L.

3 Migravit Judas propter afflictionem, & multitudinem servitutis: habitavit inter gentes, nec invenit requiem: omnes persecutores ejus apprehenderunt eam inter angustias.

D A L E T H.

4 Vix Sion lugens, eo quod non sint qui veniant ad sollempnitatem: omnes porre ejus destructæ: sacerdotes ejus gementes: virgines ejus squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine.

H E.

5 Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus locupletati sunt: quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus: parvuli ejus ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis.

V A U.

6 Et egressus est a filia Sion omnis decor ejus: facti sunt principes ejus velut arietes non inventientes pascua: & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis.

Z A I N.

7 Recordata est Jerusalem dierum afflictionis suæ, & prævaricationis omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus ejus in manu hostili, & non esset auxiliator: viderunt eam hostes, & deriserunt sabbata ejus.

H E T H.

8 Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est: omnes qui glorificabant eam spreverunt illam, quia viderunt ignominiam ejus: ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

T H E T H.

9 Sordes ejus in pedibus ejus, nec recordata est finis sui: deposita est vehementer, non habens consolatorem: vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

J O D.

10 Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus: quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus præceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.

C A P H.

11 Omnis populus ejus gemens, & querens panem; dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandam animam: vide Domine & considerata, quoniam facta sum vilis.

L A M E D.

12 O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemiavit me ut locutus est Dominus in die ire furoris sui.

M E M.

13 De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me: expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum; posuit me desolatam, tota die mœnore confectam.

N U N.

14 Vigilavit jugum iniquitatum mearum: in manu ejus convoluta sunt, & imposuit collo meo: infirmata est virtus mea: dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

S A M E C H.

15 Astulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei: vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos: torcular calcavit Dominus virgini filia Juda.

A I N.

16 † Idcirco ego plorans, & oculus meus d. dicens aquas: quia longe factus est a me consolator, convertens animam meam: facti sunt filii mei perditii, quoniam invaluit inimicus.

P H E.

17 Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam: mandavit Dominus adversum Jacob in circuitu ejus hostes ejus: facta est Jerusalem quasi polluta mensuris inter eos.

S A D E.

18 Justus est Dominus, quia os ejus ad iracundiam provocavi: audite obscuro universi populi, & videte dolorem meum: virgines meæ, & juvenes mei abierunt in captivitatem.

C O P H.

19 Vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me: sacerdotes mei, & senes mei in urbe consumpti sunt: quia quaesierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam.

RES.

20 Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus: subversum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum: foris interfecit gladius, & domus similis est.

SIN.

21 Audierunt quia inermisco ego, & non est qui consolentur me: omnes inimici mei audierunt malum meum, laetati sunt, quoniam tu fecisti: adduxisti diem consolationis, & sicut similes mei.

THAU.

22 Ingrediatur omne malum eorum coram te: & vindemia eos, sicut vindemiai me propter omnes iniquitates meas: multi enim genitus mei, & cor meum mrens.

CAPUT II.

ALEPH.

1 Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion: projecit de caelo in terram inclyatam Israel, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.

BETH.

2 Praecipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Jacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Juda, & deiecit in terram: polluit regnum, & principes ejus.

GHIMEL.

3 Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel: avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici: & succendit in Jacob quasi ignem flammam devorantis in gyro.

DALETH.

4 Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis: & occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiae Sion, effudit quasi ignem indignationem suam.

HE.

5 Factus est Dominus velut inimicus: praecipitavit Israel, praecipitavit omnia mecina ejus: dissipavit munitiones ejus, & replevit in filia Juda humilitatum & humilitatam.

V AU.

6 Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum: oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem & sabbarum; & in opprobrium, & in indignationem furoris sui, regem, & sacerdotem.

Z AIN.

7 Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suae: tradidit in manu inimici muros turrium ejus: vocem dedesunt in domo Domini, sicut in die sollemni.

HETH.

8 Cogitavit Dominus dissipare murum filiae Sion: tetendit funiculum suum, & non avertit manum suam a perditione: luxitque antemurale, & murus pariter dissipatus est.

THETH.

9 Defixae sunt in terra portae ejus: perdidit, & contrivit vectes ejus; regem ejus & principes ejus in gentibus: non est lex, & prophetae ejus non invenerunt visionem a Domino.

JOD.

10 Sederunt in terra, contricurarunt fenestrae filiae Sion: consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis, abjecerunt in terram capita sua virgines Jerusalem.

CAPH.

11 Defecerunt praelacrymi oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra jecur meum super contritione filiae populi mei, cum defeceret parvulus & lactens in plateis oppidi.

LAMED.

12 Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis: cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

MEM.

13 Cui comparabo te? vel cui assimilabo te, filia Jerusalem? cui exaequabo te, & consolabor te, virgo filia Sion? magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?

NUN.

14 Prophetae tui viderunt tibi falsam, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent: viderunt autem tibi assumptiones falsas, & ejectiones.

SAMECH.

15 Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam: sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam Jerusalem: Haecine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universae terrae?

PHE.

16 Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt: Devorabimus: en ista est dies, quam expectabamus: invenimus, vidimus.

AIN.

17 Fecit Dominus quos cogitavit, completit sermonem suum, quem preceperat a diebus antiquis: destruxit, & non pepercit, & laetificavit super te inimicum, & exaltavit cornu hostium tuorum.

S ADE.

18 Clamavit cor eorum ad Dominum super muros filiae Sion: Fecit quasi torrentem lacrymas, per diem & noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.

COPH.

19 Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

RES.

20 Vide Domine, & considera quem vindemiaveris ita: ergone comedent mulieres fructum suum, parvulus ad mensuram palmarum? si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, & propheta?

SIN.

21 Jacerunt in terra foris puer & senex: virgines meas, & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec miserus es.

THAU.

22 Vocasti quasi ad diem sollemnem, qui terretent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret, & relinqueretur: quos educavi, & enutrivit, inimicus meus consumpsit eos.

CAPUT III.

ALEPH.

1 Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus.

ALEPH.

2 Me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem.

† Lev. 26. 14. Dent. 28. 25.

† Jerem. 14. 17. Sup. 11. 16.

- 3 Tantum in me vertit, & convertit manum suam tota die.
ALEPH.
- 4 Vetustam fecit pellem meam, & carnem meam, contrivit ossa mea.
BETH.
- 5 Edificavit in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.
BETH.
- 6 In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.
BETH.
- 7 Circummedificavit adversum me, ut non egrediar: aggravavit pedem meum.
GHIMEL.
- 8 Sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.
GHIMEL.
- 9 Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.
DALETH.
- 10 Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis.
DALETH.
- 11 Semitas meas subvertit, & confregit me: posuit me desolatam.
DALETH.
- 12 Terendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.
HE.
- 13 Misit in renibus meis filias pharetræ suæ.
HE.
- 14 Factus sum in desitum omni populo meo, canticum eorum tota die.
HE.
- 15 Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio.
VAU.
- 16 Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.
VAU.
- 17 Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum.
VAU.
- 18 Et dixi: Periit finis meus, & spes mea a Domino.
ZAIN.
- 19 Recordare pauperatis, & transgressionis meæ, absinthii, & fellis.
ZAIN.
- 20 Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.
ZAIN.
- 21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.
HETH.
- 22 Misericordiæ Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus.
HETH.
- 23 Novi diluculo, multa est fides tua.
HETH.
- 24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.
HETH.
- 25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animas querenti illum.
HETH.
- 26 Bonum est prætolari cum silentio salutare Dei.
HETH.
- 27 Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.
JOD.
- 28 Sedit solitarius, & racebit: quia levavit super se.
- 29 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.
JOD.
- 30 Dabit percipienti se maxillam, saturabitur opprobriis.
CAPH.
- 31 Quia non repellit in sempiternum Dominus.
CAPH.
- 32 Quia si abjecit, & miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum.
CAPH.
- 33 Non enim humiliavit ex corde suo, & abjecit filios hominum.
LAMED.
- 34 Ut contereret sub pedibus suis omnes victos terræ,
LAMED.
- 35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi.
LAMED.
- 36 Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus ignoravit.
MEM.
- 37 † Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non jubente?
MEM.
- 38 Ex ore Altissimi non egrediuntur nec mala nec bona?
MEM.
- 39 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?
NUN.
- 40 Scrutemur vias nostras, & queramus, & revertamur ad Dominum.
NUN.
- 41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in caelos.
NUN.
- 42 Nos inique egimus, & ad iracundiam provocavimus, ideoque tu inexorabilis es.
SAMECH.
- 43 Operuisti in furore, & percussisti nos: occidisti, nec pepercisti.
SAMECH.
- 44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.
SAMECH.
- 45 Eradicacionem, & abjectionem posuisti me in medio populorum.
PHE.
- 46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.
PHE.
- 47 Formido & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio.
PHE.
- 48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filie populi mei.
AIN.
- 49 Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies.
AIN.
- 50 Donec respiceret & videret Dominus de caelis.
AIN.
- 51 Oculus meus depradatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ.
SADE.
- 52 Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.
SADE.
- 53 Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.
SADE.
- 54 Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi: Perii.

† Amos
3. 6.

C O P H.

55 Invocavi nomen tuum Domine de lacu novissimo.

C O P H.

56 Vocem meam audisti: ne avertas aurem tuam a singultu meo, & clamoribus.

C O P H.

57 Appropinquasti in die, quando invocavi te: dixisti: Ne timeas.

R E S.

58 Judicasti Domine causam animae meae, redemptor vitae meae.

R E S.

59 Vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me: judica judicium meum.

R E S.

60 Vidisti omnem furorem; universas cogitationes eorum adversum me.

S I N.

61 Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me;

S I N.

62 Labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die.

S I N.

63 Sessionem eorum, & resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum.

T H A U.

64 Reddes eis vicem Domine juxta opera manuum suarum.

T H A U.

65 Dabis eis factum cordis laborem tuum.

T H A U.

66 Persequeris in furore, & conteres eos sub caelis Domine.

C A P U T I V.

A L E P H.

1 **Q**uomodo obscuratum est aurum, mutatum est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

B E T H.

2 Filii Sion inelyei, & amisti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

G H I M E L.

3 Sed & laminae nudaverunt mammam, lataverunt catulos suos: filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.

D A L E T H.

4 Adhaesit lingua lactentis ad palatum ejus in siti: parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

H E.

5 Qui vescebantur voluptuose, interierunt in visis: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea.

V A U.

6 Et major effecta est iniquitas filiae populi mei peccato Sodomorum, quae subversa est in momento, & non ceperunt in ea manus.

Z A I N.

7 Candidiores Nazaraei ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores.

H E T H.

8 Denigrata est super carbones facies eorum & non sunt cogniti in plateis: adhaerit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est quasi lignum.

T H E T H.

9 Melius fuit oculis gladio, quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terrae.

J O D.

10 Manus mulierum misericordium coperunt filios suos: facti sunt cibus eorum, in confectione filiae populi mei.

C A P H.

11 Complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suae: & succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.

L A M E D.

12 Non crediderunt reges terrae, & universi habitatores orbis, quoniam ingredieretur hostis & inimicus per portas Jerusalem.

M E M.

13 Propter peccata prophetarum ejus, & iniquitates sacerdotum ejus, qui effuderunt in medio ejus sanguinem iustorum.

N U N.

14 Erraverunt caeci in plateis, polluti sunt in sanguine: cumque non possent, tenuerunt lacrimas suas.

S A M E C H.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite, abite, nolite tangere: jurgati quippe sunt, & commoti dixerunt inter gentes: Non addet ultra ut habitet in eis.

P H E.

16 Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos: facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miseri sunt.

A I N.

17 Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus attenti ad gentem, quae salvare non poterat.

S A D E.

18 Lubricaverunt vestigia nostra, in itinere platearum nostrarum, appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

C O P H.

19 Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis caeli, super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiatii sunt nobis.

R E S.

20 Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus: In umbra tua vivemus in gentibus.

S I N.

21 Gaude, & letare filia Edom, quae habitas in terra Hus: ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, aequae mibaberis.

T H A U.

22 Completa est iniquitas tua filia Sion, non addet ultra ut transigret te: visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

O R A T I O

J E R E M I A E

P R O P H E T A E.

C A P U T V.

1 **R**ecordare Domine quid acciderit nobis: intue, & respice opprobrium nostrum.

2 Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostrae ad extraneos.

3 Pupilli facti sumus absque patre, matres nostrae quasi viduae.

4 Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra pretio comparavimus.

5 Cervicibus nostris minabamur, lassus non dabatur requies.

† Gen. 19. 24.

6 Aegypto dedimus manum, & Assyriis ut faceremur pane.
 7 Patres nostri peccaverunt, & non sunt: & nos iniquitates eorum portavimus.
 8 Servi dominati sunt nobis: non fuit qui redimeret de manu eorum.
 9 In animalibus nostris afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.
 10 Pellis nostra, quasi cilibanus exusta est a facie tempestatum faunis.
 11 Mulieres in Sion humiliaverunt, & virgines in civitatibus Juda.
 12 Principes matri suspensi sunt, facies semum non emulserunt.
 13 Adolescentibus impudice abusi sunt: & pueri in ligno corruerunt.
 14 Senes defecerunt de portis, juvenes de choro pallentium.

15 Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster.
 16 Cecidit corona capitis nostri: vae nobis, quia peccavimus.
 17 Propterea investum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostra.
 18 Propter montem Sion quia dispersit, vulpes ambulaverunt in eo.
 19 Tu autem Domine in aeternum permanebis, solum tuum in generationem & generationem.
 20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri? derelinque nos in longitudine dierum?
 21 Converte nos Domine ad te, & convertetur: innova dies nostros, sicut a principio.
 22 Sed projiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

PROPHEZIA BARUCH.

CAPUT PRIMUM.

Judaei a Babylone mittunt ad eos qui erant in Jerusalem librum Baruch, una cum collectis pecuniis, ut oblaris holocaustis orent pro ipsi, & pro Nabuchodonosor, filioque ejus Balthassar, ac confitentur peccata sua.

T haec verba libri, quae scripsit Baruch filius Neriae, filii Maasiae, filii Sedeciae, filii Sedei, filii Helciae, in Babylonia.

In anno quinto, in septimo die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldaei Jerusalem, &

succenderunt eam igni.

3 Et legit Baruch verba libri hujus ad aures Jeconiah filii Joakim regis Juda, & ad aures universi populi venientis ad librum,

4 Et ad aures potentium filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures populi, a minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi.

5 Qui audientes plorabant, & jejunabant, & orabant in conspectu Domini.

6 Et collegerunt pecuniam secundum quod potuit uniuscujusque manus,

7 Et miserunt in Jerusalem ad Joakim filium Helciae filii Salom sacerdotem, & ad sacerdotes, & ad omnem populum, qui inventi sunt cum eo in Jerusalem:

8 Cum accepisset vasa templi Domini, quae ablata fuerant de templo, revocare in terram Juda decima die mensis Sivan, vasa argentea, quae fecit Sedeciae filius Josiae rex Juda,

9 Posteaquam repisset Nabuchodonosor rex Babylonis Jeconiam, & principes, & cunctos potentes, & populum terrae, ab Jerusalem, & duxit eos viros in Babylonem.

10 Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocausta, & etus, & facite manna, & offerte pro peccato ad aram Domini Dei nostri:

11 Et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & pro vita Balthassar filii ejus, ut sint dies eorum sicut dies caeli super terram:

12 Et ut deus Dominus virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut vivamus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis, & sub

umbra Balthassar filii ejus, & serviamus eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conspectu eorum.

13 Et pro nobis ipsis orate ad Dominum Deum nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro, & non est aversus furor ejus a nobis usque in hunc diem.

14 Et legite librum istum, quem misimus ad vos recitari in templo Domini, in die sabbati, & in die opportuno:

15 Et dicetis: † Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio faciei nostrae: sicut est dies haec omni Juda, & habitantibus in Jerusalem,

16 Rebus nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris, & patribus nostris.

17 † Peccavimus ante Dominum Deum nostrum, & non credidimus, dissidentes in cum:

18 Et non fuimus subiectibiles illi, & non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in mandatis ejus, quae dedit nobis.

19 A die, qua eduxit patres nostros de terra Aegypti, usque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dominum Deum nostrum: & dissipati recessimus, ne audiremus vocem ipsius.

20 † Et adhererunt nobis mala, & maledictiones, quae constituit Dominus Moyse servo suo: qui eduxit patres nostros de terra Aegypti, dare nobis terram fluentem lac & mel, sicut hodierna die.

21 Et non audivimus vocem Domini Dei nostri secundum omnia verba prophetarum, quos misit ad nos:

22 Et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni, operari diis alienis, facientes mala ante oculos Domini Dei nostri.

CAPUT II.

Judaei in captivitate confitentur propter peccata sua contigisse sibi mala quae Deus per prophetas suos fuerat comminatus: suscipit ergo precibus pernit misericordiam, quam per Moysen fuerat pollicitus se respicientibus daturum.

† Propter quod statuit Dominus Deus noster verbum suum, quod locutus est ad nos, & ad iustices nostros, qui judicaverunt Israel, & ad reges nostros, & ad principes nostros, & ad omnem Israel, & Juda:

† Infra 2. 6.

† Dan. 5. 5.

† Deut. 32. 15.

2 Ut adduceret Dominus super nos mala magna, quae non sunt facta sub caelo, quemadmodum facta sunt in Ierusalem, † secundum quae scripta sunt in lege Moysi,

3 Ut manducaret homo carnes filii sui, & carnes filiae suae.

4 Et dedit eos sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu nostro, in improprium, & in desolationem in omnibus populis, in quibus nos dispersit Dominus.

5 Et facti sumus sicut, & non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius.

6 † Domino Deo nostro iustitia: nobis autem, & patribus nostris confusio faciei, sicut est dies haec.

7 Quia locutus est Dominus super nos omnia mala haec, quae venerunt super nos:

8 Et non sumus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur unusquisque nostrum a vis nostris pessimis.

9 Et vigilavit Dominus in malis, & adduxit ea super nos: quia iustus est Dominus in omnibus operibus suis, quae mandavit nobis:

10 Et non audivimus vocem ipsius ut iremus in praeceptis Domini, quae dedit ante faciem nostram.

11 † Er nunc Domine Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de terra Aegypti in manu valida, & in signis, & in prodigiis, & in virtute tua magna, & in brachio excelso, & fecisti tibi nomen sicut est dies iste:

12 Peccavimus, impie egimus, inique gessimus, Domine Deus noster, in omnibus iustitiis tuis.

13 Avertatur ira tua a nobis: quia derelicti sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos.

14 Exaudi Domine preces nostras, & orationes nostras, & educ nos propter te: & da nobis invenite gratiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt:

15 Ut sciat omnis terra quia tu es Dominus Deus noster, & quia nomen tuum invocatum est super Israel & super genus ipsius.

16 † Respice Domine de domo sancta tua in nos, & inclina aurem tuam, & exaudi nos.

17 † Aperi oculos tuos, & vide: † quia non mortui, qui sunt in inferno, quorum spiritus acceptus est a visceribus suis, dabunt honorem & justificationem Domino:

18 Sed anima, quae tristis est super magnitudine mali, & incedit curva, & infirma, & oculi deficientes, & anima esuriens dat tibi gloriam & iustitiam Domino.

19 Quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos fundimus preces, & petimus misericordiam ante conspectum tuum, Domine Deus noster:

20 Sed quia misisti iram tuam, & furorem tuum super nos, sicut locutus es in manu puerorum tuorum prophetarum, dicens:

21 Sic dicit Dominus: Inclinate humerum vestrum, & cervicem vestram, & opera facite regi Babylonis: & sedebitis in terra, quam dedi patribus vestris.

22 Quod si non audieritis vocem Domini Dei vestri operari regi Babyloniae: defectioem vestram faciam de civitatibus Juda, & a foris Ierusalem,

23 Et auferam a vobis vocem iucunditatis, & vocem gaudii, & vocem sponsae, & vocem sponsae, & erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam.

24 Et non audierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylonis: & statuisti verba tua, quae locutus es in manibus puerorum tuorum

prophetarum, ut transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa patrum nostrorum de loco suo:

25 Et ecce projecta sunt in calore solis, & in pelu noctis: & mortui sunt in doloribus pessimis, in fame & in gladio, & emissionem.

26 Et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso, sicut haec dies, propter iniquitatem domus Israel, & domus Juda.

27 Et fecisti in nobis Domine Deus noster secundum omnem bonitatem tuam, & secundum omnem miserationem tuam illam magnam:

28 Sicut locutus es in manu pueri tui Moysi, in die qua precepisti ei scribere legem tuam coram filiis Israel,

29 Dicens: † Si non audieritis vocem meam, multitudo haec magna converteretur in minimam inter gentes, quo ego eos dispergam:

30 Quia scio quod me non audiet populus: populus est enim dura cervice: & converteretur ad cor suum in terra captivitatis suae:

31 Et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent; aures, & audient.

32 Et laudabunt me in terra captivitatis suae, & memores erunt nominis mei.

33 Et avertent te a dorso suo duro, & a malignitatibus suis: quia reminiscetur viam patrum suorum qui peccaverunt in me.

34 Et revocabo illos in terram, quam iuravi patribus eorum, Abraham, Isaac, & Jacob, & dominabuntur eis: & multiplicabo eos, & non minorabuntur.

35 Et statuam illis testamentum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum: & non movebo amplius populum meum, filios Israel, a terra quam dedi illis.

C A P U T III.

Perseverant confiteri peccata sua & patrum suorum, obsecrantes Deum pro misericordia: Israel in captivitate ductus est, & quod dereliquerit viam sapientiae qua non invenitur a potentibus, divitibus, aut gigantibus: sed populo Israel tradita fuerat a Deo, cui omnes sua creatura obediunt: additurque de Christi adventu in carnem.

1 ET nunc Domine omnipotens, Deus Israel, anima in angustiis, & spiritus anxius clamat ad te:

2 Audi Domine, & miserere, quia Deus es misericors, & miserere nostri: quia peccavimus ante te.

3 Quia tu sedes in sempiternum, & nos peribimus in aevum?

4 Domine omnipotens, Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, & non audierunt vocem Domini Dei sui, & agglutinata sunt nobis mala.

5 Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuae, & nominis tui in tempore isto:

6 Quia tu es Dominus Deus noster, & laudabimus te Domine:

7 Quia propter hoc delisti timorem tuum in cordibus nostris, & ut invocemus nomen tuum, & laudemus te in captivitate nostra, quia convertimur ab iniquitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te.

† Deut. 18. 15.

† Supra 1. 15.

† Dan. 9. 15.

† Deut. 26. 15. 15aie 61. 15. † 15aie 37. 17. & 64. 9. † Psal. 123. 17.

† Lev. 26. 14. Daur. 28. 15.

8 Et ecce nos in captivitate nostra sumus hodie, qua nos dispersisti in improperium, & in maledictum, & in peccatum, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt a te Domine Deus noster.

9 Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut scias prudentiam.

10 Quid est Israel quod in terra inimicorum es?

11 Invertrasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendens in infernum.

12 Dereliquisti fontem sapientiæ.

13 Nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace sempiterna.

14 Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ & victus, ubi sit lumen oculorum, & pax.

15 Quis invenit locum ejus? & quis intravit in thesauros ejus?

16 Ubi sunt principes gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram?

17 Qui in avibus cæli iudunt,

18 Qui argentum thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant & solliciti sunt, nec est inventio operum illorum?

19 Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum surrexerunt.

20 Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt super terram: viam autem discipline ignoraverunt,

21 Neque intellexerunt semitas ejus, neque filii eorum susceperunt eam, a facie ipsorum longe facta est:

22 Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman.

23 Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotatores Merthæ, & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ & intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas ejus.

24 O Israel, quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus!

25 Magnus est, & non habet finem; excelsus & immanis.

26 Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum.

27 Non hos elegit Dominus, neque viam discipline invenerunt: propterea perierunt.

28 Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter sitim insipientiam.

29 Quis ascendit in cælum, & accepit eam, & eduxit eam de nubibus?

30 Quis transfretavit mare, & invenit illam? & attulit illam super aurum electum?

31 Non est qui possit scire vias ejus, neque qui exquirat semitas ejus:

32 Sed qui scit universa, novit eam, & adinvenit eam prudentia sua: qui preparavit terram in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, & quadrupedibus:

33 Qui emittit lumen, & vadit: & vocavit illud, & obedit illi in tremore.

34 Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, & lætæe sunt:

35 Vocatæ sunt, & dixerunt: Adsumus: & luxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illas.

36 Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius adversus eum.

37 Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo.

38 Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.

CAPUT IV.

Jerusalem suam luget desolationem, hortaturque filios suos ut foris sint animo: nam sicut propter ipsorum peccata Deus eos tradidit adversariis, ita eis liberatis puniet hostes ipsorum.

1 HIC liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum; omnes qui tenent eam, perveniunt ad vitam; qui autem dereliquerunt eam, in mortem.

2 Convertere Jacob, & apprehende eam; ambula per viam ad splendorem ejus contra lumen ejus.

3 Ne tradas alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam genti alienæ.

4 Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

5 Animaquior esto populus Dei, memorabilis Israel:

6 Venundati estis gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis Deum, traditi estis adversariis.

7 Exacerbastis enim eum qui fecit vos, Deum æternum, immolantes damoniis, & non Deo.

8 Obliti enim estis Deum, qui nutrit vos, & contristatis nutricem vestram Jerusalem.

9 Vidit enim iracundiam a Deo venientem vobis, & dixit: Audite confines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum:

10 Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum, & filiarum, quam superdixit illis æternus.

11 Nutrivi enim illos cum jucunditate, dimisi autem illos cum sterco & luctu.

12 Nemo gaudeat super me viduam, & desolatam: a multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt a lege Dei.

13 Justitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis ejus cum justitia ingressi sunt.

14 Veniant confines Sion, & memorentur captivitatem filiorum, & filiarum mearum, quam superdixit illis æternus.

15 Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, & alterius lingue:

16 Qui non sunt reveriti semen, neque pueros non miseri sunt, & abduerunt dilectos viduæ, & 2 filios unicum desolaverunt.

17 Ego autem quid possum adjuvare vos?

18 Qui enim adduxit sper vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum.

19 Ambulate filii, ambulate: ego enim derelicta sum sola.

20 Exi me stola pacis, indui autem me sacco obsecrationis, & clamabo ad Altissimum in diebus meis.

21 Animaquiores estote filii, clamate ad Dominum, & eripiet vos de manu principum inimicorum.

22 Ego enim speravi in æternum salutem vestram: & venit mihi gaudium a sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro.

23 Emisi enim vos cum luctu & ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio & jucunditate in sempiternum.

24 Sicut enim viderunt vicinæ Sion captivitatem vestram a Deo, sic videbunt & in celeritate salutem vestram a Deo, quæ superveniet vobis cum honore magno, & splendore æterno.

25 Filii patienter sustinete iram, quæ supervenit vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius & super cervicem ipsius ascendes.

26 Delicati mei ambulaverunt vias asperas: ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.
27 Animae quiores efflore filii, & proclamare ad Dominum: erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos.

28 Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a Deo: decies tantum iterum convertentes requiretis eum.
29 Qui enim induxit vobis mala, ipse rursus adducet vobis sempiternam jucunditatem cum salute vestra.

30 Anima quor esto Jerusalem, exhortatur enim te, qui te nominavit.

31 Nocentes peribunt, qui te vexaverunt: & qui gratulati sunt in tua ruina, punientur.
32 Civitates, quibus fervierunt filii tui, punientur, & quae accepit filios tuos.

33 Sicut enim gavisus est in tua ruina, & laetatus est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione.

34 Et amputabitur exultatio multitudine ejus, & gaudium ejus erit in luctum.

35 Ignis enim superveniet ei ab aeterno in longiternis diebus, & habitabitur a demoniis in multitudine temporis.

36 † Circumspice Jerusalem ad orientem, & vide jucunditatem a Deo tibi venientem.

37 Ecce enim venient filii tui, quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem Dei.

CAPUT V.

Jubetur Jerusalem luctum exuere, eo quod filii ejus cum ignominia ducti in captivitatem, cum gloria sint ad eam reducendi.

1 Exue te Jerusalem stolitatus, & vexationis tuae; & indu te decore, & honore ejus, quae a Deo tibi est, sempiternae gloriae.

2 Circumdabit te Deus diploide justitiae, & imponet mitram capiti honoris aeterni.

3 Deus enim ostendit splendorem suum in te, omni qui sub caelo est.

4 Non inabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: Pax justitiae, & honor pietatis.

5 Exurge Jerusalem, & sta in excelsis: † & circumspice ad orientem, & vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes Dei memoria.

6 Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni.

7 Constituit enim Deus humiliter omnem montem excelsum, & rupes perennes, & convalles replere in aequalitatem terrae: ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei.

8 Obumbraverunt autem & silvae, & omne lignum suavitate, Israel ex mandato Dei.

9 Adducet enim Deus Israel cum jucunditate in lumine majestatis suae, cum misericordia, & justitia, quae est ex ipso.

CAPUT VI.

Judeos apud Babylonios captivos vaticinatur Jeremias post septem generationes liberandos: hortaturque ut sibi caveant ab illorum idololatria, ostendens a plurimis effectibus imbecillia esse idola, penitusque sensu carentia, ac vanissima.

Exemplar epistolae, quam misit Jeremias ad abducendos captivos in Babyloniam a rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis secundum quod praecipuum est illi a Deo.

1 † PROPTER peccata, quae peccastis ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babyloniorum.

2 Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis, usque ad generationes septem: post hoc autem educam vos inde cum pace.

3 † Nunc autem videtis in Babylonia deos aureos, & argenteos, & lapideos, & ligneos in humeris portari, ostentantes metum genitibus.

4 Videte ergo ne & vos similes efficiamini factis alienis, & metuiatis, & metus vos capiat in ipsis.

5 Visa itaque turba de retro, & ab ante, adorantes dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine.

6 Angelus enim meus vobiscum est: ipse autem exquiram animas vestras.

7 Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata, & inargentata, falsa sunt, & non possunt loqui.

8 Et sicut virgini amanti ornamenta, ita accepto auro fabricati sunt.

9 Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum & argentum, & arrogant illud in semetipsis.

10 Dant autem ex ipso prostituta, & meretrices ornant: & iterum cum receperint illud a meretricibus, ornant deos suos.

11 Hi autem non liberantur ab aeruginis & tinea.

12 Operis autem illis veste purpurea, extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos.

13 Scepterum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit.

14 Habet etiam in manu gladium, & secitrim; se autem de bello, & a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii.

15 Non ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis contractum inutile efficitur, tales sunt & dii illorum.

16 Constitutus illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium.

17 Et sicut aliquid qui regem offendit, circumseptae sunt januae: aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris & seris, ne a latronibus expolientur.

18 Lucernas accendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo.

19 Corda vero eorum dicunt elargere serpentes, qui de terra sunt, dum comedunt eos, & vestimentum ipsorum, & non sentiunt.

20 Nigrae fiunt facies eorum a fumo, qui in domo fit.

21 Supra corpus eorum, & supra caput eorum volant noctuae, & hirundines, & aves etiam similiter & catrae.

22 Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos.

23 Aurum etiam quod habent, ad speciem est. Nisi aliquis exferret aeruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflantur, sentiebant.

24 Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis.

25 † Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobiliter suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea.

26 Propterea si ceciderint in terram, a semetipsis non confurgunt: neque si quis eum staverit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortis munera eorum illis apponentur.

† Infra 5. 5.

† Supra 4. 36.

† Jer. 25. 9.

† Isaie 44. 10.

† Isaie 46. 7.

17 Hostias illorum vendunt sacerdotes ipsorum, & abutuntur: similitur & mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt;

18 De sacrificiis eorum fetæ & menstruate contingunt. Sciens itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos.

19 Unde enim vocantur dii? Quia mulieres appointur diis argenteis, & aureis, & ligneis: 20 Et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, & capita, & barbaram rasam, quorum capita nuda sunt.

21 Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in cæna mortui.

22 Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, & vestiunt uxores suas, & filios suos.

23 Neque siquid mali patiuntur ab aliquo, neque siquid boni, poterunt retribuere: neque regem constituere possunt, neque auferre.

24 Similiter neque dare divitias possunt, neque malum retribuere. Siquis illis votum voverit & non reddiderit; neque hoc requirunt.

25 Hominem a morte non liberant, neque infirmum a potentiori eripiunt.

26 Hominem cæcum ad visum non restituunt, de necessitate hominem non liberant.

27 Vidua non miserebuntur, neque orphanis benefaciant.

28 Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autem colunt ea, confundentur.

29 Quomodo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos esse deos?

30 Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus ea: qui cum audierint murum non posse loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo loqui;

31 Quasi possint sentire qui non habent motum, & ipsi cum intellexerint, relinquunt ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum.

32 Mulieres autem circumdaræ funibus in viis sedent, succedentes ossa olivarum.

33 Cum autem aliqua ex ipsis atracta ab aliquo transiente dormierit cum eo, proxima suæ exprobrat quod ea non sit diena habita, sicut ipsa, neque funis ejus diruptus sit.

34 Omnia autem quæ illis sunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum aut dicendum est, illos esse deos?

35 A fabris autem, & ab artificibus facti sunt. Nihil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacerdotes.

36 Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea quæ fabricata sunt ab ipsis esse dii?

37 Reliquerunt autem falsa, & opprobrium postea futuris.

38 Nam cum supervenerit illis prælium, & mala; cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum illis.

39 Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt?

40 Nam cum sint ligneæ, inaurata, & inargentata, sciuntur postea quia falsa sunt, ab universis gentibus, & rebus: quæ manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera ma-

num hominum, & nullum Dei opus cum illis.

41 Unde ergo notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, & nullum Dei opus in ipsis est?

42 Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabant:

43 Judicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab injuria: quia nihil possunt, sicut cornicula inter medium cali & terra.

44 Et enim cum incidit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, & aureorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, & liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur.

45 Regi autem, & bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

46 Non a furibus, neque a latronibus se liberabunt dii lignei, & lapidei, & inaurati, & inargentati: quibus hi qui fortes sunt.

47 Aurum, & argentum, & vestimentum, quo operi sunt, auferent illis, & abibunt, nec sibi auxilium ferent.

48 Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet istud, vel ostium in domo, quod custodit quæ in ipsa sunt; quam falsi dii.

49 Sol quidem, & luna, ac sidera cum sint splendida & emissa ad utilitates, obadiunt.

50 Similiter & fulgur cum apparuerit, perspicuum est: id ipsum autem & spiritus in omni regione spirat.

51 Et pubes, quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulata universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis.

52 Ignis etiam missus desuper ut consumat montes, & silvas, facit quod præceptum est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtutibus uni eorum similia sunt.

53 Unde neque existimandum est, neque dicendum, illos esse deos, quando non possunt neque judicium judicare, neque quidquam facere hominibus.

54 Sciens itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos.

55 Neque enim regibus maledicent, neque benedicent.

56 Signa etiam in celo gentibus non ostendant, neque ut sol luceant, neque illuminabunt ut luna.

57 Bestiæ meliores sunt illis, quæ possunt fugere sub rectum, ac prodesse sibi.

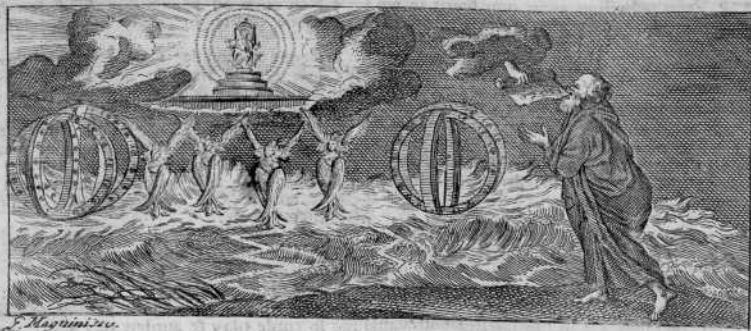
58 Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii: propter quod ne timeatis eos.

59 Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dii illorum lignei, & argentei, & inaurati.

60 Eodem modo & in horto spina alba, supra quam omnis avis sedet. Similiter & mortuo projecto in tenebris, similes sunt dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati.

61 A purpura quoque & murice, quæ supra illos teneant, sciatis itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur, & erunt opprobrium in regione.

62 Melior est homo iustus, qui non habet simulachra: nam erit longe ab opprobriis.

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPUT PRIMUM.

Tempus & locus quibus Ezechiel ostensa sunt visiones Dei; nempe in medio ignis similitudo quattuor animalium qua describuntur, similiter & rotarum, firmamenti, throni, & hominis throno sedentis igne circumdari.

1

T factum est in trigesimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum † juxta fluvium Chobar, aperti sunt caeli, & vidi visiones Dei.

In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Joachin.

† Infra 5. 23. & 20. 20. & 43. 3.

2 Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldaeorum, secus flumen Chobar: & facta est super eum ibi manus Domini.

4 Et vidi, & ecce ventus turbis veniebat ab aquilone, & nubes magna, & ignis involvens, & splendor in circuitu ejus: & de medio ejus quasi species electri, id est de medio ignis;

5 Et in medio ejus similitudo quattuor animalium: & hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis.

6 Quattuor facies uni, & quattuor pennae uni.

7 Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, & scintillae quasi aspectus aris candentis.

8 Et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus: & facies & pennas per quattuor partes habebant.

9 Junctaeque erant pennae eorum alterius ad alterum: non revertentur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.

10 Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, & facies leonis a dextris ipsorum quattuor; facies autem bovis, a sinistris ipsorum quattuor, & facies aquilae desuper ipsorum quattuor.

11 Facies eorum, & pennae eorum exterae desuper: duae pennae singulorum jungebantur, & duae tegebant corpora eorum:

12 Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertentur cum ambularent.

13 Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Haec erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.

14 Et animalia ibant & revertentur, in similitudinem fulguris coruscantis.

15 Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram juxta animalia, habens quattuor facies.

16 Et aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris: & una similitudo ipsarum quattuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotae.

17 Per quattuor partes earum euntes ibant, & non revertentur cum ambularent.

18 Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus: & † rotarum corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quattuor.

19 Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotae juxta ea: & cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul & rotae.

20 Quocumque ibat spiritus, illuc euntes spiritu, & rotae pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitae erat in rotis.

21 Cum euntes ibant, & cum stantibus stabant: & cum elevatis a terra, pariter elevabantur & rotae, sequentes ea: quia spiritus vitae erat in rotis.

22 Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, & extensi super capita eorum desuper.

23 Sub firmamento autem pennae eorum rectae alterius ad alterum: unumquodque duabus alis velabat corpus suum, & alterum similiter velabat.

24 Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei: cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum: cumque starent, demittebantur pennae eorum.

25 Nam cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, & submittebant alas suas.

26 Et super firmamentum, quod erat immixtum capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper.

27 Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus ejus per circuitum: a lumbis ejus & desuper, & a lumbis ejus usque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu:

† Infra 10. 13.

18 Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluviae: hic erat aspectus splendoris per gyrum.

CAPUT II.

Roboratur propheta exterritus, ut intrepide arguat rebelles filios Israel, si quo modo tandem ab inveteratis peccatis resipiscant, & jubetur comedere librum scripturam intus & foris, in quo erant lamentationes, & carmen, & c.

1 **H**ÆC visio similitudinis gloriæ Domini: & vidi, & cecidi in faciem meam, & audiui vocem loquentis. Et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum.

2 Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, & statuit me supra pedes meos: & audiui loquentem ad me,

3 Et dicens: Fili hominis, mitro ego te ad filios Israel, ad gentes apostatras, quæ recesserunt a me: ipsi & patres eorum prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc.

4 Et filii dura facie, & indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te: & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus:

5 Si forte vel ipsi audiant, & si forte quiescant, quoniam domus exasperans est: & scient quia propheta fuisse in medio eorum.

6 Tu ergo filii hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas: quoniam increduli & subversores sunt eorum, & cum scorpionibus habitas: verba eorum ne timeas, & vultus eorum ne formides, quia domus exasperans est.

7 Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, & quiescant: quoniam irritatores sunt.

8 Tu autem filii hominis audi quæcumque loquor ad te, & noli esse exasperans, sicut domus exasperatrix est: aperi os tuum & comede quæcumque ego do tibi.

9 Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: & expandit illum coram me, † qui erat scriptus intus & foris: & scriptæ erant in eo lamentationes, & carmen, & c.

CAPUT III.

Comesto libro datur propheta facies adamantina, ut intrepide arguat durissimos filios Israel in transmigratione constitutos: missus autem constituitur speculator, qui si visum imminens malum non annuntiaverit, ejus qui perit reus efficitur: si autem annuntiaverit, animam suam liberat, etiam si alius perat: deinde campus ingressus, visaque ibi gloria Domini, jubetur in domo sua includi, tamquam vinculus ac mutus.

1 **E**T dixit ad me: Fili hominis quodcumque inveneris comede: comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel.

2 Et aperui os meum, & cibavit me volumine illo:

3 Et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi. † Et comedi illud: & factum est in ore meo sicut mel dulce.

4 Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum Israelis, & loqueris verba mea ad eos.

5 Non enim ad populum profundi sermonis & ignoræ linguæ tu mitteris, ad domum Israel:

6 Neque ad populos multos profundi sermonis, & ignoræ linguæ, quorum non possis audire sermones: & si ad illos mittereris, ipsi audirent te.

7 Domus autem Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me: omnis quippe domus Israel atrita fronte est, & duro corde.

8 Ecce dedi faciem tuam valentiorum faciebus eorum, & frontem tuam duriorum frontibus eorum.

9 Ut adamantem, & ut silicem dedi faciem tuam: ne timeas eos, neque meruas a facie eorum: quia domus exasperans est.

10 Et dixit ad me: Fili hominis, omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi:

11 Et vade ingredi ad transmigrationem, ad filios populi tui, & loqueris ad eos, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant, & quiescant.

12 Et assumpsit me spiritus, & audiui post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco tuo;

13 Et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram, & vocem rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.

14 Spiritus quoque levavit me, & assumpsit me: & abii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum, confortans me.

15 Et veni ad transmigrationem, ad acervum novarum frugum, ad eos qui habitabant juxta flumen Chobar, & sedi ubi illi sedebant: & mansi ibi septem diebus merens in medio eorum.

16 Cum autem pertransissent septem dies, factum est verbum Domini ad me, dicens:

17 † Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel: & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.

18 Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia, & vivat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.

19 Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & a via sua impia: ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti.

20 Sed & si conversus justus a justitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo, ipse morietur, quia non annuntiasti ei: in peccato suo morietur, & non erunt in memoria justitiæ ejus, quas fecit: sanguinem vero ejus de manu tua requiram.

21 Si autem tu annuntiaveris justo ut non peccet justus, & ille non peccaverit: vivens vivet, quia annuntiasti ei, & tu animam tuam liberasti.

22 Et facta est super me manus Domini, & dixit ad me: Surgens egredere in campum, & ibi loquar tecum.

23 Et surgens egressus sum in campum: & ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria, quam vidi † juxta fluvium Chobar: & cecidi in faciem meam.

24 Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos: & locutus est mihi, & dixit ad me: Ingredere, & includere in medio domus tuæ.

25 Et tu filii hominis, ecce data sunt super te vincula, & ligabunt te in eis: & non egredieris de medio eorum.

† Infra
33. 7.† Supra
11. 3.

26 Et linguam tuam adherere faciam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir oburgans: quia domus exasperans est.

27 Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat; & qui quiescit, quiescat: quia domus exasperans est.

CAPUT IV.

Jubetur propheta figurare obsidionem Jerusalem, ac dormire super latus sinistrum 390 diebus, super dexteram vero 40, ac vilem cibum & sedem confectum sibi preparare; quibus designet calamitatem filiorum Israel, obsidionem & afflictionem habitantium Jerusalem.

ET tu filii hominis sume tibi laterem, & pones eum coram te: & describes in eo civitatem Jerusalem.

2 Et ordinabis adversus eam obsidionem, & ædificabis munitiones, & comportabis aggerem, & dabis contra eam castra, & pones arceas in gyro.

3 Et tu sume tibi sartagine ferream, & pones eam in murum ferreum inter te, & inter civitatem: & obsidiam faciem tuam ad eam, & erit in obsidione, & circumdabis eam: signum est domui Israel.

4 Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israel super eo, numero dierum quibus dormies super illud, & assumes iniquitatem eorum.

5 Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierum trecentos & nonaginta dies: & portabis iniquitatem domus Israel.

6 Et cum compleveris hæc, dormies super latus tuum dexterum secundo: & assumes iniquitatem domus Juda quadraginta diebus: diem pro anno, diem, inquam, pro anno cedi tibi.

7 Et ad obsidionem Jerusalem convertes faciem tuam, & brachium tuum erit extensum: & prophetabis adversus eam.

8 Ecce circumdedi te vinculis: & non te convertes a latere tuo in latus aliud, donec complexus dies obsidionis tue.

9 Et tu sume tibi frumentum, & hordeum, & fabam, & lentem, & milium, & viciam: & mitte ea in vas unum, & facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum: trecentis & nonaginta diebus comedes illud.

10 Cibum autem tuum, quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die: a tempore usque ad tempus comedes illud.

11 Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin: a tempore usque ad tempus bibes illud.

12 Et quasi subcinericium hordeaceum comedes illud: & fercore, quod egreditur de homine, operies illud in oculis eorum.

13 Et dixit Dominus: Sic comedent filii Israel panem suum pollutum inter gentes, ad quas ejiciam eos.

14 Et dixi: A a a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta: & morticinum, & laceratum a bestis non comedi ab infantia mea usque nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda.

15 Et dixit ad me: Ecce dedi tibi sinum bouum pro stercorebus humanis: & facies panem tuum in eo.

16 Et dixit ad me: Fili hominis: **†** Ecce ego conteram baculum panis in Jerusalem: & comedent panem in pondere, & in sollicitudine: & aquam in mensura, & in angustia bibent:

17 Ut deficientibus pane & aqua, corrueat unusquisque ad fratrem suum: & contabescant in iniquitatibus suis.

CAPUT V.

Per detonsos capitis & barba propheta pilos jussu Domini, varique consumptos, designantur Judæi, propter sua peccata fame & gladio consumendi: sic ut patres filios, & filii patres comedant; reliquis vero in captivitatem ducendi, ubi sint opprobrium ac supor gentibus; quarum superarunt scelera.

ET tu filii hominis sume tibi gladium acutum, radentem pilos: & assumes eum, & duces per caput tuum, & per barbam tuam; & assumes tibi stateram ponderis, & divides eos.

2 Tertiam partem igni combures in medio civitatis, juxta completionem dierum obsidionis: & assumes tertiam partem, & concides gladio in circuitu ejus: tertiam vero aliam disperges in ventum, & gladium nudabo post eos.

3 Et sumes inde parvum numerum: & ligabis eos in summitate pallii tui.

4 Et ex eis rursum tolles, & projicies eos in medio ignis, & combures eos igni: & ex eo egredietur ignis in omnem domum Israel.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Jerusalem, in medio gentium posui eam, & in circuitu ejus terras.

6 Et contempsit judicia mea, ut plus esset impia quam gentes; & præcepta mea, ultra quam terra: quæ in circuitu ejus sunt: judicia enim mea prolecerunt, & in præceptis meis non ambulaverunt.

7 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt, & in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, & juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati:

8 Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui judicia in oculis gentium.

9 Et faciam in te quod non feci, & quibus similia ultra non faciam, propter omnes abominationes tuas.

10 Ideo patres comedent filios in medio tui, & filii comedent patres suos, & faciam in te judicia, & ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum.

11 Idcirco vivo ego, dicit Dominus Deus: Nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, & in cunctis abominationibus tuis: ego quoque confringam, & non pareat oculus meus, & non miserebor.

12 Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo: tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, & gladium evaginabo post eos.

13 Et complebo furorem meum, & requiescere faciam indignationem meam in eis, & consolabor: & scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indignationem meam in eis.

14 Et dabo te in desertum & in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis prætereuntis.

15 Et eris opprobrium, & blasphemia, exemplum, & supor in gentibus quæ in circuitu tuo sunt, cum fecero in te judicia in furore, & in indignatione, & in increpationibus iræ.

† Num. 14. 34.

† Ille 9. 4.

† Infra 5. 16. & 14. 13.

16 Ego Dominus locutus sum : Quando misero sagittas famis pessimas in eos ; quæ erunt mortiferæ , & quas mittam ut disperdam vos : & famem congregabo super vos , & † conteram in vobis baculum panis .

17 Et immittam in vos famem , & bestias pessimas usque ad internecionem : & pestilentia , & sanguis transibunt per te , & gladium inducam super te : ego Dominus locutus sum .

CAPUT VI.

Propter multiplicem idololatriam filiorum Israel , prædicantur eorum urbes , & excelsa dissipanda , & qui pestem , gladium & famem evaserint , dissipandi inter gentes , ubi malis pressi , convertentur ad Dominum .

1 ET factus est sermo Domini ad me , dicens :

2 Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israel , & prophetabis ad eos ,

3 Et dices : † Montes Israel audite verbum Domini Dei : Hæc dicit Dominus Deus montibus , & collibus , rupibus , & vallibus : Ecce ego inducam super vos gladium , & disperdam excelsa vestra .

4 Et demoliar aras vestras , & confringentur simulachra vestra : & dejiciam interfectos vestros ante idola vestra .

5 Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulachrorum vestrorum : & dispergam ossa vestra circum aras vestras ,

6 In omnibus habitationibus vestris . Urbes desertæ erunt , & excelsa demolientur , & dissipabuntur : & interibunt aræ vestræ , & confringentur : & cessabunt idola vestra , & conterentur delubra vestra , & debebunt opera vestra .

7 Et cadet interfectus in medio vestri : & scietis quia ego sum Dominus .

8 Et relinquam in vobis eos , qui fugerint gladium in gentibus , cum disperfero vos in terris .

9 Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus , ad quas captivi ducti sunt : quia contrivi cor eorum fornicans , & recedens a me ; & oculos eorum fornicantes post idola sua : & displicebunt sibi mer super malis quæ fecerunt in universis abominationibus suis .

10 Et scient , quia ego Dominus non frustra locutus sum , ut facerem eis malum hoc .

11 Hæc dicit Dominus Deus : Percute manum tuam , & allide pedem tuum , & dic : Heu , ad omnes abominationes malorum domus Israel : quia gladio , fame , & peste ruituri sunt .

12 Qui longe est , peste morietur : qui autem prope , gladio corruet : & qui relictus fuerit , & obsessus , fame morietur : & completo indignationem meam in eis .

13 Et scietis quia ego Dominus , cum fuerint interfecti vestri in medio idolorum vestrorum , in circuitu ararum vestrarum , in omni colle excelsis , & in cunctis summitatibus montium , & subitus omne lignum nemorosum , & subitus universum quercum frondosam , locum ubi accenderint thura redolentia universis idolis suis .

14 Et extendam manum meam super eos : & faciam terram desolatam & desertam , a deserto Deblatha , in omnibus habitationibus eorum : & scient quia ego Dominus .

CAPUT VII.

Denuntiat propheta totius terra Juda extremam & inevitabilem vastationem proximè imminere propter ipsorum scelera .

1 ET factus est sermo Domini ad me , dicens :

2 Et tu fili hominis , hæc dicit Dominus Deus terræ Israel : Finis venit , venit finis super quattuor plagas terræ .

3 Nunc finis super te , & immittam furorem meum in te : & judicabo te juxta vias tuas : & ponam contra te omnes abominationes tuas .

4 Et non parceret oculus meus super te , & non miserebor : sed vias tuas ponam super te , & abominationes tuæ in medio tui erunt : & scietis quia ego Dominus .

5 Hæc dicit Dominus Deus : Afflictio una , afflictio ecce venit .

6 Finis venit , venit finis , evigilavit adversum te : ecce venit .

7 Venit contritio super te , qui habitas in terra : venit tempus , prope est dies occisionis , & non gloriæ montium .

8 Nunc de propinquo effundam iram meam super te , & complebo furorem meum in te : & judicabo te juxta vias tuas , & imponam tibi omnia scelera tua :

9 Et non parceret oculus meus , nec miserebor , sed vias tuas imponam tibi , & abominationes tuæ in medio tui erunt : & scietis quia ego sum Dominus percussor .

10 Ecce dies , ecce venit : egressa est contritio , floruit virga , germinavit superbia :

11 Iniquitas surrexit in virga impietatis ; non ex eis , & non ex populo , neque ex sonitu eorum : & non erit requies in eis .

12 Venit tempus , appropinquavit dies : qui emit , non lætetur ; & qui vendit , non luget : quia ira super omnem populum ejus .

13 Quia qui vendit , ad id quod vendidit , non revertetur , & adhuc in viventibus vita eorum : visio enim ad omnem multitudinem ejus non regredietur : & vir in iniquitate vitæ suæ non confortabitur .

14 Cante tuba , præparentur omnes , & non est qui vadat ad prælium : ira enim mea super universum populum ejus .

15 Gladius foris ; & pestis & fames intrinsecus : qui in agro est , gladio morietur : & qui in civitate , pestilentia & fame devorabitur .

16 Et salvabuntur qui fugerint ex eis : & erunt in montibus quasi columba convallium omnes trepidii , unusquisque in iniquitate sua .

17 Omnes manus dissolventur , & omnia genua fluent aquis .

18 † Et accingent se ciliciis , & operiet eos formido , & in omni facie confusio , & in universis capitibus eorum calcivium .

19 Argenteum eorum foras projicietur , & aurum eorum in sterquilinum erit . † Argenteum eorum , & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini . Animam suam non saturabunt , & ventres eorum non implebuntur : quia scandalum iniquitatis eorum factum est .

20 Et ornamentum monilium suorum in superbiam postierunt , & imagines abominationum suarum & simulachrorum fecerunt ex eo : propter hoc dedi eis illud in immun-ditiam :

21 Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum , & impiis terræ in prædam , & concaminabunt illud .

† Supra
4. 16.
Infra
14. 13.

† Infra
16. 1.

† Isaïæ
35. 2.
Jerem.
48. 37.
† Prov.
11. 4.
Sophon.
1. 18.
Ecl. 5.
10.

22 Et avertam faciem meam ab eis, & violabunt arcam meam: & introibunt in illud emissarii, & contaminabunt illud.

23 Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum, & civitas plena iniquitate.

24 Et adducam pessimos de gentibus, & possidebunt domos eorum: & quiescere faciam superbiarum potentium, & possidebunt sanctuariorum eorum.

25 Angustia superveniente, requirent pacem, & non erit.

26 Conturbatio super conturbationem veniet, & auditus super auditum: & quærent visionem de propheta, & lex peribit a sacerdote, & consilium a senioribus.

27 Rex lugebit, & princeps induetur mœrore, & manus populi terræ conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & secundum iudicia eorum iudicabo eos: & scient quia ego Dominus.

CAPUT VIII.

Ezechiel post visionem Dei similitudinem, spiritu raptus in Jerusalem, videt pessimas iudeorum idololatrias sub variis figuris: quare dicit Dominus se eis non parciturum, nec orationes exauditurum.

1 ET factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego sedebam in domo mea, & fenestras iude sedebant coram me, & cecidit ibi super me manus Domini Dei.

2 Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum ejus & dorsum, ignis: & a lumbis ejus & sursum, quasi aspectus splendoris, ut visio electri.

3 † Et emissit similitudo manus apprehendit me in cinctum capitis mei: & elevavit me spiritus inter terram & caelum: & adduxit me in Jerusalem in visione Dei, juxta ostium interius, quod respiciebat ad aquilonem, ubi erat statuum idolum zeli ad provocandam æmulationem.

4 Et ecce ibi gloria Dei Israel, secundum visionem quam videram in campo.

5 Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis: & ecce ab aquilone portæ altaris, idolum zeli in ipso introitu.

6 Et dixit ad me: Fili hominis, puratne, vides tu quid isti faciunt, abominaciones magnas, quas domus Israel facit hic, ut procul recedam a sanctuario meo? & adhuc conversus videbis abominaciones majores.

7 Et introduxit me ad ostium ædificii: & vidi, & ecce foramen unum in pariete.

8 Et dixit ad me: Fili hominis fode parietem. Et cum fodissem parietem, apparuit ostium unum.

9 Et dixit ad me: Ingredere, & vide abominaciones pessimas, quas isti faciunt hic.

10 Et ingressus vidi, & ecce omnis similitudo reptilium & animalium, abominatio, & univèrsia idola domus Israel depicta erant in pariete in circuitu per totum.

11 Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, & Jezonias filius Saphan stabat in medio eorum, stantium ante picturas: & unusquisque habebat thuribulum in manu sua: & vapor nebulae de thure confurgebat.

12 Et dixit ad me: Certe vides fili hominis que seniores domus Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui: dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram.

13 Et dixit ad me: Adhuc conversus videbis abominaciones majores, quas isti faciunt.

14 Et introduxit me per ostium portæ domus Domini, quod respiciebat ad aquilonem: & ecce ibi mulieres sedebant plangentem Adonidem.

15 Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: adhuc conversus videbis abominaciones majores his.

16 Et introduxit me in atrium domus Domini interius: & ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare, quasi viginti quinque viri, dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad orientem: & adorabant ad ortum Solis.

17 Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: numquid leve est hoc domui Juda, ut facerent abominaciones istas, quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate conversi sunt ad irridendum me? & ecce applicant ramum ad nares suas.

18 Ergo & ego faciam in furore: non parcat oculus meus, nec miserabor: & cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

CAPUT IX.

Apparentes sex viri jubentur omnes in Jerusalem trucidare, qui a viro lineis vestito non sunt signo Thau notati: quo facto Dominus exclamanti propheta respondet id futurum exigentibus ipsorum criminibus.

1 ET clamavit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquerunt visitationes urbis, & unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.

2 Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris, quæ respicit ad aquilonem: & unusquisque vas interitus in manu ejus: vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, & aramentarium scriptoris ad renes ejus: & ingressi sunt, & steterunt juxta altare æreum:

3 Et gloria Domini Israel assumpta est de cherub, quæ erat super eum ad limen domus: & vocavit virum, qui indutus erat lineis, & aramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.

4 Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Jerusalem: † & signa thau super frontes virorum gentium, & dolentium super cunctis abominacionibus quæ sunt in medio ejus.

5 Et illis dixit, audiente me: Transite per civitatem sequentes eum, & percutite: non parcat oculus vester, neque misereamini.

6 Senem, adolescentulum, & virginem, parvulum, & mulierem, interficite usque ad interneccionem: omnem autem, super quem videritis thau, ne occidatis, & a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a viris senioribus, qui erant ante faciem domus.

7 Et dixit ad eos: Contaminate domum, & implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, & percutebant eos qui erant in civitate.

8 Et cæde completa, remansi ego: ruique super faciem meam, & clamans ajo: Heu, heu: heu Domine Deus: ergone disperdes omnes reliquias Israel, effundens furorẽ tuum super Jerusalem?

9 Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel & Juda, magna est nimis valde, & repleta est terra sanguinibus, & civitas repleta est aversione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt.

† Dan. 14. 35.

† Exod. 12. 7. Apoc. 7. 3.

10 Igitur & meus non parceret oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam.

11 Et ecce vir, qui erat indutus lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

CAPUT X.

Subetur vir lineis vestitus accipere prunas ignis de medio rotarum, quæ sunt subtus cherubim, & super civitatem effundere: describitur visio Dei, cherubim, & quattuor rotarum.

1 **E**T vidi, & ecce in firmamento, quod erat super caput cherubim, quasi lapis sapphirus, quasi species similitudinis folii, apparuit super ea.

2 Et dixit ad virum, qui indutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio rotarum, quæ sunt subtus cherubim, & imple manuum tuarum prunis ignis, quæ sunt inter cherubim, & effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo:

3 Cherubim autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir, & nubes implevit atrium interius.

4 Et elevata est gloria Domini desuper cherubim ad limen domus: & repleta est domus nube, & atrium repletum est splendore gloriæ Domini.

5 Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis.

6 Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter cherubim: ingressus ille stetit iuxta rotam.

7 Et extendit cherub manum de medio cherubim, ad ignem, qui erat inter cherubim: & sumpsit, & dedit in manus ejus, qui indutus erat lineis: qui accipiens egressus est.

8 Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum.

9 Et vidi, & ecce quattuor rotæ iuxta cherubim: rota una iuxta cherub unum, & rota alia iuxta cherub unum: species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi.

10 Et aspectus earum similitudo una quattuor: quasi sit rota in medio rotæ.

11 Cumque ambularent, in quattuor partes gradiebantur: & non revertebantur ambulantes, sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima erat, sequebantur & ceteræ, nec convertabantur.

12 Et omne corpus earum, & colla, & manus, & pennæ, & circuli, plena erant oculis, in circuitu quattuor rotarum.

13 Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me.

14 Quattuor autem facies habebat unum: facies una, facies cherub: & facies secunda, facies hominis: & in tertio facies leonis: & in quarto facies aquilæ.

15 Et elevata sunt cherubim: ipsum est animal, quod videram iuxta fluvium Chobar.

16 Cumque ambularent cherubim, ibant pariter & rotæ iuxta ea: & cum eleventur cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant rotæ, sed & ipsæ iuxta erant.

17 Stantibus illis, stabant: & cum elevatis elebantur: spiritus enim vite erat in eis.

18 Et egressa est gloria Domini a limine templi: & stetit super cherubim.

19 Et elevancia cherubim alas suas, exaltata sunt a terra coram me: & illis egredientibus, rotæ quoque subsecutæ sunt: & stetit in in-

troitu portæ domus Domini orientalis: & gloria Dei Israel erat super ea.

20 Ipsum est animal, quod vidi subter Deum Israel † iuxta fluvium Chobar: & intellexi quia cherubim essent.

21 Quattuor vultus uni, & quattuor alæ uni: & similitudo manus hominis sub alis eorum.

22 Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, & inruitus eorum, & impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

CAPUT XI.

Adversus Jeoniam & Pheltiam qui dicebant, pessimum traictantes consilium, Nonne dudum edificatæ sunt domus: hæc est lebes, nos autem carnes; vaticinatur illos & quatuor nolunt respicere puniendos: & propheta Ezechiele mortuus est Pheltias: reliquias autem Israel dicit se reduturum in terram ipsorum, & daturum eis cor carnicum, ut colant ac timeant Dominum.

1 **E**T elevavit me spiritus, & introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad solis ortum: & ecce in introitu portæ vigintiquinque viri: & vidi in medio eorum Jeoniam filium Azur, & Pheltiam filium Banajæ, principes populi.

2 Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniquitatem, & tractant consilium pessimum in urbe ista.

3 Dicentes: Nonne dudum edificatæ sunt domus: hæc est lebes, nos autem carnes.

4 Idcirco vaticinare de eis, vaticinæ filii hominis.

5 Et irruit in me spiritus Domini, & dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, & cogitationes cordis vestri ego novi.

6 Plurimos occidistis in urbe hac, & implestis vias ejus interfectis.

7 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio ejus, hi sunt carnes, & hæc est lebes: & educam vos de medio ejus.

8 Gladium mutuistis, & gladium inducam super vos, ait Dominus Deus.

9 Et ejectionem vos de medio ejus, daboque vos in manu hostium, & faciam in vobis judicia.

20 Gladio carletis: in sinibus Israel judicabo vos, & scietis quia ego Dominus.

11 Hæc non erit vobis in lebetem, & vos non eritis in medio ejus in carnes: in sinibus Israel judicabo vos.

12 Et scietis quia ego Dominus: quia in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, sed iuxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

13 Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Banajæ mortuus est: & cecidi in faciem meam clamans voce magna, & dixi: Heu, heu, heu Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel?

14 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

15 Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, & omnis domus Israel, universi, quibus dixerunt habitatores Jerusalem: Longe recedite a Domino, nobis data est terra in possessionem.

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus, quia longe feci eos in gentibus, & quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationem modicam in possessionem.

† Supr.

1. 1. 3.

17 Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, & adunabo de terris, in quibus dispersistis, daboque vobis humum Israel.

18 Et ingredientur illuc, & auferent omnes offensiones, cunctasque abominaciones ejus de illa.

† Jerem. 31. 33. infra 36. 26.

19 † Et dabo eis cor unum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum:

20 Ut in præceptis meis ambulent, & judicia mea custodiant, faciantque ea: & sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum.

21 Quorum cor post offensa & abominaciones suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.

22 Et elevarunt cherubim alas suas, & rotæ cum eis: & gloria Dei Israel erat super ea.

23 Et ascendit gloria Domini de medio civitatis, stetitque super montem, qui est ad orientem urbis.

24 Et spiritus levavit me, adduxitque in Chaldaeam ad transmigracionem, in visione, in spiritu Dei: & sublata est a me visio, quam videram.

25 Et locutus sum ad transmigracionem omnia verba Domini, quæ ostenderit mihi.

CAPUT XII.

Ezechiel suis factis portendit futuram Jerusalem & regis ipsius captivitatem, reliquis gladio, peste & fame in Jerusalem consumptis: offendit etiam visionem prophetarum non cassam futuram, nec in longum differendam.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum, & non vident: & aures ad audiendum, & non audiunt: quia domus exasperans est.

3 Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa transmigracionis, & transmigrabis per diem coram eis: transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum, in conspectu eorum, si forte aspiciant: quia domus exasperans est.

4 Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum: tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans.

5 Ante oculos eorum perfore tibi parietem: & egredieris per eum.

6 In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine eorum: faciem tuam velabis, & non videbis terram: quia portentum dedi te domui Israel.

7 Feci ergo sicut præceperat mihi Dominus: vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem: & vespere perfordi mihi parietem manû: & in caligine egressus sum, in humeris portatus in conspectu eorum.

8 Et factus est sermo Domini mane ad me, dicens:

9 Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: Quid tu facis?

10 Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Super ducentum annos istud, qui est in Jerusalem, & super omnem domum Israel, quæ est in medio eorum.

11 Dic: Ego portentum vestrum: quomodo feci, & fiet illis: in transmigracionem, & in captivitatem ibunt.

12 Et dux, qui est in medio eorum, in humeris portabitur, in caligine egredietur: parietem perfordiet ut educant eum: facies ejus operietur ut non videat oculo terram.

13 † Et extendam rete meam super eum, & capietur in fagina mea: & adducam eum in Babylonem in terram Chaldaeorum: & ipsam non videbit, ibique morietur.

† Infra 17. 20.

14 Et omnes qui circa eum sunt, præsidium ejus, & agmina ejus, dispergam in omnem ventum: & gladium evaginabo post eos.

15 Et scient quia ego Dominus, quando disperfero illos in gentibus, & disseminavero eos in terris.

16 Et relinquam ex eis viros paucos a gladio, & fame, & pestilentia: ut enarrant omnia scelera eorum in gentibus, ad quas ingredientur: & scient quia ego Dominus.

17 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, panem tuum in conturbacione comede: sed & aquam tuam in festinatione & mœrore bibe.

19 Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos qui habitant in Jerusalem in terra Israel: Panem suum in solitudine comedent, & aquam suam in desolatione bibent, ut desoleatur terra a multitudine sua, propter iniquitatem omnium qui habitant in ea.

20 Et civitates, quæ nunc habitantur, desolatæ erunt, terraque deserta: & scietis quia ego Dominus.

21 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

22 Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel, dicentium: In longum differuntur dies, & peribit omnis visio?

23 Ideo dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel: & loquere ad eos quod appropinquaverint dies, & sermo omnis visionis.

24 Non enim erit ultra omnis visio casta, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel.

25 Quia ego Dominus loquar: & quodcumque locutus fuero verbum, fiet, & non prolongabitur amplius: sed in diebus vestris domus exasperans loquar verbum, & faciam illud, dicit Dominus Deus.

26 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

27 Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio, quam hic videt, in dies multos: & in tempora longa iste propheta.

28 Propterea dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus: verbum, quod locutus fuero, complebitur, dicit Dominus.

CAPUT XIII.

Minatur Dominus pseudopphetis ex suo cerebro divinantibus, populumque seducentibus, falsam promittendo pacem, & parietem luto absque paleis linendo; similiter & silvabus Israel de corde suo prophetantibus, & pulvillis sub omni cubito consuetibus.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetaut: & dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum Domini:

3 Hæc dicit Dominus Deus: † Va prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.

† Jerem. 23. 1. infra 14. 9. & 34. 2.

4 Quasi vulpes in desertis, propheta tui Israel erant.

5 Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in praelio in die Domini.

6 Vident vana, & divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus: cum Dominus non miserit eos: & perseveraverunt confirmare sermonem.

7 Numquid non visionem cassam vidistis, & divinationem mendacem locuti estis? & dicitis, Ait Dominus: cum ego non sum locutus.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus:

9 Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, & divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: & scietis quia ego Dominus Deus.

10 Eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, & non est pax: & ipse ædificabat parietem, illi autem lineabant eum luto absque paleis.

11 Dic ad eos, qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit: erit enim imber inundans, & dabo lapides prægrandes destituerunt irruentes, & ventum procellæ dissipantem.

12 Siquidem ecce cecidit paries: numquid non dicitur vobis: Ubi est litura, quam liniistis?

13 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptionem.

14 Et destruiam parietem, quem liniistis absque temperamento: & adæquabo eum terræ, & revelabitur fundamentum ejus: & cadet, & consumetur in medio ejus: & scietis quia ego sum Dominus.

15 Et complebo indignationem meam in pariete, & in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, & non sunt qui liniunt eum.

16 Propheta Israel, qui prophetat ad Jerusalem, & videt ei visionem pacis: & non est pax, ait Dominus Deus.

17 Et tu fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ prophetant de corde suo: & vaticinare super eas,

18 Et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ consunt pulvillos sub omni cubito manus: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum.

19 Et violabant me ad populum meum, propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credentibus.

20 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillos vestros, quibus vos capiatis animas volantes: & dirumpam eos de brachiis vestris: & dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum.

21 Et dirumpam cervicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad prædandum: & scietis quia ego Dominus.

22 Pro eo quod mœrere fecistis cor justum mendaciter, quem ego non contristavi: & confortasti manus impii, ut non reverteretur la via sua mala, & viveret:

23 Propterea vana non videbitis, & divinationes non divinabitis amplius, & erunt populum meum de manu vestra: & scietis quia ego Dominus.

CAPUT XIV.

Comminatur Dominus idololatriæ qui veniunt ad prophetas, ut per eos consulant Dominum, dicens se illos perditurum, & prophetas decipiturum, ut respondeant juxta illorum iniquitates: Noe autem, Daniëlem & Job sua justitia liberatos se tantum. Et non impios de fame, malis bestijs, gladio & peste, qua in populum peccatorem immettet Dominus: additur etiam consolatio reliquiarum Israel.

1 ET venerunt ad me viri seniorum Israel, & sederunt coram me.

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 3 Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, & scandalum iniquitatis suæ sternerunt contra faciem suam: numquid interrogans respondebo eis?

4 Propter hoc loquere eis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israel, qui posuerit immunditias suas in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ sternerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam interrogans per eum me: ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum:

5 Ut capiatur domus Israel in corde suo, quo recesserunt a me in cunctis idolis suis.

6 Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Convertimini: & recedite ab idolis vestris, & ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras.

7 Quia homo homo de domo Israel, & de profelytis quicumque advena fuerit in Israel, si alienatus fuerit a me, & posuerit idola sua in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ sternerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam ut interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per me.

8 Et ponam faciem meam super hominem illum, & faciam eum in exemplum, & in proverbium, & disperdam eum de medio populi mei: & scietis quia ego Dominus.

9 † Et propheta cum erraverit, & locutus fuerit verbum: ego Dominus decepi prophetam illum: & extendam manum meam super illum, & delebo eum de medio populi mei Israel.

10 Et portabunt iniquitatem suam: juxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetæ erit:

11 Ut non erret ultra domus Israel a me, neque pollutur in universis prævaricationibus suis: sed sint mihi in populum, & ego sum eis in Deum, ait Dominus exercituum.

12 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

13 Fili hominis, terra cum peccaverit mihi, ut prævaricaretur prævaricans, extendam manum meam super eam, & † conteram virgam panis ejus: & imittam in eam famem, & interficiam de ea hominem, & jumentum.

14 Et si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noe, Daniel, & Job: ipsi justitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum.

15 Quod si & bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam; & fuerit invidia, eo quod non sit pertransiens propter bestias:

16 Tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur, terra autem desolabitur.

† Supr. 13. 5.

† Supr. 4. 16. & 5. 16.

17 Vel si gladium induxero super terram illam, & dixerò gladio: Transi per terram: & interfecero de ea hominem, & iumentum:

18 Et tres viri isti fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dominus Deus, non liberabunt filios, neque filias: sed ipsi soli liberabuntur.

19 Si autem & pestilentiam immiserò super terram illam, & effuderò indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem, & iumentum:

20 Et Noe, & Daniel, & Job fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium & filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.

21 Quoniam hæc dicit Dominus Deus: Quod & si quattuor iudicia mea pessima, gladium, & famem ac bestias nialas, & pestilentiam, immiserò in Jerusalem, ut interficiam de ea hominem, & pecus:

22 Tamen relinquetur in ea salvatio educientium filios, & filias: ecce ipsi ingredientur ad vos, & videbitis viam eorum, & adinventiones eorum, & consolabimini super malo, quod induxi in Jerusalem, in omnibus quæ importavi super eam.

23 Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum, & adinventiones eorum: & cognoscetis quod non frustra fecerim omnia, quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

CAPUT XV.

Sicut lignum de vite praevisum soli servit igni, ita Judæos ob inveterata peccata cum Jerusalem prædicat exurendos.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, quid fiet de ligno vitis, ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna silvarum?

3 Numquid tollitur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodcumque vas?

4 Ecce igni datum est in escam: utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus?

5 Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum illud ignis devoraverit, & combusserit, nihil ex eo fiet operis?

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum, quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitatores Jerusalem.

7 Et ponam faciem meam in eos: de igne egredientur, & ignis consumer eos: & scietis quia ego Dominus, cum posuero faciem meam in eos,

8 Et dederò terram inviam & desolatam: eo quod prævaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

CAPUT XVI.

Jerusalem prius abjectissima, mirum in modum a Deo exaltata, offendit ingratitude varia idololatria, in qua & Samaritam & Sodomam superavit: idcirco tradet eam Dominus in vastationem & in ignominiam omnibus gentibus; servabit tamen partem reliquias suis.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis notas fac Jerusalem abominaciones suas:

3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus Jerusalem: Radix tua, & generatio tua de terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus, & mater tua Coethæa.

4 Et quando nata es, in die ortus tui, non est præcius umbilicus tuus, & aqua non es lota in salurem, nec sale salita, nec involuta pannis.

5 Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his, miserus tui: sed projecta es super faciem terræ in abjectione animæ tuæ, in die qua nata es.

6 Transiens aurem per te, vidi te conspuati in sanguine tuo: & dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Vive, dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo vive.

7 Multiplicatam quasi germen agri dedi te: & multiplicata es, & grandis effecta, & ingressa es, & pervenisti ad mundum muliebrem: ubera tua intumuerunt, & pilus tuus germinavit: & eras nuda, & confusione plena.

8 Et transivi per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium: & expandi amicum meum super te, & operui ignominiam tuam. Et juravi tibi, & ingressus sum pactum tecum (ait Dominus Deus) & facta es mihi.

9 Et lavi te aqua, & emundavi sanguinem tuum ex te: & unxi te oleo.

10 Et vestivi te discoloribus, & calceavi te janthino: & cinxi te bysso, & indui te subtilibus.

11 Et ornavi te ornamento, & dedi armillas in manibus tuis, & corquem circa collum tuum.

12 Et dedi in aurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & coronam decoris in capite tuo.

13 Et ornata es auro & argento, & vestita es bysso, & polymito, & multicoloribus: simillam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer nimis: & profecisti in regnum.

14 Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus.

15 Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo: & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, ut ejus fieres.

16 Et fumens de vestimentis tuis, fecisti tibi excelsa hinc inde confusa: & fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est.

17 Et tulisti vasa decoris tui de auro meo, æque argento meo, quæ dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis.

18 Et sumpisti vestimenta tua multicoloria, & operuisti illas: & oleum meum, & thymiana meum posuisti coram eis.

19 Et panem meum, quem dedi tibi, simillam, & oleum, & mel, quibus enutrivit te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis, & factum est, ait Dominus Deus.

20 Et tulisti filios tuos, & filias tuas, quas generasti mihi: & immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua?

21 Immolasti filios meos, & dedisti, illos consecrans, eis.

22 Et post omnes abominaciones tuas, & fornicaciones, non es recordata dierum adolescentiæ tuæ, quando eras nuda, & confusione plena, conculcata in sanguine tuo.

23 Et accidit post omnem malitiam tuam (væ væ tibi, ait Dominus Deus)

24 Et ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.

25 Ad omne caput vie ædificasti signum prostitutionis tuæ: & abominabilem fecisti decorem tuum: & divisisti pedes tuos omni transeunti, & multiplicasti fornicaciones tuas.

26 Et fornicata es cum filiis Aegypti vicinis tuis magnarum carnum: & multiplicasti fornicationem tuam ad irrandum me.

27 Ecce ego extendam manum meam super te, & auferam iustificationem tuam: & dabo te in animas odientium te filiarum Palaestinarum, quae erubescunt in via tua scelerata.

28 Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris expleta: & postquam fornicata es, nec sic es fatiata.

29 Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldeis: & nec sic fatiata es.

30 In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus; cum facias omnia haec opera mulieris meretricis, & procacis:

31 Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viae, & excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium,

32 Sed quasi mulier adultera, quae supervirum suum inducit alienos.

33 Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, & dona donabas eis, ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum.

34 Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, & post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, & mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.

35 Propterea meretrix audi verbum Domini.

36 Haec dicit Dominus Deus: Quia effusum est sanguis tuus, & revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, & super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum, quos dedisti eis:

37 Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commissa es; & omnes quos dilexisti, cum univeris quos oderas: & congregabo eos super te undique, & nudabo ignominiam tuam coram eis, & ¶ videbunt omnem turpitudinem tuam.

38 Et iudicabo te iudiciis adulterarum, & effundentium sanguinem: & dabo te in sanguinem furoris & zeli.

39 Et dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum: & demolientur prostibulum tuum: & desudabunt te vestimenta tuis: & auferent vasa decoris tui: & derelinquent te nudam, plenamque ignominiam.

40 Et adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus, & cruciabant te gladiis suis.

41 ¶ Et comburent domos tuas igni, & facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum: & desines fornicari, & mercedes ultra non dabis.

42 Et requiescet indignatio mea in te: & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius.

43 Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiae tuae, & provocasti me in omnibus his: quapropter & ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, & non feci juxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.

44 Ecce omnis, qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita & filia ejus.

45 Filia matris tuae es tu, quae projecit virum suum, & filios suos: & soror sororum tuarum es tu, quae procecerunt viros suos, & filios suos: mater vestrae Cethanae, & pater vester Amorrhaeus.

46 Et soror tua major, Samaria, ipsa & filia ejus, quae habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quae habitat a dextris tuis, Sodoma, & filia ejus.

47 Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti paucillum minus: pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis.

48 Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, & filiae ejus, sicut fecisti tu, & filiae tuae.

49 ¶ Ecce haec fuit iniquitas Sodomae fororis tuae, superbia, saturitas panis & abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus: & manum egeno & pauperi non porrigebat.

50 Et elevatae sunt, & fecerunt abominationes coram me: & abstuli eas sicut vidisti.

51 Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit: sed vicisti eas sceleribus tuis, & iustificasti forores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas operata es.

52 Ergo & tu porta confusionem tuam, quae vicisti forores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis: iustificatae sunt enim a te: ergo & tu confundere, & porta ignominiam tuam, quae iustificasti forores tuas.

53 Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, & conversione Samariae, & filiarum ejus: & convertam reversionem tuam in medio earum,

54 Ut portes ignominiam tuam, & confundaris in omnibus, quae fecisti consolans eas.

55 Et soror tua Sodoma, & filiae ejus reverentur ad antiquitatem suam: & Samaria & filiae ejus reverentur, ad antiquitatem suam: & tu, & filiae tuae, revertimini ad antiquitatem vestram.

56 Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiae tuae,

57 Antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriae, & cunctiarum in circuitu tuo filiarum Palaestinarum, quae ambiunt te per gymum.

58 Scelus tuum, & ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus.

59 Quia haec dicit Dominus Deus: Et faciam tibi, sicut despexisti juramentum, ut irritum faceres pactum:

60 Et recordabor ego pactum meum tecum in diebus adolescentiae tuae: & suscitabo tibi pactum sempiternum.

61 Et recordaberis viarum tuarum, & confundaris: cum receperis forores tuas te majores cum minoribus tuis: & dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo.

62 Et suscitabo ego pactum meum tecum: & scies quia ego Dominus.

63 Ut recorderis, & confundaris, & non sit tibi ultra aperire os praee confusionem tua, cum placatus tibi fuero in omnibus quae fecisti, ait Dominus Deus.

CAPUT XVII.

Per parabolam de duabus aquilis, & plantata ac crescente vinea qua non prosperabitur, declaratur quod rex Babilonis translato in Babilonem rege Joakim, constituet pro eo regem Sedeciam: qui relicto sedere cum Nabuchodonosor inito, ad regem Aegypti transfugit: quapropter a Domino tradetur in manus Nabuchodonosor, & ductus in Babilonem morietur ibi: Dominus autem sublimi humiliato exaltabit humilem.

1 ET factum est verbum Domini ad me, & dicens:

2 Fili hominis propone aenigma, & narra parabolam ad domum Israel,

† Gen.
12. 24.

† Infr.
23. 10.

† 4. Reg.
25. 9.

3 *Edices: Hæc dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membro- rum ductu, plena plumis, & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam cedri.*

4 *Summitatem frondium ejus avulsit: & transportavit eam in terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam.*

5 *Et tulit de semine terræ, & posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud.*

6 *Cumque germinasset, crevit in vineam latiore humili statura, respicientibus ramis ejus ad eam: & radices ejus sub illa erant: facta est ergo vinea, & fructificavit in palmites, & emisit propagines.*

7 *Et facta est aquila alteragrandis, magnis alis, multique plumis: & ecce vinea ista quasi nitrens radices suas ad eam, palmites suos extendit ad illam, ut irrigaret eam de areolis germinis sui.*

8 *In terra bona super aquas multas plantata est: ut faciat frondes, & portet fructum, ut sit in vineam grandem.*

9 *Dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ergone prosperabitur? nonne radices ejus evelliet, & fructus ejus distringet, & siccabit omnes palmites germinis ejus, & arefcet: & non in brachio grandi, neque in populo multo, ut evelleret eam radicibus?*

10 *Ecce plantata est: ergone prosperabitur? nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur, & in areis germinis sui arefcet?*

11 *Et factum est verbum Domini ad me, dicens:*

12 *Dic ad domum exasperantem: Nescitis quid ista significant? Dic: Ecce venit rex Babylonis in Jerusalem, & assumet regem, & principes ejus, & adducet eos ad semetipsum in Babylonem.*

13 *Et tollit de semine regni, ferietque eum eo fœdus: & ab eo accipiet jusjurandum: sed & fortes terra tollit,*

14 *Ut sit regnum humile, & non elevetur, sed custodiat pactum ejus, & servet illud.*

15 *Qui recedens ab eo misit nuntios ad Ægyptum, ut daret sibi equos, & populum multum. Numquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc? & qui dissolvit pactum, numquid effugiet?*

16 *Vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cujus fecit irritum juramentum, & solvit pactum, quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur.*

17 *Et non in exercitio grandi, neque in populo multo faciet contra eum Pharaon prælium: in jactu argeris, & in extinctione valorum, ut interficiat animas multas.*

18 *Spreverat enim juramentum ut solveret fœdus, & ecce dedit manum suam: & cum omnia hæc fecerit, non effugiet.*

19 *Propterea hæc dicit Dominus Deus: Vivo ego, quoniam juramentum quod sprevit, & fœdus quod prævaricatus est, ponam in caput ejus.*

20 *† Et expandam super eum rete meum, & comprehendem in sagena mea: & adducam eum in Babylonem, & iudicabo eum ibi, in prævaricatione qua despexit me.*

21 *Et omnes profugij ejus cum universo agmine suo, gladio cadent: residui autem in omnem ventum dispergentur: & scietis quia ego Dominus locutus sum.*

22 *Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis, & ponam: de vertice ramorum ejus tenerum distringam, & plantabo super montem excelsum, & eminentem.*

23 *In monte sublimi Israel plantabo illud, & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam: & habitabunt sub ea omnes volucres, & universum volatile sub umbra frondium ejus nidificabit.*

24 *Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublimis, & exaltavi lignum humile: & siccavi lignum viride, & frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, & feci.*

C A P U T XVIII.

Rejcta Judæorum parabola, dicit quod filius non portabit iniquitatem patris, nec contra, sed quisque suam ipsius portabit: quod si impius penitentiam agat, salvabitur: justus vero, si suam deserat justitiam, damnabitur: hortatur ergo Dominus ad penitentiam & cordis innovationem.

1 *ET factus est sermo Domini ad me, dicens:*

2 *Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes: † Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obtusepungunt?*

3 *Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel.*

4 *Ecce omnes animæ meæ sunt: ut anima patris, ita & anima filii mea est: anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.*

5 *Et vir, si fuerit justus, & fecerit iudicium & justitiam,*

6 *In montibus non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel: & uxorem proximi sui non violaverit, & ad mulierem menstruatam non accesserit:*

7 *Et hominem non contristaverit: pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit: † panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento:*

8 *Ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit: ab iniquitate averterit manum suam, & iudicium verum fecerit inter virum & virum:*

9 *In præceptis meis ambulaverit, & iudicia mea custodierit ut faciat veritatem: hic justus est, vita vivet, ait Dominus Deus.*

10 *Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, & fecerit unum de istis:*

11 *Et hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, & uxorem proximi sui pollutentem:*

12 *Egenum & pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola levantem oculos suos, abominacionem facientem:*

13 *Ad usuram dantem, & amplius accipientem: numquid viveret non viveret: cum universa hæc detestanda fecerit, morte morietur, sanguis ejus in ipso erit.*

14 *Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui quæ fecit, timuerit, & non fecerit simile eis:*

15 *Super montes non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non violaverit:*

16 *Et virum non contristaverit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento:*

17 *A pauperis injuria averterit manum suam, usuram & superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in præceptis meis ambulaverit: hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet.*

† Jerem. 31. 29.

† Isai. 58. 7. Matth. 23. 35.

† Supr. 12. 13. Infr. 32. 3.

18 Pater ejus quia calumniarius est, & vim fecit fratri, & malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua.

19 Et dicitis: Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet, quia filius iudicium & iustitiam operatus est, omnia præcepta mea custodivit, & fecit illa, viveret vita.

20 † Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii: iustitia iusti super eum erit, & impietas impii erit super eum.

21 Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam: vita vivet, & non morietur.

22 Omnium iniquitatem ejus, quas operatus est, non recordabor: in iustitia sua, quam operatus est, vivet.

23 † Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus Deus, & non ut convertatur a viis suis, & vivat?

24 Si autem averterit se iustus a iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vivet: omnes iustitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.

25 Et dixistis: † Non est æqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est æqua, & non magis viæ vestræ pravæ sunt?

26 Cum enim averterit se iustus a iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis: in iustitia, quam operatus est, morietur.

27 Et cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam: ipse animam suam vivificabit.

28 Considerans enim, & avertens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet, & non morietur.

29 Et dicunt filii Israel: Non est æqua via Domini. Numquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel, & non magis viæ vestræ pravæ?

30 Idcirco unumquemque juxta vias suas iudicabo domus Israel, ait Dominus Deus. † Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in nunam iniquitas.

31 Projicite a vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum: & quare moriemini domus Israel?

32 † Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, & vivite.

CAPUT XIX.

Parabola leonæ & leuncolorum designat cupiditatem regum sabbaz & joachim: item præritam civitatis jersusalem felicitatem describit, præsentemque calamitatem, sub parabola vineæ.

1 **E**T tu assume plantum super principes Israel,

2 Et dices: Quare mater tua leonæ inter leones cavavit, in medio leuncolorum enutrivit catulos suos?

3 Et eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est: & didicit capere prædam, hominemque comedere.

4 Et audierunt de eo gentes, & non absque vulneribus suis ceperunt eum: & adduxerunt eum in catenis in terram Egypti.

5 Quæ cum vidisset quoniam infirmata est, & perit expectatio ejus: tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum.

6 Qui incedebat inter leones, & factus est leo: & didicit prædam capere, & homines devorare:

7 Didicit viduas facere, & civitates eorum in desertum adducere: & desolata est terra, & plentudo ejus, a voce rugitus gentis.

8 Et convenerunt adversus eum gentes undique de provinciis, & expanderunt super eum rete suam, in vulneribus earum captus est.

9 Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis: miseruntque eum in carcerem, ne audiretur vox ejus ultra super montes Israel.

10 Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam plantata est: fructus ejus, & frondes ejus creverunt ex aquis multis.

11 Et factæ sunt ei virgæ solidæ in sceptrâ dominantium, & exaltata est statura ejus inter frondes: & vidit altitudinem suam in multitudine palmium suorum.

12 Et evulsa est in ira, in terramque projecta, † & ventus urens siccauit fructum ejus: marcerunt, & arefactæ sunt virgæ roboris ejus: ignis comedit eam.

13 Et nunc transplantrata est in desertum, in terra invia & siccanti.

14 Et egressus est ignis de virga ramorum ejus, qui fructum ejus comedit: & non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium. Planctus est, & erit in planctum.

CAPUT XX.

Dominus negat se filii Israel responsurum, quia & in Egypto & in deserto & in terra promissionis prævaricati sunt ipsi mandata, & idola coluerunt, quibus sepe comminatus est mala: sed pepercit ne nomen ejus blasphemaretur inter gentes: nunc autem post hac omnia dicit se eos revocaturum ad terram suam, in qua sibi serviant: jubet etiam prophetare contra saltum meridianum.

1 **E**T factum est in anno septimo, in quinto, in decima mensis: venerunt viri de senioribus Israel, ut interrogarent Dominum, & sederunt coram me:

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

3 Fili hominis loquere senioribus Israel, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? vivo ego quia non respondebo vobis, ait Dominus Deus.

4 Si iudicas eos, si iudicas filii hominis, abominaciones patrum eorum ostende eis.

5 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: In die quæ elegi Israel, & levavi manum meam pro stirpe domus Jacob, & apparui eis in terra Egypti, & levavi manum meam pro eis, dicens: Ego Dominus Deus vestrorum:

6 In die illa levavi manum meam pro eis, ut educerem eos de terra Egypti, in terram, quam provideram eis, fluentem lacte & melle: quæ est egregia inter omnes terras.

7 Et dixi ad eos: Uniusquisque offensiones oculorum suorum abiciat, & in idolis Egypti nolite pollui: ego Dominus Deus vestrorum.

8 Et irritaverunt me, nolueruntque me audire: uniusquisque abominaciones oculorum suorum non projecit, nec idola Egypti reliquerunt: & dixi ut effunderem indignationem meam super eos, & implem etiam meam in eis, in medio terræ Egypti.

† Deut.
24. 16.
4. Reg.
14. 6.
2. Par.
25. 4.

† Infr.
21. 32.
& 33.
11.
2. Pet.
3. 9.

† Infr.
33. 20.

† Matt.
3. 2.
Luc. 3.
3.

† Supr.
7. 23.
Infr.
33. 11.
2. Pet.
3. 9.

† Osee
13. 15.

9 Et feci propter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus, in quarum medio erant, & inter quos apparui eis ut educerem eos de terra Aegypti.

10 Ejeci ergo eos de terra Aegypti, & edu- xi eos in desertum.

11 † Et dedi eis praecepta mea, & judicia mea ostendi eis, quae faciens homo, vivet in eis.

12 † Insuper & sabbata mea dedi eis, ut esset signum inter me & eos: & scirent quia ego Dominus sanctificans eos.

13 Et irriserunt me domus Israel in de- sertis, in praeceptis meis non ambulaverunt, & judicia mea projecerunt, quae faciens ho- mo vivet in eis: & sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo ut effunderem furo- rem meum super eos in deserto, & consume- rem eos.

14 Et feci propter nomen meum, ne viola- retur coram gentibus, de quibus ejeci eos in conspectu earum.

15 Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto, ne inducerem eos in terram, quam dedi eis, fluentem lacte & melle, praeci- puam terrarum omnium:

16 Quia judicia mea projecerunt, & in praeceptis meis non ambulaverunt, & sabbata mea violaverunt: post idola enim cor eorum gradiebatur.

17 Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos: nec consumpsi eos in deserto.

18 Dixi autem ad filios eorum in solitudi- ne: In praeceptis patrum vestrorum nolite in- cedere, nec judicia eorum custodiatis, nec in idolis eorum polluamini:

19 Ego Dominus Deus vester: in praeceptis meis ambulare, judicia mea custodite, & fa- cite ea:

20 Et sabbata mea sanctificare, ut sint si- gnum inter me & vos, & sciatis quia ego sum Dominus Deus vester.

21 Et exacerbaverunt me filii: in praeceptis meis non ambulaverunt, & judicia mea non custodierunt ut facerent ea: quae cum fecerit homo, vivet in eis: & sabbata mea violave- runt: & comminatus sum ut effunderem fu- rorem meum super eos, & impletem iram meam in eis in deserto.

22 Averti autem manum meam, & feci pro- pter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus, de quibus ejeci eos in oculis earum.

23 Iterum levavi manum meam in eos in solitudine, ut dispergerem illos in nationes, & ventilarem in terras:

24 Eo quod judicia mea non fecissent, & praecepta mea reprobasent, & sabbata mea violassent, & post idola patrum suorum fau- sent oculi eorum.

25 Ergo & ego dedi eis praecepta non bona, & judicia in quibus non vivent.

26 Et pollui eos in muneribus suis, cum of- ferrent omne quod aperit vulvam, propter delicta sua: & scient quia ego Dominus.

27 Quamobrem loquere ad domum Israel, fili hominis: & dices ad eos: Haec dicit Do- minus Deus: Adhuc & in hoc blasphemave- runt me patres vestri, cum ipsevisent me contemneres:

28 Et induxissim eos in terram, super quam levavi manum meam ut darem eis: viderunt omnem collem excelsum, & omne lignum memorosum, & immolaverunt ibi victimas suas: & dederunt ibi irrationem oblationis suae, & posuerunt ibi odorem suavitatis suae, & libaverunt libationes suas.

29 Et dixi ad eos: Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini? & vocatum est nomen ejus Excelsum usque ad hanc diem.

30 Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit Dominus Deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, & post offendicula eorum vos fornicamini:

31 Et in oblatione donorum vestrorum, cum traducitis filios vestros pro ignem, vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie: & ego respondebo vobis domus Is- rael: Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis.

32 Neque cogitatio mentis vestrae fiet, di- centium: Erimus sicut gentes, & sicut co- gnationes terrae, ut colamus ligna & lapides.

33 Vivo ego, dicit Dominus Deus, quon- iam in manu forti, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.

34 Et educam vos de populis: & congrega- bo vos de terris, in quibus dispersi estis, in manu valida, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.

35 Et adducam vos in desertum populorum, & judicabor vobiscum ubi facie ad faciem.

36 Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terrae Aegypti, sic judicabo vos, dicit Dominus Deus.

37 Et subjiciam vos scepro meo, & indu- cam vos in vinculis foederis.

38 Et eligam de vobis transgressores, & im- pios, & de terra incolatus eorum educam eos, & in terram Israel non ingredientur: & scietis quia ego Dominus.

39 Et vos domus Israel, Haec dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambulate, & servite eis. Quod si & in hoc non audieritis me, & nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris, & in idolis vestris:

40 In monte sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel: omnes, inquam, in terra, in qua placebunt mihi, & ibi quaeram primitias vestras, & initium decima- rum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris.

41 In odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis, & congregavero vos de terris, in quas dispersi estis, & sanctifi- cabor in vobis in oculis nationum.

42 Et scietis quia ego Dominus, cum in- duxero vos ad terram Israel, in terram, pro qua levavi manum meam, ut darem eam pa- tribus vestris.

43 Et recordabimini ibi viam vestram, & omnium scelerum vestrorum, quibus pol- luti estis in eis: & displicebitis vobis in con- spectu vestro in omnibus malitiis vestris, quas fecistis.

44 Et scietis quia ego Dominus, cum bene- fecero vobis propter nomen meum, & non secundum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima domus Israel, ait Dominus Deus.

45 Et factus est sermo Domini ad me, di- cens:

46 Fili hominis, pone faciem tuam contra viam Austri, & stilla ad Africum, & prophe- ta ad saltum agri meridiani.

47 Et dices saltui meridiano: Audi verbum Domini: haec dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburam in te omne lignum viride, & omne lignum aridum: non extinguetur flamma succensionis: & comburet in ea omnis facies ab Austro usque ad Aquilonem.

48 Et videbit universa caro, quia ego Do- minus succendi eam, nec extinguetur.

49 Et dixi: A a a, Domine Deus: ipsi di- cunt de me: Numquid non per parabolas lo- quitur iste?

† Lev. 18. 5. Rom. 7. 5. † Exod. 30. 8. & 31. 13. Deut. 5. 12.

CAPUT XXI.

Vaticinatur horrendum ac multiplicem gladium venturum super Ierusalem, & super filios Ammon, a rege Babylonis: qui tandem etiam in terra sua iudicandus est, penitusque dissipandus.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem, & stilla ad sanctuaria, & propheta contra humum Israel:

3 Et dices terræ Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, & ejiciam gladium meum de vagina sua, & occidam in te justum & impium.

4 Pro eo autem quod occidi in te justum & impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro usque ad Aquilonem:

5 Ut sciat omnis caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem.

6 Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, & in amaritudinibus ingemisce coram eis.

7 Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, & tabesceat omne cor, & dissolventur universæ manus, & infirmabitur omnis spiritus, & per cuncta gentia fluent aquæ: ecce venit, & fiet, ait Dominus Deus.

8 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

9 Fili hominis propheta, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius gladius exacutus est, & limatus.

10 Ut cædat victimas, exacutus est: ut splendeat, limatus est: qui movet sceptrum filii mei, succidisti omne lignum.

11 Et dedi eum ad lavigandum, ut reneatur manu: iste exacutus est gladius, & iste limatus est, ut sit in manu interficientis.

12 Clama, & ulula fili hominis, quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel qui fugerant: gladio traditi sunt cum populo meo, idcirco plaude super femur.

13 Quia probatus est: & hoc, cum sceptrum subverterit, & non erit, dicit Dominus Deus.

14 Tu ergo fili hominis propheta, & percutite manu ad manum, & duplicetur gladius, ac triplicetur gladius interfectorum: hic est gladius occisionis magnæ, qui obstupescere eos facit,

15 Et corde tabesceat, & multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti & limati ad fulgendum, amicti ad cædem.

16 Exacutare, vade ad dexteram, sive ad sinistram, quocumque faciei tuæ est appetitus.

17 Quia & ego plaudam manu ad manum, & implebo indignationem meam, ego Dominus locutus sum.

18 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

19 Et tu fili hominis pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Babylonis: de terra una egredietur ambæ: & manu capiet conjecturam, in capite viæ civitatis conjiciet.

20 Viam pones ut veniat gladius ad Rabbat, filiorum Ammon, & ad Judam in Ierusalem municipissimam.

21 Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem querens, commiscens sagittas: interrogavit idola, extra consuluit.

22 Ad dexteram ejus facta est divinatio super Ierusalem, ut ponat arcees, ut aperiat os in cæde, ut elevat vocem in ululatu, ut ponat arcees contra portas, ut comportet aggerem, ut ædificet munitiones.

23 Eritque quasi confusus frustra oraculum in oculis eorum, & sabbatorum otium imitans: ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum.

24 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestras, & revelastis prævaricationes vestras, & appruerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris: pro eo, inquam, quod recordati estis, manu capiemini.

25 Tu autem profane, impie dux Israel, cujus venit dies in tempore iniquitatis præfinita:

26 Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarium, tolle coronam: nonne hæc est, quæ humilem sublevarit, & sublimem humillavit?

27 Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam: & hoc non factum est, donec veniret cujus est iudicium, & tradam ei.

28 Et tu fili hominis propheta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Ammon, & ad opprobrium eorum, & dices: Mucro, mucro, evagina te ad occidendum, lima te ut interficias, & fulgeas,

29 Cum tibi viderentur vana, & divinarentur mendacia: ut dareris supra colla vulneratorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis præfinita.

30 Revertere ad vaginam tuam, in loco in quo creatus es, in terra nativitatis tuæ iudicabo te,

31 Et effundam super te indignationem meam: in igne furoris mei sufflabo in te, & daboque te in manus hominum insipientium, & fabricantium interitum.

32 Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, oblivioni traderis: quia ego Dominus locutus sum.

CAPUT XXII.

Varia narrat scelera Ierosolymis perpetrata, propter qua dicit se super eos effusuram indignationem suam: narratque scelera sacerdotum, principum, pseudoprophetarum, ac populi terra, ut nullus inventus sit qui pro avertendo furore Domini se opponeret.

1 ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Et tu fili hominis nonne iudicas, nonne iudicas civitatem sanguinem?

3 Et ostendes ei omnes abominationes suas, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui, ut veniat tempus ejus: & quæ fecit idola contra semetipsam, ut pollueretur.

4 In sanguine tuo, qui a te effusus est, desiquisti: & in idolis tuis, quæ fecisti, polluta es: & appropinquare fecisti dies tuos, & adduxisti tempus annorum tuorum: propterea dedi te opprobrium gentibus, & irrisionem universis terris.

5 Quæ juxta sunt, & quæ procul a te, triumphabunt de te: fordidæ, nobilis, grandis interitu.

6 Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te, ad effundendum sanguinem.

7 Patrem & matrem contumeliis affecerunt in te, advenam calumniati sunt in medio tui, pupillum & viduam contristaverunt apud te:

8 Sanctuaria mea sprevisti, & sabbata mea polluisti.

9 Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, & super montes comederunt in te, scelus operati sunt in medio tui.

10 Verecundiora patris discooperuerunt in te, immunditiam mentistrata humiliaverunt in te.

† Jer. 5. 7.

11 † Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominacionem, & locer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te.

12 Munera accepterunt apud te ad effundendum sanguinem: usuram & superabundantiam accepisti, & avare proximos tuos calumniabaris: meique oblita es, ait Dominus Deus.

13 Ecce complovi manus meas super avaritiam tuam, quam fecisti, & super sanguinem, qui effusus est in medio tui.

14 Numquid sustinebit cor tuum, aut praevalent manus tuae, in diebus quos ego faciam tibi? ego Dominus locutus sum, & faciam.

15 Et dispergam te in nationes, & ventilabo te in terras, & deficere faciam immunditiam tuam a te.

16 Et possidebo te in conspectu gentium: & scies quia ego Dominus.

17 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam: omnes isti aes, & stannum, & ferrum, & plumbum in medio fornacis: scoria argenti facti sunt.

19 Propterea haec dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Jerusalem.

20 Congregatione argenti, & aëris, & stanni, & ferri, & plumbi in medio fornacis: ut succendam in ea ignem ad confundendum: sic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requiescam: & confabulo vos.

21 Et congregabo vos, & succendam vos in igne furoris mei, & confabimini in medio ejus.

22 Ut constatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio ejus: & scietis quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

24 Fili hominis, dic ei: Tu es terra immunda, & non compluta in die furoris.

25 Conjuratio prophetarum in medio ejus, sicut leo rugiens, rapientisque praedam, animas devoraverunt, opes & pretium acceperunt, viduas ejus multiplicaverunt in medio illius.

26 Sacerdotes ejus contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum & profanum non habuerunt distantiam: & inter pollutum & mundum non intellexerunt: & a sabbatis meis averterunt oculos suos, & coinquabatur in medio eorum.

† Mich. 3. 11. Soph. 3.

27 † Principes ejus in medio illius, quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem, & ad percendas animas, & avare ad sectanda lucra.

28 Prophetae autem ejus lineabant eos absque temperamento, videntes vana, & divinantes ei mendacium, dicentes: Haec dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus.

29 Populi terrae calumniabantur calumniam, & rapiebant violentem: egenum & pauperem affigebant, & advenam opprimebant calumnia abique judicio.

30 Et quaesivi de eis virum, qui interponeret sepem, & stare oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: & non inveni.

31 Et effudi super eos indignationem meam, in igne irae meae consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.

CAPUT XXIII.

Sub figura multiplicium stuprorum duarum meretricum Oolla & Ooliba ac punitiois earum, ostendit Dominus variam idololatricam Samariae & Jerusalem, propter quam tradendi sunt in opprobrium Gentibus, quarum sunt idololatricam imitati.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, duae mulieres filiae matris unius fuerunt,

3 Et fornicatae sunt in Aegypto, in adolescentia sua fornicatae sunt: ibi subacta fuerunt ubera earum, & fractae sunt mammae pubertatis earum.

4 Nomina autem earum, Oolla major, & Ooliba soror ejus minor: & habui eas, & pepererunt filios & filias. Porro earum nomina, Samaria Oolla, & Jerusalem Ooliba.

5 Fornicatae est igitur super me Oolla, & insanivit in amatoribus suis, in Assyriis propinquantibus,

6 Vestitos hyacintho, principes, & magistratos, juvenes cupidinis, universos equites, ascensores equorum.

7 Et dedit fornicationes suas super eos electos, filios Assyriorum universos: & in omnibus in quos insanivit, in immunditiis eorum polluta est.

8 Insuper & fornicationes suas, quas habuerat in Aegypto, non reliquit: nam & illi dormierunt cum ea in adolescentia ejus, & illi confregerunt ubera pubertatis ejus, & effuderunt fornicationem suam super eam.

9 Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super quorum insanivit libidine.

10 † Ipsi discooperuerunt ignominiam ejus, filios & filias ejus tulerunt, & ipsam occiderunt gladio: & factae sunt famosae mulieres, & judicia perpetraverunt in ea.

† Supra 16. 37.

11 Quod cum vidisset soror ejus Ooliba, plusquam illa insanivit libidine: & fornicationem suam super fornicationem sororis suae

12 Ad filios Assyriorum praebuit impudentem, ducibus & magistratibus ad se venientibus, indutus veste varia, equitibus qui vectabantur equis, & adolescentibus forma cunctis egregia.

13 Et vidi quod polluta esset via una ambarum.

14 Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldaeorum expressas coloribus,

15 Et accinctos balteis renes, & tiaras rinctas in capicibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terraque Chaldaeorum, in qua orti sunt,

26 Insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, & misit nuntios ad eos in Chaldaeam.

17 Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubile mammamm, polluerunt eam stupris suis, & polluta est ab eis, & saturata est anima ejus ab illis.

18 Demudavit quoque fornicationes suas, & discooperuit ignominiam suam: & recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore ejus.

19 Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiæ suæ, quibus fornicata est in terra Ægypti.

20 Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum: & sicut fluxus equorum, fluxus eorum.

21 Et visitasti scelus adolescentiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto ubera tua, & contractæ sunt mamme pubertatis tuæ.

22 Propterea Ooliba, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego fuscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua: & congregabo eos aduersum te in circuitu.

23 Filios Babylonis, & universos Chaldaeos, nobiles, tyrannosque & principes, & omnes filios Assyriorum, iuvenes forma egregia, duces & magistratus universos, principes principum, & nominatos ascensores equorum:

24 Et venient super te instructi curru & rota, multitudo populorum: lorica, & clypeo, & galea armabuntur contra te undique: & dabo coram eis iudicium, & iudicabunt te iudiciis suis.

25 Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore: nasum tuum, & aures tuas præcidet: & quæ remanserint, gladio concident: ipsi filios tuos, & filias tuas capient: & novissimum tuum devorabitur igni.

26 Et demudabunt te vestimentis tuis, & tollent vasa gloriæ tuæ.

27 Et requiescere faciam scelus tuum de te, & fornicationem tuam de terra Ægypti: nec levabis oculos tuos ad eos, & Ægypti non recordaberis amplius.

28 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum, quos odisti: in manus, de quibus satiata est anima tua.

29 Et agent tecum in odio, & tollent omnes labores tuos, & dimittent te nudam, & ignominia plenam, & revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum, & fornicationes tuæ.

30 Fecerunt hæc tibi, quia fornicata es post gentes, inter quas polluta es in idolis earum.

31 In via fororis tuæ ambulasti, & dabo calicem ejus in manu tuam.

32 Hæc dicit Dominus Deus: Calicem fororis tuæ bibes profundum & larum: eris in derisum, & in subsannationem, quæ est capacissima.

33 Ebrietate, & dolore repleberis: calice mæroris, & tristitiæ, calice fororis tuæ Samariæ.

34 Et bibes illum, & epotabis usque ad fæces, & fragmenta ejus devorabis, & ubera tua lacerabis: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

35 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia oblita es mei, & projecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum, & fornicationes tuas.

36 Et ait Dominus ad me, dicens: Fili hominis numquid iudicas Oollam, & Oolibam, & annuntias eis scelera earum?

37 Quia adulteratæ sunt, & sanguis in manibus earum, & cum idolis suis fornicatæ sunt: in super & filios suos, quos genuerunt mihi, obtrulerunt eis ad devorandum.

38 Sed & hoc fecerunt mihi: Polluerunt sanctuarium meum in die illa, & sabbata mea prophanaverunt.

39 Cumque immolarent filios suos idolis suis, & ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut polluerent illud: etiam hæc fecerunt in medio domus meæ.

40 Miserunt ad viros venientes de longe, ad quos nuntium miserant: itaque ecce vene-

tunt: quibus te lavisti, & circumnivisti stibio oculos tuos, & ornata es mundo muliebri.

41 Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te: thymiana meam, & unguentum meum posuisti super eam.

42 Et vox multitudinis exultantis erat in ea: & in viris, qui de multitudine hominum adducebantur, & veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorum, & coronas speciosas in capitibus eorum.

43 Et dixi ei, quæ arripa est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hæc.

44 Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem: sic ingrediebantur ad Oollam & Oolibam, mulieres nefarias.

45 Viri ergo iusti sunt: hi iudicabant eas iudicio adulterarum, & iudicio effundentium sanguinem: quia adulteræ sunt, & sanguis in manibus earum.

46 Hæc enim dicit Dominus Deus: Adduc ad eas multitudinem, & trade eas in tumultum, & in rapinam:

47 Et lapidentur lapidibus populorum, & confodiantur gladiis eorum: filios earum interficient, & domos earum igne succendent.

48 Et auferam scelus de terra, & discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum.

49 Et dabunt scelus vestrum super vos, & peccata idolorum vestrorum portabitis: & scietis, quia ego Dominus Deus.

C A P U T XXIV.

Sub figura olla, electioribus carniū partibus ac ossibus plena, ignique admota, & sub figura mortis uxoris Ezechielis, pro qua iussus est nullum facere luctum, significat Dominus domum Israel in exitium tradendam filioque ejus trucidandos, nullo sequente luctu præ animi sapore.

ET factum est verbum Domini ad me, in anno nono, in mense decimo, decima die mensis, dicens:

2 Fili hominis scribe tibi nomen diei hujus, in qua confirmatus est rex Babylonis aduersum Ierusalem hodie.

3 Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, & loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam; pone, inquam, & mitte in eam aquam.

4 Congere frusta ejus in eam, omnem partem bonam, femur & armum, electa & ossibus plena.

5 Pinguissimum pecus assume, compone quoque stus ossium sub ea: effersit coctio ejus, & discosta sunt ossa illius in medio ejus.

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, olla, cujus rubigo in ea est, & rubigo ejus non exivit de ea: per partes & per partes suas ejice eam, non cecidit super eam fors.

7 Sanguis enim ejus in medio ejus est, super limpidissimam petram effudit illum: non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere.

8 Ut superinducerem indignationem meam, & vindicta ulciscerer: dedi sanguinem ejus super petram limpidissimam ne operiretur.

9 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, cujus ego grandem faciam pyram.

† Nah.
3. 1.
Hab. 2.

10 Congere ossa, quæ igne succendam: consumentur carnes, & coquantur uniuersa compositio, & ossa tabeſcent.

11 Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalſcat, & liqueſcat aſ ejus, & conſcietur in medio ejus inquinamentum ejus, & conſumatur rubigo ejus:

12 Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo ejus, neque per ignem.

13 Immunditia tua execrabilis: quia mundare te uolui, & non es mundata a ſordibus tuis: ſed nec mundaberis prius, donec quietſcere faciam indignationem meam in te.

14 Ego Dominus locutus ſum: Veniet, & faciam: non tranſeam, nec parcam, nec placabor: juxta vias tuas, & juxta aduentiones tuas iudicabo te, dicit Dominus.

15 Et factum eſt uerbum Domini ad me, dicens:

16 Fili hominis, ecce ego tollo a te deſiderabile oculorum tuorum in plaga: & non planges, neque plorabis, neque fluent lacrymæ tuæ.

17 In gemiſce tacens, mortuorum luſtum non facies: corona tua circumligata ſit tibi, & calceamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora uelabis, nec cibos lugentium comedes.

18 Locutus ſum ergo ad populum mane, & mortua eſt uxor mea veſpere: ſicque mane ſicut præceperat mihi.

19 Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis, quid iſta ſignificent, quæ tu facis.

20 Et dixi ad eos: Sermo Domini factus eſt ad me, dicens:

21 Loquere domui Iſrael: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluam ſanctuarium meum, ſuperbiam imperii veſtri, & deſiderabile oculorum veſtrorum, & ſuper quo patet anima veſtra, ſilli veſtri, & filia veſtra, quas reliquiſtiſ, gladio cadent.

22 Et facietis ſicut feci: Ora amictu non uelabitis, & cibos lugentium non comedetis.

23 Coronas habebitis in capitibus veſtris, & calceamenta in pedibus: non plangentis neque ſtebitis, ſed tabeſcetis in iniquitatibus veſtris, & unusquique gemet ad fratrem ſuum.

24 Fritque Ezechiel uobis in portentum: juxta omnia, quæ fecit, facietis cum uenerit iſtud: & ſciētis quia ego Dominus Deus.

25 Et tu fili hominis, ecce in die, qua tollam ab eis fortitudinem eorum, & gaudium dignitatis, & deſiderium oculorum eorum, ſuper quo requieſcunt animæ eorum, ſillos & filias eorum:

26 In die illa cum uenerit fugiens ad te, ut annuntiet tibi:

27 In die, inquam, illa aperietur os tuum cum eo qui fugit: & loqueris, & non ſilebis ultra: eriſque eis in portentum, & ſciētis quia ego Dominus.

CAPUT XXV.

Regionibus Ammon, Moab, Idumææ, & Palæſtinae minatur Dominus exitium, eo quod filios Iſrael aſſiſerint, & de ipſorum aſſiſitione exultauerint.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon, & prophetabis de eis.

3 Et dices filiis Ammon: Audite uerbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixiſti: Euge, euge ſuper ſanctua-

rium meum, quia pollutum eſt; & ſuper terram Iſrael, quoniam deſolata eſt; & ſuper domum Juda, quoniam ducti ſunt in captiuitatem:

4 Idecirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditarem, & collocabunt caulas ſuas in te, & ponent in te tentoria ſua: ipſi comedent fruges tuas: & ipſi bibent lac tuum.

5 Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, & ſilos Ammon in cubile pecorum: & ſciētis quia ego Dominus.

6 Quia hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod pluſiſti manu; & percuiſti pede, & gaviſa es ex toto affectu ſuper terram Iſrael:

7 Idecirco ego extendam manum meam ſuper te, & tradam te in direptionem gentium, & interficiam te de populiſ, & perdam de terris, & conteram: & ſciēs quia ego Dominus.

8 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab & Seir: Ecce ſicut omnes gentes, domus Juda:

9 Idecirco ecce ego aperiam humerum Moab de ciuitatibus, de ciuitatibus, inquam, ejus, & de ſinibus ejus, incliyta terræ Bethieſemoth & Beelmeon & Carjathaim,

10 Filii orientis cum filiis Ammon, & dabo eam in hereditatem: ut non ſit ultra memoria filiorum Ammon in gentibus.

11 Et in Moab faciam iudicia: & ſciētis quia ego Dominus.

12 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumæa ultionem ut ſe vindicaret de filiis Juda, peccauitque delinquentis, & vindictam expetiuit de eis;

13 Idecirco hæc dicit Dominus Deus: Extendam manum meam ſuper Idumæam, & auferam de ea hominem & iumentum, & faciam eam deſertam ab Auftro: & qui ſunt in Dedan, gladio cadent.

14 Et dabo ultionem meam ſepher Idumæam per manum populi mei Iſrael: & facient in Edom juxta iram meam, & ſuorem meam: & ſciēt vindictam meam, dicit Dominus Deus.

15 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palæſtini vindictam, & uli ſe ſunt toto animo, interficientes, & implentes inimicitias veteres:

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam ſuper Palæſtinos, & interficiam interfeciores; & perdam reliquias maritimæ regionis:

17 Faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore: & ſciēt quia ego Dominus, cum dederō vindictam meam ſuper eos.

CAPUT XXVI.

Tyri incliyta urbis prædicat Dominus everſionem, eo quod ſuper vaſtatione Jeruſalem exultauerit.

1 ET factum eſt in undecimo anno, prima menſis, factus eſt ſermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Jeruſalem: Euge conſtractæ ſunt portæ populorum, conuerſa eſt ad me: implebor, deſerta eſt.

3 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ſuper te Tyre, & aſcendere faciam ad te gentes multas, ſicut aſcendit mare fluctuans.

4 Et diſſipabunt muros Tyri, & deſtruent turres ejus: & radam puluerem ejus de ea, & dabo eam in limpidiſſimam petram.

5 Siccatio ſagenarum erit in medio maris, quia ego locutus ſum, ait Dominus Deus: & erit in direptionem gentibus.

6 Filiae quoque ejus, quae sunt in agro, gladio interficientur: & sciet quia ego Dominus.

7 Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone, regem regum, cum equis, & curribus, & equitibus, & coetu, populoque magno.

8 Filias tuas, quae sunt in agro, gladio interficiet: & circumdabit te munitionibus, & comportabit aggerem in gyro: & elevabit contra te clypeum.

9 Et vineas, & arietes temperabit in muros tuos, & turreas tuas destruet in armatura sua.

10 Inundatione equorum ejus operiet te pulvis eorum: a sonitu equitum, & rotarum, & currum, movebitur muri tui, cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis disspate.

11 Ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas: populum tuum gladio caedet, & statuae tuae nobiles in terram corruent.

12 Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas: & destruent muros tuos, & domos tuas praerulas subvertent: & lapides tuos, & ligna tua, & pulverem tuum in medio aquarum ponent.

† Jer. 7: 34. 13 † Et quietere faciam multitudinem canticorum tuorum, & sonitus cithararum tuarum non audietur amplius.

14 Et dabo te in limpidissimam petram, siccatio fagenarum eris, nec edificaberis ultra: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

15 Haec dicit Dominus Deus Tyro: Numquid non a sonitu ruinae tuae, & gemitu intersectorum tuorum, cum occisi fuerint in medio tui, commovebuntur insulae?

16 Et descendent de sedibus suis omnes principes maris: & auferent exuvias suas, & vestimenta sua varia abscient, & induentur stupore: in terra sedebunt, & attoniti super repentino casu tuo admirabuntur.

17 Et afflimentes super te lamentum, dicent tibi: Quomodo peristi, quae habitas in mari, urbs inelyta, quae fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi?

18 Nunc superbit naves in die parvuli tui: & turbabuntur insulae in mari, eo quod nullus egrediatur ex te.

19 Quia haec dicit Dominus Deus: Cum dedero te urbem desolatam, sicut civitates quae non habitantur: & adduxero super te abyssum, & operierint te aquae multae:

20 Et detrahero te cum his qui descendunt in lacum ad populum sempiternum, & collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres, cum his qui deducuntur in lacum, ut non habitent: porro cum dedero gloriam in terra viventium.

21 In nihilum redigam te, & non eris, & requisita non inveniatis ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.

C A P U T XXVII.

Tyri urbis maritima ac opulentissima ruina desicetur, enarratis mercibus quae a quaque regione ad eam deferri solent.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum:

3 Et dices Tyro, quae habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad insulas multas: Haec dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum,

4 Et in corde maris sita. Finitimi tui, qui te edificaverunt, impleverunt decorem tuum:

5 Abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris: cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum.

6 Quercus de Basan dolaverunt in remos tuos: & transtra tua fecerunt tibi ex eboré Indico, & pratoriola de insulis Italiae.

7 Byssus varia de Aegypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo: hyacinthus & purpura de insulis Elifia facta sunt operimentum tuum.

8 Habitatores Sidonis & Aradii fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre, facti sunt Gubernatores tui.

9 Senes Gibili, & prudentes ejus, habuerunt nautas ad ministerium variae suppellectilis tuae: omnes naves maris, & nautae earum fuerunt in populo negotiationis tuae.

10 Perlae, & Lydii, & Libyes erant in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeum, & galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo.

11 Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu: sed & Pigmei, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi complerunt pulchritudinem tuam.

12 Carthaginenses negotiatores tui, a multitudine cunctarum divitiarum, argento, ferro, stanno, plumboque, repleverunt nundinas tuas.

13 Graecia, Thubal, & Mosoch, ipsi institatores tui: mancipia, & vasa aerea advexerunt populo tuo.

14 De domo Thogorma, equos, & equites, & mulos adduxerunt ad forum tuum.

15 Filii Dedan negotiatores tui: insulae multae, negotiatio manus tuae: dentes eburneos & hebeninos commutaverunt in pretio tuo.

16 Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum, gemmam, & purpuram, & scintillata, & byssum, & sericum, & chodchod proposuerunt in mercatu tuo.

17 Juda & terra Israel ipsi institatores tui in frumento primo, balsamum, & mel, & oleum, & resinam proposuerunt in nundinis tuis.

18 Damascus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi.

19 Dan, & Graecia, & Mosel, in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum: stacte & calamus in negotiatione tua.

20 Dedan institatores tui in tapetibus ad sedendum.

21 Arabia, & universi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tuae: cum agnis, & arietibus, & hœdis venerunt ad te negotiatores tui.

22 Venditores Saba, & Reema, ipsi negotiatores tui: cum universis primis aromaticis, & lapide pretioso, & auro, quod proposuerunt in mercatu tuo.

23 Haran, & Chene, & Eden, negotiatores tui: Saba, Assur, & Chelmad, venditores tui.

24 Ipsi negotiatores tui multifarum involucris hyacinthi, & polymitorum, gazarumque pretiosarum, quae obvoluta & atrictae erant funibus: cedros quoque habebant in negotiationibus tuis.

25 Naves maris, principes tui in negotiatione tua: & repleta es, & glorificata nimis in corde maris.

26 In aquis multis adduxerunt te remiges tui: ventus auster contrivit te in corde maris.

27 Divitiæ tuæ, & thesauri tui, & multiplex instrumentum tuum, nautæ tui & gubernatores tui, qui tenebant suppellectilem tuam, & populo tuo præerant: viri quoque bellatores tui, qui erant in te, cum universa multitudine tua, quæ est in medio tui: cadent in corde maris in die ruinæ tuæ.

28 A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes:

29 Et descendet de navibus suis omnes qui tenebant remum: nautæ & universi gubernatores maris in terra stabunt:

30 Et ejulabunt super te voce magna, & clamabunt amare: & superjacent pulverem capicibus suis, & cinere conspergentur.

31 Et radent super te calvitium, & accingentur ciliciis: & plorabunt te in amaritudine animæ ploratu amarissimo.

32 Et asument super te carmen lugubre, & plangent te: Quæ est ut Tyrus, quæ obtulit in medio maris?

33 Quæ in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos: in multitudine divitiarum tuarum, & populorum tuorum, ditasti reges terræ.

34 Nunc contrita es a mari, in profundis aquarum opes tuæ, & omnis multitudo tua, quæ erat in medio tui, ceciderunt.

35 Universi habitatores insularum obstupuerunt super te: & reges earum omnes tempestate percussu mutaverunt vultus.

36 Negotiatores populorum sibilaverunt super te: ad nihilum deducta es, & non eris usque in perpetuum.

CAPUT XXVIII.

Uina regis Tyri, maxima gloria prius exaltati, ob nimiam ipsius superbiam aliasque iniquitates: similiter & vastatio Sidonis, ac reductio filiorum Israel in terram suam, vastatis ipsorum inimicis.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, dic principi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum, & dixisti: Deus ego sum, & in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, & non Deus, & dediti cor tuum quasi cor Dei.

3 Ecce sapienter es tu Daniele: omnis secretum non est absconditum a te.

4 In sapientia & prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: & acquisisti aurum & argentum in thesauris tuis.

5 In multitudine sapientiæ tuæ, & in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: & elevatum est cor tuum in robore tuo.

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei:

7 Ideo ecce ego adducam super te alienos, robustissimos gentium: & nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiæ tuæ, & pollutent decorem tuum.

8 Interficiet, & detrahet te: & morietis in interitu occisorum in corde maris.

9 Numquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficientibus te: cum sis homo, & non Deus, in manu occidentium te?

10 Morte incircumcisorum morietis in manu alienorum: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

11 Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis leva planctum super regem Tyri:

12 Et dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore,

13 In deliciis paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, & jaspis, chrysolithus, & onyx, & berillus, sapphirus, & carbunculus, & smaragdus: aurum opus decoris tui: & foramina tua in die, qua conditus es, præparata sunt.

14 Tu cherub extensus, & protegens, & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti.

15 Perfectus in vitiis tuis a die conditionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te.

16 In multitudine negotiationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate, & peccasti: & ejeci te de monte Dei, & perdidisti te, o cherub protegens, de medio lapidum ignitorum.

17 Et elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram projecisti te: ante faciem regum dedit te ut cerneret te.

18 In multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tuæ, polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videndum te.

19 Omnes qui viderint te in gentibus, obstupescunt super te: nihili factus es, & non eris in perpetuum.

20 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

21 Fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem: & prophetabis de ea.

22 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Sidon, & glorificabor in medio tui: & scient quia ego Dominus, cum fecero in ea judicia, & sanctificatus fuero in ea.

23 Et immittam ei pestilentiam, & sanguinem in plateis ejus: & corruent interfecti in medio ejus gladio per circuitum: & scient quia ego Dominus.

24 Et non erit ultra domui Israel offensiculum amaritudinis, & spina dolore interens undique per circuitum eorum, qui adversantur eis: & scient quia ego Dominus Deus.

25 Hæc dicit Dominus Deus: Quando congregavero domum Israel de populis, in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus: & habitabunt in terra sua, quam dedi sermo meo Jacob.

26 Et habitabunt in ea securi: & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter, cum fecero judicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum: & scient quia ego Dominus Deus eorum.

CAPUT XXIX.

Adversus regem Ægypti ac regnum ejus in solitudine redigendum, post 40 tamen annos revocandum, licet non ad pristinam gloriam. Terra Ægypti datur Nabuchodonosor, eo quod cum suo exercitu laboraverit devastando Tyrum.

1 **I**N anno decimo, decimo mense, undecima die mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti, & prophetabis de eo, & de Ægypto universa:

3 Loquere, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharaon rex Ægypti, draco magnæ, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicitis: Meus est fluvius, & ego feci memetipsum.

4 Et ponam frænum in maxillis tuis: & agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis: & extraham te de medio fluminum tuorum, & univèrsi pisces tui squamis tuis adhærebunt.

5 Et projiciam te in desertum, & omnes pisces fluminis tui: super faciem terræ cades, non colligeris: neque congregaberis: bestis terræ, & volatilibus cæli, dedi te ad devorandum:

6 Et scient omnes habitatores Ægypti quia ego Dominus: † pro eo quod fuisti baculus arundinis domui Israël.

7 Quando apprehenderunt te manu, & contractus es, & lacerasti omnem humerum eorum: & innitentibus eis super te, comminutus es, & dissolvisti omnes venes eorum.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te gladium & interficiam de te hominem, & jumentum.

9 Et erit terra Ægypti in desertum, & in solitudinem: & scient quia ego Dominus: pro eo quod dixeris: Fluvius meus est, & ego feci eum.

10 Idcirco ecce ego ad te, & ad flumina tua: daboque terram Ægypti in solitudines, gladio dissipatam, a turre Syenes, usque ad terminos Æthiopiæ.

11 Non pertranfibit eam pes hominis, neque pes jumenti gradietur in ea: & non habitabitur quadraginta annis.

12 Daboque terram Ægypti desertam in medio terrarum desertarum, & civitates ejus in medio urbium subversarum, & erunt desolatæ quadraginta annis: & dispergam Ægyptios in nationes, & ventilabo eos in terras.

13 Quia hæc dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Ægyptum de populis, in quibus dispersi fuerant.

14 Et reducam captivitate[m] Ægypti, & colloabo eos in terra Phathures, in terra natalitatis suæ: & erunt ibi in regnum humile:

15 Inter cetera regna erit humillima, & non elevabitur ultra super nationes, & imminuam eos ne imperent gentibus.

16 Neque erunt ultra domui Israël in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant, & sequantur eos: & scient quia ego Dominus Deus.

17 Et factum est in vigesimo & septimo anno, in primo, in una mensis: factum est verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis fervire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est: & merces non est reddita ei, neque exercitui ejus, de Tyro, pro servitute qua servivit mihi adversus eam.

19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Ægypti: & accipiet multitudinem ejus, & deprædabitur manus ejus, & diripiet spolia ejus: & erit merces exercitui illius.

20 Et operi, quo servivit adversus eam: dedi ei terram Ægypti, pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.

21 In die illo pullulabit cornu domui Israël, & tibi dabo apertum os in medio eorum: & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXX.

Omnes urbes Ægypti per regem Babylonis vastabuntur.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis propheta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ululate, vae, vae diei:

3 Quia juxta est dies, & appropinquat dies Domini: dies nubis, tempus gentium erit.

4 Et venier gladius in Ægyptum: & erit pavor in Æthiopia, cum ceciderit vulnerati in Ægypto, & ablata fuerit multitudo illius, & destructa fundamenta ejus.

5 Æthiopia, & Lybia, & Lydi, & omne reliquum vulgus, & Chub, & filii terræ cæderis, cum eis gladio cadent.

6 Hæc dicit Dominus Deus: Et corruent fulcrites Ægyptum, & destruetur superbia imperii ejus: a turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum.

7 Et dissipabuntur in medio terrarum desolataram, & urbes ejus in medio civitatum desolataram erunt.

8 Et scient quia ego Dominus: cum dederò ignem in Ægypto, & attritit fuerint omnes auxiliares ejus.

9 In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus, ad conterendam Æthiopiæ confidentiam, & erit pavor in eis in die Ægypti, quia absque dubio veniet.

10 Hæc dicit Dominus Deus: Cessare faciam multitudinem Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis.

11 Ipse & populus ejus cum eo, fortissimi gentium, adducuntur ad disperendam terram: & evaginabunt gladios suos super Ægyptum: & implebunt terram interfectis.

12 Et faciam alveos fluminum aridos, & irradam terram in manus pessimorum: & dissipabo terram & plenitudinem ejus manu alienorum, ego Dominus locutus sum.

13 † Hæc dicit Dominus Deus: Et disperdam simulachra, & cessare faciam idola de Memphis: & dux de terra Ægypti non erit amplius: & dabo terrorem in terra Ægypti.

14 Et disperdam terram Phathures, & dabo ignem in Taphnis, & faciam judicia in Alexandria.

15 Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Ægypti, & interficiam multitudinem Alexandriæ.

16 Et dabo ignem in Ægypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, & Alexandria erit dissipata, & in Memphis angustia[rum] quotidiane.

17 Juvenes Heliopoles & Bubasti gladio cadent, & ipsæ captivæ ducentur.

18 Et in Taphnis nigrescet dies, cum contrivèro ibi scepra Ægypti, & defecerit in ea superbia potentia[rum] ejus: ipsam nubes operiet, filia[rum] autem ejus in captivitate[m] ducentur.

19 Et judicia faciam in Ægypto: & scient quia ego Dominus.

20 Et factum est in undecimo anno, in primo mense, in septima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

21 Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi: & ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, & fasciaretur linteolis, ut recepto robore posset tenere gladium.

22 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, & comminuam brachium ejus forte, sed contractum: & desiciam gladium de manu ejus:

23 Et dispergam Ægyptum in gentibus, & ventilabo eos in terris:

24 Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu ejus: & confringam brachia Pharaonis, & gement gemitibus interfecti coram facie ejus.

25 Et confortabo brachia regis Babylonis, & brachia Pharaonis cadent: & scient quia ego Dominus, cum dederò gladium meum in manu regis Babylonis, & extenderit eum super terram Ægypti.

† Isai.
36. 6.

† Zach.
13. 2.

26 Et dispergam Ægyptum in nationes, & ventilabo eos in terras, & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXI.

Sublimitatem regis Pharaonis cum Assur comparat, & utriusque similem predicat introitum.

1 ET factum est in anno undecimo, tertio mense, una mensis, factam est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis dic Pharaoni regi Ægypti, & populo ejus: Cui similis factus es in magnitudine tua?

3 Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis, & frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, & inter condensas frondes elevatum est cacumen ejus.

4 Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltavit illum: flumina ejus manabant in circuiu radicem ejus, & rivus suos emisit ad universa ligna regionis.

5 Propterea elevata est altitudo ejus super omnia ligna regionis: & multiplicata sunt arbuta ejus, & elevati sunt rami ejus præ aquis multis.

6 Cumque extendisset umbram suam, in ramis ejus fecerunt nidus omnia volatilia cæli, & sub frondibus ejus genuerunt omnes bestię saltuum, & sub umbraculo illius habitabat cæteris gentium plurimarum.

7 Eratque pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatactione arbutorum suorum: erat enim radix illius juxta aquas multas.

8 Cedri non fuerunt altiores in paradiso Dei, abietes non adæquaverunt summitem ejus, & platani non fuerunt æquæ frondibus illius: omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini ejus.

9 Quoniam speciosum feci eum, & multis condensisque frondibus: & æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiso Dei.

10 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine, & dedit summitem suum virentem atque condensam, & elevatum est cor ejus in altitudine sua:

11 Tradidi eum in manu fortissimi gentium, faciens faciet ei: juxta impietatem ejus ejeci eum.

12 Et succident eum alieni, & crudelissimi nationum, & projicient eum super montes, & in cunctis convallibus corruent rami ejus, & confringentur arbuta ejus in universis rupibus terræ: & recedent de umbraculo ejus omnes populi terræ, & relinquunt eum.

13 In ruina ejus habitaverunt omnia volatilia cæli, & in ramis ejus fuerunt universæ bestię regionis.

14 Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarem, nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate sua omnia quæ irrigantur aquis: quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam, in medio filiorum hominum, ad eos qui descendunt in lacum.

15 Hæc dicit Dominus Deus: In die quando descendit ad inferos, induxi lacum, operui eum abyssis: & prohibui flumina ejus, & coarctavi aquas multas: contristatus est super eum Libanus, & omnia ligna agri concussa sunt.

16 A sonitu ruinæ ejus commovi gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum: & consolata sunt

in terra infima omnia ligna voluptatis e grege arque præclara in Libano, universa quæ irrigabantur aquis.

17 Nam & ipsi cum eo descendunt in infernum ad intersectos gladio: & brachium uniuscujusque sedebit sub umbraculo ejus in medio nationum.

18 Cui assimilatus es o inclyte atque sublimis inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam: in medio incircumciforum dormies, cum eis qui intersecti sunt gladio: ipse est Pharaon, & omnis multitudo ejus; dicit Dominus Deus.

CAPUT XXXII.

Pharaon quantumvis sublimis, conterendus est a rege Babylonis: cujus vastatione plurimi reges obstupescunt, pluresque nationes cum eo in abyssum detrahentur.

1 ET factum est, duodecimo anno, in mense duodecimo, in una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, & dices ad eum: Leoni gentium assimilatus es, & draconi qui est in mari: & ventilabas cornu in fluminibus tuis, & conturbabas aquas pedibus tuis, & concuocabas flumina eorum.

3 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum, & extraham te in arena mea.

4 Et projiciam te in terram, super faciem agri abjiciam te: & habitare faciam super te omnia volatilia cæli, & saturabo de te bestias universæ terræ.

5 Et dabo carnes tuas super montes, & implebo colles tuos sanie tua.

6 Et irrigabo terram serotæ sanguinis tui super montes, & valles implebuntur ex te.

7 Et operiam, cum exinxi fueris, caelum, & nigrescere faciam stellas ejus: solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum.

8 Omnia luminaria cæli meretæ faciam super te: & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ceciderit vulnerati tui in medio terræ, ait Dominus Deus.

9 Et irritabo cor populorum multorum, cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis.

10 Et stupescere faciam super te populos multos: & reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare cæperit gladius meus super facies eorum: & obstupescunt repente singuli pro anima sua in die ruinæ tuæ.

11 Quia hæc dicit Dominus Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi.

12 In gladiis forium dejiciam multitudinem tuam: Inexpugnabiles omnes gentes hæ: & vastabunt superbiam Ægypti, & dissipabitur multitudo ejus.

13 Et perdam omnia jumenta ejus, quæ erant super aquas plurimas: & non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungula jumentorum turbabit eas.

14 Tunc purissimas reddam aquas eorum, & flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus:

15 Cum dedero terram Ægypti desolatam, deserent autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores ejus: & scient quia ego Dominus.

† Supra 22. 23. & 17. 20.

† Isaia 23. 10. Joel 2. 10. & 3. 15. Martii. 24. 29.

16 Planctus est, & plangent eum: filiae gentium plangent eum: super Ægyptum, & super multitudinem ejus plangent eum, ait Dominus Deus.

17 Et factum est in duodecimo anno, in quintadecima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti: & detrahe eam ipsam, & filias gentium robustarum, ad terram ultimam, cum his qui descendunt in lacum.

19 Quo pulchrior es? descende, & dormi cum incircumcisus.

20 In medio intersectorum gladio cadent: gladius datus est, attraxerunt eam, & omnes populos ejus.

21 Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxiliatoribus ejus descenderunt, & dormierunt incircumcisi, interfecti gladio.

22 Ibi Affur, & omnis multitudo ejus: in circuitu illius sepulchra ejus: omnes interfecti, & qui ceciderunt gladio.

23 Quorum data sunt sepulchra in novissimis loci: & facta est multitudo ejus per gyrum sepulchri ejus: universi interfecti, cadentesque gladio, qui dederant quondam formidinem in terra viventium.

24 Ibi Alam, & omnis multitudo ejus per gyrum sepulchri sui: omnes hi interfecti, nescientesque gladio: qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam: qui posuerunt terrorem suum in terra viventium, & portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum.

25 In medio intersectorum posuerunt cubile ejus in universis populis ejus: in circuitu ejus sepulchrum illius: omnes hi incircumcisi, interfectique gladio: dederunt enim terrorem suum in terra viventium, & portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum: in medio intersectorum positi sunt.

26 Ibi Mofoch, & Thubal, & omnis multitudo ejus: in circuitu ejus sepulchra illius: omnes hi incircumcisi, interfectique & cadentes gladio: quia dederunt formidinem suam in terra viventium.

27 Et non dormiunt cum fortibus, cadentibusque & incircumcisus, qui descenderunt ad infernum cum armis suis, & posuerunt gladios suos sub capitibus suis, & fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum: quia terror fortium facti sunt in terra viventium.

28 Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris, & dormies cum interfectis gladio.

29 Ibi Idmæa, & reges ejus, & omnes duces ejus, qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio: & qui cum incircumcisus dormierunt, & cum his qui descendunt in lacum.

30 Ibi principes Aquilonis omnes, & universi venatores: qui deducti sunt cum interfectis, paventes, & in sua fortitudine confusi: qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio, & portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum.

31 Vidit eos Pharao, & consolatus est super universa multitudinem suam, quæ interfecta est gladio: Pharao, & omnis exercitus ejus, ait Dominus Deus:

32 Quia dedi terrorem meum in terra viventium, & dormivi in medio incircumcisorum cum interfectis gladio: Pharao, & omnis multitudo ejus, ait Dominus Deus.

CAPUT XXXIII.

Si speculator visum imminens malum non annuntiaverit, reus erit percuntium: quod si annuntiaverit, salus is qui sibi non cavuit reus erit. Justus quoque si suam deserat justitiam, damnabitur. & impius si convertatur, salvabitur. Nec confidant de terra sibi data in possessionem, quoniam propter suas iniquitates pendetur, & terra in solitudinem redigetur.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis loquere ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra cum induero super eam gladium, & tulerit populus terræ virum unum de novissimis suis, & constituerit eum super se speculatorem:

3 Et ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annuntiaverit populo:

4 Audiens autem, quisquis ille est, sonitum buccinæ, & non se observaverit, veneritque gladius, & tulerit eum: sanguis ipsius super caput ejus erit.

5 Sonum buccinæ audivit, & non se observavit, sanguis ejus in ipso erit: si autem se custodierit, animam suam salvabit.

6 Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram.

7 **†** Et tu fili hominis, speculatorem dedi domui Israel: audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me.

8 Si me dicente ad impium: Impie, morietur morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.

9 Si autem annuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua: ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti.

10 Tu ergo fili hominis die ad domum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostras, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus?

11 **†** Dic ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, & vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris pessimis: & quare moriemini domus Israel?

12 Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui: Justitia justis non liberabit eum in quacumque die peccaverit: & impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua: & justus non poterit vivere in justitia sua, in quacumque die peccaverit.

13 Etiam si dixerit justo quod vita vivat, & confusus in justitia sua fecerit iniquitatem, omnes justitiae ejus oblivioni tradentur, & in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur.

14 Si autem dixerit impio: Morie morieris: & egerit penitentiam a peccato suo, feceritque judicium & justitiam,

15 Et pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum: vita vivet, & non morietur.

16 Omnia peccata ejus, quæ peccavit, non imputabuntur ei: judicium & justitiam fecit, vita vivet.

† Supr.
3. 17.

† Supr.
18. 23.
32.

17 Et dixerunt filii populi tui: Non est æqui ponderis via Domini: & ipsorum via iniusta est.

18 Cum enim recesserit iustus a iustitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis.

19 Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque iudicium & iustitiam, vivet in eis.

† Supr.
18. 25.

20 † Et dicitis: Non est recta via Domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis, domus Israel.

21 Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigracionis nostræ, venit ad me qui fugerat de Ierusalem, dicens: Vastata est civitas.

22 Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui fugerat: aperuitque os meum donec veniret ad me mane, & aperto ore meo non filii amplius.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

24 Filii hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes ajunt: Unus erat Abraham, & hereditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem.

25 Idcirco dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, & oculos vestros levatis ad immunditias vestras, & sanguinem funditis: numquid terram hereditate possidebitis?

26 Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominaciones, & unuquisque uxorem proximi sui polluit: & terram hereditate possidebitis?

27 Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent: & qui in agro est, bestias tradetur ad devorandum: qui autem in prædiis & speluncis sunt, peste morientur.

28 Et dabo terram in solitudinem, & in desertum, & deficiet superba fortitudo ejus: & desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat.

29 Et sciet quia ego Dominus, cum dedero terram eorum desolatam, & desertam, propter universas abominaciones suas, quas operati sunt.

30 Et tu fili hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te juxta muros, & in ostiis domorum, & dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, & audiamus quis sit sermo egrediens a Domino.

31 Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus, & sedent coram te populus meus: & audiunt sermones tuos, & non faciunt eos: quia in canticum otis sui vertunt illos, & avaritiam suam sequitur cor eorum.

32 Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi dulcique sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.

33 Et cum venerit quod prædictum est (ecce enim venit) tunc scient quod propheta fuerit inter eos.

C A P U T XXXIV.

Ex manibus pastorum, qui neglecto grege tantum que sua sunt curant, dicit Dominus se oves suas liberaturum: quodque eas in iudicio pascet, suscitaturus super eas servum suum David, sub quo in omni terra libertate secure pascantur: ostenditque gregem suum esse populum Israel, & se Deum ipsorum.

1 ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Filii hominis propheta de pastoribus Israel: propheta, & dices pastoribus: Hæc di-

cit Dominus Deus: † Væ pastoribus Israel, qui pascabant semetipsos: nonne greges a pastoribus pascuntur?

† Jerem.
23. 1.
Supra
13. 3.

3 Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascabatis.

4 Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, & quod abjectum est non eduxistis, & quod perierat non quaesistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia.

5 Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor: & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt.

6 Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in universo colle excelsio: & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret.

7 Propterea pastores audite verbum Domini: 8 Vivo ego, dicit Dominus Deus: quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor: neque enim quaesierunt pastores mei gregem meum, sed pascabant pastores semetipsos, & greges meos non pascabant:

9 Propterea pastores audite verbum Domini:

10 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam.

11 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas.

12 Sicut visitat pastor gregem suum, in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum: sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis.

13 Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in certam suam: & pascam eas in montibus Israel, in rivis, & in cunctis sedibus terræ.

14 In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel erunt pascua earum: ibi requiescent in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus pascuntur super montes Israel.

15 Ego pascam oves meas, & ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus.

16 Quod perierat requiram, & quod abjectum erat reducam, & quod contractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo, & quod pingue & forte custodiam: & pascam illas in iudicio.

17 Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pecus & pecus, arietum, & hircorum.

18 Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris: & cum purissimam aquam biberetis, reliquias pedibus vestris turbabatis.

19 Et oves meæ his, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascabantur: & quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant.

20 Propterea hæc dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue, & macilentum:

21 Pro eo quod lateribus & humeris impingebatis, & cornibus vestris vendicabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras:

22 Salvo gregem meum, & non erit ultra in rapinam, & iudicabo inter pecus & pecus.

23 † ET SUSCITABO SUPER EAS PASTOREM UNUM, qui pascet eas, & ipse servum meum David: ipse pascet eas, & ipse erit eis in pastorem.

24 Ego autem Dominus ero eis in Deum: & servus meus David princeps in medio eorum: ego Dominus locutus sum.

25 Et faciam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias pessimas de terra: & qui habitant in deserto, securi dormient in salubus.

26 Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem: & deducam imbrem in tempore suo: pluvia benedictionis erunt.

27 Et dabit lignum agri fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt in terra sua absque timore: & scient quia ego Dominus, cum contrivero catenas iugum eorum, & erit eis de manu imperantium sibi.

28 Et non erunt ultra in rapinam in gentibus, neque bestiae terrae devorabunt eos: sed habitabunt confidenter absque ullo terrore.

29 Et suscitabo eis germen nominatum: & non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium gentium.

30 Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis, & ipsi populus meus domus Israel: ait Dominus Deus.

31 † Vos autem greges mei, greges pascuameae, homines estis: & ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus.

CAPUT XXXV.

Montis Seir sive Idumaeorum futura vastatio, eo quod populum Dei afflixerint.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam adversum montem Seir, & prophetabis de eo, & dices illi:

3 Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, & extendam manum meam super te, & dabo te desolatam atque desertum.

4 Urbes tuas demoliar, & tu desertus eris: & scies quia ego Dominus.

5 Eo quod fueris inimicus sempiternus, & conculseris filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremae.

6 Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam sanguini tradam te, & sanguis te persequetur: & cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te.

7 Et dabo montem Seir desolatam atque desertum: & auferam de eo euntem, & redeuntem.

8 Et implebo montes ejus occisorum suorum: in collibus tuis, & in vallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent.

9 In solitudines sempiternas tradam te, & civitates tuae non habitabuntur: & scietis quia ego Dominus Deus.

10 Eo quod dixeris: Duae gentes, & duae terrae meae erunt, & hereditate possidebo eas: cum Dominus esset ibi:

11 Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam juxta iram tuam, & secundum zelum tuum, quem fecisti odio habens eos: & notus efficiat per eos cum te iudicavero.

12 Et scies quia ego Dominus audivi universa opprobria tua, quae locutus es de montibus Israel, dicens: Deserti, nobis ad devorandum dati sunt.

13 Et insurrexistis super me ore vestro, & derogastis adversum me verba vestra: ego audivi.

14 Haec dicit Dominus Deus: Laetante universa terra, in solitudinem te redigam.

15 Sicuti gavissus es super hereditatem domus Israel, eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissipatus eris mons Seir, & Idumaea omnis: & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXVI.

Quia populus Dei erat in opprobrium gentibus, eo quod propter sua peccata dispersi essent in captivitate, dicit Dominus, non propter illum, sed propter se reditura cum in terram suam, quodque super ipsum effunder aquam mundam, faciens eum in suis praeceptis ambulare, magnaque frui felicitate.

1 TU autem fili hominis propheta super montes Israel, & dices: † Montes Israel audite verbum Domini:

2 Haec dicit Dominus Deus: Eo quod dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines sempiternae in hereditatem datae sunt nobis:

3 Propterea vaticinare, & dic: Haec dicit Dominus Deus: pro eo quod desolati estis, & conculcati per circuitum, & facti in hereditatem reliquis gentibus, & ascendistis super labium linguae, & opprobrium populi:

4 Propterea montes Israel audite verbum Domini Dei: Haec dicit Dominus Deus montibus, & collibus, torrentibus, vallibusque, & desertis, parietinis, & urbibus derelictis, quae depopolatae sunt, & subsannatae a reliquis gentibus per circuitum.

5 Propterea haec dicit Dominus Deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus, & de Idumaea universa, quae dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, & toto corde, & ex animo: & ejecerunt eam ut vastarent:

6 Idcirco vaticinare super humum Israel, & dices montibus & collibus, jugis & vallibus: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego in zelo meo, & in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis.

7 Idcirco haec dicit Dominus Deus: Ego levavi manum meam, ut gentes, quae in circuitu vestro sunt, ipsae confusionem suam portent.

8 Vos autem montes Israel ramos vestros germinetis, & fructum vestram afferatis populo meo Israel: prope enim est ut veniat:

9 Quia ecce ego ad vos, & convertar ad vos, & arabimini, & accipietis ventem.

10 Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel: & habitabuntur civitates, & ruinosae instaurabuntur.

11 Et replebo vos hominibus, & jumentis: & multiplicabuntur, & crescent: & habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo majoribus, quam habuistis ab initio: & scietis quia ego Dominus.

12 Et adducam super vos homines, populum meum Israel, & hereditate possidebunt te: & eris eis in hereditatem, & non addes ultra ut absque eis sis.

13 Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, & suffocans gentem tuam:

14 Propterea homines non comedes amplius, & gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus:

15 Nec audiam faciam in te amplius confusionem gentium, & opprobrium populorum nequaquam portabis, & gentem tuam non amittes amplius: ait Dominus Deus.

† Supra 6. 3.

CAPUT XXXVII.

16 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

17 Fili hominis, domus Israel habitaverunt in humo sua, & polluerunt eam in viis suis, & in studiis suis; juxta immunditiam mensurata facta est via eorum coram me.

18 Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem fuderunt super terram, & in idolis suis polluerunt eam.

19 Et dispersi eos in gentes, & ventilati sunt in terras: juxta vias eorum, & adinventiones eorum judicavi eos.

20 Et ingressi sunt ad gentes, ad quas introierunt, & † polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis: Populus Domini iste est, & de terra ejus egressi sunt.

21 Et peperi nomini sancto meo, quod polluerat domus Israel in gentibus, ad quas ingressi sunt.

22 Ideo dices domui Israel: hæc dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod pollulistis in gentibus, ad quas intrastis.

23 Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter gentes, quod pollulistis in medio earum: ut sciant gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis.

24 Tollam quippe vos de gentibus, & congregabo vos de universis terris, & adducam vos in terram vestram.

25 Et effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & ab universis idolis vestris mundabo vos.

26 † Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri: & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.

27 Et spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & scientia mea custodiatis & operemini.

28 Et habitabitis in terra, quam dedi patribus vestris: & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

29 Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris: & vocabo frumentum, & multiplicabo illud, & non imponam vobis famem.

30 Et multiplicabo fructum ligni, & gemina agri, ut non portetis ultra opprobrium famis in gentibus.

31 Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum: & displicebunt vobis iniquitates vestrae, & scelera vestra.

32 Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus: notum sit vobis: confundimini, & erubescite super vias vestras, domus Israel.

33 Hæc dicit Dominus Deus: In die, qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, & inhabitari fecero urbes, & inflauravero ruinas.

34 Et terra deserta fuerit exulta, quæ quondam erat desolata in oculis omnis viatoris,

35 Dicent: terra illa inculta, facta est ut hortus voluptatis: & civitates desertæ, & desiturae atque suffocæ, munite sederunt.

36 Et scient gentes quæcumque derelictæ fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificavi dispersa, plantavique inculta, ego Dominus locutus sum, & fecerim.

37 Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem hominum,

38 Ut gregem sanctum, ut gregem Jerusalem in sollemnitatibus ejus: Sic erunt civitates desertæ, plene gregibus hominum: & scient quia ego Dominus.

In figura aridorum essum reviviscientium, designat filios Israel qui de omni prosperitate desperant, reducendos in terram suam: & per duo ligna conjuncta significat unum fore regnum Juda & Israel, qui sub uno rege ac pastore David observaturi sint mandata Domini, qui cum ipsis pactum foret sempiternum.

1 **F**acta est super me manus Domini, & eduxit me in spiritu Domini: & dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus:

2 Et circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer.

3 Et dixit ad me: Fili hominis putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti.

4 Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis: & dices eis: Ossa arida audite verbum Domini.

5 Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis.

6 Et dabo super vos nervos, & succrescere faciam super vos carnes, & superextendam in vobis cutem: & dabo vobis spiritum, & vivetis, & scietis quia ego Dominus.

7 Et prophetavi sicut præceperat mihi: factus est autem sonitus, prophetante me, & ecce commotio: & accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam.

8 Et vidi: & ecce super ea nervi & carnes ascenderunt: & extensa est in eis cutis desuper, & spiritum non habebant.

9 Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare filii hominis, & dices ad spiritum: Hæc dicit Dominus Deus: A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, & revivificent.

10 Et prophetavi sicut præceperat mihi: & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde.

11 Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc universa, domus Israel est: ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & perit spes nostra, & abscessi sumus.

12 Propterea vaticinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, populus meus: & indicam vos in terram Israel.

13 Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus:

14 Et dederò spiritum meum in vobis, & vixeritis, & requiescere vos faciam super humum vestram: & scietis quia ego Dominus locutus sum, & feci, ait Dominus Deus.

15 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

16 Et tu fili hominis sime tibi lignum unum: & scribe super illud: Judæ, & filiorum Israel sociorum ejus: & tolle lignum alterum, & scribe super illud: Joseph ligno Ephraim, & cunctæ domui Israel, sociorumque ejus.

17 Et adijunge illa, unum ad alterum tibi in lignum unum: & erunt in unionem in manu tua.

18 Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: Nonne irascas nobis quid in his tibi velis?

† Mai.
5.
Rom.2.
14.

† Supra
11.19.

19 Loqueris ad eos : Hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego assumam lignum Joseph, quod est in manu Ephraim, & tribus Israel, quæ sunt ei adjunctæ : & dabo eas pariter cum ligno Juda, & faciam eas in lignum unum : & erunt unum in manu ejus.

20 Erunt autem ligna, super quæ scripseris in manu tua, in oculis eorum.

21 Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum, ad quas abierunt : & congregabo eos undique, & adducam eos ad humum suam.

22 † Et faciam eos in gentem unam in terra in montibus Israel, & rex unus erit omnibus imperans : & non erunt ultra duæ gentes, nec dividuntur amplius in duo regna.

23 Neque polluerunt ultra in idolis suis, & abominationibus suis, & cunctis iniquitatibus suis : & salvos eos faciam de universis sedibus, in quibus peccaverunt, & emundabo eos : & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus.

24 † Et servus meus David rex super eos, & pastor unus erit omnium eorum : in judiciis meis ambulabunt, & mandata mea custodient, & facient ea.

25 Et habitabunt super terram, quam dedi sermo meo Jacob, in qua habitaverunt patres vestri : & habitabunt super eam ipsi, & filii eorum, & filii filiorum eorum, usque in sempiternum : & David servus meus princeps eorum in perpetuum.

26 † Et percitiam illis fœdus pacis, pactum sempiternum erit eis : & fundabo eos, & multiplicabo, & dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum.

27 Et erit tabernaculum meum in eis : & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi populus.

28 Et scient gentes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

C A P U T XXXVIII.

Habitantibus post reditum captivitatem secure filiis Israel in oppidis suis, adducet Dominus in novissimis diebus contra eos Gog cum ingenti exercitu: sed & hunc cum suo exercitu multis cladibus postea consumet.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 † Fili hominis pone faciem tuam contra Gog, terram Magog principem capitibus Mosoch & Thubal, & vaticinare de eo,

3 Et dices ad eum : Hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego ad te Gog principem capitibus Mosoch & Thubal,

4 Et circumagam te, & ponam frangam in maxillis tuis : & educam te, & omnem exercitum tuum, equos & equites vestitos lorice universos, multitudinem magnam, hastam & clypeum arripientium & gladium.

5 Persæ, Ethiopes, & Lybes cum eis, omnes scutati & galeati.

6 Gomer, & universa agmina ejus, domus Thogorma, latera aquilonis, & totum robur ejus, populi que multi tecum.

7 Præpara, & instrue te, & omnem multitudinem tuam, quæ coærcata est ad te : & esto eis in præceptum.

8 Post dies multos visitaberis : in novissimo annorum venies ad terram, quæ reversa est a gladio, & congregata est de populis multis ad montes Israel, qui fuerunt deserti jugiter : hæc de populis educta est, & habitabunt in ea confiderent universi.

9 Ascendens autem quasi tempestas venies, & quasi nubes, ut operias terram tu, & omnia agmina tua, & populi multi tecum.

10 Hæc dicit Dominus Deus : In die illa ascendent sermones super cor tuum, & cogitabis cogitationem pessimam :

11 Et dices : Ascendam ad terram absque muro : veniam ad quiescentes, habitantesque secure : hi omnes habitant sine muro, vestes & portæ non sunt eis :

12 Ut diripias spolia, & invadas prædam, ut inferas manum tuam super eos, qui deserti fuerant, & postea restituti, & super populum, qui est congregatus ex gentibus, qui possidere cepit, & esse habitator umbilici terræ.

13 Saba, & Dedan, & negotiatores Tharsis, & omnes leones ejus dicent tibi : Numquid ad sumenda spolia tu venis? ecce ad diripiendam prædam congregasti multitudinem tuam, ut tollas argentum, & aurum, & auferas suppellectilem, arque substantiam, & diripias manubias infinitas.

14 Propterea vaticinare fili hominis, & dices ad Gog : Hæc dicit Dominus Deus : Numquid non in die illo, cum habitaverit populus meus Israel confiderens, scies?

15 Et venies de loco tuo a lateribus Aquilonis tu, & populi multi tecum, ascensores equorum universi, certus magnus, & exercitus vehementis.

16 Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes, ut operias terram. In novissimis diebus eris, & adducam te super terram meam : ut scient gentes me, cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, o Gog.

17 Hæc dicit Dominus Deus : Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus antiquis, in manu servorum meorum prophetarum Israel, qui prophetaverunt in diebus illorum temporum, ut adducerem te super eos.

18 Et erit in die illa, in die advenus Gog super terram Israel, ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo.

19 Et in zelo meo, in igne iræ meæ locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel :

20 † Et commovebuntur a facie mea pisces maris, & volucres cæli, & bestie agræ, & omne reptile quod movetur super humum, cunctique homines qui sunt super faciem terræ : & subvertentur montes, & cadent fepes, & omnis murus corruet in terram.

21 Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium, ait Dominus Deus : gladius uniuersusque in fratrem suum dirigetur.

22 Et judicabo eum peste, & sanguine, & imbre vehementi, & lapidibus immentis : ignem & sulphur pluum super eum, & super exercitum ejus, & super populos multos, qui sunt cum eo.

23 Et magnificabor, & sanctificabor : & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego Dominus.

C A P U T XXXIX.

Adducet Dominus Gog contra Israel, sed ipsum cum toto ejus exercitu ibi perdet; in cujus sepultura septem mensibus occupabuntur ad mundandam terram: Dominus filios Israel propter peccata ipsorum tradidit in captivitatem, sed reducet eos in terram suam ad nominis sui glorificationem.

1 **T**U autem fili hominis vaticinare adversum Gog, & dices : Hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego super te Gog principem capitibus Mosoch & Thubal :

† Joann.
20. 16.† Ifai.
40. 11.
Jerem.
23. 5.
Supra
34. 23.
Dan. 9.
24.
Joann.
1. 45.† Psal.
109. 4.
& 116.
2.
Joann.
12. 34.† Infra
39. 1.
Apoc.
10. 7.† Matt.
24. 29.
Luc. 21.
25.

2 Et circumagante, & educam te, & ascendere te faciam de lateribus Aquilonis: & adducam te super montes Israel.

3 Et percussam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua dejiciam.

4 Super montes Israel cades tu, & omnia agmina tua, & populi tui, qui sunt tecum, feris, avibus, omnique volatili, & bestiis terræ, dedi te ad devorandum.

5 Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

6 Et immittam ignem in Magog, & in his qui habitant in insulis confidenter: & scient quia ego Dominus.

7 Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei Israel, & non polluam nomen sanctum meum amplius: & scient gentes quia ego Dominus sanctus Israel.

8 Ecce venit, & factum est, ait Dominus Deus: hæc est dies, de qua locutus sum.

9 Et egredientur habitorum de civitatibus Israel, & succendent, & comburent arma, clypeum, & hastas, arcum, & sagittas, & baculos manuum, & contos: & succendent ea igni septem annis.

10 Et non portabunt ligna de regionibus, neque succident de saltibus: quoniam arma succendent igni, & deprædabuntur eos, quibus præda fuerant, & diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.

11 Et erit in die illa: dabo Gog locum nominatum sepulchrum in Israel: vallem viatorum ad orientem maris, quæ obstupescere faciet prætereuntes: & sepeliet ibi Gog, & omnem multitudinem ejus, & vocabitur valis multitudinis Gog.

12 Et sepelient eos domus Israel, ut mudent terram septem mensibus.

13 Sepeliet autem eum omnis populus terræ, & erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus.

14 Et viros jugiter constituent lustrantes terram, qui sepeliant & requirant eos qui remanserant super faciem terræ, ut emundent eam: post menses autem septem quætere incipient.

15 Et circuibunt peragrantes terram: cumque viderint os hominis, stantem juxta illud ritulum, donec sepefiant illud pollinctores in valle multitudinis Gog.

16 Nomen autem civitatis Amona, & stundabunt terram.

17 Tu ergo fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni voluceri, & universis avibus, cunctisque bestiis agri: Convenite, properate, concurrite undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victimam grædem super montes Israel: ut comedatis carnem, & bibatis sanguinem.

18 Carnes fortium comedetis, & sanguinem principum terræ bibetis: arietum, & agnorum, & hircorum, taurorumque & altilium, & pinguium omnium.

19 Et comedetis adipem in saturitatem, & bibetis sanguinem in ebrietatem, de victima, quam ego immolabo vobis:

20 Et saturabimini super mentam meam de equo, & equite forti, & de universis viris bellatoribus, ait Dominus Deus.

21 Et ponam gloriam meam in gentibus: & videbunt omnes gentes judicium meum, quod fecerim, & manum meam, quam posuerim super eos.

22 Et scient domus Israel, quia ego Dominus Deus eorum, a die illa, & deinceps.

23 Et scient gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus Israel, eo quod dereli-

querint me, & absconderim faciem meam ab eis: & tradiderim eos in manus hostium, & ceciderint in gladio universi.

24 Juxta immunditiam eorum & scelus feci eis, & abscondi faciem meam ab illis.

25 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Nunc reducam captivitatem Jacob, & miserebor omnis domus Israel: & assumam zelum pro nomine sancto meo.

26 Et portabunt confusionem suam, & omnem prævaricationem, qua prævaricati sunt in me, cum habitaverint in terra sua confidenter neminem formidantes:

27 Et reduxero eos de populis, & congregavero de terris inimicorum suorum, & sanctificatus fuero in eis, in oculis gentium plurimarum.

28 † Et scient quia ego Dominus Deus eorum, eo quod transferim eos in nationes, & congregaverim eos super terram suam, & non dereliquerim quemquam ex eis ibi.

29 Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum Israel, ait Dominus Deus.

† Supr. 26. 23.

CAPUT XL.

Propheta ostenditur futura reedificatio civitatis, cum mensura in longitudine, latitudine & altitudine singularum domus portarum, thalamorum, frontium, fenestrarum, vestibulorum, cubiculorum & graduum: item mensurati quatuor mensuram ad imolanda sacrificia: versum saxophylacia cantorum & sacerdotum, ac vestibula templi.

1 **I**N vigesimo quinto anno transmigrationis nostræ, in exordio anni, decima mensis, quartodecimo anno postquam percussa est civitas: in ipsa hæc die facta est super me manus Domini, & adduxit me illic.

2 In visionibus Dei adduxit me in terram Israel, & dimisit me super montem excelsum nimis: super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum.

3 Et introduxit me illic: & ecce vir, cujus erat species quasi species æris, & funiculus lineus in manu ejus, & calamus mensuræ in manu ejus: stabat autem in porta.

4 Et locutus est ad me idem vir: Fili hominis vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone cor tuum in omnia, quæ ego ostendam tibi: quia ut ostendantur tibi adductus es huc: annuntia omnia, quæ tu vides, domui Israel.

5 Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique, & in manu viri calamus mensuræ sex cubitorum, & palmo: & mensus est latitudinem ædificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

6 Et venit ad portam, quæ respiciebat viam Orientalem, & ascendit per gradus ejus: & mensus est limen portæ calamo uno latitudinem, id est, limen unum calamo uno in latitudine:

7 Et thalamum uno calamo in longum, & uno calamo in latum: & inter thalamos, quinque cubitos:

8 Et limen portæ juxta vestibulum portæ intrinsecus, calamo uno.

9 Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum, & frontem ejus duobus cubitis: vestibulum autem portæ erat intrinsecus.

10 Porro thalami portæ ad viam Orientalem, tres hinc & tres inde: mensura una trium, & mensura una frontium ex utraque parte.

11 Et mensus est latitudinem liminis portæ, decem cubitorum : & longitudinem portæ, tredecim cubitorum :

12 Et marginem ante thalamos cubitri unius : & cubitus unus finis utrimque : thalami autem, sex cubitorum erant hinc & inde.

13 Et mensus est portam a recto thalami, usque ad rectum ejus, latitudinem viginti-quinque cubitorum : ostium contra ostium.

14 Et fecit frontes per sexaginta cubitos : & ad frontem atrium portæ undique per circuitum.

15 Et ante faciem portæ, quæ pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos.

16 Et fenestras obliquas in thalamis, & in frontibus eorum, quæ erant intra portam undique per circuitum : similiter autem erant & in vestibulis fenestræ per gyrum intrinsecus, & ante frontes pictura palmarum.

17 Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum : triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.

18 Et pavimentum in fronte portarum, secundum longitudinem portarum erat inferius.

19 Et mensus est latitudinem a facie portæ inferioris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem, & ad Aquilonem.

20 Portam quoque, quæ respiciebat viam Aquilonis atrii exterioris, mensus est tam in longitudine, quam in latitudine.

21 Et thalamos ejus tres hinc, & tres inde : & frontem ejus, & vestibulum ejus secundum mensuram portæ prioris, quinquaginta cubitorum longitudinem ejus, & latitudinem viginti-quinque cubitorum.

22 Fenestræ autem ejus, & vestibulum, & sculpturæ secundum mensuram portæ, quæ respiciebat ad Orientem : & septem graduum erat ascensus ejus, & vestibulum ante eam.

23 Et porta atrii interioris contra portam aquilonis, & orientalem : & mensus est a porta usque ad portam centum cubitos.

24 Et eduxit me ad viam australem, & ecce porta, quæ respiciebat ad austrum : & mensus est frontem ejus, & vestibulum ejus, juxta mensuras superiores.

25 Et fenestras ejus, & vestibula in circuitu, sicut fenestras ceteras : quinquaginta cubitorum longitudine, & latitudine viginti-quinque cubitorum.

26 Et in gradibus septem ascendebatur ad eam : & vestibulum ante fores ejus : & cælaræ palmæ erant, una hinc, & altera inde in fronte ejus.

27 Et porta atrii interioris in via australi : & mensus est a porta usque ad portam in via australi, centum cubitos.

28 Et introduxit me in atrium interius ad portam australem : & mensus est portam juxta mensuras superiores.

29 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus eisdem mensuris : & fenestras ejus, & vestibulum ejus in circuitu, quinquaginta cubitos longitudinis, & latitudinis viginti-quinque cubitos.

30 Et vestibulum per gyrum longitudine viginti-quinque cubitorum, & latitudine quinque cubitorum.

31 Et vestibulum ejus ad atrium exterius, & palmas ejus in fronte : & octo gradus erant, quibus ascendebatur per eam.

32 Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem : & mensus est portam secundum mensuras superiores.

33 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus, sicut supra : & fenestras ejus, & vestibula ejus in circuitu, longitudine quinquaginta cubitorum, & latitudine viginti-quinque cubitorum.

34 Et vestibulum ejus, id est, atrii exterioris : & palmæ cælaræ in fronte ejus hinc & inde : & in octo gradibus ascensus ejus.

35 Et introduxit me ad portam, quæ respiciebat ad aquilonem : & mensus est secundum mensuras superiores.

36 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus, & fenestras ejus per circuitum, longitudine quinquaginta cubitorum, & latitudine viginti-quinque cubitorum.

37 Et vestibulum ejus respiciebat ad atrium exterius : & cælaræ palmarum in fronte ejus hinc & inde : & in octo gradibus ascensus ejus.

38 Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum : ibi lavabant holocaustum.

39 Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, & duæ mensæ inde : ut immoletur super eas holocaustum, & pro peccato, & pro delicto.

40 Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ, quæ pergit ad aquilonem, duæ mensæ : & ad latus alterum ante vestibulum portæ, duæ mensæ.

41 Quattuor mensæ hinc, & quattuor mensæ inde : per latera portæ octo mensæ erant, super quas immolabant.

42 Quattuor autem mensæ ad holocaustum, de lapidibus quadris extractæ : longitudine cubiti unius & dimidii : & latitudine cubiti unius & dimidii : & altitudine cubiti unius : super quas ponant vasa, in quibus immolatur holocaustum, & victima.

43 Et labia earum palmi unius, reflexa intrinsecus per circuitum : super mensas autem carnes oblationis.

44 Et extra portam anteriorem, gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portæ respicientis ad aquilonem : & facies eorum contra viam australem, una ex latere portæ orientalis, quæ respiciebat ad viam aquilonis.

45 Et dixit ad me : Hoc est gazophylacium, quod respicit viam meridianam : sacerdotum erit, qui excubant in custodiis templi.

46 Porro gazophylacium, quod respicit ad viam aquilonis, sacerdotum erit, qui excubant ad ministerium altaris : isti sunt filii Sadoe, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.

47 Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, & latitudine centum cubitorum per quadrum : & altare ante faciem templi.

48 Et introduxit me in vestibulum templi : & mensus est vestibulum quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde : & latitudinem portæ trium cubitorum hinc, & trium cubitorum inde.

49 Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem undecim cubitorum, & octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnæ erant in frontibus ; una hinc, & altera inde.

C A P U T X L I

Dispositio reedificandi templi juxta partes singulas.

ET introduxit me in templum, & mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos inde, latitudinem tabernaculi.

2 Et latitudo portæ, decem cubitorum erant: & latera portæ quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde: & mensus est longitudinem ejus quadraginta cubitorum, & latitudinem viginti cubitorum.

3 Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos: & portam, sex cubitorum: & latitudinem portæ, septem cubitorum.

4 Et mensus est longitudinem ejus viginti cubitorum, & latitudinem ejus viginti cubitorum ante faciem templi: & dixit ad me: Hoc est sanctum sanctorum.

5 Et mensus est parietem domus sex cubitorum: & latitudinem lateris quattuor cubitorum undique per circuitum domus.

6 Latera autem, latus ad latus, his triginta tria: & erant eminentia, quæ ingrederebant per parietem domus, in lateribus per circuitum, ut continerent, & non attingerent parietem templi.

7 Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam, & in conaculum templi deferebat per gyrum: idcirco latus erat templum in superioribus: & sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium.

8 Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio:

9 Et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum: & erat interior domus in lateribus domus.

10 Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique,

11 Et ostium lateris ad orationem: ostium unum ad viam aquilonis, & ostium unum ad viam australem: & latitudinem loci ad orationem, quinque cubitorum in circuitu.

12 Et ædificium, quod erat separatum, versusque ad viam respicientem ad mare, latitudinis septuaginta cubitorum: paries autem ædificii, quinque cubitorum latitudinis per circuitum: & longitudo ejus nonaginta cubitorum.

13 Et mensus est domum longitudinem, centum cubitorum: & quod separatum erat ædificium, & parietes ejus, longitudinis centum cubitorum.

14 Latitudo autem ante faciem domus, & ejus quod erat separatum contra orientem, centum cubitorum.

15 Et mensus est longitudinem ædificii contra faciem ejus, quod erat separatum ad dorsum: ethecas ex utraque parte centum cubitorum: & templum interius, & vestibula atrii.

16 Limina, & fenestras obliquas, & ethecas in circuitu per tres partes, contra uniuscujusque limen, stratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem usque ad fenestras, & fenestræ clausæ super ostia.

17 Et usque ad domum interiorum, & forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus, & forinsecus, ad mensuram.

18 Et fabrefacta cherubim & palma: & palma inter cherub & cherub, duasque facies habebat cherub.

19 Faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte, expressam per omnem domum in circuitu.

20 De terra usque ad superiora portæ, cherubim & palma: celatae erant in pariete templi.

21 Limen quadrangulum, & facies sanctuariorum, aspectus contra aspectum.

22 Altaris lignei trium cubitorum altitudo, & longitudo ejus duorum cubitorum: & an-

guli ejus, & longitudo ejus, & parietes ejus lignei. Et locutus est ad me: Hæc est mensa coram Domino.

23 Et duo ostia erant in templo, & in sanctuario.

24 Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem plicabantur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum.

25 Et caetera erant in ipsis ostiis templi cherubim, & sculpturae palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant: quam ob rem & grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus.

26 Super quæ fenestræ obliquæ, & similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli, secundum latera domus, latitudinemque parietum.

CAPUT XLII.

De gazophylaciis, caterisque quæ ad sacrorum usum pertinent readificandis.

1 ET eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem, & introduxit me in gazophylacium, quod erat contra separatam ædificium, & contra adem vergentem ad aquilonem.

2 In facie longitudinis, centum cubitos ostii aquilonis: & latitudinis quinquaginta cubitos.

3 Contra viginti cubitos atrii interioris, & contra pavementum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus junctæ porticui triplici.

4 Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubiti unius. Et ostia eorum ad aquilonem:

5 Ubi erant gazophylacia in superioribus humiliora: quia supponebant porticus, quæ ex illis eminebant de inferioribus, & de mediis ædificii.

6 Tristega enim erant, & non habebant columnas, sicut erant columnæ arriorum: propterea eminebant de interioribus, & de mediis a terra cubitis quinquaginta.

7 Et peribolus exterior secundum gazophylacia: quæ erant in viâ atrii exterioris ante gazophylacia: longitudo ejus quinquaginta cubitorum.

8 Quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exterioris, quinquaginta cubitorum: & longitudo ante faciem templi, centum cubitorum.

9 Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab oriente ingredientium in ea de atrio exteriori.

10 In latitudine periboli atrii, quod erat contra viam orientalem, in faciem ædificii separati, & erant ante ædificium gazophylacia.

11 Et via ante faciem eorum, juxta similitudinem gazophylaciorum, quæ erant in viâ aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic & latitudo eorum: & omnis introitus eorum, & similitudines, & ostia eorum.

12 Secundum ostia gazophylaciorum, quæ erant in viâ respiciente ad Notum: ostium in capite viæ: quæ via erat ante vestibulum separatam per viam orientalem ingredientibus.

13 Et dixit ad me: Gazophylacia aquilonis, & gazophylacia austris, quæ sunt ante ædificium separatam: hæc sunt gazophylacia sancta: in quibus vescentur sacerdotes, qui appropinquant ad Dominum in sancta sanctorum: ibi ponent sancta sanctorum, & oblationem pro peccato, & pro delicto: locus enim sanctus est.

14 Cum autem ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius: & ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant quia sancta sunt: vestienturque vestimentis aliis, & sic procedent ad populum.

15 Curaque compleisset mensuras domus interioris, eduxit me per viam portæ, quæ respiciebat ad viam orientalem: & mensus est eam undique per circuitum.

16 Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensuræ, quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.

17 Et mensus est contra ventum aquilonis quingentos calamos in calamo mensuræ per eorum.

18 Et ad ventum australem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.

19 Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ.

20 Per quatuor ventos mensus est murum ejus undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum, & latitudinem quingentorum cubitorum, dividens inter sanctuarium & vulgi locum.

CAPUT XLIII.

Gloria Domini apparente audit propheta quod filii Israel non amplius polluent nomen Domini, & quæ sint mensuræ altaris, ac sacrificia ad ipsum septem diebus expiandum.

1 **E**T duxit me ad portam, quæ respiciebat ad viam orientalem.

2 Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem: & vox erat ei quasi vox aquarum multarum, & terra splendebat a maiestate ejus.

† Supra 9. 1.

3 † Et vidi visionem, secundum speciem, quam videram, quando venit ut disperderet civitatem: & species secundum aspectum, quem videram juxta fluvium Chobar: & cecidi super faciem meam.

† Supra 1. 1.

4 Et maiestas Domini ingressa ad templum per viam portæ, quæ respiciebat ad orientem.

5 Et elevavit me spiritus, & introduxit me in atrium interius: & ecce repleta erat gloria Domini domus.

6 Et audiui loquentem ad me de domo, & vir qui stabat juxta me.

7 Dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei, & locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio filiorum Israel in æternum: & non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum, ipsi & reges eorum in fornicationibus suis, & in ruinis regum suorum, & in excelsis.

8 Qui fabricati sunt limen suum juxta limen meum, & postes suos juxta postes meos: & murus erat inter me & eos: & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea.

9 Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, & ruinas regum suorum a me: & habitabo in medio eorum semper.

10 Tu autem fili hominis ostende domui Israel templum, & confundantur ab iniquitatibus suis, & meritantur fabricam:

11 Et erubescant ex omnibus quæ fecerunt: Figuram domus, & fabricæ ejus exitus, & introitus, & omnem descriptionem ejus, & universa præcepta ejus, cunctumque ordinem ejus & omnes leges ejus ostende eis, & scribes in oculis eorum: ut custodiant omnes

descriptiones ejus, & præcepta illius, & faciant ea.

12 Ista est lex domus in summitate montis: Omnis finis ejus in circuitu, sanctum sanctorum est: hæc est ergo lex domus.

13 Iste autem mensuræ altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum & palmum: in sinu ejus erat cubitus & cubitus in latitudine, & definitio ejus usque ad labium ejus, & in circuitu, palmus unus: hæc quoque erat fossa altaris.

14 Et de sinu terræ usque ad crepidinem novissimam duo cubiti, & latitudo cubiti unus: & a crepidine minore usque ad crepidinem majorem quatuor cubiti, & latitudo cubiti unus.

15 Ipse autem Ariel quatuor cubitorum: & ab Ariel usque ad sursum, cornua quatuor.

16 Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis: quadrangulum æquis lateribus.

17 Et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis, per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis ejus: & corona in circuitu ejus dimidii cubiti, & sinus ejus unus cubiti per circuitum: gradus autem ejus versus ad Orientem.

18 Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris, in quacumque die fuerit fabricatum: ut offeratur super illud holocaustum, & effundatur sanguis.

19 Et dabis Sacerdotibus, & Levitis, qui sunt de semine Sadoc, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, ut offerant mihi vitulum de aumento pro peccato.

20 Et assumens de sanguine ejus, pones super quatuor cornua ejus, & super quatuor angulos crepidinis, & super coronam in circuitu: & mundabis illud, & expiabis.

21 Et tolles vitulum, qui oblatum fuerit pro peccato: & combures eum in separato loco domus extra sanctuarium.

22 Et in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato: & expiabunt altare, sicut expiaverunt in vitulo.

23 Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum, & arietem de grege immaculatum.

24 Et offeres eos in conspectu Domini: & mittent sacerdotes super eos sal, & offerent eos holocaustum Domino.

25 Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie: & vitulum de armento, & arietem de pecoribus, immaculatos offerent.

26 Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud: & implebunt manus ejus.

27 Expletis autem diebus, in die octava & ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, & quæ pro pace offerunt: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAPUT XLIV.

Porta sanctuarii clausa, qua solus Deus ingreditur: incircumcisi carne & corde non ingredientur sanctuarium, nec Levita qui idola secuti sunt, sed hi ministri domus erunt: filii autem Sadoc sacerdotes ingreditur, & horum leges ponuntur.

1 **E**T convertit me ad viam portæ sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad Orientem: & erat clausa.

2 Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non apertur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa

3 Principi . Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino : per viam portæ vestibuli ingredietur, & per viam ejus egredietur.

4 Et adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus : & vidi, & ecce implevit gloria Domini domum Domini : & cecidi in faciem meam.

5 Et dixit ad me Dominus : Fili hominis pone cor tuum, & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia, quæ ego loquor ad te de universis ceremoniis domus Domini, & de cunctis legibus ejus : & pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii.

6 Et dices ad exasperantem me domum Israel : Hec dicit Dominus Deus : Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel :

7 Eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde, & incircumcisos carne, ut sint in sanctuario meo, & polluant domum meam : & offeritis panes meos, adipem, & sanguinem : & dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris.

8 Et non servatis præcepta sanctuarii mei : & posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismetipsis.

9 Hec dicit Dominus Deus : Omnis alienigena incircumcisos corde, & incircumcisos carne, non ingredietur sanctuarium meum, omnis filius alienus qui est in medio filiorum Israel.

10 Sed & Levitæ, qui longe recesserunt a me in errore filiorum Israel, & erraverunt a me post idola sua, & portaverunt iniquitatem suam :

11 Erunt in sanctuario meo editi, & janitores portarum domus, & ministri domus : ipsi mactabunt holocausta, & victimas populi : & ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrant eis.

12 Pro eo quod ministraverint illis in conspectu idolorum suorum, & facti sunt domui Israel in offensivum iniquitatis : Idcirco levavi manum meam super eos, ait Dominus Deus, & portabunt iniquitatem suam :

13 Et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne sanctuarium meum juxta sancta sanctorum : sed portabunt confusionem suam, & scelera sua quæ fecerunt.

14 Et dabo eos janitores domus in omni ministerio ejus, & in universis quæ fiunt in ea.

15 Sacerdotes autem & Levitæ filii Sadoc, qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei, cum errarent filii Israel a me, ipsi accedent ad me ut ministrant mihi : & stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem, & sanguinem, ait Dominus Deus.

16 Ipsi ingredientur sanctuarium meum, & ipsi accedent ad mensam meam ut ministrant mihi, & custodient ceremonias meas.

17 Cumque ingredierent portas atrii interioris, vestibus lineis induentur : nec ascendet super eos quidquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris & intrinsecus.

18 Vitæ lineæ erunt in capitibus eorum, & femoralia lineæ erunt in lumbis eorum, & non accingentur in sudore.

19 Cumque egredierent atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis, in quibus ministraverant, & reponent ea in gazophylacio sanctuarii, & vestient se vestimen-

tis aliis : & non sanctificabunt populum in vestibus suis.

20 Caput autem suum non radent, neque comam nutrient : sed tonsentes attondent capita sua.

21 Et vinum non hiber omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius.

22 † Et viduam, & repudiatam non accipiant uxores, sed virgines de femine domus Israel : sed & viduam, quæ fuerit vidua a sacerdote, accipient.

23 Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum & pollurum, & inter mundum & immundum ostendent eis.

24 Et cum fuerit controversia, stabunt in iudiciis meis, & judicabunt : leges meas, & præcepta mea in omnibus sollempnitatibus meis custodient, & Sabbata mea sanctificabunt.

25 Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem & matrem, & filium & filiam, & fratrem & sororem, quæ alterum virum non habuerit : in quibus contaminabuntur.

26 Et postquam fuerit emundatus, septem dies numerabunt ei.

27 Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius, ut ministret mihi in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.

28 † Non erit autem eis hereditas, ego hereditas eorum : & possessionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum.

29 Victimam & pro peccato & pro delicto ipsi comedent : & omne votum in Israel ipsum erit.

30 † Et primitiva omnium primogenitorum, & omnia libamenta ex omnibus quæ offeruntur, sacerdotum erunt : & primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domui tue.

31 † Omne morticinum, & captum a bestia de avibus & de pecoribus non comedent Sacerdotes.

CAPUT XLV.

In terra divisione, separatis Domino primitiis, assignanda est certa portio sacerdotibus, Levitis, civitati, ac principi : servandaque æquitas in ponderibus, mensuris, primitiis & sacrificiis : quæ sacrificia offerentur primo ac septimo die primi mensis, & in sollempnitatibus Paschæ ac Tabernaculorum.

1 **C**umque cœperitis terram dividere sortito, separate primitias Domino, sanctificatum de terra, longitudine viginti quinque millia, & latitudine decem millia : sanctificatum erit in omni termino ejus per circuitum.

2 Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadrifariam per circuitum : & quinquaginta cubitis in suburbana ejus per gyrum.

3 Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque millium, & latitudinem decem millium, & in ipso erit templum, sanctumque sanctorum.

4 Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini : & erit eis locus in domos, & in sanctuarium sanctitatis.

5 Vingtiquinque autem millia longitudinis, & decem millia latitudinis, erunt Levitis, qui ministrant domui : ipsi possidebunt viginti gazophylacia.

† Lev. 21. 14.

† Num. 18. 20. Deut. 18. 1.

† Exod. 22. 29.

† Lev. 22. 8.

CAPUT XLVI.

6 Et possessionem civitatis dabitis quinque millia latitudinis, & longitudinis viginti quinque millia, secundum separationem sanctuarii, omni domui Israel.

7 Principi quinque hinc & inde in separationem sanctuarii, & in possessionem civitatis, contra faciem separationis sanctuarii, & contra faciem possessionis urbis: a latere Maris usque ad Mare, & a latere orientis usque ad orientem: Longitudinis autem iuxta unamquamque partem a termino occidentali usque ad terminum orientalem.

8 De terra erit ei possessio in Israel: & non depopulabuntur ultra principes populum meum: sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum.

9 Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel: iniquitatem & rapinas inermittite, & iudicium & iustitiam facite, separate confinia vestra a populo meo, ait Dominus Deus.

10 Statera iusta, & ephi iustam, & batus iustus erit vobis.

11 Ephi & batus æqualia, & unius mensuræ erunt: ut capiat decimam partem cori batus, & decimam partem cori ephi: iuxta mensuram cori erit aqua libratio eorum.

12 † Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli, & viginti quinque sicli, & quindecim sicli, mnam faciunt.

13 Et hæc sunt primitiæ, quas tolletis: sextam partem ephi de coro frumenti, & sextam partem ephi de coro hordei.

14 Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori est: & decem bati eorum faciunt: quia decem bati implent eorum.

15 Et arietem unum de grege ducentorum, de his quæ nutriunt Israel in sacrificio, & in holocaustum, & in pacifica, ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus.

16 Omnis populus terræ tenebitur primitiis his principi in Israel.

17 Et super principem erunt holocausta, & sacrificium, & libamina in sollempnitatibus, & in Calendis, & in Sabbatis, & in universis sollempnitatibus domus Israel: ipse faciet pro peccato sacrificium, & holocaustum, & pacifica ad expiandum pro domo Israel.

18 Hæc dicit Dominus Deus: In primo mense, una mensis, fumes vitulum de armento immaculatum, & expiabis sanctuarium.

19 Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato: & ponet in postibus domus, & in quatuor angulis crepidinis altaris, & in postibus portæ atrii interioris.

20 Et sic facies in septima mensis, pro unoquoque qui ignoravit, & errore deceptus est, & expiabis pro domo.

21 In primo mense, quartadecima die mensis, erit vobis Pascha sollempnitas: septem diebus azyma comedentur.

22 Et faciet princeps in die illa pro se, & pro universo populo terræ, vitulum pro peccato.

23 Et in septem dierum sollempnitate faciet holocaustum Domino septem vitulos, & septem arietes immaculatos quotidie septem diebus: & pro peccato hircum captarum quotidie.

24 Et sacrificium ephi per vitulum, & ephi per arietem faciet: & olei hæc per singula ephi.

25 Septimo mense, quintadecima die mensis, in sollempnitate, faciet sicut supra dicta sunt per septem dies, tam pro peccato, quam pro holocausto, & in sacrificio, & in oleo.

Porta solis Sabbatis ac Calendis aperienda, & quæ holocausta his diebus offeret princeps, quæque porta ipse aut populus templum ingredietur, vel egredietur: de spontaneo & quotidiano principis holocausto: de ipsius dono filiis aut servis dato: loca in quibus sacerdotes coquant sacrificia & ministri victimas populi.

1 HÆC dicit Dominus Deus: Porta atrii interioris, quæ respicit ad orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus sit: die autem Sabbati aperietur, sed & in die Calendarum aperietur.

2 Et intrabit princeps per viam vestibuli portæ deforis, & stabit in limine portæ: & facient sacerdotes holocaustum ejus, & pacifica ejus: & adorabit super limen portæ, & egredietur: porta autem non claudetur usque ad vesperam.

3 Et adorabit populus terræ ad ostium portæ illius in Sabbatis, & in Calendis, coram Domino.

4 Holocaustum autem hoc offeret princeps Domino: in die Sabbati sex agnos immaculatos, & arietem immaculatum.

5 Et sacrificium ephi per arietem: in agnis autem sacrificium quod dederit manus ejus: & olei hin per singula ephi.

6 In die autem Calendarum vitulum de armento immaculatum: & sex agni & arietes immaculati erunt.

7 Et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium: de agnis autem, sicut invenit manus ejus: & olei hin per singula ephi.

8 Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portæ ingredietur, & per eandem viam exeat.

9 Et cum intrabit populus terræ in conspectu Domini in sollempnitatibus: qui ingredietur per portam Aquilonis, ut adoret, egredietur per viam portæ meridiana: porro qui ingredietur per viam portæ meridiana, egredietur per viam portæ Aquilonis: non revertetur per viam portæ, per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur.

10 Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, & cum egredientibus egredietur.

11 Et in nundinis, & in sollempnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum, & ephi per arietem: agnis autem erit sacrificium sicut invenit manus ejus: & olei hin per singula ephi.

12 Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta quæ respicit ad orientem, & faciet holocaustum suum & pacifica sua: sicut fieri solet in die Sabbati: & egredietur, claudeturque porta postquam exierit.

13 Et agnum ejusdem anni immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud.

14 Et faciet sacrificium super eo cata mane mane sextam partem ephi, & de oleo certiam partem hin, ut misceatur similia: sacrificium Domino legitimum, iuge atque perpetuum.

15 Faciet agnum, & sacrificium, & oleum cata mane mane: holocaustum sempiternum.

16 Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit princeps donum alicui de filiis suis: hereditas ejus, filiorum suorum erit, possidebunt eam hereditarie.

† Exod. 30. 13. Levit. 27. 25. Num. 3. 47.

17 Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, & revertetur ad principem: hereditas autem ejus, filii ejus erit.

18 Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam, & de possessione eorum: sed de possessione sua hereditatem dabit filii suis: ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.

19 Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portæ, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotem, quæ respiciebant ad Aquilonem: & erat ibi locus vergens ad occidentem.

20 Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato, & pro delicto: ubi coquent sacrificium, ut non errant in atrium exterius, & sanctificetur populus.

21 Et eduxit me in atrium exterius, & circumduxit me per quatuor angulos atrii: & ecce atrium erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii.

22 In quatuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, & triginta per latum: mensura unius quatuor erant.

23 Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola: & culinæ fabricatæ erant subter porticus per gymum.

24 Et dixit ad me: Hæc est domus culinæ, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi,

CAPUT XLVII.

Aqua subter limen domus egredientes, & in latum templi dextrum descendentes, efficiuntur torrens qui tandem non potest transvadari, & sanat omnia ad qua pertrahit, habens pisces & arbores fructiferas: termini terra sancta, qua duodecim tribus Israel & advenis dividenda est.

1 ET convertit me ad portam domus, & ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad orientem: facies enim domus respiciebat ad orientem: aquæ autem descendebant in latum templi dextrum ad meridiem altaris.

2 Et eduxit me per viam portæ aquilonis: & convertit me ad viam foras portam exterioriorem, viam quæ respiciebat ad orientem: & ecce aquæ redundantes a latere dextro.

3 Cum egrederetur vir ad orientem, qui habebat funiculum in manu sua, & mensus est mille cubitos: & traduxit me per aquam usque ad talos.

4 Rursumque mensus est mille, & traduxit me per aquam usque ad genua:

5 Et mensus est mille, & traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem, quem non potui pertransire: quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis, qui non potest transvadari.

6 Et dixit ad me: Certe vidisti filii hominis. Et eduxit me, & convertit ad ripam torrentis.

7 Cumque me convertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte.

8 Et ait ad me: Aquæ ista, quæ egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis, & descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, & exhibunt, & sanabuntur aquæ.

9 Et omnis anima vivens, quæ serpit, quocumque venerit torrens, vivet: & erunt pisces multi satis postquam venerint illic aquæ ista, & sanabuntur, & vivent omnia, ad quæ venerit torrens.

10 Et stabunt super illas piscatores, ab Engaddi usque ad Engallim sicario sageranum: erit: plurimæ species erunt piscium ejus, sicut pisces maris magni, multitudinis nimis:

11 In litoribus autem ejus, & in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur.

12 Et super torrentem orietur in ripis ejus ex utraque parte omne lignum perficium: non defluet folium ex eo, & non deficiet fructus ejus: per singulos menses afferet primitiva, quia aquæ ejus de sanctuario egredientur: & erunt fructus ejus in cibum, & folia ejus ad medicinam.

13 Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel: quia Joseph duplicem funiculum habet.

14 Possidebitis autem eam singuli æque ut frater suus: super quam levavi manum meam ut darem patribus vestris: & cadet terra hæc vobis in possessionem.

15 Hic est autem terminus terræ: ad plagam septentrionalem, a mari magno via Hethalon, venientibus Sedada,

16 Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter terminum Damasci & confinium Emath, domus Tichon, quæ est juxta terminum Auran.

17 Er erit terminus a mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, & ab aquilone ad aquilonem: terminus Emath plaga septentrionalis.

18 Porro plaga orientalis de medio Auran, & de medio Damasci, & de medio Galaad, & de medio terræ Israel, Jordanis determinans ad mare orientale, metiemini etiam plagam orientalem.

19 Plaga autem australis meridiana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades: & torrens usque ad mare magnum: & hæc est plaga ad meridiem australem.

20 Et plaga maris, mare magnum a confinio per directum, donec venias Emath: hæc est plaga maris.

21 Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel:

22 Et mittetis eam in hereditatem vobis, & advenis, qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum: & erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum dividunt possessionem in medio tribuum Israel.

23 In tribu autem quancumque fuerit advena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

CAPUT XLVIII.

Diviso terra sancta in duodecim tribus: ubi sint primitia & sanctuarium: locus Sacerdotum ac Levitarum: mensura civitatis in quadro cum suburbanis: possessio principis: & duodecim porta civitatis juxta duodecim tribus.

1 ET hæc nomina tribuum a finibus aquilonis juxta viam Hethalon pergentibus Emath, atrium Enan terminus Damasci ad aquilonem juxta viam Emath. Et erit ei plaga orientalis mare, Dan una.

2 Et super terminum Dan, a plaga orientali usque ad plagam maris, Afer una.

3 Et super terminum Afer, a plaga orientali usque ad plagam maris, Nephthali una.

4 Et super terminum Nephthali, a plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una.

5 Et super terminum Manasse, a plaga orientali usque ad plagam maris, Ephraim una.

6 Et super terminum Ephraim, a plaga orientali usque ad plagam maris, Ruben una.

7 Et super terminum Ruben, a plaga orientali usque ad plagam maris, Juda una.

8 Et super terminum Juda, a plaga orientali usque ad plagam maris, erunt primitiæ, quas separabis, viginti quinque millibus latitudinis & longitudinis, sicuti singulæ partes a plaga orientali usque ad plagam maris: & erit sanctuarium in medio ejus.

9 Primitiæ, quas separabis Domino: longitudo viginti quinque millibus, & latitudo decem millibus.

10 Hæ autem erunt primitiæ sanctuarii sacerdotum: ad aquilonem longitudinis viginti quinque millia, & ad mare latitudinis decem millia, sed & ad orientem latitudinis decem millia, & ad meridiem longitudinis viginti quinque millia: & erit sanctuarium Domini in medio ejus.

11 Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc, qui custodierunt cæremonias meas, & non erraverunt cum errarent filii Israel, sicut erraverunt & Levitæ.

12 Et erunt eis primitiæ de primitiis terræ sanctum sanctorum, juxta terminum Levitarum.

13 Sed & Levitis similiter juxta fines sacerdotum viginti quinque millia longitudinis, & latitudinis decem millia. Omnis longitudo viginti & quinque millium, & latitudo decem millium.

14 Et non vendabantur eis eo, neque mutabunt, neque transferentur primitiæ terræ, quia sanctificatæ sunt Domino.

15 Quinque millia autem quæ supersunt in latitudine per viginti quinque millia, profana erunt urbis in habitaculum, & in suburbana: & erit civitas in medio ejus.

16 Et hæ mensuræ ejus: ad plagam septentrionalem quingenta & quatuor millia: & ad plagam meridianam quingenta & quatuor millia: & ad plagam orientalem, quingenta & quatuor millia: & ad plagam occidentalem, quingenta & quatuor millia.

17 Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenta quinquaginta, & ad meridiem ducenta quinquaginta, & ad orientem ducenta quinquaginta, & ad mare ducenta quinquaginta.

18 Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii, decem millia in orientem, & decem millia in occidentem, erunt sicut primitiæ sanctuarii: & erunt fruges ejus in panes his qui serviunt civitati.

19 Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribubus Israel.

20 Omnes primitiæ viginti quinque millium, per viginti quinque millia in quadrum, separabuntur in primitias sanctuarii, & in possessionem civitatis.

21 Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii, & possessionis civitatis e regione viginti quinque millium primitiarum usque ad terminum orientalem: sed & ad mare, e regione viginti quinque millium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit: & erunt primitiæ sanctuarii, & sanctuarium templi in medio ejus.

22 De possessione autem Levitarum, & de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum Juda, & inter terminum Benjamin, & ad principem pertinebit.

23 Et reliquis tribubus: A plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Benjamin una.

24 Et contra terminum Benjamin, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Simeon una.

25 Et super terminum Simeonis, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Issachar una.

26 Et super terminum Issachar, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Zabulon una.

27 Et super terminum Zabulon, a plaga orientali usque ad plagam maris, Gad una.

28 Et super terminum Gad, ad plagam Austri in Meridie: & erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, hereditas contra mare magnum.

29 Hæc est terra, quam mittetis in sortem tribus Israel: & hæ partitiones earum, ait Dominus Deus.

30 Et hi egressus civitatis: A plaga septentrionali quingentos & quatuor millia mensurabis.

31 Et portæ civitatis ex hominibus tribuum Israel, portæ tres a septentrione, porta Ruben una, porta Juda una, porta Levi una.

32 Et ad plagam orientalem, quingentos & quatuor millia: & portæ tres, porta Joseph una, porta Benjamin una, porta Dan una.

33 Et ad plagam meridianam, quingentos & quatuor millia metieris: & portæ tres, porta Simeonis una, porta Issachar una, porta Zabulon una.

34 Et ad plagam occidentalem, quingentos & quatuor millia, & portæ eorum tres, porta Gad una, porta Aser una, porta Nephthali una.

35 Per circuitum, decem & octo millia: & nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

PROPHETIA DANIELIS.

CAPUT PRIMUM.

Daniel, Ananias, Misael & Azarias in captivitate eliguntur, ut docti linguam Chaldaeorum astarent regi: mutatisque ipsorum nominibus, obtinent a preposito eunuchorum ut solis vescantur leguminibus, aquam bibentes: quo facto, facies ipsorum corpulentiores erant quam illorum qui cibo regio vescabantur: quibus Deus sapientiam dedit, & Danieli præterea intelligentiam somniorum.

Anno tertio regni Joakim regis Juda venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Jerusalem, & obsecravit eam in terram Sennar in domum dei sui, & vasa intulit in domum thesauri dei sui.

Et ait rex Asphenez preposito eunuchorum, ut introduceret de filiis Israel, & de femine regio & tyrannorum,

4 Pueros, in quibus nulla esset macula, decore forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras, & linguam Chaldaeorum.

5 Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibus suis, & de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis, postea starent in conspectu regis.

6 Fuerunt ergo inter eos de filiis Juda, Daniel, Ananias, Misael, & Azarias.

7 Et imposuit eis prepositus eunuchorum, nomina; Danieli, Baltassar; Ananiam, Sadrach; Misaeli, Misach; & Azariae, Abdenago.

8 Proposuit autem Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus ejus: & rogavit eunuchorum prepositum ne contaminaretur.

9 Dedit autem Deus Danieli gratiam & misericordiam in conspectu principis eunuchorum.

10 Et ait princeps eunuchorum ad Daniel: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum & potum: qui si viderit vultus vestros macilentiores præ cete-

ris adolescentibus coavis vestris, condemnabitis caput meum regi.

11 Et dixit Daniel ad Malasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem, & Azariam:

12 Tenta nos obsecro servos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bibendum:

13 Et contemplantur vultus nostros, & vultus puerorum qui vescuntur cibo regio: & sicut videris, facies cum servis tuis.

14 Qui, audito sermone hujuscemodi, tentavit eos diebus decem.

15 Post dies autem decem, apparuerunt vultus eorum meliores & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescabantur cibo regio.

16 Porro Malasar tollebat cibaria & vinum potus eorum: dabaturque eis legumina.

17 Pueris autem his dedit Deus scientiam & disciplinam, in omni libro & sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum.

18 Completis itaque diebus, post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor.

19 Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inventi tales de universis, ut Daniel, Ananias, Misael, & Azarias: & steterunt in conspectu Regis.

20 Et omne verbum sapientiae & intellectus, quod sciscitatus est ab eis rex, invenit in eis decuplum, super cunctos ariolos & magos, qui erant in universo regno ejus.

21 † Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

† Infra c. 28.

CAPUT II.

Cum sapientes Chaldaei somnium Nabuchodonosor consolare non poterent, subvertentur omnes interim, oranti Danieli revelatum est mysterium, qui regi aperit somnium ipsius de magna quadam statua: ejusque declarationem de quatuor regibus: quo facto Nabuchonosor Danielem adoravit, & hostias ac incensum illi præcepit offerri, constitens Dominum Deum, & exaltans Danielem.

In anno secundo regni Nabuchodonosor, I vidit Nabuchodonosor somnium, & contritus est spiritus ejus, & somnium ejus fugit ab eo.

2 Præcepit autem rex, ut convocarentur arioli, & magi, & malefici, & Chaldæi, ut indicarent regi somnia sua: qui cum venissent, steterunt coram rege.

3 Et dixit ad eos rex: Vidi somnium; & mente confusus ignoro quod viderim.

4 Responderuntque Chaldæi regi Syriacæ: Rex in sempiternum vive: dic somnium servis tuis, & interpretationem ejus indicabimus.

5 Et respondens rex ait Chaldæis: Sermo recessit a me: nisi indicaveritis mihi somnium, & conjecturam ejus, peribitis vos & domus vestra publicabuntur.

6 Si autem somnium, & conjecturam ejus narraveritis, præmia, & dona, & honorem multum accipietis a me: somnium igitur, & interpretationem ejus indicate mihi.

7 Responderunt secundo, atque dixerunt: Rex somnium dicat servis suis, & interpretationem illius indicabimus.

8 Respondit rex, & ait: Certe novi quod tempus redimitis, scientes quod recessit a me sermo.

9 Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est de vobis sententia, quod interpretationem quoque fallacem & deceptione plenam composueritis, ut loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite mihi, ut sciam quod interpretationem quoque ejus veram loquamini.

10 Respondentes ergo Chaldæi coram rege, dixerunt: Non est homo super terram, qui sermonem tuum, rex, possit implere: sed neque regum quisquam magnus & potens verbum hujusmodi sciscitatur ab omni ariolo, & mago, & Chaldæo.

11 Sermo enim, quem tu quæris, rex, gravis est: nec reperitur quisquam, qui indicet illum in conspectu regis: exceptis diis, quorum non est cum hominibus conversatio.

12 Quo audito, rex in furore & in ira magna præcepit, ut perirent omnes sapientes Babylonis.

13 Et egressa sententia, sapientes interficiabantur: quærebanturque Daniel & socii ejus, ut perirent.

14 Tunc Daniel requisivit de lege atque sententia, ab Arioch principe militiæ regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis.

15 Et interrogavit eum, qui a rege potestatem acceperat, quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset Arioch Danieli,

16 Daniel ingressus rogavit regem, ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi.

17 Et ingressus est domum suam, Ananiasque & Misael & Azarias focis suis indicavit negotium.

18 Ut quærerent misericordiam a facie Dei cæli super sacramento isto, & non perirent Daniel & socii ejus cum ceteris sapientibus Babylonis.

19 Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: & benedixit Daniel Deum cæli,

20 Et locutus ait: Sic nomen Domini benedictum a sæculo & usque in sæculum: quia sapientia & fortitudo ejus sunt.

21 Et ipse mutat tempora, & ætates: transfert regna, atque constituit: dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam:

22 Ipse revelat profunda, & abscondita, & novit in tenebris constituta: & lux cum eo est.

23 Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, reque laudo: quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi: & nunc ostendisti mihi quæ rogavimus te, quia sermonem regis aperuisti nobis.

24 Post hæc Daniel ingressus ad Arioch, quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduce me in conspectu regis, & solutionem regi narabo.

25 Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad regem, & dixit ei: Inveni hominem de filiis transmigrationis Juda, qui solutionem regi annuntiet.

26 Respondit rex, & dixit Danieli, cujus nomen erat Baltasar: Putasne vere potes mihi indicare somnium, quod vidi, & interpretationem ejus?

27 Et respondens Daniel coram rege, ait: Mysterium, quod rex interrogat, sapientes, magi, arioli, & aruspices nequeunt indicare regi.

28 Sed est Deus in cælo revelans mysteria, qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum, & visiones capitis tui in cubili tuo hujusmodi sunt:

29 Tu rex cogitare cœpisti in strato tuo, quid esset futurum post hæc: & qui revelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura sunt.

30 Mihi quoque non in sapientia, quæ est in me plus quam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatio regi manifesta fieret, & cogitationes mentis tue scires.

31 Tu rex videbas, & ecce quasi statua una grandis: statua illa magna, & statua sublimis stabat contra te, & intuitus ejus erat terribilis.

32 Hujus statuæ caput ex auro optimo erat, pectus autem & brachia de argento, porro venter & femora ex ære.

33 Tibi autem ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quadam autem fictilis.

34 Videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus: & percussit statuam in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuit eos.

35 Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, & aurum, & redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento: nullusque locus inventus est eis: lapis autem, qui percussit statuam, factus est mons magnus, & implevit universam terram.

36 Hoc est somnium: Interpretationem quoque ejus dicemus coram te, rex.

37 Tu rex regum es: & Deus cæli, regnum, & fortitudinem, & imperium, & gloriam dedit tibi:

38 Et omnia in quibus habitant filii hominum, & bestia agri: volucres quoque cæli dedit in manu tua, & sub ditione tua universa constituit: tu es ergo caput aureum.

39 Et post te confurget regnum aliud minus te argenteum: & regnum tertium aliud æreum, quod imperabit universæ terræ.

40 Et regnum quartum erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc.

41 Porro quia vidisti pedum, & digitorum partem testæ figuli, & partem ferream: regnum divisum erit, quod tamen de plantario ferri orietur, secundum quod vidisti ferrum mistum testæ ex luto.

42 Et digitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum.

41 Quod autem vidisti ferrum mistum testæ ex luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed non adhaerebunt sibi, sicuti ferrum misceri non potest testæ.

44 In diebus autem regnorum illorum, suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus alteri populo non tradetur: comminetur autem, & consumet universa regna hæc: & ipsum stabit in æternum.

45 Secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminutus testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum, Deus magnus ostendit regi quæ ventura sunt postea: & verum est somnium, & fidelis interpretatio ejus.

46 Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam, & Daniele adoravit, & hostias & incensum præcepit ut sacrificarent ei.

47 Loquens ergo rex, ait Danieli: Vere Deus vester Deus deorum est, & Dominus regum, & revelans mysteria: quoniam tu postuisti aperire hoc sacramentum.

48 Tunc rex Daniele in sublimi exultit, & munera multa & magna dedit ei: & constituit eum principem super omnes provincias Babylonis, & præfectum magistratuum super cunctos sapientes Babylonis.

49 Daniel autem postulavit a rege, & constituit super opera provinciæ Babylonis, Sidrach, Misach, & Abdenago: ipse autem Daniel erat in foribus regis.

CAPUT III.

Ananias, Misach, & Azarias nolentes adorare statuam quam rex Nabuchodonosor erexerat, ligati mittuntur in fornacem ignis ardentis; in qua illi marentes consistunt Domino, quod propter peccata sua gentis paterentur afflictiones: & petentes ejus misericordiam, exhortantur omnem creaturam ad benedicendum Dominum: quod Nabuchodonosor animadvertens obstupuit, & illis de fornace egressis benedixit Deum ipsorum, jubens ut occidatur quisque ipsum blasphemaverit.

1 Nabuchodonosor rex fecit statuam auream, altitudine cubitorum sexaginta, latitudine cubitorum sex, & statuit eam in campo Dura provinciæ Babylonis.

2 Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas, magistratus, & judices, duces, & tyrannos, & præfectos, omnesque principes regionum: ut convenirent ad dedicationem statuæ, quam erexerat Nabuchodonosor rex.

3 Tunc congregati sunt satrapæ, magistratus, & judices, duces, & tyranni, & optimates qui erant in potestatibus constituti, & universi principes regionum, ut convenirent ad dedicationem statuæ, quam erexerat Nabuchodonosor rex: stabant autem in conspectu statuæ, quam posuerat Nabuchodonosor rex:

4 Et præco clamabat valenter: Vobis dicitur populis, tribubus, & linguis:

5 In hora, quæ audieritis sonitum tubæ, & fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterii, & symphoniarum, & universi generis musicorum, cadentes adorare statuam auream, quam constituit Nabuchodonosor rex.

6 Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.

7 Post hæc igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tubæ, fistulæ, & citharæ,

& sambucæ, & psalterii, & symphoniarum, & omnis generis musicorum: cadentes omnes populi, tribus, & linguæ, adoraverunt statuam auream, quam constituerat Nabuchodonosor rex.

8 Statimque in ipso tempore accedentes viri Chaldaei accusaverunt Judæos:

9 Dixeruntque Nabuchodonosor regi: Rex in æternum vive:

10 Tu rex postuisti decretum, ut omnis homo, qui audierit sonitum tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterii, & symphoniarum, & universi generis musicorum, prostraret se, & adoret statuam auream:

11 Si quis autem non procidens adoraverit, mittatur in fornacem ignis ardentis.

12 Sunt ergo viri Judæi, quos constituisti super opera regionis Babylonis, Sidrach, Misach, & Abdenago: viri isti contempserunt, rex, decretum tuum: deos tuos non colunt, & statuam auream, quam erexisti, non adorant.

13 Tunc Nabuchodonosor in furore & in ira præcepit ut adducerentur Sidrach, Misach, & Abdenago: qui confestim adducti sunt in conspectu regis.

14 Pronuntiansque Nabuchodonosor rex, ait eis: Vere ne Sidrach, Misach, & Abdenago, deos meos non colitis, & statuam auream, quam constitui, non adoratis?

15 Nunc ergo si estis parati, quacumque hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ, citharæ, sambucæ, & psalterii, & symphoniarum, omnique generis musicorum, prosternite vos, & adorare statuam quam feci: quod si non adoraveritis, eadem hora mittremus in fornacem ignis ardentis: & quis est Deus, qui eripiet vos de manu mea?

16 Respondentes Sidrach, Misach, & Abdenago, dixerunt regi Nabuchodonosor: Non oportet nos de hac re respondere tibi.

17 Ecce enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, o rex, liberare.

18 Quod si noluerit, notum sit tibi, rex, quia deos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.

19 Tunc Nabuchodonosor repletus est furore: & aspectus faciei illius immutatus est super Sidrach, Misach, & Abdenago, & præcepit ut succenderetur fornax septuplum quantum succendi consueverat.

20 Et viris fortissimis de exercitu suo iussit, ut ligatis pedibus Sidrach, Misach, & Abdenago, mitterent eos in fornacem ignis ardentis.

21 Et confestim viri illi vinciti, cum bracciis suis, & ciatis, & calcamentis, & vestibus, missi sunt in medium fornacis ignis ardentis:

22 Nam iussu regis urgebat: fornax autem succensa erat nimis. Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, & Abdenago, interfecit flamma ignis.

23 Viri autem hi tres, id est, Sidrach, Misach, & Abdenago, ceciderunt in medio camino ignis ardentis, colligati.

Quæ sequuntur in Hebraicis voluminibus non reperi.

24 Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & benedicentes Domino.

25 Stans autem Azarias oravit sic, aperiensque os suum in medio ignis, ait:

26 Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabile & gloriosum nomen tuum in sæcula:

27 Quia iustus es in omnibus quæ fecisti nobis, & universa opera tua vera, & vis tua rectæ, & omnia iudicia tua vera.

28 Iudicia enim vera fecisti, juxta omnia quæ induxisti super nos, & super civitatem sanctam patrum nostrorum Jerusalem: quia in veritate, & in iudicio, induxisti omnia hæc propter peccata nostra.

29 Peccavimus enim, & inique egimus recedentes à te: & deliquimus in omnibus:

30 Et præcepta tua non audivimus, nec observavimus, nec fecimus sicut præceperas nobis ut bene nobis esset.

31 Omnia ergo, quæ induxisti super nos, & universa, quæ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti:

32 Et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum, & pessimorum, pravaricatorumque, & regi iniusto & pessimo ultra omnem terram.

33 Et nunc non possumus aperire os: confusio & opprobrium facti sumus servis tuis, & his qui colunt te.

34 Ne, quæsumus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, & ne dissipet testamentum tuum:

35 Neque auferas misericordiam tuam a nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum:

36 Quibus locutus es pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas cæli, & sicut arenam quæ est in litore maris:

37 Quia Domine imminuti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra.

38 Et non est in tempore hoc princeps, & dux, & propheta, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum coram te.

39 Ut possimus invenire misericordiam tuam: sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur.

40 Sicut in holocausto arietum, & tauro-rum, & sicut in millibus agnorum pinguium: sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te.

41 Et nunc sequimur te in toto corde, & timeamus te, & querimus faciem tuam.

42 Ne confundas nos: sed fac nobiscum juxta mansuetudinem tuam, & secundum multitudinem misericordiarum tuarum.

43 Et erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriam nomini tuo Domine:

44 Et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala, confundantur in omni potentia tua, & robur eorum conteratur:

45 Et sciant quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super orbem terrarum.

46 Et non cessabunt qui miserant eos ministri regis succendere fornacem, naphtha, & stappa, & pice, & malleolis,

47 Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem:

48 Et erupit, & incendit quos reperit juxta fornacem de Chaldaeis.

49 Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus in fornacem: & excussit flammam ignis de fornace,

50 Et fecit medium fornacis quasi ventum rotis stantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contrivit, nec quidquam molestias intulit.

51 Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace, dicentes:

52 Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum: & laudabilis, & gloriosus, & su-

perexaltatus in sæcula: & benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum: & laudabile, & superexaltatum in omnibus sæculis.

53 Benedictus es in templo sancto gloriæ tuæ: & superlaudabilis, & supergloriosus in sæcula.

54 Benedictus es in throno regni tui: & superlaudabilis, & superexaltatus in sæcula.

55 Benedictus es, qui intraveris abyssos, & sedes super cherubim: & laudabilis, & superexaltatus in sæcula.

56 Benedictus es in firmamento cæli: & laudabilis & gloriosus in sæcula.

57 Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

58 Benedicite Angeli Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

59 Benedicite cæli Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

60 Benedicite aquæ omnes, quæ super cælos sunt, Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

61 Benedicite omnes virtutes Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

62 Benedicite sol & luna Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

63 Benedicite stellæ cæli Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

64 Benedicite omnis imber & ros Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

65 Benedicite omnes spiritus Dei Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

66 Benedicite ignis & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

67 Benedicite frigus & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

68 Benedicite rores & pruina Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

69 Benedicite gelu & frigus Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

70 Benedicite glacies & nives Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

71 Benedicite noctes & dies Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

72 Benedicite lux & tenebræ Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

73 Benedicite fulgura & nubes Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

74 Benedicite terra Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

75 Benedicite montes & colles Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

76 Benedicite universa germinantia in terra Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

77 Benedicite fontes Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

78 Benedicite maria & flumina Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

79 Benedicite cete, & omnia quæ moventur in aquis, Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

80 Benedicite omnes volucres cæli Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

81 Benedicite omnes bestias, & pecora Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

82 Benedicite filii hominum Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

83 Benedicite Israel Dominum: laudate & superexaltate eum in sæcula.

84 Benedicite sacerdotes Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

85 Benedicite servi Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

86 Benedicite spiritus & animæ iustorum Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

† Psal.
148. 3.

87 Benedicite sancti & humiles corde Domino : laudate & superexaltate eum in saecula.
 88 Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino : laudate & superexaltate eum in saecula.
 Quia eruit nos de inferno, & salvos fecit de manu mortis, & liberavit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos.
 89 Confitemini Domino, quoniam bonus; quoniam in saeculum misericordia ejus.
 90 Benedicite omnes religiosi Domino Deo deorum : laudate & confitemini ei, quia in omnia saecula misericordia ejus.

Hucusque in Hebraeo non habetur, & quia posuimus, de Theodorionis editione translata sunt.

91 Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, & surrexit prope, & ait optimatibus suis: Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui respondentes regi, dixerunt: Vere rex.

92 Respondit, & ait: Ecce ego vides quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti similis filio Dei.

93 Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis: & ait: Sidrach, Misach, & Abdenago, servi Dei eccelsi, egredimini, & venite. Statimque egressi sunt Sidrach, Misach, & Abdenago de medio ignis.

94 Et congregati satrapæ, & magistratus, & iudices, & potentes regis, contemplantur viros illos, quoniam nihil poteratis habuisset ignis in corporibus eorum, & capillus capitis eorum non esset adustus, & farabala eorum non fuissent immutata, & odor ignis non transisset per eos.

95 Et erumpens Nabuchodonosor, ait: Benedictus Deus eorum, Sidrach, videlicet, Misach, & Abdenago, qui misit angelum suum, & eruit servos suos, qui crediderunt in eum: & verbum regis immutaverunt, & tradiderunt corpora sua ne fervirent, & ne adorarent omnem deum, excepto Deo suo.

96 A me ergo positum est hoc decretum, ut omnis populus, tribus, & lingua, quaecumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, dispercat, & domus ejus valeatur: neque enim est alius Deus, qui possit ita salvare.

97 Tunc rex promovit Sidrach, Misach, & Abdenago in provincia Babylonis.

98 NABUCHODONOSOR rex, omnibus populis, gentibus, & linguis, qui habitant in universa terra, pax vobis multiplicetur.

99 Signa, & mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi prædicare

100 Signa ejus, quia magna sunt; & mirabilia ejus, quia fortia: & regnum ejus regnum sempiternum, & † potestas ejus in generationem & generationem.

CAPUT IV.

Somnium regis Nabuchodonosor de excelsa arbore præcisa solus Daniel interpretatur, quod ipse regno pulsus ad septem annos cum vestiti ageret: hortatur igitur ut elemosinis suis redimat peccata: sed completur nihilominus somnium propter illius superbiam, donec Deum cali recognovit, & tunc in suam regnum restituitur.

1 EGO Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, & florens in palatio meo:
 2 Somnium vidi, quod perterritus me: & cogitationes meæ in strato meo, & visiones capitis mei, conturbaverunt me.

3 Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, & ut solutionem somni indicarent mihi.

4 Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldæi, & aruspices, & somnium narraui in conspectu eorum: & solutionem ejus non indicaverunt mihi:

5 Donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel, cui nomen Baltassar secundum nomen Dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso: & somnium coram ipsi locutus sum.

6 Baltassar princeps ariolorum, quoniam ego scio quod spiritum sanctorum deorum habes in te, & omne sacramentum non est impossibile tibi: visiones somniorum meorum, quas vidi, & solutionem earum narra.

7 Visio capitis mei in cubili meo: Videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo ejus nimia.

8 Magna arbor, & fortis: & proceritas ejus contingens caelum: aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ.

9 Folia ejus pulcherrima, & fructus ejus nimius: & esca universorum in ea: subter eam habitabant animalia & bestiae, & in ramis ejus conversabantur volucres caeli: & ex ea velcebatur omnis caro.

10 Videbam in visione capitis mei super stratum meum, & ecce vigil & sanctus de caelo descendit.

11 Clamavit fortiter, & sic ait: Succidite arborem, & præcidite ramos ejus: excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus: fugiant bestiae quæ subter eam sunt, & volucres de ramis ejus.

12 Verumtamen germen radicem ejus in terra finite, & aligerit vinculo ferreo & aereo, in herbis quæ foris sunt, & rore caltingatur, & cum feris pars ejus in herba terra.

13 Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei: & septem tempora mutantur super eum.

14 In sententia vigiliam decretum est, & sermo sanctorum, & petitio: donec cognoscant viventes, quoniam dominatur Excelsus in regno hominum; & quicumque voluerit, dabit illud, & humillimum hominem constituet super eum.

15 Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex: tu ergo Baltassar interpretationem narra festinus: quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi: tu autem potes, quia spiritus deorum sanctorum in te est.

16 Tunc Daniel, cujus nomen Baltassar, cepit intra senescipium tactus cogitare quasi una hora: & cogitationes ejus conturbabant eum. Respondens autem rex ait: Baltassar, somnium & interpretatio ejus non conturbent te. Respondit Baltassar, & dixit: Domine mi, somnium his qui te oderunt, & interpretatio ejus hostibus tuis sit.

17 Arborem quam vidisti sublimes atque robustam, cujus altitudo pertingit ad caelum, & aspectus illius in omnem terram:

18 Ex rami ejus pulcherrimi, & fructus ejus nimius, & esca omnium in ea, subter eam habitantes bestiae agræ, & in ramis ejus commorantes aves caeli:

19 Tu es rex, qui magnificatus es, & invaluiti: & magnitudo tua crevit, & pervenit usque ad caelum, & potestas tua in terminos universæ terræ.

† Infra 4. 31. & 7. 14.

20 Quod autem vidit rex vigilem & sanctum descendere de caelo, & dicere: Succidite arborem, & dissipate illum, arctamen gemmen radicem ejus in terra dimittite, & vinciaturo ferro & are in herbis foris, & rore caeli conspergatur, & cum feris sit pabulum ejus, donec septem tempora mutantur super eum:

21 Haec est interpretatio sententiae Altissimi, quae pervenit super dominum meum regem:

22 Efficent te ab hominibus, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua, & fœcum uti bos comedes, & rore caeli infunderis: septem quoque tempora mutantur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super regnum hominum, & cuiuscumque voluerit, det illud.

23 Quod autem præcepit ut relinqueretur germen radicem ejus, id est, arboris: regnum enim tibi manebit, postquam cognoveris potestatem esse caelestem.

24 Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi, fœ peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordis pauperum: forsitan ignoscat delictis tuis.

25 Omnia hæc venerunt super Nabuchodonosor regem.

26 Post finem mensium duodecim, in aula Babylonis deambulabar.

27 Responditque rex, & ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego edificavi in domum regni, in robore fortitudinis meae, & in gloria decoris mei?

28 Cumque sermo adhuc esset in ore regis, vox de caelo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum tuum transibit a te,

29 Et ab hominibus efficient te, & cum bestiis & feris erit habitatio tua: fœcum quasi bos comedes, & septem tempora mutantur super te, donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, & cuiuscumque voluerit, det illud.

30 Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor, & ex hominibus abjectus est, & fœcum uti bos comedit, & rore caeli corpus ejus infestum est: donec capilli ejus in similitudinem aquilum crescerent, & ungues ejus quasi avium.

31 Igitur post finem dierum, ego Nabuchodonosor oculos meos ad caelum levavi, & sensus meus redditus est mihi: & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi: fœ regna potestatis ejus potestatis sempiterna, & regnum ejus in generationem & generationem.

32 Et omnes habitatores terrae apud eum in nihilum reputati sunt: juxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus caeli quam in habitatoribus terrae: & non est qui resistat manui ejus, & dicat ei: Quare fecisti?

33 In ipso tempore sensus meus reversus est ad me, & ad honorem regni mei decorumque perveni: & figura mea reversa est ad me: & optimates mei, & magistratus mei requisierunt me, & in regno meo restitutus sum: & magnificentia amplior addita est mihi.

34 Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, & magnifico, & glorifico regem caeli: quia omnia opera ejus vera, & viae ejus judicia, & gradientes in superbia potestati humiliate.

CAPUT V.

Postquam Baltassar in convivio bibit cum suis, ex vasis templi Domini, laudando idola sua, vidit digitos in pariete scriben-

tes: quam scripturam salus Daniel legere potuit & interpretari, nempe quod quia secutus ipsum Nabuchodonosor elevaverat cor suum contra Deum laudans idola, similiter auferetur ei regnum: honoratus igitur Daniele, ac rege ea nocte interempto, successit Darius Medus.

1 Baltassar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: & unusquisque secundum suam bibebat ætatem.

2 Præcepit ergo jam temulentus, ut afferrentur vasa aurea & argentea, quae asportaverat Nabuchodonosor pater ejus de templo, quod fuit in Jerusalem: ut biberent in eis rex & optimates ejus, uxoresque ejus, & concubinae.

3 Tunc allata sunt vasa aurea, & argentea, quae asportaverat de templo, quod fuerat in Jerusalem: & biberunt in eis rex & optimates ejus, uxores & concubinae filius.

4 Bibebant vinum, & laudabant deos suos aureos, & argenteos, æreos, ferreos, ligneosque & lapideos.

5 In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regiae: & rex aspicebat articulos manus scribentis.

6 Tunc facies regis commutata est, & cogitationes ejus conturbabant eum: & compages renum ejus solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur.

7 Exclamavit itaque rex fortiter, ut introducerent magos, Chaldaeos, & aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc, & interpretationem ejus manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo, & tertius in regno meo erit.

8 Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere, nec interpretationem indicare regi.

9 Unde rex Baltassar satis conturbatus est, & vultus illius immutatus est: sed & optimates ejus turbabantur.

10 Regina autem, pro re quae acciderat regi, & optimatibus ejus, domum convivii ingressa est: & proloquens ait: Rex in aeternum vive: non te conturbent cogitationes tuae, neque facies tua immutetur.

11 Est vir in regno meo, qui spiritum deorum sanctorum habet in se: & in diebus patris tui scientia & sapientia inventa sunt in eo: nam & rex Nabuchodonosor pater tuus, principem magorum, incantatorum, Chaldaeorum, & aruspicum constituit eum, pater, inquam, tuus, o rex:

12 Quia spiritus amplior, & prudentia, intelligentiaque & interpretatio somniorum, & ostensio secretorum, ac solutio ligatorum, inventa sunt in eo, hoc est in Daniele: cui rex posuit nomen Baltassar: nunc itaque Daniel vocetur, & interpretationem narrabit.

13 Igitur introductus est Daniel coram rege. Ad quem praefatus rex ait: Tu es Daniel de filiis captivitatis Judae, quem adduxit pater meus rex de Judaea?

14 Audivi de te, quoniam spiritum deorum habebas: & scientia intelligentiaque ac sapientia ampliores inventa sunt in te.

15 Et nunc ingressi sunt in conspectu meo sapientes magi, ut scripturam hanc legent, & interpretationem ejus indicarent mihi: & nequiverunt sensum hujus sermonis edicere.

16 Porro ego audivi de te, quod possis obsecra interpretari, & ligata dissolvere: si ergo vales scripturam legere, & interpretationem ejus indicare mihi, purpura vestieris, & torquem auream circa collum tuum habebis, & tertius in regno meo princeps eris.

17 Ad que respondens Daniel, ait coram rege: Munera tua sint tibi, & dona domus tue alteri da: scripturam autem legam tibi, rex, & interpretationem ejus ostendam tibi.

18 O rex, Deus Altissimus, regnum & magnificentiam, gloriam & honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo.

19 Et propter magnificentiam quam dederat ei, universi populi, tribus, & lingue, tremebant & metuebant eum: quos volebat, interficiebat: & quos volebat, percutiebat: & quos volebat, exaltabat: & quos volebat, humiliabat.

20 Quando autem elevatum est cor ejus, & spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de folio regni sui, & gloria ejus ablata est:

21 † Et a filiis hominum ejectus est, sed & cor ejus cum bestiis positum est, & cum onagris erat habitatio ejus: fœnum quoque ut bos comedebat, & torse cæli corpus ejus infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum: & quemcumque voluerit, suscitabit super illum.

22 Tu quoque filius ejus Baltassar non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia:

23 Sed adversum Dominatorem cæli elevatus es: & vasa domus ejus allata sunt coram te: & tu, & optimates tui, & uxores tuæ, & concubinae tuæ, vinum bibistis in eis: deos quoque argenteos, & aureos, & aereos, ferreos, ligneosque & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porro Deum, qui habet statum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti.

24 Idcirco ab eo missus est articulus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum est.

25 Hæc est autem scriptura, quæ digesta est: MANE, THECEL, PHARES.

26 Et hæc est interpretatio sermonis. MANE: numeravit Deus regnum tuum, & complevit illum.

27 THECEL: appensus es in statera, & inventus es minus habens.

28 PHARES: divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis.

29 Tunc jubente rege indutus est Daniel purpura, & circumdata est torques aurea collo ejus: & prædicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo.

30 Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldeus.

31 Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexagintaduos.

CAPUT VI.

Daniel supra sarapas regni constituitur, & accusatur quod regis edictum non servasset, quia Deum cali orabat, missus est in lacum leonum: sequentique die illasus eductus, immixtus ac subito dilaniatus ejus accusatoribus: qua re motus rex, in suis provinciis Deum ejus timendum præcepit.

1 Placuit Dario, & constituit super regnum sarapas centum & viginti, ut essent in toto regno suo.

2 Et super eos principes tres ex quibus Daniel unus erat: ut sarapas illis redderet rationem, & rex non sustineret molestiam.

3 Igitur Daniel superabat omnes principes, & sarapas: quia spiritus Dei amplior erat in illo.

4 Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum: unde principes & sarapa querebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis: nullamque causam & suspicionem reperire poterunt, eo quod fidelis esset, & omnis culpa & suspicio non inveniretur in eo.

5 Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus Danieli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui.

6 Tunc principes & sarapa surrepuerunt regi, & sic locuti sunt ei: Dari rex in æternum vivit:

7 Consilium inierunt omnes principes regni tui, magistratus, & sarapa, senatores, & judices, ut decretum imperatorum exeat, & edictum: Ut omnis qui peccerit aliquam peccationem a quocumque deo & homine, usque ad triginta dies, nisi a te rex, mittatur in lacum leonum.

8 Nunc itaque rex confirma sententiam, & scribe decretum: ut non immutetur quod statutum est a Medis & Persis, nec prævaricari cuiquam liceat.

9 Porro rex Darius proposuit edictum, & statuit.

10 Quod cum Daniel comperisset, id est, constitutam legem, ingressus est domum suam: & fenestris apertis in cœnaculo suo contra Jerusalem tribus temporibus in die stectebat genua sua, & adorabat, confitebaturque coram Deo suo, sicut & ante facere consueverat.

11 Viri ergo illi curiosius inquirentes, invenerunt Danieleum orantem & obsecrantem Deum suum.

12 Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex, numquid non constituisti, ut omnis homo, qui rogaret quemquam de diis & hominibus, usque ad dies triginta, nistite, rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex, ait: Verus est sermo, juxta decretum Medorum atque Persarum, quod prævaricari non licet.

13 Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Juda, non curavit de lege tua, & de edicto quod constituisti: sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua.

14 Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est: & pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, & usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum.

15 Viri autem illi intelligentes regem, dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum atque Persarum est, ut omne decretum quod constituerit rex, non liceat immutari.

16 Tunc rex præcepit, & adduxerunt Danieleum, & miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te.

17 Allatusque est lapis unus, & positus est super os laci: quem obstravit rex annulo suo, & annulo optimum suorum, ne quid fieret contra Danieleum.

18 Et abiit rex in domum suam, & dormivit incenatus, cibusque non fuit allati coram eo, insuper & somnus recessit ab eo.

19 Tunc rex primo diluculo surgens, festinus ad lacum leonum perrexit:

20 Appropinquansque laci, Danieleum voce lacrymabili inclamavit, & affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, putasne valuit te liberare a leonibus?

† Supra 4. 22.

21 Et Daniel regi respondens ait: Rex in aeternum vive:

22 † Deus meus misit Angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi: quia coram eo iustitia inventa est in me: sed & coram te, rex, delictum non feci.

23 Tunc vehementer rex gavisus est super eo, & Danielem præcepit educi de lacu: editusque est Daniel de lacu, & nulla læsio inventa est in eo, quia credidit Deo suo.

24 Jubente autem rege, adducti sunt viri illi, qui accusaverant Danielem: & in lacum leonum missi sunt, ipsi, & filii, & uxores eorum: & non pervenerunt usque ad pavimentum lacu, donec arripere eos leones, & omnia ossa eorum comminuissent.

25 Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, & linguis, habitantibus in universa terra: PAX vobis multiplicetur.

26 A me constitutum est decretum, ut in universo imperio & regno meo, tremiscant & paveant Deum Danielem. Ipse est enim Deus vivens, & æternus in sæcula: & regnum ejus non dissipabitur, & potestas ejus usque in æternum.

27 Ipse liberator, atque salvator, faciens signa, & mirabilia in celo & in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

28 † Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ.

CAPUT VII.

Visio Danielis de quattuor bestiis quattuor regna designantibus: de antiquo dierum & throno ejus ac ministris, quo judicante perierunt bestia: ad hunc accedens Filius hominis accipit potestatem æternam & incorruptibile regnum: declarantur regna per bestias designata, & maxime qua per quartam bestiam & ejus cornua designentur, qua regnabit usque ad tempus & tempora & dimidium temporis.

1 Anno primo Balassar regis Babylonis, Daniel somnium vidit: visio autem capitis ejus in cubili suo: & somnium scribens brevi sermone comprehendit: summamque perfringens, ait:

2 Videbam in visione mea nocte, & ecce quattuor venti cæli pugnabant in mari magno.

3 Et quattuor bestia: grandes ascendebant de mari diversæ inter se.

4 Prima quasi læna, & alas habebat aquilæ: aspiciebam donec evulsæ sunt alæ ejus, & sublata est de terra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.

5 Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit: & tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus, & sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas.

6 Post hæc aspiciebam, & ecce alia quasi pardus, & alas habebat quasi avis, quattuor super se, & quattuor capita erant in bestia, & potestas data est ei.

7 Post hæc aspiciebam in visione noctis, & ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculeans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem.

8 Considerabam cornua, & ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: & tria de cornibus primis evulsæ sunt a facie ejus: & ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingentia.

9 Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit: vestimentum ejus candidum quasi nix, & capilli capitis ejus quasi lana munda: thronus ejus flammæ ignis: rotæ ejus ignis accensus.

10 Fluvius igneus, rapidusque egrediebatur a facie ejus: † millia nullum ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei: judicium sedit & libri aperti sunt.

11 Aspiciebam propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud loquebatur: & vidi quoniam interfecta esset bestia, & perisset corpus ejus, & traditum esset ad comburendum igni:

12 Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vitæ constituta essent eis usque ad tempus & tempus.

13 Aspiciebam ergo in visione noctis, & ecce cum nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum pervenit: & in conspectu ejus obtulerunt eum.

14 Et dedit ei potestatem, & honorem, & regnum: & omnes populi, tribus, & lingue ipsi servient: † potestas ejus, potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum ejus, quod non corrumpetur.

15 Horruit spiritus meus, ego Daniel territus sum in his, & visiones capitis mei conturbaverunt me.

16 Accessi ad unum de assistentibus, & veritatem quærebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi interpretationem sermonum, & docuit me:

17 Hæ quattuor bestia: magnæ, quattuor sunt regna, quæ confluent de terra.

18 Sufficiunt autem regnum sancti Dei altissimi: & obtineunt regnum usque in sæculum, & sæculum sæculorum.

19 Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab omnibus, & terribilis nimis: dentes & ungues ejus ferrei: comedebat, & comminuebat, & reliqua pedibus suis conculebat:

20 Et de cornibus decem, quæ habebat in capite: & de alio, quod ortum fuerat, ante quod ceciderant tria cornua: & de cornu isto, quod habebat oculos, & os loquens grandia, & majus erat ceteris.

21 Aspiciebam, & ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos, & prævalebat eis.

22 Donec venit antiquus dierum, & judicium dedit sanctis Excelsi, & tempus advenit, & regnum obtinuerunt sancti.

23 Et sic ait: Bestia quarta, regnum quartum erit in terra, quod majus erit omnibus regnis, & devorabit universam terram, & conculebit, & comminuet eam.

24 Porro cornua decem ipsius regni, decem reges erunt: & alius confluet post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit.

25 Et sermones contra Excelsum loquetur, & sanctos Altissimi conturbet: & putabit quod possit mutare tempora, & leges, & tradentur in manu ejus usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.

26 Et judicium sedebit, ut auferatur potentia, & conteratur, & disperat usque in finem.

27 Regnum autem, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, datur populo sanctorum Altissimi: cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes reges servient ei, & obediunt.

28 Hucusque finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, & facies mea mutata est in me: verbum autem in corde meo conservavi.

† 1. Ma.
hab. 2.
60.

† Supr.
1. 21.

† Apoc.
5. 11.

† Supr.
3. 22.
& 4. 31.
Mich.
7.
Luc. 1.
32.

CAPUT VIII.

Visio de ariete duorum cornuum, & hirco unius ac postmodum quattuor cornuum, qui devicit arietem: quorum ille regem Medorum ac Persarum designat, hic autem regem Græcorum: additur prophetia de rege impudente, ipsiusque tyrannide, dolo & superbia, qui sine manu conteretur.

1 **A**nno tertio regni Baltassar regis, visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principio.

2 Vidi in visione mea, cum essem in Sufis castro, quod est in Æliam regione: vidi autem in visione esse me super portam Ulai.

3 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce aries unus stabat ante palædam, habens cornua excelsa, & unum excelcius altero atque succrescens. Postea

4 Vidi arietem cornibus ventilantem contra Occidentem, & contra Aquilonem, & contra Meridiem, & omnes bestie non poterant resistere ei, neque liberari de manu ejus: fecitque secundum voluntatem suam, & magnificatus est.

5 Et ego intelligebam: ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ, & non tangebat terram: porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos.

6 Et venit usque ad arietem illum cornutum, quem videram stantem ante portam, & cucurrit ad eum in impetu fortitudinis sue.

7 Cumque appropiaquasset prope arietem, effertus est in eum, & percussit arietem: & comminuit duo cornua ejus, & non poterat aries resistere ei: cumque eum misisset in terram, conculcavit, & nemo quisbar liberare arietem de manu ejus.

8 Hircus autem caprarum magnus factus est nimis: cumque crevisset, factum est cornu magnum, & orta sunt quattuor cornua subter illud per quattuor ventos cali.

9 De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum: & factum est grande contra Meridiem, & contra Orientem, & contra fortitudinem.

10 Et magnificentum est usque ad fortitudinem cæli: & dejecit de fortitudine, & de stellis & conculcavit eas.

11 Et usque ad principem fortitudinis magnificentum est: & ab eo tulit iuge sacrificium, & dejecit locum sanctificationis ejus.

12 Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata: & prosterneat veteras in terra, & faciat, & prosperabitur.

13 Et audivi unum de sanctis loquentem: & dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti: Usque visio, & iuge sacrificium, & peccatum desolationis, quæ facta est: & sanctuarium, & fortitudo conculcabitur?

14 Et dixit ei: Usque ad vesperam & mane, dies duo millia trecenti: & mundabitur sanctuarium.

15 Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, & quærerem intelligentiam: ecce stetit in conspectu meo quasi species viri.

16 Et audivi vocem viri inter Ulai: & clamavit, & ait: Gabriel fac intelligere istum visionem.

17 Et venit, & stetit juxta ubi ego stabam: cumque venisset, pavens corrui in faciem meam, & ait ad me: intellige filii hominis, quoniam in tempore finis complebitur visio.

18 Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in terram: & tetigit me, & statuit me in gradu meo.

19 Dixitque mihi: Ego ostendam tibi quæ futura sunt in novissimo maledictionis: quoniam habet tempus finem suum.

20 Aries, quem vidisti habere cornua, rex Medorum est atque Persarum.

21 Porro hircus caprarum, rex Græcorum est, & cornu grande, quod erat inrer oculos ejus, ipse est rex primus.

22 Quod autem tracto illo surrexerunt quattuor pro eo: quattuor reges de gente ejus confluent, sed non in fortitudine ejus.

23 Et post regnum eorum, cum creverint iniquitates, confluet rex impudens facie, & intelligens propositiones.

24 Et roborabitur fortitudo ejus, sed non in viribus suis: & supra quam credi potest, universa vastabit, & prosperabitur, & faciet. Et interficiet robustos, & populum sanctorum.

25 Secundum voluntatem suam, & dirigetur dolus in manu ejus: & cor suum magnificabit, & in copia rerum omnium occidet plurimos: & contra principem principum confluet, & sine manu conteretur.

26 Et visio vespere & mane, quæ dicta est, vera est: tu ergo visionem signa, quia post multos dies erit.

27 Et ego Daniel lengui, & agroravi per dies: cumque surrexisset, faciebam opera regis, & stupebam ad visionem, & non erat qui interpretaretur.

CAPUT IX.

Post orationem Danielis, qua consistetur Judæos propter sua & patrum peccata venisse in magnam afflictionem, petens Dei misericordiam erga populum suum, sit ipsi revelatio de 70. hebdomadibus usque ad vitionem Sancti sanctorum, & de Christi morte, populoque ejus perdendo, & abominatione desolationis in templo.

1 **I**n anno primo Darii filii Astueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldæorum:

2 Anno uno regni ejus, ego Daniel intellexi in libris † numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Jeremiam prophetam, ut complerentur desolationis Jerusalem septuaginta anni.

3 Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare & deprecari in jejuniis, sacco, & cinere,

4 Et oravi Dominum Deum meum, & confessus sum, & dixi: † Obsecro Domine Deus magne & terribilis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus te, & custodientibus mandata tua.

5 † Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, & recessimus, & declinavimus a mandatis tuis, ac iudiciis.

6 Non obediimus servis tuis prophetis: qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omnique populo terre.

7 Tibi Domine iustitia: nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro Juda, & habitatoribus Jerusalem, & omni Israël, his qui prope sunt, & his qui procul, in universis terris ad quas eiecisti eos, propter iniquitates eorum, in quibus peccaverunt in te.

8 Domine nobis confusio faciei, regibus nostris, principibus nostris, & patribus nostris, qui peccaverunt.

9 Tibi autem Domino Deo nostro misericordia, & propitiatio, quia recessimus a te:

† Jer. 25. 11. & 29. 10.

† Efd. 1. 5.

† Bar. 1. 17.

10 Et non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularem in lege ejus, quam posuit nobis per servos suos prophetas.

11 Et omnis Israel prævaricari sunt legem tuam, & declinaverunt ne audirent vocem tuam, & stillavit super nos maledictio, & detestatio, † quæ scripta est in libro Moyſi, servi Dei, quia peccavimus ei.

12 Et statuit sermones suos, quos locutus est super nos, & super principes nostros, qui judicaverunt nos, ut superinduceret in nos magnum malum, quale nunquam fuit sub omni cælo, secundum quod factum est in Jerusalem.

13 Sicut scriptum est in lege Moyſi, omne malum hoc venit super nos: & non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster, ut revertentur iniquitatibus nostris, & cogitaremus veritatem tuam.

14 Et vigilavit Dominus super malitiam, & adduxit eam super nos: iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis, quæ fecit: non enim audivimus vocem ejus.

15 † Et nunc Domine Deus noster, † qui eduxisti populum tuum de Terra Egypti in manu forti, & fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccavimus, iniquitatem fecimus,

16 Domine in omnem justitiam tuam: avertatur obsecro ira tua, & furor tuus, a civitate tua Jerusalem, & monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra, & iniquitates patrum nostrorum, Jerusalem & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum.

17 Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui, & preces ejus: & ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est, propter temetipsum.

18 Inclina Deus meus aurem tuam, & audi: aperi oculos tuos, & vide desolationem nostram, & civitatem, super quam invocatum est nomen tuum: neque enim in justificationibus nostris prosterminas preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.

19 Exaudi Domine, placare Domine: attende & fac: ne moreris propter temetipsum Deus meus: quia nomen tuum invocatum est super civitatem, & super populum tuum.

20 Cumque adhuc loquerer, & orarem, & confisterer peccata mea, & peccata populi mei Israel, & prostermerem preces meas in conspectu Dei mei, pro monte sancto Dei mei:

21 Adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione a principio, cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini.

22 Et docuit me, & locutus est mihi, dixitque: Daniel nunc egressus sum ut docerem te, & intelligeres.

23 Ab exordio precum tuarum egressus est sermo: ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es: tu ergo animadvertite sermonem, & intellige visionem.

24 † Septuaginta hebdomades abbreviatur sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & aduatur iustitia sempiterna, & impleatur visio, & propheta, & ungatur Sanctus sanctorum.

25 Scito ergo, & animadvertite: Ab exitu sermonis, ut iterum adificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt: & iterum adificabitur platea, & muri in angustia temporum.

26 Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: & non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem & sanctorum dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio.

27 Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium: & † erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.

CAPUT X.

Ubi se afflixisset Daniel, videt virum lineis vestitum qui hic describitur, & territus ac tremens confortatur semel & iterum: de recessente principe regni Persarum, de principe Græcorum, & de Michaelo principe Judæorum qui solus auxiliatur.

1 Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli cognomento Baltasar, & verbum verum, & fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus in visione.

2 In diebus illis ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus,

3 Panem desiderabilem non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donec compleretur trium hebdomadarum dies.

4 Die autem vigesima & quarta mensis primi, eram juxta fluvium magnum, qui est Tigris.

5 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce vir unus vestitus lineis, & renes ejus accincti auro obrizo:

6 Et corpus ejus quasi chrysolithus, & facies ejus velut species fulguris, & oculi ejus ut lampas ardens: & brachia ejus, & quæ deorsum sunt usque ad pedes, quasi species aeris candentis: & vox sermonum ejus ut vox multitudinis.

7 Vidi autem ego Daniel solus visionem: porro viri, qui erant mecum, non viderunt: sed terror nimis irruit super eos, & fugerunt in absconditum.

8 Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: & non remansit in me fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui quidquam vitium.

9 Et audivi vocem sermonem ejus: & audiens jacebam confternatus super faciem meam, & vultus meus hærebat terre.

10 Et ecce manus tetigit me, & erexit me super genua mea, & super articulos manuum mearum.

11 Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba, quæ ego loquor ad te, & sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens.

12 Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua: & ego veni propter sermones tuos.

13 Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus: & ecce Michael unus de principibus primis venit in adjutorium meum, & ego remansi ibi juxta regem Persarum.

14 Veni autem ut docerem te quæ ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies.

† Deut.

27. 14.

† Bar.

2. 11.

† Exod.

14. 12.

† Joann.

2. 45.

† Matt.

24. 15.

15 Cumque loqueretur mihi hujuscemodi verbis, deieci verbum meum ad terram, & tacui.

16 Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea: & aperiens os meum locutus sum, & dixi ad eum qui stabat contra me: Domine mi, in visione tua dissolutae sunt compages meae, & nihil in me remansit virium.

17 Et quomodo poterit servus Domini mei loqui cum Domino meo? nihil enim in me remansit virium, sed & halitus meus intercluditur.

18 Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis, & confortavit me.

19 Et dixit: Noli timere vir desideriorum: pax tibi: confortare, & esto robustus. Cumque loqueretur mecum, convalsi, & dixi: Loquere Domine mi, quia confortasti me.

20 Et ait: Numquid felix quare venerim ad te? & nunc revertar ut praerit adversum principem Persarum. Cum ego egrederer, apparuit princeps Graecorum veniens.

21 Verumtamen annuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis: & nemo est adiutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vester.

CAPUT XI.

Vaticinium de regibus Persarum & rege Graecorum: de bellis ac insidiis inter reges Austru & Aquilonis, & de rege qui Deum deorum non reputabit, sed plurima adversus ipsum loquetur, & qua provincia ab illo evadent, quibusse dominabitur.

1 EGO autem ab anno primo Darii Medi stabam ut confortaretur, & roboraretur.

2 Et nunc veritatem annuntiabo tibi: Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, & quartus ditabitur opibus nimis super omnes: & cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Graeciae.

3 Surgit vero rex fortis, & dominabitur potestate multa, & faciet quod placuerit ei.

4 Et cum steterit, conteretur regnum ejus, & dividetur in quatuor ventos caeli: sed non in posterus ejus, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est: lacerabit enim regnum ejus etiam in externos, exceptis his.

5 Et confortabitur rex Austris: & de Principibus ejus praevalebit super eum, & dominabitur ditione: multa enim dominatio ejus.

6 Et post finem annorum federabuntur: filiaque regis Austris veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, & non obrinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen ejus: & tradetur ipsa, & qui adduxerunt eam, adolescentes ejus, & qui confortabant eam in temporibus.

7 Et stabit de germine radicem ejus plantatio: & veniet cum exercitu, & ingredietur provinciam regis Aquilonis: & abutetur eis, & obtinebit.

8 Insuper & deos eorum, & sculptra, vasta quoque pretiosa argenti & auri, captiva ducer in Aegyptum: ipse praevalebit adversus regem Aquilonis.

9 Et intrabit in regnum rex Austris, & revertetur ad terram suam.

10 Filii autem ejus, provocabuntur, & congregabunt multitudinem exercituum plurimum: & veniet properans, & inundans: & revertetur, & concitabitur, & congregietur cum robore ejus.

11 Et provocans rex Austris egredietur, & pugnabit adversus regem Aquilonis, & preparabit multitudinem nimiam, & dabitur multitudo in manu ejus.

12 Et capiet multitudinem, & exaltabitur cor ejus, & deiecit multa millia, sed non praevalebit.

13 Converteretur enim rex Aquilonis, & praeparabit multitudinem multo majorem quam prius: & in fine temporum annorumque, veniet properans cum exercitu magno, & opibus nimis.

14 Et in temporibus illis multi confluent adversus regem Austris: filii quoque praevicatorum populi sui extollerent ut implerent visionem, & corruent.

15 Et veniet rex Aquilonis, & comportabit aggerem, & capiet urbes munitissimas: & brachia Austris non sustinebunt, & confluent electi ejus ad resistendum, & non erit fortitudo.

16 Et faciet veniens super eum juxta placitum suum, & non erit qui ster contra faciem ejus: & stabit in terra incliata, & consumetur in manu ejus.

17 Et ponet faciem suam ut veniat ad tendendum universum regnum ejus, & recta faciet cum eo: & filiam feminarum dabit ei, ut evertat illud: & non stabit, nec illius erit.

18 Et convertet faciem suam ad insulas, & capiet multas: & cessare faciet principem opprobrii sui, & opprobrium ejus converteretur in eum.

19 Et convertet faciem suam ad imperium terrae suae, & impinger, & corruet, & non invenietur.

20 Et stabit in loco ejus vilissimus, & indignus decore regio: & in paucis diebus conteretur, non in furore, nec in praelio.

21 Et stabit in loco ejus despectus, & non tribuetur ei honor regum: & veniet clam, & obtinebit regnum in fraudulentia.

22 Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie ejus, & conterentur: insuper & dux foederis.

23 Et post amicitias, cum eo faciet dolum: & ascendet, & superabit in modico populo.

24 Et abundantes & uberes urbes ingredietur: & faciet quae non fecerunt patres ejus, & patres patrum ejus: rapinas, & praedam, & divitias eorum dissipabit, & contra firmissimas cogitationes inibit: & hoc usque ad tempus.

25 Et concitabitur fortitudo ejus, & cor ejus adversum regem Austris in exercitu magno: & rex Austris provocabitur ad bellum multis auxiliis, & foribus nimis: & non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia.

26 Et comedentes panem cum eo, conterent illum, exercitusque ejus opprimetur: & cadent interfecti plurimi.

27 Duorum quoque regum cor erit ut maleficient, & ad mensam unam mendacium loquentur, & non proficient: quia adhuc finis in aliud tempus.

28 Et revertetur in terram suam cum opibus multis: & cor ejus adversus testamentum sanctum, & faciet, & revertetur in terram suam.

29 Statuto tempore revertetur, & veniet ad Austrum: & non erit priori simile novissimum.

30 Et veniet super eum Trieres & Romani: & percutietur, & revertetur, & indignabitur contra testamentum sanctuarium, & faciet: reverteturque & cogitabit adversum eos, qui dereliquerunt testamentum sanctuarium.

31 Et brachia ex eo stabunt, & polluent sanctuarium fortitudinis, & auferent iuge sacrificium: & dabunt abominationem in desolationem.

† 161.
19. 16.

32 Et impii in testamentum simulabant fraudulenter: populus autem sciens Deum suum, obtinebit, & faciet.

33 Et docti in populo docebunt plurimos: & ruent in gladio, & in flamma, & in captivitate, & in rapina dierum.

34 Cumque contrierint, sublevarunt auxilio parvulo, & applicabuntur eis plurimi fraudulenter.

35 Et de eruditis ruent, ut consenserint, & eligantur, & dealbentur usque ad tempus præsinitum: quia adhuc aliud tempus erit.

36 Et faciet juxta voluntatem suam rex, & elevabitur, & magnificabitur adversus omnem deum: & adversus Deum deorum loquetur magna, & dirigitur, donec compleatur iracundia: perpetrata quippe est deficiatio.

37 Et Deum patrum suorum non reputabit: & erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit: quia adversum universa confurget.

38 Deum autem Maozim in loco suo venerabitur: & deum, quem ignoraverunt patres ejus, colet auro, & argento, & lapide pretioso, rebusque pretiosis.

39 Et faciet ut muniat Maozim cum deo alieno, quem cognovit, & multiplicabit gloriam, & dabit eis potestatem in multis, & terram dividet gratuito.

40 Et in tempore præsinito præliabitur adversus eum rex Austris, & quasi tempestas veniet contra illum rex Aquilonis, in curribus, & in equitibus, & in classe magna, & ingredietur terras, & conteret & pertransiet.

41 Et introibit in terram gloriosam, & multa corruent: hæc autem sola salvabuntur de manu ejus. Edom, & Moab, & principium filiorum Ammon.

42 Et mittet manum suam in terras: & terra Aegypti non effugiet.

43 Et dominabitur thesaurorum auri & argenti, & in omnibus vicibus Aegypti: per Lybiam quoque & Athiopiam transibit.

44 Et fama turbabit eum ab Oriente & ab Aquilone: & veniet in multitudinem magna ut conterat & interficiat plurimos.

45 Et figes tabernaculum suum Apadno inter maria, super montem inclitum & sanctum: & veniet usque ad summum ejus, & nemo auxiliabitur ei.

CAPUT XII.

Post magnam afflictionem tandem salvabuntur reliquia Judeorum, & ex mortuis quidam resurgent ad vitam, & quidam ad opprobrium; docti vero ac doctores fulgebunt: de duobus ad ripas fluminis stantibus, & viro lineis vestito, qui temporis aperit determinationem: & de completionem hujus prophetie post statutum tempus.

IN tempore autem illo confurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro.

2 Et multi de his qui dormiunt in terra pulvere, evigilabunt: & alii in vitam æternam, & alii in opprobrium ut videant semper.

3 Qui autem docti fuerint, & fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stella in perpetuas æternitates.

4 Tu autem Daniel claudere sermone, & signa librum, usque ad tempus statutum: plurimi perturbabunt, & multiplex erit scientia.

5 Et vidi ego Daniel, & ecce quasi duo alii stabant: unus hinc super ripam fluminis, & alius inde ex altera ripa fluminis.

6 Et dixi viro, qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium?

7 Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, & cum elevasset dexteram & sinistram suam in caelum, & jurasset per viventem in æternum, quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur universa hæc.

8 Et ego audivi, & non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post hæc?

9 Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt, signariique sermone, usque ad præsinitum tempus.

10 Eligentur, & dealbentur, & quasi ignis probantur multi: & impie agent impii, neque intelligent omnes impii, porro docti intelligent.

11 Et a tempore cum ablatum fuerit jure sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.

12 Beatus, qui expectat, & pervenit usque ad dies mille trecentos trigintaquinque.

13 Tu autem vade ad præsinitum: & requiesces, & stabis in forte tua in finem dierum.

Hucusque Daniel em in Hebraeo volumine legimus. Quæ sequuntur usque ad finem libri, de Theodorionis editione translata sunt.

CAPUT XIII.

Cassissimam Susannam impudici presbyteri, cum ejus concubitu frui non possent, falso adulterii accusant: sed cum ad mortem duceretur, orantem exaudivit Deus: & per puerum Daniel em proprio ore convictos senes, jure rationis populus interimit.

ET erat vir habitans in Babylone, & nomen ejus Joakim:

2 Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helciae, pulchram nimis, & timentem Deum:

3 Parentes enim illius, cum essent justi, erudiuntur filiam suam secundum legem Moysi.

4 Erat autem Joakim dives valde, & erat ei pomarium vicinum domui suæ: & ad ipsum confluebant Judæi, eo quod esset honorabilior omnium.

5 Et constituti sunt de populo duo fenes iudices in illo anno: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum.

6 Ili frequentabant domum Joakim, & veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia.

7 Cum autem populus reverteretur per meridiem, ingrediebatur Susanna, & deambulabat in pomario viri sui.

8 Et videbant eam senes quoridie ingrediens, & deambulantes: & exarierunt in concupiscentiam ejus:

9 Et everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos ut non viderent caelum, neque recordarentur iudiciorum justorum.

10 Erant ergoambo vulnerati amore ejus, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum:

† Matt. 25. 46.

† Supr. 3. 7.

† Apoc. 10. 5.